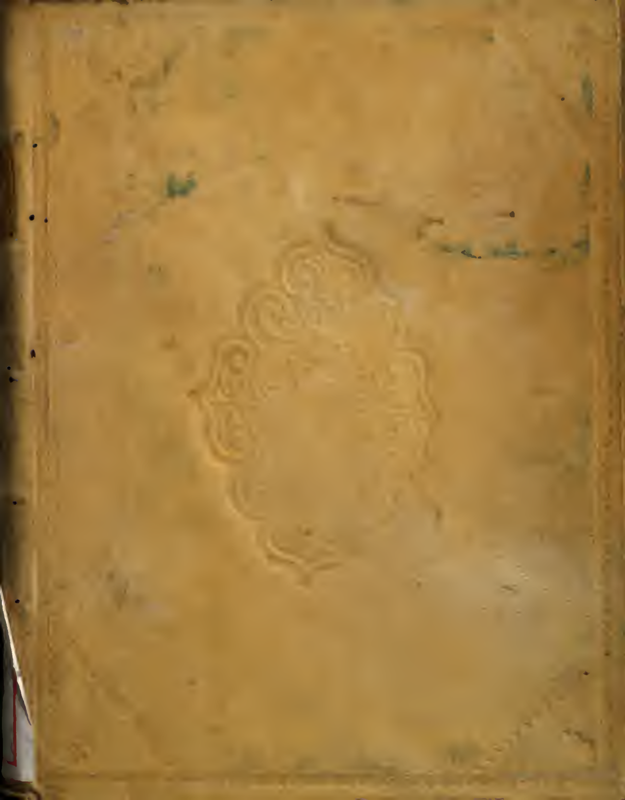

BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
148
F
33
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

101
7
33

Digitized by Google

VITÆ

Quorundam

ERUDITISSIMORUM

ET

ILLUSTRIUM VIRORUM.

Quorum Nomina exſtant in pagina ſequenti.

Scriptore

THOMA SMITHO,

S. Theol. Doctore & Eccleſiæ Anglicanæ Presbytero.

LONDINI,

Apud DAVIDEM MORTIER in Via dicta *de Strand* ad Inſigne *Eraſmi.*

MDCCVII.

Digitized by Google

I. Jacobus Usserius, Archiepiſcopus Armachanus, & totius Hiberniæ Primas;

II. Joannes Cosinus, Epiſcopus Dunelmenſis;

III. Henricus Briggius, Geometriæ in Academia Oxonienſi Profeſſor Savilianus;

IV. Joannes Bainbridgius, Aſtronomiæ in Academia Oxonienſi Profeſſor Savilianus;

V. Joannes Gravius, Aſtronomiæ in Academia Oxonienſi Profeſſor Savilianus.

VI. Petrus Junius, Ser. Regis Jacobi, primi *Britanniarum* Monarchæ, Præceptor, & magnus *Scotiæ* Eleemoſynarius;

VII. Patricius Junius, Ser. R.R. Jacobo I. & Carolo I. *Britanniarum* Monarchis à Bibliothecis;

VIII. Joannes Dee, Mathematicus Anglus.

Digitized by Google

LECTORI.

ANtequam ad perlegendas haſce, quæ ſequuntur, in hac Sylloge comprehenſas Vitas admittaris, ut pauca quædam in anteceſſum, præmiſſo hoc brevi prologo quaſi galeato, noris, & tua & mea non parum intereſſe, facilè mecum pro prudentia & candore tuo judicabis.

Non opus erit, heic laborioſè demonſtrare conari, cùm id cuivis ex exteris, qui apud nos aliquanto tempore moram facientes, linguæ & moribus noſtris aſſueverint, ſit perſpectiſſimum, Gentem *Anglorum* pro genio à natura inſito, pro amore & admiratione virtutis, ubi ubi eminuerit, proque ſenſu pietatis & religionis, cives ſuos, cujuſcunque ordinis, gradus, aut profeſſionis, quotquot de patriâ, ſive munificentia, ſive in pace & bello geſtis, ſive ſtudiis literarum, ſive ingenii longè ſupra mediocritatem evecti monimentis, ſive ſapienti propagandæ aut contra quoſlibet hoſtes defendendæ Veritatis zelo, ſive pulcherrimis ſolidæ & ab omni fuco vacuæ ſanctimoniæ exemplis, aut qualicunque modo, præclarè meriti ſunt, debitis elogiis, non ſolis orationibus & concionibus, in exequiis ſolenni ritu habitis, in quibus defuncti pro roſtris laudantur, ſed iiſdem, quæ alioqui inter pronuntiandum penitus evaneſcerent, aut publica luce donatis, aut juſtis ampliſque interdum commentariis editis, ne diuturnitate tempo-

Digitized by Google

ris & ex vitio humanæ fragilitatis, cui non aliter ſuccurri poſſit, ex hominum memoria penitus exciderent, utpote quovis marmore & ære perennioribus, proſequi, famamque in omne ævum duraturam, tum ut ipſis inter cœlites receptis iſtiusmodi parentationes laudi, tum ut aliis ad eandem metam anhelantibus, ad eaſdem ſummas virtutes ſive æmulandas, ſive attingendas, ſive auſu planè heroico ſuperandas, incitamento forent, ad ſeros nepotes tranſmittere, egregiiſque præconiis illuſtrare gratiſſimo mentis affectu conſueviſſe. Quod non de oratoriis amplificationibus tritiſque commendationibus, è communibus locis peti ſolitis, ſed de Hiſtoricis notitiis, in quibus illorum proſapia, educatio, mores, & excelſæ animi dotes, ſtudiorum & totius vitæ ratio, erga ſanctiſſimum Numen pietas, in Eccleſiam & Rempublicam literariam merita, dignitates, & memorabilia, quæ ad illos propiùs ſpectant, brevi compendio, tanquam in tabula, coram omnium oculis repræſentantur, intelligi velim. Hoc, tum conciones funebres propemodum innumeræ, tum enarrationes, illa omnia complexæ, aut ſeparatim editæ, aut illorum operibus ſæpenumerò ſimul collectis præmiſſæ, teſtatiſſimum faciunt.

Interim diffiteri non licet, tum illorum, tum patriæ honori meliùs conſuli poſſe, ſi ea quoque Latinè exſtitiſſent, quo inter omnes gentes, quibus pietatis & eruditionis amor ſtudiumque curæ & cordi ſunt, tantarum virtutum fama, non anguſtis unius regionis limitibus coarctata, ſed communi iſta lingua, immortali quidem & mutationis experte, vulgata diffunderetur. Sed neſcio quo fato obvenit, quod pleriſque noſtratium, qui Latinè eleganter, & quidem optimè, ſcribere norint, ſive popularium commodo unicè intentis, ſive alienos plauſus, neutiquam, præ modeſtia vix excuſabili, captantibus, cùm nos nobis ipſis amplum ſatis theatrum ſimus, longè aliter viſum ſit: ſed ut omnibus ingenuis, harumque rerum curioſis, qui ſummarum virtutum divinorumque chariſmatum,

tum, ubi ubi per universum Artium & Scientiarum orbem in quibuscunque extenduntur, imagines, non lividis malignisve, sed lætis placidisque, oculis intuentur, palam fieret, tum in Patriæ decus, tum in commune literarum bonum, officii debiti jus & ratio à grata posteritate exigere videntur, ne fideli descriptore carentes, longa nocte oppressi ignotique jaceant. Hac ex parte de universis penè sui temporis viris, ingenio & doctrina præstantibus, & potissimùm de suis *Gallis* illustrissimus *Thuanus*, de *Italis Paulus Jovius*, de *Germanis Melchior Adamus*, præclarè admodum meriti sunt: ut à cæteris recensendis in præsenti abstineam. Hoc autem opprobrium, quo à rigidis invidisque censoribus aspergimur, amoliri satagebat admodum reverendus in Christo Pater, D. *Joannes Fellus*, Episcopus *Oxoniensis*, de universa re literaria pariter ac de ista celeberrima Academia optimè meritus, quorundam Academicorum, quos isti negotio non impares & inidoneos judicavit, in duobus tribusve voluminibus virorum apud nos maximè celebrium, qui in isthoc & superiori seculo floruerunt, vitas complexuris edendis operâ usurus: & sanè id in effectum dedisset ille, cujus entheæ menti ac indefessæ industriæ nihil erat inaccessum, impervium nihil, nisi infausta tempora tunc ex malè sanis seditiosisque Schismaticorum & Democraticorum technis & insultibus ingruentia, ipsiusque mors, quæ paulo post secuta est, viz. x° *Julii* die A. M.DC. LXXXVI. ineunte magno vitæ suæ climacterico, protenus obstitissent: de qua re in præfatione ad D. *Camdeni* Epistolas *Londini* 1691 editas fusè egi.

Ab illo tempore sanctum istud (sic enim appellabo) consilium, quod tunc penitus interciderat, intimis medullis infixum adeo indivulsè hærebat, ut huic Viri optimi proposito aliquatenus promovendo symbolam meam conferre magis magisque propenderem, post maturam seriamque deliberationem satis animo convictus horas subsecivas non posse aut

de-

decentiùs aut utiliùs, quàm in contexendis magnorum Virorum Vitis, collocari.

Horum famæ dum litaverim, conſcientia recti, & bonis literis benè pro virili mea merendi deſiderio animatus, id melius ceſſurum, nec temerè quidem, credidi, ſi eorundem opuſculis hactenus ineditis, ſed ejuſmodi, quæ decus & honorem in Auctores refunderent, & publicæ literarum utilitati eſſent inſervitura, narrationes iſtæ, quas molitus ſum, præfigerentur. In horum enim pretioſis, quæ aut in Bibliothecarum archivis, aut in privatorum Muſeis latuere, reliquiis eruendis non ſegnem impendi operam, nec induſtriam & curioſitatem felix deſtituit eventus. Quo conſilio, ſi non unicè, ſaltem præcipuè, ductus, inter tot Heroas, quos utraque *Britannia*, major minorque, produxit, omnium ſeculorum memoria digniſſimos, paucorum Vitas, quas jam damus, illuſtrandas ſuſcepi; ut brevi indicabo, hac unica monitione præmiſſa, eas non eodem, quo exhibentur, ordine, nec ſimul, ſed aliquot annorum intervallis, prout ſiverit opportunitas, conſcriptas fuiſſe.

In fronte hujus Collectionis reverendiſſimi Viri, D. *Jacobi Uſſerii*, Archiepiſcopi *Armachani*, & totius *Hiberniæ* Primatis, vitam, non ita pridem ſcriptam, tanquam πρόσωπον τηλαυγὲς, collocavi, tum ob eminentiſſimam, quam in iſta Eccleſia merito ſuo adeptus eſt, dignitatem, tum ob ſummam doctrinam, quam Chriſtianus orbis dudum agnovit & miratus eſt: in qua me non pauca ex amplâ Reverendi Viri, *Richardi Parri* S. T. P. D. *Uſſerio* à ſacris domeſticis, & cujus fidei & curæ Collectanea vaſtæ molis, ingenſque Schedarum ſtrues à moriente Patrono concredita erant, commentatione, vernaculo noſtro ſermone exaratâ, Epiſtolis *Uſſerianis* A. 1686. *Londini* publicatis præfixa, adnotaſſe ingenuè & lubens fateor, Sed quàm multa ex iiſdem Collectaneis, & præſertim Epiſtolis, quas, antequam in lucem produ-

ducerentur, accuratè perlegi, item ex Schedis aliis, propria magni Auctoris manu descriptis, in Bibliotheca *Bodleiana* repositis, denique ex istorum temporum Historiis, quæ elucidandæ illius vitæ maximè inserviunt, in Adversaria mea, olim in privatum usum, cùm de iis edendis ne vel minima mentem subiisset cogitatio, congesta, addiderim, Tu ex levicula collatione, si sapis, & rectè judicare potes, facilè coram videbis. Et sanè, licèt tot tantisque subsidiis instructus, ab hoc labore quali quali omninò supersedissem, nisi ante quadriennium aut circiter Vir clarissimus, *Jacobus Tyrellus* Armiger, D. *Usserii* ex filia nepos, famæ Avi sui propagandæ studiosissimus, ut id muneris implere vellem, me exorasset, cujus suasibus precibusque, & iis quidem crebrò repetitis, tandem cessi, quamprimùm à severioribus studiis, quibus tunc implicabar otium, & intermissionem obtinuissem.

Sequitur Vita reverendissimi Viri, D. *Joannis Cosini*, Episcopi *Dunelmensis*, cujus scribendæ hæc origo & causa fuit.

Cùm ineunte anno 1692. illustrissimus Vir *Henricus* Comes *Clarendoniensis*, Viri maximi, *Edwardi*, meritò ad dignitatem & titulum Comitis à serenissimo Rege, *Carolo* II. post restauratam Monarchiam evecti, & Cancellarii *Angliæ*, quorundam Aulicorum, quorum malè sanis consiliis & machinationibus illius inconcussa & incorrupta fides summæque virtutes obstruxerant, invidia prostrati, & à Patria, de qua optimè meruerat, iniquissimè proscripti, filius primogenitus, pro ingenti, quo erga me tunc ferebatur, & adhucdum fertur, affectu, in familiari, quo me dignari solet, sermone, se libellum autographum ejusdem *Cosini* de *statu & constitutione Ecclesiæ Anglicanæ*, Parentis rogatu *Parisiis* 1652. scriptum, in Bibliotheca sua habere retulisset, facilè impetravi, ut usus illius mihi concederetur. Hunc summa cum delectatione lectum relectumque cum venia illius exscripsi, utpote animo, seria deliberatione habita, convictus, illum præcipuè

in exterorum, quo de nostræ Ecclesiæ politia, disciplina, doctrina, cultu sacro, aliisque cognati argumenti, meliùs informari possent, gratiam, in publicam lucem edi oportere. Sed fervor iste tunc propediem publicandi ex multis remoris, ab iniquitate temporum injectis, paulatim intermissus est, nec de illo amplius cogitatum. Post aliquot verò annos prius istud studium tamdiu sopitum revixit: & quo meliori & decentiori apparatu prodiret, quædam de Auctoris natalibus, educatione, studiis, muneribus, tum in Academia *Cantabrigiensi*, tum in Ecclesia administratis, de perpessionibus sub infaustissimis Parlamentariæ rebellionis temporibus, de exilio in *Gallia*, de invicta adversus tum *Romanenses* tum *Puritanos* fortitudine & Veritatis contra utrosque tuendæ zelo, de illius post reditum in *Angliam* promotione ad Episcopalem ordinem, curaque pastorali planè admiranda, denique de universæ vitæ, quantum expiscari licuit, ratione præmittere, apud me constitui. Harum rerum notitiam qualem qualem reverendus Vir, D. *Isaacus Basirius*, Archidiaconus *Northumbriæ*, in appendice ad concionem funebrem mense *Aprili* 1672. habitam, & sequente anno typis exclusam suppeditavit: sed hisce memoriis non satis contentus, duos tresve nobilissimos viros, aliosque, qui illum tum *Parisiis*, tum postea *Londini* & *Dunelmi*, familiariter norant, consului, quicquid, quod ad hoc propositum faceret, certiùs pleniùsque edocendus. Explorato quoque Testamento, in quo plura memorabilia continentur, quod in Archivis Curiæ Prærogativæ servatur, inspectisque & ad incudem revocatis tum libris propriis, vel ab ipso vel post cineres conditos ab aliis editis, tum aliorum, ad eundem quoquo modo spectantibus, observationibus, libertate judicandi, prout Veritatis amor studiumque jusserint, interdum interposita; inde deductis, animo recto & sincero, publicis malis, deplorando Schismate in publicæ pacis & communionis Ecclesiasticæ

ſticæ detrimentum invectis, obviam eundi, &, ſi id per Presbyteranorum aliorumque hujus ævi Sectariorum obſtinationem licuit, aliquatenus medendi, compendiariam iſtam, quam jam edere placuit, narrationem contexui. Sed huic longæ & laborioſæ inveſtigationi parcendum fuiſſet, ſi, quod admodum ſerò poſt hiſtoriolam diligentia noſtra abſolutam cognovi, exſtitiſſet libellus, ab ipſo D. *Coſino*, compoſitus ſub hoc titulo, *Vitæ meæ ab initio i. e. ab anno* 1595. *uſque ad annum* 1665. *brevis enarratio*: cujus fragmentum verè aureum *Anglicè* exaratum, de *Marci Antonii de Dominis*, Archiepiſcopi *Spalatenſis*, primo in *Angliam* adventu, illiuſque cum D. *Overallo*, Epiſcopo *Norwicenſi*, collatione, cui juſſu Patroni interfuerat, de ſtatu Eccleſiæ *Anglicanæ*, déque fidei & doctrinæ articulis in illa juxta antiquam fidem & religionem Eccleſiæ Catholicæ agnitis aſſertiſque, in palatio *Lambethano* habita, in muſeo reverendi Viri D. *Joannis Tong*, *Branſpethæ* propè *Dunelmum* Rectoris hodie reperitur: quod in mei gratiam unà cum altero *Notitiæ Eccleſiæ Anglicanæ*, qua de agitur, authentico exemplari, *Londinum* ſecum adtulit, utendum benigniſſimè & humaniſſimè permiſit. Si integer, inquam, libellus ille manſiſſet, fruſtrà mea, fruſtrà aliorum deſudaſſet induſtria, nihilque aliud nobis relictum fuiſſet, præter laudationes, quibus Vir ſummus eſſet cumulandus.

Cùm poſt mortem D. *Coſini*, de pretio & valore Schedarum, quas reliquit, hæredibus non ſatis conſtaret, vel neſcio quo infeliciſſimo caſu, ſacræ iſtæ reliquiæ ſparſæ & diſtractæ erant, quarum tamen pars in illorum, qui quanti æſtimandæ eſſent benè norant, auſpicatò tandem devenit, ut favore, beneficio & perquam inſigni humanitate reverendi & doctiſſimi Viri, D. *Joannis Smith*, Sacræ Theologiæ Profeſſoris Eccleſiæ *Dunelmenſis* Præbendarii, quocum frequens hac de re commercium literarum, occaſione data, (opportunè intercedente

Digitized by Google

prænobili & reverendo, D. *Georgio Whelero*, Equite aurato, & Ecclesiæ *Anglicanæ* Presbytero, ejusdem quoque Ecclesiæ Cathedralis Præbendario) habui, duos libellos (tanquam pretiosas tabulas, ab isthoc infami naufragio servatas) à D. *Cosino*, dum in Gallia exularet, *Anglicè* conscriptos jam possideam: quorum unus *Vindicias ordinationum Ecclesiæ Anglicanæ* contra exceptiones & cavillationes cujusdam Pontificii Sacerdotis è gente nostra; alter *responsionem ad epistolam*, nobili feminæ *Anglæ*, ab alio Sacerdote *pro defensione communionis sub unica specie administrandæ* inscriptam, complectitur, unà cum *epistola* eruditissima D. *Cosini*, tunc temporis Collegii S. *Petri* apud *Cantabrigienses* Præfecti, ad D. *Samuelem Collinsium*, Collegii Regalis Præpositum A. 1635. *de Sabbato:* quo tempore acerrimæ apud nostrates de ista re lites incaluere; quæ inter D. *Cosini* opuscula *Anglica*, si quando nova editio fiet, inseri merebuntur. Nec hic reticendum puto, præclarum libellum, sub *Selectæ Bibliothecæ Historicorum*, *tam Ecclesiasticorum*, *quàm Secularium*, titulo, olim ab eodem D. *Cosino Parisiis* exaratum fuisse, quem ab Auctore acceptum mihi Vir clarissimus, *Carolus Hattonus* Armiger, pro veteri amicitia benevolè impertitus est.

Inter Schedas *Gravianas*, de quibus mox dicam, duas, longas quidem, sed eruditissimas, D. *Henrici Briggii*, Geometriæ apud *Oxonienses* Professoris *Saviliani*, ad *Christianum Severini Longomontanum* de opere illius Cyclometrico, in quo Auctor iste sibi mirè blanditus est, Epistolas, D. *Gravii* manu eleganter & accuratè exscriptas, uti & inter Schedas *Usserianas*, olim à D. *Tyrello* pro egregia humanitate sua mihi commodatas, quasdam D. *Joannis Bainbridgii*, Astronomiæ in eadem Academia Professoris *Saviliani*, Dissertationes varii argumenti, pridem prelo destinatas, reperi. Hinc ansam lætus arripui in edendis hisce posthumis Opusculis de utrisque differendi,

ut

Digitized by Google

ut quales quantique essent, posteritati clariùs innotesceret.

D. *Joannis Gravii* vitam quorundam Virorum doctissimorum è Societate Regia *Londinensi*, in quam ante multos annos, quod hîc gratus agnosco, impar licèt & indignus, adscitus fuerim, rogatu, ducentis tantum exemplaribus è prelo exclusis, inter Amicos distribuendis, quorum ne unum quidem in Bibliopoliis vænire justis de causis volebam, sumptibus propriis edendam curavi. Ab illo tempore, quando de nostratibus eruditionis fama ubique inclarescentibus, per ætatem, percepto bonarum literarum gustu, pro modulo meo quali quali judicium ferre liceret, ingenti erga D. *Gravii* memoriam, ob Scientiarum Mathematicarum, Linguarum Orientalium, politiorisque literaturæ studia, (quæ omnia in illo non leviusculè aut exiliter aut superficie tenus, sed pari perfectione ad miraculum usque convenerunt) celeberrimum, reverentia, cultu, & admiratione, potenti quasi genio impulsus, ferebar. Quod ut tandem aliquando testatum facerem, felicem obtigisse opportunitatem mihi seriò gratulabar. Cùm enim reverendus Vir, D. *Richardus Stubbesius*, Ecclesiæ de *East-Hamsted* in agro *Bercheriensi* Parochus, & Collegii *Wadhamensis Oxonii* pridem socius, schedas aliquot nostri *Gravii*, è vidua D. *Nicolai Gravii* fratris, Ecclesiæ Cathedralis *Dromorensis* in *Hibernia* Decani, ejusque hæredis testamentarii, illiusque ultimarum tabellarum, ut nos appellamus, *Executoris*, quæ ex communi patriæ incendio, rebelliumque deprædationibus & rapinis salvæ evaserint acceptas, præstantissimo Viro, D. *Edwardo Bernardo*, *Gravii*, post summos Viros, D. *Sethum Wardum*, postea Episcopum *Sarisburiensem*, & D. *Christophorum Wrennum*, Equitem auratum, in *Saviliana* Astronomiæ Cathedra tertio successori, communicasset, ille easdem pro amicitia sua, qua ab ineunte juventnte eramus conjunctissimi, mihi perlegendas utendasque statim

tim dedit. Illæ autem jam in Museo *Saviliano*, ad quod, illius & magni *Wallisii*, integerrimi quoque Amici, benevolentia, frequens, prout occasio ferebat, mihi concedebatur aditus, tanquam in æterna, sic enim augurari libet, sede, sapienti D. *Bernardi* cura repositæ, servantur. Sed cùm postea inaudivissem, D. *Stubbesium* alias D. *Gravii* schedas, non minoris habendas, apud se retinuisse, illum de hac re literis consului, qui petitioni meæ facilis annuebat, iis ad me promptè & benevolè transmissis, ut inde quicquid ad commune literarum bonum & *Graviani* nominis decus & honorem foret, ad libitum exscriberem. Ex hisce utrisque multa hausi excerpsique, quæ sub *Opusculorum Joannis Gravii* titulo, unà cum D. D. *Briggii* & *Bainbridgii*, lucubrationibus posthumis, quibus sequentes vitæ erant præfigendæ, edere pro certo apud me statuebam. Sed Bibliopolæ, quibus munus istud sine aliqua difficili conditione, imò gratis, obtuleram, planè recusarunt, inter alia, id ex novorum vectigalium impositione, præsertim flagrante, quo commercium transmarinum non parum interrumpitur, bello, cum suis commodis neutiquam consistere caussati. Ita, ut, quod res est, dicam, hisce speciosis, & planè frivolis excusationibus suam avaritiam & μικροψυχίαν texuere. Ideo cùm per hosce homunciones Opuscula ista in lucem publicam protrudere non liceret, ea ad auspicatiora tempora reservare, tristis & invitus licèt, cogor. Penè hisce minutiis te interpellare dispuderet, nisi justa indignatio compulisset.

Quo pacto quibusque rationibus ad contexendas V V. Cl. D. *Petri Junii* Patris, & *Patricii Junii* filii, quas jam damus, Vitas, fuerim inductus, paucis accipe.

Cùm *Patricii Junii* Epistolas, puta ad *Frontonem Ducæum*, *Lucam Holstenium*, *Claudium Salmasium*, aliosque magnos, qui orbem literarium scriptorum suorum fama impleverint, Viros, scriptas, (de quibus, ut acceperam, reveren-

rendissimus in Christo Pater, *Guilielmus Sandcroftus* Archiepiscopus *Cantuariensis*, erat non parum solicitus) cum illorum responsoriis integras adhuc apud Virum Clarissimum, *Gulielmum Atwoodum* Jurisconsultum, ejusdem *Patricii* ex filia nepotem, servari ex certa fide didicissem, illum in ædibus *Cottonianis* quas codices MSS. ibi repositos inspiciendi causa sæpe adibat, circa annum 1691. conveni, prolatisque hac de re sermonibus, promptè se illas mihi cum reliquis schedis communicaturum spopondit. Quod mox pro eximia sua humanitate & benevolentia abundè præstitit, meque novo beneficio ultra votum & exspectationem cumulavit. Aperta enim cista ad me transmissa, ingentem schedarum non solius Avi, sed etiam Proavi, in quibus posterioribus, præter Epistolas elegantissimo stylo exaratas, multa Politica & Historica de *jure Regum Scotiæ in insulas Orcadicas, & de legationibus illius in Daniam & Germaniam*, præsertim de nuptiis inter Regem *Jacobum* VI. & *Annam Danicam* ineundis, occurrunt, simul congestarum molem lætissimis oculis vidi, quas cùm ab invicem, quò faciliori opera majorique cum fructu legerentur, separassem, de hoc thesauro literario reperto, & quasi ex tenebris eruto, admodum seriò triumphare cœperam. Ut verò omnes harum rerum cupidi & studiosi in hujus beneficii partem ope & industria mea admitterentur, multa, quæ rem literariam illustrarent, ex cumulo selecta, in unum volumen collegi, ea tunc temporis edendi consilio, ni mala tempora & Bibliopolarum pervicacia, quo minus voti compos fierem, omninò obstitissent.

Cùm in Commentario de Vita *Joannis Dee*, quem *Devum* Latiniori vocabulo appellare placet, ultimo quidem & recenti laboris nostri fœtu, unde præcipuam materiam summaque illius capita, i. e. tum ex ipsius schedis MSS. autographis in Bibliotheca *Cottoniana* & Museo *Ashmoliano Oxonii* re-

repositis, & libris ab ipso editis, tum ex istorúm temporum Historiis aut aliunde, hauserim, passim pro re nata ibi pateat, eademque hîc repetere omnino ingratum & tædiosum foret: *Relationis actionum, quas idem Joannes Devus cum quibusdam spiritibus* ab anno 1581. ad finem usque vitæ habuit, fidem & veritatem contra quorundam malè feriatorum hominum, qui existentiam, operationes, & apparitiones Dæmonum in dubium vocantes, istiusmodi narrationes pro fabulis commentisque, aut ex versutia, quâ credulorum menti oculisque illudi solet, excogitatis, aut ex melancholia & læso cerebro ortis, habent, vindicare omninò necessarium videbitur: nec quidem temerè, iniquè, & absque justis causis id à me exspectabis: quod quidem paucis, neque enim prolixa defensione opus erit, præstabo, totum hoc negotium tuæ prudentiæ, pietati, & judicio permissurus.

Aliqui, *Kellæum* hæc omnia excogitasse, *Devo*que præ versutia & astu fucum fecisse, utpote cui soli apparitiones istæ in Chrystallo factæ erant; & responsa & oracula inde enunciata, dum *Devus* qui totus ex sola hujus Interpretis & Internuntii, quicquid animo adlubuerit, pro more dictantis, fide pendebat, nihil horum aut viderit, aut audiverit, suspicantur; ac ideo omnem fidem & auctoritatem huic *Relationi*, licet propria manu, omnibus temporis, rerumque, quæ in istis actionibus intervenere, circumstantiis accuratissimè notatis, illo ipso tempore conscriptæ, ac si solerti vafri impostoris ingenio esset adscribenda, abrogari volunt. Ita nasuti isti homines, temerè re neutiquam seriò perpensa, aut ad severum examen revocata, sibi & aliis, de doctrina Dæmonum perperam sentientibus, ludos faciunt: sed quàm insulsè, quàm præter omne jus fasque, brevibus hisce probationibus, quas nemo prudens, aut modestus, ni fallor, nisi Rationi in istiusmodi rebus juxta communes disserendi regulas exerendæ vim facere velit, jam producendis, ostendam.

De-

Devum hac ex parte nimium credulum agnoſcimus, eò quod ad uſque extremum vitæ halitum hos malignos Spiritus, quibuſcum per plurimos annos frequens commercium congreſſumque ſolennem in modum habuit, pro bonis Dei angelis reputaverit, ab iſthoc inveterato, eoque impio, errore neutiquam dimovendus. Sed quod ad fictam *Kellæi*, quam venditant, impoſturam ſpectat, multa, quæ ſuſpiciones iſtas frivolas & omni ratione vacuas funditus ſubvertere, inque nihilum difflare poſſint, intercedunt. *Kellæus* enim ille vix aut parum Latinam linguam intellexit, & Græcarum literarum erat penitus rudis. Unde ergo Latinas, Græcaſque ſententias, easque interdum longas, hiſce Actionibus pro re nata, non raró intermixtas, præſertim in illa, cui *Stephanus* Rex *Poloniæ* interfuit, Latinè peractâ? Unde admonitiones, exhortationes, prolixos ſermones, interlocutiones, quavis occaſione interpoſitas, revelationes de rebus metaphyſicis, & potiſſimùm Theologicis abſtruſioris naturæ & argumenti, quæ ipſi in hoc literarum genere penitus inexercitato, aut fortaſſe cuiquam mortalium in mentem nunquam antea veniſſent, nec venire potuiſſent? & denique unde reſponſiones quæſitis accommodas, niſi aliundè acceptas, illius auribus ab aſſiſtentibus ſpiritibus clam infuſas, & quaſi ſecreta inferni halitus inſuſurratione commiſſas, expromere, & quidem expeditè & ſubtiliter, potuit? *Devo* maximè intento, & interdum nova dubia, quibus confeſtim erat ſatisfaciendum, pro re nata proponente, qui hæc univerſa dictata in charta ſubjecta exceperit. Ad hæc addi poſſit, tum alia planè mira, intervenientibus hiſce ſpiritibus, quæ paſſim in Actis adnotantur, à *Devo* conſpecta, in quibus cùm oculis objicerentur, decipi nullatenus potuit, tum actiones haſce, relicto in *Bohemia Kellæo*, poſt reditum in *Anglia* fuiſſe continuatas; adeo ut commentum iſtud, quaſi ille harum fraudum inventor & Architectus fuiſſet, evaneſcere neceſſe ſit. Sed in hiſce, de

quibus fusiùs in commentario egi, repetendis diutiùs immorari planè piget. Attamen nondum dimittendus es, antequam paucula alia addidero.

Dum nuper præclarissimi Viri, D. *Roberti Hookii*, Geometriæ in *Greshamensi* Collegio Professoris, grande operum posthumorum volumen, paulò ante editum, diligenti manu versavi, Prælectionem, ab eodem coram Societate Regia olim habitam, ibi insertam reperi, in qua acriter quidem contendit, historicam *Devi* narrationem juxta literalem sensum intelligi non oportere, sed omnes istas apparitiones cum spirituum nominibus, & universo varii vestitus, quem induisse perhibentur, & figurarum apparatu, dialogos, collocutiones, & qualescunque voces, sive articulatas, sive sonos inconditos, à chrystallo sacrato prolatos, item preces & doxologias ad singularum actionum finem additas, aliaque illic memorata, ad Cryptographiam referenda esse; sub hisce involucris *Devum* longè aliud innuisse, & in animo habuisse; quem comminiscitur, (neque enim molliori vocabulo uti licet, cùm sit putidissimum commentum) à Regina *Elisabetha*, illiusque Consiliariis, in *Poloniam* & *Bohemiam*, ut arcana istorum Principum, quos adibat, consilia vafrè exploraret, missum fuisse: ideo hoc obscurissimo commentandi genere, quo minus, si fortè in illorum manus ipsius schedæ, de quibus jam agitur, incidissent, suspicioni obnoxius foret, sibi pro prudentia sua cavisse; *Kellæum* ab illo in *Angliam* reversuro, ut idem propositum persequeretur, relictum; chrystallum illud sacratum, quod istiusmodi phænomena repræsentare, cæteraque mira ex vi artis Mechanicæ, ut credi voluit, producere statuit, illius summæ in Mathematicis Scientiis peritiæ adscribendum; denique famosum istum *Enochi* librum esse merè Cryptographicum, & Cabbalæ mysteriis refertum, claviumque, quas rimatus est *Devus*, ope, qualiacunque arcana in ejus commentariis ubique sparsa, & sive numeris sive mysticis sensibus,

ſibus, ultra nimirum, quàm verba præ ſe ferant, comprehenſa, explicari poſſe. Obſtupui ſanè, cùm hæc legerem, virum tam profundæ in rebus Phyſicis & Mathematicis eruditionis, neſcio quo malo genio, & æſtu animi abreptum, hæc inſomnia, meraſque affanias in iſthoc ſapientiſſimorum Virorum conſeſſu proferre aut potuiſſe aut voluiſſe. De rationibus, quibus ad id audendum inductus fuerit, conjecturam hic facere nolo. Illum autem è ſepulchro, ad quod, ad ultimum iſtud amicitiæ officium præſtandum ab hærede invitatus, quamplurimiſque iſtius Societatis Adſeſſoribus ipſe quoque immiſtus, deduxi, non effodiam, neque Amici mei, de quo, quod præfiſcini dixerim, omni tempore, & præſertim quando lethali morbo decubuit, bene mereri ſtudueram, memoriam dura & mordaci cenſura lædam & exagitabo. Illius verò famæ, ita audacter ſtatuo, longè melius fuiſſet conſultum, ſi Diſſertationem iſtam, de qua vel ab ipſo Auctore, qui mecum de ſtudiis ſuis familiares miſcere ſermones non raro ſolebat, nec à quoquam alio ne verbum quidem unquam antea inaudiverim, clariſſimus Editor perpetuis tenebris aut flammis addixiſſet. Harum objectionum, quarum aliquæ ſunt manifeſtò falſæ, cæteræ pura puta ingenii in phænomenis iſtis obſtupeſcendis, excluſo omni ſpirituum interventu, quaſi vulgaris illa hypotheſis, licèt divina & infallibili Scripturarum auctoritate firmata, licèt certa neutiquamque infida experientia, millies demonſtrata, Philoſopho profundioris judicii & indaginis eſſet prorſus indigna, hac ex parte infelicitèr laborantis commenta, vel nuda repetitio ad refutationem abundè ſufficere videtur, ut perlecto commentario meo, in quo, iſtis tunc penitus mihi incognitis, obviam iverim, pro ſapientia tua facilè confiteberis.

Non quicquam valet ad elevandam horum Actorum fidem, quod ſimilia quædam, h. e. quoad numerorum tabulas, barbaras voces, arcanorumque naturæ oſtentationes in Stegano-

graphia *Trithemii*, addant si velint, in *Cornelii Agrippæ* & *Paracelsi* libris, in quibus legendis *Devus* non erat parum versatus, reperiri possint; cùm apud istos Auctores, an rectè an falsò Magiæ suspectos, jam non inquiro, ne millesima quidem pars documentorum & probationum, quæ in *Devianis* Actis elegantissimè & accuratissimè continua rerum gestarum serie referuntur, occurrat.

Hæc in genere & quasi tumultuariò, sine omni fuco doloque malo, huic Vitarum Collectioni præmittenda esse duxi. Tu verò, Lector, bene vale, & laboribus hisce nostris, quales quales sint, ad Dei gloriam tuamque utilitatem fruere.

Westmonasterii decimo Aprilis die A. Ch. MDCCVI.

T. S.

CATALOGUS LIBRORUM

Qui venales prostant *Londini* apud DAVIDEM MORTIER in via dicta de *Strand* ad Insigne *Erasmi*.

THesaurus Antiquitatum Romanarum, Continens Lectissimos quosque Scriptores qui Romanæ Reipublicæ Rationem, Disciplinam, Leges, Instituta, Sacra, Artesque Togatas ac Sagatas illustrarunt: Congestus à Jo. Geo. Grævio, cum variis Tabulis Æneis. 12. vol. *Fol.*

Thesaurus Antiquitatum Græcarum, in quo continentur effigies Virorum & Fœminarum illustrium. Item Variarum Regionum miranda, quæ celebrata apud antiquos saxisque & ære expressa occurrunt; adjecta brevi Descriptione Singulorum, quæ aut in eorum vita aut in horum proprietate spectabilia percipi & intelligi refert, Auctore Jac. Gronovio. 13. vol. *Fol.*

Atlas

Digitized by Google

CATALOGUS.

Atlas Antiquus Sacer, Ecclesiasticus & Profanus collectus ex Tabulis Geographicis Nic. Sansonis Tabulas ordine collocavit & emendavit Joan. Clericus. *Amst.* 1706. *Fol.*

Patini (Carol.) Imperatorum Romanorum Numismata & Ære Mediæ & Minimæ formæ. *Par.* 1696. *Fol.*

Begeri (Laurent.) Thesaurus Palatinus sive Gemmarum & Numismatum quæ exstant in Electorali Cimeliarcho. *Heidelb.* 1685. *Fol.*

Begeri Regum & Imperatorum Romanorum Numismata. *Coloniæ.* 1700.

J. Bapt. Cottelerii, S. S. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt, Barnabæ, Clementis, Hermæ, Ignatii, Polycarpi, &c. Opera. Notulas dispersit J. Clericus. 2. vol. *Amst.* 1700. *Fol.*

Cypriani Opera recognita & Illustrata à J. Fello Oxoniensi Epis. Accedunt Annales Cypriani, & Dissertationes Cyprianicæ Henr. Dodwelli. *Amst.* 1700. *Fol.*

Etmulleri (Mich.) Opera Medica Theoretico-Practica; hoc est Exercitationes & Collegia omnia, ab eodem tam Publice quam Privatim & Privatissime quondam habita. 3. vol. *Amstelod.* 1696. *Fol.*

Stucki (Joan. Guil.) Operum circa Antiquitates Conviviales, Libri tres. Sive Hebræorum Græcorum, Romanorum, aliarumque Nationum conviviorum genera. *Lugd. Bat.* 1695. *Fol.*

Vaillant Numismata Imperatorum, Augustorum & Cæsarum in Coloniis, Municipiis & Urbibus jure latio donatis. 1695. *Fol.*

Vaillant (Joan.) Numismata Imperatorum, &c. à Populis Rom. Ditionis Græcè loquentibus, ex omni Modulo percussa. *Amst.* 1700. *Fol.*

Vaillant (Joan.) Historia Ptolemæorum Ægypti Regum, ad fidem Numismatum accommodata. *Amst.* 1701. *Fol.*

Vaillant (Joan.) Nummi Antiqui Familiarum Romanarum perpetuis Interpretationibus illustrati. 2 vol. *Amst.* 1703. *Fol.*

Vossii (Ger.) Opera in sex Tomos divisa. Tomus I. in quo Etymologicon Linguæ Latinæ. Tomus II. de Arte Grammatica. Tomus III. Tractatus Philologici de Rhetorica, de Poetica, de Artium & Scientiarum natura ac constitutione. Tomus IV. Historicus & Epistolicus. Tomus V. de Theologia Gentili, Physiologia Christiana, de Origine ac Progressu Idololatriæ. Tomus. VI. Theologicus. 6 vol. *Amst.* 1701. *Fol.*

Geographia Sacra ex V. & N. Testamento desumta & in Tabulas quatuor concinnata, Auctore Nic. Sanson, Accesserunt Notæ Joan. Clerici. *Amst.* 1701. *Fol.*

Caroli A S. Paulo Geographia Sacra, sive Notitia antiqua omnium Patriarchalium, Metropoliticarum & Episcopalium veteris Ecclesiæ in Tabulas X. concinnata, cum Notis Lucæ Holstenii. *Amst.* 1703. *Fol.*

Arriani Expeditionis Alexandri Magni, Libri Septem, & Historia Indica. Ex Bonav. Vulcanii interpretatione Latina post variam aliorum industriam ita Lacunis vel cognitis vel ignotis etiamnum & obscuris suppletis, ita Auctoris in Græcæ Linguæ nativo usu præstantia & facultate restituta ex plurium MSS. & præ-

Digitized by Google

& præsertim unius optimi collatione, ut nunc demum prodire hic Auctor videri debeat, opera Jacobi Gronovii. In Charta minori & Charta majori. *Lugd. Bat.* 1704. *Fol.*

Grotii de Jure Belli ac Pacis cum Commentariis G. vander Muelen, Auctoris, nec non Joh. Fred. Gronovii. 3 vol. *Ultraj.* 1703. *Fol.*

Imhof. Hist. Italiæ & Hispaniæ Genealogica. *Norib.* 1701. *Fol.*

Limborch (Phil.) Theologia Christiana. *Amst.* 1700. *Fol.*

Joannis Forbesii à Corse Opera omnia inter quæ plurima Posthuma, reliqua ab ipso Auctore interpolata, emendata atque Aucta. 2 vol. *Amst.* 1703. *Fol.*

Grotii (Hug.) Epistolæ. *Amst.* 1687.

Voet (Joh.) Commentarius ad Pandectas in quo præter Romani juris principia ac controversias illustriores. 2 vol. *Hag. Com.* 1704. *Fol.*

Biblia Sacra ex Seb. Castellionis Interpretatione. *Francof.* 1697. *Fol.*

Dolæi (Joh.) opera omnia, exhibentia non modo Encyclopædiam Medicam & Chirurgicam rationalem, adjecta nova appendice, de Theriaca cœlesti observationes Auctoris rariores &c. 2 vol. *Francof.* 1703. *Fol.*

Præstantium ac Eruditorum Virorum Epistolæ Ecclesiasticæ & Theologicæ Jac. Arminii, Uytenbogardi, Vorstii, Vossii, Grotii, Episcopii, & Barlæi, Charta Major. *Amst.* 1704. *Fol.*

Martini (Mat.) Lexicon Philologicum cum Notis Grævii, & Joannis Clerici dissertatione Etymologica. Editio Nova. 2 vol. *Amst.* 1703. *Fol.*

Theatrum Hispaniæ, Exhibens Regni Urbes, Villas ac Viridaria magis Illustria. *Amst.* 1705. *Fol.*

Parisii Magnæ Græciæ Numismata accurante Joh. Georg. *Volkamero.* 1683. *Fol.*

Desiderii Erasmi Roterodami Opera Omnia, emendatiora & auctiora, ad optimas editiones præcipuè quas ipse Erasmus postremo curavit summa fide exacta, Doctorumque Virorum notis illustrata. In decem tomos distincta, quorum primo, in hac Editione, præfixa sunt Elogia & Epitaphia Erasmi. à Viris Doctis conscripta, nec conjunctim unquam antea sic edita, cum indicibus totius operis copiosissimis. Quid porro huic editioni præ ceteris accesserit, Præfationes singulorum voluminum docebunt. 10 vol. 1703. *Fol.*

Gussetii Commentarius Linguæ Ebraicæ, in quibus primarius significatus, loca insignia Scripturæ explicantur, parallela Vet. & Nov. Testamenti, cum peculiari discussione, tum mutua collatione firmantur & vindicantur. *Amst.* 1702. *Fol.*

Bibliotheca Germanica sive Notitia Scriptorum Rerum Germanicarum IV. Praxibus Absoluta, Erfurt. *Fol.*

Riverii (Laz.) Opera Medica Universa. *Lugd.* 1698.

Mischna, sive totius Hebræorum Juris, Rituum, Antiquitatum, ac legum oralium Systema cum Clarissimorum Rabbinorum Maimonidis & Bartenoræ Commentariis integris, Latinitate donavit ac Notis illustravit Guil. Surenhusius. 6 vol. *Amst.* 1703. *Fol.*

VITA JACOBI USSERII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

VITA JACOBI USSERII

Archiepiscopi Armachani, & totius Hiberniæ Primatis:

Scriptore

THOMA SMITHO,

Sacræ Theologiæ Doctore & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

Digitized by Google

VITA JACOBI USSERII ARCHIEPISCOPI ARMACHANI, & totius Hiberniæ Primatis.

ACOBI USSERII, viri omnium seculorum memoria dignissimi, vitam literis mandare aggredior, tum summâ erga illum, quem in rostris perorantem olim adolescente ætate sæpe audivi, reverentiâ, tum honesto de Republica literaria, & de Ecclesiis *Anglicana* & *Hibernica*, quarum omnium ingens erat lumen & ornamentum, aliquantillum, saltem pro virili, benè merendi studio & desiderio incensus. Animum diu reluctantem planè absterrebat difficultas operis propositi, in quo de rebus maximi momenti, tam ad civile regimen, quàm ad Religionem spectantibus, subinde pro necessitate temporum intermiscendis, erit agendum. Verebar etiam, ne meritissimas illius laudes, summasque excelsæ mentis dotes ineleganti stilo, frigidis narrationibus, & tenuitate ingenii detererem. Sed tandem vicit pietas, vicêre importunæ & crebrò repetitæ Amicorum preces, qui memoriis elogiisque, de *Usserio* Anglicè pridem editis, parum acquiescentes, ut quicquid alii scripserint, quicquid è schedis manuscriptis, aut aliunde propriâ industriâ collectum apud me habuerim, ea omnia in publicos usus depromere, & seræ posteritati, & Latinè quidem, præcipuè in Exterorum gratiam, commendare vellem, impensè expetierunt. Quod utinam satis pro dignitate argumenti exequi, inque effectum dare possem! Hoc enim in antecessum quasi præfiscini dicendum arbitror, non ad captandam Lectoris benevolentiam, neque nimio affectu abreptus, sed re seriò perpensa, justisque notitiis instructus, *Hiberniam* in quâ *Usserio* nasci contigerat, ex quo prædicationibus, indefessa vigilantia, sanctissimisque & sapientissimis curis & consiliis *S. Patricii*, jure merito *Hibernorum Apostoli* nuncupati,

Digitized by Google

cupati, quinto æræ Christianæ seculo, fide & doctrina Evangelii imbuta fuerit, licèt innumeros ferè Præsules, aliosque, tum sanctitate vitæ, tum literarum cultu & studiis, ab isthoc tempore, nondum agresti morum feritate introducta, & deinceps, tanquam ex fertili gremio produxerit, inque suo sinu refocillaverit, de nemine aut magis aut meliùs gloriari posse, quàm de hoc novissimo Alumno suo, in postremis hisce ad finem vergentis mundi temporibus, felicissimè in lucem edito, quem, utpote sacrum ac cœleste depositum, in commodum universæ Gentis *Hibernorum*, si icti monitique sapere suisque bonis uti didicissent, terris faventissimo Numine commodatum, summis quibuscunque ex Antecessoribus illa sine invidia, vel præsens objicere potest. In cujus gestis enarrandis, omni adulatione & partium studio sepositis, proculque habitis, solo diæ Veritatis, quam sacram semper habui, & habebo, amore ductus, probi Biographi munere & partibus fungi conabor: nec quicquam sive laudis, sive censuræ, quod ad res, sive in *Anglia*, sive in *Hibernia*, ipsius vitæ intervallo peractas, attinet, intertexam aut admiscebo, nisi quod ipsa fides, aut tabulis publicis, aut unanimi testium, omni exceptione majorum, consensu firmata, exegerit.

Usserii natales. JACOBUS USSERIUS primos vitales spiritus hausit in parochia S. *Nicolai*, *Dublinii*, *Eblanæ* veterum, *Hiberniæ* Metropoleos, Januarii quarto die A. MDLXXX. Verbi incarnati, juxta computum Ecclesiæ *Anglicanæ*, parentibus ex antiqua & nobili stirpe prognatis ortus. Quod ut ut fortuitum videatur, inter præclara divinæ Providentiæ beneficia referri meretur. Licèt enim viri magni è casis tuguriisque obscuris & humilibus prodire possint, & frequentes quidem prodierint, quod illorum bonæ indoli, sublimi ingenio, industriæque indefessæ, omnia obstacula, quæ res angustæ solent objicere, viam ad perfectam virtutem contendentibus quasi præclusura, perrumpenti, maximè, secundùm Deum, debetur: tamen exploratissimum est apud omnes, benè & auspicatò natis feliciora ab ingenua & accurata educatione petita adipiscendæ eruditionis subsidia, frequentioraque otii literarii intervalla faciliùs quidem succedere, omni tædio, impedimentis, molestiisque amotis, quibuscum adolescentibus tenuioris ac plebeiæ sortis, ineluctabili quadam necessitate sæpenumerò confligandum est.

Genus paternum. Paterni generis origo deducitur à temporibus R. *Henrici II. debellatoris Hiberniæ*, qui in *Angliam* redux, quò securiùs meliùsque Regulos ac

ac populum ferocientem, in fide, quam solenni jurejurando unanimes spoponderant, retineret, legibusque æquissimis, cum rigore subinde temperandis, quosdam refractarios, pristinis incultis moribus, agrestique vitæ ferino ritu mordicus adhærescentes, ab omni seditione, tumultu, mutuisque cædibus coerceret, filium suum natu juniorem, *Joannem*, Comitem *Moritoniæ*, summa omnia disponendi & pro re nata moderandi potestate auctoratum, jure regnandi in illum sub certis conditionibus transcripto, totius Insulæ *Dominum* A. MCLXXXV. constituit. Qua simplici appellatione Reges *Angliæ*, longa serie succedentes, contenti erant usque dum R. *Henricus* VIII. augustiori & sonantiori *Regis* titulo, in Comitiis Parlamentariis *Dublinii*, A. MDXLI. qui erat Regni tricesimus tertius, habitis, commutaverit. *Joannem* ad novam hanc & planè exsortem dignitatem capessendam, in *Hiberniam* properantem, inter alios viros nobiles comitatus est eximius quidam vir, ex illustri gente *Nevillorum*, in ipsius clientelam pridem admissus, & mox in Aula Admissionalis, (*Huissier*, sive pauxilla mutatione, Anglicè *Usher*) ex favore Principis constituendus, cujus muneris nomen, prout usu antiquo venerat, abjecto altero, in cognomentum familiæ, quam illic relicto natali solo, instauraturus erat, postea transibat. Supervacanei foret laboris, & à re nostra alienum, in istius familiæ per varias *Hiberniæ* Provincias sparsis propaginibus indagandis, eque Heraldorum archivis eruendis, solicitè immorari, aut genealogicam stirpem, sive rectâ lineâ, sive ex matrimoniis initis descendentem, curiosiùs scrutari. Ad Parentes igitur *Jacobi* nostri rectà & properanter venio.

Patrem habuit *Arnoldum Usserium*, virum clarissimum qui opes satis amplas jure hæreditario nactus, in artibus, quibus imbui solent pueri generosioris prosapiæ, in scholis probè educatus, se totum, postquam pubertatem excesserat, Legum municipalium *Anglicanarum*, quæ illic quoque ex Statutorum Parlamentariorum vi ubivis obtinent, studio addicebat, in quarum cognitione tantos fecerat progressus, ut illarum profunda penetranti oculo rimatus, matura ætate, unus è sex Clericis Cancellariæ constitueretur. Pater *Arnoldus Usserius.*

Mater ipsi erat *Margarita*, filia *Jacobi Stanibursti:* ille verò insignis Jurisconsultus, in classe *Magistrorum Cancellariæ* recensitus, & Civitati *Dubliniensi* à *memoriis & actis publicis* constitutus, tanta sapientiæ fama & existimatione inclaruit, ut in Comitiis Parlamentariis, regnantibus R R. Mater *Margarita Staniburfta*, filia *Jacobi Staniburfti.*

 Mariæ

Maria & *Elisabetha*, ab Adsessoribus inferioris Cameræ communi suffragatione *Orator* ter eligeretur. Mutata, pro varia rerum conditione, Religionis publica professione, *Hiberni*, ne à suis muneribus abdicarentur, minusque dominantium *Anglorum* suspicionibus ac censuris fierent obnoxii, sacris cœtibus, sine scrupulo & offensa Conscientiæ, sive rituum Ecclesiasticorum varietatem nuper introductam, pro nihilo habentes, sive ex profunda dissimulatione, secularis commodi causâ, interesse soliti, non aliud præ se ferebant, quàm parem cum cæteris concivibus, sincero pioque animo, Reformatæ Religionis dogmata & cultum amplectentibus, communionem, opinandique rationem; licèt antiquæ, & quantùm per leges fieri potuit, exterminatæ superstitionis amorem intus in pectore retinerent. In quorum numero, *Staniburstum* collocandum esse ex literis *Edmundi Campiani* (a), postea famosi Jesuitæ, tunc ex *Anglia* profugi, quem domi suæ aluit, & dein illum, ne à satellitibus deprehenderetur, ob violatas regni leges, & præposterum præcipitemque incautos subditos à fidelitate Reginæ debita sub specioso Religionis *Catholicæ*, hoc est, *Romanæ*, prætextu, abalienandi zelum, in jus vocandus, rure Amico, ubi tutus delitesceret, commendavit, A.Ch.MDLXX. ad eundem scriptis, manifestè liquet. (b) Interim ille pro versipelle, quo pollebat, ingenio muneris demandati partes probè implevisse visus est: neque Proregi neque Senatoribus ullatenus suspectus. Quo tempore cùm inter tot tumultus ac rebelliones, quas quidem Magnates, numerosis clientelis *Hispanorum*que subsidiariis copiis nimium quantum freti, subinde prout frequens occasio sese obtulerit, ciebant, de bonis literis propagandis consulere neutiquam vacaret; cumque scholæ publicæ hactenus deficerent, in quibus, sive in amœnioribus, sive severioribus disciplinis, juvenes pro dignitate natalium institui possent, in exteras Regiones, & potissimùm in *Angliam* ad capiendum ingenii cultum non sine ingenti rei domesticæ jactura & dispendio, itum erat: quò meliùs huic incommodo iretur obviam,

(a) Epist. III. in Opusculis ejus selectis à *Silvestro Petra Sancta* S. J. *Antuerpiæ* editis: A. MDCXXXI.

(b) Illius laudes meritò, tum ob egregiam humanitatem & hospitalitatem, tum ob eruditionem & *Hibernicarum* Antiquitatum cognitionem celebrat idem *Campianus* in Præfatione ad historiam *Hiberniæ*, quam ex Bibliotheca D. *Jacobi Usserii* quem ibi *reverendissimum nostrum & exquisitissimè eruditum Primatem* appellat, imprimendam curavit D. *Jacobus Waraus Dublinii* MDCXXXIII. uti & ex eadem Bibliotheca, *Conspectum status Hiberniæ* ab *Edmundo Spensero* A. 1596. per modum Dialogi descriptum & etiam viri doctissimi, D. *Meredithi Hanmeri* Chronicon: quod Auctor peste correptus imperfectum reliquit. *ibid.*

Digitized by Google

viam, de restituenda quam olim, h.e. A. Ch. MCCCXX. *Alexander Bicknorus*, Archiepiscopus *Dublinienſis*, fundandam curavit, veteri Academia penitus everſa in Urbe principe, in generalibus Comitiis circa A. Ch. MDLXIX. habitis, initis conſiliis, ſeriaque deliberatione diſceptaretur, *Stanihurſtus* ille, ſive ad captandam Reginæ gratiam, ſive verò erga Patriam amore exardeſcens, primus propoſuit, ut libellis ſupplicibus hac de re ſereniſſimæ Reginæ exhibitis, illius opem & benevolentiam ad ſanctum hoc propoſitum conſummandum, commendantibus Concilii ſanctioris Adſeſſoribus, implorare vellent, quo nihil aut Reginæ benigniſſimæ, bonarum literarum pariter ac Religionis, à ſordibus errorum defæcatæ, fautrici & patronæ, gratius, aut univerſæ *Hibernorum* Genti utilius contingere potuit. Hujus autem monitis ſuaſibusque, quos omnes boni impendiò & certatim approbarunt, utque in effectum darentur, favente Numine, & auſpice Regina, ſummis ingenii & induſtriæ, quisque pro facultate ſua, nervis contenderunt, ut tanti beneficii & felicitatis, in ultimos Inſulæ receſſus quaquaverſum omnibus futuris ſeculis diffundendæ, fierent compotes, inſtaurationem ſuam debet præſens Academia *Dublinienſis*: tandem poſt aliquot annos, omnibus obſtaculis amotis, ex munificentia Reginæ, reditibus, (quos poſtea auxit ſereniſſimus Rex *Jacobus I.* quibus Præpoſitus, Lectores Theologiæ, & Philoſophiæ, Socii, adoleſcentesque Candidati eſſent in perpetuum alendi) dotata, privilegiisque ſub Regii diplomatis auctoramento A. MDXCI. ſtabilita. Nobiliſſimum ſanè illud eſt Eccleſiæ *Hibernicæ* ſeminarium, è quo tot venerandi Præſules, aliique, egregiis animi dotibus cumulati, & omnigenæ eruditionis & ſanctitatis vitæ ſtudiis maximè inſignes, ab iſthoc tempore prodierunt &, uti fas eſt augurari, in æternum prodibunt.

Academiæ Dublinienſis reſtauratio.

A Patre neutiquam ſejungendus videtur *Richardus Stanihurſtus*, *Jacobi* noſtri Avunculus, vir quidem inſigniter doctus, & in patriis Antiquitatibus, quæ tanto eguerunt illuſtratore, eruendis maximè induſtrius & felix. Hic verò, ut paucis de illo agam, florente juventa, in Collegio Univerſitatis apud *Oxonienſes* ſtuduit: & non multò poſt, pro genio iſtius ævi, quod *Ariſtotelicam* doctrinam, inutilibus perplexisque difficultatibus mirè obſitam, ex ignoratione melioris ſaniorisque Philoſophiæ, non ex otioſorum hominum, quidlibet pro laſciviâ ingenii fingentium cerebellis, ſed ex natura rerum eruendæ, deperibat, *Commentarios* ſive *Catenam Dialecticam* in *Porphyrianas* Conſtitutiones *Londini* MDLXX. edidit. Sed matureſcente cum annis judicio, ex veterno quaſi expergefactus,

Richardus Stanihurſtus Avunculus.

ctus, excussis Scholasticorum nugis, poeticisque, quibus se indulserat, præstigiis, relictoque etiam, cui à Patre destinabatur, Legum municipalium studio, veterum seculorum historiis, (ut hîc omittam *Descriptionem*, quam adornavit, *Hiberniæ*, inscriptam D. *Henrico Sidneio* Proregi, & in Historicis & Chronicis *Raphaelis Hollinshedi* Collectaneis *Londini* editis A.MDLXXXVI. insertam) majorum gesta stilo inornato & planè barbaro referentibus, legendis, quæ carie, situ & tineis exesæ, in tenebrosis Bibliothecarum recessibus hactenus delituerant, intenta oculorum & mentis acie invigilavit, quatuorque libros, in eodem volumine congestos, *de rebus in Hibernia gestis, cum Hibernicarum rerum appendice*, ex *Silvestro Giraldo Cambrensi* collecta, cum adnotationibus ad finem singulorum capitum additis, Typis *Plantinianis Antuerpiæ* juris publici fecit A.MD. LXXXIV. Nam ante paucos annos, larva, quam induerat, detracta, in *Hiberniam* reversus est; deinde in *Belgium* se subduxerat, & post mortem uxoris sacris ordinibus initiatus, tandem serenissimis Principibus, *Alberto* Archiduci & *Claræ Isabellæ Eugeniæ*, factus est à sacris, quorum munifica liberalitate nobile otium nactus, vitam jucundè sustentavit; obiitque *Bruxellis* A.MDCXVIII (a). Interim istud sententiarum de dogmatibus religionis divortium non obstabat, quominus cum Avunculo de rebus ad Historias & Antiquitates *Hibernicas* spectantibus literarium exercere commercium sibi licere, pro æquitate & prudentia sua *Usserius* noster judicaverit, uti postea videbimus.

Usserii mater delusa religionem Romanam amplectitur.

Non dissimulandum arbitror, matrem *Jacobi* nostri, dum ille aberat in *Anglia*, quorundam Emissariorum versutiis captiosisque technis, quibus retundendis planè impar erat muliebre ingenium, miserè delusam ac circumventam, cujus conscientiam diris votis, ne meliùs docta resipisceret, illigaverant, ad Romanæ Ecclesiæ communionem transiisse: quod nati pientissimi animo non mediocrem luctum doloremque incussit; eò quidem acriorem redditum, cùm post reperisset illam, utpote feminam pervicacem & obstinatam, nullis suasionibus, argumentis nullis ad sanam mentem revocari potuisse. Hi quidem zelotæ de victoria, fraudulentis malisque artibus reportata, triumphos egere, & *Usserio* hanc matris obstinationem, quam constantiam inflexilemque mentis firmitatem interpretati sunt, editis libellis exprobrarunt: sed quàm iniquè, quàm absurdè, judi-

(a) De reliquis illius scriptis vide D. *Jacobum Waræum* de Scriptoribus *Hiberniæ* pag. 86. & *Usserii Armachani* ad *Staniburstum* Epistolam primam in *Sylloge Londini* edita M.DC.LXXXVI.

judicent omnes æqui bonique amantes & studiosi. Non parum ipsi doluit, quod sacris Ecclesiæ negotiis in Urbe detentus, matri dilectissimæ in agone mortis *Droghedæ* ex improviso fatiscenti non adesset, quo abiturientem animam, prius spiritualibus consiliis adjutam, precibus suis Deo commendaret: hoc tamen commodi ex malo domestico Ecclesiæ accrevit, quod ille novo quasi zelo animatus contra Pontificiorum insidias, ne alii, sive sanguinis, sive amicitiæ, sive communi Christianæ charitatis nexu conjuncti, quorum saluti maximè consuluit, ab integra fide abducti, ista labe contabescerent, solicitiore animo satageret.

Ambrosius Usserius frater. Unicum habuit *Jacobus* fratrem, nomine *Ambrosium*, qui aliquanto tempore studiorum causâ apud *Cantabrigienses* commoratus est. Vir sanè Linguæ Hebraïcæ & Arabicæ quoque, admodum peritus, quod testatur, qui, ex intima consuetudine optimè & noverat, & judicare potuit, *Gulielmus Eyrius*, Collegii *Emmanuelis* in ista Academia socius, in literis (a) ad *Jacobum* circa annum MDCVIII. scriptis; testatissimum verò faciunt magna V. Instrumenti pars ex Hebraïco codice in Linguam Anglicanam versa, Surata *Caverna* ex Alcorano Latinè reddita, Collectanea Arabica & Hebraïca, & Lexicon Arabicum (ut hìc quosdam tractatus & disputationes de variis capitibus Theologicis omittam) quæ in Archivis Bibliothecæ Collegii S Trinitatis *Dublin.* hodie supersunt: à quo, ex editis hisce reconditæ eruditionis speciminibus, uti ex bonis primitiis lætam amplamque segetem, summa quæque, & excelso, quo præditus erat, ingenio perquam digna, exspectarunt amici, nisi illum annis juvenilibus mors peracerba præripuisset.

Henricus Usserius Patruus Archiepiscopus Armachanus. Quod ad propinquos *Jacobi* nostri ex paterno genere ortos spectat, patruum habuit *Henricum Usserium*, Theologicis disciplinis *Cantabrigiæ* innutritum, & aliquanto tempore studiorum causâ *Parisiis* morantem, Deo & Ecclesiæ ex ordinatione sacra devotum, qui tandem cùm multos annos Archidiaconatum Ecclesiæ *Dublinienfis* administrasset, ut quod rarum & insolitum erat, Reginæ *Elisabethæ* auspiciis & indulgentia, ob sapientiam, sanctitatem morum, eruditionem, reliquasque dotes, tam excelsæ dignitati pares congruasque, ad primatialem sedem *Armachanam*, mense Augusto A. C. MDXCV. promovebatur;

(a) Exstant in *Sylloge* epist. III. *Interea vero loci, agnosco me valdè obaratum esse, & tibi, & doctissimo fratri tuo*, Ambrosio, *qui peritissima manu sua quadam in meum usum ex Alcorano Arabicè exscripsit.* pag. 3.

obiit verò Aprilis II. MDCXIII. Crimen piaculare non immeritò videbitur, si hìc penitus tacerem, quantum de universa Gente & Ecclesia *Hibernica* meruerit vir ille reverendissimus.

Henrici Usserii Laudes.

Non defuere quidem in *Hibernia*, qui in summis dignitatibus constituti, ad fortunas sive augendas, sive reparandas, latifundiis patrimoniisque sacris avidissima mente inhiaverint. De Ecclesia Cathedrali S. *Patricii* penè actum fuerat, cujus reditus, sub plausibili & specioso eosdem fisco regio addicendi prætextu sibi in proprios usus *Perottus Deputatus*, uti appellatur, convertere studebat; nisi intercessisset Reginæ pietas, & *Henrici Usserii*, tunc temporis Archidiaconi *Dubliniensis*, prudentia & sedulitas, qui missus à Decano aliisque, quorum maximè intererat, in *Angliam*, istius Ecclesiæ jura adeò dilucidè & tanta argumentorum vi tutatus est, ut dirum istud omen, malis, in plerasque omnes redundaturis, gravidum, penitus averteretur. Sed non multò post sanctior cura, (si quidem sanctior dari potuit) longè ,ue majoris momenti, illum occupavit. In condenda enim Academia *Dubliniensi* lentè admodum per plures annos processum erat, etiamsi optima Regina id in documentis duobus Proregibus, alteri post alterum, in *Hiberniam* ituris, dedisset; ex difficultatibus, quæ subindè intervenerunt, haud facilè superandis, longæ nectebantur moræ; quarum tandem pertæsum est omnes, quibus hoc sanctum propositum, è quo *Hiberniæ* felicitas pendebat, curæ & cordi erat, & qui assiduis postulationibus rem istam ursere. Ideo Consiliariis *Hibernis*, quicquid hac de re, crebris seriisque consultationibus habitis, hactenus inter ipsos convenisset, Reginæ cum debita commendatione, ut dixi, referre visum est, ut ipsa consentiente ratumque habitura, hisce optimis conatibus, quibus omnes boni benè cupiebant, ingrata cunctatione hucusque productis, felix imponeretur coronis, nec quenquam alium, qui causam istam coram Regina, Consiliariisque *Anglis* ageret, *Henrico Usserio* tunc temporis, cujus fides & sapientia ipsis erant exploratissimæ, aut digniorem, aut magis idoneum reperiri posse, hi Summates censuerunt. Ille verò itinere in *Angliam* maxima animi cum lætitia, A. MDXC. suscepto, nullis parcens sumptibus, nullosque labores subterfugiens, ita strenuè & præclarè isthoc munere functus est, ut (a) chartam fundationis tricesimo die Martii A. MDXCII. datam, & Regio

(a) Vide epistolam CXLV. *Jacobi Usserii Armachani* ad D. *Gulielmum Laudam*, tunc temporis Episcopum *Londinensem*, in *Sylloge*.

Regio sigillo munitam, tandem auspicatissimè impetraverit, cujus certissima spe fretus, in patriam redux, immortali hoc beneficio jam donandam, summis omnium gratulationibus excipitur. Reliquit *Henricus* filium *Robertum*, paternæ eruditionis & pietatis ex asse hæredem, qui in isthoc Collegio educatus, inque sociorum numerum adscriptus, postea ex commendatione Consobrini sui, *Jacobi* nostri, & insigni elogio illius virtuti debito, & quod ipsa veritas, nullo respectu ad cognationem habito, exegerat, quod dederat (a) in literis ad D. *Laudum*, qui multum in rebus ad Ecclesiam Academiarumque disciplinam apud Serenissimum Regem, *Carolum I.* potuit, & unanimi sociorum consensu, præfectura istius, A. MDCXXIX. donatus est. Hic vero, quinquennio elapso, ad Episcopatum *Kildariensem* merito suo evectus, se sacrâ infulâ fideli pastoralis curæ administratione omnino dignum præstitit. Tandem ex crudelissima & quàm maximè execranda *Hibernorum* Pontificiorum rebellione & laniena eluctatus, in *Angliam*, insanis motibus tunc agitari incipientem, aufugit, ubi summis ob patriam, horrendum in modum desolatam, mœroribus confectus, vergente ad finem anno MDCXLII. *Pontabirsleiæ* in provincia *Salopiensi* diem suum obiit.

Robertus Usserius, Episcopus *Kildariensis*, *Jacobi* consobrinus.

Non hic prætereundum est silentio, quod *Jacobus* noster familiari apud amicos sermone, tanquam singulare & rari exempli, commemorare solebat, nempe sibi duas Materteras, an vitio naturæ, an morbo, incertum, ab ipsis cunabulis omni oculorum lumine, & usu carentes, obtigisse, quarum institutione & cura, dum puer erat, legere edoceretur. Quod quidem intellectu haud facile videtur, nisi dixerimus, illum, nominibus figurisque literarum, non prorsus incognitis, quomodo in syllabas & verba connecti debeant, ab iisdem, aut vocem moderantibus, aut malam lapsantis linguæ pronuntiationem corrigentibus, didicisse. Illæ verò, quod aliis quoque cæcis frequenti usu venit, adeò felici tenacique pollebant memoria, ut aliquammulta integra sacrarum Scripturarum capita absque aliquo errore & cæspitatione, rogatæ experiundi causâ, repetere valerent. Hisce præloquiis defunctus, ad pressiorem vitæ *Usserii* nostri historiam venio.

Materteræ.

Prima fuit cura parentibus, quibus exploratum erat, semina pietatis ac reverentiæ erga sanctissimum Numen exhibendæ, in ipsis primæ pueritiæ

Educatio in studiis pietatis.

(a) *Ibid.*

Digitized by Google

ritiæ temporibus, jacta, in bonam frugem maturioribus annis adolescere, characteresque in animo, vanis falsisque præjudiciis & opinationibus vacuo, tanquam in rasa tabula, impressos signatosque, vix, aut ægrè quidem, obduci & obliterari, aut posse, aut solere, ut illius mens sensu religionis, ab omni superstitionis labe purgatæ, quantum tenella ætas ferret, imbueretur: proxima verò, ut doctrinæ, quæ puerilibus annis convenit, rudimentis erudiretur. Cujus exquisitæ educationis fructus postea per universam vitam maximè erat conspicuus. Nemo enim sacræ religionis instituta sanctiori zelo excoluit: nemo bonarum literarum studia impensiori diligentia prosecutus est.

Et literarum.

Octo annorum puer ad Scholam Grammaticalem, sub cura & institutione *Fullertoni* & *Hamiltoni*.

Octennis, quasi jam domesticis institutionibus superior, ad scholam Grammaticalem, quæ tum in Urbe natali, sub cura & disciplina duorum nobilium *Scotorum*, *Jacobi Fullertoni* & *Jacobi Hamiltoni*, inclarescere cœperat, missus est, linguâ Latinâ erudiendus.

Commodum enim accidebat, ut quo tempore Urbs ista ingenti Ludimagistrorum inopia laboraret, hi Advenæ humaniori literaturâ perpoliti, quo rem illam maximi momenti, cujus causa ex patria huc migrassent, meliùs celarent, laboriosum istud docendi pueros & adolescentes munus in se susceperunt; hoc modo, tum industria sua laudabili, tum suavissimis moribus, blandisque artibus, in gratiam *Anglorum* & *Hibernorum*, cujuscunque sortis & conditionis, sese insinuaturi. Vera enim itineris suscepti ratio hæc fuit. Serenissimus *Scotorum* Rex, *Jacobus*, istius nominis sextus, de successione ad *Angliæ* & *Hiberniæ* regna ineunda, quæ post obitum R. *Elisabethæ*, omni jure, tam divino, quam humano, illi competebat, impendiò solicitus, veritusque, ne aut malesanis technis aut aperta vi & armis Pontificiorum, aliorumve, qui novis rebus studerent, moræ & difficultates, haud facilè superandæ interponerentur, secundùm gratiam benevolumque affectum Reginæ, à nominando successore, ut illum magis redderet obnoxium, præfractè quidem abhorrentis, (neque enim, ut sæpe solebat, suo more, h. e. perquam eleganti dicere, *sepulchrale linteamen sibi coram oculis perpetuò objici* sustinuerit) non solum *Anglorum*, præsertim Aulicorum, animos quoquo modo conciliare, sed *Hibernos* tum veteris tum novæ prosapiæ, à quibus non leve ob diversos mores & simultates inter *Scotos* & *Hibernos* olim à longo tempore ortas, & usque productas, & ob durissimam in patriis ritibus retinendis obstinationem, impendebat periculum, in suas partes trahere omni nisu contendebat. Sub hac larva, *Fullertonus* & *Hamiltonus* in *Dublinium*

nium tanquam tutelares genii, qui liberis probè & feliciter educandis præessent, recepti, clam Regis sui causam egêre & tutati sunt, initâ cum nobilissimis viris, sive Romanæ, sive Reformatæ Communionis, qui aut propè & in vicinis Regionibus ampla possederant latifundia, aut negotiorum forensium causâ, illuc subinde convenerant, amicitiâ. Non parum sapientissimis R. *Jacobi* consiliis in ista Insula promovendis conducebat, illorum explorata fides, solers prudentia, & sagax ingenium: quod benè noverat, & expertus est Rex ipse, illos, prout meruere, longè splendidioribus dignitatibus, quibus sustinendis erant pares, admoturus. D. *Fullertonus* mox à Rege *Jacobo*, jam primo *Magnæ Britanniæ* Monarchâ, dignitate Equestri ornatus. deinde primus è cubiculariis secundi Ordinis serenissimi *Caroli*, tum Principis *Walliæ*, tum Regis constitutus: inter *Aulicæ* vitæ pompas & delicias consummatæ virtutis exemplum ubivis dedit, famæ satur, licèt non annorum, (non enim senilem ætatem attingebat) magnum sui desiderium reliquit, in sacello *Paulino* in Abbatiali Ecclesia *Westmonasteriensi* honorificè sepultus, cujus pene invidendas laudes in eleganti Marmore ad borealem murum affixo incidi curarunt superstites Amici. Alter verò D. *Hamltonus*, primò ad parem Equestrem dignitatem, deinde verò ad titulum, gradum, & honorem Vice-Comitis de *Clandebois* in *Hibernia* evehebatur. *Fullertonus & Hamiltonus a Rege Jacobo, de quo bene meruerant, ad dignitates promoti.*

Sub hisce Magistris Discipulus, tam bonæ indolis tantæque industriæ, in bonis literis non potuit non proficere quotidiè: nec opus erat stimulis, quibus ad pensum illud diurnum, quod imperatum fuerit, absolvendum incitaretur. Illorum præceptionibus avida aure & mente aliquatenus capaci imbibitis, post comprehensas digestasque Artis Grammaticæ & Rhetoricæ regulas, expeditumque Linguæ Latinæ usum, classicis Auctoribus, Poetis, Oratoribus, & Historicis assuefieri jam incipiens, hisce fundamentis jactis, planam facilemque fore ad eruditionem viam sentiebat: semperque hanc felicitatem sibi gratulatus, illud inter benignioris Providentiæ munera recensere solitus erat, quod in tales Præceptores felicissimo auspicio incidisset, quos, dum vixerint, omni cum debito honore prosecutus est, quorumque memoriam charam habuit, meritissimisque elogiis ex grati animi tenerrimique affectus sensu exornavit. *Usserii in bonis literis felix progressus.*

Cùm verò integrum quinquennium, in schola, sub sapientissimorum Præceptorum disciplina, acquisita præcocis ingenii laude, explevisset *Usserius*, inde ad novum, illudque nobilius, altioris doctrinæ seminarium ex consilio eorundem transplantatur.

Collegii *Dublinensis* Status.

Anno MDXCIII. Fabrica Collegii *Dubliniensis*, de quo supra egi, sanctissimæ & individuæ Trinitatis honori & gloriæ dicati, absoluta, cujus præfectura pro tempore primo fungi dignatus est reverendissimus Vir, *Adamus Loftus*, Archiepiscopus *Dubliniensis*. Primus autem Cancellarius *Gulielmus Cecilius*, Baro *Burghleius*, *Angliæ* Thesaurarius, ob summam in rebus maximi momenti administrandis prudentiam, optimè de Regina *Elisabetha* & patriâ meritus, æternis elogiis memorandus. De sociis alumnisque, qui in justam societatem, juxta chartam fundationis, coalescerent, eligendis admittendisque erat deliberatum. Non amplum studiosorum numerum primò illic recipi passus est novellus iste & incompositus Collegii status, qui subinde auctis reditibus, erat augendus. Non plures enim socii, quàm quatuor in ipsis initiis admittebantur, qui Philosophiam, aliasque liberales Scientias docerent; viz clarissimi & doctissimi viri, *Lucas Challonerus*, *Gulielmus Daniel*, *Jacobus Fullertonus*, & *Jacobus Hamiltonus*, quorum duo posteriores nuper, ut paulò ante memini, scholæ fuerant meritissimi Rectores. Cùm verò ad Alumnos substituendos deventum fuerit, Commissarii, penes quos erat harum rerum cura & arbitrium, *Usserium* nostrum admittendum esse, illiusque nomen in matricula, certa & fideli rerum gestarum custode ad seram posteritatem continuanda (a) inter primos inscribendum maxima cum animorum conspiratione statuere: quod quidem ab iisdem consultò factum fuit, tum ut se erga Avi materni, qui hoc Collegium exstrui oportere olim in Comitiis Parlamentariis proposuit, memoriam, tum erga Patruum, ex cujus indefessa diligentia ad auspicatissimam hujus sancti propositi consummationem non leve accesserat momentum, gratos præstarent, tum ut nascenti Academiæ novus exsurgeret splendor ex tali Alumno, ingenii dotibus longè supra ætatem cumulatissimo, de quo lætam, eamque firmam spem optimæ frugis inde proventuræ ex ejusmodi primitiis primordiisque concepissent, quod Deo Opt. Max. vitam prorogante, non solius *Hiberniæ*, sed totius etiam *Europæ*, lumen & ornamentum esset evasurus.

Inter primos alumnos admissus *Usserius*.

Usserius jam ex angustis ludi literarii parietibus ad liberiora Collegii spatia subductus, dum Logices & Philosophiæ *Aristotelicæ* institutionibus, prout ratio disciplinæ exigebat, sub regimine D. *Hamiltoni*, cujus fidei &

(a) V. Epistolam D. *Usserii* ad *J. Hevelium Londini* Kalend. Novembr. 1650. datam: Epist. CCXL. Hoc autem ordine tres alumni primum soli admissi erant, ut D. *Waræus* in Annalibus suis refert, viz. *Abel Walsh*, *Jacobus Usher*, & *Jacobus Lee*.

& curæ à Parentibus peculiarem in modum erat concreditus, sedulam navaverit operam, lectioni historiarum, ad quam potenti naturæ genio, mirè propendebat, horas subcesivas impendit. Interim celari neutiquam debet, huic pertinaci studio tum poeseos, tum chartarum lusoriarum amorem, sive ex æmulatione sive ex sodalium lenociniis sensim irrepentem, frigidam suffudisse: sed mox recollectis animi viribus, præstigiatricem istam artem, omnemque lusum, quibus utrisque ab utilissimis maximique momenti rebus serio prosequendis mens planè avertitur, adjutrice divina gratia, penitus excussit, nunquam ad ejusmodi studiorum oblectamenta, vel potius impedimenta, postea reversurus. Dum verò præclarissimam istam *Ciceronis* sententiam, *Nescire, quid antequam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum*, animo sæpè sæpiùs volvisset, illiusque veritate percepta, aureum illum *Sleidani, de quatuor summis imperiis*, libellum ingenti cum delectatione legisset, ab isthoc tempore, vitæ secuturæ, si Deus dederit, cursu, reliquis studiis non insuper habitis, omnium seculorum historias, tandem aliquando complecti apud se constituit. Prodigio simile videbitur, adolescentem præter propter quatuordecim annorum res maximè memorabiles juxta seriem temporum ex libris historici argumenti, quos nancisci licuit, in facilem synopsin contrahere potuisse; quæ, licèt vix quicquam accurati & pensi continere rigidis censoribus habeatur, & cujus fortassè ipsum postea puduit, ipsius tamen solers & acre ingenium, industriam igneumque mentis vigorem, luculento isthoc documento, quod in ista ætate neutiquam erat exspectandum, ostendit.

In primis literarum tyrociniis lectioni historiarum addictus.

Crescentibus annis, vitæ piè juxta S. Scripturarum, quas summa reverentia erga istum *Librum Librorum*, uti appellare solebat, impulsus, assidua manu versavit, normam agendæ, studium quoque pariter crevit: quod ex piorum librorum, & præsertim *Meditationum* S. *Augustini*, frequenti lectione aluit; inde occasione de rebus divinis sacrisque Religionis Christianæ officiis, quod præcipuum erat, recolendi captata, ut dum cæteri, aut lusibus, aut deambulando simul se se recreaverint, ille solus, sive in avia, sive juxta ripam fluminis non rarò secessit, cœlestium rerum contemplationi intentus, præcipuè verò, pro more solenni, nec intermittendo, pridie, antequam ad sacram synaxin accedens, sacrosancta Eucharistiæ symbola esset percepturus.

Summa reverentia erga S. Scripturas accensus.

Anno

Artium Baccalaureus XVII. ætatis anno in controversias de dogmatibus Theologicis agitatas inquirere cœperat.

Anno ætatis decimo septimo gradum Baccalaureatûs in Artibus juxta formam statutorum capessivit: circa quod tempus & deinceps, haud modica linguarum Græcæ & Hebraïcæ cognitione, priùs acquisita, de sententiarum & opinionum, quibus variæ Christianorum sectæ, in sacris inter se commissæ erant, divortiis & dissidiis mœstus & solicitus, quo melius quale quale judicium, quatenus Veritatis amantem & studiosum in ista juvenili ætate decuit, libratis rerum momentis, informaret, controversiarum, quæ tum acerrima cum mentis contentione alterutrinque agitarentur, præcipuæ notæ libros studiosè pervolutavit. Vix quippiam laudis in se continere videbatur, communionis Reformatæ, quam amplexus est, professionem solis natalibus, casui, primæ educationi, aut præceptis & exemplo aliorum, sine aliqua exploratione, deberi. Veritas quippe, quo severius examen subit, eo magis diligitur, mordicusque retinebitur, cùm nihil tam certum sit, quod omnes experiundo fatentur, quam quod ex dubio certum & testatissimum est. Quod quidem *Usserio* opportunè & feliciter admodum cessit. Ne verò partium studio admissisque præjudiciis sibi illusisse, aut nimiùm facilè credere, quicquid animo allubuerit, videretur, Romanarum partium maximi nominis Theologos, & præcipuè *Stapletonum* nostratem, (cujus librum Anglicè editum, inscriptumque, *Fortalitium fidei inter Anglos primum plantata*, plusquam semel legebat) consulere non recusavit, imò potius prompto animo gestiebat. Non diu animi dubius hærebat, sed indies confirmatior factus, veritatis Evangelicæ dogmata contra eorundem strophas certa scientia doctoque zelo ex sacris scripturis seriaque meditatione instructus, pro re nata tueri non segniter detrectavit. Cum verò *Stapletonus* iste veteris Ecclesiæ Christianæ cum hodiernæ Ecclesiæ Romanæ placitis concordiam & consensum in Patrum scriptis ubivis comparere venditasset, intentato nostris gravissimo novaturiendi in rebus fidei & doctrinæ reatu, ille ex cauta & sapienti suspicione veritus, ne jactabundus iste Patrum, quos ubivis crepat, testimonia, aut falsa pro veris supponendo, malè citaret, aut in alienum sensum detorquendo pejus interpretaretur, omnium *Patrum*, quotquot exstabant, scripta, tandem aliquando accuratè perlegere obfirmato animo statuebat, tam in Doctrinæ Christianæ puritate per continuam ab Apostolorum temporibus successionem ad Concilium *Tridentinum*, cùm nondum typhus secularis & superstitio in Ecclesiam Occiden-

Digitized by Google

dentalem fraudibus & tyrannide *Romanorum* Pontificum irrepsissent, explorанda, quàm in Historiis sacris & profanis, Antiquitatibusque *Britannicis* investigandis, futuræ vitæ labores & studia per Dei gratiam impensurus: quod illum optimè fecisse, ex libris in lucem editis, universo orbe Christiano consentiente, abundè liquet. Sed nolo argumentum hoc intempestivè præoccupare, quod commodiori loco tractabitur.

A. MDXCVII. illustrissimus vir, *Robertus*, Comes *Essexiæ*, à Regina *Elisabetha* ad regendam *Hiberniam* summa cum potestate missus, *Dublinium* appulit. Non multò post, à primoribus novellæ Academiæ, cujus erat Cancellarius, solennibus Comitiis, honoris causâ, indictis, invitatus, facilis annuebat, orationibus utpote gratulatoriis, disputationibus, reliquisque exercitiis Scholasticis, prout par erat, excipiendus. Inter cæteros *Usserio* provincia quasdam theses ex interiori Philosophia petitas defendendi erat demandata, quam multa cum Proregis & illustrium Auditorum coronæ laude & applausu sustinuit & ornavit, inde ob volubilitatem linguæ, ob disputandi subtilitatem, & denique ob ingenii in profunda sensuum penetrantis acumen, in majore existimatione habitus. Ad theses quasdam Philosophicas, coram Prorege defendendas selectus.

In hoc laudatissimo stadio haud intermissis gressibus procurrentem stitit ex improviso casus, qui illum à composito mentis statu penè dejecit, pectusque gravissima ægritudine opplevit. Cùm enim ille clam & secretò, non voto quidem solenni, sed firma destinatione, quantum ipsi, nondum à Parentis tutela & potestate emancipato licuit, se Deo & Ecclesiæ addixisset, Pater ingenii & industriæ illius fama excitus, deque futuris bonis fortunis augendis non parum solicitus, de illo in *Angliam* mittendo cogitat, ut ibi legum municipalium, quarum accuratior severiorque cultura opes, honores, & adpromittere & largiri solet, studiis, praxique Curiarum incumbens, earumque profunda mysteria subtilissimosque apices septennali mora edoctus, in Patriam redux, Patroni & Advocati in Causis forensibus agendis partes majori tum commodo tum fama sustineret. In hoc conflictu, quid agier oportuerit, non adeo proclive erat statuere. Propositum sanè istud reluctante animo & aversissima aure primò excepit *Usserius*: sed pietas jussit, ut paternis consiliis monitisque, quibus neutiquam erat obsistendum, obsequeretur. Ideo se itineri *Anglicano*, prout commodum videbitur, accinctum pomptumque fore spondet, divina bonitate confisus, aut Pa- Studio legum municipalium à Parente destinatus.

Digitized by Google

trem mutaturum eſſe iſtud conſilium, aut res novas, quæ deſtinatum *iſtud iter* præcludere poſſent, inde emerſuras. Interim Pater hoc anno viz.

Sed Patre mortuo, aliud vitæ inſtitutum eligit. In ſocium Collegii electus & admiſſus.

MDXCVIII. ultimum diem ſuum obiit, non ſine magno piiſſimi filii luctu, qui jam invitus licèt, ex hoc peracerbo fato, ſui juris factus, poſt funus elatum, de inſtituto & profeſſione vitæ non longa aut perplexa deliberatione opus habuit. Jam enim omnibus remotis obſtaculis, in numerum ſociorum Collegii adſcitus eſt: qua quidem in eruditam iſtam ſocietatem admiſſione, in perpetuum, ſub æquis conditionibus, duratura, nihil ſibi gratius accidere potuit; eò quod jam inde Theologiæ operam navandi, & ſacerdotale miniſterium præfinito tempore ſuſcipiendum obeundi, quod diu animo infixum habuerat, deſiderabilis quædam neceſſitas illi, ni jure ſuo ceſſurus eſſet, fuerit impoſita. Obtigerat paulò antè ipſi jure primogenituræ lauta hæreditas: in qua herciſcenda & adminiſtranda, cùm ſenſiſſet graviſſimam iſtam negotiorum civilium, quibus erat penè obruendus, molem, cum vitæ contemplativæ otio & tranquillitate conſiſtere neutiquam potuiſſe, liteſque de quapiam parte peculii intricatas, & in foro decidendas, à quibus, ſi quis unquam, maximè abhorrebat, ſubinde naſcituras re

Hæreditatem relictam inter matrem, fratrem & ſorores dividit.

feriò perpenſa & cum Amicis communicata, jus ſuum tranſcribit in Patruum reliquoſque fideicommiſſarios, ut juxta ultimas Teſtatoris tabellas matri, fratri, ſeptemque ſororibus meliùs commodiùſque provideretur. Ne verò quippiam hac ex parte temerè, imprudenter, & inconſultò feciſſe, rigidis cenſoribus, quaſi omnem ſui ipſius curam abjeciſſet, videretur, certam annui reditus in proprios uſus, tum ad emendos libros, tum ad alia vitæ commoda, proportionem reſervavit.

Hactenus magnam de ſe inter amicos & familiares excitavit exſpectationem *Uſſerius*: quæ mox apud omnes cives *Dublinienſes* magis magiſque crevit, & latè propagata eſt, ex ſuperveniente hoc, qui ſequitur, caſu.

Diſputationem cum quodam Jeſuita init.

A. MDIC, *Henricus Fitz-Simon*, Jeſuita *Hibernus* ob ſpretas violataſque regni leges in pervertendis ſubditorum mentibus à religione publica auctoritate ſtabilita, occupatiſſimus, in arce regia tunc temporis detinebatur. Ille verò utpote vir profuſæ loquentiæ & projectæ audaciæ, atroci & immani Eccleſiæ Romanæ placita propugnandi zelo agitatus, inconditis clamoribus & perfricta jactantia quoſcunque Reformatæ Communionis Myſtas ad diſputandum provocavit: ſe ipſe *Urſo* aſſimilans, qui *palo depactus, à canibus exagitari geſtiebat.* Iſtorum tem-

Digitized by Google

temporum historiam retexere aut narrationem istam de hisce velitationibus, in Epistola dedicatoria ad *Claudium Aquavivam*, aut in præfatione ante Librum, qui, *Britannomachia Ministrorum in plerisque & fidei fundamentis & fidei articulis dissidentium*, post quatuordecim annos * editus inscribitur, ab ipso conscriptam, ineptulis cavillationibus, calidis mendaciis, putidisque convitiis in viros clarissimos, quos Antagonistas habuit, effusis, in examen revocare, utpote omninò præter hujusce commentationis, quam aggressus sum, institutum, neque libet, neque convenit. Ea sola, quæ de *Usserio* nostro, nomine licèt celato, promit, hîc integra, appositis quidem breviculis stricturis censurisque exhibebo.

* Duaci in 4. 1614.

Prodiit quidem semel in summa vocis vultusque trepidatione, octodenarius præcocis sapientiæ (non tamen malæ, ut videbatur, indolis) juvenis, nescio, an auræ popularis cupidior, saltem de abstrusissimis rebus Theologicis, cùm adhuc Philosophica studia non esset emensus, nec ephebis egressus, disputandi avidus. Hunc autem jussi suorum calculos adferre, quibus pugil seu agonista idoneus renunciaretur, & vel cum ipso disputationem me initurum. Sed sicut ipsi eum minimè tanto honore dignati sunt, ita me vicissim sua deinceps præsentia dignatus ipse non fuit. Ita ille, qui in multis corrigendus est. Sic enim res ista se habet.

Cum duo tresve è nostris Theologi, & ætate & dignitatibus Ecclesiasticis venerabiles, quos ille pro modestia sua *Pseudo decanos* nuncupat, experti primo congressu, ex istiusmodi tumultuariis altercationibus cum loquacissimo Sophista habitis aut habendis, non quasi illi certamen hoc inire, quod ille perabsurdè fingit, præ metu detrectassent, vix quicquam commodi fructusve percipi potuisse, illius insaniam castigare, calumniasque refellere apologiis publici juris factis, maluissent, in arenam descendit *Usserius*, juvenis novemdecim annorum, non sibi fidens placensve, non *κενῆς σοφίας* aut vanæ apud Populares suos captandæ gloriæ cupidus, sed solo Veritatis amore, quo totus ardebat, exstimulatus, cum isthoc *Thrasone* manum conserturus. Quo conspecto, fastu excandescens, præ indignatione infrenduit *Simonides*, exprobrataque illi recenti juventa, contemptim *Puerum* appellavit: licèt illo non pluribus quam undecim aut duodecim annis natu prior fuerit. Sic eadem impotenti ira contumeliosisque dicteriis pusillum *Davidem*, fortassis non majoris ætatis, lacessivit *Philisthæorum*, qui, *Israelis* agminibus exprobravit, pugil. Sed hunc *Puerum* in hac pugna non terga vertentem

Digitized by Google

non segnem ; aut meticulosum invenit Adversarius , sed acrem ; ictibusque repetitis insistentem , sed intrepidum bellatorem , causam religionis , pari tamen modestia & vocis moderatione ac lenitate , propugnantem , quam ille *summam vocis vultusque trepidationem* , *inverecunde & perversissimè* interpretatus est. Illius autem arbitrio reliquit , de quibuscunque controversis Theologiæ articulis , prout à *Bellarmino* erant dispositi , vel qualicunque methodo , ad omnem confusionem , quæ aliter esset oritura , amoliendam , disputationes futuras instituere , ut de veritate illorum , in quam partem se inclinaverit , Auditoribus , qui intererant , aut interesse discuperent , meliùs & dilucidiùs constaret. Inter utrosque primò concordatum fuerat , ut concertationes istæ à dogmate de *Antichristo* inchoarentur , semel singulis septimanis ex pacto repetendæ. Sed finita primâ , Jesuita , qui exindè triumphos sibi ab Agonothetis decerni animo priùs concepisset , metuens , uti conjecturam facere videtur , de illo potius triumphandum esse , longas moras nectit. Ideo *Usserius* literis , (utpote quarum apographum apud se reservaverat) quæ miram prorsusque ingenuam pietatem totæ spirant , ad illum scriptis , improperium de ipsius *pueritia* impactum diluit , se nullam justam inde occasionem , cur hac de causa tantopere fastidiretur , dedisse , exemplo *Davidis* cum *Goliatho* pugnaturi , non suis viribus fretum , *venisse in nomine Domini* , *qui ex ore infantium & lactentium propter inimicos ipsius perficere laudem interdum solet* : cùm nullas ab illo , prout discedenti spoponderat , literas hactenus accepisset , jam cupere certiorem fieri , an collationem promissam susceptamque renovare vellet : sin minus , quicquid hucusque alterutrinque gestum fuerit, publici juris fieri oportere. *Simonides* verò jam conscius , quod audacissimis, iisque crebrò repetitis , provocationibus , sibi nodos haud facilè explicabiles innexuisset , à respondendo prorsus abstinuit , & quasi saucius à vulnere , nuper inflicto , ab omni futuro certamine se subducens , non amplius in scenam prodire voluit : ne verò à causa cadere , aut propriæ existimationi apud suos defuisse videretur , *se* , proposita , quam supra retuli , conditione , *& cum illo* , h. e. puero , *disputationem initurum* , & quidem falsò , obtendit. Quod planè merum erat ἠμερφύγετον , non enim opus erat alienis calculis , quod subdolè postulavit , ut cum minori infamia ex nassa , in quam temerariis suis ausibus , incidisset , elaberetur , quibus *Agonista idoneus renunciaretur*. Ipse enim vires illius expertus fuerat , & si huic congressui omninò impar esset faciliorem de

Puero

Digitized by Google

Puero reportasset victoriam. Sententiam de *Usserio* hactenus in pectore suppressam dissimulatamque, sequentibus annis, vi Veritatis victus, clarè protulit, & *Acatholicorum doctissimum* fassus est. Hinc de istius elogii ipsi à *Philippo Alegambe*, nimis hac ex parte credulo, *in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu* adscripti falsitate cuivis candido Lectore judicare licebit, *quod ad certamen provocatus à quopiam inter ipsos doctissimo, cum condixisset diem, obtinere non potuit, ut tandem prodiret, ad pugnam gloriosus provocator.*

Laurea magistrali insignitur. Primus istius Academiæ Procurator.

A. MDC. Lauream Magistri in Artibus adipiscitur, & post aliquot annos, benè aucto studiosorum, ex omnibus regni provinciis *Dublinium* ad capiendos ingenii fructus confluentium, numero, fit, juxta disciplinam regimenque in *Anglia* institutum, primus Academiæ Procurator. Cujus muneris administrati, (a) ipse ad supremum dignitatis Ecclesiasticæ in *Hibernia* culmen evectus, non sine ingenti lætitiæ & voluptatis sensu meminisse visus est.

Anno MDCI. catechisandi munus in Collegio obit sustinetque.

Ineunte novo seculo, priusquam vicesimum ætatis annum excessisset, à Primoribus Collegii, è quorum arbitrio totius disciplinæ & regiminis dispositio & ratio pendebat, *Usserio* catechisandi sive juniores Academicos in doctrina & fide Christiana instituendi munus, quod aliter præ humili de se opinione recusavisset, erat impositum: quo, ut majori cum Auditorum utilitate defungi posset, præcipuos sacræ Theologiæ articulos, juxta cummunes locos, pro more istorum temporum, singulis septimanis in sacello explicavit. Ita olim (b) *Origenes* ob exquisitam in sacris scripturis peritiam mirabilemque judicii in ipsa viridi juventa sagacitatem, utpotè planè octodenarius in schola *Alexandrina*, eidem sacro Catechumenos instruendi officio ex mandato *Demetrii*, istius sedis Episcopi, admovebatur. Ex hisce Theologicis prælectionibus, uti ex privatis colloquiis, liquidò constabat, *Usserio*, præter solidam rerum sacrarum divinarumque intelligentiam & sensum, tantam copiam ordinatamque verborum structuram, & facilem expeditumque dicendi usum suppetiisse, ut aliqui ex amicis judicaverint, illum valdè idoneum esse; qui conscensis rostris, in sacris cœtibus verba haberet: quorum tamen suasibus neutiquam cedens, in publicum pertrahi nolebat. Sed novis argumentis, quibus erat expugnandus, propositis, superiorum voluntati & jussi-

(a) Vide Epistolam ad Archiep. *Laudum* in *Sylloge.* pag. 459.

(b) *Ἔτος δ' ἦγεν ὀκτωκαιδέκατον καθ' ὃ τοῦ τῆς κατηχήσεως προέστη διδασκαλείου*, *Euseb.* Hist. Eccles. lib VI. cap. 3.

bus non amplius obsistere ausus est. Illis enim quantum utilitatis in universam Ecclesiam *Hibernicam*, imò in rem Christianam, in omne ævum, ex novæ Academiæ fundatione redundaturum esset, hoc tempestivo, ne dicam, præmaturo specimine, quasi in antecessum demonstrare, è re sua fore visum est. Tres igitur Juvenes, magistrali laurea insigniti, iique pietatis, ingenii, & doctrinæ fama insignes, selecti erant, qui coram Prorege, aut, illo absente coram Justitiariis Consiliariisque Regiis, (quos Anglicè vocant *the state*) subinde concionarentur, viz. *Usserius* noster, *Abel Walshius*, (*Valesius*) & *Joannes Richardsonus*: quorum singulis distinctæ partes fuerant demandatæ. *Richardsoni* erat die Mercurii, quasdam pericopas Prophetiæ *Isaiæ*, juxta seriem capitum, quoad literalem spiritualemque sensum, interpretari, & corollaria inde deducta ad vitæ praxin applicare: de quo pauca hæc referre oportet; quod inter insignissimos sacræ Theologiæ Academiæ *Dubliniensis* Doctores non mediocrem obtinuerit locum, & tandem sanctitatis, eruditionis, & sapientiæ meritò ad Episcopatum *Ardachensem* fuerit promotus. Flagrante impia & cruenta *Hibernorum* rebellione, perfugium in *Anglia* quæsivit, & invenit, ibique A. MDCLIV. senio confectus, naturæ concessit. Vir sanè longè doctissimus, & in abditis scripturarum sensibus eruendis, inque sacra (a) Chronologia versatissimus: quod præclarissimæ illius selectæ observationes & explanationes in V. Testamentum, & præsertim in librum *Geneseos* Annotationes, paulò post ipsius mortem, *Londini*, MDCLV. *Folio*, inscriptæ D. *Usserio*: cujus literas ad edendum istud opus hortatorias, quasi in auctoramentum præmiserat vir modestissimus, faciunt testatissimum. *Valesius*, qui postea doctoratu in facultate Theologica auctus erat, summa quæque Theologiæ capita, è scripturis sacris & ex divinæ illius scientiæ fontibus diebus Dominicis tempore antemeridiano exposuit & explicavit. *Usserius* verò, post confirmatam dogmatum religionis in articulis doctrinæ & fidei Ecclesiæ *Anglicanæ*, legibus stabilitæ, veritatem, & errores superstitionesque *Romanensium*, sequioribus seculis introductas, redarguebat, salutaribus verèque Christianis monitis, quibus omnes, quotquot interessent, non solum in sancta fide

Ille duoque alii, ut publicè communi concionatorio fungerentur selecti. Hi autem erant *Walshius & Richardsonus*.

(a) D. *Usserius* in altera *Annalium* parte, editionis *Parisiensis* 1673. pag. 620. *Publici Christi ministerii Acta per quatuor Paschata distincta ex quatuor Evangeliorum harmonia hic exhibemus, à Viro eruditissimo & in Sacrarum literarum studiis longè exercitatissimo*, Joanne Richardsono, *S. Theologiæ Doctore*, & Ardachadensis *in provincia nostra* Armachana, *Ecclesiæ Episcopo dignissimo concinnata*.

Digitized by Google

fide magis magisque instructi, sed meliores, & vita & moribus sanctiores redderentur, in coronide additis. Sed non multò post, mentem valdè dubiam perplexamque habuit, an ipse hanc necessariam sacri Ministerii partem diutiùs obire salva conscientia potuerit nec ne: ut pote cùm nondum ob defectum legitimæ ætatis ex rigore canonum fuisset sacris ordinibus initiatus. Parum conducebat dixisse illud per modum *probationis & exercitationis*, sive experiendi tum mentis tum corporis vires causa, factu licitum reddi. Ut ergo scrupulus iste, quo distinebatur, animo penitus eximeretur, dispensatione, quam iidem canones casibus extraordinariis, quando nimirum defectus iste reliquis omnibus dotibus requisitis abundè suppletur, indulgere solent, facilè in ipsius gratiam impetrata, à Patruo, reverendissimo *Henrico* Archiepiscopo *Armachano*, eodem tempore & ad Diaconatum & Presbyteratum, Dominica ante festam Natalis *Christi* *, tunc solenni juxta institutum Ecclesiæ ordinatione facta promovetur,

Usserius Diaconus & Presbyter ordinatus.

* Anno MDCL.

Hoc Apostolico auctoramento munitus, & quasi cœlesti vigore animatus, ad sacrum istud opus, paulò intermissum, se alacriùs fortiùsque accingit, lucrandis *Christo* animabus, & Veritati Evangelicæ inter gentiles suos, avitæ superstitionis præjudiciis miserè delusos & occæcatos, propagandæ, si quis unquam, impendiò intentus. Ab hoc tempore, & deinceps, per universum vitæ curriculum, ut illud, licèt loco & tempore non suo, assumpta prolepsi, referam, quamlibet concionandi occasionem, sæpe non rogatus, captavit: quo frequenti & assiduo usu posthac ingentem argumentorum vim, quæ, tum ad suadendum morigeris, tum ad revincendos refractarios ab Oratoribus adhiberi solent, prout instituendorum intellectus lumine, ut vitæ Christianæ officia clarè percipiat, aut conscientia stimulis, ut ea præstet, indigere videatur, venustatemque & facilitatem pronuntiandi, vehementi ardore commixtam, sibi comparavit. Hac autem facultate prædicandi, sive *Charismate*, ut quibusdam placet, si tamen hoc ævo ita appellandum sit, quod, divina gratia adjuvante, industria, studio, solertia mentis, arte, methodo, tenacique memoria acquiritur, utendi, illudque in commune bonum impendendi mox justissima dabatur opportunitas.

Ab isto hoc tempore frequens & diligentissimus Concionator.

Vergente ad finem hoc anno, exardescebat in *Hibernia* fœda rebellio, quam quidam Dynastæ Romanæ Religionis, clientelis & opibus præpotentes, arctissimo fœdere coeuntes; numeroso milite conscripto, concitaverant, qui, militaribus copiis ex *Hispania* submissis, *Kinsaliam*, aliaque fini-

Quorundam Procerum *Hibernorum*, opitulantibus *Hispanis* rebellio.

Digitized by Google

finitima munimenta, ope & proditione civium, occupantibus elati, *Hiberniam* ex *Anglorum* imperio eripiendi altas spes in pectoribus aluere, & de universa suorum defectione, rebus tunc in præcipiti stantibus, mox secutura, mirificè sibi complacuere, & blanditi sunt. Sed aliquanto post tempore, prudentia & fortitudine D. *Caroli Blunti*, Baronis *de Montjoy*, Proregis, rebellium vires erant prostratæ, ac *Hispani* profligati, qui ad deditionem adacti, non minori militum cæde ac ignominia, pactis conditionibus, *Anglicis* navibus revecti ex insula discesserunt. Fortasse memoratu non indignum videbitur, eo ipso die, viz. XXIV. Decembris, quo prælium istud commissum erat, *Usserium*, quintiduo, postquam ritè ordinatus fuisset Presbyter, coram illustrissimis Consiliariis tunc ad supplicandum Deo pro felici istius expeditionis exitu solennem in modum congregatis, in prima verba Epistolæ ad Angelum Ecclesiæ *Sardensis Apocal. III.* I. directæ: *Scio opera tua, quia nomen habes, quod vivas, & mortuus es*, perorasse.

Ex hac insigni victoria opportunè reportata, post pauculas concussiones; quæ citò evanuere, tranquillitas *Hiberniæ*, utpote Ductoribus & Antesignanis rebellium, aut solum vertentibus, aut se ad sylvas, paludes, aliaque latibula præcipiti fuga recipientibus, aut depositis armis, agnito scelere, misericordiam implorantibus, tota pendere videbatur: sed ne exitiale hoc malum ex insano Romanæ superstitionis, quam gens obstinatissima, & hac de causa, ad seditiones & tumultus nimium proclivis, suis licèt juribus & possessionibus sub æquissimarum legum moderatione & patrocinio securè gaudens, & ab omni injuria & exactione, pariter ac *Angli*, sive indigenæ, sive advenæ libera & communis, mordicus amplexa est, retinuitque, ortum, denuo recandesceret, maximè erat providendum. Cui penitus exscindendo non aliam aut aptiorem aut commodiorem methodum, excogitari potuisse, seriò rem perpendenti facilè liquebat, quam ut *Hiberni*, sacrarum Scripturarum penitus rudes, in doctrinæ Christianæ capitibus articulisque, quatenus in Ecclesia Reformata *Anglicana* & *Hibernica*, à qua ex sola ignoratione tantoperè aufugissent, exhibetur asseriturque, accuratiùs quidem erudirentur. Proinde statutum, quo singuli suas parochiales Ecclesias adire, & publicis precibus & concionibus, diebus Dominicis festisque interesse, sub pœna pecuniaria, quotiescunque abfuerint, exigenda, tenentur, quod in desuetudinem abiisset, in usum revocatur: Deputantur Ecclesiis, per varias Urbis regiones sparsis, idonei viri, quisque in propria

Consiliarii Regii de erudiendis *Hibernis* in articulis religionis soliciti, jubent, ut precibus publicis & concionibus intersint.

pria

Digitized by Google

pria statione defixus, qui hisce sacris muniis obeundis incumberent; remque istam peculiarem in modum urgerent. Ecclesia S. *Catharinæ* dicata *Usserio* quasi sortitò obtigebat, qui methodum prius inchoatam, quam supra memoravi, repetiit, quam cæteri symmystæ pro virili prosequi deberent. Præcipua uniuscujusque concionis capita & argumenta mox brevi verborum summa, ut memoriæ tenaciùs infigerentur, in quæstiones & responsiones digessit, in quorum exploranda fide & veritate quosdam adultioris ætatis se sisti sequente Dominica examinandos, non sine maximo adstantium fructu, neutiquam pudebat.

Methodus qua in hoc sacro concionandi ad populum munere obeundo usus est *Usserius*.

Ab hisce autem rudimentis origo prolixi, inque magnam molem excrescentis, Catechismi usibus familiæ suæ primò destinati, qui postea alienis, ne dicam heterodoxis, additamentis suffertus, sub illius nomine, ipso prorsus invito & reclamante, comparuit, arcessenda videtur; de quo deinceps erit opportunior dicendi locus. *Hiberni* plerique omnes, sive sincera, sive subdola mente conciones istas frequentabant, quorum aliqui, argumentis convicti, relicta *Romana*, in communionem Ecclesiæ *Anglicanæ* tandem transibant, & ab hisce operariis larga bonæ frugis messis foret exspectanda, nisi zizania inimicus homo clam superseminasset. Nulla certè gens in Christiano Orbe magis, quàm *Hiberna*, pendet ab ore & arbitrio Sacerdotum, qui in illorum conscientias planè despoticum exercent dominium. Horum enim technis & Optimatum, qui politicis rationibus inducti, in legibus exequendis, segnes & remissi erant, lenitati meritò adscribendum est, quod post hanc illuminationem, mentibus illorum ex assiduis prædicationibus documentisque inditam, in pristinam pertinaciam & superstitionem prolapsi sint: unde audaciores facti, cùm id sibi impunè licere viderint, A. MDCII. conniventibus magistratibus, & mulctæ subeundæ metu, ex potestate *Curiæ excelsæ Commissionis*, si non sopita, saltem pro tempore suspensa, adempto, à sacris cœtibus publicis prorsus abstinuêre. Hoc maximè doluit displicuitque viris Ecclesiastici ordinis, & præsertim *Usserio*, qui in illustrissimo regni Auditorio de hac indulgentia coram publicè queri ausus est: si quippiam ex juvenili impetu, ut ut sanctissimo prolatum proposito, ipsi temerè excidisset, non illud haberem excusatum. Sanè non isti ætati conveniebat, (quod postea infulâ sacrâ ornatus auctoratusque, simili in casu, suo aliorumque Præsulum nomine meliore jure fecit) ea mala, quæ inde oritura esse metuerat,

Hiberni ad pristinam superstitionem relabuntur technis Sacerdotum retracti; & ex nimia magistratuum indulgentia.

In quam acerrimè invehitur *Usserius*.

Digitized by Google

tuerat, coram iis, penes quos erat summa rerum administratio, & de quorum fide & diligentia Religionem ab omni sive labe sive periculo integram conservandi vel leviusculè suspicari nefas foret, exagitare, aut verba, quæ in visione *Ezechielis* de *Hierosolymorum* Gentisque *Judæorum* excidio occurrunt, viz. cap. IV. 6. *Et cùm compleveris hæc, dormies super latus tuum dextrum secundò, & assumes iniquitatem domus Juda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi*, ad istorum temporum statum referre: addito hoc epiphonemate: *Ab hoc anno peccatum* Hiberniæ *numerando deducam: ita ut ii, quos jam amplectimini, in vos perniciem illaturi sint; Vos hanc iniquitatem portabitis:* quasi, quod quibusdam credulæ parumque attentæ mentis olim visum fuit, horrendam istam stragem, quæ universam *Hiberniam* inundaverat, post quadraginta annorum ab ista epocha numerandorum terminum expletum, obventuram esse, spiritu Prophetico impulsus, prædixisset. Ita aliqui, quorum temerariam ineptamque credulitatem hîc jam non exagitabo, sensisse videntur. Non hîc sensum verborum divini Vatis, aut literalem aut mysticum, rimari, multò minus temporum minutias excutere inque examen revocare libet. Judicent alii prout libet. Ipse autem *Usserium* ex hisce calculis, sive rectè, sive perperàm collectis, *Prophetam* non censebo: nec credo unquam illi in mentem venisse, se, quasi divino spiritu afflatus hæc Dei nomine prænuntiasset, hoc sacro titulo futuris temporibus dignandum esse. Non possum, quin hîc addam, sapientes, regnante R. *Carolo* I. ex irrequietis populorum tum *Angliæ* tum *Scotiæ* mentibus, quas fraudum Architecti subdolis malignisque artibus agitarunt, sparsis ubique in optimum Principem piissimosque Episcopos, tanquam legum religionisque eversores, calumniis, de *Scoticana* & *Anglicana* rebellionibus, longè antequam erupissent, quæ cladem istam *Hibernicam* paulò antè præcesserant, penè certò ominari potuisse: neque tamen quispiam prudens ejusmodi ominationes & conjecturas in censum *Prophetiarum* referri debere audacter præstabit. Nescio, annon paucis annis elapsis, vafri & seditiosi homines, qui rebus novis tunc maximè studerent, credulæ plebi fucum faciendi ansam hinc arripuerint, supposito altero *Usserii*, cùm ex hac vita esset emigraturus, de nostrorum temporum calamitatibus vaticinio: quod per universam *Angliam*, scheda typis expressa, spargi iidem curabant, ut mentes hominum, impendentium malorum metu distractas, sibi

Digitized by Google

sibi fortiùs addicere possent: sed ulcus hoc tangere jam non licet.

Hibernia pacata à funesti belli, quo diu exercita fuisset, cladibus feliciter admodum emersis, & novo cum seculo novus ordo naturæ renasci, novaque rerum facies splendescere cœperat. Jus enim per provincias erat æquissimè administratum; Vice-comites publicæ paci conservandæ ubilibet admoti; latrocinia repressa, concordia inter *Anglos* novos veteresque, & *Hibernos* mitioris ingenii (sylvestres enim in saltibus paludibusque, tanquam in latibulis vix investigabilibus abditi, ferino ritu victitantes, ab omni humanitatis cultu adhucdum abhorruerunt) instaurata, &, si per ingratissimorum hominum perfidiam licuisset, æternum duratura; ingens rerum venalium ad necessarios vitæ usus & delectationem copia aliunde advecta; artes mechanicæ in usu & pretio habitæ; agricolationesque in locis neglectis, aliterque incolarum ignavia ad perpetuam sterilitatem damnatis, novis, iisque industriis colonis introductis, adauctæ. Rebus ità auspicatò gestis stabilitisque, Ductores exercitus *Anglicani*, quorum fide & vigilantia atrox istud bellum sopitum fuerit, prædiis pensionibusque, gregarios etiam milites stipendiis solutis ac donativis sapientissima Regina, & optima meritorum remuneratrix, cumulavit. Illi verò, tum ut se divinæ benignitatis, sub cujus tutela, per tot incertos periculososque bellorum casus, tandem victores evaserint, memores ostenderent, tum ut perennem amoris sui erga bonas literas, fœdæ superstitionis, quæ ex ignorantia & barbarie oriri solet, expugnatrices, apud omnem posteritatem memoriam relinquerent, incertum, quorum consilio inducti, ex pecuniis sibi debitis partem quisque nimirum pro rata proportione deducendam esse unanimi consensu certatim voluere, summamque, ad mille octingentas libras sterlingicas excrescentem, Academiæ *Dublinensi* dono dederunt, ut in augenda Bibliotheca publica, vix satis tunc temporis isthoc nomine digna, inque libris omne genus in perpetuum Studiosorum usum coemendis impenderentur. Ad hasce verò pretiosas merces comparandas, V. Cl. *Lucas Challonerus* S. T. D. & *Usserius* A. M. DCIII. in *Angliam* literarum studiis, & magnorum Theologorum copia tunc maximè florentem, mittuntur. Hic verò negotium istud, à Superioribus injunctum commissumque, tanquam sacrum, læto & prompto animo suscepit: quod justis de causis credidit, tam sibi ex familiari cum viris doctis conversatione, inspectisque MSS. codicibus, tum

Pacificus *Hiberniæ* status ineunte superiori seculo.

Prima Bibliothecæ in Academia *Dublinensi* occasio. *Usserii* primum in *Angliam* iter.

D 2

tum in Bibliothecis publicis, tum apud quosdam Nobiles ejusmodi cimeliorum possessores, quàm patriæ, invectis melioris notæ & perpetui usus omnium facultatum omniumque linguarum libris, fore utilissimum.

Bodleius Bibliothecæ publicæ *Oxoniensis* fundator.

Quo tempore *Londinum* appulere, D. *Thomas Bodleius*, Eques Auratus, in coemendis quoque libris, quotquot ab ipsis typographiæ incunabulis aut domi, aut in exteris Regionibus ab instaurata, post depulsam Scholasticorum barbariem, humaniori literatura, typis exscriberentur, erat occupatissimus. Ille enim Vir optimus & omni, qualicunque aut quantocunque elogio superior majorque, magna animo molitus, & quæ vires hominis privatæ sortis ac conditionis longè supergredi viderentur, Bibliothecam publicam *Oxoniensem* miserè collapsam reficere, vel potius denuò condere dudum apud se constituerat longa maximèque seria deliberatione edoctus, opes, quibus clementissimus Deus illum cumulasset, sive jure hæreditario à majoribus derivatas, sive ex muneribus publicis legationibusque acquisitas, in commune totius Gentis commodum, non meliùs, quàm in bonis literis in omne ævum propagandis impendi potuisse. Hoc verò erat multorum annorum opus & indefessam exigebat industriam, pariter ac munificentiam, quæ pari passu simul incedentes, nunquam se destituêre. Nullis enim laboribus, sumptibus nullis parcens, supellectilem librariam undique per omnes cultioris *Europæ* plagas sapienti delectu conquisivit, ut in suo gazophylacio reponeretur, fundis quoque relictis, quibus, præter pensiones annuas, Custodi illiusque Assistentibus assignatas, novorum librorum accessione augeretur in perpetuum. Huic Heroi (sic enim jure merito appellandus est *Bodleius*) innotuisse non parùm cedebat *Usserio*, tum viginti trium annorum juveni, cujus monitis consiliisque res ista, ut credi par est, pro qua consummanda huc venisset, ad feliciorem, maturioremque promoveretur exitum.

Rediit in *Hiberniam Usserius*, multiplici, eaque accurata, librorum cognitione instructus, quibus legendis perpendendisque ita invigilavit, ut ne horas quidem subsecivas inerti otio evanescere & elabi passus fuerit. Deinde, quod prius, ut supra dixi, proposuerat, ad lectionem sanctorum Patrum juxta seculorum, quibus floruere, seriem, h. e. ab primis nascentis Ecclesiæ initiis ad usque mediæ ætatis, imò & sequioris, si quicquam bonæ frugis in se haberent, Scriptores, putà *Petrum Lombardum*, *Thomam Aquinatem*, aliosque istius rixosæ Theologiæ Antesignanos, qui in *Sententias Summasque* Commentarios & disputatione,

tiones edidere, pia seriaque mente se accinxit: interpositis tamen, quasi laxamenti remissionisque animi vice, Historiæ & Antiquitatis omnigenæ studiis: quod pensum, laboriosum quidem & planè *Herculeum*, tandem octodecim annorum curriculo absolvit.

Usserii alterum in Angliam iter: ubi arctam cum Cottono, Camdeno & Alleno init amicitiam.

Triennio propemodùm elapso, (ut conjectura vero perquam simili inducor, ut credam) *Angliam* repetiit *Usserius*, studiorum causa, & ardentissimo *Britannicæ* Historiæ, tam civilis quàm Ecclesiasticæ, è manu exaratis codicibus membranisque, illic solummodò reperiendis, eruendæ amore incitatus. Hìc verò cum celeberrimis Antiquariis, D. *Roberto Cottono*, *Gulielmo Camdeno*, & *Thoma Alleno Oxoniensi*, arctam, quam sola mors dissolvere poterat, inibat amicitiam, cui thesauros suos literarios apertos voluere, Bibliothecarum item Academiæ *Oxoniensis* & *Cantabrigiensis* forulos tanta sedulitate, quantam breviculæ moræ intervalla fore paterentur, excussit, ut nihil penè illius industriæ ac sagacitati impervium, illiusve oculis penetrantibus & curiosis quasi in exploratum haberetur. Discessurus autem in patriam apud istos tres viros præstantissimos, aliosque acerrimos Judices magnum sui desiderium bonamque existimationem reliquit: utpote de quo certissimam maximorum in *Britannicis* Antiquitatibus indagandis progressuum spem conceperint. *Camdenus* sanè illo tempore de nova *Britanniæ* suæ editione adornanda admodùm solicitus, illum de *Ninio*, veteri Scriptore *Britannico*, edendo, de S. *Patricio*, & *Congallo*, aliisque rebus ad veterem *Hiberniæ* statum & civitatem *Dubliniensem* spectantibus consuluit, cui literas eruditissimas non minori judicio, quàm accuratione, compositas, quas ipse (a) olim in *Epistolarum Camdeniarum Sylloge* publici juris feci, Octobris die tricesimo recripsit. Hæ verò isti summo viro ita mirè placuerunt, ut earundem non modicam partem (b) in suum immortale opus, in descriptione *Dublinii* transferri curaverit: præclaro hoc magnificoque elogio insuper adjecto: *Hæc de* Dublinio, *quorum plurima diligentiæ & doctrinæ* Jacobi Usheri, *Cancellarii Ecclesiæ S.* Patricii, *qui annos varia doctrina & judicio longè superat, me debere agnosco.*

Usserius S. Theologiæ Baccalaureus.

Cùm gradus Academici, qui studiosorum mentibus honestam æmulationem solent infundere, in stimulos industriæ præmiumque doctrinæ à sapientissimis Fundatoribus instituantur, ne statutis Collegii, ne sibi, famæque suæ, deesse videretur *Usserius* A. C. MDCVII. primam in Theologia

(a) *Londini*, A. 1691. *Epist.* LXI. pag. 76.
(b) *Camdeni Britannia*, Londini 1607. *folio.* pag. 752.

logia lauream ambibat, quam, præstitis pro more suo perquam laudabili exercitiis, facilè adeptus est. *Usserius* sorte sua privata abundè contentus, otioque non ignobili, quo fruebatur in Collegio felix, ab omni ambitione opumque cupiditate vacuus, in Museo totus quasi desigebatur; non opima sacerdotia prensavit, neque Magnatum atria frequenti itatione trivit, illorum gratiam & favorem aucupaturus, ut in alta sede collocaretur. Hoc solum egit, hoc illi maximè curæ fuit, ut, si quando aliqua dignitate Ecclesiastica dignandus esset, se isti sustinendæ & ornandæ non imparem, aut inidoneum reipsa ostenderet redderetque. Sed insignem istam eruditionem, tanta cum pietate & modestia conditam, non diutiùs inhonoratam fore, aut à publico conspectu celatum iri sinens reverendissimus Vir, D. *Adamus Loftusius*, Archiepiscopus *Dublimensis*, sub cujus auspiciis oculisque *Usserii* fama magis magisque jam ferè per quatuordecim annos surrexerat, illum Cathedralis Ecclesiæ S. *Patricii* in sua civitate metropolitica Cancellariatu hoc anno donavit. Hæc verò dignitas, cui opulenti reditus annectuntur, ita *Usserio* complacuit, ut, quasi summis votis respondisset, nihil haberet ultrà aut optandum aut expetendum: cujusque erat per plures annos, usquedum ad Episcopatum *Midensem* promoveretur, retinentissimus, non alio excelsiori, sive Archidiaconi, sive Decani titulo affectato aut captato. Veruntamen cùm maxima pars istorum redituum ex prædiis decimisque *Finglassiæ*, quod oppidum est à *Dublinio* unico milliari dissitum, accreverit, se vicaria opera, legibus indulta, quam postea annua pensione in omne ævum continuanda honestavit auxitque, utentem, vix à debito munere coram Deo facilè absolvi posse, ex scrupulosæ conscientiæ dictaminibus credens, singulis diebus Dominicis, sæpiusve, quoties per valetudinem majorisque momenti Ecclesiæ negotia liceret, se illuc contulit, ut omnia sacerdotalis functionis officia coram ipse exequeretur. Interim amicos lautè & splendidè, egenos verò congrua & decora hospitalitate solebat excipere; parum solicitus, an quippiam pecuniæ è reditibus provenientis, dempta aliqua parte libris emendis destinata, in loculis relinqueretur necne.

Et Ecclesiæ S. Patricii Cancellarius.

Hoc anno Professorium Theologiæ munus in Collegio illi demandatum erat: quo per tredecim quatuordecimve annos summa diligentia functus est. Habita enim matura deliberatione, operam non posse meliùs aut fructuosiùs, quàm in dogmatibus Theologicis inter Reformatos & Pontificios controversis discutiendis impendi, primò bis, deinde, ut durus

Professor Theologiæ in Collegio constitutus.

rus iste labor, cui ferendo vix suffecerint vires, aliquatenus minueretur, semel singulis per totum annum septimanis, solennes contra *Bellarminum* aliosque insignes Romanæ Ecclesiæ scriptores, prælectiones habuit, duobus voluminibus propria manu descriptis comprehensas: quæ in Academiæ *Dubliniensis* archivis exstant, & quæ fortassè in publicam lucem produci merentur.

Denique hoc quoque anno Canonas, prout in prima veteri Collectione olim exstabant, ordine debito disponere & ad Canonas primi generalis Concilii *Niceni*, & quinque Provincialium *Ancyræ*, *Neocæsareæ*, *Gangræ*, *Antiochiæ*, & *Laodiceæ* habitorum, è quibus illi desumpti erant, reducere usque ad primum *Constantinopolitanum*, (prout ex *Dionysii Exigui* epistola, ante suam Græcorum istorum Canonum Latinam versionem, ad *Stephanum* Episcopum *Salonitanum* præmissa, constat) hujus cæterorumque generalium, quæ secuta sunt, Conciliorum, canonibus postea additis, instituit. Collectio hæc *Codex Canonum Ecclesiæ universæ* meritò nuncupatur. Sed D. *Leschasserii* industria laudabile hoc propositum, illo neutiquam conscio, edito mox opusculo, priùs occupaverat. *Usserius* verò, licet eandem eosdem digerendi cui alter instabat, ex proprio ingenio secutus fuerit, longè fortiori fundamento innixus, calculum & ordinem stabi livit. Sed observationes suas, sive argumentum istud in Bibliotheca Theologica fusè tractaturus, sive nescio qua alia ratione inductus, in publicam lucem producere prorsus tunc temporis desistebat, eas doctissimo viro, *Samueli Wardo Cantabrigiensi*, in eadem stadio decurrenti, in epistola eruditissima, in qua de variis Canonum collectionibus, earumque Auctoribus, uti & de codice Romano, præclarè admodum disserit, communicare contentus. *Usserii* Epistola & *Wardi* responsoria exstant in *Sylloge* Epist. X. & XI. utraque sane, quæ ab omnibus Ecclesiasticarum Antiquitatum studiosis legantur, perquam dignæ. Sed hoc ulterius prosequi, à nostro instituto, qui non longas commenmentationes, sed compendiariam vitæ & studiorum *Usserii* historiam scribimus, omninò alienum est.

Canonas veteris Ecclesiæ digessit.

A. MDCIX. lites forenses agitari cœperant de quibusdam prædiis olim vel ad Chorepiscopos, vel ad Ecclesias illarumque Rectores, pertinentibus, vulgò vocatis *Termon-lands*: sive quia, ut aliqui volunt, essent *terra Monachorum (terre-moine)* sive potius à *Termino* Latinè, quasi *terra limitibus distincta & separata à terris Laicorum*: quas tamen temporis decursu, homines merè Laici, *Corbæ* sive *Corbani* & *Herenachi* nun-

Dissertatio de Corbis, Herenachis, & Termon-lands ab Usserio composita.

nuncupati, ex indulgentia Episcoporum possidebant, concessa, ipsis illas quasi hæreditarias, filiis & nepotibus (uxorati enim erant) transmittendi potestate: quorum illi videntur primò fuisse *Chorepiscopi*, ex quo nomen istud contrahitur, aut Ecclesiarum Rectores, aut earundem Patroni & Defensores, & ex iisdem prognati, qui postea longa Usucapione in eas sibi familiisque suis vendicarunt. Hi verò ministri Laici seu Oeconomi Episcoporum, censusque illis debiti Collectores, quorum munus quoque erat, ut agri à colonis benè colerentur, prospicere; deinde ex conventione sacrilega cum Episcopis icta, earundem possessio & jus simul transibant, inque eos transferebantur. Terræ hæ ab omni taxatione fisci & jurisdictione seculari erant liberæ: interim tamen servitiis & pensionibus, quas sibi & successoribus solvendas reservaverint Episcopi, obnoxiæ; quibus non præstitis, instar temporalium feudatoriorum, ab isto jure, sive acquisito, sive usurpato, cessere. Istorum autem servitiorum ingens ubique varietas continuam litigandi materiam suppeditavit. Hinc *Usserius* justa occasione arrepta ostendendi, quàm feliciter admodùm & accuratè vetustas chartas in Ecclesiarum Cathedralium archivis latentes, & situ & marcore perituras, explorasset: de hisce obscurissimis rebus & nomenclationibus eruditissimum conscripsit tractatulum, à reverendissimo viro D. *Richardo Bancrofto*, Archiepiscopo *Cantuariensi*, tanto in honore & pretio habitum, ut planè honorarium munus, quod serenissimo Regi *Jacobo I.* exhiberetur, omninò dignum, pro sapientia sua judicaverit. Cujus præcipua capita nobilissimus Antiquarius, D. *Henricus Spelmannus*, Eques Auratus, in *Glossario* suo legenda selegit, honorifica D. *Usserii* facta mentione ad calcem dissertatiunculæ *de Corbis* &c. *Hæc fusiùs, ut obscuritati lucem adferam, quod accendit mihi literarum insignis Pharus, D.* Jacobus Mediensis *Episcopus.* Tantum addo, quæ vir præclarissimus D. *Jacobus Wareus*, Eques quoque Auratus, de eodem argumento differens, habet in *Antiquitatum Hibernicarum* libro cap. XVII. (a) *De hisce plurium cupidus consulat V. C.* Henricum Spelmannum *Equitem Auratum in* Archæologo *suo, ubi multa scitu digna, beneficio insignis hujus seculi ornamenti, D.* Jacobi Usserii Armachani, *communicantur.*

Tertium in *Angliam* iter.

Hoc anno *Usserius* tertium accessit in *Angliam*: non voluptatis, non otii, non animi relaxandi, sed studiorum gratia: non ut tempus ineptis

(a) *Londini.* 1655 in 8°. pag. 80. & in annotationibus ad *Egberti* dialogum de Ecclesiastica Institutione p. 134. *Dublinii.* 1664.

tis blandisque, nihilque ad veros vitæ usus pertinentibus colloquiis, aut otio indulgeret, aut deliciis, ut ut honestis licitisque, mentem pasceret. Longè diversa erat & sanctior itineris sæpè repetiti, & post exactum triennium quadrienniumve repetendi, ratio. Non aliter illa Scientiarum divinarum & humanarum, quæ exardescebat, sitis & cupido erat sedanda, nisi ad ipsos accedendo fontes: Bibliothecas nimirum nostras libris omne genus Historicis, & potissimùm codicibus Mss. de re Antiquaria, maximè abundantes. Hisce subsidiis literariis, quæ universæ studiorum, quam proposuit, rationi & methodo satis feliciter responderent, ad votum usque, gaudentem, nulla incessit exteras regiones invisendi cupido: omni cogitatione extrà peregrinandi amota; nec opus habuit, cùm Antiquitates *Britannicæ* non nisi intra fines *Britanniæ* essent investigandæ. Interim licèt in Bibliothecis totus abditus videretur, ab Amicis rogatus subinde concionandi munus non detrectavit, semelque in sacello Regio coram *Familia*, sive domesticis Aulicis summo mane, quo tempore sacris interesse illis solùm vacat, iisdem gratum facturus, perorare voluit: neque enim coram Regia Majestate, conscensis sacris rostris, comparuit: sive defuit opportunitas, sive potius à propria modestia inhibitus retractusque. Quicquid verò habuit subcesivi temporis, totum illud virorum, eruditione & literis maximè insignium, commercio dedit impenditque: quorum amicitiam, ut studiosè quæsivit, ita meruit, & amantissimè amplexus est semperque percoluit. Inter hosce novos Amicos recenseo *Henricum Bourchierum*, postea Comitem *Bathoniæ*, D. *Henricum Savilium*, τὸν πάνυ, *Henricum Briggium*, tunc temporis Geometriæ in Collegio *Greshamensi*, postea in Academia *Oxoniensi* Prælectorem *Savilianum*, *Joannem Seldenum* ex interiori Templo J. C tunc quoque ob rei Antiquariæ peritiam, inclarescere incipientem; insignes Theologos, *Joannem Davenantium*, postea Episcopum *Sarisberiensem*, & *Samuelem Wardum*, postea Collegii *Sidneiani* apud *Cantabrigienses*, Præfectum, & denique *Thomam Lydiatum*, scriptis variis, & præsertim Chronologicis, contra *Josephum Scaligerum* editis, clarum, sinistrâ, ne dicam, iniquissimâ sorte colluctantem oppressumque, quem secum duxit in *Hiberniam Usserius*, ut lautis, saltem honestis, conditionibus, quæ illius meritis aliquatenus convenirent, procuratis, illic, donec auspicatior in *Anglia* affulserit hora, commodè moraretur.

Novas amicitias contrahit.

Oblatam Collegii præfecturam respuit.

A. MDCX. ineunte, aut paulò ante: vacante Collegii præfectura, cùm

cùm sociis, maturis inter se habitis consultationibus, de eligendo *Usserio* convenisset, ille oblatam dignitatem obfirmato animo planè aversatus est, utpote nullis suasibus precibusque, ut ut blandissimis, argumentis nullis, licèt fortissimis, inducendus, ut in unanimem omnium consensum & suffragationem concederet. Facilè enim guarus prævidensque, occupationes istas, quas hæc nova dignitas post se tractura esset, fore molestissimas, inque gravissimum studiorum, quibus totus incubuit, damnum cessuras; se prosequendis litibus, quæ tunc imminerent, de prædiis juribusque Collegio integris servandis; si non minus habilem, saltem minimè pronum; illic perpetuò pro ratione muneris administrandi manendum esse, nec in *Angliam* excursiones subinde facere, ibique per sex menses aut plures, prout codicum manuscriptorum in Bibliothecis ubi ubi exstantium inquisitiones exegerint, morari licere; denique universas vitæ secuturæ rationes, quas sibi proposuit, inde maximè turbari, hisce importunis postulationibus surdas aures præbere pergebat. Ut verò quispiam idoneus, qui omnes boni vigilantissimique *Præpositi* partes impleret, substitueretur, nemo ardentiori affectu, quàm ille, optabat, nemo fideliorem operam impendebat: cujus commendationi consiliisque maximè acceptum referri debet, quod V.CL. *Gulielmus Tempel*, in Collegio Regali *Cantabrigiæ* olim educatus, sapientiæ & doctrinæ laude insignis, posteaque Equestri dignitate ornatus, Collegio, quod per septemdecim annos provida industriaque cura rexit, præficeretur.

Prælectiones pro doctoratu in Theologia quem adeptus est habitæ.

Anno MDCXII. *Usserius* supremum in Theologia gradum consecuturus, duas pro more solennes Prælectiones, quarum schedæ levi celerique manu primò delineatæ, adhuc supersunt; unam de *Septuaginta hebdomadibus Danielis*; *de Millennio Apocalyptico* alteram habuit: quarum illam in magno opere Historico & Chronologico, hanc verò in libro, quem anno sequente edidit, & de quo mox dicam, absorberi puto verisimillimum. Insignia Doctoratûs doctissimo huic Candidato reverendissimus vir, D. *Hamptonus*, Archiepiscopus *Armachanus*, tunc temporis Academiæ *Dublinienfis* Vice-Cancellarius, conferre dignatus est.

Edit librum *de Christianarum Ecclesiarum in Occidente continua successione.*

Nondum quicquam scripti præ modestia in lucem emiserat *Usserius*, utpote munus, quod susceperat, professorium perquam diligenter & industriè implevisse sibi animo placens. At jam tandem, sive propria sponte, ardentique contra Evangelicæ Veritatis hostes zelo, sive Amicorum hortatibus consiliisque exstimulatus, ne sibi, ne famæ suæ, aut aliorum exspectationi, aut Religionis causæ, quod maximè in votis erat,

erat, vindicandæ deesse videretur, in publicum prodire apud se constituens ut quantum ex pertinaci, omne genus librorum lectione profecisset, luculento documento demonstraret, ineunte anno MDCXIII. in *Angliam* navigavit: *Hibernia* tunc temporis idoneis typis ad absolvendum justum largumque, quod molitus est, opus, quo decuit nitore, destituta, ibique Regio Typographo in consilium operamque adscito, librum magni nixus fœtum, partibus suis decorè & affabrè compositum & elaboratum, evulgavit sub hoc titulo: Quartum in *Angliam* iter.

Gravissimæ Quæstionis de Christianarum Ecclesiarum, in Occidentis præsertim partibus, ab Apostolicis temporibus ad nostram usque ætatem, continua successione & statu, Historica Explicatio:

Auctore Jacobo Usserio, *S. Theologiæ in* Dubliniensi *Academia, apud* Hibernos, *Professore.*

Liber iste serenissimo Regi *Jacobo I.* Regum doctissimo, cui inscribitur, longè erat acceptissimus, tum ob argumenti, in quo illum non parum solicitè versatum fuisse ex scriptis editis, sublimi Regiæ Majestatis fastigio perquam dignis, cuivis intelligenti satis liquet, gravitatem: tum ob methodum differendi ex fide rerum sententiarumque authenticis Historicorum testimoniis comprobatâ. Hìc enim luculenter & eruditè agit *de Millennio Apocalyptico, & de ligatione Satanæ*, à quo tempore inceperit, & quando celebris ista Epocha esset desitura; & de iis rerum momentis & mutationibus, quæ in isthoc intervallo occurrerent, aut inde consequerentur: ostenditque post sex seculorum decursum in hisce Occiduis Mundi plagis Religionem Christianam à sua primæva puritate & integritate, illic, ex *Romanorum* Pontificum ambitione, typho, & insatiabili secularis pompæ amore, sensim declinasse: corruptelas superstitiosos que ritus fraudibus Sacerdotum credulæ & ignaræ plebi strophis plausibilique ornandæ Religionis prætextu illudentium introductos, passim invaluisse, & malè sana dogmata, quæ neque cum sacris scripturis, neque cum veterum Christianorum fide ullatenus convenirent, pro articulis fidei, ad salutem creditu necessariis, pro arbitrio obtrusa fuisse; donec sub temporibus *Sylvestri II. Benedicti*

Digitized by Google

nedicti IX. & *Gregorii* VII. ſive famoſiſſimi *Hildebrandi*, *myſterium illud iniquitatis*, in immenſum accreſcens, ad ἀκμὴν pervenerit, & *Romana* ſedes, conculcatis ſacris Canonibus, juribusque Epiſcoporum abolitis, tyrannidem & imperium verè *Antichriſtianum* in omnes totius Orbis Eccleſias uſurpaſſet, & actu in Occidente exercuiſſet. Hanc rem eſſe facti, teſtibus, omni exceptione majoribus, productis demonſtrat: quovis tamen ſeculo bonos viros, veritatis Evangelicæ amantes ac zelo armatos ſurrexiſſe, qui contra hoſce intolerandos abuſus invecti, novorum dogmatum portenta, quibus nova Religionis forma priſtinæ ſuperinduceretur, acerrimè rejecerint, cultuque idololatrico animas pollui noluerint: in hiſce verò *Waldenſes*, *Albigenſes*, pluresque alios, qui in mediis flammis & lanienis imperterriti, hiſce innovationibus ſtrenuè ſeſe oppoſuerint, recenſens, iſtorum temporum, in quibus major rerum obſcuritas & perplexitas, ex defectu aut mala fide Auctorum inerat, Hiſtoriam: item quorundam Paparum ambitum, faſtum, ſecularis pompæ affectationem, ſimoniam, luxum, ſcelera, prodigioſamque impietatem graphicè depingit; eo fine, ut Adverſantium, præſertim ex noſtratibus, obturarentur ora, qui effronti audacia calumniati fuerint, Reformatores, quos infandi ſchiſmatis & peſſimæ hæreſeos pro modeſtia ſua poſtulant, novam planèque ſeculis antiquioribus inauditam introduxiſſe doctrinam: illorum verò dogmata à Concilio *Tridentino* ſub diro anathematis fulmine ſancita, à prima & remotiſſima antiquitate derivari, eademque & invariata per omne ævum manſiſſe, ſibique omnes per univerſum Orbem, ubi viguit nomen Chriſtianum, eccleſias in omnibus conſenſiſſe, nihilque in rebus & articulis fidei unquam fuiſſe immutatum. Non ſibi propoſuit, neque ſuarum eſſe partium duxit *Uſſerius*, de veteris Eccleſiæ, in ſex prioribus annorum centuriis, iſta labe vacuæ, aut Chriſtianorum in Eccleſiis *Græca*, *Hieroſolymitana*, *Antiochena*, *Alexandrina*, *Habeſſinica*, *Carthaginienſi*, aut alibi locorum, ad extremos *Indos* uſque, continua ſucceſſione & ſtatu diſſerere: ſed, ſi non unicum, ſaltem præcipuum ſuæ diſquiſitionis ſcopum intra Occidentis limites conſtrictum fore volebat: quod quidem animoſiùs præſtitit, ut veteratores iſti, qui nobis falsò exprobrant novitatem, meliùs ſaniùsque ſapere, ſeſeque modeſtiùs gerere edocerentur.

Horum verò temporum ſeriem laborioſè & accuratè quidem pertexuit

Digitized by Google

texuit *Usserius* usque ad initium Pontificatûs *Gregorii* XI. h. e. ad annum MCCCLXX. indè eandem ad *Leonem* X. quando Evangelicæ veritatis lux, è spissis horrendæ superstitionis tenebris eluctata, emicare inceperat, deinceps deducturus. Sed an tertiam hanc partem, quam proposuit edendam, & cujus præcipuorum capitum summa in elencho habetur, sive ex inamœni operis tædio, sive nobilioris argumenti studiis impeditus, unquam absolvisset, non possum quicquam certi statuere; saltem, si (a) quando ab ipso conscripta exstitisset, omninò periisse videtur. Quod hîc adnotandum censeo ad detegendam Bibliopolæ fraudem, qui in nupera editione *Londinensi* A. MDCLXXVII. quo fucum emptoribus faceret, in fronte librum specioso *operis integri ab Auctore aucti & recogniti* titulo adornat. Fortasse hîc Lectores morosi me parum è dignitate illius fecisse censebunt, si meminero, viros clarissimos & doctissimos, D. D. *Isaacum Casaubonum*, & *Abrahamum Scultetum*, quibuscum tunc *Londini* agentibus familiarem inibat amicitiam, quanti Auctorem ejusque elaboratum opus æstimaverint, versibus encomiasticis præfixis, testari voluisse. Ille verò tertius Laudator, *Antonius Martinus*, tunc temporis Collegii sanctæ & individuæ Trinitatis apud *Dublinienses* socius, postea D. *Usserio* in sede *Midensi* datus erat in successorem.

Hac clarigatione bellum ἄσπονδον indixit *Usserius* Pontificiis, ex quibus tamen nemo ad pugnam descendit, cum hoc Pugile æquis legibus & conditionibus decertaturus. Neque enim dicteria apud sapientes arbitros pro argumentis habentur: neque leviculæ cavillationes justæ responsionis vicem supplere aut possunt, aut debent. Prodiit equidem *Duaci* A. MDCXV. *Richardi Stanihursti*, illius Avunculi, libellus, sive Epistola ipsi *Usserio* inscripta, duabus tribusve schedis comprehensa, sub hoc titulo: **Contra *Usserium* insurgit *R. Stanihurstus*, illius avunculus.**

Richardi Stanihursti, Hiberni Dubliniensis, *brevis Præmonitio pro futura concertatione cum* Jacobo Usserio, Hiberno Dubliniensi:

Qui in sua Historica explicatione conatur probare Pontificem Romanum (legitimum in terris Christi Vicarium) verum & germanum esse Antichristum.

E 3 Ve-

(a) Vide *Usser.* Epist. *Syllogen*, Ep. XXXVIII. pag. 69.

Digitized by Google

Veruntamen *Stanihurstus* in hoc epistolari scripto , quo *Usserium* nepotem (uti parum Latinè appellat , pro more tamen vulgatissimo) frigida laudatione fatetur esse *Historiarum helluonem*, *& plurimorum Scriptorum ætates & tempora haud quaquam sanè indiligenter fuisse persecutum* , non Historicum , non Dialecticum , non probum Advocatum in testimoniis adversæ partis explorandis , inque justum examen revocandis , occupatum , sed Declamatorem , sed Vitilitigatorem , sed Sophistam agit. Cùm enim quosdam Romanos Pontifices longa serie sequioribus seculis invicem succedentes sceleratissimis moribus fuisse conspurcatos , ex certissima Historiarum fide constaret, nec id quidem à quoquam absque aut stuporis aut læsæ modestiæ nota negari potuerit , ulcus hoc vel levi manu tangere penè metuit, criminando , Scriptores , ut maledicos , ut mendaces , ut Principibus, odium capitale aut sanguinolentas cum *Romana* sede lites exercentibus obsequiosos, horumque gratiam turpi assentatione captantes, impacta crimina indebitis exaggerationibus in immensum auxisse : quasi illis corruptelas doctrinæ pariter ac morum non exprobrasset *Usserius*. Sed ad stigma Antichristi hisce præclarissimis Christi Vicariis inustum , quasi spectro territus , maximè excanduit tetricus senex , nec S. *Petri* successores in ista sancta sede , licèt depravata veterum Christianorum fide , novam doctrinam horrendasque superstitiones , carceribus , exilio , ferro , igni , immanibus lanienis & cædibus , & crudelissima Inquisitione tueri & propagare perrexerint , hoc infami titulo dehonestari æquo animo patitur. Sed istiusmodi reliquis rhetoricationibus & cavillis , nihil solidi tinnientibus , nec cuiquam vel mentis paulò attentioris persuasuris sibi respondendum non esse duxit *Usserius*, multò minus atrocissimæ isti calumniæ, qua illum in altera libelli parte insectatus est *Stanihurstus* , ac si in Epistola dedicatoria serenissimum Regem *Jacobum* in subditos *Hibernos* , in Religionis rebus dissidentes , sævire , Religionemque Pontificiorum aperta vi ac severissimis edictis legibusque exterminare incitasset. Sed quàm prorsus leve , prorsus debile , imò prorsus nullum , cui hæc dica superstruitur , fundamentum ! Solùm in fine Epistolæ dixerat *Usserius : Unum adhuc superest , quod votis omnibus à Majestate tua repetunt omnes boni , ut populo nostro pereunti , properè succurrere , & peste Pontificia miserè laboranti facere velis medicinam.*

Quis

Quis verò aut mentis candidæ, aut paulò attentæ, non hîc potius perinsigne optimi verèque Christiani erga patriam gentilesque suos affectus indicium & demonstrationem eluxisse penè præceps crederet? Horum enim infelicissimam sortem miseratus, flagrantissimis votis hoc unum, idque maximum, à clementissimo Rege petebat *Usserius*, ut de methodis congruis suavibusque modis, quibus gens ista, si qua unquam, obstinatissima, teterrima ignorantiæ & superstitionis caligine oppressa & occæcata, infusa nova luce, ad sobriam mentem agnitionemque veritatis revocaretur, præ sapientia sua vellet statuere. Sed fortasse quibusdam me huic controversiæ nimiùm & omninò præter rem immiscuisse videbor: ideo ad historicam de *Usserio* narrarionem redeo.

Dum verò *Londini* manserit *Usserius*, curis typographicis intentus, frequens adibat ædes *Lambethanas*, cum reverendissimo viro, D. *Georgio Abbotto*, Archiepiscopo *Cantuariensi*, & Academiæ *Dubliniensis* Cancellario, de statutis aut novis condendis, aut veteribus pridem conditis corrigendis, inque meliùs reformandis, consultationem, quantùm licuit, initurus. Ab ipsis enim primæ fundationis initiis, Præpositus Sociique Collegii, cui multa adhuc deerant ad perfectam instaurationem, pro sapientia sua quempiam summæ dignitatis, sive in Ecclesia, sive in Aula, virum, & apud Regem gratia pollentem, hoc magnifico titulo dignandum continua successione elegerunt, quò ipsis & consilio & munificentia & favore patrocinaretur. Hisce verò rebus in *Anglia* feliciter peractis, *Usserius Hiberniam* patriosque lares revisit, ibique non multò post fit maritus, ducta in uxorem lectissima Virgine, cui dos opima obtigerat, utpote unica filia & hærede reverendi viri, D. *D. Challoneri*, supra laudati, de novella Academia optimè meriti, qui (a) ultimis tabellis præcaverat, illam non alii, præterquam *Usserio*, quem ille illius bonæ indolis, candoris, doctrinæ, & pietatis amore & admiratione raptus, à multis annis paterno & summo prosecutus fuerat affectu, nubere oportere, modò se matrimonii nexu illigare voluerit. Quo admisso, *Usserius* non quicquam otio & desidiæ indulgens, nactusque curarum domesticarum sociam & participem, ad pristina studia alacriori industria quoque reversus est.

Sollicitudo ejus de Collegii statutis stabiliendis.

Usserius nuptias init.

Or-

(a) Obiit *Dublinii* 27. Aprilis. Anno 1612.

Convocatio Cleri *Hiberni* A. 1615. *Dublinii* habita.

Ordinibus regni *Hiberniæ* in Parlamento *Dublinii* A. MDCXV. habito coactis, pro more indicta erat nationalis Archiepiscoporum, Episcoporum, reliquique Cleri *Hiberniæ* Synodus, ut de rebus ad Religionem spectantibus junctis operis consiliisque deliberatio fieret solennior. Liquet autem, Ecclesiam *Hibernicam* à primis Reformationis sub Rege *Edwardo* VI. temporibus, & potissimùm regnante Regina *Elisabetha*, ab Ecclesia *Anglicana*, si non totam, saltem aliqua ex parte pependisse, & eidem in omnibus consensisse. Episcopi plerique omnes aut puri puti *Angli*, & ex *Anglia* missi, aut *Anglis* parentibus ibi nati: eadem Liturgia, eædem Ordinationum formulæ, iidemque sacrorum ritus. Universus Clerus articulis & constitutionibus Ecclesiæ *Anglicanæ* se conformem ex vi legum ex integro reddidit, à quibus, quantùm diversæ utriusque regni consuetudines paterentur: neutiquam variare licuit. At jam hanc sive dependentiam sive reverentiam excussuri, altiores spiritus alere, articulosque religionis suo nomine & auctoritate, quibus tanquam proprio ac peculiari charactere ab illa distinguerentur, condendi jus & facultatem secundùm vindicias libertatis sibi successoribusque suis asserere cœperant. Cujus incepti hæc videtur fuisse vera origo & causa. Cùm aliqui zelotæ hîc apud nos, ad finem vergente seculo decimo sexto, immodico zelo abrepti, articulos Religionis, synodali auctoritate *Londini* A. MDLXII. stabilitos, in quibus constituendis moderatam *P. Melanchthonis* aliorumque Reformatorum sententiam secuti sunt Adsessores, relicta in quamplurimis abstrusioris Theologiæ capitibus opinandi libertate, aut malè interpretando perverterint, aut dogmata nova, è *Calvini* scriptis hausta, iisdem addenda, aut sub explicationis specie & prætextu, aut supplementi vice, tanquam veram Ecclesiæ *Anglicanæ* doctrinam obtrudere attentaverint, in varias partes & factiones itum est, propugnantibus his, oppugnantibus aliis. Dissidium verò istud apud *Cantabrigienses* inter D. *Whitakerum*, Regium Theologiæ Professorem & D. *Petrum Baronem*, Dominæ *Margaritæ* alterum Professorem, maximè incaluit: nec lites istæ erant de facili sopiendæ.

Articuli *Lambethani.*

Ideo *Whitakerus Londinum* properat, non ratione sed auctoritate Adversarium debellaturus, septem theses, crudas quidem, & ad proprias opiniones maximè accommodatas, quibus controversias istas, quarum acerrimus erat fautor, præcisè determinari & decidi voluit, reverendissimo viro, D. *Joanni Whitgifto*, Archiepiscopo *Cantuariensi*, exhibuit. Hic verò ab illo persuasus, ad hoc incendium, quo flagravit

vit iſta Academia, extinguendum, & ne pax Eccleſiæ in ſummum adduceretur diſcrimen, ad ſe quoſdam Præſules & Theologos, de iſtis Theſibus cum iiſdem conſultaturus.

Poſt crebras diſceptationes, emollitis quibuſdam in Theſibus *Whitakerianis* duriuſculis phraſibus, à pleriſque (aliqui enim pacatioris ingenii ſaniorisque judicii viri ſeſe ab iſto conſeſſu ſubduxerant) in novem Articulos conſenſum eſt, inde nuncupatos *Lambethanos*, utpote in Palatio Archiepiſcopali Novembri MDXCV. formatos digeſtoſque, ut controverſiis iſtis inauſpicatis feliciùs faciliùſque, uti putabant, obviam iretur. Cum verò Regina rei nuperrimè geſtæ hiſtoriam ex ore ſapientiſſimi & fideliſſimi Conſiliarii, *Gulielmi Cecilii*, Baronis *Burghleii*, Academiæ *Cantabrigienſis* Cancellarii, didiciſſet, ſatis gnara, quantùm vulnus Eccleſiæ, tranquillitati publicæ, & Regiæ poteſtati, ex iſtis deciſionibus infligeretur, graviter commota, cum Archiepiſcopo, in Aulam comparere juſſo de hoc auſu temerario, illa planè inſcia & inconſulta, expoſtulavit, in memoriam illius revocans, illum, cui ex hac parte nulla legitima poteſtas competebat, contra leges deliquiſſe, & pœnis ex ſeveriſſima lege, quæ à noſtratibus *Præmunire* appellatur, infligendis eſſe obnoxium. Qua objurgatione quaſi è veterno expergefactus Archi-Præſul, vir in reliquis omnibus muneris ſui partibus inculpati & laudatiſſimi exempli, veniam humillimè deprecatus, factum, ex pia tumultus Academicorum, quorum mentes diverſarum ſententiarum æſtu agitarentur, componendi & compeſcendi intentione ortum, excuſavit, interpoſita cautione, ſe de iis articulis, ne in lucem exirent, ſupprimendis diligenter curaturum. Sed res iſta, ſchedâ, in *Whitakeri*, paulò poſt è vivis excedentis, muſeo, iſtos articulos complectente, reperta, diu celari non potuit: indeque *Calviniani* Magiſtri ſui κυρίαις δόξαις effatiſque quoddam præſidium & firmamentum quæſivere, eòque audaciæ proceſſere, ut in collatione coram ſereniſſimo Rege, *Jacobo* primo, in *Hamptonienſi* Curia inter ſelectos quoſdam venerabiles Epiſcopos & *Puritanæ* factionis Anteſignanos, A. MDCIII. inita, illorum nomine poſtulaverit D. *Joannes Rainoldus*, ut hi novi Articuli, corpori Articulorum Eccleſiæ Anglicanæ inſerti, pro orthodoxis haberentur: cui Rex, aliter ingenio miti, nec ad iram proclivi, animo & lingua indignante, illius propoſitione tanquam injuſta & abſurda, nec illius loci aut temporis, penitus rejecta, reſpondit (a) *in Academiis, ſubtilitates ejuſ-*

(a) Vide ſummam iſtius Collationis à D. *Barlovio* editam p. 41.

ejusmodi scholasticas alterutrinque agitari posse, quibus religionis articuli neutiquam suffarciri debent. Quis autem crederet dogmata illa *de absoluto prædestinationis & reprobationis decreto, & de gratia sufficienti ad salutem universis hominibus non concessa,* cum appendicibus heterodoxis *de inamissibilitate gratiæ, & de certitudine salutis,* quæ tum divinis perfectionibus, tum naturæ humanæ repugnant, in istis articulis comprehensa, tot fautores reperire potuisse, aut tantoperè valuisse *Calvini* auctoritatem, ut quicquid ille dictaverit, pro infallibili haberetur, veritatisque Theologicæ norma ex illius *Institutionibus* esset petenda? Sed meliùs rectiùsque sapuere doctissimi viri, DD. *Overallus, Andreas,* aliique magni Theologi, qui licèt numero pauciores, præsertim post istiusmodi concertationes in *Belgio* acerrimè agitatas, diligenter excussas, & mente æquâ & à præjudiciis liberâ, tanquam bilance justâ, perpensas, sese strenuè tum concionibus, tum scriptis, opposuerit. Identidem in *Hibernia* Præsules reliquusque Clerus, *Calvini* effatis addictiores, quàm extra se eorundem tuendorum zelo quasi abriperentur, tunc inaudito & in omne ævum obstupescendo, in hac Synodo, cujus non minima pars erat *Usserius,* congregati, palam ostenderunt. Jubetur inter alios *Usserius,* articulorum, dè quibus in Synodo ista deliberandum erat, seriem contexere: in quibus novem famosi Articuli *Lambethani,* omnes penè ad verbum inseruntur. Quod hîc brevi & in genere referre omninò necessarium duxi, ut inde qua de causa *Usserius,* qui in istius Ecclesiæ articulis condendis & stabiliendis præcipuum impenderat studium ac laborem, apud famæ illius æmulos, adversarumque partium sequaces, *Calvinianus* & *Puritanus* audiret, aliquo modo constaret.

Usserius Puritanismi suspectus.

Hinc gravissimæ censuræ impactæ, malæque de *Usserio* inde conceptæ suspiciones magis magisque gliscebant, quasi ex isthoc immodico horumce Theologicorum dogmatum studio & amore in aliis longè majoris momenti rebus Puritanorum partibus favisset. Nec defuere, qui privatis delationibus id parum candidè, imò prorsus iniquè serenissimo Regi, qui tetricum istud irrequietumque genus hominum, à quo multa passus est, utpote Regiæ Potestati pariter ac Ordini Episcoporum ritibusque Ecclesiasticis adversum, maximè aversatus est, persuasum vellent. Sed opprobria hæc, magno, ut videtur, animo tulit despexitque. Veruntamen cum A. MDCXIX. versus finem, in *Angliam* transiturus esset, ad amoliendam istius calumniæ invidiam, ne præjudiciis gravatus succumberet, literas à Regiis Consiliariis, qui in isthoc regno præfuerunt,

Ab hac labe purgatur.

runt, ad *Anglos* Consiliarios in illius favorem & vindicias perscribi procurarunt Amici, in quibus, perinsigni illius innocentiæ attestatione adhibita, illum, utpote virum omninò dignum, qui Regio favore cuiquam in Ecclesia dignitati præficiatur, magnificis elogiis exornant. Deinde *Westmonasterii* mox ad colloquium cum Rege admissus, seipsum à fictis criminationibus purgavit, & ut omnem ex Regis animo scrupulum penitus auferret, sententiam suam de doctrina & disciplina Ecclesiæ *Anglicanæ* declaravit, quibus & Regi & aliis abundè satisfactum est.

Exeunte A. MDCXX. serenissimus Rex, sive quantùm Consiliariorium *Dublinensium* commendationi detulerit, ostensurus, sive ex proprio motu & certa scientia sapientiæ, pietatis, & exquisitæ eruditionis *Usserii*, ad sedem *Midensem*, tunc vacantem, frustra interponentibus quibusdam malevolis, evexit, quem *suum Episcopum* appellare posteà solitus erat. Ad Episcopalem sedem *Midensem* destinatur.

Hoc anno, indicto *Westmonasterii* Parlamento, cùm rumores à Puritanis ad perterrefaciendum populum (ab illo enim tempore factio ista caput exeruit, subdolisque Demagogorum artibus, sequentibus annis acquisitam, in Comitiis vim planè indomitam, juribus Majestatis Regiæ prorsus inimicam circumtulit) spargerentur, quosdam in Adsessores inferioris Cameræ, qui Religionis Romanæ professionem clàm & intus in pectore retinuissent, adscitos fuisse, communi consultatione & decreto ordinatum erat, ut, quò meliùs quisque ab hisce suspicionibus se purgaret, omnes simul constituto die in templo S. *Margaritæ* propè senaculum sacræ synaxi interesse tenerentur: hoc enim criterio censuere, neminem Romanis superstitionibus addictum hæc tremenda mysteria impia mente sacrilegaque manu attingere ausurum. Interim *Usserius*, nominatione illius facta ex suffragatione prævia, rogatur ut in isthoc sacro solennique Conventu concionari vellet. Quod non honoris inde reportandi causa, sed exacerbatas multorum mentes honestis piisque suasibus & documentis leniendi ansam capturus, tandem non sine invidia aliorum, nescio an non planè invitus, admisit. Præbendarii enim Ecclesiæ Abbatialis S. *Petri*, ex qua Parochialis ista vicina, utpote ab omni jurisdictione Episcopali libera, tota pendet, muneris istius sacerdotalis ibi administrandi facultatem, tanquam sibi propriam & peculiarem, vendicabant. Nolebant Senatores à proposito absistere, aliter in Ecclesia *Templi* (ita pro more nostro appellatur celeberrimum Jurisperitorum Collegium, olim Templariorum sedes) conventuri. Rex, cui hac

Coram Senatoribus Parlamenti ante Sacram Synaxim celebrandam concionatur.

hac de re, licèt penè frivola & nullius momenti, supplicatum erat, electionem *Usserii* iteratò factam confirmavit. At ille hujuscemodi ordinationis novitate commotus & offensus, veritusque, ne quid mali in se suosque inde derivaretur, quasi ille, tunc temporis de nuptiis unici filii, *Caroli* Principis, cum *Hispanâ* contrahendis non parum solicitus, Pontificiorum partibus favisset, (ut cæteras criminationes, à quibus erat alienissimus, malo animo impactas, omittam) *Usserium* XIII. Februarii accersendum, ut videtur, curavit: cui inter alia dixit, illum nimirum proximè sequente Dominica, *gregis immorigeri*, & vix facilè in ordinem cogendi, *curam acturum*: se bene intelligere non posse, quomodo tot centeni ex subita ista denuntiatione, cui omninò parendum erat, ante paucos dies lata, cum debita mentis præparatione sacris illis mysteriis participandis aliquo modo digni reddi potuerint, præcipuè post istas gravissimas lites nuper agitatas: se quidem ab omnibus domesticis suis, ut sacrosanctis hisce Christiani cultûs ritibus frequentes interessent, non tamen simul, nisi solenni Paschatis festo, exigere: hoc Concionatori ex officio incumbere, ut Auditores ad pacem & concordiam inter sese ineundam & redintegrandam, ad Dei, deinde Regis & Patriæ, amorem hortaretur, coramque oculis deplorandum rerum publicarum domi & orbis Christiani foris statum proponeret. Hisce regiis consiliis monitisque præmunitis *Usserius*, prima Quadragesimæ Dominica, XVIII. Februarii, in hæc verba S. *Pauli* in prima Epistola ad *Corinthios* cap. X. v. 17. *Quoniam unus panis, & unum corpus, multi sumus: nam omnes de isto uno pane participamus*, perorans, sacrum istud argumentum, pari pietate & eruditione, utraque verò summa, in isto magnifico nobilium virorum consessu explicavit. Dum verò in primo articulo de communione sanctorum, & de mystico Ecclesiæ corpore, *Christo* capiti unito, agit, ad pacem, tum civilem, tum Ecclesiasticam, tam domi servandam & redintegrandam, quàm ad concordiam inter nosmet exterosque, eodem fidei & communionis nexu copulatos, fovendam nervosè suadet, & præsertim, ut alienæ calamitatis sensu affecti, illis opes suppetiasque ferrent, hortatur: dum verò in altero articulo de communicatione corporis & sanguinis *Christi* copiosiùs differit, Ecclesiæ *Anglicanæ* doctrinam de vera & reali præsentia *Christi* in Sacramento Eucharistiæ solidè explanat, *Romanensium* tum dogmate de substantiali elementorum mutatione, tum idololatrico cultu eversis & damnatis. In utrisque sanè omnes piissimi & sapientissimi Concionatoris partes implevisse mihi videtur.

Digitized by Google

tur. Sacra hæc oratio auditoribus, judicio pollentibus, mirè placuit, illorumque gratulationes, & aliorum, postquam illis jubentibus in lucem edita fuerat, maximo jure merita est, & sanè in perpetuum merebitur.

A. MDCXXI. in *Hiberniam* redux D. *Usserius* Ecclesiæ & diœceseos *Midensis*, cui regendæ illum Rex *Jacobus* anno superiori, ut dixi, destinasset, Episcopus, *Pontanæ*, quæ vulgo *Drogheda* appellatur, solenni consecratione à reverendissimo viro, D. *Hamptono Armachano*, duobus ejusdem Provinciæ juxta antiquorum Canonum normam assistentibus, ordinatur. Verùm in illa sublimi Ecclesiasticæ dignitatis fastigio positus, tantum aberat ab otio & remissiore vitæ genere, ut potiùs diligentiæ in gregem ipsi commissum impensæ ardentiùs, sacras Scripturas publicè interpretandi & Evangelium *Jesu-Christi* prædicandi novas quidem & majores curas superaddere sui officii esse duxerit: cujus ut memoriam semper in mente & oculis haberet, tremendam istam S. *Pauli* sententiam, *væ mihi, si non evangelizavero*, in Episcopali sigillo, quam retinuit, ad summos in Ecclesia *Hibernica* honores evectus, incidi voluit. Consecratur Droghedæ.

Adeò autem erat in concionibus frequens, ne dicam singulis diebus Dominicis, solennioribusque anni festis, assiduas, quando nimirùm aut valetudo, aut opportunitas vel quæsita, vel majora Ecclesiæ negotia permiserint, ut inter celeberrimos maximique nominis *concionantes Episcopos* jure numerari mereatur. Dum verò tristis viderat, plerosque omnes ex *Hibernis Romanæ* communionis in diœcesi sua, uti & in reliquis Provinciis per universam insulam, horrendæ superstitionis tenebris oppressos, vitis sanctorum, absurdissimis fabulis portentosisque insomniis scatentibus, legendis addictos, interim tamen omni verâ sacrarum Scripturarum intelligentiâ vacuos, fatale illud, quo laborant, præjudicium, contra omnem vim argumentorum objicere consuevisse, se nimirùm Patrum suorum Religionem & instituta sequi, & ab iisdem ista de causâ neutiquam discessuros; ut errorem hunc ex illorum animis evelleret, librum *de veterum Hibernorum & Britannorum religione* Linguâ Anglicanâ scripsit A. MDCXXII. in quo corruptelas in sacro cultu & nova dogmata, jam pro articulis fidei agnita, ex fraude & superstitione sequioribus seculis sensim irrepsisse, (puta officium *Romanæ* Liturgiæ paulò ante quingentos annos à *Gilleberto*, *Malachia*, & *Christiano*, *Romanæ* sedis apud *Hibernos* Legatis, in usum inductum; uti & baptizandi juxta morem *Romanæ* Ecclesiæ post tempora *Augustini* Monachi; sacramentumque Liber *de veterum Hibernorum & Britannorum religione* ab illo editus.

Eucharistiæ olim sub utraque specie administratum fuisse : longè aliter veteres de Chrismate sacramentali, de confessione, de nuptiis Sacerdotum, de tempore celebrandi Paschatis sensisse ; Regesque habere jus nominandi Episcopos, nec Papam spiritualem jurisdictionem ibi antiquitus, multò minùs temporale dominium exercuisse, (ut alia levioris momenti omittam) ac proinde Nepotes à pristina majorum fide mirum quantum hac ex parte descivisse, prolatis ex antiquorum Gentis suæ Scriptorum auctoritate & testimonio, luculentis documentis ostendit. Liber sanè eruditissimus, in quo Patriæ suæ antiquitates è codicibus MSS. summa cum industria & fide illustrat, erroribus *Campiani* Jesuitæ & *O. Sullevani* subinde castigatis, clarissimo viro, D. *Christophoro Sibthorpo* Equiti, & uni ex Justitiariis communium placitorum in *Hibernia*, amico singulari, inscriptus, & ad calcem libri à D. *Sibthorpo* de eodem argumento conscripti *Dublinii* MDCXXII. in 4°. editus & postea A. MDCXXXI. denuò *Londini* impressus.

Fit Regius Consiliarius.

Mox inter Regios Consiliarios adscitus *Usserius*, quanta sapientia & quàm solido judicio polleret, in re magni momenti, præclaro exemplo demonstravit. Cùm quidam *Hiberni*, *Romanæ* communionis muneribus publicis admoti, *Suprematûs*, uti appellatur, *juramentum*, in quo, agnita Regis summa in quosvis subditos, & in omnibus causis, tam Ecclesiasticis quàm Civilibus, auctoritate, dilucidè & circa omnem verborum aut sensus amphiboliam, *nullum exterum, sive Principem, sive Prælatum, aut quemcunque alium, habere, aut jure sibi posse vendicare qualemcunque spiritualem & Ecclesiasticam in regnis & ditionibus Regiæ Majestatis jurisdictionem* asseritur, suscipere recusassent, tum ut legum sacrosancta auctoritas constaret integra, tum ut publicæ tranquillitati prospectum foret, illustrissimus vir D. Vice-comes *Falcolandiæ*, à Rege ipsius *Deputatus* tunc temporis constitutus, aliique è sanctiori Concilio Magnates in hosce pertinaces Magistratus animadverti oportere, maturis deliberationibus habitis, statuerunt. Quibus in arce Regia, indicto die, viz. XXII. Novembris MDCXXII. comparere jussis, postquam Judices istius juramenti naturam, rationem, & æquitatem, itemque pœnas renuentibus ex vi legum irrogandas, exposuissent, D. *Usserius* oratione gravi, tam ad errores ex intellectu malè instructo & informato, quàm ad scrupulos è mentibus infirmis eximendos, composita, de Rege, utpote unico & supremo in regnis suis gubernatore, de potestate clavium, & potestate gladii, quæ neutiquam cum priori pugnat,

Judices, uti etiam *Usserius*, de juramento suprematûs in Concilio sanctiori disserunt.

pugnat, & ex ordinatione Dei ad res ſacras, ſpirituales & Eccleſiaſticas moderandas pertinet, denique de juriſdictione *Romani* Pontificis, falſò & injuſtè in univerſam Eccleſiam arrogata, fundamento, cui innititur, penitus everſo, ſummatim egit. Aliqui ex reis præſentibus, vi argumentorum perſuaſi convictique, ſe ſe lubenti animo ſubmiſerunt. Reliquis verò Auditoribus nervoſa iſta oratio maximè placuit, & præſertim poſtea Sereniſſimo Regi, ad quem brevi, ut videtur, exemplar transmiſſum erat, qui literis undecimo die ſequentis Januarii in Palatio *Weſtmonaſterienſi* exaratis, gratias D. *Vſſerio*, tanto cum judicio & doctrina pariter ac zelo, legitimum jus Regium ſtrenuè vindicanti, agere dignatus eſt. Haſce verò literas, tum honoris tum præſidii cauſa, ad calcem Orationis in publicam lucem prodeuntis apponere *Vſſerio* viſum eſt.

Sereniſſimus Rex *Jacobus* tum ex auditu & ex conſentiente omnium fama, tum ex ſpeciminibus à ſe viſis, D. *Vſſerium* in eruendis Eccleſiarum *Britannicarum* Antiquitatibus gnavam operam impendiſſe conſcius, ut in iis proſequendis continenter, quantùm illius munus Epiſcopale, ſtudiaque Theologiæ, quibus ex peculiari vitæ inſtituto ſolenniquevoto addiceretur, eſſent permiſſura, pergeret, impenſè voluit juſſitque. Cùm verò deſideratiſſimum iſtud opus, inconſultis inexploratiſque Manuſcriptis, qui in Bibliothecis *Angliæ* ſparſim latuere, codicibus, perfici nequiverit, optimo Regi literas ad Conſiliarios *Hibernos* transmittere placuit, ut D. *Vſſerio* hac de cauſa abſfuturo in *Angliam* divertendi ibique aliquanto tempore moram faciendi, commeatus ſub formula juris concederetur. Ille rebus omnibus in Diœceſi, ne quid mali detrimentive ex illius abſentia inde oriretur, providè ordinatis, exeunte anno MDCXXIII. *Angliam* remeavit, *Londinum* appellens, ad Aulam properavit, humillima & maximè debita auguſtiſſimo Patrono, optimè merito, obſequia delaturus. Cùm verò Rex more ſolito, tum ad Urbis moleſtias immodicosque calores vitandos, tum ad ſerenioris cœli amœnitatibus & deliciis fruendum, *Wanſtediæ* (oppidum illud, in Agro *Eſſexienſi* ſitum, *Londino* ſex circiter milliaribus diſſitum eſt) cervorum venationi intentus ſubſtiterit, D. *Vſſerius*, illò acceſſitus, coram illo Aulicisque, qui Regem pro ratione officii in iſtis æſtivis ruſticationibus comitari ſoliti erant, concionem in hæc verba S. *Pauli* ad *Epheſ.* IV. 13. *Donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti:* 24°. Junii

A Rege jubetur, ut in eruendis Antiquitatibus *Britannicis*, pergere velit. Hac de cauſa *Angliam* repetit.

Coram Rege concionem habet.

Junii habuit, in qua folidè, eruditè, & fapienter quidem de *univerfalitate Ecclefiæ Chriftianæ & unitate fidei Catholicæ*, ab omnibus veris Chriftianis folenni profeffione agnita, prout magnum decebat Theologum, differuit. Regis juffu edita erat, ut quam ille optimo cum fructu & voluptate animi, audiverit, in publicam omnium utilitatem per univerfas *Britannias* typis exfcripta fpargeretur.

Refponfio ad provocationem cujusdam Jefuitæ.

Hoc anno D. *Ufferius Londini* edidit librum hoc titulo infignitum, viz.

Refponfio ad provocationem, à quodam Jefuita in Hibernia *intentatam, in qua antiquæ Ecclefiæ judicium in dogmatibus controverfis verè traditum habetur, & præfentis Romanæ doctrinæ innovationes clarè & manifeftè deteguntur.*

Hujus elaborati Operis, non alium Patronum quærere & adfcifcere aut potuit aut debuit, quam fereniffimum Regem, *Jacobum*, cui hanc *pro fide Sanctis femel tradita*, cujus erat & re & titulo ftrenuus defenfor, concertationem longè acceptiffimam fore habuerat compertum. Origo autem hujus controverfiæ paulò altiùs arceffenda eft. Ante fex annos cùm *Gulielmus Malonius*, *Hibernus* Jefuita, fchedam, in qua, propofitis quæftionibus de invariata Religionis Chriftianæ à primis feculis ad hodiernos *Romanenfes* derivatæ ratione, & de quibusdam fidei & doctrinæ articulis, à Reformatis, ut blaterat, penitùs rejectis oppugnatisque, pertinaciffimè urget, ut iis fatisfieret, ubique fparfiffet, ad deprimendum hujusce Provocatoris faftum & gloriationem, in arenam defcendens *Ufferius*, mox breve & generale refponfum, doctum herculè, & refellendis criminationibus impactis, fi quod unquam, maximè proprium, quod in primo capite hujus novæ editionis continetur, in lucem extrufit: neque enim illius erat de iftiusmodi articulis in charta provocatoria, quafi per faturam, nudè abfque aliqua probatione, five ex S. Scripturis, aut antiquorum Patrum (quorum unanimem cum ipfis confenfum crepuit) fcriptis allata, recenfitis in fpecie & particulatim agere: cum folius Refpondentis partes fufcepiffet, cum Adverfario, quandocunque ad novam pugnam proritaretur, preffiori pede congreffurus. Obmutuit verò Provocator, nec quicquam ultra hac ex

parte

Digitized by Google

parte per aliquot annos actum fuerat: & fortasse hujus litis memoria penitus intercidisset, nisi quidam Magnates utriusque regni preces & postulationes suas apud *Usserium* interposuissent, ut Ecclesiæ primitivæ de hisce articulis illic memoratis judicium, testimoniis prolatis, inque longum productis, exhibere vellet, ut inde cuivis Lectori cordato, an *universi Doctores*, *Pastores*, *& Patres Ecclesiæ primitivæ*, quod suave erat arrogantissimi Jesuitæ insomnium, hodiernis *Romanensium* placitis consensissent, certiùs meliùsque constaret.

Hunc Commentarium quispiam cum Auctore jure appellaverit Dogmaticam Historiam, sive Dissertationem, de hisce sequentibus articulis: viz. *de traditionibus*, *de reali præsentia*, *de confessione*, *de Sacerdotali potestate remittendi peccata*, *de purgatorio*, *de orationibus pro mortuis*, *de limbo Patrum*, *& de descensu Christi ad inferos*, *de orationibus ad Sanctos*, *de imaginibus*, *de libero arbitrio*, *& de meritis*. In hisce explicandis D. *Usserius* se, licèt aliorum opiniones & sententias pro re nata recitaverit, solam doctrinam in Ecclesia *Anglicana* publicè agnitam & stabilitam, inque libro Articulorum, de quibus in Synodo *Londini* MDCXII. habita convenerat, comprehensam, tueri profitetur. Quod verò aliqui è nostratibus, æstu disputationum nimiùm quàm abrepti, illum in paucis à vero Ecclesiæ sensu aliquatenus aberrasse contenderint, cùm res istiusmodi mihi quidem parvi admodum momenti esse videantur, ab iis recensendis penitus abstinebo. Interim verò omnes uno ore consentiunt, D. *Usserium* in lectione Patrum, tam *Græcorum* quam *Latinorum*, & Historiæ Ecclesiasticæ, item & Scholasticorum post *Lombardum*, & Theologorum adversæ partis, qui controversias tractarunt, optimè versatum esse, neque cuiquam in hac peculiari Scientia (non enim ex subtilibus ratiociniis Dialecticisque strophis, sed consentientibus Antiquorum testimoniis agendum erat) aut ingenii aut judicii solertia cessisse. Ad calcem libri Auctorum à se supra citatorum Catalogum juxta seriem temporum, quibus singuli vixerint, addendum curavit, quorum tamen omnium ætates accuratiori examine explorare, ac quid de illorum libris, eorundemque argumentis, deque scribendi ratione, censendum sit, & quomodo genuini à dubiis & supposititiis distingui debeant, & denique quicquid ad illorum historiam illustrandam quoquo modo necessarium videretur, omni, qua potuit, diligentia excutere, in grandi opere, quod sub *Bibliotheca Theologiæ* titulo in usum illorum, qui præclaro hoc doctrinam & ritus veteris Ecclesiæ cognoscendi studio tenerentur, dudum molitus est, si Deus vi- Bibliotheca Theologica.

vitam otiumque dederit, edendo, apud se constituit. Sed quominus id operis, quod impensissimè voluit, omnibus partibus numerisque integrum absolvere potuerit, tum studiis diversi generis, tum turbatissimis temporibus, & miseranda rerum in *Hibernia* & *Anglia* catastrophe, impeditus, vastam Collectaneorum molem viro doctissimo, & Amico fidelissimo, D. *Gerardo Langbaino*, Ecclesiæ *Reginensis Oxon.* Præposito, paulò antè mortem commendavit, ut ea omnia limato illius judicio perpolita, inque debitum ordinem digesta, tandem aliquando in publicam lucem ederentur.

Dum verò ille schedarum *Usserianarum*, quas mures arroserant, lacunis supplendis, operique utilissimo, singulis partibus ad examen revocatis, additamentisque ad sua loca adductis, laboriosissimam impenderet operam, morbo correptus, quem ex intenso frigore contraxerat, curandæ valetudinis, quam hiemalis rigor permiserit, negligentior, ineunte Februario A. MDCLVII. juxta Ecclesiæ *Anglicanæ* computum, piam efflavit animam. Autographum postea ab hæredibus *Usserii* magno pretio redemit vir eruditissimus D. *Edwardus Stillingfleetus*, Decanus Ecclesiæ Cathedralis S. *Pauli Londini*, Exemplar duobus crassis voluminibus, *in folio*, ut loquuntur, constans: quod quidem D. *Langbainus*, à me non sine debito honore & observantia commemorandus, utpote benignus studiorum meorum, quando ad Academiam primùm accessi, fautor, eleganti & accurata manu describendum curavit, in Bibliothecæ *Bodleianæ* Archivis reponitur (a). Utinam verò quispiam inter *Oxonienses*, huic negotio idoneus, desideratissimam illius editionem denuò aggrederetur! Sed fortasse aliqui, post reverendi & eruditissimi Viri, D. *Gulielmi Cavei*, Regiæ Capellæ *Windsoriensis* Canonici, *Scriptorum Ecclesiasticorum Historiam Literariam*, hanc minus necessariam fore censebunt.

Replicatio *Malonii* ad *Usserii* Responsionem.

A. MDCXXVIII. librum adversus D. *Usserium* Anglicano idiomate *Duaci* edidit *Malonius* Jesuita, hoc titulo prænotatum, viz. *Replica contra Responsionem* Usherii *pro antiquitate dogmatum fidei Romanæ.* Sed cum famosus iste liber non minus vernilibus dicacibusque dicteriis &

(a) *Jacobi Usserii Collectanea & judicium de SS. Patrum scriptis genuinis & suppositiis.* 2. vol. Vide Catalogum Codicum MSS. *Angliæ* & *Hiberniæ Oxon.* MDCXCVII. pag. 176. Horum *Collectaneorum* præclarum specimen, viz. de antiquis S. *Chrysostomi* Interpretibus, de editionibus variis operum S. *Chrysostomi*, & de Scriptoribus vitæ ejusdem, uti & eruditissimam præstantissimi viri, D. *Henrici Savilii* de Scriptoribus rerum *Chrysostomi* Admonitionem V. Cl. D. *Caveus* in *Historia Literaria* edidit.

& spurcis mendacibusque calumniis, quæ & Christianum & Religiosum planè dedecebant, quam sophisticis cavillationibus maleque consutis detortisque Patrum sententiis ubivis scateret, *Usserius* Amicorum, hunc *Thersitem*, qui cum *Achille* congrederetur, prorsus indignum esse judicantium, monitis & consiliis obsecutus, nolebat bonas horas in hoc impudentissimo *Rabula* refellendo disperdere: & eò quidem minus ægrè, cùm tres Theologi *Dublinienses*, *Hoylens*, *Singus*, & *Puttæus*, illi in rebus longè majoris momenti occupatissimo vicarias operas addixerint; quod postea singuli seorsim cumulatim præstitêre.

Dum in *Anglia* substiterit *Usserius*, reverendissimus D. *Christophorus Hamptonus*, Archiepiscopus *Armachanus*, & totius *Hiberniæ* Primas ultimum diem suum obiit, nempe Januarii tertio, stylo Anglicano, MDCXXIV. De substituendo Successore in aula Regia multùm serioque deliberatum erat. Rex verò serenissimus, post remoras amotas, D. *Midensem*, cùm vix quenquam è Naucleris, qui istius Ecclesiæ clavum aut fortiori manu aut intensiori oculo regeret, reperiri posse sensisset, ad istam eminentissimam dignitatem paulò antè mortem ipsius promovit, XXI. Martii, eodem stylo ejusdem anni. Centesimus autem erat *Usserius* à S. *Patricio*, si calculus ritè ineatur, istius supremæ sedis Antistes. Nuncium hoc, quod velox fama citò in *Hiberniam* pertulit, ibi summa cum lætitia accipiebatur; inde crebræ gratulatoriæ epistolæ, summâ reverentiâ & cordatissimo affectu refertæ, ad D. *Usserium* missæ, quem Ecclesiæ istius bono natum fuisse gratulantur, ipsius celerem in patriam reditum ardentissimis precibus exoptantes. Sed illis tam citò esse felicibus non licebat; quippe mox febri quartana per novem menses in *Anglia* moram facere invito planè animo *Usserius* cogebatur.

Usserius constituitur Archiepiscopus Armachanus.

Anno hoc ad finem vergente D. *Usserius* solennem cum quodam Jesuita disputationem, cui, licèt se non ingesserit, illam tamen lubenti suscepit animo de quibusdam controversis Religionis capitibus habuit, cujus occasio hæc fuit.

Disputatio Usserii cum quodam Jesuita in Anglia.

Cùm vir nobilissimus, *Joannes* Baro *Mordantius* Communionis *Romanæ*, postea tertio R. *Caroli* primi anno, ad titulum, honorem, & dignitatem Comitis *Petroburgensis* evectus, lectissimam feminam, *Elisabetham Howardam*, uxorem suam, natalibus quoque nobilissimam, utpote *Gulielmi Howardi*, Baronis *de Effinghamia*, filiam & hæredem, &

ex illustrissima *Howardorum*, Ducum *Norfolciæ*, gente oriundam, ad eandem amplectendam diu multumque allicere pertentasset, illa quò ab istiusmodi crebris molestisque interpellationibus decentiùs liberaretur, professa, se de multis Romanæ fidei articulis dubitare, nec Ecclesiam *Anglicanam*, in qua nata & educata fuerat, relinquere aut posse aut velle, nisi convictam, in illa sibi non manendum esse, nisi cum periculo salutis, petiit, ut amicæ inter eruditos utriusque partis viros collationes in illius præsentia haberentur, quò victrix Veritas inclinaret, quanta potuit animi solertia, dijudicatura. Cujus æquissimis postulationibus cùm facilè fuisset assensum, Baronissa, consentiente marito, re D. *Usserio* communicata, literis blandis illum, ut in Veritatis, pariter ac sui subsidium venire dignaretur, invitavit. D. *Usserius* verò opem ejus aut frustra implorari, aut diu desiderari, neutiquam passus, mense Novembre, valetudine vix redintegrata, ad *Draytonam* in agro *Northamptoniensi* properavit, ibi omni reverentia ac cultu, quem ejus summa dignitas merita est, ab utrisque nobilissimis hospitibus exceptus. Illic reperit quendam Societatis Jesuiticæ, *Bellomontium* nuncupatum, potius *Rookwoodum* nuncupandum (nomen istud in Historia Proditionis Pulverariæ satis notum est) Baroni à confessionibus, cum quo certamen hoc religiosum, procul omni fastu, & quasi deposita dignitate, inibat. Triduo disceptationes istæ de *transsubstantiatione*, de *invocatione Sanctorum*, *de imaginibus*, *& de visibili Ecclesia*, *& in genere*, *an religio*, *ex auctoritate publica tum civili tum Ecclesiastica in Ecclesia Anglicana stabilita*, *eadem esset cum Primitiva*, *an verò Romana*, *nec ne :* in quibus articulis excutiendis D. *Usserius* partes Opponentis sustinuit, libris antiquorum Patrum ex instructissima Baronis Bibliotheca prius in medium productis, si qua foret illorum sententias & testimonia explorandi occasio. Quarto die cùm vice versa articulos Religionis *Anglicanæ* impugnare Jesuitæ ex condicto incubuisset, ille nolebat amplius in arenam prodire, hac excusatione submissa, *argumenta*, *quibus inter opponendum usurus erat*, *justo Dei judicio è memoria penitus excidisse*, *eò quod cum viro tam profundæ & consummatæ eruditionis*, *licèt in tuenda Catholicæ Veritatis causa*, *injussu Superiorum*, *congredi ausus fuisset*. Quod quidem turpe effugium illi apud suos Symmistas, & potissimùm *seculares*, uti vocant, *Sacerdotes*, maximè in opprobrium & infamiam cedebat. Sed en hujusce disputationis, cujus fama ubilibet percrebuerat, fructum eventumque! D. *Mordantia* in Ecclesiæ *Anglicanæ* communione magis magisque firma-

matur: Maritus verò vacillare primò cœperat, disjectisque sensim, quibus intellectus offuscaretur, præjudiciis, admissoque S. Scripturarum lumine, & liberiori Rationis hactenus oppressæ usu, relicta Ecclesia Romana, in *Anglicanam*, ubi purior viget Christianismus, illuminata mente transibat. Illustrissima Heroïna immortalem hujus beneficii memoriam apud se grato animo retinuit istud quantum quantum omni tempore, si daretur occasio, reipsa repensura. Cujus bonæ voluntatis in effectum dandæ non deerat opportunitas: cùm in calamitosissimis temporibus, flagrante tum in *Anglia* tum in *Hibernia*, impiissima rebellione, D. *Usserium*, omnibus fortunis suis penè exutum, per novem decemve annos ad mortem usque illa in suis ædibus, tum *Londinensibus*, tum *Surregiensibus*, summo cum honore & benignitate exceperit.

Tandem negotiis in *Anglia* confectis, integraque valetudine gavisus *Usserius*, ex porta *Leverpoliensi* apud *Lancastrienses* Augusto mense MDCXXVI. solvens in *Hiberniam* prosperè navigavit; cujus longam absentiam quò ægriori animo tulerint, præsens jam & redditus patriæ effusiori gaudio lætioribusque auguriis à Magnatibus, Episcopis, & universo Clero, sub illius sapientissimo regimine certius Ecclesiæ præsidium majusque apud indigenas *Hibernos*, quantum illorum obstinatio pateretur, religionis incrementum, sibi spondentibus, excipiebatur. *Usserius redit in Hiberniam.*

Benignè in *Usserii* gratiam providebat ante mortem serenissimus Rex *Jacobus I.* literis in *Hiberniam* missis, ne quicquam de temporalibus sive reditibus istius Sedis, prout usu, contra omne jus fasque venire solet, ab iis, qui eorundem *custodiam*, ut verbo municipali utar, & administrationem procurant, in privatum commodum nimiùm quam intenti, licèt absuerit, minuendum: rationem accepti & dati ipsi ex debito reddendam, pecuniasque omnes, prout ille ordinaverit, solvendas & disponendas esse, ac si ibi præsens constitisset. Rex verò *Carolus I.* quo nemo Regum Ecclesiæ *Anglicanæ* unquam amantior, meliorve Patronus, pro cujus fide juribusque tuendis martyrium fortissimè subibat, paterni & verè augusti exempli æmulus, memorque, quanti ille D. *Usserium* ob reconditissimam eruditionem & fidem in rebus magni momenti præstitam æstimaverit, benignitatem munificentia auxit, & in verè regii affectûs & bonæ voluntatis arrham, quadringentas libras sterlingicas illi statim post reditum ex fisco istius regni numerari jussit. *Summa Usserii in isthoc munere Ecclesiastico administrando cura.*

In hac sublimi specula positus D. *Usserius*, dum oculos circum circa per totam Insulam flectit, ante omnia & primum sibi ex officio incumbere

bere duxit, ut propriam Diœcesin, utpote peculiari subditam jurisdictioni, lustraret, si qui defectus & errores, & quicquid perperàm factum fuerit, id omne emendaturus, ut illa nimirum esset reliquarum, saltem in ista Provincia, concurrentibus ad idem sanctum opus promovendum Suffraganeis, regula & mensura. Indicta igitur solenni *Visitatione*, convocatisque per partes ad ordinatas stationes Presbyteris, in illorum mores & doctrinam sedulus inquirit, instanter monet, obtestatur, jubetque, ut quisque omnibus instituti sacerdotalis partibus prudenter & strenuè fungatur, & potissimùm, ut in Scripturis sacris & Liturgia juxta canonas publicè legendis, sint assidui, & ut vita professioni respondeat: denique cùm plerosque ex infima plebe sive in cultioribus oppidis confertos, sive agricolationi, & pecudibus alendis addictos, seorsim per campestria, aut propè lacus & sylvas sparsos, spissa rerum sacrarum divinarumque ignoratione laborare, olim & adhuc-dum tristis comperisset, urget quàm acerrimè, ut diligenti S. Scripturarum lectioni, frequentique prædicationi, Auditorum tenuioris tum fortunæ tum intellectus captui accommodandæ, & mentem & operam intendant. Istis enim fundamentis jactis, de illorum profectu in vitæ & civilis & Christianæ officiis meliùs esset sperandum neque aptior efficaciorque methodus iniri potuerit, qua mentes plebis intactæ & ab omni vel Pontificiæ superstitionis vel læsæ pietatis labe immunes servarentur.

Abusus in Curiis Ecclesiasticis grassantes reformare & tollere nititur.

Cùm verò nimiùm clarè constaret, graves corruptelas in Curiis Ecclesiasticis, quas vetustas malæque consuetudines sensim introductæ firmaverant, irrepsisse, sententiasque Adsessorum interdum ex potestate, perperàm arrogata, præter jus & æquum, licèt sub specie & umbra juris, latas, vi penè despotica executioni mandatas fuisse, illos omnes, qui qualicunque nomine & gradu inde pependere, utpote illius Administros, ac sola potestate delegata, non arbitrario jure præditos, coram se citari & advocari jussit, regulas, quibus exterius illud regimen, probè & honestè, & absque querela & gravamine administrari posset, præscripturus. Multa quidem reformavit, inque meliorem redegit ordinem: Sed cùm ex longo annorum decursu, & praxi roboratæ altas radices egissent, vix quidem evellendas, lucrosæ quædam jurisdictiones, quas possidentes nolebant relinquere, & objectæ difficultates, ac si longus communisque usus fecisset jus, planè insuperabiles viderentur in præsens, licèt omninò invitus, cessit, malis istis remedium opportuniori tempore adhibiturus.

Dum

Google

Disceptationes in *Hibernia* de copiis militaribus.

Dum verò in rebus tum Diœceseos, tum provinciæ ritè ordinandis, inque veteri disciplina revocanda, lento pede processerit D. *Usserius*, negotia difficillima, & maximi quidem momenti, quæ illius & reliquorum *Hibernia* Episcoporum cogitationes mentesque occupaverint, in quibus causa religionis, quæ in magnum adduci discrimen inde visa est, agebatur, ex inopinato intercessere. *Anglia* hoc anno, bello cum *Hispanis Gallis*que, ad quos malè affecti erga Patriam, tanquam Patronos & Protectores, transfugere pridem consueverant, simul ac eodem tempore implicita, copias militares, quæ in arcibus & propugnaculis juxta oras maritimas *Hiberniæ*, aut alibi locorum sitis, dispositæ erant augere: tum ad arcendos hostium insultus impetusque, tum ad reprimendas domesticas tumultuantium & seditiosorum machinationes, serenissimo Regi *Carolo* primo & utriusque regni Consiliariis opportunum, imò & necessarium, videbatur: tantilli autem numeri (non enim peditatus ultra quinquies mille præsidiarios assurgebat, equitatus verò sub decupla proportione minor) stipendiis exsolvendis, demptis nimirum oneribus pensionibusque, quas civile regimen exegerat, annui istius Insulæ reditus, sive ob vectigalium defectum, sive ob incolarum, ferax ac pingue solum nequicquam aut saltem non debita industria aut labore colentium, aut ignaviam aut paucitatem neutiquam suffecere. Summa ratio & æquitas postulaverunt, ut singuli pro facultate sua, publicæ pacis, in qua omnium felicitas continetur, securitati firmandæ conducerent. Sed suspiciones malæ de aucto exercitu, & de novo censu, quo alendus erat, ne perpetuus foret, *Hibernos*, præsertim *Romanæ* communionis, qui maximam Gentis partem constituebant, à dandis subsidiis aversos ac alienos reddidere. Ad quorum obstinationem expugnandam D. *Deputatus* & Consiliarii, ut omnis justa querelæ occasio adimeretur, quasdam pœnales leges quibus obnoxii erant, pro tempore relaxandas proposuere: majora, si meruerint, indulturi. Illi verò superstitionis suæ *tolerationem* pecuniis mercari, spe & animo elati, voluere. Quod D. *Armachano* aliisque Episcopis maximè displicuit, qui, quàm pessimi exempli esset infame istud pactum, & quantum malorum inde traheretur, satis providi, frequentibus hàc de re, in qua Ecclesiæ salus vertebatur, consultationibus apud (a) *Pontanam* in ædibus D. *Usserii*, qui illos illuc invitaverat, initis, huic indulgentiæ, si qua proponeretur, publicè reclamare una-

Usserius reliquique Episcopi se tolerationi in favore Pontificiorum concedendæ strenuè opponunt.

(a) Vide Epistolam CXVI D. *Usserii* ad D. *Georgium Abbottum* Archiepisc. *Cantuar.* in *Sylloge.* p. 376.

unanimo consensu apud se constituerunt, formulamque *Protestationis*, opportuno tempore proferendam, XXVI. die Novembris nominibus subscriptis signarunt: Solenni Comitum, Baronum, aliorumque nobilium utriusque communionis conventu, ut de hoc negotio disceptaretur in magna aula arcis *Dubliniensis* XXIII. Aprilis A. MDCXXVII. indicto, coram D. *Deputato*, aliisque primariis viris, in Ecclesia *Christi* pro more congregatis. D. *Georgius Downamus*, Episcopus *Derensis*, concionem habuit, in qua occasione captata de malè subjicienda artibus politicis secularibusque commodis Religione & conscientia, & de gravi scandalo ex hac animarum, ob pecuniæ inde colligendæ aucupium, licitatione, orituro differendi, dicens *hanc non solam sui ipsius sententiam & judicium, sed omnium Archiepiscoporum & Episcoporum istius regni esse*, chartam supra memoratam protulit, & clara voce publicavit; quæ sic se habuit:

Judicium quorundam Archiepiscoporum & Episcoporum Hiberniæ *de toleratione religionis.*

Religio Papistarum est superstitiosa & idololatrica: illorum fides & doctrina erronea & hæretica: illorum Ecclesia respectu utriusque Apostatica. Ideo ejusmodi tolerationem indulgere & consentiri, ut facultas istam Religionem exercendi, fidemque istam profitendi, illis daretur, grave peccatum esse hoc duplici nomine liquet:

I. *Hoc modo nos ipsos accessarios præstamus* (h.e. facinorosè si non consilio, saltem silentio subvenire videbimur) *non solum illorum superstitionibus, idololatriis, & hæresibus, & in summa, omnibus Papismi abominationibus, sed etiam, quod inde sequitur, animarum seductarum, quæ in Catholicæ apostasiæ alluvione peribunt, perditioni.*

II. *Hanc tolerationem concedere ob pecunias dandas, contributionesque ab illis colligendas, idem est, ac religionem, & unà cum illa, animas populi, quas Christus Salvator noster pretiosissimo suo sanguine redemit, venum exponere. Ut verò hoc ingens flagitium est, ita multa mala inde consecutura esse non minus periculum. Hæc sapientibus & judicio pollentibus perpendenda commendamus: obsecrantes Deum Veritatis, ut omnes, qui publicis muneribus admoventur, sanctissimi Numinis gloriæ & augmenti veræ Religionis studiosissimos reddat: item pariter zelantes, firmos, & fortes adversus omnem Papismum, superstitionem, & idololatriam: Amen.*

Cef-

Digitized by Google

Cessante Auditorum Amen concinentium acclamatione, extemplo subdidit Concionator, *hoc ab ipsis non malo animo aut in Reipublicæ detrimentum & incommodum dictum aut factum fuisse, sed ex amore Patriæ & Religionis, quarum utramque in omne ævum salvam fore impendiò cuperent, se quidem velle, ut numerosior exercitus stabiliretur: interim tamen multiplicis istius* GRATIÆ, *Pontificiis nuper ea de causa oblatæ, cujus plurimam partem non sine divini nominis, etiam & regii, contumelia & Ecclesiæ* Hibernicæ *incommodo indulgeri posse pro certo credebant, distributionem soli Regi, reservandam esse, atque hoc publicæ necessitatis tempore unumquemque, si boni civis & Christiani famam integram servare velit, laboranti patriæ succurrere oportere.*

Sequente Dominica coram iisdem Magnatibus idem argumentum pari zelo pertractavit D. *Usserius*, in illos, si qui fuerint, *qui ex secularis commodi intuitu, instar proditoris Judæ Christum pro triginta denariis argenteis vendere* in animo habuerint, potissimùm invectus. Verum tam flagranti zelo efferbuere Præsules, ut nobilibus Reformatæ communionis in eandem sententiam facilè pertractis, conditionibus in gratiam Pontificiorum propositis nullatenus assensum fuerit: hi verò, nisi iisdem concessis sancitisque, onus istud subsidiorum sibi impositum iri obstinatò recusarunt.

Usserius de pecuniis pro defensione regni suppeditandis in camera arcis Regiæ perorat.

Dum autem hasce lites acerrimâ animorum & vocis contentione alterutrinque agitatas, pro sapientia sua D. Deputatus & Consiliarii suavibus modis, h. e. suasibus & argumentorum è rationibus politicis petitorum vi componere studerent, D. *Usserius* ab utrisque partibus contendentibus magno honore habitus, illorum jussu in Camera arcis Regiæ, suppeditandis appellatur, tricesimo die Aprilis A. MDCXXVII. gravem habuit orationem, in qua debilem regni statum, quam repellendis hostibus publicæque paci conservandæ omninò impares essent, stragesque belli, omnes absque aliquo discrimine inexplicabilibus malis obruturi, quod exercitus sub severis disciplinæ militaris regulis aut prævertere aut sopire solus potuit, sub oculos ponens, ostendit necessitatem quasi inevitabilem urgere, si suæ, si suorum saluti consulere vellent, ut citra omnem moram, subsidia in commune bonum patriæ expetita promptissimè absque omni prævia stipulatione darentur: nubes atras ingruere & cogi incipientes, ni dissiparentur, in fulmina & tonitrua erupturas esse: de exterorum hostium insultibus, uti etiam de domestica rebellione metuendum esse: intertextis tamen Pontificiorum fidei qui ex stirpe *Anglica*

prognati, aut prædia à Rege, fupremo Domino, fub certis annexis fervitiis fibi & hæredibus derivata poffident, laudibus: (cujus infigne fpecimen in nupera rebellione Comitis *Tirœniæ*, regnante Regina *Elifabethâ*, dederant, utpote nullis Regis *Hifpaniæ* blanditiis & promifsionibus allecti, nullis Papalibus Brevibus & Bullis, nullifque Academiarum *Salmanticenfis* & *Vallifolitanæ* declarationibus territi aut convicti) fimul de communi falute providendum effe: exceptiones ex mutuo fibi contradicendi ftudio arreptas, neutiquam valere: nullamque juftam metuendi caufam, quafi illorum aut pofterorum libertas inde læderetur, aut voluntarium iftud fubfidium in jus coronæ deinceps tranfiret: tandem obnixifsimè monet, ex principiis religionis & confcientiæ, quibus omnes boni fubditi tenentur, ut præftare, quod fas & æquum exegerint hoc in articulo præftandum; nullaque conditionum mentione facta, totum illud, de quo controverfum fuerat, ferenifsimi Regis fapientiæ & prudentiæ relinquere vellent. Sed mentes altercantium, qui fuis freti opinionibus, ad varios fines collimarunt, nulla eloquentia, rationibus nullis, five ex Theologiæ, five ex fanioris Politicæ adytis ab *Ufferio* deprømptis conciliari potuere.

Serenifsimus Rex orationem hanc, in qua pii admodum Epifcopi & fidelifsimi Confiliarii officio & munere pari laude, & præclarifsimè quidem, functus eft D. *Ufferius*, fibi in *Angliam* à Confiliariis *Hibernis* tranfmiffam gratiofo affectu excepit & approbavit.

Libros MSS. ex Oriente magno impendio procurat advehi.

Inter iftas multiplices curas, quibus diftinebatur *Ufferius*, ex quo facrum Epifcopale munus ifti concreditum fuerit, ftudium literarum, quo ab ipfa juventute incaluerat, novo fomite fuperaddito redaccenfum, latius fe diffudit. Non enim libros omne genus, ubi ubi typis exfcriptos, in Bibliothecam congeffiffe contentus, abditos *Syriæ*, *Palæftinæ*, & *Mefopotamiæ* receffus, nullis parcens fumptibus, inveftigari curavit, ut codices manufcripti melioris notæ, & quantivis pretii, inde eruerentur, in Chriftianum orbem invehendi: ubi linguarum Orientalium cultura florere, inque non mediocri honore haberi, nuper incepiffet. Hac de caufa ope & diligentiâ reverendi viri, *Thomæ Davifii*, qui tum Mercatoribus *Anglis*, *Halebi* degentibus, erat à facris, per quadriennium ufus eft, & quidem feliciffimi. Non hîc omnium librorum mènu exaratorum, procurante induftrio ifto proxenetâ, indicem, fi daretur, proferre libet; cum ii, quoad maximam partem in Bibliothecis *Oxonienfi* & *Dublinienfi* dudum repofiti, ex magno opere Catalogorum *Oxonii*

A.

A. MDCXCVII. publicato peti possint. Horum de præcipuis paucissimos, qui vetustissimas S. Scripturarum versiones complectuntur, pauculis adnotationibus insertis, memorabo.

Pentateuchus Samaritanus.

Imprimis vero recensendus venit Pentateuchus Samaritanus, quem licèt Hebraïcæ veritati millies postponendum censuerit, tamen tum ob singularem raritatem, cùm (a) vix aliud exemplar, si fortè illud, quod *Petrus à Valle*, Patricius *Romanus*, ex Oriente tatulerat, excipiamus, in *Europa* antea comparuisset, tum ob uberrimum fructum sacrosque usus, in explicando Hebraïco textu & Græca versione, inde depromendos, ingentis thesauri loco habuit. Ille verò primus omnium, Hebraïco & Samaritano textibus simul accuratè collatis, variantes lectiones collegit, quas Reip. literariæ communicasset, si quispiam ex nostratibus Typographis, certiori lucro inhiantibus, id operis, cujus beneficium & momentum pauci aut intellexerint, aut ritè & satis pro dignitate æstimaverint, edendum suscepisset. Qua opportunitate neglecta, V. Cl. *Joannes Morinus*, è Congregatione Oratorii Presbyter, post paucos annos, primæ editionis gloriam sibi soli asseruit. Sed vir amplissimus & doctissimus, *Joannes Seldenus* noster, de apparatu Chronologico ad Epochas veterum Græcorum, in vetustissimo marmore, nuper maximis illustrissimi Viri, *Thomæ* Comitis *Arundelliæ*, sumptibus, unà cum multis aliis ex *Græcia* in *Angliam* invecto, in quo, ut hoc obiter addam, Historiæ mille trecentorum annorum per intervalla, h. e. à *Cecrope*, primo *Atheniensium* Rege, ad tempora paulò ante *Alexandrum* magnum, compendium continetur, repræsentatas; item de Chronologia sacra, & præsertim de ista, quæ in *Samaritanorum* Pentateucho hodiè exstat, maximè solicitus, D. *Usserium* literis rogavit, ut integrum quintum caput *Geneseos*, & partem undecimi, quanta nimirum ad Patriarcharum Post-diluvianorum annos refertur, exscribi curaret; quod ille integerrimi Amici precibus facilè obsecutus, typis summa cum accuratione descriptis delineatisque abundè præstitit: mantissæ loco (b) Epistola addita, in qua *Samaritanorum* computum, à *Josepho Scaligero* publici juris factum, & quicquid de eodem apud *Julium Africanum*, *Eusebium Cæsariensem*, & *Georgium Syncellum* occurrit, ad examen revocat, summoque cum judicio expendit, Periochas istas de Patriarcharum annis ex hoc codice, bene-

A. MDCXXVII.

H 2

(a) V. Epistolam D. *Usserii* ad *Ludovicum Capellum* in calce ad *Syntagma de Græca LXX. Interpretum versione*, Londini 1655. 4°. pag. 215. & in *Sylloge* epist. CCLXVII. pag. 576.

(b) Edita est in *Sylloge* Epist. CXXII. pag. 383.

beneficio reverendissimi nostri Antistitis transumptas fuisse *Seldenus* in Prolegomenis ad Marmorum Arundellianorum Inscriptiones *Londini* MDCXXVIII. editas gratus, adjectisque magnificis elogiis, agnovit. Hoc ipsum verò Exemplar nobilissimi viri, & arcta amicitia conjunctissimi, D. *Roberti Cottoni*, Bibliothecæ, inscriptione propria manu exarata, dedicavit, quam hîc paulò correctiorem Lector curiosus, cui istius incomparabilis Bibliothecæ catalogus, à me *Oxonii* antè octennium editus, ad manum non est, iterum, & fortasse cum nova voluptate perlegere non dedignabitur.

Pentateuchum Samaritanum *à decem tribuum reliquiis, post regni Israelitici excidium, primo acceptum, à* Dositheo, Samaritarum *Pseudo-propheta, temporibus Apostolorum, postea interpolatum, ab Ecclesiasticis Scriptoribus* (Eusebio, Diodoro, Hieronymo, Cyrillo, Procopio, Anespero, Georgio Chronographo) *identidem citatum, atque à* Cuthæis *hodiernis demum redemptum, Bibliothecæ* Cottonianæ (*quæ amicissimi Domini summa humanitate semper mihi patuit.*)

L. M. D.

JACOBUS USSERIUS
Armachanus, Hiberniæ Primas.

Infra: (a) *Ex Librarii notatione ad calcem* Geneseos *colligimus, exemplar hoc sexcentis siclis argenteis* (*h. e. libris* Anglicanis 75.) *emptum fuisse mense Rabie anni* 792. *regni* Ismaelis, *circa Martium viz. mensem anni æræ Christianæ* 1390.

JACOBUS ARMACHANUS.

Hoc

(a) *Franciscus Taylerus* in Epist. ad D. *Usserium.* In *Sylloge* CLXXXIII. p. 475. Peculiarem insuper Dominationi vestræ gratiam debet hoc opus, cujus sumptibus & cura Exemplar Samaritanum nobis in *Anglia* primò communicatum fuit, & in Bibliotheca *Cottoniana*, in doctorum seculis etiam venturis commodum recondītum.

Hoc monimento sacro non parum, ut videtur, delectatus *Usserius* plura alia exemplaria sibi è *Sichemo* comparavit, quorum alterum Viro maxima (a) D. *Gulielmo Laudo*, Archiepiscopo *Cantuariensi*, in archivis, illius nomini sacratis, in Bibliotheca *Bodleiana* repositum, alterum verò viro clarissimo (b) *Ludovico de Dieu*, dono dedit. Hic verò amplissimum istud munus, *quo beatus erat*, verba ipsius sunt, longè acceptissimum fuisse, in epistola dedicatoria ad D. *Usserium* animadversionibus in *Acta Apostolorum*, *Lugduni Batavorum* MDCXXXIV. editis, præmissa, submississimo affectu & obsequio testatur.

Accedit (ut à memorandis S. *Ephremi* Opusculis, (c) & quibusdam fragmentis Samaritanis prorsus supersedeam) Pentateuchus *Syriacus* ex Ebrai- Pentateuchus *Syriacus*, & alii codices.

H 3

(a) *Pentateuchum hoc* Samaritanum, *in principio & fine mutilatum*; *antiquissimis* Phœnicum *literis descriptum*, *ab Ecclesiasticis Scriptoribus*, Eusebio, Diodoro Tarsensi, Hieronymo, Cyrillo, Procopio, Gazæo, Georgio Syncello, *& aliis sæpiùs est citatum*, *à* Cuthæis *verò hodiernis*, *una cum aliis aliquot eorum monumentis*, *redemit*,

JACOBUS USSERIUS *Armachanus*, *Hiberniæ Primas*.

Paulò infra propria manu subscripsit D. *Laudus*;

Qui librum hunc mihi dono dedit,

W. CANT.

In fine additur: Folia postrema hæc sex, jussu reverendissimi Præsulis, *Gulielmi Laud*, Archiepiscopi *Cantuariensis*, descripta sunt ex vetusto, eoque integro, Bibliothecæ *Cottonianæ* exemplari: quod anno *Ismaelitarum*, sive Hegiræ *Mahommedanæ* DCLXIV. id est, salutis reparatæ. A. MCCCLXII. junctis operis in Oriente exararunt *Ithamar ben Aharon* atque *Abraham ben Abi Nitzaion*, nomine seu auspiciis *Semoki Tobi Isaak*, *ben Semoki Selomoh*, *ben Jacob*, ex familia *Isburiana*, summo in agro *Damasceno* principatu insigni: Sic *Abraham* ille ad *Numerorum* calcem in memorato exemplari subnotavit. Hæc, & alia non pauca, juxta indiculi, quem subinde & pro re nata *Oxonium* transmiseram, directionem & normam, elogia & testimonia, ex libris impressis, olim à me in Bibliotheca *Bodleiana* consultis inspectisque, frustra autem in hac Urbe quæsitis, non minus promptè, quam benevolè, accurata & eleganti manu, nec rogatu exscripsit vir pereruditus, *Thomas Hearnus*, Artium Magister, ex Aula S. *Edmundi*: cujus egregiæ humanitati me multum debere agnosco.

(b) V. Epistol. CXLVI. D. *Usserii* ad *Ludovicum de Dieu*: in *Sylloge* pag. 413.

(c) De hisce aliisque libris ex Oriente, ipsius cura & sumptibus procuratis, vide D. *Usserii* Epistolam ad *Ludovicum de Dieu* A. 1632. scriptam in *Sylloge*. Epist. CLXXIV. pag. 462. & Epist. CLXXV. pag. 464.

Digitized by Google

Ebraico textu versus, liber venerandæ antiquitatis, majoris æstimandus, eò quod vix in Christiano orbe anteà aut visus aut cognitus fuerit, qui olim reverendissimi viri, *Jesu Jabi*, Patriarchæ *Jacobitarum*, tunc temporis *Amidæ*, urbis, magnæ in *Mesopotamia* celebritatis: ad *Tigrim* sitæ, residentis, erat peculium. Ecclesia enim Christiana *Syrorum* duplici SS. Scripturarum versione olim usa est, hac *simplici*, ut appellant, *Thaddæi* Apostoli, ut volunt, vel, ut alii fingunt & mentiuntur apud (a) *Gregorium Abulpharagium*, *Solomonis* & *Hirami* temporibus factam; & altera juxta Græcam τῶν LXX. versionem, cujus exemplar habuit, uti & Arabicum: Codex item N. Instrumenti, qui alia, quæ in editionibus viri præstantissimi, *Alberti Widmanstadii*, Cancellarii *Austriæ* & *Guidonis Fabricii Boderiani* deerant, viz. secundam epistolam *S. Petri*, & secundam & tertiam Epistolas S. *Joannis*, Epistolam S. *Judæ*, & *Apocalypsin*, hanc pridem à *Ludovico de Dieu* è MS. exemplari *Josephi Scaligeri*, *Lugduni Batavorum* A. MDCXXVII. illas verò à Cl. V. *Edwardo Pocockio*, è codice Bibliothecæ *Bodleianæ* MDCXXX. ibidem editas, uti etiam historiam mulieris in adulterio deprehensæ: quæ sanè in antiquissimis codicibus desideratæ, aliûs, & quidem longè recentioris Interpretis fuisse videntur, continebat: item Psalterium *Syriacum*, à *Gabriele Sionita*, doctissimo *Maronita*, *Romæ* prius quoque editum, uti & *Arabicum*. (b) Vetus Testamentum *Syriacum* ipse edere decreverat: qua de causa quendam in *Hollandiam* ad coemendos typos dedita opera misit; sed nescio, an difficultate, an magnis sumptibus, in magno isto opere impendendis, à proposito penitùs cessavit. Hos verò omnes sacros libros, quàm primùm sanctum istud edendi Biblia Polyglotta propositum ipsi innotuisset, celeberrimo viro, D. *Briano Waltono*, utendos dedit D. *Usserius* (c) è quibus non parùm utilitatis & momenti incomparabili isti in difficillimis temporibus sub tyrannide *Cromwelliana* procuratæ, editioni accrevisse, omnes in hisce libris tractandis paulò versati norunt, & qui optimè novit, doctissimus

(a) In *Historia Dynastiarum*. pag. 100.
(b) V. illius Epistolam ad *Ludovicum de Dieu* in *Sylloge* pag. 488.
(c) Ex his sex post mortem utriusque hæredibus restitutos pecuniis numeratis redemerunt Bibliothecæ *Bodleianæ* Curatores. Vide Catalogum codicum MSS. *Angliæ* & *Hiberniæ*. A. MDCXCVII. pag. 156. b.

Digitized by Google

mus (d) Editor, tum in præfatione, tum in Prolegomenis, & in Apparatu, summa cum *Usseriani* nominis reverentia & debitissimo grati animi sensu profitetur. Nemo sanè thesaurum cujusvis generis literarium aut ardentiori studio & cupiditate investigavit & acquisivit; nemo liberaliori manu & benigniori animo viris doctis, tam in *Anglia*, quàm extra *Angliam*, in commune Religionis & bonarum literarum bonum, communicavit.

Circa A. MDCXXVIII. D. *Usserius* literarium commercium cum reverendissimo viro D. *Gulielmo Laudo*, tunc temporis, Episcopo *Londinensi*, summa gratia apud Serenissimum Regem *Carolum I.* qui illius consiliis prudentissimis in rebus ad Ecclesias *Britannicas* quoquo modo spectantibus moderandis usus est, pollente, instituere cœperat, quod duravit per duodecennium usque ad Rebellionem *Scoticanam*, quo tempore in *Angliam* Ecclesiæ & studiorum causâ remeavit. Nec illum destituit D. *Laudi* industria, maximèque benevolus erga tum Academiam *Dublinensem* in statutis ad meliorem disciplinæ administrationem, fructuosiusque Collegii, de cujus perpetua felicitate & commodo omni tempore fuit maximè solicitus *Usserius*, incrementum, tum Ecclesiam *Hibernicam* affectus, si quid enim incommodi, sub quo ingemuit Clerus, præsertim, ut cum honore dicam, *Rusticanus*, esset amovendum, si qui abusus in externo Regimine Ecclesiæ per Commissarios, Registrarios, aliosque Spiritualium Curiarum Officiales admissi irrepsissent; si quæ sacrilegæ prædiorum Ecclesiasticorum invasiones (hoc enim infami titulo *impropriationes* istæ, uti appellantur, notari debent) sub Magnatum nobiliumque, ea, aut vi aut fraude simoniaca malisve artibus occupantium, præsidio invaluissent; si glebæ & decimæ, sustentandis Parochis Presbyteris à piis Benefac-

Usserius arctam cum D. *Laudo* amicitiam contrahit in magnum Ecclesiæ *Hibernicæ* commodum.

(d) In *Prolegomenis* XI. p 81. de *Samaritanis* & eorum Pentateucho ejusque versionibus.

Secunda versio est Arabica, *literis* Samaritanis *exarata*, *quam simul cum textu* Ebraico Samaritano, *inter alia MSS. exemplaria*, *nobis communicavit reverendissimus* Armachanus.

Prolegom. XIII. De lingua Syriaca & Scripturæ versionibus *Syriacis*. pag. 29.

Exemplaria MSS. quibus usi sumus, *duo nobis suppeditavit reverendissimus* Usserius, *quorum unum solum Pentateuchum complectitur. Liber veneranda antiquitatis*, & accuratè scriptus. Aliud totum continebat V. T. exceptis Psalmis: (quos antea evulgaverat *Sionita*). quod magnis sumptibus ex codice Patriarchæ *Alexandrini* transcribi curavit.

Digitized by Google

factoribus destinatæ, in Laïcorum transiissent possessionem; de hisce & hujusmodi rebus maximi momenti consultus D. *Laudus*, auspiciis Regis, remedia malis istis, aut inveteratis, aut ingruentibus, curandis idonea adhibere annisus est. Et adhibuit quidem quantùm in se erat. Nec enim duorum triumve annorum opus erat, utpote longè majoris molis, ut expilationibus istis, quæ longissimo temporis tractu corroboratæ, istam Ecclesiam penè pessumdedissent, sublatis, pristinus rerum status, quantùm intricatissimæ vices sinerent, in integrum restitueretur. Hanc insignem gloriam, hoc maximum decus post paucos annos sibi meritissimo jure vendicavit illustrissimus Heros, *Thomas Wentworthus*, Comes *Straffordiæ*, qui à Rege *Carolo* supremus istius Insulæ Gubernator & Prorex constitutus, de Corona sive Monarchiâ *Angliæ*, cui hactenus fuerat damnosa *Hibernia*, jam non mediocre ex auctis vectigalibus, proventibusque annuis, è mercatura & industria Advenarum incrementum percepturæ, & de universa Ecclesia *Hibernica* præclarissimè meruit. Ille enim Vir excellentissimus, sacro ingentique zelo percitus, primo in *Hiberniam* accessu hoc aggressus est, quem D. *Usserius* in epistola (a) A. MDCXXXV. ad D. *Laudum*, tum factum Archiepiscopum *Cantuariensem* scripta, appellat *novum* Zerobabelem *à Deo ad ruinas istius collapsæ Ecclesiæ reparandas suscitatum*, forti animo publicè professus, se *iis vel maximi nominis*, *qui sancta devorantes*, *dissipatum Ecclesiæ patrimonium in hæreditates filiis & filiabus transmittendas*, *converterunt*, *adversari*. Inter *Laudum* & *Straffordium*, arctissima intercessit necessitudo & amicitia: ambo autem, ut hoc, licèt extra locum, interseram, jurium, tum Regiæ Majestatis, tum Ecclesiæ *Anglicanæ* contra Schismaticos ministellos, factiososque Proceres, & cives, quorum illi famosis libellis, concionibus, calumniisque quaquaversùm sparsis, hi verò subdolis artibus & machinationibus, falsissimoque publicæ pacis & tranquillitatis tuendæ prætextu, quasi Religio reformata & libertates populi stetissent in præcipiti, plebem, miserrimum in modum delusam, primò ad obmurmurationes & querelas, deinde ad seditiosos tumultus, tandem ad arma incitarunt, studiosissimi: ambo cruenta morte, contra omne jus divinum & humanum, à rebelli Senatu Parlamentario, hic duodecimo Maii A. MDCXLI. ille verò deci-

D. *Wentworthus* de Ecclesia *Hibernica* optimè meritus.

(a) In Epist. CLXXIII. pag. 46○. in *Sylloge*.

Digitized by Google

cimo die Januarii A. MDCXLIV. ſtylo *Anglicano*, in colle juxta Turrim *Londinenſem* perempti.

Mortuo D. *Georgio Abbotto*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, menſe Auguſto A. MDCXXXIII. ad primatialem iſtam dignitatem illicò promovetur D. *Laudus*, quem mox ex commendatione & hortatu D. *Uſſerii* in Cancellarium Univerſitatis *Dublinienſis* elegerunt Præpoſitus, & Socii Collegii S. Trinitatis, penes quos jus & arbitrium eligendi erat; de quorum, uti & Succeſſorum, in ſeculis venturis, feliciſſimo & proſperrimo ſtatu, ut nemo anteà ſolicitior, ita ut Religio ab omni tum ſuperſtitionis Papiſticæ, tum Puritanismi labe & fermento intacta, ſolidæ doctrinæ & diſciplinæ ſeveriores ſtudia ibi perennarent, introductis, cum illorum conſenſione ſtatutis, ſapientiſſimiſque conſiliis pro occaſione ſubinde repetitis, indefeſſo labore omni Cancellariatus ſui tempore animum advertit: nec minorem ſedulitatem apud Regem & Proregem adhibuit, ut viri pietate, eruditione, & prudentia inſignes, ſive illic, ſive in *Anglia* educati, quantùm humana ſagacitas in profunda & ſecreta hominum penetrare poſſet, ad Epiſcopales reliquaſque præcipuas Eccleſiaſticas dignitates promoverentur. Hiſce verò in rebus D. *Laudus* ſemper habuit D. *Uſſerium* fidelem Amicum & Conſultorem. Sedè diverticulo ad viam redeo. D. *Laudus* Academiæ *Dublinienſis* Cancellarius.

A. MDCXXIX. Vir nobiliſſimus, D. *Henricus Cary*, Vice-comes *Falcolandiæ*, qui *Hiberniam* ſumma cum fide & prudentia per ſeptem annos rexerat, à quibuſdam Adverſariis Pontificiæ Religionis, quaſi in multis contra pacem publicam & Regis honorem & commodum iniquè & perperàm egiſſet, poſtulatus, abrogata poteſtate, jubetur in *Angliam* reverti. Criminationes verò iſtæ hinc originem habuere, quod ſacrificulis nimiùm quantùm inſoleſcentibus, conceſſæque indulgentiæ limites audaci protervia ſupergreſſis, tum hi, tum *Hiberni* populares, ex ſua levitate ad ſeditionem proclives, ſed longè illorum impulſu procliviores facti, ſeveris edictis, juxta tamen legum normam, editis, in ordinem cogerentur. D. Deputatum ad littus marinum honoris teſtandi causâ comitari Conſiliariis placuit: quos dum egregia comitate, jam jam navem conſcenſurus, promiſcuè complexus fuerit, oratione ad D. *Uſſerium* converſa, illius benedictionem flexis genibus rogavit, & quidem teneerrimo cum affectu, utpote illi longâ amicitiâ, mutuis benevoli affectus officiis alterutrinque cultâ, conjunctiſſimus. Pauca cum venia Lectoris ad viri nobiliſſimi famam & honorem tutandum mihi addere liceat: D. Vice-comes *Falcolandiæ*, in *Angliam* reverſus, vindicatur.

liceat. Hac lite coram Rege in ſanctiori Concilio agitatâ ſui ipſius innocentiam à fictis calumniis & criminationibus illæſam præſtat, productiſque literis ex *Hibernia* tranſmiſſis, ſolidis documentis demonſtrat, vix quenquam ex Anteceſſoribus aut benigniori animo aut clementiori æquitate, ſalvis Regia auctoritate & legum reverentia, cum *Hibernis* egiſſe: neminem pro arbitrio oppreſſum, aut bonis aut libertate mulctatum: juſtitiam omnibus pari jure, prout quiſque vendicaverit, adminiſtratam: nihilque ex auctoritate ſua, quod minus æquum videretur, niſi quod publica regni ſalus exegerit, ordinatum fuiſſe: tandemque univerſis calculis abſolvitur.

R. *Caroli* de abuſibus in Eccleſiæ *Hibernicæ* regimine tollendis cura.

Sereniſſimus Rex *Carolus* à Dominis Commiſſariis ſanctioris Concilii, quibus cura rerum *Hibernicarum* in *Anglia* concredita erat, graves & mali exempli abuſus in iſtam Eccleſiam, non ſolùm apud inferiorem Clerum, in muniis ſacris obeundis non ſatis diligentem, ſed etiam apud quoſvis Præſules, utpote ſibi inque privatos ſuos uſus dignitates Eccleſiaſticas & ſacerdotia, quorum collationis arbitrium, quando vacaverint, jure ſedium ipſis competebat, minus rectè & præter decorum arripientes, irrepſiſſe, ſatis edoctus, literas ad D. *Uſſerium*, uti & ad cæteros Archiepiſcopos, ſub eodem verborum tenore & formula conſcriptas XII. die Aprilis MDCXXX. ſexto regni anno tranſmitti curavit, in quibus, quò majus auctoritati legibus ſtabilitæ momentum & pondus indè accederet, juſſit, ut, ſublatis iſtis corruptelis, ſinguli, quod ſui muneris eſſet, illis urgentibus inſpicientibuſque, gnaviter præſtarent. Quod ſanè conſilium à piiſsimo Rege duplici nomine inſtitutum erat, tum ut *Romanæ* ſuperſtitionis, quam ſacerdotes, inſano zelo acti, indulgentia conceſſa, majori protervia an inſipientia, incertum, abutentes, ubique inter *Hibernos* diſſeminarunt, incremento iretur obviam, tum ut in mediis Puritanorum in *Anglia* ſemina ſeditionis clam in plebis animis jacientium factionibus, hic & in *Hibernia* publicæ tranquillitati ſecuriùs provideretur. Auctoramento hoc Regio munitus, acerrimiſque monitis incitatus D. *Uſſerius*, (quod de reliquis pariter dicendum eſt) novis viribus conſcientiæ & paſtoralis curæ obligationi inde ſuperadditis, ad ſanctum opus ſeſe alacriùs accingens, quod in Provincia & Diœceſi ſua, perperam & præter canonas Eccleſiaſticos áctum fuerit, iterùm reformare, inque integrum reſtituere ſolicitè ſtuduit: deinde viros nobiles alioſque, *Romanæ* communionis, quibuſcum amicè & familiaritèr converſatus eſt, leniſſimis colloquiis & argumentis

è

Digitized by Google

è scripturis sacris, Patribus, principiisque revelatæ Religionis & sanæ Rationis petitis, à fœda ista superstitione & erroribus, quibus ab incunabulis fuissent innutriti, in viam Evangelicæ Veritatis reducere aggressus est. Nec huic methodo (quam Suffraganeis reliquoque Clero sequendam proposuit) utpotè in Christianæ charitatis & sapientiæ regulis fundatæ, felix defuit successus. Denique cum numerosis è *Scotia* in *Ultoniam* coloniis introductis, quamplurimi disciplinæ Presbyteranæ essent addictissimi, quibus non pauci ex advenis *Anglis*, eodem schismate infames, relictisque Ecclesiis in conventiculis coeuntes, mordicùs adhæsere, hos immorigeros & pertinaces Sectarios, ut oves in deviis errantes ad caulam communem bonus benignusque Pastor, redigere, tum crebris collationibus cum illorum Ministris habitis, illorum scrupulis & objectiunculis respondendo, tum blandissimis sermonibus & paterno amore illos omnes ad unitatem Ecclesiæ servandam invitando, omni occasione captata, maxima cum industria continenter laboravit. Sed pervicacissimi isti homines, paucissimis exceptis, omnibus argumentis suasibusque impervii, licèt obmutescentes & planè animo convicti, in sinum Ecclesiæ atque ad publicos sacros cœtus nolebant reverti.

Eodem anno cùm Serenissimus Princeps *Walliæ*, magna *Britanniarum* spes in palatio S. *Jacobi* XXIX. die Maii nasceretur, Rex optimus & pientissimus ex sensu divinæ bonitatis erga se subditosque suos, hoc clarissimo indicio palam omnibus ostensæ, ut Deo solennes gratiæ ob hoc auspicatissimum futuræ felicitatis in Regia sobole stabiliendæ omen stato die, ex præscriptis precum formulis, ubique per universam *Angliam* agerentur, jussit. Nec famæ veloci, ultra mare citò transituræ, nudisque literis fidendum erat, nisi majoris tum benevolentiæ tum honoris causâ, ministri, ejusmodi muneribus obeundis deputati, hoc ipso nomine, huc illuc, prout expedire visum erat, ex auctoritate publica legantur. Quidam igitur è Fecialium Collegio, *Prestonus* nomine, titulo verò *Portcullis*, h. e. *à Cataracta sive à porta dimissoria*, nuncupatus (singuli enim titulis distinctis gaudent) literis Regiis munitus, mittitur *Dublinium*, Justitiarios & Consiliarios Regios hoc lætissimo nuncio de Principe recèns nato impertiturus. Hi maximo gaudio perfusi, literis Regiis mox è prelo publici juris factis, rem universæ Genti communicant, speciatim verò D. *Usserio*, qui rure aberat, nondum integro robori à periculosâ, qua decubuerat, ægritudine restitutus; simul

Princeps *Walliæ* nascitur.

Eâ de causa in dicto die festo Usserius solennem concionem habet.

mul petentes, ut indicto die festo, quem ubique per universam Insulam magna cum solennitate celebrandum jusserant, *Dublinii* non solum adesse, sed & concionari vellet, si per valetudinem liceret. Ita suæ, ita D. *Usserii* bonæ existimationi consultum ivere Magnates isti. Ille verò onus istud perquam honorificum, cui sustinendo imminutæ quassatæque vires vix pares viderentur, maxima cum animi lubentia & alacritate in se suscepit & in ista augusta panegyri comparens, in illa verba Psalmographi Regii *Psalm.* XLV. 16. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos Principes super omnem terram*, in Ecclesia Christi *Dublinii* præclarissimè peroravit.

Gotteschalci & controversiæ Prædestinatianæ Historia ab Usserio edita.

Cum vexatissimæ istæ *de prædestinatione, præscientia, gratia, libero arbitrio*, reliquisque connexis articulis, quibus Ecclesia Catholica olim gravissimè affligebatur, quæstiones diu sopitæ, à quibusdam rixosis Theologis, qui dogmatibus, subtilitatibusque scholasticis, longè extra essentiam fidei positis, ex intemperanti zelo, mordaci protervia, & nimio disputandi pruritu, indulgere, quàm ad sobrietatem sapere maluissent, ante seculum, potissimùm in *Batavia*, resuscitatæ & acerrima animorum contentione ab utrisque partibus, quasi pro summa Christianæ Theologiæ pugnantibus agitatæ fuerint, *Usserius*, in hisce mediis digladiationibus non otiosus spectator stabat, sed harum eventum communi Religionis causæ funestum fore, tristi animo præsagiens, de iis placidè componendis non parum erat solicitus. Ideo severa in harum controversiarum originem & progressum inquisitione facta, (a) post editos *Joannis Latii de Pelagianis & Semi-Pelagianis* commentarios, ab anno DCXL. *Joanne* IV. Pontificatum *Romanum* ineunte, quo ille desiit, eandem telam pertexere aggressus, ingentem observationum molem in Adversariis suis coacervavit, ut, singulis methodo perspicua dispositis, juxtaque temporum seriem accuratè digestis, quid Majores his in rebus senserint statuerintque, ad oculum quasi pateret, & repræsentaretur. Sed mox viri doctissimi, *Joannis Gerardi Vossii*, in lucem prodeunte (b) *Historia Pelagiana*, licèt multa ab isto diligentissimo Auctore occupata fuisse reperisset, non tamen sibi à proposito supersedendum esse duxit; cùm non modica aut contemnenda controversiæ Prædestinatianæ pars, aut omnino intacta, aut non satis diligenter discussa, relinqueretur, in qua

(a) *Hardewici. A.* 1617.
(b) *Lugduni Batav.* 1618. 4o.

Digitized by Google

qua illustranda penè infinitæ lectionis, indefessæ industriæ, solidique judicii vires explicaret. Qua de causa librum (& primum quidem, ut ille alibi retulit, preli *Hibernici* partum Latinum) *Gotteschalci & Prædestinatianæ controversiæ Historiam* continentem, eidem *Vossio* inscriptum, *Dublinii* A. MDCXXXI. edidit: in quo, omnes, licèt in hisce controversis articulis maximè diversi, consentiunt, multa lectu dignissima è codicibus MSS. & aliundè eruta, & quæ vel oculatissimos hactenus latuissent, reperiri, novamque inferri lucem disputationibus, ubique per *Galliam* & *Germaniam*, pro vario partium studio, à viris summæ dignitatis, & maximæ ob reconditissimam, ut illa ferebant tempora, eruditionem famæ: (quales certè fuere, *Hincmarus Remensis*, *Remigius Lugdunensis*, *Rabanus Maurus Moguntinus* Archiepiscopi; *Prudentius Tricensis* Episcopus, *Joannes Erigena Scotus*, *Ratramnus*, Monachus *Corbeyensis*, *Florus*, *Lugdunensis* Diaconus;) & in multis synodis, putà *Moguntina*, *Carisiaca*, *Valentina*, *Lingonensi*, aliisque, tempestatis istius sedandæ causâ habitis, flagrantissimo zelo agitatis, quibus originem dederat *Gotteschalcus* iste, *Orbacensis* Monasterii Monachus, circa A. DCCCXL. utpote qui sibi totam vel intricatissimam de hisce dogmatibus (a) S. *Augustini* doctrinam imbibisse visus est. In calce ejusdem *Gotteschalci duas Confessiones*, nunquam antea in lucem editas, adjici curavit D. *Usserius*, ipsi ab eruditissimo viro, *Jacobo Sirmondo*, S. J. communicatas: breviorem quidem ex MS. codice Abbatiæ *Corbeyensis*, nunc in Bibliotheca Monasterii S. *Germani* apud *Parisinos* reperiendam, alteram verò prolixiorem, ex quodam pervetusto codice exscriptam, quod in grati animi erga D. *Sirmondum* testimonium, publicè quoque, (sicut in privatis literis ad Amicos beneficium illud D. *Sirmondi* benevolentiæ deberi agnovit) agnovisset Editor, nisi à modestissimo viro, ne in illius damnum & præjudicium apud zelotas *Romanenses* cederet, ut verisimillimum est, omnino fuisset inhibitus. Unde cuivis candido Lectori perpendendum relinquo, an censura ista à D. *Gilberto Mauguino* in * *Vindiciis suis Prædestinationis & Gratiæ*, rectè & probè D. *Usserio* impacta sit necne, quasi delusisset *Sirmondum*, quem fingit illarum copiam illi, ut sola privata lectione gauderet, fecisse. Quod planè nugatorium est, & vix à quoquam, aut ingenioso, aut prudente, admittendum.

* Pag. 90.

Veteres Epistolæ Hibernicæ ab Usserio editæ.

A. MDCXXXII. Antiquitatum Patriarum, & præsertim Ecclesiasticarum, amore & studio incensus D. *Usserius*, *veterum Epistolarum*

(a) V. Epistolam CXC. *Usserii* ad *G. J. Vossium*, in *Sylloge* p. 483.

rum Hibernicarum Syllogen, quæ partim ab Hibernis, partim ad Hibernos, partim de Hibernis vel rebus Hibernicis sunt conscripta, nimirùm à tempore *Gregorii* I. Pontificis *Romani*, ad finem duodecimi seculi, *Dublinii* edidit: quarum quidem aliæ in libris variis sparsæ, ad fidem codicum MSS. recognitæ, & inde emendatiores redditæ, occurrunt: àliæ verò hactenus ineditæ, quæ rerum curiosarum veteris ævi notitiam complectuntur, è Bibliotheca *Cottoniana*, & aliundè, erutæ; in quibus multa de *controversia Paschali*, quæ *Britonibus* & *Hibernis*, hac de causa communionis Ecclesiasticæ violatæ & Quartadecimanorum hæreseos postulatis, de tempore, quo solenne istud Paschale festum esset celebrandum, cum *Romana* Ecclesia intercesserat, habentur: ad cujus consuetudines ritusque observandos non nisi post laboriosissimas disceptationes longum protractas, ægrè tandem persuadebantur. Quibus autem sopiendis non modicum pondus & momentum attulisse videtur erudita illa *Cummiani Hiberni ad Segienum, Huensem Abbatem*, (a) *Epistola* circa A.C. DCL. scripta, è membranis *Cottonianis* exscripta, & quæ hodiè ibi sub hoc titulo, *Epistola Cummiani directa Segieno Abbati de disputatione Lunæ*, unà cum aliis venerandæ antiquitatis libellis, in eodem volumine comprehensis, sub Vitellio A. XII. exstat Epistolæ sanè hæ, quæ, ab omnibus veterem statum, regimen, jurisdictionemque istius Ecclesiæ penitiùs nosse cupientibus, legantur perquam dignæ sunt: in quarum recensione doctissimus Editor judicium acre & solidum cum varia & multiplici lectione conjungit.

Lites inter Archiepiscopos Armachanum, & Dublinienfem de præcedentia ortæ.

A. MDCXXXIV. non ita pridem renovabatur per duas tresve annorum centurias propemodùm exstincta, contestatio de *præcedentia inter Archiepiscopos Armachanum & Dublinienfem*. Dum enim hic honorem primæ sedis Metropoli regni deberi contendebat, *Usserius*, non nisi aversissima mente in arenam, & quidem jussu Proregis, protractus erat, ne Primitialis dignitatis jura quæ tempore Antecessoris, amore Veritatis & justitiæ incensus, olim vindicaverit, jam deserere, & sibi successoribusque deesse videretur. Quò Antagonistæ ambitiosam vendicationem meliùs iret eversum, re ista ab antiquitate remotissima & ab ipsis Ecclesiæ *Hibernicæ* sub S. *Patricio*, istius Gentis Apostolo, stabilitæ initiis, ex archivis Ecclesiæ *Armachanæ* & regni Tabulariis, Historicè deductâ, quicquid documentorum controversiæ elucidandæ haberetur necessarium, in compendium redegit; quod licèt in publicam lucem exire præ modestia

(a) Epist. xi. pag. 24.

Digitized by Google

destia noluerit, in Magnatum Præsulumque manibus versabatur, ut, quod judices integerrimi & solent & debent, ex allegatis & probatis sententiam juxta æqui & justi regulas pronuntiarent. Sed ne quicquam incommodi in Parlamento & Convocatione mox indicendis ex hac inficeta lite, licèt omni cum decore alterutrinque agitata, Ecclesia caperet, Serenissimus Rex, illius indulgentissimus Patronus Nutritiusque, intercedens, firmato sedis *Armachanæ*, quod per tot secula obtinuisset, jure, controversiæ, nullo prætextu seculis venturis rursum suscitandæ, literis in *Hiberniam* missis, finem imposuit, ac novo & majori honoris gradu superaddito, ex Regio jussu, ut Cancellarium Regni publicis congressionibus, in futurum antecederet Antistes *Armachanus*, ut hac ex parte Archiepiscopo *Cantuariensi*, isthoc jure in *Anglia* fruenti, par quoque redderetur.

Hoc anno ad finem vergente, illustrissimo viro, *Thoma* Vice-comite *Wentworthio*, summis fidei, sapientiæ, & fortitudinis elogiis *Hiberniam* gubernante, indicto Parlamento, simul pro more indicebatur generalis Episcoporum & Cleri Synodus, in Ecclesia Cathedrali S. *Patricii Dublinii* celebrata, in qua Articuli Ecclesiæ *Anglicanæ* A. MDLXII. *Londini* conditi, facili, placida & penè unanimi (paucissimi enim in alterutra domo diffidebant), suffragatione recepti erant: non quidem disertim conceptaque verborum formula, abrogatis aut sepositis rejectisque, de quibus in anno MDCXV. convenerat, articulis, sed tamen ex consequenti, cùm deinceps nullius essent auctoritatis & usûs. Hoc autem ab Adsessoribus eo nomine factum erat, ut suam concordiam & ὁμόνοιαν cum Ecclesia *Anglicana*, quam si non, uti matrem & Magistram, saltem ut sororem natu seniorem & nutricem, revereri oportuit, omnibus facerent manifestum. Ita se habet primus Canon, (quem D. *Usserius* totidem verbis composuit.)

Altera Episcoporum & Cleri *Hiberni* Convocatio *Dublinii* indicta.

I.

De concordia Ecclesiæ Anglicanæ *&* Hibernicæ *in professione ejusdem Christianæ religionis.*

Ob manifestationem nostra concordia cum Ecclesia Anglicana *in confessione ejusdem Christiana fidei, & in doctrina Sacramentorum, nos recipimus & approbamus librum Articulorum Religionis, de quibus convenit inter*

inter Archiepiscopos & Episcopos & Clerum universum in Synodo Londini A. MDLXII. *ad tollendam opinionum dissensionem & consensum in vera Religione firmandum. Si quis igitur posthac affirmaverit, ullum ex istis articulis in aliqua parte esse superstitiosum aut erroneum, aut ejusmodi, ut illi bona cum conscientia subscribere non possit, excommunicetur ille, neque absolvatur, antequam suum errorem publicè revocaverit.*

Ab isthoc tempore Articuli *Anglicani* pristinum suum robur, quod olim in Ecclesia *Hibernica* obtinuerant, repetiêre. Neque enim dubitandum videtur, quin omnes, quotquot sacris ordinationibus initiandi, & ad qualescunque dignitates Ecclesiasticas, aut curam animarum essent promovendi, iisdem, post quartum Reginæ *Elisabethæ* annum, cùm *Hibernia*, tam in sacris, quàm in civilibus, sub moderamine Regiæ majestatis, ab *Anglia* tota dependeret, quasi ex debito officio subscripserint. D. *Usserium* subscripsisse, ipse dilucidè testatur in * concione habita coram Senatoribus Parlamentariis supra memorata, in qua omnes ad unitatem & pacem Ecclesiasticam acerrimè urget; ex hac justa hypothesi, istos nimirum articulos communionis nostræ mensuram, regulam, & basin haberi debere & esse. Quibus articulis jam subinductis, & cum alteris *Hibernicis* simul receptis, horum, si qui sint contrarii, discordes, planè novi, duriores, & neutiquam cum illorum sensu conciliandi, vim cadere, alii dixerint. Non enim hanc controversiam meam facio. Satis tamen constat, reverendos viros, dum res hæc ageretur, qui articulos istos in antecedente Convocatione stabilire ex nimio quorundam *Calvinianorum* dogmatum amore & studio curarunt, hac ex parte parum sibi cavisse, sive id ex subreptione, & minimè perpensa consequentiarum vi, sive ex Theologorum diversæ partis sagaci industria & ingenio, qui unicam fidei Confessionem in utrisque Ecclesiis sub eodem Monarcha florentibus, admitti debere, longè consultissimum esse duxerunt, accidisset.

* pag. 6.

Quo famæ & existimationi apud suos læsæ aliquo modo consultum esset, D. *Usserius*, aliique ejusdem sententiæ fautores, à sacri Ministerii Candidatis, ut utriusque Ecclesiæ articulis subscriberent, primò exegerunt: sed mox cessatum est: cùm id perridiculum, ne dicam, scandalosum, videretur, duas Confessiones, in variis dogmatibus Theologicis discordantes, in eadem Ecclesia haberi, aut fidem

fidem & doctrinam Ecclesiæ *Anglicanæ* magna cum solennitate nuperrimè receptam & probatam, istis prioribus dogmatibus admissis, denuò rejiciendam & improbandam esse. Cùm ergo vix quicquam præsidii in hoc effugio reperiendum esset, D. Proregem supplici oratione rogarunt, ut illius auspiciis, ope, & cura, articuli *Hibernici*, ante novendecim annos conditi, lege & sanctione Parlamentaria rati haberentur: ille autem huic propositioni inconcinnæ aurem aut facilem, aut patientem, præbere nolebat, imò, cùm illam paci publicæ maximè nocituram esse pro sagacitate sua præsensisset, summa cum indignatione aversatus est, & denique si fides *Scotis* Commissariis in acerbissimæ criminationis, Parlamento *Anglicano* A. MDCXLI. adversus D. *Straffordium* exhibitæ, articulis, sit adhibenda (a), D. *Usserio* aliisque, se, ni ab isthoc proposito absisterent, ut articuli isti infami publici Carnificis manu flammis traderentur mandaturum, comminatus est.

Certissimè constat, quod ab illius Ecclesiæ Episcopis & Presbyteris sæpè sæpiùs accepi, à tempore restauratæ Monarchiæ & Ecclesiæ sub R. *Carolo* II. A. MDCLX. solos Ecclesiæ *Anglicanæ* articulos jam apud ipsos agnitos & in usu esse: *Hibernicos* verò dudum obsolevisse, & ab omnium memoria penè excidisse, & incognitos latere, ac si nunquam exstitissent.

In eadem Synodo, sive suggerente sive proponente Viro doctissimo & præstantissimo, D. *Joanne Bramhallo*, nuper D. Proregi à sacris domesticis, Episcopo *Derensi* & postea Archiepiscopo *Armachano*, & de Ecclesia *Hibernica*, si quis unquam, uti etiam de *Anglicana*, optimè merito, de integro Canonum & Constitutionum in Synodo, *Londini* A. MDCIII. & primo R. *Jacobi* I. anno celebrata, conclusarum corpore in usum istius Ecclesiæ admittendo, disceptatum erat: sed strenuè admodùm intercessere D. *Usserius* aliique: tandem verò, litibus istis cessantibus, pacis causâ, omnes in unam hanc sententiam accessere, multos ex prælaudato libro Canonas seligi oportere; reliquis qui politeiæ Ecclesiæ *Hibernicæ*, & Gentis istius genio, indoli, moribusque magis convenirent, communi consultatione adjectis; è quibus simul commissis, novus ille *Constitutionum & Canonum Ecclesiasticorum* conflatus liber *Dublinii* prodibat A. MDCXXXV. à Regia Majestate approbatus, & ejus-

(a) apud *Rushworthum* in historia judicii & sententiæ feralis in D. *Straffordium* latæ, pag. 775.

Digitized by Google

dem auctoritate sub magno *Hiberniæ* sigillo munitus & promulgatus, uti ex præfixo Instrumento liquet.

Non negandum est, D. *Laudum*, Archiepiscopum *Cantuariensem*, virum sanè pacis & unitatis Ecclesiasticæ, inter universos Regiæ Majestatis subditos ineundæ, amantissimum & studiosissimum, in ista Synodo causam Religionis, consiliis, studiis, literisque maximè juvisse, qui omnia à D. *Usserio* edoctus, in literis responsoriis decimo die Maji A. MDCXXXV. (a) scriptis, ipsi & Ecclesiæ, tùm de meliori Cleri provisione auctoque reditu, tùm de rerum in Synodo canonica & pacifica determinatione, sincerissimo cum affectu gratulatur: bona spe inde concepta, *Ecclesiam* Hibernicam, *novis hisce subsidiis & intus & extra roboratam tandem iterùm florere incepturam.* Nolebat interim opinionem suam in pectore celare, sibi longè meliùs & consultiùs fuisse videri, si integros canonas, paucis emendationibus additis, cooptassent. Sed cùm illis aliter visum fuisset, in illorum placitis acquiescens, sanctissimum Numen exorat, ut cœlestem suam benedictionem iis impertiri dignaretur.

Opusculum *Usserii* de Mysterio incarnationis Filii Dei.

A. MDCXXXVIII. D. *Usserius* libellum ex concionibus, priùs de eodem argumento habitis, digestum, mole quidem exiguum, sed usu magnum, de *Mysterio incarnationis* Filii Dei, sermone vernaculo *Dublinii* edidit. In quo sacro-sanctum illud Mysterium, neglectis Scholasticorum argutiis, & absque omni abstrusæ subtilitatis affectatione, ex puris putis divinarum scripturarum fontibus haustum dilucidè explicatur, ut pii Lectores, vel mediocris captûs, in doctrina & vita Christiana, facili sapientique documentorum, quæ passim suggerit, applicatione, ad praxin uberiùs erudiantur.

Egregius liber de Ecclesiarum *Britannicarum* primordiis ab *Usserio* editus.

Anno MDCXXXIX. post longas moras, partim ex ignavia, partim ex defectu typothetarum ortas, desideratum opus, cui per multos annos, pertinacem operam impenderat D. *Usserius*, felicissimè *Dublinii* in lucem prodiit: viz. de *Britannicarum Ecclesiarum primordiis.* In originibus Christianarum Ecclesiarum, in hisce occiduis mundi à *Palæstina* & *Syria* tanta intercapedine dissitis regionibus, ab ultima antiquitate repetendis difficilis admodum ponitur labor, tum ob veterum historiarum defectum (exstincto, enim illo lumine, omnia spissis tenebris sepulta jacent) tum ob sublestam traditionis fidem, quæ fabulosa veris miscet, (ne quicquam de mentiendi & ab omni vero alienissima fingendi libidine, à scriptoribus Monachisque sequioris ævi arrepta, dicam)

(a) V. in *Sylloge* Epist. CLXXXIV. pag. 476.

Digitized by Google

cam) ut nihil certi, quod mentem priscorum seculorum gesta cognoscendi desiderio anxiam sublevare possit, relinquatur. Quicquid verò Antiqui Scriptores, quicquid Recentiores de fide Christiana in hasce *Britannicas* insulas primò introducta enarraverint, superstitiosis putidisque fabulis rejectis, utpote otiosorum hominum commentis, quod speciosiorem similitudinem veri præ se ferat, Lectori dijudicandum relinquit. Sed postquam difficultates hasce eluctatus, perruptisque dumetis in liberiorem patentioremque campum transiisset, ubi undique prospicere licet, h. e. ubi fides rerum ex historiis constare poterit, reliquias Antiquitatum ex omni librorum, sive typis exscriptorum, sive in membranis latentium, genere, ubicunque & qualitercunque sparsas indefessa industria & defæcato judicio in unum corpus collegit; adeo ut opus istud universæ Ecclesiasticæ Antiquitatis *Britannicæ* gazophylacium meritissimo jure appellari mereatur. Ne illud aliqua defloratione deturpare videar, meminisse tantum oportebit, integram *Pelagii Britanni* hæreseos, ab ipso introductæ, sequaciumque suorum, Historiam illic optima fide insertam fuisse: item de *Pictorum* ex *Scythia* & *Scotorum* ex *Hibernia* in *Britanniam* deductis Coloniis, de illorum ad fidem Christianam conversione, deque illorum Doctoribus: tum denique de S. *Patricio*, aliisque *Hiberniæ* sanctis, quamplurima, hactenus aut parum, aut perperàm cognita occurrere, quæ ex tenebris eruta nova luce illustravit. Quò verò hæc Collectanea, in *Saxonicis*, *Anglicis*, & *Scoticis* ad A. DCCCCXXXVII. in *Hibernicis* ad A. DCLXXVIII. passim producta, Legentibus utiliora fierent, ad calcem Indicem Chronologicum apposuit diligentissimus Auctor, cujus beneficio, quid quovis seculo gestum fuerit, vel leviusculè inspicienti patet. Dum verò ea sequentibus annis sub incudem revocaverit, quod in recensione miscellaneorum frequenti usu venit, multa emendavit, multa quoque ex noviter repertis *propria manu* addidit, quæ in editione *Londinensi* A. MDCLXXVII. reperiuntur. Hoc immortale opus Serenissimo Regi *Carolo* I. illius augustissimi Parentis *Jacobi* I. jussu & auspiciis susceptum, inscribit D. *Usserius*, quod in omnem seculorum memoriam illius celeberrimum erga Patriam amoris & observantiæ monimentum perdurabit.

A. MDCXL. (a) D. *Usserius* cum familia venit in *Angliam*, sed cùm animo revertendi, utpote *Hibernia*, uti ille putavit, *pacatissimo statu*, *Ultimum Usserii in Angliam iter.*

(a) V. Epist. ad *L. de Dieu* CCIII. pag. 499.

tu, relicta: quem non multò post facilitatis suæ seriò, & quidem dolentissimè, pœnituit, ibi nimirùm erumpente fœdissima rebellione XXIII. die Octobris A. MDCXLI. qua centena millia hominum reformatæ Religionis, planè inermium & promiscuè cum vicinis Pontificiis securè & tranquillè degentium, crudelissimè & immanissimè interiere. Sed in *Anglia*, quo appulerat, partim *Londini*, partim *Oxonii*, partim *Cantabrigiæ*, studiorum causa, commoratus, Puritani seditiosi res novas moliendi opportunitatem diu expetitam tandem læti arripuerunt, confœderatis *Scotis*, quibuscum clam inierunt consilia, *Angliam* numeroso exercitu invasuris. Hisce difficultatibus pressus Serenissimus Rex ordines regni iterum hoc anno *Westmonasterii* Novembris tertio convenire jussit, concepta spe, illorum ope & subsidio *Scoticanam* rebellionem exstingui, tumultusque domesticos & exacerbationes populi, à Ministellis Presbyteranis, horrendum in modum delusi, sedari potuisse; sed per horum & per Demagogorum in Senatu nefandas artes, pacificis optimi Principis consiliis in ludibrium versis, omnia in pejus abiere, & ingruentia mala remediis nullis, aut sisti aut sanari poterant.

Impia & cruenta *Hibernorum* rebellio.

In *Scotia* & *Anglia* seditiones.

Puritanorum de reformanda Ecclesiæ consilia.

Puritana factione in inferiori Camera Parlamenti, dominante, de reformanda Ecclesia sæpè deliberatum erat. Aliqui integrum Episcopalem ordinem, tanquam disciplinæ veteri Apostolicæ adversum, imò Papisticum & Antichristianum, penitus eradicandum & evertendum esse, fanatica rabie perciti contendebant: alii verò, de Puritanis loquor, (nam multi aderant, licèt numero inferiores, qui fidem erga Regem & Ecclesiam intemeratam servavere) sed longè moderatioris mitiorisque ingenii, jurisdictionem & potestatem Episcoporum, quam gravamen onusque intolerabile caussati sunt, minuendam, & intra arctiores terminos cogendam esse voluerunt. Et fortasse hac ex parte boni quidem viri & strenui Ordinis Episcopalis assertores, ad malum istud fatale, quod neutiquam aliter evitari poterat, averruncandum, quippiam concedi posse censuere: in quorum numero *Usserius* recensendus est.

Usserii de Liturgia & regimine Episcopali sententia.

Cùm verò hac de re, sive à Serenissimo Rege, aut à Senatoribus consultus rogatusque, sive propria sponte sententiam dixisset, male feriati quidam homines, Presbyteranæ ἰσοτιμίας & paritatis introducendæ studiosi, non modicum robur & auctoritatem in se suamque causam derivaturi, libellum ex apographo surreptitio fœdè exscriptum & interpolatum sub illius nomine publicarunt: viz. *Archiepiscopi Armachani Consilia*

lia (Directions) Parlamento exhibita de Liturgia & regimine Episcopali. Archiepiscopus verò de hac violatione juris & læsa fama apud Adsessores inferioris Cameræ acerrimè questus est, qui de exemplaribus jam exstantibus, aut exstituris, ne divulgarentur, supprimendis brevi consulto providerunt, *illos, qui secus fecerint, censuræ ejusdem Cameræ obnoxios fore* statuentes. Sed hac ex parte D. *Usserium*, ex vehementi ineundæ pacis & concordiæ studio, schismaticis nimium indulsisse, ex genuino exemplari, quod in gratiam Presbyteranorum ex autographo A. MDCLVIII. edidit D. *Bernardus* hoc titulo: *Reductio Episcopatus ad Synodici regiminis in veteri Ecclesia recepti formam A. MDCXLI. à reverendissimo & doctissimo hujus Ecclesiæ Patre*, D. Jacobo Usserio, *Archiepiscopo* Armachano, *& totius* Hiberniæ *Primate*, satis liquet: in quo, quatuor propositiones regimini & disciplinæ Presbyterali, à *Knoxio* reliquisque furiosis istius Ecclesiæ Reformatoribus introductæ, maximè conformes, nisi quod suffraganeos sive Chorepiscopos, Decanatibus ruralibus numero pares, juxta statutum XXVI. anno R. *Henrici* VIII. sancitum, & posteà primo R. *Elisabethæ* renovatum, restituendos vellet conciliator, utrumque regimen Ecclesiasticum in unum conjuncturus, continentur. Sed annon, potestate, sive ordinis, sive jurisdictionis, ipsis peculiari, exuti Episcopi, merum & inane nomen & umbra fiunt? utpote solo sive Episcoporum sive *superintendentium* (sic enim illos promiscuè nuncupare ad libitum licebat) sive *Præsidum* sive in Synodis Ecclesiasticis *Moderatorum* titulo relicto. Ita indebita hac συγκαταβάσει *Usserius* se in istis turbulentissimis temporibus Episcopalis Ordinis, quæ imminebat, & mox secuta est, subversioni obviam iturum sperabat, quem, hoc pio proposito candidè admisso, omnes æqui rerum æstimatores excusabunt. Hæc verò tum serenissimi Regis tum illius pacifica consilia, tunc temporis, uti & postea in Collatione in *Vecti* Insula, cui Regio jussu, ille cum aliis reverendissimis Episcopis & Theologis itidem illuc accersitis, interfuerat, A. MDCXLVIII. ad finem vergente inter Regem & Commissarios Parlamentarios habita, sprevit rebellium schismaticorum furor, qui eversa, quantùm in illis erat, Ecclesia *Anglicana*, triumphatisque Episcopis, soli regnare, imò nefariam tyrannidem exercere cupiebant: quod, Deo permittente, tristissimus rerum eventus mox demonstrabat. Hæ autem, quibus Episcoporum dignitas imminuebatur, concessiones ex necessitate temporum ortæ,

tæ, *Usserio* rigidè imputari non debent. Quàm enim erecto animo, quanta eruditione, & quàm sincerissima mente hoc ipso tempore Apostolicam Episcoporum originem & institutionem ille propugnaverit, ex libris editis, mox videbimus.

Usserius coram Dominis superioris Cameræ Parlamenti concionatur.

Indicto solenni jejunio, die Decembris vicesimo secundo A. MDCXLI. coram Dominis superioris Cameræ Parlamenti concionem habuit *Usserius*, in qua, quin ille officio suo probè functus fuerit, vix dubitandum videtur: quam cùm Bibliopola quidam *Londinensis*, notis compendiariis ab ipsius ore exceptam lucri causa publicaverit hoc titulo: *Vox Hiberniæ*: sed crassè, imperfectè, & sine debita aut verborum aut sensus connexione; ille de turpi hac injuria, ipsius famæ inflicta, querelas, libellis supplicibus comprehensas, apud Magnates, qui interfuerant, interponere, sua interesse duxit; qui brevi scito edito, Præfectis societatis Bibliopolarum *Londinensium* injunxere, ut suppostitius iste libellus supprimeretur. Hæc duo scita in sui vindicias *Usserius* ad calcem *Disquisitionis de Lydiana Asia* A. MDCXLIII. *Oxonii* impressæ publici juris fieri curavit.

Quomodo se gesserit *Usserius* in causâ *Straffordiana* ostenditur.

In causa verò *Straffordiana* D. *Usserium* humanis affectibus nimiùm quantùm, contra quam virum bonum decuerat, indulsisse, dum unus & alter scriptis editis mala fide contenderent, paulò enucleatiùs, & paucis quidem (neque enim rerum gestarum in *Anglia* commentarios scribo) unde hæc calumnia originem duxerit, in gratiam exteri Lectoris hìc referam.

Cùm fatale internecinumque odium sibi apud Puritanos factiososque *Anglos*, & *Scotos*, illustrissimus D. Comes *Straffordiæ Hiberniæ* Prorex, Vir excelsi animi, & constantissimæ & inconcussæ erga Regem & Ecclesiam fidei, forti, ne dicam, rigida rerum *Hibernicarum* administratione, consciviffet, partium adversarum, in Camera inferiori Coryphæi Monarchiæ jura minui, aut Ecclesiæ sacros ritus, cultum, & disciplinam pessundari non facilè posse, nisi post exstinctos perditosque D. *Straffordium* & D. *Laudum*, Archiepiscopum *Cantuariensem*, pro comperto habentes, ambos horrendis criminationibus oneratos oppressosque, quasi inductis arbitraria potestate & *Romana* superstitione, fundamentales regni constitutiones & jura essent eversuri, in Comitiis Parlamentariis tertio Novembris A. MDCXL. indictis, læsæ majestatis reos peregêre. Comes verò numerosis articulis coram *Paribus* suis, ad quorum tribunal in foro *Westmonasteriensi*, maximo cum apparatu, Rege

Rege & Regina præſentibus, permultos dies ſiſtebatur, promptis animo & lingua, prudentiſſimè reſpondens, ſeſe criminibus, ab inferioris Cameræ Commiſſariis objectis intentatiſque, purgat, & ſi quid peccatum fuiſſet, quod vix humana ſapientia præcaveri poterat, dum *Hiberniam* ſumma poteſtate regeret, totum illud in cenſum læſæ majeſtatis venire neutiquam per leges aut poſſe aut debere oſtendit. Rejecta igitur hac methodo, aliam, ſi non omninò novam, ſaltem per centum annos deſuetam & perniciosiorem, Actores iſti iniere, viz. per *billam attincturæ*, ut phraſi noſtra municipali utar, ex vi legiſlationis: quam tandem, poſt acerrimas concertationes, malis artibus, majori ſuffragiorum numero obtinuere. Hàc quoque ad alteram Dominorum Cameram delata plures ibi, aut odio & invidia perciti, aut blanditiis irretiti, aut minis conſternati, ceſſere. Sed utriuſque Cameræ ſcita abſque Regio aſſenſu, in quo ſumma, propria, imò & unica poteſtatis legiſlativæ ratio conſiſtit, nihil valent: cui procurando interceſſere difficultates non adeò facilè ſuperandæ. Rex enim fideliſſimum ipſius Adminiſtrum, iſtius criminis, quod nos vernacula lingua nuncupamus *High Treaſon*, non ritè, imò & perperàm inſimulatum fuiſſe, animo & conſcientia convictus, *Billæ* calculum ſuum adjicere nolebat. Quomodo verò ad id, à quo tantoperè abhorruit, adigi potuerit, explorare Demagogorum erat labor & opus. Primò igitur cives, aliique ex infima fæce populi incitati, inconditis clamoribus *Straffordium* ad cædem adpoſtularunt, quaſi eſſet hominum ſceleſtiſſimus, & univerſæ Gentis *Britannicæ* piaculum, libellis editis, illo ſuperſtite, publicam pacem periclitari, omnia ad interitum ruere, & de Republica protenus actum iri, congeſtiſque in piiſſimum & clementiſſimum Regem ſpurcis convitiis, vociferantes, de ipſius, deque Regiæ familiæ ſalute non aliter eſſe proſpiciendum. Quid autem in hac difficillima rerum perplexitate agendum erat? Non enim illius conſcientia verbis minacibus, atroci violentia, inſanientiſque plebis ad portas Aulæ & ubique in plateis comminationibus, ſed graviſſimis rectæ Rationis & Theologiæ ſanæ, & ab omni ſeculari politica integræ, principiis ſedari potuit. A *Paribus* igitur ad Regem mittuntur quatuor Epiſcopi, *Uſſerius* Armachanus, *Mortonus Dunelmenſis*, *Guilielmides Lincolnienſis*, & *Potterus Carleolenſis*, qui ex ipſius animo ſcrupulos eximerent; abludit enim ab omni veriſimilitudine, Regem unum & alterum ex his, præſertim *Guilielmidem*, quem maximè infeſto erga *Straffordium* animo eſſe, auraque populari poſt nupe-

peram ex diuturno carcere liberationem tum temporis afflatum noverat, inter Consultores nominari voluisse. Nono die Maji, qui Dominicus erat, tres Episcopi convenerant, quibus Rex *Juxonum Londinensem* adjungi jussit, absente *Usserio*, quem quidam ex domesticis Regiis ad accersendum missus, in Ecclesia S. *Pauli Convent-Garden* in media concione perorantem (ibi enim diebus Dominicis sacro isto munere fungi consuevit) reperit: sed redit incomitatus: *Usserio* respondente, se *jam Dei negotiis occupatum, iis confectis, ad Aulam properaturum.* Potuit sanè *Usserius*, ut ego facilè inducor, ut credam, sine offensa Dei & bonorum hominum scandalo, imò debuit, relictis rostris, stitisse cursum orationis, in re maximi momenti, qualis erat anxiæ mentis pientissimi Principis tranquillitas, procuranda. Cùm in argumentis propositis, tanquam inanibus Ἀ'ρισφυγίτοις, Rex minimè sibi acquiescendum esse pro pietate sua duxerit, res ista ad disceptationem alteram vespere habendam prorogatur. *Usserius* tunc aderat, una cum reliquis, qui, inter se consultationibus priùs habitis, Regi porismata hæc, de quibus convenisset, D. *Juxono* suam sententiam non interponente, ut *rem facti & legis esse distinguendam & secernendam: quod ad rem facti spectat, de illo Regem posse judicare, si ipsi constet; istorum criminum Comitem non esse reum, sententiæ ferali nullo modo consentiri jure posse: quod verò ad rem legis spectat*, h. e. de natura & ratione criminis læsæ majestatis, *an hoc aut illud factum in isto reatu involveretur, illum in sententiis Judicum*, quorum est interpretari legem, & qui jurejurando adstringuntur, ut justos & æquos arbitros erga omnes, nullo discrimine habito, sese gerant, *acquiescere oportere.* Hinc posteà in infamiam *Usseriani* nominis spargebatur calumnia isthæc, quasi ille ex simultate in mente olim contra *Straffordium* ob rejectos ex consequenti per articulorum Ecclesiæ *Anglicanæ* admissionem articulos *Hibernicos*, olim concepta, Regi ad consentiendum cædi *Straffordianæ* persuasisset. Quod ille præfractissimè negavit omni tempore, & præsertim instante periculo mortis, dum in *Wallia* circa A. MDCXLV. moratus sit, à D. *Parro*, ipsi à sacris domesticis, an res ita se haberet, interrogatus, appellavitque ad Regem, qui illum, ut dixit, ab hoc crimine impacto vindicare potuerit, si vellet. Et sanè voluit Rex, quod *Usserius* exspectavit. Cùm enim de morte *Armachani* rumor *Oxonii* brevi percrebuisset, dixit Rex, hoc nuncio audito, non sine debitis pietatis & meritorum illius elogiis admistis, se dolere: cui cùm quidam ex præsentibus Aulicis respondisset, se quoque doliturum, si Majestatem

tem

tem vestram ad *signandam* contra D. *Straffordium billam* suasionibus suis non induxisset, Rex non parùm commotus, *id esse falsum* replicavit; addens, Archiepiscopum, illum mox adeuntem, lachrymis obortis interrogasse: *Ah Domine, quid fecisti! vereor, ne scitum hoc ingentem conscientiæ vestræ molestiam deinceps sit illaturum: Deumque veneror, ne ex hoc consensu* (extorto planè) *quippiam mali, inde orituri, Majestati vestræ contingat.*

Non conveniebat ingenuis, placidis, sanctisque D. *Usserii*, quo nemo erat ab omni dissimulatione alienior, moribus inimicitiam in imis præcordiis reposuisse, & per tot annos tempus vindictæ opportunum præstolari: in quo convitio planè ficto & perperàm supposito, post invictum istud D. Regis testimonium, quod nemo sanus in quæstionem vocare poterit, refellendo, non est, quod multis laborem. Ab isthoc tempore, dum ambo in *Hibernia* manserint, sincera inter Proregem & Archiepiscopum intercessit amicitia, sine vel minima læsæ bonæ voluntatis suspicione alterutrinque orta. Posteà autem, cùm in ipsis motuum civilium, in cruentam rebellionem citò erumpentium, initiis illustrissimus Comes sub prætextu auctoritatis Parlamentariæ, & libertatis populi vindicandæ in Turrim *Londinensem* conjiceretur, illum ibi sæpe tum ad testandum affectum, tum honoris & veteris amicitiæ causa, piis salutaribusque consiliis illum ad cruentam mortem Christianè & fortiter oppetendam adjuvans, & in animæ solatium cœlesti viatico & sacerdotali absolutione muniens, invisere solebat, & cùm fatalis hora instaret, ad ferale istud pegma, illum comitatus est, illius mentem adversus mortis metum, in isto extremo agone, si opus fuisset; sed non opus erat: (nemo enim è veteribus *Romanis* heroibus, nemo è Christianis, aut majori constantia & fortitudine, aut meliori pietatis sensu tristissimæ isti ac immeritæ neci succubuit) Christianis documentis firmaturus.

Hac ex parte vindicatur Usserius.

A. MDCXLI. Cùm famosi libelli, insulsi, indocti, & spurcissimis mendacissimisque convitiis sufferti, contra sacrum Episcopalem ordinem, quem Schismatici Ministelli radicitùs evellendum esse, tanquam Antichristianum, fanatica rabie efferati, cupiebant, per universam *Angliam* volitarent, venerandi Præsules, omnesque benè morati Ecclesiæ *Anglicanæ* filii, libris editis, concionibus, colloquiis, suasibusque cum omni mansuetudine adhibitis, populum, ad insaniam usque miserè delusum, ad pacem & unitatem Ecclesiasticam servandam

Libri in defensionem ordinis Episcopalis à multis editi.

allicere pro virili ſtuduerunt. Sed fruſtra: peſtis enim immaniſſimè ſæviens nullis remediis erat expugnanda. Inter quam plures alios didacticos, ſuaſorios, & apologeticos libros pro Epiſcopatu editos, quorundam Opuſculorum à viris, tam pietatis & orthodoxæ fidei, quam eruditionis fama inſigniſſimis, putà *Richardo Hookero*, *Lancelotto Andrea*, Epiſcopo *Wintonienſi*, & *Edwardo Breerwoodo*, conſcriptorum Sylloge prodiit *Oxonii*; in qua etiam comparent duo D. *Uſſerii* tractatus, quorum unus inſcribitur: *De Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*, præmiſſis quibusdam breviculis ex *Martino Bucero* & *Joanne Rainoldo* de eodem argumento excerptis. Ille enim à reverendiſſimo viro D. *Joſepho Hall*, tunc *Oxonienſi*, mox *Norwicenſi* Epiſcopo, qui non minus nervoſè & ſtrenuè, quàm argutè & ſcitè ſacram Epiſcoporum cauſam contra tumultuantes ſchiſmaticos tutatus fuerat, rogatus, in priori ſeriem & ſucceſſionem Epiſcoporum à temporibus Apoſtolorum deducendam eſſe, ex veterum Patrum, ſecundi nimirum & tertii ſeculi, ſcriptis clarè oſtendit: item Angelos ſeptem Eccleſiarum *Aſiæ* fuiſſe viros ſingulares, qui iſtis Eccleſiis præſidebant, & Epiſcopos propriè & diſtinctim à Presbyteris ſecundi ordinis dictos: haſce denique ſeptem urbes, ubi primævi iſti Epiſcopi ſuas ſedes habuere, fuiſſe metropoles, quibus vicinæ urbeculæ & oppida ſubjacebant, aliaſque ſedes metropoliticas per *Romanum* Imperium ſparſas, juxta formam & diſtributionem civilis juris legibus imperatoriis ſtabiliti, olim obtinuiſſe memorat, ut nulla juſta de hac ſupereminenti Archiepiscoporum dignitate & poteſtate, ad canonas Eccleſiaſticos exigenda, in animo oriri poſſit dubitatio. Alter verò, huic connexus, hoc titulo inſignitur, *Geographica & Hiſtorica Disquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia, & de ſeptem Metropoliticis Urbibus in illa comprehenſis:* & poſteà novis *curis* recognitus & amplior redditus, *Oxonii* MDCXLIII. cujus compendium olim à me Anglicè ſcriptum, & in vita ipſius grandi Epiſtolarum collectioni præfixa αὐτολεξεὶ inſertum, hîc Latinè interpretabor.

Etiam & ab *Uſſerio*, viz. *de Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*:

Disquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia.

Poſtquam reverendiſſimus Auctor, admirandam planè in Geographia veteri & Legibus imperialibus peritiam, ut meliùs iſtorum temporum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ & civiles intelligerentur, utpote ex quibus varias minoris *Aſiæ* provincias, puta *Myſiam*, *Cariam*, & *Lydiam*, (ſub quarum poſtrema vicinæ *Ioniæ* & *Æolidis* regiones erant comprehenſæ) definivit & determinavit, in initio hujus Opuſculi oſtendiſſet, ille ſtatim demonſtrat:

1. *Aſiam*

Digitized by Google

1. *Asiam* in Novo Instrumento memoratam intra limites *Lydiæ* contineri, unamquamque ex his septem Urbibus fuisse Metropolim; & ideo juxta hanc civilis regiminis partitionem, in sedes eminentissimarum *Asiæ* Ecclesiarum fuisse adaptatas.

2. *Romanas* provincias non semper fuisse easdem, sed prout ratio politices exigebat, & ut faciliùs & securiùs administrarentur, sæpe variasse, & varias subinde mutationes admisisse: certum est enim partitionem imperii sub *Augusto* longè aliam esse ab illa, quæ sub *Constantino* obtingebat: quo tempore *Asia* Proconsularis soli *Lydiana Asiæ* astringebatur: grandi ista jurisdictione, quam olim obtinuerat, jam valdè contracta, & discrimine inter Proconsularem *Asiam* jurisdictioni Proconsulis subditam, & *Asiæ* Diœcesin, à Vicario seu Comite *Asiæ*, sive *Asianæ* Diœceseos administratam, invecto: in temporibus etiam sequentium Imperatorum novas quoque mutationes contigisse, in illa verò dispositione sub *Constantino* ordinatum fuisse, non nisi unam metropolim in singulis distinctis provinciis admitti debere: cum earundem numerus antea fuisset multiplex. Dicendum est tamen, legem hanc sub illius successoribus non semper invariatam mansisse: hi enim interdum, ne quorundam Episcoporum, acriter de titulo isthoc ob opulentiam & amplitudinem civitatum, quibus præsidebant, contendentium, ambitioni satisfieret, duos Metropolitanos in una provincia nuncupari & esse permisere.

3. Respectu ad hanc *Constantini* constitutionem, *Ephesum* (ubi Deputati istarum provinciarum, *Asiæ τὸ κοινὸν* sive *Commune Concilium* constituentes, solennes conventus habuere, & quæ olim præcipua Urbs habita fuisset) hujus novæ Proconsularis *Asiæ* factam fuisse solam metropolim: cujus Proconsul ab auctoritate & jurisdictione Præfecti Prætorio erat immunis. Ac proinde in Ecclesiastica rerum administratione, ad conciliandum majorem huic inclytæ sedi splendorem, Episcopum *Ephesi* non solius Proconsularis *Asiæ*, sed etiam omnium Provinciarum in totius *Asianæ* Diœceseos (de qua amplum in modum differit) ambitu comprehensarum Primatem sive Exarchum habitum fuisse, illumque quandam jurisdictionem Patriarchalem, ipsi ex consequenti collatam, interdum exercuisse.

Denique non modicam inter civilem & Ecclesiasticam jurisdictionem harmoniam fuisse, & proinde ex justa illatione cujusque Provinciæ Episcopos Metropolitano, i. e. Archiepiscopo, subditos & sub-

Digitized by Google

ordinatos fuisse, sicut reliquarum inferiorum civitatum Magistratus Præsidi, sive summo istius Provinciæ Rectori, subjacebant.

MDCXLI. Rebellio *Hibernorum.* Exeunte hoc anno, frequentes ex *Hibernia* advolarunt nuncii de fœdissima illa *Hibernorum* Pontificiorum rebellione nuperrimè exorta, de lanienis & cædibus Protestantium, de rapinis, de incendiis, deque horrendis stragibus ubique perpetratis, adeò ut de ista Insula, excusso *Anglorum* imperio, omninò actum videretur. In istis Patriæ ruinis gravissima mala perpessus est D. *Usserius.* In *Ultonia*, ubi teterrima ista pestis maximè grassata est, prædia ædesque illius ferro & igni vastatæ, frumentum præteritæ messis in horreis repositum, boumque & ovium ingens copia perduellibus in prædam cessére: reditus, quos ad sumptus in *Anglia* faciendos à Colonis Tenentibusque ipsius solvendos exspectaverat, intermissi, imò, & perditi, nec deinceps percipiendi; nihilque jam in *Hibernia*, quod sui juris esset, relictum, præter Bibliothecam, de qua posteà dicendum erit, non nisi singulari divinæ bonitatis indicio, integram servatam: nec in *Anglia* quicquam ad alendam familiam in peculio habuit, præter supellectilem argenteam gemmasve, quas aut vendere, aut saltem oppignerare cogebatur. Omnia hæc incommoda forti & verè Christiano animo sustinuit *Usserius.* Sed cùm D. *Potterus* Januario sequente è vivis excessisset, serenissimus Rex, ad damnum illud aliquo modo sublevandum, Episcopatum *Carleolensem* jam vacantem à D. *Usserio* in *Commenda*, uti Jurisperiti loquuntur, *tenendum* concessit. Sed *Scotis* militibus, post nuperam in *Angliam* irruptionem, provincias istas septentrionales insidentibus, quorum continuis deprædationibus erant obnoxiæ, nec longè aberat exercitus Regius, vix quicquam certi aut magni emolumenti percipere potuit. Post, ordine Episcopali penitus everso Patrimonioque sacro à sacrilegis schismaticis occupato, & suis sequacibus vilissimis conditionibus & longè infra valorem, distracto & vendito, D. *Usserio*, quem ob suam pietatem, eruditionem & moderationem, revereri præ se tulerint, quadringentas libras sterlingicas ex fisco in annuam pensionem assignari curarunt: Sed non diu duravit hæc quasi extorta liberalitas.

Quomodo *Usserio* ad incitas redacto succurritur.

Scribit *Bernardus*, circa hoc tempus D. *Usserium*, in tanta rerum perplexitate positum, à Cardinale *Richelio*, qui res istius regni summa, ne dicam, arbitraria, potestate, & penè solus moderaretur, in *Galliam* invitatum fuisse, ut *Anglia* jam motibus intestinis agitata, illic ab omni periculo & molestia liber, nulla vi conscientiæ in sacris illata, Regia munificentia

nificentia suffultus, animum studiis intenderet. Sed nescio qua fide hoc ille asseruerit. Non vanus autem suspicor, errorem inde profluxisse, quod idem amplissimus Cardinalis post acceptum D. *Usserii* de *Ecclesiarum Britannicarum primordiis* librum, ante duos annos editum, honoris & observantiæ causa, illum numismate aureo, cui incisum erat ipsius caput, donaverit. *Usserius* verò gratum hoc & insigne munus canibus Leporariis, quales *Hibernia* parit, utpote ubivis gentium famigeratos, rependendum, fortasse id rogatus, curavit. Constat sanè (a) serenissimam Reginam *Annam Austriacam*, illum ad regnum istud florentissimum post decennium vocasse: sed quibus conditionibus, id mihi planè inexploratum est. Penes eundem Auctorem fides esto, an eodem quoque tempore Curatores Academiæ *Lugduno-Batavæ Usserio* Professoris honorarii munus obtulerint, nec ne: quod licèt summi viri, *Josephus Scaliger* & *Claudius Salmasius* suscipere & amplecti non dedignati fuerint, ille supereminentem istam, quam nactus est in Ecclesia, dignitatem inani isthoc titulo dedecorare nolebat. Quævis gens de tanto hospite excipiendo meritò contenderet: in istis tamen turbulentissimis temporibus apud interioris admissionis amicos domi latere & consenescere, quam prodire foras, & quasi in Theatro comparens, exterorum plausibus excipi, longè potius & expetibilius duxit.

MDCXLII. Rege ab Urbe, in qua per seditiosos ferocientesque cives, citra periculum diutiùs morari non licebat, discedente, nullaque spe diffidia, inter Regem & Senatum *Westmonasteriensem* orta, aut pacandi aut tollendi jam relicta, *Usserius*, impetrata venia, *Oxonium* properavit, ut ibi mentem publicis malis sauciam repetitis literarum studiis leniret & solaretur. *Usserius flagrante bello Oxonii moratur.*

Vergente versus finem anno, post prælium in campis *Keintonianis* prope *Edgehill* in provincia *Warwicensi* inter Regios & Parlamentarios commissum, Rex, comitante exercitu, rectà *Oxonium* petiit, ibi castra stativa habiturus. Sequente Dominica coram Regia Majestate concionatus est D. *Usserius*, qui argumentum sacræ orationis ad res in turbatissimis istis temporibus subinde enatas attemperare norat: nec semel tantum, sed frequenter, Rege jubente, isto sacro munere isthic defungi consuevit.

L 3 Iisdem

(a) V. D. *Usserii* Epistol. CCCVI. ad *Arnoldum Bootium*, *Londini* 29. Novembris 1651. scriptam, in *Sylloge* pag. 622.

Digitized by Google

R. Carolus propensionis ad Papismum introducendum falsissimè postulatus.

MDCXLIII. Iisdem artibus ac strophis, quibus populum, contra ejusmodi insidias præstigiasque non satis cautum, ad arma contra Regem sumenda primò induxerunt rebellionis Architecti, usque & usque uti perrexêre: Regem nimirum de religione, legibus, & juribus Parlamentorum totiusque populi *Anglicani* evertendis arcana consilia in pectore suo olim habuisse, adhucque alere: quo convitio, ut ut mendacissimo, & ab omni specie veri alienissimo, nulla potentior machina ad quassandam subditorum fidem excogitari potuit. Licèt autem innocentiam suam publicis edictis sæpè sæpiùs, invocato Dei nomine, testatus fuerit optimus Rex, eandem tamen dicam toties confossam falsique convictam, majori impudentia, ad denigrandam illius famam impegere impii, perjuri, & sacrilegi calumniatores. Cui ut magis magisque obviam iretur, novam innocentiæ suæ asserendæ methodum inire pientissimo Principi placuit.

R. Caroli protestatio.

Rex sacrosancta corporis & sanguinis Christi in sacello ædis Christi *Oxon.* flexis genibus percepturus, dum D. *Usserius*, ea exhibiturus, accesserit, indicto facto, ut brevem moram faceret, surrexit ex pulvinari, & erecto corpore stans, illum clara voce ita affatus est.

MYLORD,

I espy here many resolved Protestants, who may declare to the world, the resolution I do now make. I have to the ut most of my power prepared my soul to become a worthy Receiver: and may I so receive comfort by the blessed Sacrament; as I do intend the establishment of the true Protestant religion, as it stood in its beauty in the happy dages of Queen Elisabeth, *without any connivence of Popery. I bless God, that in the midst of the publick distractions. I have still liberty to communicate; and may this Sacrament be my damnation, if my heart donot joyn with my lips in this Protestation:*

hoc est,

MYLORD,

Video hìc multos benè firmatos Protestantes, qui propositum illud, quod jam profero universis declarare possint. Ipse, pro viribus meis, quantùm possem, animam meam præparavi, ut dignè communicem: & ex hoc benedicto Sacramento solamen eatenus percipiam, prout apud me statuo veram Protestanticam religionem sicuti in felicibus Reginæ Elisabethæ *temporibus in pulchritudine*

Digitized by Google

tudine sua floruit, stabilire, sine aliqua Papismi conniventia. Benedico Deo, quod in mediis hisce publicis rerum confusionibus, adhuc fruar libertate communicandi : & in damnationem meam cedat hoc Sacramentum, si cor meum labiis meis in hac professione non conveniat.

Protestatio hæc solennis D. *Armachano* coràm aliquammultis Proceribus, aliisque celebrioris notæ viris tunc præsentibus, facta, mox typis exscripta erat : quam in hoc Commentariolo inserendam duxi, ne memoria ejus unquam intercidat : & eò quidem lubentiùs, quod ne millesimus quidem illorum, qui hodiè vivunt, de illa vel fando audiverit. Et facilè quidem & justis de causis crediderim, neminem præter rebelles schismaticos, & impios flagitiosissimorum Regicidarum nepotes, R. *Carolo* I. quo nemo fuit sanctissimi Numinis reverentior, ita sub diris obtestanti diffidere, reclamare, & refragari posse.

Hoc anno suppressa publico edicto, sive *ordinatione*, ut appellant, contra omne jus fasque, Liturgia, abolitisque sacris ritibus in Ecclesia *Anglicana*, ab ipsis Reformationis initiis sapientissimè institutis, ne omnem religionis curam abjecisse viderentur Parlamentarii *Westmonasterienses*, Conventum Anglicè, an *Assembly*, Theologorum ibi celebrandum indixerunt, quorum arbitrio, ipsis tamen approbaturis, commissum erat, ut novam fidei & doctrinæ confessionem, novamque sacri cultûs formulam. Quales verò fuerint istius novæ & hactenus in *Anglia* inauditæ Synodi, ex Clericis Laïcisque conflatæ, Adsessores, non parùm interesse puto, ut posteri norint. Plerique classicum ad bellum contra Regem gerendum ejurata fide, in pulpitis cecinerant, & in Hierarchiam, ab omni tempore in Ecclesia Catholica stabilitam, impudentissimis spurcissimisque libellis, apud vulgus quaquaversùm sparsis, & procacissimis conciunculis furore fanatico perciti, fuerant debacchati. Præclari quidem Mystæ istis egregiis muniis obeundis maximè idonei ! Non negandum est, versutos homines ad quandam sive gratiam sive auctoritatem sibi conciliandam, quosdam ex Episcopis, Presbyterisque, qui nondum ab illorum bona existimatione excidissent, intermisceri voluisse. In quibus, ut alios taceam, D. *Usserius* venit nominandus. At ille, quod de cæteris venerandis Præsulibus dicendum est, satis gnarus, intolerandum schisma inde enasciturum, multasque prodigiosas in detrimentum, imò & perniciem, veræ Religionis & Ecclesiæ mutationes ex necessitate suborituras esse, illos ne præsentia sua vel semel dignari voluit, & ab isto *malignantium*

Synodus *Westmonasteriensis.*

Digitized by Google

nantium cœtu prorsus abstinuit. Detracta enim sanctimoniæ, qua scelerata consilia prius obtexerant larva, *Usserius Oxonii* sub castrorum Regiorum præsidio tutus, rebellionem jam aperta facie ubique grassantem ex animo execratus est multosque concionibus assiduis, colloquiis, hortatibus, solutionibus dubiorum & casuum conscientiæ, scriptisque ad absentes transmissis, nutantes in fide erga Regem præstanda confirmavit, lapsosque restituit. Nec id diu factiosos rebellesque *Westmonasterienses* latere potuit, qui ex communi suffragatione lata illius nomen ex albo Adsessorum expungendum jussere: quod honori & beneficii loco *Usserius* duxit. Sed non hîc substiterunt Presbyteranorum furor & indignatio; mox enim luebat pœnas, licèt maximè immeritas, constantiæ ac probitatis suæ. Commissarii *Delinquentium* (ita enim quotquot ex sensu religionis & conscientiæ Regias partes in istis fatalibus dissidiis secuti fuerint, pro modestia sua nuncuparunt) prædiis bonisque mobilibus, ubicunque tyrannis ista sub dominante exercitu, illorum jussu conscripto, extendi potuerit, diripiendis, inque suum usum convertendis, deputati, ingentem, & quidem selectam, librorum copiam, aut secum ex *Hibernia*, cum reliqua supellectile ad domesticos usus necessaria, comportatam, aut pecuniis, rebus adhuc prosperis, nuper redemptam, in Collegio *Chelseiano*, prope Urbem sito, tanquam in Sanctuario ab omni militum violentia immuni, uti sacrum depositum, relictam, armata vi occuparunt: quam publica auctione essent venundaturi, nisi D. *Featleyus*, vir perdoctus, orthodoxusque Theologus, nondum ex ista Synodo, ob fidem, quam erga Regem & Ecclesiam clam retinuit, exauctoratus, & D. *Seldenus*, tunc temporis magni nominis Adsessor, sive precibus, sive pecuniis numeratis, intercessissent: quorum utriusque junctis operis & cura, thesaurus ille literarius, licèt non integer, (exspoliatus enim erat & codicibus quibusdam impressis & schedis manuscriptis mutilatus) conservabatur, D. *Usserio* aliquanto post tempore restituendus.

Epistolæ S. *Ignatii Antiocheni* ab *Usserio* editæ.

Ante multos annos *Usserius* Epistolas S. *Ignatii*, Episcopi *Antiocheni*, edere apud se constituit, quas miserè corruptas, mirisque interpolationibus, quæ sanctissimi Martyris genio, pietati, moribusque itidem & veterum Christianorum fidei & doctrinæ, & temporum rationi & calculo repugnant, & novitatem planè sapiunt fœdatas vidit, tristisque agnovit, in quibus defendendis, Scriptorum primæ classis *Romanæ* communionis, qui eas, prout in vulgatis codicibus exstant, pro integris & ab omni alienæ manus admixtione & adulteratione liberis haberent, judicium

cium deſideramus. De hiſce autem genuinis Epiſtolis, quas à S. *Polycarpo* collectas, & ab *Irenæo*, & *Origene*, & deinde ab *Athanaſio*, *Theodoreto*, aliiſque veteris Eccleſiæ Patribus frequenter citatas, *Euſebius Cæſarienſis* in ſpecie & nominatim memoravit, priſtinæ ſimplicitati reddendis, licèt operæ eſſet difficillimæ, & vix à quoquam, ſolis nudis manibuſque conjecturis freto, cum aliqua juſta boni ſucceſſus ſpe tentandum videretur, (neque enim illo tempore Exemplar Græcum ab iſtiuſmodi aſſumentis integrum & purgatum comparuit) non deſperavit *Uſſerius*, qui ſublimi ingenio & admiranda ſagacitate illud primus aggreſſus eſt. Cùm ergo harum Epiſtolarum veterem Latinamque verſionem, à tribus *Anglis* Theologis olim citatam, in Archivis Bibliothecæ *Caio-Gonvillani* Collegii apud *Cantabrigienſes* latere è catalogo codicum MSS. in utraque Academia repoſitorum *Jameſiano* A.MDC. typis *Londini* edito, didiciſſet, maximè ſolicitus erat, ut in illius uſum integra omni cum accuratione exſcriberetur: illique etiam geminam in Bibliotheca reverendiſſimi & doctiſſimi viri, D. *Richardi Montacuti*, Epiſcopi *Norwicenſis*, repertam poſteà feliciſsimè nactus eſt. Qua perlectâ & diligentiſsimè collatâ, quantum inter hanc & vulgatos Græcos codices ineſſet diſcriminis, plenè edoctus, ſententias iſtas, contra quarum veritatem & αὐθεντίαν, exceptiones legitimæ, & quidem inſuperabiles, à Reformatæ Communionis Theologis fuiſſent factæ, penitus abeſſe, & loca à Patribus inde excerpta, & præſertim teſtimonium illud à *Theodoreto* ex epiſtola ad *Smyrnæos*, quod in omnibus codicibus vulgatis deſideratur, reperiri, lætis oculis vidit animadvertitque. Ut ergo antiquiſsimum iſtud Chriſtianæ pietatis & doctrinæ monimentum à laciniis corruptorum fraude & mala mente inſertis, quantum fieri potuit, emendatum & integrum in lucem produceretur, ſummis ingenii & induſtriæ viribus collectis contendit: quod illo quidem tempore fecit eò libentiùs, quo Presbyterani ſub rebellis Parlamenti auſpiciis elati, contra ſacrum Epiſcoporum ordinem, in illis Epiſtolis, quatenus à Presbyteratu diſtinguitur, aſſertum, luculentiſſimiſque argumentis demonſtratum, non ſolum calamo & petulanti lingua, ſed & gladio tormentiſque bellicis pugnarunt. Tandem poſt longas moras deſideratiſſimum & auro contra non charum opus prodiit *Oxonii* A. MDCXLIV. cum hoc titulo:

Polycarpi & Ignatii *Epistolæ: unà cum vetere interpretatione Latina, ex trium manuscriptorum codicum collatione integritati suæ restituta: Accedit &* Ignatianarum *Epistolarum versio antiqua alia, ex duobus manuscriptis in* Anglia *repertis nunc primùm in lucem edita.*
Quibus præfixa est, non de Ignatii *solum &* Polycarpi *scriptis sed etiam de Apostolicis Constitutionibus & Canonibus* Clementi Romano *tributis*, Jacobi Usserii *Archiepiscopi* Armachani *Dissertatio.*

Post hanc verò Dissertationem *Usserius* adjicit Veterum testimonia de S. *Ignatio* & ejus Epistolis, & etiam de *Polycarpo.* Ad calcem apponuntur ejusdem *Usserii* in *Polycarpianarum Epistolarum Ignatianarum Syllogen*, diffusissimæ eruditionis, *Annotationes: in quibus Græcorum* Ignatii *exemplarium, & inter se, & cum utraque veteri Latina interpretatione, comparatio continetur.*

Hanc *Polycarpianarum Epistolarum Syllogen* sequuntur *Epistolæ*, in generali titulo quidem omissæ, *B. Ignatio adscriptæ, à mediæ ætatis Græcis sex* (in quibus illa ad S. *Polycarpum, Smyrnæ* Episcopum, perperam recensetur) *simul cum veteri vulgata Latina Versione: item à recentioribus Latinis additæ aliæ tres, quibus præmissa est* Mariæ Cassobolitæ, *posterioribus subjuncta S.* Mariæ *Deiparæ nomine ad* Ignatium *edita Epistola; unà cum* Ignatii *elogio, ipsius in sede* Antiochena *successoris*, Heronis *titulum præferente.*

In qua editione laciniæ ab Interpolatore Græco textui insertæ, quas vetus hic Interpres non agnovit, utpote longè meliori & sinceriori usus exemplari, distinctionis causa minio signantur.

Quàm præclarissimè autem de S. *Ignatio*, de Rep. literaria, de Ecclesia *Anglicana*, imò & de universa Christiana, hinc meritus fuerit D. *Usserius*, eruditissimi illius ævi scriptores cumulatissimis elogiis certatim testati sunt, & grata posteritas cum immortali *Usseriani* nominis celebratione mirabitur.

Penè nefas hîc reticere puto, eodem anno, quod non sine singulari Dei providentia factum videtur, S. *Ignatii* Martyris Epistolas genuinas Græcè, ex codice Bibliothecæ *Mediceæ Laurentianæ*, unà cum Episto-

Digitized by Google

la S. *Barnabæ*, curâ summi viri, D. *Isaaci Vossii*, *Amstelodami* prodiisse; qui veterem versionem Latinam *Usserianam*, Græco textui consonam respondentemque, ex adverso curavit apponendam.

De Appendice verò *Ignatiana*, ab *Usserio Londini* A. MDCXLVII. edita, in qua, inter cætera Antiquitatis maximi pretii monimenta, genuinæ istæ Epistolæ Græcè quoque continentur, postea suo loco dicendum erit.

Syriacum Epistolarum *Ignatianarum* Exemplar quantovis pretio redemptum voluit *Usserius*, qua de causa literas ad *Christianum Ravium* (a) tunc *Constantinopoli* agentem, cui annuam viginti quatuor librarum Anglicarum pensionem, dum in Oriente moram fecerit perquam benevolè assignavit, Septembre mense A. MDCXXXIX. datis, ex *Hibernia* transmisit, ut inter alios rarissimæ notæ codices ibi notatos, exemplar istud, si reperiri posset, à *Maronitis* compararet. Sed conatus iste perquam laudabilis planè in irritum cecidit; nec minus infeliciter post quadraginta annos succubuit V. Cl. D. *Roberti Huntingtoni* industria, qui easdem Epistolas Syriacè versas à Patriarcha *Antiocheno*, aliisque, tum per *Syriam*, tum per *Palæstinam*, *Mesopotamiam*, & *Ægyptum* sparsis, diligentissimè quæsivit, & investigavit. Sed omninò frustra; ut in illius vita fusè ostendi. Nec tamen hîc substitit in iis perquirendis anxia *Usserii* cura; quin volupe fuisset, easdem quovis idiomate, sive *Arabico*, sive *Persico*, sive *Armeno*, conscriptas, acquisivisse: ex quibus non parum emolumenti ad perficiendam, quam adornaturus esset, Græcam editionem se consecuturum sperabat. Ita intimis medullis fixus inhæserat *Ignatii* sui amor.

Dum hoc opus sub prelo adhuc sudaret, mox tamen in dias luminis auras ex istis tenebris angustiisque exiturum, de quo præclarissimè & optimè sentiebant Primores Academiæ *Oxoniensis*, utpote quibus *Usserii* pietas, summa eruditio & candidissimi mores, à multis annis, & jam longo apud illos incolatu, familiari conversatione, & convictu coram erant perspectissimi, in solenni Doctorum & Magistrorum convocatione, decimo Martii A. MDCXLIV. juxta computum *Anglicanum* celebrata, decretum erat, ut publico Academiæ *Oxoniensis* sumptu & nomine, *Usserii effigies* Ignatianis Epistolis, ab illo illustratis, præfigenda, una cum elogio, *illius, quàm fieri potest*, *meritis* (Elogium Academiæ *Oxoniensis* de *Usserio* publicè exhibitum.)

M 2

(a) V. Epist. CCCV. in *Sylloge*, pag. 623.

meritis pari, nec non hac Academiâ digno incideretur. Sed ii quorum intererat, ut liber ille, ab operis Typographicis consummatus, citra omnem diuturniorem moram, quàm citissimè publicaretur, de ista effigie parùm soliciti erant, perito chalcographo destituti: quam postea seorsim excudendam curarunt. Elogium verò illud, quo inter quosdam insignes viros, huic rei procurandæ deputatos, convenerat, ita se habet:

Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus, *totius* Hiberniæ *Primas*, *Antiquitatis primævæ peritissimus*, *orthodoxæ Religionis vindex* ἀναντίῤῥητος, *errorum malleus*, *in concionando frequens*, *facundus*, *præpotens*, *vitæ inculpatæ exemplar spectabile.*

R O B. P I N K, *Vice-Cancell.*

Ita nimirum illustre hoc reverentiæ, honoris, & observantiæ suæ erga *Usserium* monimentum ad posteros transmittere, inque omne ævum propagare Academici *Oxonienses* voluere.

S. Barnabæ Epistola. Hoc anno etiam primùm prodiisset S. *Barnabæ* Epistola, quam prelo paratam S. *Ignatii* Epistolis annexuisse destinaverat *Usserius*, nisi casus maximè deplorandus intervenisset. Exemplari enim manuscripto, cum reliquo apparatu, apud Typographum deposito, ferali incendio in civitate *Oxoniensi* de subito & rapidissimè erumpente, ipsius ædes & officina, cum omni supellectile libraria, flammis absumptæ erant: nec quicquam ereptum servatumque relinquebatur, præter pauculas schedas, typis nuperrimè exclusas, in quarum prima *Usserii Præmonitio* de istius Epistolæ ratione, argumento, contextura, antiquitate, auctoritate, & vero Auctore continetur. Hanc in præfatione editiónis ejusdem Epistolæ *Oxonii* è *Theatro Sheldoniano* MDCLXXXV. vir præstantissimus, D. *Joannes Fellus*, Episcopus *Oxoniensis*, de Rep. literaria, & de illa Academia optimè meritus, inserendam curavit: sed in fine mutilatam. Quem defectum cum ex iisdem schedis in oculum manumque fortè incurrentibus supplevissem, desideratam istam clausulam illi mox communicavi, ut in nova editione *Præmonitio* ista integra legeretur. Cùm verò supplementum

tum illud è paucis lineis constet, ne penitus intercidat, cum venia eruditi & curiosi Lectoris, hîc apponendum duxi.

Post Δέκα Βασιλεῖς ἀναστήσονται καὶ ὀπίσω, *adde* αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει κακῶς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς Βασιλεῖς ταπεινώσει. *Quod & ipsum non leve est antiquitatis argumentum.*

Quare quod de duobus locis, altero (a) *ex Evangelio juxta Hebraeos de Servatore à* Joanne *baptizando, de nequitia Apostolorum altero* (b) *ex ipso* Barnaba (*licèt* Ignatii, *ut dictum est, substituto nomine*) *à se producto usurpavit olim* Hieronymus, *quibus testimoniis, si non uteris ad auctoritatem, utere saltem ad antiquitatem, id in universam hanc epistolam accommodandum censemus: ejus antiquitatem ita suspicientes, ut auctoritatem tamen* (c) *sententia illi Apostolicae subjiciendam esse non abnuamus: omnia probate, quod bonum est, retinete.*

A. MDCXLV. Appetente vere, cùm Serenissimus Rex, ipsius rebus jam inclinatis, inque pejus quotidiè labentibus, Principem *Walliae*, primogenitum suum, sapientissimis Consiliariis & numeroso equitatu stipatum, versus occidentales *Angliae* plagas, tum illius saluti, ne in manus Rebellium, qui de obsidendo *Oxonio* consilia inière, incideret, consultaturus, tum nobiles viros in istis Provinciis fide integros, praesentia illius copiisque subsidiariis roboraturus, dimittere statuisset, *Usserius*, quem in castris *Oxoniensibus* commorantem, perpetuis ferocientium Militum clamoribus interesse magis magisque taedebat, felici hac opportunitate arrepta, relicto *Oxonio*, eheu! musis depulsis, in sedem *Bellonae* converso, serenissimum Principem *Bristoliam* usque comitatus est. Inde in *Walliam* posteà se recepit, asylum apud Amicos, ubi Deo & sibi vacaret, in mediis montibus quaesiturus. Relicto Oxonio Usserius Walliam petit.

Superato freto *Sabriniano*, appulit *Cardiffam*, oppidum in comitatu *Glamorganiensi*, in Australi *Wallia* prope mare, tum situ, tum propugnaculis, contra quosvis subitaneos hostium impetus, munitum satis: quò confugerant etiam multi Nobiles ex propinquis vicis, qui Regiis partibus adhaeserant, Parlamentariorum depraedationibus insultibusque expositi & obnoxii: cujus erat Praefectus, vir antiquae fidei & excelsi animi, D. *Timotheus Tyrrillus* Eques auratus, qui illius unicam filiam, virginem lectissimam, D. *Elisabetham Usseriam*, in uxorem duxerat:

M 3 Haec

(a) V. Cl. *Salmasium* de foenore trapezitico p. 327.
(b) *Hieron.* l. 3. adv. *Pelag.* cap. 1.
(c) 1 *Thess.* V. 21.

Hæc incredibili cum lætitia à dignissimo genero & filia exceptus, ad desueta studia (cistulas enim librorum, pro more, quocunque iverit, attulerat) lætus rediit, condendis *Annalibus* maximè intentus. Dum in hoc secessu per dimidium anni securus delituerit, Serenissimus Rex, post prælium *Nasebeiense* inauspicatissimè initum, ex ista clade tandem ad arcem *Raglandianam*, antiquam illustrissimi viri, Marchionis *Wigorniæ*, sedem salvus evasit: deinde rebus suis, quoquo modo compositis, *Cardiffam* venit, ædibus Gubernatoris excipiendus. *Usserius* verò eodem, quo antea, benignissimo vultu & sermone à Rege excipitur, ad frequens colloquium, jam sub eodem tecto hospes, admissus: & concionem coram illo, istorum temporum circumstantiis, ut credi oportet, maximè accommodatam, die Dominico habuit. Post paucos dies discedens Rex, annona, armis, pulvere pyrio, reliquisque bellicis provisionibus exinde sublatis, milites præsidiarios secum duxit, ut oppidum illud, jam planè incustoditum, non amplius defendi potuisset. Postquam autem Regi valedixisset *Usserius*, redux tristissimum Ecclesiæ *Anglicanæ* fatum, & periculosissimam, ad quam pientissimus Princeps impia rebellium subditorum rabie, hactenus fuisset redactus, & deinceps videretur redigendus, conditionem non sine horrore & summa animi tristitia deploravit.

Dubius animi, quò se verteret, planè nescivit. Omnis enim spes redeundi *Oxonium*, adhuc, invicta præsidiariorum virtute servatum, quò Rex per ambages tandem incolumis pervenisset, præcludebatur. Facilis equidem erat ex isthoc portu in *Galliam* aut *Hollandiam* navigatio: sed credo multa intervenisse, quæ cogitationem istam, si in animo suborta fuisset, omninò averterent. In hac verò rerum, qua distinebatur, perplexitate, sensu reverentiæ erga D. *Usserium* tacta, illustris femina, Domina *Stradlinga*, dotaria, illum cum filiâ, paucisque famulis, ad ædes suas, *Castrum S. Donati* nuncupatas, humanissimis literis invitavit. Sed ad proficiscendum promptis paratisque nova remora injecta est. Certissima enim fama percrebuit, rusticos ad multa millia, correptis, uti præ se ferebant, pro Rege armis, ubique per globos coeuntes, viis publicis insedisse, ita ut iter istud ingredi temerarium videretur. Utcunque ductores, qui per vias invias à nemine calcatas, aut saltem minus frequentatas, in lateribus montium illos absque periculo pertransire posse, fide data, spopondissent, ab instituto itinere, Amicorum consiliis ad id persuasi, absistere noluerunt: quos citò temeritatis

suæ

suæ pœnituit. Nam quidam palabundi illac fortè transeuntes, illos, immanium latronum ritu, equis, pecuniis, & pretiosa supellectile abreptis, spoliare nequaquam contenti, cistis effractis, libros omne genus, mox per multorum manus distractos, prout quisque in prædam incidisset, abstulere. Opportunè quidem intervenerunt duo tresve, qui militibus hisce, potius confusè, licèt ingenti numero congregatis, quàm in justum exercitum, sub disciplinæ militaris regulis aptè conscriptis, præfuere, quorum jussu & auctoritate, equis & supellectile restitutis, ab omni alia barbarie cessatum est. In ædibus cujusdam viri nobilis, non procul dissitis, quò se receperat *Usserius* pernoctaturus, dirissimo mœrore penè confectus, de miseranda ista sorte, permittente Deo, cujus divinæ voluntati se morem gerere æquo animo debere agnovit, maximè dolebat, eo quod ingens ista Collectaneorum, viginti annorum labore & industria congestorum, moles, quæ tandem aliquando in publicum Ecclesiæ & literarum commodum esset producturus, jam coram oculis pauculis momentis periisset. Nec videtur bonorum jactura, quam à rebellibus *Hibernis* ante paucos annos passus fuerit, ipsius animum acriùs pupugisse. Sequenti die, vicini Nobiles & Parochi illum adeuntes, se de hoc damno, quantum in illis erat, reparando, solicitè curaturos, interposita fide polliciti sunt, quod & abundè præstiterunt, publicis enim denuntiationibus, tum in vicis oppidisque, tum in ecclesiis passim factis, ita cum colonis, sibi jure clientelari, aut qualitercumque obnoxiis egêre, ut spolium illud literarium non integrum quidem (solebat enim dolens inter deperditos, duos codices manuscriptos de *Waldensibus*, catalogum Regum *Persiæ*, Persicè, ipsi ab *Elichmanno* communicatum, & denique (a) volumen de variis novi Testamenti lectionibus, recensere) post duos tresve menses restituendum curarent.

Mox ventum est ad *castrum S. Donati*, in quo, tanquam in centro quietis, ob omni militum injuria immunis & illæsus, suavissimisque vitæ delinimentis benignissimæ Hospitæ munificentia perfusus, hanc novam & insperatam felicitatem sibi gratulatus est, quod ingentis copiæ librorum optimæ notæ usus jam suppeteret. Olim enim Viri splendore natalium & titulis illustres, D. *Edwardus Stradlingus*, regnante *Elisabetha*, Eques auratus, & filius D. *Joannes*, postea sub Rege *Jacobo* I. ex ordine Baronettorum, sed omnigenæ antiquitatis, præsertim *Bri-*

(a) Epist. CCXLVI. D. *Usserii* ad D. *Hammondum* in *Sylloge* p. 543.

Digitized by Google

Britannicæ, studio longè illustriores, quorum utriusque V. Cl. *Gulielmus Camdenus* in *Britannia* sua, in descriptione *Glamorganiæ*, non sine debitis meminit elogiis, Bibliothecam instructissimam ad seros nepotes transmittendam magnis sumptibus illic condidere. In istud sacrarium illicò admissus *Usserius*, membranas chartasque antiquas, Historias, Annales, & quicquid veteris ævi monimentorum ibi exstabat, frequenti & diligenti manu versavit; ex quibus non mediocre accessit auctarium, illustrandis Ecclesiarum *Britannicarum* Antiquitatibus non ita pridem editis destinatum. Sed post mensem, sive id ex immodicis laboribus, sive ex inveteratis supervenientis senectæ malis, evenisset, acutissimis tum stranguriæ, tum ischuriæ doloribus correptus jacuit, quos postea sanguinis ex naribus fluxus, neutiquam per multas horas sistendus, excepit, ut jam de illo, viribus exhaustis, in extremis mortis agonibus laborante, ipsis medicis quoque despondentibus, penè conclamatum fuerit. Undique percrebescebat rumor, illum morti succubuisse, quem Regis adhuc *Oxonii* moram facientis aures attigisse supra retuli: & quasi extra omne dubium positum fuisset, Vir doctissimus & *Usserio* perquam charus, *Joannes Gravius*, Astronomiæ apud *Oxonienses* Professor *Savilianus*, ad testandum tum luctum, tum reverentiam & amorem suum erga reverendissimum Antistitem, Inscriptionem sepulchrali marmori incidendam, quam inter illius schedas manu exaratas, reperi, paravit. Sed Deo Opt. Max. misericorditer ordinante, post diuturnos languores, & lentè admodùm, non sine gaudio omnium bonorum, tandem convaluit, quod reliquum erat vitæ, Deo, Ecclesiæ, Patriæ, & Reip. literariæ consecraturus.

A periculoso morbo, quo correptus liberatur.

Londinum repetit, à Comitissa *Petroburgensi* invitatus.

Sesquianno propemodùm in *Wallia* expleto, incertus adhuc, ubi pedem & lares figeret, an in *Anglia*, an aut alibi terrarum, tandem viatico, pecuniisque, quas vicini Nobiles benevolè suppeditarunt, instructus, & salvo conductu à Parlamentariis, qui devicto Regio exercitu, rerum potiti sunt, ægrè impetrato, *Londinum* contendit, in amplissimis ædibus illustrissimæ Dominæ, Comitissæ *Petroburgensis*, de qua olim optimè meruerat, recipiendus. Illa enim spondebat & fidejubebat; ex gratia cum quibusdam Magnatibus adversarum partium jam dominantibus, quos cognatione attigit, inita, ut nihil mali ille, futurus domesticus, ex Presbyteranorum aliorumque Sectariorum malevolentia, odio, & invidia pateretur.

Utcunque, consultum, imo necessarium videbatur, id Commissa-

riis,

riis, ad explorandum omnes, qui Regias partes secuti, urbem accesserint, Deputatis protenus repræsentare. Coram hisce Inquisitoribus comparere jussus *Usserius*, tortuosis quæstionibus pro sapientia sua ingenuè respondit, fide adhibita, se, præsentibus tunc *Oxonii* Agentibus, à Confœderatis Rebellibus de toleratione Pontificiæ religionis in ista Insula post inducias procuranda missis, Regiam Majestatem humillimè interpellasse, ut nihil in rebus ad Religionem spectantibus, illo inscio, ageretur: quod & Rex benignissimè pollicitus est: nec apud Regem aliud consilium se interposuisse, neque eidem tolerationi propositæ Regem ipsum vel minimùm favisse; sed è contrario, eandem, cùm res ista in Concilio sanctiori disceptaretur, strenuè impugnasse. Postquam verò Præsidem *juramentum*, uti appellabant, *negativum* obtrudentem, ut de re tanti momenti apud se paucis diebus interpositis, deliberaret, rogasset, abiit impunis, nec, utpote D. *Seldeno* aliisque ex inferioris Cameræ Adsessoribus, quos habuit amicos, sese in illius gratiam interponentibus, iterùm comparebat, ab ejusmodi impiis postulationibus, quas execratus est, omninò liberatus.

Ab isthoc tempore, rarissimè, nisi justis de causis, ab illustrissima femina reliquo vitæ tempore avellebatur, ad mortem usque; ædibus illius, sive in urbe, sive rure, in Provincia *Surreiensi* affixus, & incredibili istius comitate, quasi vi placidissima detentus, tanquam in propriis & sui juris ædibus, ibi mansit.

Ineunte A. MDCXLVII. venia à Parlamentariis ægrè admodùm impetrata, in sacello Jurisperitorum Collegii, quod *Hospitium Lincolniense* nuncupatur, in suburbiis *Westmonasteriensibus*, juxta illorum desiderium munere concionatorio fungi cœperat, quasi id, si non unicum, saltem præcipuum vitæ Ecclesiasticæ habendum esset propositum & finis: in quo quidem longo usu exercitatissimus, ingenio & memoria expeditè per omnes positivæ ac practicæ Theologiæ articulos communesque locos percurrentibus, quicquid in mente absque aliquo laborioso cerebri nixu concepisset, id facili oratione, nec tamen incompta, parturivit: nec pensum istud hebdomadarium, durantibus terminis h. e. quando nimirum lites causæque forenses aguntur, ferè per octo annos continuatum, obstabat, quominus libris, quos dudum composuit aut compositurus erat, edendis strenuam navaret operam. Quò autem commodiùs apud ipsos, quotiescunque adlubitum fuerit, diversaretur *Usserius*, hujus societatis Primo-

In Sacello Hospitii *Lincolniensis* ordinarius Concionator.

mores, (inter quos vir insignissimus & jurisconsultissimus, D. *Matthaus Halesius*, post instauratam Monarchiam, primarius *Angliæ* Justitiarius à R. *Carolo* II. constitutus, maximè memorari debet) amplas cameras, omni cum decora & utili supellectile instructas, illi assignarunt, eò sanè expetibiliores, quod jam commodissimum penu, quo reponerentur libri, non nisi propitio Numine servati, quibus uti frui pridem negatum fuit, ibi esset reperturus.

Bibliotheca ipsi restituta.

Bibliothecam enim selectissimam & omne genus libris refertissimam in ædibus suis *Drogheda* reliquit, ex *Hibernia* egressus. Hanc verò Urbeculam Rebelles arctissima cinxerunt obsidione, tumida spe elati, imò securi, opimam istam prædam ab illorum manibus eripi non potuisse. Sacrificuli de Bibliotheca ista ditissima inter se propria & peculiari sorte partienda, vel saltem igni devovenda, frequentes sermones conseruere. Sed impia illorum consilia cruentasque machinationes evertit justissimus scelerum vindex, Deus. Immissi enim milites, civesque, quò majoribus cladibus pressi, eò obstinatiores redditi, licèt fame penè enecti, nullis blanditiis pellicendi, nullis minis vel crudelissimæ mortis ad deditionem perterrefaciendi, hostes cum ingenti strage & dedecore sese turpi fuga subducere coegerunt.

Mox *Nicolaus Bernardus*, S. Theologiæ Doctor, & Ecclesiæ *Ardachensis* Decanus, Bibliothecam istam, cui concredita fuerat, primò *Cestriam* in *Anglia* avehendam, & inde, desæviente bello, viisque publicis à militum rapinis & concussionibus, liberatis, tandem *Londinum* vero possessori, qui de hoc pretioso peculio triumphos egit, reddendam curavit.

In hoc sacro munere obeundo alacri, prompto, inconcussoque animo perrexit, usque dum affecta ætas permiserit. Caligantibus enim oculis & voce præ defectu dentium ita deficiente, ut illa vix in tanto Auditorum consessu percipi potuerit, non longè ante mortem, admodum tristis & invitus cedere cogebatur.

Appendix Ignatiana ab Usserio edita.

A. MDCXLVII. *Londini* edita est ab *Usserio Appendix Ignatiana*, in qua continentur.

I. Ignatii *Epistolæ genuinæ, à posterioris Interpolatoris assumentis liberæ, ex Græco Mediceo exemplari expressæ, & nova versione Latina explicatæ.*

II. Ignatii *Martyrium*, à Philone, Agathopode, *& aliis, qui passioni illius*

illius interfuerant, descriptum, ex duabus antiquis Latinis ejusdem versionibus, nunc primum in lucem editum.

III. Tiberiani, Plinii Secundi *&* Trajani *Imperatoris, de constantia Martyrum illius temporis Epistolæ.*

IV. Smyrnensis *Ecclesiæ de* Polycarpi *Martyrio Epistola, cùm antiqua Latina ejusdem Metaphrasi, integrè nunc primum edita.*

V. *In* Ignatii *&* Polycarpi *Acta, atque in Epistolas, etiam* Ignatio *perperàm adscripta, Annotationes.*

Acta Martyriorum S. *Ignatii* & S. *Polycarpi*, præclara Antiquitatis maximi pretii monumenta, (unà cum *Actis* Barnabæ, *consobrino ipsius*, Joanni Marco *ineptè affixis)* ante tres annos in publicam lucem *Oxonii* protulisse destinârat *Usserius*, ut ex synopsi totius operis, superstitibus Epistolæ S. *Barnabæ* schedis præmissâ, liquet, nisi grave illud incendium supra memoratum fataliter obstitisset. Licèt verò aut illius in *Wallia* absentia, aut publica-mala longiorem moram, quam speraverit, indulsissent, tamen bonas inceptum illud absolvendi in animo spes alebat, quod jam tandem factum fuisse orbis literatus gratulatur. Interea temporis, omni mala *Vossianæ* industriæ & fidei suspicione posthabita, ex summa serenissimi Principis *Ferdinandi*, Magni Ducis *Hetruriæ*, benevolentia & gratia, V. Cl. D. *Americo Salveto*, ipsius apud Regem *Carolum I.* Ablegato, operam & commendationem interponente, exemplar istud *Medicæum*, quod ad Epistolas genuinas spectat, exscribi, & denuò hic etiam imprimi curavit: criticis tum ipsius, tum D. D. *Patricii Junii* & *Isaaci Vossii* conjecturis & emendationibus margini appositis, doctissimaque præfatione, in qua *Claudii Salmasii* & *Davidis Blondelli* exceptiones *de verbo ex sige producto* sumptæ, quasi post *Valentini* hæretici tempora à quodam Impostore sub S. *Ignatii* nomine excogitatæ fuissent, contra illarum *αὐθεντίαν* intentatæ, refelluntur, præfixa.

Prodiit etiam hoc anno *Usserii* de *Romanæ Ecclesiæ Symbolo Apostolico vetere, aliisque fidei formulis, tum ab Occidentalibus, tum ab Orientalibus, in prima catechesi, & baptismo proponi solitis*, Diatriba. *De Symbolo Apostolico, aliisque fidei formulis Diatriba.*

Accesserunt.

I. Athanasii *Symbolum, à Græcis interpolatum.*

 II.

II. *Symbolum aliud, eidem etiam à quibusdam tributum.*
III. *Hymnus Matutinus & Vespertinus veteris Ecclesiæ.*
IV. Hildeberti Cenomanensis *de confessione Trinitatis Hymnus, & Oratio ad Dominum.*

Hoc opusculum inscribit *Usserius* clarissimo & doctissimo viro, *Gerardo Joanni Vossio*, qui, uti olim in Historiæ Pelagianæ elucidatione, ita nuper, Dissertatione de tribus Symbolis edita, in hoc argumento illustrando, absque communicatis sibi invicem consiliis, illum antevertisset. Multa verò hîc occurrunt à *Vossio* aliisque synchronis Scriptoribus, intacta, aut saltem leviter tacta, & multa nova ex obscurissimis Bibliothecarum adytis in lucem eruta, doctisque scholiis & observationibus illustrata. Novum verò illud, amplas nimirum de Spiritu Sancto explicationes, cum sequentibus articulis, quas communis opinio à Patribus Concilii *Constantinopolitani* contra *Eunomii* & *Macedonii* τῶν πνευματομάχων hæresin additas asserit, à primariis quibusdam Synodi *Nicenæ* Adsessoribus, post solutum Concilium eidem Symbolo adjunctas fuisse, vix admittendum aut probandum videtur. Rationes autem, quibus hanc sententiam suam tuetur, hîc in examen non revocabo: dispiciant alii.

De *Macedonum* & *Asianorum* anno Solari Dissertatio.

Cùm omnis historia planè manca sit, & confusa obscuritate laboret, absque explicita & accurata temporum designatione, *Usserius* ideò quò faciliori opera res omnium seculorum aptiori ordine connecterentur, ab intima antiquitate replicandæ, Chronologiæ studium sibi gnaviter esse excolendum pro prudentia sua duxit: quali autem successu, breviculum quidem, sed tamen perinsigne specimen (inter alia posthac memoranda) anno MDCXLVIII. *Londini* editum, in omne ævum testabitur, sub hoc titulo: Jacobi Usserii Armachani *de* Macedonum *&* Asianorum *anno Solari Dissertatio: cum* Græcorum *Astronomorum Parapegmate, ad* Macedonici *&* Juliani, *anni rationes accommodato.*

In hoc libello eruditissimus Auctor de mensibus solaribus à *Macedonibus* in communem *Græcorum*, qui lunaribus hactenus assueverint, usum, utrorumque collatione cum *Julianis*, uti & aliarum Gentium mensibus, facta, & de tempore, quo Martyrium subiit S. *Polycarpus*, disserit: & deinde postquam de integra *Macedonici* & *Asiani* anni dispositione & methodo egisset, canonas certos fixosque ad inveniendum Cyclos Solis & Lunæ, tempusque celebrandi Paschalis modo didactico sub-

Digitized by Google

ſubſtituit; curioſis quibuſdam adnotationibus de cœleſtibus motibus juxta veterum *Græcorum* Aſtronomorum, putà, *Metonis*, *Calippi*, *Eudoxi*, & aliorum obſervata, ſubindè intermiſſis. Ad calcem apponitur pulcherrima & utiliſſima *Ephemeris* totius anni, in qua, utpote ex diverſis eorundem Aſtronomorum Parapegmatibus ſummo cum labore collecta, ſtellarum ortus & occaſus, & tempeſtatum præſagia, quæ in iſtis climatibus accidere ſolebant, κατὰ πλάτος indicantur. In iſta perplexa parumque tunc temporis explorata Chronologiæ parte, ut *Uſſerii* conjecturæ ſcopum ſemper attingerent, id quidem humani ingenii vires ſupergredi videtur. Atque hanc laudem apud omnes ingenuos ſaltem meretur, quod viris doctiſſimis & præſtantiſſimis, in eodem ſtadio poſtea ſecundiori pede decurrentibus, tanquam dux & monſtrator viæ, vel invidia teſte, præivit.

In ſolenni iſta collatione inter Regem captivum & Parlamentarios Deputatos de revocanda pace, ſopiendiſque illis cruentis, ſub quibus *Anglia* magis magiſque fatiſcebat, propemodum expiratura, diſſidiis in Inſula *Vecti* menſe Septembre hujus anni haberi cœpta, inter alias iniquiſſimas conditiones, poſtularunt Presbyterani, ut Epiſcopatus ex Eccleſia *Anglicana*, ipſo conſentiente, & ſcitum illud, prius ab illis latum, ratum habituro, exterminaretur in perpetuum. Hoc pientiſſimi Regis animum acerrimè urebat, qui ordinem illum ſacrum, ab ipſis Apoſtolis in primis naſcentis Eccleſiæ Chriſtianæ initiis fundatum, armis licèt infelicibus, adhuc tamen invicto calamo & lingua, propugnavit. Si in moderando Epiſcoporum, ſalvo ordine, poteſtate, adhibitis in graviſſimis cauſis Eccleſiaſticis Presbyterorum conſiliis & ſuffragiis, Schiſmaticorum furor ſeſe ſtitiſſet, haud invitus conſenſiſſet. Sed omnes indebitas *conceſſiones* omniaque pacifica conſilia cum ritu & contumelia rejecerunt hi Demagogi & Miniſtelli, qui in Eccleſia dominari cupiebant, nullius juriſdictioni & juſſibus obnoxii. Inter Theologos magni nominis, quos bonis, dignitatibus, reditibuſque exutos, Regiis partibus fideliſſimè adhærentes, Rex accerſiverat, ibi præſentes, aderat quoque *Uſſerius*, qui ad Presbyteranorum contumaciam expugnandam, ſciagraphiam novi regiminis Eccleſiaſtici, maximè in juris Epiſcopalis diminutionem ceſſuri, exhibuiſſe fertur, ejuſdem planè cum illa ſupra memorata, ad diſciplinam Eccleſiæ *Scoticanæ*, primò à *Knoxio* & *Melvino* introductam & ante paucos annos ſub *Carolo* I. rebellibus Confœderatorum armis ſtabilitam, nimium quam adaptata, formæ: hoc

Collationi inter Regem & Parlamentarios Deputatos in inſula Vecti inſtitutæ interfuit *Uſſerius*.

solo nomine excusandus, ut hoc iterum repetam, quod illorum exacerbatas mentes non aliud malorum impendentium remedium admissuras esse credidisset. Sed omnis spes ineundæ concordiæ citò evanuit, cessantibus post duos menses fraudibus & perfidia *Cromwelli*, *Iretoni*, aliorumque è factione & secta Independentium, qui in Senatu pariter, ac in exercitu, superiores partes tulerint, colloquiis. Inde, expulsis Presbyteranis, tragica optimi Principis cædes mox secuta est, quod norunt omnes: neque istorum temporum Annales replico.

Summus *Usserii* dolor ob immanissimum R. *Caroli* parricidium à Perduellibus perpetratum.

Cùm inauspicatissimus iste dies, tricesimus Januarii, instaret, quando innocentissimæ vitæ & afflictissimæ virtutis Princeps, *Carolus* primus, quo nemo aut sancti Numinis reverentior, aut legum observantior, aut populi illius curæ commissi amantior fuerat, nefando & post homines natos inaudito impiissimorum Perduellium scelere morti adjudicatus, cruentum pro Ecclesia & pro legibus martyrium subibat, ædium Comitissæ *Petroburgensis*, in quibus hospitabatur *Usserius*, tectum, unde facilis versus fatale pegma in spatiosa area juxta Palatium Regale, quod *Whitehall* nuncupatur, erectum, pateret prospectus, invitus & reluctante animo, aliorumque repetitis postulationibus potius, quam sibi indulgens, tandem ascendit, ut longum vale clementissimo Domino suo diceret, illo ipso tempore, quo Rex ad circumstantes orationem habuit: interim precibus intus conceptis, quas lachrymæ ab oculis ubertim manentes, suspiria & gemitus excepere, apud Deum fusis, ut illius animum Spiritus S. gratia in istis ultimis agonibus firmaret, & solaretur. At cùm finita oratione vidisset Regem sibi exuisse diploidem, ut securi cervicem commodiùs submitteret, totus contremuit, ingentique oppletus horrore, deliquium pati cœperat: inde citra vel minimam moram à famulo in cubiculum ductus, lecto decubuit, ibi aut extremum exspiraturus, aut saltem applicitis corroborantibus remediis resocillandus. Nemo sanè immanissimum illud & maximè execrandum flagitium aut acriori doloris sensu luxit, aut parricidas majori odio insectatus est, aut pientissimi Martyris memoriam grandioribus elogiis celebravit, cujus natali die, quo victima cecidit, recurrente, per reliquos vitæ annos, se precibus, sacris meditationibus, jejuniis, & mœrori totum devovere, iramque provocati Numinis, ne in universam Gentem communi clade inardesceret, importunis intercessionibus deprecari solitus est.

Annales mundi ab *Usserio* editi.

Cum *Usserius* diligentissimam Historiæ universali omnium seculorum

ab

ab orbe condito ad ultimum *Hierosolymorum* excidium, quantum ex sacris Scripturis, librisque Ebræis, Græcis, & Latinis, quotquot hodie exstant, aut in bibliothecis manu exarati reperiuntur, exhauriri potuit, sive longè antè, sive post religionem Christianam in universum orbem terrarum prædicatione Evangelii introductam, juxta veros calculos justa & concinna serie conscribendæ operam diu adhibuisset, de edendis istis Annalibus, incredibili industria, sudore, vigiliisque elaboratis, præcipua illi jam septuagenario cura fuit: & meritò quidem: quicquid ille senserit, non tam ipsius, quàm posterorum plurimùm interesse, ut hi accuratissimi omnigenæ Antiquitatis Commentarii, manu propria elimati, & absque alienis admixtionibus integri, ipso adhuc vivente, legerentur. Felicissimè ergo *Londini* A. MDCL. prodiit *Annalium pars prior, à temporis Historici principio, usque ad* Maccabaicorum *initia producta: unà cum rerum* Asiaticarum *&* Ægyptiarum *Chronico:* quam postea A. MDCLIV. secuta est *Pars posterior, in qua, præter* Maccabaicam *& Novi Testamenti historiam, Imperii* Romanorum *Cæsarum sub* C. Julio *&* Octaviano *ortus, rerumque in* Asia *&* Ægypto *gestarum continetur Chronicon, ab* Antiochi Epiphanis *regni exordio, usque ad Imperii* Vespasiani *initia atque extremum Templi & Reip. Judaicæ excidium deductum.* Hisce vero Annalibus posterioribus addendum primo instituit, *Ecclesiastici Chronici Breviarium, usque ad quarti post Christum natum seculi exordium.* Quod utinam absolvisset! Postea Annales hi veteris & novi Testamenti simul editi erant *Parisiis* A. MDCLXXIII.

Quantis plausibus exceptum fuerit hoc desideratissimum opus & maximi in omni historia usus, cum id omnibus in harumce literarum studiis paulò versantibus sit compertissimum, non opus est, ut hîc multis ostendam. Quidni tamen dixero, chronologiam, tam sacram, quàm civilem, quæ hactenus spissa obscuritate & incertitudine laboraverit, jam ad certam facilemque methodum redactam; Epochas celebriores tum *Judæorum*, puta orbis conditi, diluvii, exitus *Israelitarum*, ex *Ægypto*, eorundemque ex captivitate *Babylonica* reditus, tum aliarum Gentium, uti Olympiadum, *Nabonassari*, *Romæ* conditæ, quarum anni jam ordine imperturbato decurrunt: (ex harum enim originibus evolutis monstratisque pendet luculenta rerum ubique gestarum cognitio, ut nullo negotio in communi periodi *Julianæ* mensura simul conjungi, comparari, & conciliari possint, fixas & determinatas, denique tem-

temporum rationes, successionesque Regum *Judæorum*, *Ægyptiorum*, *Assyriorum*, & *Persicorum* ritè compositas; item *Romanorum* peragrationes, itinera, victorias, triumphos, reliquaque in *Asia*, *Syria*, *Palæstina*, *Ægypto*, & alibi, sive foris, sive domi præclarè acta, cum N. Testamenti historia suis locis & tempore inserta esse? Inter præcipua & celebratissima stupendæ eruditionis monimenta, quæ superior ætas produxerit, *Annales* hosce jure meritissimo recenseri oportere, non vanus auguror, omnes proba mente & judicio præditi promptè fatebuntur.

Usserii ad *Cappellum* Epistola de variis Ebraici textus lectionibus.

Cùm acerrimæ lites, verbosa protervitate gravidæ, inter *Ludovicum Cappellum*, doctissimum *Criticæ sacræ* Auctorem, & *Arnoldum Bootium*, Ebraicè peritissimum, de variantibus Ebraici textus lectionibus, an nimirum ex Græca τῶν LXX. versione, aut aliunde, colligi aut possint, aut debeant, agitarentur, ambo suarum opinionum invicem repugnantium vi nimium confisi, Epistolis ad *Usserium*, tanquam ad æquum idoneumque Arbitrum scriptis editisque publicè appellarunt. Ille verò silentio sibi indicto, ejusmodi concertationibus, à quibus mentem habuit aversissimam, intermisceri diu nolens, tandem *Capelli* repetitis, iisdemque importunis, epistolis provocatus, sententiam, non præcipitem quidem & temerariam, aut ex studio partium dictatam, sed gravem, modestam, & ex sano judicio, libratis rerum momentis, prout sibi videbatur, derivatam, epistola ad eundem A. MDCLII. edita, dixit. Veruntamen an ille omnibus *Cappelli* argumentis probè & ad plenum satisfecerit, & an conjecturæ illius scopum semper attigerint, ego non inquiro: alii judicent: qui facilè interim dabunt, multa tum ad Græcam versionem, tum ad *Samaritanum* Pentateuchum, quem à *Dositheo*, ortu & genere *Samaritano*, & supparis cum *Simone* Mago ætatis, interpolatum, correptum, & depravatum fuisse ex decreto Synodico *Eulogii Alexandrini* apud *Photium* statuit, pertinentia, curiosa indagine eruta, & lectu dignissima, illic reperiri.

Usserium ad se vocat *Cromwellus*, cum illo consilia vafrè initurus.

Usserii fama per universam *Angliam*, & potissimùm in Urbe, tum ob concionum in sacello *Lincolniensis Hospitii* habitarum frequentiam, tum ob libros recèns editos, magis magisque inclarescente, scelestissimus Latro, *Oliverus Cromwellus*, qui infamibus rebellis Parlamenti reliquiis (quæ vulgatissimo scommate *Uropygium*, Anglicè *The Rump-Parlament*, erant nuncupata) mense Aprili expulsis, summam rerum potestatem, imperio planè despotico sibi arripuisset, ut majorem populi pri-

plausum captaret, *Usserium* accersitum obvia comitate excepit, & inter alia colloquii argumenta, sub falsa fictaque pietatis specie *de augendo & stabiliendo tum in* Anglia, *tum alibi terrarum*, *communi Protestantium commodo*, (sic ad fallendam incautam plebem sceleribus suis meliùs securiùsque obtegendis *religionis Protestanticæ* causam prætexere solent Invasores) disseruit: sed quicquid sani consilii dictaverit prudentissimus & piissimus Archi-Præsul, enthusiasticus iste, quo exagitatus erat, furor, id planè irritum reddebat. Utcunque benignè dimissus erat *Usserius*, quem, licèt fanatico œstro percitus, Ordinem Episcopalem, Liturgiam, sacrosque Ecclesiæ *Anglicanæ* ritus, Clerumque Orthodoxum, fortunis & dignitatibus suis ob fidem in Regem Martyrio coronatum, Filiumque exulantem præstitam, exutum capitaliter odisset, nondum retecta hypocriseos larva, revereri & diligere præ se tulit: & ut id luculentiori documento constaret, suggerente, quod vero non absimile videtur, *Bernardo*, olim *Usserio* à sacris, jam verò *Cromwello* ab eleemosynis . . . . libras ex pecuniis à *Deo dandis*, h. e. ex animalibus aliisve rebus divenditis, quæ aliquo modo ad mortem cujuspiam inferendam conduxerint, crescentibus, utpotè ex veteri lege Regio Eleemosynario cessuris, piosque in usus erogandis, illi numerandas permisit. Nemo sanè *Usserio* pusillanimitatem exprobrare debet, quod pensionem istam non optanti, nec teruncium quidem exspectanti oblatam, ne dicam, obtrusam invito animo acceperit: cùm præcipitis consilii damnosæquæ imprudentiæ fuisset redarguendus, si secus fecisset. Hac autem prudentia faciliorem sibi parabat viam intercedendi apud Tyrannum alias infestum, pro fratribus oppressis afflictisque, si quando nova persecutio oriretur, quæ mox secuta est, ut statim videbimus.

D. *Joanne Seldeno*, viro summo, cujus fama, ob excelsissimas animi dotes consummatamque eruditionem, nunquam interibit, neque ex hominum memoria delebitur, quamdiu literis constabit honos, tricesimo Novembris A. MDCLIV. è vivis excedente, clarissimi viri, D. D. *Matthæus Halesius* & *Joannes Vaughanus*, hic postea regnante *Carolo* II. summus Communium placitorum, ille summus totius *Angliæ* Justitiarius, aliique, ultimarum tabellarum Executores, impensè rogarunt *Usserium*, ut amico jam fatis functo concione funebri parentaretur; utpote satis gnari, neminem, qui laudaret, quàm *Usserium*, digniorem habitum iri. Ut suum erga Virum

Usserius solennem in funere *Seldeni* concionem habet.

 rum

rum arctissima per quadraginta annos & ultra necessitudine ipsi conjunctissimum testatum faceret affectum & amorem, facilè adsensus est, & die decimo quarto Decembris, quo corpus in Societatis, cujus *Seldenus* erat ingens lumen & decus, Jurisperitorum Templariorum ædes occupantium, Ecclesia terræ mandabatur, conscensis sacris rostris, perorans, non sibi, non amplissimo illustrium virorum, qui splendidissimis maximèque solennibus interfuere exequiis, cœtui, non *Seldeno* defuit. Inter elogia, quibus dilectissimum suum *Seldenum* cumulavit, hoc maximum meritò videbitur, quod *se vix dignum, qui*, phrasi apud nos usitatissima, *illius libros portaret*. h. e. nullo in pretio, si cum illo conferatur, habendum esse putaverit. Ita præ modestia propriæ dignitatis oblivisci visus est *Usserius*, dum summam *Seldeni* doctrinam, quasi in altissimo humanæ industriæ fastigio collocatam, præconiis penè fidem exsuperantibus, extollere studuerit.

Usserii de Græca LXX Interpretum versione Syntagma.

Quò, senecta jam indies ingravescente, & propemodùm confecta, se propiùs ad ultimam vitæ metam accedere sensit *Usserius*, eò impensiori studio, quod prelo habuit paratum, in publicam lucem protrudere cupiebat. Sui ipsius ergo jussu & cura prodiit *Londini* MDCLV. *De Græca Septuaginta Interpretum versione Syntagma: cum libri Esthera editione Origenica, & vetere Græca altera, ex Arundelliana Bibliotheca, nunc primum in lucem producta.* Fatendum est, *Usserium* quasdam κυρίας δόξας & sibi peculiares, de quibus meritò dubitari potest, in hoc Syntagmate protulisse, quas tamen mira ingenii subtilitate adstruere conatus est. Prætermisso enim, quod solos quinque libros *Mosis* ab illis Interpretibus Græcè, & quidem accuratissimè, conversos fuisse dixerit, quæ erat *Aristeæ*, *Josephi*, *Hieronymi*, totiusque Scholæ *Judæorum* sententia, statuit, veterem istam interpretationem, in Bibliotheca *Ptolomæi Alexandriæ* repositam, incendio periisse: illam verò, quæ non multò post loco illius substituta, omnium tum Græcissantium *Judæorum*, deinde ab hisce Hellenistis ad Apostolos & primitivæ Ecclesiæ Doctores derivata, quam Christianorum in manus & sub oculis veniebat, reliquos veteris Testamenti libros complectentem, ab aliquo *Judæo* post quartum *Ptolemæi Philometoris* annum factam fuisse: hunc obscurum homuncionem textum sacrum, aut addendo, aut detrahendo, aut mutando, aut pro lascivia ingenii & dedita opera perperàm interpretando, adulterasse, illiusque fraudibus & perfidiæ miram istam, quæ inter Ebraicos & Græcos codices intercedit, discrepantiam

tiam

tiam adſcribendum eſſe. *Judæos* Sacerdotes & Levitas, tunc in *Ægypto* commorantes, qui, deſertis *Hieroſolymis*, in novo *Oniæ* templo, in agro *Heliopolitano* condito, ſacris operari conſueverint, ex oſcitantia, turpique ignavia hanc novam verſionem corruptam fœdatamque, temerario auſu, absque aliqua exploratione admiſſam, in publicos uſus adhibuiſſe, aliaque gratis dicta, à quibus recenſendis abſtineo: quæ ad rigidum examen vir doctiſſimus, *Henricus Valeſius*, in Epiſtola *Lutetiæ Pariſiorum* idibus Novembris anno MDCLXV. ſcripta, & in calce illius adnotationum in *Euſebium* edita revocavit. Longè tamen plura, miræ curioſitatis, quæ ſacrum textum, iſtius Græcæ verſionis varias editiones, illorumque temporum hiſtoriam illuſtravit, illic reperiri, omnes, qui de hiſce literis rectè judicare norunt, facilè concedunt, & inter illos ipſe animadverſor *Valeſius*; qui in limine Epiſtolæ memoratæ ita *Uſſerium* alloquitur. *Volo hic Tibi laudes tuas ingerere. Neque enim id modeſtia tua, nec amicitia noſtra patitur: Dicam tamen ingenuè, quod cenſeo, in pleriſque quidem, quæ illic à te ſcripta ſunt, aſſentior tibi: tuamque eximiam eruditionem & acumen ingenii magnoperè demiror. Sunt tamen nonnulla, in quibus abs te diſſentire cogor invitus.*

Huic Syntagmati *acceſſerunt ob argumenti cognationem*, *de* Cainaane, *in vulgata LXX. editione ſuperaddito*, *ex illius Chronologia ſacra nondum edita*, *Diſſertatio: una cum ejuſdem edita ad* Ludovicum Cappellum *de variantibus textus Hebraici lectionibus*, *anno* 1652. *& altera à* Gulielmo Eyrio *ad ipſum A.* 1607. *data Epiſtola.*

De *Cainane* ſecundo Diſſertatio.

Sed de hac Chronologia ſacra, aliiſque libris, quos *Uſſerius* reliquit ineditos, quorum tamen aliqui poſt mortem prodiere, uti & de ingenti ſchediorum illius & Collectaneorum mole, poſtea opportuniùs dicam.

Cromwellus in Presbyteros Epiſcopales furioſè graſſatur: quem, pro illis interceſſurus adit *Uſſerius*.

Cromwellus mala & tetrica conſcientia, quæ illum ſuſpicioſum & irrequietum reddiderat, exagitatus, & de ſumma poteſtate, quam cædibus peſſimiſque artibus uſurpaverat, retinenda valdè anxius, jam retecta ſimulatæ miſericordiæ larva, in nobiles alioſque, qui Regias partes flagrante rebellione & funeſtiſſimo bello ſecuti ſunt, præſertim verò in Eccleſiæ *Anglicanæ* Presbyteros (nam Præſules deſpectui habuiſſe videtur propter paucitatem) qui omnium bonorum jacturam jurisjurandi reverentiæ & conſcientiæ tranquillitati firmiſſima mente poſtpoſuerint, ferocire, imò & ſævire cœperat. Horum plerique omnes ex utriuſque

Academiæ Collegiis, & Ecclesiis Parochialibus, quas sacrilegè invaserant Ministelli Presbyterani & Independentes, crudeliter ejecti, aut in ædibus conductis, aut in Nobilium familiis, aut in privatis sacellis sacrum juxta Ecclesiæ Anglicanæ constitutionem Ministerium obibant, aut pueros & adolescentes in rudimentis doctrinæ, & erga legitimum Principem fidei, inque sanæ Theologiæ articulis instituendi munus suscipiebant: alii aliter, prout quisque animo propendebat, in mediis hisce angustiis amicorum benevolentia & liberalitate adjuti, vitam tolerarunt. *Londinum* autem erat reliquorum Confessorum asylum, ubi in tanta civium multitudine tutiùs securiùsque delituerunt, & majori libertate gavisi sunt. Hoc limis, imò indignabundis furentibusque, oculis videns *Cromwellus*, & animo ferens iniquissimo, *Declarationem*, uti appellant, (nam conculcatis legibus, omnia pro arbitrio administrari voluit) primo die Januarii A. MDCLV. juxta stylum & computationem nostram, publicavit, in qua sub severis pœnis jubetur, ne quisquam ex illis in privatis scholis pueros doceret, aut in ædibus Nobilium exceptus, aut in Oratoriis, in quibus sacri conventus haberi solebant, aliquam sacræ functionis partem administraret, rapiendis in carcerem, qui contra fecerint. Ut ab hisce molestiis periculisque meliùs & honestiùs sese eriperent Episcopales Theologi, multi ex his celebrioris notæ *Londini* commorantes, dira hactenus passi, diriora jam passuri, ut par est credere, (licèt sibi soli gratiam hanc deberi asseruerit *Bernardus*, quem justa laude hac ex parte, si rem ita se habuisse certò mihi constaret, neutiquam fraudandum censerem) ab *Usserio*, tunc rure agente, literis petiere, ut *Cromwello* pro gratia & bona existimatione, qua apud illum valere ferebatur, interpositâ suâ operâ, iret supplicatum, ut libertas conscientiæ, omnibus sectis tum effusè concessa, ipsis quoque concederetur: & cùm in publicis Ecclesiis, è quibus detrusi fuissent, sacri cultus causâ convenire non liceret, id saltem illis impunè conveniendi in Oratoriis privatisque ædibus daretur facultas. Ut afflictissimis viris, ejusdem sacræ communionis Mystis, in summo periculo constitutis, quoquomodo, quantùm in illo erat, opitularetur *Usserius*, relicta *Rigata* in provincia *Surreiensi*, ab urbe quindecim circiter milliaribus dissita, animo penè despondente, de itineris successu malè ominatus, *Londinum* repetit, bonaque causâ fretus, sacraque hac quasi fungens legatione, ad *Cromwelli* præsentiam admissus, rem propositam piè & tenerrimo cum affectu ursit, tamque justis ac solidis rationibus & argumentis corroboravit, ut victor evase-

evaserit, *Cromwelli* pertinacia, licèt ægrè quidem expugnata, qui pollicitus est, nullam iis molestiam facessendam esse, *modò rebus civilibus & ad præsentem πολιτείαν spectantibus sese non ingesserint.* Sed nudis verbis absque aliquo fortiori auctoramento licèt mille testes adfuissent, neutiquam fidendum erat. Ideo *Usserius* altera vice illum adibat, petiturus, ut priori *Declaratione*, si non penitùs revocata, saltem pro tempore suppressa, promissum istud scripto publico firmaretur. Facilè in cubiculum introductus, & sedem capessere jussus, ibi Chirurgum ulceroso tuberculo in *Cromwelli* pectore excrescenti emplastrum apponentem reperit. Aliquantillo post tempore, ad novum colloquium ventum est. *Cromwellus* autem auditis, quæ proponerentur, replicavit, *se de re ista meliùs & exploratiùs cum Consiliariis suis deliberasse, qui illius quàm maximè interesse judicarunt, neutiquam ejusmodi hominibus, novis motibus quotidie intentis, qui erant ipsius, præsentisque rerum administrationis infestissimi hostes, libertatem petitam concedi oportere.* Quo brevi colloquio finito, urbanè quidem dimissus est *Usserius.* Tristis admodum rediit domum, & clam apud suos de *Cromwelli*, qui promissis non steterit, perfidia gravissimè questus, ultra addidit inter alia, quod *Cromwelli* potentiam vix stabilem fore, aut permansuram, aut saltem illius vitam ad multos annos prolongari non posse, illud nimirum ex turbatissimo rerum statu, hoc verò ex ægritudinibus perpetuaque illius mentis agitatione, quæ est miserrima sors Tyrannorum, ut puto, pro sagacitate sua præsensisset, *extorrem Regem tandem in* Angliam, *reversurum esse.*

Usserium Chronologiam sacram edere gestientem primò ægritudo, deinde mors intercepere.

Circa medium Februarii, Urbe relicta, rus repetens, licèt acerrimus dolor menti, ob persecutionem, quam intercessione sua apud flagitiosissimum Tyrannum avertere non poterat, jam adversus Episcopalem Clerum passim grassantem, altùm insederit, quantillum erat vitæ, quod supererat, pro more quasi in naturam verso, dum solus esset, nullisque innexus negotiis inter studia doctrinæ ac pietatis officia partitus est. Relectis inque novum adductis examen schedis, quas de *Chronologia sacra* prius apparaverat, quicquid ad opus istud absolvendum defuisse videretur, addidit & supplevit: quod non modicum erat mentis solamen. Præsagire enim visus, sive ex viribus in istâ confectâ ætate penè absumptis, sive aliundè, ultimum vitæ suæ terminum non procul distare, nec longè prorogandum: ad diem natalem in Ephemeride istius anni adnotans, quotum ætatis suæ annum tunc attigisset, subjunxit, *dies meos completos esse*, & deinde literis majusculis scripsit,

RESIGNATIO. Properabat quidem ultima hora, illo quidem exspectante, Amicis non item. Vicesimo enim die Martii, ad vesperam, fataliter ægrotare cœperat, ischiade primò laborans, quam proximo mane secuta est pleuritis. Inde dolor magis magisque augebatur, remediis nullis à Medico, qui, sive ex ignorantia, sive errore, non benè, ut ex dissecto corpore liquebat, partes suas impleverit, præscriptis expugnandus. Interim per quatuordecim plus minus horas, ingenti, licèt non æquali, intentione & violentia, cruciatu distineretur, cui ferendo, vires imminutas vix aliquandiu suppetere posse, facilè sentiens, Deo se totum effusis precibus commendavit, assistente Comitissæ Sacellano. Circa lectum adstantibus pia suggessit consilia de præparatione ad benè sanctèque moriendum, etiam dum robur, dum valetudo adesset: illustrissimæ verò Comitissæ, ob insignem illius benignitatem, quam per multos annos summa cum animi lætitia & voluptate expertus est, solennes egit gratias. Tunc paulò ante mortem petens, ut jam sibi privatisque suis orationibus & meditationibus vacaret, in hoc unicè intentus, Deum, ut propter *Jesu-Christi* passionem & mortem illius misereri pro infinita sua misericordia dignaretur: *Condona mihi*, inquiebat, *ô Domine, peccata mea omissionis.* Hæc erant illius ultima verba, nec quicquam
XXI. Martii MDCLV. aliud postea ab illo prolatum fuisse, qui aderant, audivere. * Mox enim piam efflavit animam *Usserius*, Vir summus, & propter pietatem, eruditionem, & dignitatem eminentissimus: postquam septuaginta quinque annos, tresque, dempta una septimana, menses vixisset.

Sepultus in Ecclesia Abbatiali *Westmonasteriensi.* Convenerat inter V. C. D. *Timotheum Tyrrillum*, *Usserii* generum, & illustrissimam Comitissimam *Petroburgensem*, de illo sepeliendo, cum omni debito decore, sed sine sumptuosa pompa & strepitu, in Ecclesiæ Parochialis crypta, ad familiam istius propaginis *Howardorum*, è qua erat oriunda, pertinente. Sed quod verisimillimum est, procurante *Bernardo*, qui se se in gratiam & favorem *Cromwelli*, utpote cui vitam debuit in ista horrenda strage, post expugnatam ferro igniquе *Droghedam*, in qua, paucis admodum, ne mulieribus quidem exceptis, parcitum fuerit, insinuaverat, *Cromwellus* artis dissimulandi peritissimus, literis transmissis intercessit, non ex amore pietatis aut reverentiâ canitiei sacrarumque insularum venerandi Archipræsulis, sed vafris artibus politicisque rationibus inductus, voluit, ut sacræ istæ exuviæ in Abbatiali Ecclesia *Westmonasteriensi* publicè illius sumptibus conderentur. Ille enim satis gnarus, quantùm decoris, quamque insignem

nem gloriam, non tantum domi, sed per universum orbem Christianum, & potissimùm apud Ecclesias Reformatas in *Gallia*, *Belgio*, *Germania*, & alibi gentium, sibi peperisset *Usserius*, id pro versipelli suo ingenio dedita opera & sedulò egit, non modicam laudis partem in se ex hoc magnifico funere derivaturus. Cui igitur apparando ducentas libras Anglicanas è fortuitis *Deo dandorum* pecuniis eximendas solvi jussit. Non enim majori pretio egregiam istam, quam ab Exteris capturus esset, laudem, censuit redimendam Parricida sceleratissimus, & in omne ævum execrandus. Exequiis ex improviso dilatis, corpus condiri oportuit: quod tandem indicto die, viz. XVII. Aprilis A. MDCLVI. currui, pullatis pannis lugubrem in modum, cum reliquis appendicibus, ornato, impositum, magno Nobilium numero comitante, prout in Magnatum funeribus fieri solet, *Londinum* defertur. Cùm ventum esset ad ædes *Sommersettanas*, serenissimæ Reginæ *Henricæ Mariæ*, augustissimi Regis *Caroli* I. viduæ, palatium, *sequestrati* (ut verbo forensi utar) Presbyteri Ecclesiæ *Anglicanæ*, qui testandæ reverentiæ & obsequii erga *Usserium* causâ, illic ex pacto convenerant, sese immiscentibus, ni malè, post quadraginta octo annos, memini, paucis ex Ministris Presbyteranis *Londinensibus*, inde egressi, bini longo rectoque ordine *Westmonasterium* processerunt, ut de confertissima aliorum, qui aderant, multitudine sileam. Deposita aliquanto tempore in Ecclesiæ choro sandapila, *Bernardus* conscensis rostris concionem, cui interfui, habuit in hæc verba 1. Sam. XXV. 1. *Mortuus est autem Samuel, & congregatus est universus Israel, & planxerunt eum nimis, & sepelierunt eum in domò sua in Ramatha*; qua ad finem perducta, proceditur ad sepulchrum, in S. *Erasmi* sacello à latere magnificæ Capellæ R. *Henrici* VII. effossum, in quo, *Bernardo* officium istud in Liturgia præscripturo, juxta ritus Ecclesiæ *Anglicanæ* isthic peragente, recondebatur, usquedum resurrectionis aurora illuxerit, custodiendum.

Hac compendiaria vitæ *Usserii* historia defunctus, ea, prout in contexendis describendisque magnorum virorum vitis usu venit, quæ ad formam habitumque corporis, ἰδιοσυγκρασίας, mores, ingentesque animi dotes, aliaque mixti generis propiùs spectant, paucis ex industria (neque enim Panegyristen in celebrandis illius laudibus fusiori stylo superfluè excurrentem ago) referre, & quasi coarctata tabella repræsentare, & demùm scripta, quæ reliquit, sive perfecta, post mortem in lucem edita, sive affecta tantùm, à quibus absolvendis, aliis studiis impeditus, manum absti-

abstinuit, recensere jam, ut Lectorum curiositati pariter ac profectui & commodo hac ex parte simul prospiciam, aggredior.

Forma habitusque corporis.

Statura erat aliquantulum procera, & corpore benè composito, cæsarie, præsertim in juvenilibus annis, subnigra, temperie paulò ad sanguinem inclinante, vultu gravi & serio, bonæ indolis sedatæque mentis indice, incessu, etiam in senecta, erectus, robusta valetudine, licèt semel febre quartana, iterumque stranguria immodicoque sanguinis effluxu quassata: rarò admodum capitis dolori obnoxius, nunquam verò aut calculo, aut podagra vexatus: parcus vini, in cibo absque condimentis reliquisque gulæ irritamentis cocto paratoque moderatus: ita ut, sive id ipsius temperantiæ sive facili bonæque concoctioni adscribendum sit, nihil inde mali sentiente aut stomacho aut cerebro, è mensa repente, quamprimùm per hospites licuit, in museum studiorum gratia valuerit reverti.

Mores dotesque animi.

Dein genio sublimi, omniumque scientiarum, tam divinarum, quàm humanarum capaci, & de indefessa, quæ illum, exporrecto totius vitæ spatio, nunquam destituit, industria, non est, quod hîc quicquam denuò repetam, quod apud omnes notissimum est, quibus *Usserii* nomen non ignotum, & quod etiam libri, in omne ævum victuri, luculentissimis documentis testabuntur.

Pietas sincera & absque omni fuco & ostentatione, quam ab ineunte adolescentia à corde, amore Dei cœlitus accenso, fluentem, à turpitudine & opprobrio per gratiam *Christi* integram servavit, in omnibus vitæ actionibus officiisque religionis, sive clam, sive publicè peractis, illuxit. Non pecuniarum avidus, non opum corrasor, effusæ in pauperes, præsertim in juvenes Academicos angustioris fortunæ, assignatis annuis pensionibus, ut studiis animum alacriùs intenderent, liberalitatis: orphanorum aliorumque, quos impensis suis in scholis educandos curavit, fautor & patronus. Sed inter Christianas, quas exercuit, virtutes, mira humilitas potissimùm eminuit, quæ illum supra omnes titulos reddidit maximè venerabilem: non sui amans, non aliorum contemptor. In tam alto dignitatis & famæ fastigio positus, cunctos, etiam mediocris fortunæ & ingenii, obvia comitate excepit, amicos verò perquam benignè & familiariter, semper tamen sub justo veræ prudentiæ moderamine: sibi minimè placens, relicta cuiquam opinandi libertate; non rigidus alieni operis censor: in Adversarios, licèt lacessitus, non contumeliosus: in congressu facilis, & ab omni morositate

va-

Digitized by Google

vacuus, à quo neminem aut elato supercilio aut fastuoso sermone repellebat, ne Presbyteranos quidem Ministros, qui, licèt implacabili in sacrum Episcoporum ordinem, illorum technis furoribusque hîc eversum, odio adhuc ferrentur, illum tamen revereri, & non mediocri observantia & obsequio prosequi præ se tulerunt.

Sed celari non oportet, illum inde sibi apud suos non parùm invidiæ conflavisse, quasi illorum schismati pariter ac sententiis in quibusdam dogmatibus Theologicis controversis nimiùm quantùm indulsisset, ne dicam, in præjudicium Episcopalis Ecclesiæ, oppressæ licèt & oppugnatæ, nondum tamen per horum fidem, constantiam in durissimis rebus patientiam & zelum ab hostibus triumphatæ, savisset. Multi enim *Usserium* lenitatis & benignitatis erga istiusmodi homunciones, qui indicto contra Regem & Ecclesiam *Anglicanam* bello, res sacras civilesque perjuriis, rebellione & cædibus sub larva *reformationis* commiscuissent, ostensæ, excessu peccasse censuerunt. Censurâ à quibusdam ob nimiam Presbyteranis præstitam gratiam notatus.

Quisquis in memoriam revocat, ut Catechismum, conciones (quandoque enim cùm de *Arminianorum* dogmatibus coram Rege aut ad populum peroravit, non abstinuit ab acribus censuris) Epistolas editas, & *Gotteschalci* Historiam omittam, quàm magnam in condendis Ecclesiæ *Hibernicæ* articulis partem olim sustinuerit *Usserius*; illum quibusdam *Calvini* placitis addictissimum fuisse facilè sibi persuadebit; de quo, cùm disputationes ejusmodi iterum paulò post mortem ipsius incalescerent, Presbyterani, quibus nimirùm disciplina *Genevensis*, pariter ac doctrina, cordi erat & in deliciis, spondentes, non parùm præsidii ex tanti nominis auctoramento in causam *Calvinianam* derivandum esse, tanquam de magno earundem opinionum Patrono & Fautore, seriò gloriati sunt. Esto. Quid ergo? Num cuipiam vitio verti debet, si in istis perplexis dogmatibus Theologicis, neutiquam ad doctrinam fidei spectantibus, quæ meræ sunt argutiæ, & de quibus, pro varia lascivientium ingeniorum inclinatione & indole, rixæ litesque nunquam cessaturæ movebuntur, aut amplectendis aut rejiciendis, judicium suum, unitate Ecclesiæ salva & integra manente, secutus fuerit? Absit: Nemo enim aut plus, aut prudens, aut modestus id dixerit. De qua re utique prorsus siluissem, si in eadem sententia, quam pridem amplexus fuerat *Usserius*, tuenda perseverasset. Illum verò ante mortem, quod ad hosce articulos *de Electione & Reprobatione*, *de gratia*, *de libero arbitrio*, *de redemptione* Strenuus olim *Calvinianorum* dogmatum assertor. Sed mutavit sententiam ante mortem.

ne humani generis per mortem Christi Salvatoris ; reliquosque omnes
spectat, aliam à priori, mutata mente, suscepisse, & in gratiam
cum Episcopo *Overallo*, consummatissimo Theologo, rediisse, ex
trium magnorum Virorum, omnique fide dignissimorum, D. D.
D. *Briani Waltoni*, *Petri Gunningi*, & *Herberti Thorndikii* testimoniis,
propria singulorum manu signatis, adversus quorum veritatem nulla
legitima exceptio admitti potest, luculentissimè, quicquid contra dixe-
rit *Bernardus*, liquet. Hæc verò, quod ex intuitu nostratium, qui
hasce schedas legerint, addo, in præclara de hoc argumento appen-
dice, ad librum, cui titulus, Ἑαυτοντιμωρούμενος, ab eruditissimo Vi-
ro, & invicto Ecclesiæ *Anglicanæ* contra istius temporis schismati-
cos vindice, D. *Thoma Piercio*, postea dignissimo & integerrimo
Collegii B. *Mariæ Magdalenæ Oxonii* Præside, & Ecclesiæ Cathe-
dralis *Sarisburiensis* Decano, contra quendam famosum Presbytera-
num Ministrum *Londini* A. MDCLVIII. Anglicè editum, ex-
stant.

In Usserium insurgit Heylinus.

Hæc multis fortasse levia quidem videntur, ac ne hili æstimanda.
Sed longè severiori dica intentata, *Usserium* aculeato scripto præ-
stringit D. *Petrus Heylinus*, jurium, doctrinæ, disciplinæ, rituum-
que sacrorum in pessimis & difficillimis temporibus, Ecclesiæ *Angli-
canæ*, ringentibus indignantibusque Puritanis, strenuus admodùm Ad-
sertor, quasi ille in multis religionis capitibus explicandis à vero Ar-
ticulorum, quibus omnes sacris ordinibus initiandi subscribere tenen-
tur, sensu, & ab Ecclesiæ mente abiisset, imò & contraria dog-
mata invexisset. Adversus has exceptiones breves Avi sui, longo
post tempore Actoris convitiis, ut putabat, irritatus V. Cl. D. *Ja-
cobus Tyrrillus*, ex filia nepos, vindicias edidit. Sed nolo hisce

A nepote defenditur.

controversiis dudum sopitis me ingerere, nec singillatim iis recen-
sendis immorari: (utpote quod scopo & instituto Historicæ narra-
tionis, quam suscepi illustrandam, neutiquam convenit) unum aut
alterum ex articulis objectis, qui præ cæteris censuræ obnoxii sunt,
quasi in transitu memorare contentus.

Usserius Episcopos & Presbyteros solo gradu, non ordine differre vult.

Ab ingenti isto, ne dicam, immodico, quo ferebatur erga Eccle-
sias Reformatas, sive in *Gallia*, *Belgio*, aut alibi gentium in transmari-
nis Regionibus, quæ Episcopis carent, affectu, ne ordinationes, à
quibus Sacramentorum totiusque muneris Ecclesiastici administratio uni-
cè pendet, apud illos factæ, irritæ & nullæ haberentur, *Usserius* jux-

ta

ta quorundam Scholasticorum, qui otio & ingenio ad deprimendam legitimam Episcoporum auctoritatem, hac in re à primis æræ Christianæ seculis derivatam, & optimo jure vindicatam, abusi sunt, effatum, heterodoxæ novitatis arguendum, rotundo ore & expressissimi quidem verbis asseruit, *Episcopum & Presbyterum gradu tantum, non ordine differre*: in qua sententia (uti in multis aliis dogmatibus Theologicis controversis) habuit sibi consentientem & ὁμόψηφον (a) D. *Davenantium* Episcopum *Sarisburiensem*, cujus de Prædestinatione & reprobatione Prælectiones Academicas edendas procuravit. Hac decretoria sententia, nequaquam admittenda, acerbissimas Pontificiorum censuras & opprobria, quasi nulli essent Sacrorum Ministris in illis Ecclesiis ritè constituti, retundi & elidi posse putabant. Alii autem viri doctissimi, ex Præsulibus & Sacerdotibus, essentiali inter Episcopos, quibus solis ordinandi jus ab ipsis Apostolis, quorum sunt successores, per omne ævum ad illos transmissum & demandatum competit, & Presbyteros, quoad distinctos ordines, discrimine studiosè retento, de isthoc gravi defectu, quo laborant Ecclesiæ Protestanticæ extra *Angliam*, mitiùs & benigniùs sentientes illas, præsertim *Gallicam*, ubi *Romana* Religio sub civilis potestatis præsidio dominata est, adhucque dominatur, (nam diversa Belgicæ, introductâ post abdicatum R. *Philippum* II. libera Republica, videtur esse ratio, quæ inde, *Usserio* censente, *minus excusabilis*, quàm altera redditur) ex *necessitate sola*, quam induxit temporum, quibus illorum Majores ab Ecclesia *Romana* secessionem fecerint, iniquitas, si non defendi, saltem excusari, & inter membra mystici corporis *Christi*, recenseri posse longè meliùs statuunt. Qua egregia animi moderatione jura Catholicæ Ecclesiæ integra & intemerata, & Christianam charitatem & benevolentiam illæsam, simul servant: licèt cum illis in sanctiori Eucharistiæ mysterio participando vix communicaverint: quod tamen *Usserium*, si in *Gallia*, ac etiam in *Belgio* sedem fixam habere contigerit, se facturum, omni dissimulatione & metu sepositis, professus est. Ne verò de hoc *Usserii* indulgentia & candore triumphos agant Presbyterani, sive *Angli*, sive *Scoti*, meminisse oportet, *Usserium* illorum aut ordinationes calculo suo nunquam approbasse, aut sacris interfuisse, utpote qui perjurii & rebellionis adversus Episcopos, quibus fidem canonicamque obedientiam

P 2

(a) Determinat. Q. 42.

tiam ſolenni juramento addixerant, ſuſcitatæ manifeſti, nulla neceſſitate, ſive reali & inſuperabili, ſive ficta prætenſaque, adacti, flagitioſo ſchiſmate conſpurcati, quod alieni eſſet juris, longèque ſuperioris auctoritatis, ſacrilegè invaſerunt. Ne verò quiſpiam ſuſpiciones aleret, quaſi *Uſſerius*, ſententia *de Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*, quam olim ſcriptis eruditiſſimis tutatus eſt, mutata, jura ſui ordinis violare aut imminuere in poſterioribus vitæ annis hac συγκαταβάσει propoſuiſſet, ſciendum eſt, illum ſimul eodemque tempore aſſeruiſſe, *eminentem iſtum ſpiritualis poteſtatis, qua Epiſcopi antiſtant Presbyteris*, gradum, neutiquam, ex Principum & Synodorum arbitrio pendere, aut à conſuetudine Eccleſiaſtica ex communi conſenſu introducta derivari, ſed ab ipſis Apoſtolis, à primis naſcentis Chriſtianiſmi initiis fuiſſe inſtitutam & ſtabilitam, *Presbyteros ſubeſſe Epiſcopis*, & Presbyteranorum, qui ab Epiſcopis *Anglicanæ* Eccleſiæ ſe ſeparantes, in illud novum regimen, novamque diſciplinam impia vi rebellibusque armis introduxiſſet, ordinationes *à ſchiſmatis reatu excuſari non poſſe:* ita molliter loqui amavit vir placidiſſimi ingenii: quas tamen prorſus irritas, inanes, invalidas, & nullas eſſe ex ipſius principiis, dicendum foret: nec quidem ipſo invito & repugnante: cum in iſtiusmodi ſacrilegis ordinationibus, formula, in Ordinali *Anglicano* penitus omiſſa, nulla poteſtas munus iſtud ſacrum adminiſtrandi ordinatis in ipſo impoſitionis manuum actu conceditur: quod ille idem eſſe *ac ſi quiſpiam charta nudâ & raſa ſigillum appoſuerit*, dicere conſuevit. Ille autem à prælaudato Ordinali, quod tanquam omnibus numeris abſolutum maximi æſtimavit, ſe nunquam abduci paſſus eſt.

Quid de Liturgia Eccleſiæ *Anglicanæ* ſenſerit *Uſſerius* oſtenditur.

Cùm ſparſi rumores per ora multorum volitarent, quaſi ille, declinata ætate, ſi non malè, ſaltem minus honorificè de Liturgia ſenſiſſet, atrocem iſtam criminationem indignabunda mente & ore repulit *Uſſerius*, & epiſtola ad quendam nobiliſſimum virum tranſmiſſa, & iſthoc convitio ſeſe purgavit; nec id feciſſe contentus, ad famam apud poſteros hac ex parte vindicandam, duobus circiter ante obitum menſibus, in pugillaribus, in quibus memorabilia, præſertim ad ſe ſpectantia, adnotare ſolitus erat, ſignatis J. A. literis ſcriptum reliquit, *ſe Liturgiam magno in pretio & honore ſemper habuiſſe*, inque convitium iſtud, ac ſi illam *Idolum* aliquando appellaſſet, tanquam impudentiſſimum ac mendaciſſimum, ab inſita lenitate penè abreptus, ſeverè animadvertit: quod praxi ſua, poſtquam illius publicus uſus in Eccleſiis Parlamentario de-

decreto interdictus fuisset, abundè refutavit, utpotè in ædibus Dominæ *Petroburgensis*, uti & alibi, sacris religionis officiis à Capellano quotidie perlectis, semper præsens.

Usserii opera posthuma.

Sed hisce omissis, proximo in loco de posthumis *Usserii* libris brevissimè edisserendum est, quos sequens indiculus exhibebit.

Chronologia sacra.

Chronologia sacra, seu annorum & παιδοποιΐας Patriarcharum παροικίας Israelitarum in Ægypto, annorum etiam Judicum, Regum Juda & Israelis ἀπόδειξις Chronologica Oxonii 1660. Edidit V. CL. D. *Thomas Barlovius*, Collegii *Reginensis* in illa Academia Præpositus, & postea Episcopus *Lincolniensis*. Liber sanè quantivis pretii, & maximi ad intelligendam penitiusque perscrutandam V. I. historiam usus, quem tanquam basin & firmamentum Annalium suorum, tum ut certior firmatiorque sacræ Historiæ in rebus gestis enarrandis, illic continua annorum serie dispositis collectisque, constet fides, tum ut quando inceperint celebriores sacræ Epochæ, è quibus subsequentium temporum cognitio pendet, ritè, substratis demonstrationibus, singularumque ratione reddita, calculis accuratè subductis, statuatur, se editurum, si vitam Deus & vires dedisset, in præfatione ad secundam Annalium partem, pollicitus fuerat. Huic sacro operi maximè intentum ex inopinato mors occupavit, quod maximè dolendum est, antequam ad finem perduxisset: sed illius tamen maximam partem (ab initio enim liber ille mutilus est) in qua perplexas difficultates, dubiaque Problemata, quæ vel in hisce studiis versatissimorum ingenia hactenus torserint, admiranda sagacitate solvit & explicavit, tanquam pretiosissimas reliquias ex incendio aut naufragio ereptas, superesse & servari literatus orbis sibi gratulatur. Huic operi annectendum proposuit tractatum *de anno primitivo & veterum Hebræorum Kalendario*, ni mors intercessisset.

Historia dogmatica de Scripturis & sacris vernaculis.

Historia Dogmatica Controversiæ inter Orthodoxos & Pontificios, de Scripturis & sacris vernaculis. Accessere Ejusdem Dissertationes duæ, de Pseudo-Dionysii scriptis, & de Epistola ad Laodicenos. Londini MDCXC.

In ista Historia doctissimus Auctor, tam veterum *Ebræorum* ante Christum incarnatum, quàm Patrum *Græcorum* & *Latinorum*, aliorumque Scriptorum cujusque seculi, usque ad A. MDXX. quo tempore lumen veritatis Evangelicæ spissis ignorantiæ superstitionisque tenebris in Ecclesiis Occidentalibus per multa secula obvolutæ, emergens, orbi Christiano illucescere & emicare inceperit, uti & Conciliorum testimonia,

monia, sententiis prolatis, aliasque probationes ex jure civili & Canonico ductas, item Imperatorum, Regum, *Romanorum*que Pontificum decreta fusè recenset: deinde de Scripturis in varias linguas in usum populi Christiani, tum ad ingenerandam fovendamque pietatem, tum ad illorum mentes clariori rerum divinarum, prout summè misericors Numen per Prophetas, Evangelistas, & Apostolos Spiritu sancto afflatos eas revelaverit, intelligentia illuminandum, conversis, multis variæ eruditionis argumentis subministratis, agit: insertis subinde persecutionibus, præsertim in *Anglia*, in quibus sequioribus seculis, istiusmodi versionibus, ne in vulgus spargerentur, obviam ire, illasque penitus supprimere, omnibus viribus, imò ingenti cum furore & sævitia, pessimis rationibus inducti, malesani homines annisi sunt: item, de origine erroris Pontificii, ampla narratione, ut de aliis cognati argumenti capitibus in præsens sileam.

Quod verò doctissimæ tres istæ Dissertationes luce publica donarentur, id pietati & curæ viri reverendissimi D. *Gulielmi Sandcrofti*, Archiepiscopi *Cantuariensis*, maximè debetur. Ille enim Autographum, inter innumeras ferè illustrium & eruditorum virorum schedas, quas maxima industria collectas, in Bibliotheca sua instructissima reponendas curavit, ab *Usserii* hæredibus, procurante reverendo viro D. *Parro*, nactus, sapienti ac pio benè de Ecclesia *Anglicana*, cui summa cum laude præfuit, & de religione Christiana merendi zelo incensus, & maximè solicitus, ut istud in communem utilitatem ederetur, pensum verè sacrum & honorificum eruditissimo Viro D. *Henrico Whartono*, Sacellano suo, quo harum rerum nemo erat intelligentior, ut varia illius scripta testantur, sed non nisi summa cum lenitate, blandissimisque verbis imposuit. *Whartonus*, sive jussibus, sive precibus benignissimi Patroni promptissimo animo obsecutus, laboriosum istud Opus maxima cum laude tandem absolvit, schedas *Usserianas*, propria manu exscriptas, scrupuloso examine expendit, defectus & lacunas supplevit, loca luxata, nondumque probè digesta, restituit & redintegravit, & si quid minus elaboratum & accuratum inibi reperiendum esset (neque enim librum hunc posthumum repetitis curis eliminasset *Usserius*, in Annalibus digerendis, inque Chronologia sacra, cui immortuus est, elucidanda, per multos annos totus occupatus) ad incudem revocavit, & præclarissimo locupletavit Auctario. Suis partibus optimè defunctus,

Digitized by Google

tus, alium non potuit nec debuit quærere aut adſciſcere Patronum, cujus nomini lucubrationes iſtæ, tot egregiis acceſſionibus adornatæ, inſcriberentur, quàm τὸν πάνυ & μακαρίτην *Sandcroftum.*

A. MDCLVIII. *Bernardus* librum edidit ſub hoc titulo : *Judicium Archiepiſcopi Armachani, nuper defuncti : in quo continentur ſequentes tractatuli :* Opuſcula quædam Theologica Anglicè edita.

I. *De vera intentione ſeu propoſito, & de extenſione mortis Chriſti & ſatisfactionis in cruce factæ.*

Scripſit autem hunc, rogatu cujuſdam Amici, ut ipſe notavit, menſe Martio A. MDCXVII. h. e. paulò ante Synodum *Dordrechti* habitam.

II. *Reſponſio ad quaſdam exceptiones contra hunc tractatulum factas.* Quidam enim ex iſtiuſmodi Adſeſſoribus, ex *Anglia* miſſis, exemplar, quod ſecum, illo planè inſcio, tulerat, aliis ibi communicavit, quorum aliqui, quibus moderata *Uſſerii*, mediâ viâ, ne alterutrinque devius, in præceps feratur, incedentis, ſententia, ac ſi Pontificiorum, Remonſtrantium, & cujuſdam Heterodoxi *Culverwelli*, errores ſtabilitum iviſſet, non parum diſplicuit, in illam acriter animadverterunt. Hinc, juſta ſententiam propoſitam latiùs & clariùs explicandi occaſione ſumpta, illorum criminationes refellere innocentiamque ſuam tueri neceſſe habuit.

III. *Epiſtola ad D. Gulielmum Twiſſum de Sabbato, & diei Dominici obſervatione ſive cultu : ſcripta circa* A. MDCXL.

IV. *Fragmentum Epiſtolæ ad D. Legum de Sabbato.*

V. *Fragmentum aliud Epiſtolæ ad quendam nobilem Virum, non longè poſt Hiſtoriam Sabbati a D. Heylino editam, ſcripta,* in qua etiam ejuſdem errores de Articulis Eccleſiæ *Hibernicæ* A. MDCXV. ſtabilitis admiſſos acerrimè vellicat impugnatque *Uſſerius.* Sed cùm in hiſce Epiſtolis multa exſtent, quæ Puritanis Sabbatizantibus nimium favere D. *Heylino*, expreſſo nomine reprehenſo, & jam palam in partes vocato viderentur, ille ira excandeſcens, & hac lite de Sabbato per multos annos ſopita, jam reviviſcente, hac nova provocatione irritatus, in ſui defenſionem, *Uſſerii* epiſtolam ad *Twiſſum*, varia eruditione refertam, amplo commentario refutare aggreſſus eſt.

VI. *Epiſtola ad D. Bernardum de Miniſtrorum in Reformatis Gallia & Hollandia*

landiæ Ecclesiis ordinatione.

VII. *Episcopatûs ad Synodici regiminis formam in veteri Ecclesia receptam Reductio.* A. MDCXLI. *proposita.*

Longè meliùs D. *Usserii* famæ consuluisset *Bernardus*, si ab hac *Sylloge*, uti & à sequente, edenda prorsus abstinuisset. Nemo sanè illius sacros cineres nuperrimè conditos tunc temporis temerasset: nemo illi acerbam de aberrationibus istis intentasset litem. Sed cùm *Bernardus*, adjectis quoque Apologiis & sententiæ *Usserianæ* de dogmatibus controversis, de disciplina Ecclesiastica, aliisque argumentis, ex proprio ingenio explicationibus, multa in favorem Presbyteranorum, quos nimis officiosè, ne dicam, turpiter palpare solebat, immiscuerit, ipsius imprudenti zelo imputandum est, quod D. *Usserius* Episcopalium Theologorum censuris & cavillis objiceretur.

A. MDCLIX. idem *Bernardus* alium sub eodem titulo librum edidit, continentem D. *Usserii judicium de Babylone* Apoc. XVIII, quam de hodierna Romana Ecclesia interpretatur, uti & D. *Bedellus*, Episcopus *Kilmorensis*, in concione annexa, in Ecclesia Christi *Dublinienſi* coram D. Deputato & Parlamento *Hiberniæ* A. MDCXXXIV. habita: & de *bestia Apocalyptica*: Capp. XVII. & XVIII. Hæc brevia fragmenta parum digesta videntur, nec digna, quæ sub illius nomine in publicam exirent lucem, quod versutia Bibliopolæ factum videtur, ut liber magnifico titulo, tanquam τηλαυγεῖ προσώπῳ munitus ornatusque plures alliceret emptores.

Quæ sequuntur, viz. de *impositione manuum*, de *formæ verborum in Presbyterorum ordinatione sensu & usu*, & *de præstituta precum formulæ usu*, *Bernardum* habent Auctorem; in quibus se *Usserii* judicium & sententiam fusiùs explicare & firmare nescio quam verè affirmat. Sed viderint alii. Non autem tam imbelli in hisce Articulis, qualis erat, *Bernardus*, defensore egebat Ecclesia *Anglicana*.

De potestate Regum & obedientia subditorum liber.

A. MDCLXI. prodiit D. *Usserii* de *potestate Regum*, & *obedientia subditorum* liber, augustissimo Regi, *Carolo* II. à Nepote dedicatus, & doctissima plurimùm reverendi & ob penitissimam & exploratissimam Casuisticæ Theologiæ cognitionem, & ob merita laboresque Ecclesiæ *Anglicanæ* contra schismaticorum insultationes tuendæ per universam vitam impensos, nunquam satis laudandi viri, D. *Roberti Sandersoni*, Episcopi

pi *Lincolniensis*, præfatione, in qua, postquam illius, utpote ex originali autographo descripti, αὐθεντίαν ostendisset, Democraticorum, qui omnigenæ potestatis originem à populo pendere insulsè contendunt, principia, solidissimis, quibus nihil ritè opponi possit, argumentis convellit, munitus.

Partus sanè *Usseriano* ingenio, pietate, & solertia perquam dignus, & qui parentem probè refert. Ansam scribendi dedere *Scotorum*, qui impio fœdere sociati sub reformandæ Ecclesiæ & libertatis vindicandæ specie & prætextu adversus Regem *Carolum* I. arma sumpsissent, motus: de quibus *Usserius*, ut sententiam judiciumque suum è sacris rostris proferre vellet, ab illustrissimo Comite *Straffordiæ*, Prorege, si quis unquam, meritissimo, rogatus, duas conciones apud augustum Proregis Regiorumque Consiliariorum consessum in Ecclesia Christi *Dubliniensi* in verba hæc *Ecclesiastis* cap. VIII. 2. *Præstitutum meum, præstitutum Regis observa; sed pro ratione juramenti Dei*, non sine summa Auditorum approbatione & applausu habuit. Porro iterùm rogatus ut aut conciones istas in publicam lucem ederet, aut saltem librum de eodem argumento, h. e. *à quo auctoritatem suam derivent legitimi Reges, & quomodo Regibus subditos obedire oporteat*, majori apparatu & ampliori rerum enarratione è sacris scripturis, è veteris ævi Christianorum exemplis & praxi, è Patrum testimoniis, è sanioris Philosophiæ, juxta rectæ Rationis dictamina, placitis, & ex Ethnicorum Scriptorum consensu, quam temporum angustiæ paterentur, instructum evulgare vellet, posterius, re benè pensitata, malebat. Hisce consiliis facilè inductus, ad præsens opus scribendum se accinxit, tandemque absolvit, rem hoc pacto, tum serenissimo Regi gratam, tum suis civibus, ne illorum animi Demagogorum, rebus novis studentium technis irretiti, à fide erga Regem præstanda abalienarentur, maximè utilem facturus. Postquam autem in *Angliam* venisset, librum istum, eleganter & accuratè exscriptum, Epistola dedicatoria præfixa, Regi, qui illius usu & lectione delectabatur, curavit exhibendum. Exemplar verò *Londinum*, ab *Usserio*, ut typis ibi mandaretur, prout Rex jusserat, transmissum, sive ex negligentia, sive ex perfidia illius, cui sacrum istud depositum fuerit concreditum, non amplius comparuit, ex oculis omnium sublatum. Archetypum verò, ad jacturam istam resarciendam inter sarcinas ingentemque librariæ supellectilis struem investigavit: sed omninò frustra, veritus, istud quoque in crebris istis migrationibus, quas obibat, deperditum fuisse. Doluit verò

& ingemuit, tot tantosque labores & vigilias in isto elaborando impensos periisse. Sed dum, post animam ejus in cœlos receptam, cistas, schedas, codices manuscriptos, fasciculosque literarum diligenti admodum & curioso examine explorant hæredes, ut quicquid ad D. *Usserium* pertinebat, in inventarium, si ita loqui liceat, referretur, archetypum istud ex tenebris post tot annos sepultum, emicabat: de quo, tanquam de thesauro, ex crypta effosso, omnes, qui illius pretium usumque noverint, sibi invicem gratulati sunt.

Duo denique schediola, quæ sanè absque piaculo prætermitti non possunt neque debent, utpote planè aurea & magni usus, à D. *Parro* edita quorum alterum pias eruditasque admonitiones & consilia ad juvenes Theologos sacris Ordinibus initiatos, alterum responsiones ad varia quæsita, an quovis prætextu arma contra Regem sumere liceat, & ejusmodi, tempore flagrantis rebellionis Parlamentariæ scriptas, complectitur.

Conciones. Post mortem, *Londini* semel, iterumque editæ erant viginti Conciones, quas *Usserius Oxonii*, dum illic studiorum causa degeret, A. MDCXL. habuit, à quodam Academico ab ore notis tachygraphicis exceptæ: inelaboratæ quidem, & omni quæsito orationis fuco & artificiali compositione nudæ & vacuæ: in quibus tamen perspicuitas cum pietate certat. Non enim elegantiam sermonis, non Rhetoricæ colores, non minimam quidem eruditionis speciem in concionibus ad populum habitis affectavit ostentavitque; neutiquam sibi indulgens placensve; in subtilibus perplexisque Theologiæ speculativæ articulis excutiendis, aut in sententiis S. S. Patrum aliorumque minorum gentium citandis, orationis cursu absque omni linguarum Græcæ & Latinæ admixtione, ne Auditorum mentes, obstaculis hisce impeditæ, labascerent, continuato. Si quod sacrum argumentum tractandum esset, selecto *Textu*, uti appellamus, congruo, de quo erat dicendum, sola futuræ concionis præcipua capita, quasi compendiariam illius summam, perquam seria meditatione præmissa, chartæ illevit, explicationibus, quas tenax memoria, sagax judicium, facilitasque & copia fandi, ex sacris scripturis communibusque Theologiæ locis, utrisque ipsi maximè familiaribus, pro re nata suppeditaverint, inter scribendum omissis. Cujus methodi ope & subsidio, assiduum istum munus concionatorium, parum intermissis reconditioris literaturæ studiis, facilè quidem & absque tædio & anxietate sustinuit: ad quod obeundum nunquam si ali-

aliquot horarum daretur interstitium, accessit imparatus. Si quod spiritualis commodi, quod aliquomodo animarum saluti conducere posset, Auditor perceperint, si qui inter præsentes illius documentis monitisque, concitato affectu raptim effusis, meliores sanctioresque redderentur, hoc sanè magno solatio fuit; nec quicquam mentem, dum in vitæ mortisque confiniis steterit, ad cœlites avolaturam, cumulatiori voluptate perfudit. Sed cùm ab ejusmodi concionibus edendis semper animum habuerit *Usserius* aversissimum, ab avaris istis mangonibus, qui lucro intenti, ex mala Notariorum, multa pro libitu aut interpolantium, aut omittentium fide pendentes, illas contra mentem Auctoris in publicam lucem protruserint, magnam injuriam *Usseriano* nomini & famæ illatam fuisse declaramus, & cum justa indignatione querimur.

Quod pari jure censendum est de libro, qui *Corpus Theologiæ, sive summa & substantia Christianæ Religionis*, inscribitur, quem pro suo, quo tempore *R. V. D. Barlovio*, à quo ante triginta annos id accepi, exemplar dono dederit, non agnovit. Sed non opus est, ut alios testes ad fidem faciendam huc advocem: ipsum *Usserium* in epistola ad D. *Joannem Downamum* editorem, Maio mense A. MDCXLV, scripta, id afferentem habemus, quædam nimirum, quæ, adhuc juvenis nondumque studiis Theologicis imbutus, in *Adversariis* congessisset, illic *reperiri, eandemque methodum, quam olim inibat, servari, multa autem alia ex* Cartwrighti *&* Crokii *Catechismis, aliorumque nostratium Theologorum institutionibus, ad verbum desumpta; multa quoque ipsius menti & judicio prorsus contraria & dissona*, & quæ sanam doctrinam haud sapiunt, quasi per saturam *inserta fuisse*, de cujus editione, illo in *Wallia* tum commorante, procurata, cùm primum audivisset, non parum angebatur. Corpus Theologiæ.

Cùm verò non multò post *brevis Catechismus de principiis Christianæ religionis*, majoris operis tumultuariò congesti summa & epitome, in suorum, aliorumque neophytorum, gratiam & usum, in studiorum Theologicorum tyrociniis conscriptus, & mox in *Hibernicam* linguam versus, ex surreptitio apographo, multisque in locis deformato, sub ipsius nomine editus fuerit, sua interesse duxit, ut interpolationibus expunctis deletisque, in commune bonum pristinæ integritati restitueretur, cui, in iterata editione, distinctionis causa, ne incautis emptoribus deinceps fraudi fieret, præfationem, subscripto nomine, A. MDCLIV. præfigendam curavit. Brevis Catechismus.

Digitized by Google

Alii libri ab *Usserio* elaborati sed inediti.

Delitescunt adhuc in privatorum manibus sequentes libri, quos à D. *Usserio* florentibus annis compositos fuisse mihi certò constat.

I. *De Corbis, Herenachis, & Termon-lands*, de quo vide, quæ supra memoravi, qui non ita pridem erat penes reverendissimum D. *Gulielmum Sandcroftium*, Archiepiscopum *Cantuariensem*, quo nemo istiusmodi cimeliis justum pretium statuere meliùs norat. Collectanea autem in Adversariis raptim & festinante calamo ingesta, ex quibus, tanquam ex rudi indigestaque materia, pulchrum hoc surrexit opusculum, artifici manu concinnatum, in Bibliothecæ *Dubliniensis* archivis hodiè prostant.

2. *De primis fidei Christianæ in Hibernia propagatoribus*, h. e. de S. *Palladio*, S. *Patricio*, ejusque in Sede *Armachana* successoribus, quem, ut ipse in epistola ad V. Cl. (a) *Gulielmum Camdenum*, A. MDCXVIII. data, refert, rogatu D. *Hamptoni*, Archiepiscopi *Armachani*, scripsit. Sed de hoc opusculo non adeo solicitè laborandum videbitur; cum quicquid inibi exstat, procul omni dubio in amplissimo de *Ecclesiarum Britannicarum primordiis* opere longè majori apparatu & accuratiori examine reperiendum sit.

3. *De jure primitialis dignitatis, sedi Armachanæ à S. Patricii temporibus annexæ*, quem ex lite de præcedentia inter illum & Archiepiscopum *Dubliniensem* orta, animo prorsus invito A. MDCXXXV. composuit. Variæ schedæ de hoc argumento, ex Ecclesiarum registris regnique tabulariis propria ipsius manu conscriptæ, è quibus multa de Ecclesiasticis *Hiberniæ* antiquitatibus, in isto libello omissa, & prorsus à quoquam intacta, erui possint, in iisdem archivis *Dubliniensibus* etiamnum supersunt.

Memini me ejusdem *brevem Joannis Harrisoni*, ultimum mundi excidium A. MDCXXX. fore, scripto, prout fanatici Euthusiastæ solent, mira quadam audacia asserentis, *Elenchum* olim vidisse: in quo non solum hujus deliri calculatoris ineptiæ, ridiculis absurdisque hypothesibus fundatæ, èque perversa annorum ab orbe condito è scripturis sacris dispositione, & pessima & insulsissima interpretatione loci *Apocalyptici* cap. XIV. 20. *de mille sexcentis stadiis*, (juxta illum pro periodo durationis mundi habendis, quæ pro toti-

(a) *Camd.* Epist. CLXXXVIII. p. 233. & in Epist. *Usser.* Sylloge Ep. XXXIII. pag. 64.

tidem annis, à baptismo S. *Joannis*, cùm Christus quasi triginta annorum esse incepisset, inchoandis, & superioris seculi tricesimo anno terminandis sumit) exsculptæ; sed etiam crassi *Matthæi Beroaldi*, in *Chronico*, *quod S. Scripturæ auctoritate se constituisse* somniavit, errores solidis demonstrationibus refelluntur.

Multa alia, & magna quidem, animo agitabat D. *Usserius*, vir omni literarum genere excultissimus, & sublimi ingenio, ad omnia apto & composito, pollens: cujus igneo vigori, vires corporis, si non profligatæ, saltem assiduis laboribus imminutæ, haud respondebant, & apud se seriò constituebat, præter (a) *Institutionum Chronologicarum* libros tres, in publicam lucem edere. Elenchus aliorum operum, quæ aggressus est *Usserius*.

1. Canonem regnorum *Ptolemæi*, ab ipso è codice MS. in Museo *Saviliano Oxonii* exscriptum, variis notis Historicis & Chronologicis illustrandum, nudè quidem à V. Cl. *Joanne Bainbridgio*, Saviliano in ista Academia Astronomiæ Professore, ad calcem *Procli de Sphæra*, *& de hypothesibus Planetarum* Londini MDCXX. editum.

2. Commentariolum *de annis magnis Romanorum, in quo de lustris, agonibus Capitolinis, indictionibus, seculis, & ludis eorum secularibus differitur.*

3. *Observationes in fastos Magistratuum & triumphorum Romanorum, ab urbe condita usque ad excessum Cæsaris Augusti, ex fragmentis marmoreis è foro Romano effossis, & à doctissimis nostri temporis Chronographis suppletis.*

4. *Mariani Scoti Chronicon*: Exemplar autem suum ex codice *Cottoniano* transumptum, & illius deflorationem seu Epitomen *Roberti Lotharingi*, Episcopi *Herefordensis*, cum alio apparatu ad (b) V. Cl. *Gerardum Joannem Vossium*, ejusdem Chronici editionem eodem tempore molientem, literis interpellatus, admodum generoso & benevolo affectu transmisit.

5. Novum Testamentum Græcè (c) cum Scholiis variisque lectionibus, è multis MSS. codicibus, & præsertim codice Alexandrino in Bibliotheca Regia, accuratè collectis, quas postea (d) viro præ-

(a) Vide Epist. *Uss.* ad *S. Wardum* anno 1630. scriptam, Ep. CLIX. p. 435.
(b) Ibid. p. 435. & epist. 193. ad *Vossium* A. 1632. scriptam p. 483. vide etiam de *Mariano Scoto* D. *Langbainii* Epist. ad *Usser.* 225. p. 523.
(c) V. Epist. 235. p. 535.
(d) V. Epist. 246. p. 543.

Digitized by Google

præstantissimo & eruditissimo, D. *Henrico Hammondo*, tum Paraphrasin & amplos in N. T. commentarios, adornanti, uti etiam postea (a) D. *Briano Waltono* benignè communicavit.

(b) 6. Libri *Jobi* Latinam versionem S. *Hieronymi*, ex Græca *Origenis* editione factam, obeliscis & asteriscis distinctam.

7. Veteres Epistolas Paschales, ut ex sequenti titulo, olim è schedis autographis à me exscripto, liquebit:

Paschasii Lilybetani, Proterii Alexandrini, Dionysii Exigui, & Bonifacii, primicerii Notariorum, Paschales Epistolæ, quibus computi Ecclesiastici, ex præscripto Concilii Nicani, à Patriarchis Alexandrinis promulgati, & in universo orbe Christiano ante Gregorianam reformationem fontes aperiuntur, ex vetustissimis MSS. codicibus in lucem editæ, & notis illustratæ à J. U. D.

Hisce Epistolis *quinque cyclos Dionysianos, cum quinque aliis sequentibus A. DCXVII. à Continuatore quodam Dionysii adjectis, & argumenta titulorum Paschalium, Ægyptiorum investigata solertia*, addere proposuit. Epistolam istam *Dionysii Exigui* cum duobus aliis MSS. codicibus, quorum alter in Bibliotheca *Bodleiana*, alter olim ad Monasterium *Whitbeiense* pertinens, in museo doctissimi viri D. *Thomæ Alleni*, exstat, variis lectionibus margini appositis, summa accuratione contulit: quod de cæteris quoque dicendum est.

8. Epistolas *Alcuini*, sive *Albini*, *Magistri*, uti appellatur, *Caroli magni Imperatoris*, hactenus ineditas, quas ex variis codicibus MSS. in Bibliotheca *Cottoniana* repositis, exscribi curavit.

9. Epistolas *Lanfranci*, Archiepiscopi *Cantuariensis*, ad diversos missas, quas etiam è codicibus Cottonianis accuratè collegit.

10. *Anastasii* Bibliothecarii librum de vitis Romanorum Pontificum, olim, viz. MDCII. *Moguntiæ* excusum, cum additionibus & emendationibus.

Collectanea. Præter hæc ingentem quoque, imò & planè obstupescendam Collecta-

(a) In præfatione ad Biblia Polyglotta. *Quod ad textum Græcum N. Testamenti attinet collegerat etiam reverendissimus* Usserius *ex aliis libris XVI. MSS. antiquissimis, ex Academiis utrisque & alibi conquisitis, loca variantia, quæ nobis benignè communicavit.*

(b) V. D. *Usser.* Epist. ad *Capell.* p. 206.

Digitized by Google

taneorum, partim propria ipsius manu, partim Amanuensium, quos in ædibus suis aut alibi lauto stipendio aluit retinuitque diligentiâ exscriptorum, ex quibus duo grandia volumina, præsertim de rebus Chronologicis, jam in archivis Bibliothecæ Jurisperitorum Hospitii *Lincolniensis* servata exscribi curavit D. *Matthæus Halesius* supra memoratus, molem reliquit *Usserius*, quorum pars magna, quam olim celeri manu versavi, penes hæredes manet, reliquæ in Bibliothecarum tum *Oxoniensis* tum *Dublinienſis* archivis reponuntur.

Jam per superioris seculi dimidium, ex quo nomen ipsius inclarescere cœpisset, arctam cum plurimis viris, dignitate & eruditione insignissimis, amicitiam habuit, sanctèque, præstitis omnibus officiis, coluit: quales erant, præter illos, quos in hoc commentariolo vitæ & studiorum ejus passim pro re nata memoravi, *Thomas Mortonus*, Episcopus *Dunelmensis*, *Joannes Prideauxius*, Episcopus *Wigorniensis*, D. *Henricus Spelmannus*, cujus præclarum de *Conciliis Britannicis* opus, antequam ederetur Auctoris rogatu ad accuratum examen revocaverat, multisque paral ipomenis suppleverat, *Joannes Bainbridgius*; ad quem inter alia, exemplar Synodi à S. *Patricio* olim indictæ & postea à D. *Jacobo Waræo* publicatam misit: *Joannes Bainbridgius*, Astronomiæ in Academia *Oxoniensi* Professor *Savilianus*, *Joannes Gravius*, ejusdem in cathedra Astronomica Successor, *Thomas Jamesius*, *Gulielmus Gilbertus*, *Abrahamus Whelocus* & *Arnoldus Bootius* inter nostrates: inter verò exteros *Gerardus Joannes Vossius*, hîc iterùm nominandus, quem juxta secum in *Hibernia* habere voluit, & Ecclesiæ *Armachana* decanatu donandum, licèt irrito conatu, maximè cupiebat: *Christophorus Justellus*, *Isaacus Vossius*, τῦ πατρὸς το παιδίον, *Claudius Sarravius*, *David Blondellus*, *Fredericus Spanhemius*, *Jacobus Goarus*, aliique, quibuscum commercium verè literarium & eruditum instituit, ut abundè ex ingenti Epistolarum Sylloge, *Londini* MDCLXXXVI. publici juris facta, constat. Diffiteri non oportet, multas ex iis deperditas, multas ab Editore pro prudentia sua subductas & suppressas fuisse: nihilo secius thesaurum doctrinæ multi generis, magni æstimandum, jure appellaverim: in quo variæ rerum curiosarum in Theologia, Historia, & Chronologia notitiæ & documenta occurrunt. Ex his Lector *Usserii* tam in suis quæsitis, quàm in responsis, ingenium, solertiam, judicium, sapientiam, & promptissimam aliorum, quos hîc nominare omnino superfluum videbitur, studia adju-

Amici familiares.

Epistolarum *Sylloge*.

ju-

juvandi & promovendi, consilio, commendatione apud Magnates & Præsules, liberalibus largitionibus, codicibusque MSS. commodatis, voluntatem magis magisque mirabitur. Sed in hisce communibus elogiis, quæ tamen magno in pretio haberi debent, referendis longiorem moram facere tædio foret.

Usserii Bibliotheca instructissima.

Pauca de Bibliotheca illius, non sine magna industria sumptibusque magnis per quinquaginta annos & ultra collecta, restant dicenda, quæ uti à suscepti operis ratione neutiquam aliena & dissona, ita ingenuo, & candido Lectori non ingrata, uti spero, censebuntur.

Olim, dum florente Ecclesia, res domesticæ integræ starent, *Usserius* selectissimam hanc Bibliothecam, è decem millibus libris, tam impressis, quàm (a) manu exaratis, conflatam, Collegio *Dubliniensi*, in quo educatus fuerat, in perpetuum observantiæ & grati animi testimonium & monimentum, post mortem dono dare apud se constituerat: sed mutatis temporibus, novaque rerum facie ubique per universas *Britannias* inducta, de filia, cujus virtus, pulcherrima forma, ingenium, modestia, reliquaque muliebris sexûs decora, quando nupserat, amplissimæ dotis vicem supplebant, ejusque numerosa prole, aliquo modo providendum esse jussit potentior paternæ curæ & pietatis ratio. Dum enim post exortam *Hibernorum* execrandam rebellionem & lanienam, omnibus reditibus, fundis, fortunisque exspoliatus, angustiis rei familiaris opprimeretur, vix aliud quicquam, quo erat donanda, illi suppetebat. Omnes verò, quibus harum rerum erant aliquis usus, cura amorque, ne in multorum manibus distraheretur, in publicos literarum & literatorum usus alicubi integram servari cupiebant: quam ex certa fide constat, tum serenissimum Regem *Daniæ*, tum Cardinalem *Mazarinum*, singulos nimirum in suum peculium, redimere voluisse. Sed intercessit *Cromwellus*. Quis autem crederet hominem, enthusiasmi furoribus subindè correptum, & humanioris literaturæ osorem, cavisse, ne thesaurus iste extra *Angliam*, non sine summa injuria genti inurenda, exportaretur? Interim commodum accidebat, ut Ductores copiarum, quæ duce *Cromwello Hiberniam* expugnaverant, perquam laudabili æmulatione incitati, pecuniis ad bis mille & ducentas libras sterlingicas excrescentibus, tum ex suis, tum ex gregariorum in exercitu

(a) *Vide Catalogum librorum MSS. apud* Dublinium *qui præter alia, Viri optimi & famæ sempiternæ*, Jacobi Usserii, *totius* Hiberniæ *illustrissimi Primatis, Bibliothecam selectam explicat*: in magno opere Catalogorum *Oxon.* 1697. in voluminis secundi parte altera pag. 16.

Digitized by Google

citu militum stipendiis simul collectis, ut in Bibliotheca *Dubliniensi* primùm condenda factum fuerat, de libris *Usserianis*, ut nobilis eidem Bibliothecæ fieret accessio, redimendis convenerunt. Sed postquam in *Hiberniam* advecti fuissent, rejecto isthoc proposito, ne tali admixtione quippiam exinde gloriæ, quam captabant, decederet, de novis conclavibus alibi exstruendis, in quibus ad majorem munificentiæ ostentationem seorsim reconderentur, deliberarunt. Nondum constituta ista re, in quasdam arcis *Dubliniensis* cameras, quibus propemodum incustoditis, nimium facilis patebat aditus, detruduntur; malorum hominum, qui multos, uti fertur, tam excusos, quàm manuscriptos optimæ notæ, codices clam surripuerant, fraudibus obnoxii. Post instauratam Monarchiam, viz. anno MDCLXI. quo tempore excellentissimus & illustrissimus Princeps, *Jacobus*, Dux *Ormondiæ*, summa prudentia & fortitudine *Hiberniam* gubernabat, serenissimus Rex *Carolus* II. ad quem omne illud jus devolutum erat, Prorege & Ordinibus regni petentibus, communi Bibliothecæ, quotquot supererant, inferri pro benignitate sua jussit.

In Basilica *Westmonasteriensi*, quod mortale erat D. *Usserii*, reconditum jacere supradixi, sed ibi inter tot Regum Magnatumque Mausolea, tumulum illius, utpote nullis notis insignitum, quispiam curiosus frustrà quæret, quem hæredes, sive quia ille vetuit, sive potius ad declinandam invidiam, in istis calamitosis temporibus condidisse neglexerunt. Sed isthoc adscititio, licèt maximè debito, honore non eget ille, qui monimentum, omnibus sepulchralibus titulis gloriosius, & quovis marmore & ære perennius, scriptis immortalibus sibi vivus posuerat, quorum perpetua utilitate & beneficio fama per omnium seculorum memoriam usque ad ultimam perituri mundi ætatem propagabitur. Quantis verò elogiis præconiisque condecorari meruerit, vir præstantissimus, *Joannes Gravius*, quicum illi magnus amicitiæ usus & necessitudo intercesserat, pro summo erga illum affectu, ingenti reverentia, & justissima illius virtutum & consummatissimæ eruditionis admiratione (a) olim hac sequenti epigraphe, digna, quæ tabellæ deauratæ, ad murum Sacelli, juxta quem situs est, appendendæ, inscribatur, posteris testatum voluit.

R M. S.

(a) A. MDCXLV.

M. S.

JACOBUS USSERIUS,

Archiepiſcopus Armachanus,
Hîc ſitus eſt.

Ob
Rerum eruditionem,
Ingenii acumen,
Dicendi & ſcribendi facilitatem,
Morum gravitatem ſuavitate conditam,
Vitæ candorem & integritatem,
Æquabilem in utraque fortuna animi conſtantiam,
Orbi Chriſtiano & piis omnibus charus;
Omniumque judicio, præterquam ſuo,
Præſul verè magnus:
Qui Eccleſiam veterem inſtitutis,
Clerum ſuo exemplo,
Populum concionibus,
Aſſiduè inſtruxit:
Qui ſcripturas Veteris ac Novi Fœderis
Commentariis ex ultima
Et recondita antiquitate illuſtravit,
Chronologiam ſacram priſtino nitori reſtituit,

Bo-

Bonarum artium Professores, inopia afflictos,
Munificentiâ sublevavit.
Denique qui hæreses repullulantes calamo erudito
contudit.
His ingenii dotibus, his animi virtutibus ornatus,
Antistes optimus, piissimus, meritissimus,
Inter bella civilia, & patriæ suæ & Ecclesiæ funesta,
Sibique luctuosa,
Cum nec Patriæ nec Ecclesiæ diutius prodesse poterat,
In Christo pacis auctore placidè obdormivit.
Anno Christi . . . XXI. Martii MDCLV.
Ætatis suæ . . . LXXVI.

Digitized by Google

ELOGIA
ET
TESTIMONIA
illustrium & Doctissimorum Virorum
DE D. JACOBO USSERIO,
Archiepiscopo Armachano.

JOANNES BRAMHALLUS, Archiepiscopus *Armachanus* in fine Dissertationis de Sabbato & die Dominico, illum appellat *eruditum suumque reverendissimum Metropolitanum, sub cujus pio & moderato regimine per aliquot annos Episcopus in provincia* Ultoniæ *vixit:* pag. 934. & denique in extrema conclusione, addit *that he was an honour to his native country, an ornament to the Reformed Church, a conscionable Preacher, and an exemplary pattern of piety.* pag. 938. in editione operum illius, *Dublinii.* MDCLXXVII.

BRIANUS WALTONUS, Episcopus *Cestriensis*, in præfatione ad Biblia Polyglotta, *Londini. Inter quos primas meritò tenet Primas ille reverendissimus* Hiberniæ, Jacobus Usserius Armachanus, ὁ μακαρίτης, *cui inter alias virtutes, hæc propria laus erat, nil proprium habere, sed ex effusâ bonitate omnia in Reip. literariæ bonum communicare, qui ex instructissima sua Bibliotheca libros plurimos MSS. & impressos variorum idiomatum nobis libenter commodavit, consiliumque suum, quando ipsum convenirem, impertivit: quo in multis me adjutum profiteor: haud iniquè tamen tulit, quo erat animi candore, si in quibusdam dissensum liberè profiterer.*

JOANNES PEARSONUS, Episcopus *Cestriensis*, in epistola dedicatoria ad *Gilbertum* Archiepiscopum *Cantuariensem Vindiciis Ignatianis* præfixa, *Cantabrigiæ* 1672.

Quid felicissimos eruditissimi Primatis Armachani *conatus, quid conspi-*

spirantem originalis Græci codicis à doctissimo Vossio *peropportunè procuratam editionem, quid* Hammondi *viri optimi consummatissimique Theologi, lucubrationes commemorem?*

In proœmio:

Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus Hiberniæ *Primas, Vir mira in his rebus perspicacia fideique.*

JOHANNES DAVENANTIUS, Episcopus *Sarisburiensis*, in adhortatione ad fraternam communionem inter Evangelicas Ecclesias restaurandam *Cantabrigiæ* 1640. pag. 84.

Rectè observavit reverendissimus Archiepiscopus Armachanus, *Vir singularis pietatis & omnigenæ eruditionis laude cumulatus. Quod si quis &c. in concione coram Rege pag.* 28.

JOHANNES PRIDEAUXIUS, Episcopus *Wigorniensis*, in Lectione XIII. quæ est *de mille annis Apocalypticis* pag. 209. *Oxonii* 1648.

Infinita hic congeri possent ad hoc firmandum testimonium, sed ista non capit mei instituti compendium: peti possunt à locupletissimo solidæ eruditionis & totius Antiquitatis gazophylacio, Archiepiscopo Armachano, *de Christianarum Ecclesiarum successione & statu:* cap. 3. 4. 5. 6.

JOSEPHUS HALLUS, Episcopus *Norwicensis*, in epist. ad D. *Usserium* Maio 1647. in *Sylloge* pag. 516.

Gratulor vero ex animo, te, Antistitum decus, S. Ignatio *tuo: gratulor tibi, imo universo orbi Christiano,* Ignatium, *meritissimò tuum, sed quidem & tuo beneficio nostrum. Gratiorem profectò operam navare Dei Ecclesiæ nullus unquam potuisset, quàm tantum, tam antiquum pietatis exemplar ab injuria temporis vindicando.*

In epistola ad eundem Julio 1650.p. 554.

Accepi à te pridem, honorandissime Præsul, munus egregium, teque uno dignum, Annales sacros veteris Testamenti accuratissimè digestos.

D. JOANNES FELLUS, Episcopus *Oxoniensis*, in præfatione ad epistolam S. *Barnabæ*: Oxonii 1685.

Hæc postquam per plurima secula in Bibliothecarum pluteis delituisset, reverendissimi Usserii Armachani *Primatis studio & auspiciis prelo hoc in loco subjiciebatur anno* 1643.

Deinde —— *quæ de opere ipso dicenda supersunt, ut viri magni memoriæ litem, verba illustrissimi Primatis prædicti, quæ flammas evaserant, exhibebo.* —— *Quid autem eruditissimus* Hiberniæ, *juxta & melioris literaturæ Primas de Epistola hujus auctore senserit, quanquam non ex dictis liquidò*

dò appareat; indicia tamen sunt satis clara, quæ fidem faciant, propendisse eum in hanc sententiam, ut crederet, opus hoc Scriptori ignoto deberi.

HENRICUS HAMMONDUS in epistola ante Dissertationes quatuor de juribus Episcopatus *Londini* 1651. editas.

Alii interim, nec pauci nec contemnendi Theologi ad tutandam Episcoporum χειροτονίαν operas & Symbolas suas contulerunt, singuli singulis & justis voluminibus rem integram exorsi: quibus ut fas erat, reverendissimus Archiepiscopus Armachanus, Hiberniæ *Primas, suis de origine Episcoporum & Metropolitarum, & de* Asia *Proconsulari eruditissimis Diatribis, facem prætulit.*

In Dissertatione secunda de S. *Ignatio* cap. 2. pag. 57.

Taceo lubens, quid in hac re reverendissimus Primas Armachanus *præstiterit, & quàm feliciter ille (nec sine peculiari Dei providentia sic disponente) Latinam, licèt barbaram, versionem,* Vossiano *Græco exemplari per omnia respondentem, eodem ferè tempore (ipsoque sanguinarii seculi, Episcopis adeo infensi, articulo) ex vetustissimis* Angliæ *codicibus erutam* Oxoniæ *lucem videre jusserit.*

ABRAHAMUS WHELOCUS in epist. dedicatoria, *Bedæ* Historiæ Ecclesiasticæ Gentis *Anglorum* præfixa, *Cantabrigiæ* 1644.

Ea (historiæ Ecclesiasticæ *Britanno-Saxonum* professio) *mihi destinata à viro nobili, nunc non sine detrimento literarum hac in terris vita defuncto, antiquissimæ, dum vixerat, literaturæ & fidei,* D. Henrico Spelmanno, *& (quod me aliàs huic oneri planè imparem plurimùm confirmavit) sub auspiciis reverendissimi* Armachani, *totius* Hiberniæ *Primatis, qui* Londino *huc ad majora Comitia* Cantabrigiam 1640. *veniens, voluntatem pii & inclyti Senis —— explicuit, mihique ipse Præsul amplissimus* Saxonica *Evangelia Auditoribus, ex idiomate* Saxonum *antiquo aperienda tunc quidem proposuit.*

In epist. ad Lectorem.

Historicum opus commentationes historicas desiderat has, si reverendissimi Armachani Britannicarum *Ecclesiarum primordia, (quibus quid addere conari, esset* Iliadas, *post* Homerum *scribere) ad manus habeas, ex illis pete.*

Idem in præfat. in Evangelia *Persica* cap. VI. S. *Matthæi* ver. 13. *Londini* 1652. qui operi immortuus sola priora XVIII. capita excuderat.

Quin & cum patriam Gothicam Persæ *ex parte pro sua agnoscant, clausulam hanc è* Gothicis *à Cl.* Grutero, *ut vir summus in Ecclesia, reverendissimus* Armachanus, Jacobus Usserius, *mihi indicavit, erutam, à grege Christi sub* Ulphila *Episcopo circa annum Christi plus minus* CCC. *recitari solitam, hìc describere non supervacaneum duxi.*

Gu-

Digitized by Google

Gulielmus Caveus in Scriptorum Ecclesiasticorum Historia literaria : in S. *Chrysostomo.* Lond. 1688. pag. 269. *Præter ea, quæ ad scripta* Chrysostomi *enucleanda hactenus observavimus, cùm plurima incredibili planè diligentia undique collegerit notaveritque ὁ πάνυ* Usserius *in Bibliotheca Theologica MS. placet in Lectoris gratiam pauca inde seligere, & in certa capita distribuere.*

Henricus Whartonus in præfat. ad *Jacobi Usserii* Historiam dogmaticam controversiæ inter Orthodoxos & Pontificios de scripturis & sacris vernaculis *Londini* 1690. *Norunt quotquot literas meliores colunt; norunt & semidocti, quanta fuerit* Usserii, *& quàm diffusa eruditio, quàm infinita lectio, quanta judicii gravitas. Inter tot certè literaturæ instauratores & orthodoxæ religionis pugiles, quos seculo postremo tulit orbis* Britannicus, *illum præ aliis habemus, quem nobismet ipsis gratulemur, & in re literaria ducem statuamus.*

Draxus apud *Eyrium* in epist. ad *Usserium* in Sylloge, epist. XXVIII. pag. 59.

Lumen illud Irlandiæ *& in Academia* Dubliniensi *Professor Regius, Theologus tam πανοπλωμένος, ut sive scripta sive disputationem requiras idoneus est, qui cum tota Papistarum natione concertet.*

D. Joannes Marshamus in προπυλαίῳ ad Monasticon Anglicanum. *Londini.* Anno 1655. & recusum Anno 1682.

Sed quid ego spicilegium post uberrimam messem? De Britannicarum *Ecclesiarum primordiis usque ad* Augustini *missionem, non ita pridem, summa cum laude, scripsit* Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus, *vir ob eruditionis immensitatem, morumque sanctitatem toti orbi venerandissimus, ob benevolentiam mihi colendissimus.*

Joannes Seldenus in Prolegomenis ad Marmorum Arundellianorum Inscriptiones. *Londini* 1628.

Codicem, qui hunc nobis suppeditavit, Samaritanum, *magnis impensis ante quadriennium aut circiter ex Oriente sibi comparavit reverendissimus Antistes,* Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus, *vir summa pietate, judicio singulari, usque ad miraculum doctus, & literis severioribus promovendis natus. Mecum exemplar, quod vetustius est, & charactere* Samaritano, *scilicet vetustissimo, &* Ebræis *in usu ante* Esdræ *tempora, descriptum, pro humanitate sua, cui plurimùm me debere semper agnosco, in* Anglia *circa id tempus communicavit. In* Hiberniam *secum postmodum transvexit, priusquam iis, quæ volui inde exscribere, adversaria*

mea

mea ditassem. Literis igitur nuper rogatus, eas capitum V. & X. Geneseos *partes, quæ Patriarcharum tempora designant, ex eodem ad me ex* Hibernia *transmisit exscriptas, seu potius accuratissimè depictas.*

JOANNES GRAVIUS, Astronomiæ in Academia *Oxoniensi* Professor *Savilianus* Londini MDCL. 4°. *reverendissimo Præsuli*, Jacobo Usserio, *Archiepiscopo* Armachano, *pietate, doctrina, cæterisque animi virtutibus maximè conspicuo, binas* Abulfedæ *tabulas, unam* Chorasmi, *alteram* Mawaralnahræ, *summa observantia D. D.*

In Epistola ad D. *GeorgiumEntum* ante D. *Joannis Bainbridgii* Canicularia, ab illo edita. *Oxoniæ* 1648. 8°.

Eruditos hos, vir doctissime, de anno Caniculari commentarios scripsit non ita pridem Joannes Bainbridgius, *suasu ac impulsu reverendissimi Archiepiscopi* Armachani. —— *Ne autem viri eruditi fœtus unà cum Parente exspiraret, idem reverendissimus Antistes me convenit, rogans efflagitansque, ut id negotii susciperem, Parui non invitus, tum, Præsulis undiquaque doctissimi auctoritate commotus, tum studio memoriam Viri mihi, dum vixit, amicissimi, conservandi adductus.*

D. HENRICUS SPELMANNUS in præf. ad Concilia Britannica. *Londini.* 1639.

Claros multos Episcopos (fautores hujus operis) *intelligo me dicere: reverendissimos in primis tres Metropolitas, (liceat eos omni cum honore & humilitate nominasse) D. D.* Georgium & Gulielmum Cantuarienses, *atque D.* Jacobum Armachanum.

In notis ad Synodum aliam S. *Patricii* pag. 59.

Secundam hanc S. Patricii *Synodum ex* Andegavensi *Bibliotheca transcriptam, ad reverendissimum Patrem, D.* Jacobum Armachanum *Archiepiscopum, Primatem* Hiberniæ, *misit aliquando* Jacobus Sirmondus: *& eandemmihi Præsul idem, eruditione & pietate spectatissimus*, 1 Aprilis. 1628.

D. ROGERUS TWISDEN in præf. ad Historiæ Anglicanæ scriptores antiquos: *Londini* 1652. de *Ailredi* Scriptis —— *quod & dignissimo* Armachano *debemus, in quo cum incredibili doctrina & rara purioris antiquitatis cognitione, quam*

norunt

Et Tagus & Ganges, forsan & Antipodes,

morum eximius candor, & in instruendo imperitiores mira suavitas, seria quadam & Episcopali mixta gravitate, certare dignoscuntur: à quo non parum me in hoc opere provehendo adjutum profiteor, utpote qui tuto hærentem sæpiùs extraxit; & deviantem in viam reduxit. Gi-

Digitized by Google

GULIELMUS SOMNERUS in præfatione ad Dictionarium Saxonicum *Oxonii* 1659. sect. 6.

Hujus autem generis liber ille Medicus in Bibliotheca quondam Regia, Paraphasis etiam Saxonica, *cujus usum reverendissimo totius* Hiberniæ *Primati*, Jacobo Usserio, *Archiepiscopo* Armachano, *viro quidem incomparabili & seculorum omnium memoria dignissimo, me debere gratus fateor.*

D. JACOBUS WARÆUS, Eques Auratus in Antiquitatibus *Hibernicis : Londini* 1654. cap. XV. pag. 67.

De hac re (i.e. de Academiis sive scholis insignioribus Hiberniæ) *qui plura scire avet, consulat profundæ eruditionis virum, D.* Jacobum Usserium Armachanum *in opere suo eximio, de* Britannicarum *Ecclesiarum primordiis.*

In præfatione ad S. *Patricii* opuscula. *Londini* 1656.

Librum ejus (i. e. de tribus Habitaculis) *hactenus ineditum mihi communicavit D.* Jacobus Usserius, *nuper Archiepiscopus* Armachanus, *vir ob eruditionem cum moribus suavissimis conjunctam celeberrimus. Ejus suasu, & ex illius bibliotheca instructissima, nec non è nobili codicum MSS. thesauro* Cottoniano, *& aliis, in annotationibus nostris passim citatis, Bibliothecis, conquisitis subsidiis, hoc pensum aggressus sum, eo fine, ut bono publico inserviat, cui quidem nostram in ea parte industriam prodesse is olim existimabat.*

In annotationibus p. 137.

Atque hac hactenus —— quorum plurima è Brittannicarum *Ecclesiarum Antiquitatibus à D.* Jacobo Usserio, *nuper Archiepiscopo* Armachano *editis Anno* 1639. *me hausisse libens agnosco.*

In notis ad Synodum S. *Patricii* pag. 116.

Canones hujusmodi debemus apographo ex antiquo codice MS. Andegavensi *descripto, quod jam olim ad D.* Jacobum Usserium, *nuper* Armachanum *Archiepiscopum, è* Gallia *misit doctissimus* Jacobus Sirmondus.

In notis ad alios novem canones S. *Patricio* adscriptos. pag. 121.

Quintum & sextum edidit jam pridem doctissimus Jacobus Usserius, *nuper Archiepiscopus* Armachanus.

In præfat. ad librum de Scriptoribus *Hiberniæ. Dublinii.* 1639.

Ex his, ut de MSS. musei mei taceam, plurimos suppeditavit mihi illustrissimus Præsul, Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus.

Idem in libro de Præsulibus Hiberniæ, pag. 29.

Jacobus Usserius &c. *vir propter exquisitam eruditionem, facundiam,*

Digitized by Google

vitæ sanctimoniam, moresque humanissimos, meritò celeberrimus.

ARTHURUS DUCKIUS, LL. D. de usu & auctoritate juris civilis *Romanorum*, *Londini* 1679. lib. 2. cap. 8.

Constantinum *magnum fuisse in* Britannia *ex* Helena *matre* Britanna *natum*, *constanter asserunt*, *non soli Historiæ nostræ Scriptores*, *sed & exteri*; *idemque contra* Julium Firmicum *&* Justum Lipsium *strenuè defendit reverendissimus* Jacobus Usserius Armachanus, *qui suo merito ob insignem literarum omnium scientiam inter* Britanniæ *nostræ ornamenta annumeran-*

FRANCISCUS TAYLERUS in Epistola dedicatoria ad D. *Usserium* ante Capitula Patrum, Hebraicè & Latinè edita, *Londini*. 1651. 4o. *Libellum hunc ut claritatis tuæ patrocinio committerem, multa persuaserunt. Insignis tua eruditio per totum orbem Christianum divulgata, pietas egregia, ubique terrarum celebrata, benevolentia in me eximia, per plurimos annos continuata. In libro hoc transferendo, si opera mea tibi placeat, aliis prosit, mercedem me satis amplam recepisse libens lubensque profitebor. Interim Deus optimus maximus te, literaturæ ornamentum peculiare, in Ecclesiæ emolumentum singulare diutissimè servet incolumem.*

ARNOLDUS BOOTIUS in calce Epistolæ ad D. *Usserium Armachanum*, *Parisiis* editæ 1650.

Ut scias, Amice Lector, quàm vera sint, quæ paragrapho hujus Epistolæ duodecimo memoravi, de D. Armachani *mente super veritate Hebraica, & ut ibi constet, quàm diversa ille sentiat à* Capello *in ea controversia, quam hîc contra ejus Criticam agitavi, ac quantoperè illi displiceat improbus istius viri conatus, varias Hebraici textus lectiones ex LXX Interpretum discrepantiis atque ex codice Samaritano procudentis: visum est hîc attexere litteras, quibus venerabilis ille Præsul, non magis eximiâ pietate morumque sanctitate & Episcopalis muneris sedula executione, verbique Divini annuntiatione indefessa, quàm omnigena ac recondita eruditionis laude, linguarumque Orientalium peritia planè singulari inclytus, ad istam meam contra* Capellum *epistolam respondit, ac quibus eam publico donandi auctor mihi ac impulsor fuit.*

In appendice ad *Buxtorfium*. ib. p. 97.

Et quomodo in me sibi temperasset, quum in ipsum Præsulem Armachanum, *illud venerabile toti* Europæ *caput, & tot tamque eximiis dotibus ac virtutibus conspicuum, haud obscurè incurrat.*

p. 98. *Quum* Capellum, *medullitus ureret, profanam ipsius innovationem damnari à tanto talique viro, uti omni virtutum genere, ac verâ sapientia*

tia præfulgenti, ita in cunctis tum Theologiæ, tum reconditioris literaturæ partibus, inque linguis Orientalibus consummatissimo.

HUGO GROTIUS in prolegomenis p. 60. ad Historiam *Gothorum* &c. *Amstelod.* 1655.

—— *Archiepiscopus* Hiberniæ, Usscherius, *magnæ diligentiæ judiciique vir.*

HENRICUS NORISIUS Cardinalis, in *Cenotaph. Pisan.* Dissert. 11. cap. 5. p. 131. *Venetiis* 1681.

Usserius *in rebus Chronologicis summa cum laude versatus.*

—— De *Epochis Syro-Macedonum.* Dissertatione prima cap. 2. editionis *Lipsiensis* 1696. p. 21.

Proponendum est diagramma anni Macedonum Asianorum, *quod omnium primus*, Jacobus Usserius, *præformavit, à quo* Langius Ricciolius, *aliique idem exscripserunt.*

HENRICUS VALESIUS in epistola ad D. *Usserium* Decembre 1654. *Parisiis* data in *Sylloge* epist. 294. pag. 613.

—— *Ac primum ago gratias, quantas possum maximas, ob illud literarium munus (* Annales Veteris Testamenti *) quo me honorandum esse censuisti. Sunt quidem omnes libri tui eruditissimi & accuratissimi: Sed hic præ cæteris abundè testatur, quantus sis in omni genere doctrinæ. Atque ut ejus lectione multùm me profecisse ingenuè fateor, ita etiam ex secunda parte ejusdem operis, quam à te editam esse nuper accepi, spero non mediocrem fructum me esse capturum.*

In præfatione ad *Eusebii* Historiam Ecclesiasticam. *Paris.* 1659.

Tertius codex fuit Henrici Savilii, *viri doctissimi, ad me missus ex* Anglia, *à* Jacobo Usserio Armachano. *Nam cùm in* Usserii *notis ad martyrium B.* Polycarpi *manuscriptum* Eusebianæ *Historiæ codicem ex Bibliotheca* Saviliana *laudari animadvertissem, eumque codicem optimæ notæ esse, ex aliquot locis, ab* Usserio *prolatis, deprehendissem, postulavi ab eo per literas, ut varias ejus codicis lectiones (integrum enim ab eo collatum esse existimabam) ad me transmitteret. Ille verò codicem quidem ipsum, in charta scriptum bombycina, Bibliothecæ* Oxoniensi, *à* Savilio *donatum fuisse mihi rescripsit. Cæterum editionem* Roberti Stephani *statim ad me misit, in cujus margine* Savilius *emendationes ex suo illo manuscripto codice depromptas adnotaverat. Quantùm tamen conjicere potui, non omnes scripti codicis lectiones ad latus editionis illius apposuit* Savilius, *sed eas tantùm, quas bonas certasque esse exis-*

timabat. Quædam enim lectiones ab Usserio *è scripto illo codice proferuntur, quas à* Savilio *prætermissas esse postea deprehendi. Præterea idem* Savilius *ad oram illius editionis multas adscripsit emendationes ex codice* Joannis Christophorsoni, *quem scilicet* Christophorsonus *cum aliquot manuscriptis exemplaribus contulerat.*

GERARDUS JOANNES VOSSIUS, de Scientiis Mathematicis cap. 66. sect. 16. p. 391. 392.

A. 1648. Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus, *& totius* Hiberniæ *Primas, de* Macedonum *&* Asianorum *anno solari dissertationem edebat, cum* Græcorum *Astronomorum parapegmate, ad* Macedonici *&* Juliani *anni rationes accommodato. Quo de viro rerum divinarum humanarumque peritissimo, nihil possim dicere tam sublime, quin ejus id virtus superet.*

P. 446. in addendis.

Priusquam verò abeam à Ptolemæo, *aliquid addam de tot parapegmatis, quæ tribuunt* Ptolemæo. *Faciam verò id verbis* Jacobi Usserii, *Archiepiscopi* Armachani, *&* Hiberniæ *Primatis, viri vastæ eruditionis, nec sine laude nominandi.*

Idem in libro *de vitiis Sermonis* lib. VI. cap. 10. pag. 44. loquens de *Thoma Dempstero*, qui pro *Scythici* apud *Martialem*, legit *Scotici*, antepenultima syllaba producta:

Atque hoc etiam observatum reverendissimo Jacobo Usserio, Armachano *Archiepiscopo*, *& universæ* Hiberniæ *Primati, in laudatissimo opere* Antiquitatum Britannicarum, *cujus ego in re majori meminisse malim, quàm iis, quæ ad pulverem pertinent Grammaticalem: sed enim & isthoc occasione meliori non eo minus fiet; summa enim summi Viri, & undecunque doctissimi, merita de Ecclesia & tota Rep. literaria, nunquam sinent, ut non æternum ab omnibus literarum amantibus memoria grata celebretur.*

In epistola ad D. *Usserium* p. 529.

Accepi Dissertationem tuam de vetere Romana Ecclesiæ Symbolo, sanè eruditam: quam cum iis, quæ summo bono publico adtexuisti, vocare possumus [illegible]. *Quod verò illa nomini meo inscripseris, nimium quantum obstrinxisti: Nam quantillus ego sum, qui tanto à viro eximium hoc beneficium accipio? Equidem gaudeo, gratiasque ago immortales.*

ISAACUS VOSSIUS, in epistola ad D. *Usserium*, *Holmiæ* scripta Octobre 1650. in Sylloge pag. 556.

Si

Si non planè ignores eruditionem & magnitudinem Christinæ, *dubitare non possis, vir reverendissime, opus tuum Chronologicum longè ei fuisse gratissimum. Bidui tantum effluxit spatium, quod ad manus ejus pervenerit: plurimum verò temporis effluxit spatium, ut existimo, ex quo nullum ei tam charum contigit munus. Placuit ei supra modum, cum ipsius operis ordo & œconomia, tum etiam illud, quod res Ægyptiacas & Asiaticas, à nemine hactenus in unum redactas, diligenter adeo & copiosè tradideris. ——— Legit illa non sine maxima voluptate Acta illa de* Polycarpo, *quæ* Ignatianis *tuis adjixisti. Nunc verò, quod alia ejus generis plura à te exspectet, facit Bibliotheca tua recepta, quam flammis esse absumptam constans jam olim ad nos detulerat rumor. Multùm itaque & tibi & literis gratulatur, quod tam insignis thesaurus salvus ad te sit reversus.*

——— In notis ad *Barnabæ* Apostoli Epistolam Catholicam *Londini* 1680. p. 307.

Dum Angliam *lustro, alia sese obtulit occasio, qua scriptum illud, quod jam diu lucem merebatur, tandem aliquando divulgaretur. Parabat tum novam* Ignatii *editionem reverendissimus* Hiberniæ *Primas,* Usserius Armachanus. *Illi itaque postulanti, & offerenti, ut una cum* Ignatianis *hæc quoque* Barnabæ *excuderetur Epistola, non tantum libenter id concessi, sed etiam maximoperè gavisus sum, in illas manus incidere antiquissimum istud monumentum, à quibus immensum quantum splendoris mutuare sibi posset. Et nisi ingens isthoc incendium, quod non exiguam partem Urbis* Oxoniensis *vastavit, omnia quoque exemplaria absumpsisset, pulcherrimam ejus Auctoris editionem jam diu habuissemus.*

FRANCISCUS JUNIUS in observationibus ad *Willerami* Abbatis Francicam paraphrasin *Cantici Canticorum* Amstelod. 1655. pag. 248. ——— *Initium, item origo, h. e. illud ex quo alia res ortum trahunt. Priore modo accipitur in illa* Geneseos *ac præcipuarum V. Testamenti historiarum paraphrasi poetica, cujus mihi copiam benignè prorsus fecit vir maximus,* Jacobus Usserius, *Archiepiscopus* Armachanus, *& totius* Hiberniæ *Primas.*

Idem in Gothico, Runico, Anglo-Saxonico, aliisque Alphabetis, quæ Gothico Glossario præmisit pag. 14.

*Injecta interim Commentarioli hujus (*i. e. de literis & lingua *Getarum* sive *Gothorum*, quem edidit *Bonaventura Vulcanius* Lugduni Batavorum 1597.) *mentione, opportunè quoque venit in mentem ejus epistolæ, quam super Auctore præfati opusculi, pluribusque aliis rebus huc spectantibus; olim ad me dedit magnus ille ac multæ lectionis Antistes,* Jacobus Usserius,

ferius, *Archiepiscopus* Armachanus, *totiusque* Hiberniæ *Primas.*

Idem in præfatione ad paraphrasin *Geneseos* Saxonicè *Amstel.* 1655.

Supervacaneum esset, Lector benevole, pluribus verbis hoc in loco repetere, quæ non ita pridem de Paraphraseos hujus Auctore attigi pag. 248. *observationum nostrarum in* Willeramum, *ubiquoque præclarum hunc recondita antiquitatis thesaurum acceptum fero summo Præsuli, & nunquam non infra merita sua laudato,* Jacobo Usserio, *Archiepiscopo* Armachano, *& totius* Hiberniæ *Primati.*

CLAUDIUS SARRAVIUS in epistola ad D. *Usserium* Octobre 1647. pag. 521.

Dudum tibi obstrictum pro honorifica in Ignatio *nominis mei mentione, novo rursus beneficio devincire voluisti. Dono enim tuo accepi eximiam tuam Diatribam de Symbolis veteris Ecclesiæ. Pro tuis istis erga me meritis debitam rependo gratiarum actionem. Magna cum voluptate, nec sine fructu legi, postrema hæc tua opuscula, in quibus igneum ingenii vigorem & eruditionem reconditam, abstrusissima quæque rimantem, & bono publico eruentem, ex animi sententia dico, sum admiratus.*

FRIDERICUS SPANHEMIUS in epistola ad 3. partem *Dubiorum Evangelicorum* Genevæ 1639.

—— *Ingentes tuæ virtutes, summe* Usseri, *non vestro tantum orbi notæ sunt, sed & nostro, & ubicunque pietati suum decus, eruditioni suum pretium constat. Sacrum sanè munus illud, ad quod divina bonitas te evexit, per se magnum est & splendidum, sed cui major à te dignitas, accedit. Nec cum sede* Armachana *unquam felicius actum, quàm ex quo tu illam omnium applausu occupas, & Ecclesiasticæ rei in amplissimo regno praes. Non* Hibernorum *hoc tantum &* Britannorum *vestrorum judicium est, sed bonorum omnium, qui eximias illas virtutes tuas in te suspiciunt. Victura eruditionis tuæ monumenta haud quaquam intra* Hiberniæ *vestræ littora coercentur, sed magna cum nominis tui gloria, ubique terrarum teruntur. Quàm eruditè & solidè Orthodoxæ veritatis antiquitatem, &* Romæ *sequioris novitatem contra personatum quendam Emissarium asserueris, ne illa quidem Societas non sentit, quæ te, omnia alia cogitantem, in eristicam illam arenam temerè pertraxit. Thesaurum antiquitatis & penum uberem eruditionis priscæ vident, qui opus tuum vident. Nec ignorare voluisti orbem Christianum, quàm parum prisci* Hiberni *&* Britones *vestri se abjecerint coram* Vaticana *sede, immò quàm alieni fuerint à novitia illa Theologia, quam pro veteri obtrudunt*

Digitized by Google

dunt scrutorum Gibeoniticorum *institores & propolæ. Quod tam apertis documentis à te probatum constabilitumque, immo iis etiam testibus, quibus ne* Romæ *quidem fides derogari potest, ut contra niti, non nisi illorum sit, qui prorsus depuduere. Quantam insuper magno tuo merito laudem consequutus sis in juramenti fidelitatis æquitate* Hibernis *persuadenda, ne serenissimus quidem Rex* Jacobus, *cujus regii spiritus & erudita sapientia orbi nota, ignorari voluit, quem ipsum fidei & prudentiæ tuæ præconem habuisti.*

Et quamvis publicæ illæ curæ, quæ amplissimo muneri tuo annexa sunt, totum sibi hominem vindicent, & vastissimum etiam pectus implere possint; ingens ille tamen & sublimis animus tuus sibi inter negotia ipsa otium facit, sed otium eruditum, & cujus fructus ultra Oceanum vestrum porrigitur. Testes hujus rei fœtus illi tui eximii, Gotefchalci *& Prædestinatianæ controversiæ Historia, ut & veterum Epistolarum* Hibernicarum *Sylloge, & alia id genus scripta tua, quæ summa cum cura ex antiquitate eruta, multa etiam ἀνέκδοτα prius, à blattarum & tinearum, quo pulverabantur, imperio, orbi Christiano per te vindicata passim leguntur, nec eruditionis tantum tuæ monumenta sunt, sed & judicii & pietatis. Et sanè eo ipso laudi tuæ non exigua fit accessio, quòd illa demum tibi eruditio probetur, quæ cum pietate conjuncta est, & cujus fructus ad illius gloriam pertinet, cui omnis nostra debetur. Bibliothecam tuam Theologicam, & veterum Scriptorum Ecclesiasticorum Criticum, omnes antiquitatis genuinæ studiosi à subactissimo judicio tuo summo cum desiderio exspectant.*

Qua vero tu integritate sublime illud munus tuum sustineas, quo zelo, qua vigilantia, in amplissimi gregis tuæ fidei commissi salutem incumbas, qua assiduitate omnes fidi Episcopi partes exequaris, non Armachana *tantùm Diœcesis novit, & reliquæ tuis curis obnoxiæ, sed & tota* Britannia *vestra, immo & illi, qui toto Oceano à vobis disjunguntur. Ea certè pietatis tuæ, ea eruditionis apud nos est existimatio, ut* Usserii *nomen pietatis nobis & virtutis nomen sit, quibus fama constans frequenter ingerit tot ingentes illas dotes, quibus te Deus ad tantum munus instruxit. Et quamvis summa cum laude, voce doceas & calamo, plus tamen exemplo doces inter illos, qui in vitam tuam & integerrimos illos mores tuos quotidie intuentur. Vident illi in te non anxiam, non affectatam pietatem, sed gravem & seriam, & quæ in illum solum fertur, cui soli debetur. Vident raram humilitatem, per quam è fastigio tuo descendis, nec quicquam infra dignitatem tuam esse existimas, quod ad promovendum Dei regnum facit.*

Vi-

Digitized by Google

Vident charitatem & summam in egenos & extorres liberalitatem, quâ in sacros usus confers, quæ sacris usibus jam olim destinata fuere. Ædes tuæ eruditorum collegium sunt, vita sancta, mores inculpati, oculi vigiles, cura publica; animus cœlestis, & qui unum Deum spirat, unum Deum loquitur. Bibliotheca tua non tam tua, quam orbis literati Bibliotheca est, quæ à te ingenti ære instructa, omnibus in publica commoda patet, & eruditorum hominum usibus prostat, à quorum candore tuus candor publicam commendationem jam pridem impetravit. Spirans ista veri Episcopi imago te merito Hibernis *tuis pretiosum,* Britannis *venerabilem; cæteris omnibus admirabilem facit.*

Non mirum itaque foret, vel has causas solas satis mihi fiduciæ addere, ut ad te accedam, & publicè profitear, quanta Genevæ *nostræ nominis tui sit claritudo, quantus apud nostrates honor, quanta apud me privatim veneratio. Sed novum mihi argumentum tui compellandi humanissimæ tuæ literæ fecere, quibus ex ima* Hibernia *mihi testari voluisti,* Dubiorum Evangelicorum *partem primam, non visam tibi duntaxat, sed & accuratissimo judicio tuo probatam, cœptique operis continuationem à te avidè exspectari. Laudationes, quas in primum istum conatum pro tua comitate congessisti, tuæ bonitati in solidum debentur. Quàm impensè verò honorifico tuo suffragio, quàm singulari candore, quam affectu delectatus fuerim, quàm excitatus in instituto meo persequendo, publico documento constare volui.*

LUDOVICUS DE DIEU in præfatione ad Commentarium in IV. Evangelia *Lugd. Bat.* 1631. loquens de edendo in IV. Evangelia, præsertim Syriacè versa commentario:

Quo in instituto paucis post septimanis factus fui confirmatior, quum earundem illarum, quas dixi, Epistolarum, *simul &* Apocalypseos *exemplar aliud MS. elegantissimo charactere Syro exaratum, addito etiam divino Beati* Ephremi *tractatu de amore sapientiæ, ab ornatissimo, doctissimo, & æterna memoria digno Præsule,* Jacobo Usserio, *Archiepiscopo* Armachano, *qui & ante biennium me* Pentateucho Samaritano *beaverat, ex* Hibernia *allatum fuit.*

——— Ad S. *Matthæi* cap. XIX. v. 5.

Neque hìc tantum, sed & in aliis plurimis Pentateuchi *locis τῶν LXX. interpretationem ad* Samaritanum *magis, quàm* Hebræum, *exemplar accedere, alias fortasse, si vitam Deus otiumque concesserit, beneficio reverendissimi, amplissimi, ingenio, virtute, eruditione cultissimi Præsulis,* Ja-

Jacobi Usserii, *Archiepiscopi* Armachani, *à cujus liberalitate exemplar* Samaritanum *penes me habeo, ostendere dabitur.*

BERTIUS in Geographicis Tabulis *Amstelodami* 1616.

—— *Quam quum ista scriberemus, ornabat* Jacobus Usserius, *Theologus, eruditione & pietate & scriptis in primis clarus: ei patria* Dublinum.

MORANEZIUS, in Anti-Jansenio suo:

Non ipse primus excogitavit, sed à Calvinistis *accepit, præcipuèque à* Jacobo Usserio, *insigni* Calvinista, Hiberno, *qui anno* 1631. *librum edidit, inscriptum*, Gottescschalci *&c. neque sensum duntaxat, sed verba etiam ferè ipsa transcripsit* Jansenius; *neque tamen, ut æquum erat, ullam ejus mentionem facere dignatus est. Disp.* XI. § 1.

ALEXANDER MORUS, dedicat D. *Usserio* Orationem suam, cui titulus *Calvinus, Genevæ* habitam 1648. Epistolam in Lectoris *Usseriani* nominis studiosissimi gratiam hîc exscribo.

Diu quæsitum inveni tandem Patronum Calvino *dignum, Reverendissime Vir Dei, nec diu quæsitum inveni tamen* ἈΝΤΊΔΩΡΟΝ *te non indignum, si materiam spectas, non industriam. Nec tam inveni, quàm reperi. Quod enim absque divina quadam virgula contigisse non equidem putaverim, quo die proditura erat in lucem publicam hæc mea, qua* Calvini *laudes ac vindicias complexus sum, Oratio, illo ipso die tuis me literis beâsti summa humanitate conditis, &* Ignatiana *à te edita, nisi libri moles obstitisset, eodem tempore missurum te fuisse significasti, ac leviculam, quæ tua est modestia, æstimatione meâ prorsus auream, de veteris Ecclesiæ Symbolis, ne prorsus* ἈΣΎΜΒΟΛΟΣ, *ut tu scitè loqueris, ad nos scilicet accederes, Diatribam literis tuis, Diatribæ Iconem tuam comitem adjunxisti. Nempe nos* Epirotæ, *qui nec faciem tuam nec te loquentem (nam sic quoque meliùs te videndum præbes) vidimus unquam, ne desideremus expressissimam effigiem animi tui, calamus tuus effecit, ne dignissimam ideam oris tui & instar, effecit cœlum. Ego certè, qui te seculi nostri* Athanasium *vocare soleo,* ΠΕΖΌΝ ΤΟΙ͂Σ ΤΑΠΕΙΝΟΤΈΡΟΙΣ, ὙΨΗΛΌΤΕΡΟΝ ΤΟΙ͂Σ ΜΕΤΕΩΡΟΤΈΡΟΙΣ, ΦΙΛΌΞΕΝΟΝ, ἹΚΈΣΙΟΝ, ἈΠΟΤΡΌΠΑΙΟΝ, *sic de illo veteres, nos de te loquimur, qui juxta cum illo duorum admirabilium lapidum naturam imitaris, & percutientibus Adamas, dissidentibus Magnes occurris:* ΤΟΙ͂Σ ΠΑΊΟΥΣΙΝ ἈΔΆΜΑΣ, ΤΟΙ͂Σ ΔΈ ΣΤΑΣΙΆΖΟΥΣΙ ΜΑΓΝΗ͂ΤΙΣ; *faciam id ipsum paulò libentius, posteaquam te novi* ὙΨΗΛΟΝ ΤΟΙ͂Σ ἜΡΓΟΙΣ, ΤΑΠΕΙΝΌΝ ΔΈ ΤΩ͂Ι ΦΡΟΝΉΜΑΤΙ, ΚΑΊ ΤΉΝ ΜΈΝ ἈΡΕΤΉΝ ἈΠΡΌΣΙΤΟΝ,

ΤΗ'Ν ΕΥ'ΤΥΧΙ'ΑΝ ΔΕ' ΚΑΙ' ΛΙ'ΑΝ ΕΥ'ΠΡΟ'ΣΙΤΟΝ: *ac denique (liceat hoc enim cum cæteris encomium, quod* Nazianzenus *tribuit* Athanasio, *tibi reddere,* Α'ΓΓΕΛΙΚΟ'Ν ΤΟ' ΕΙ'ΔΟΣ, Α'ΓΓΕΛΙΚΩ'ΤΕΡΟΝ ΤΗ'Ν ΔΙΑ'ΝΟΙΑΝ. *Sed quid rependam? Etsi nec tua sors desiderat redhostiendi vicem, nec mea suppeditat remunerandi facultatem. Accipe tamen observantiæ in te meæ Symbolum, sed benigno & qualem tua præfert vultu, à me delineatam imaginem* Calvini, *quæ, nisi fallor, identidem ostendet tibi te. Quas enim laudes ille meruit, cum apicibus vestris prope major libenter carendo exstitit, pariter ii merentur, qui quò celsiori honoris fastigio suprà cæteros mortales eminent, eo majori virtutum beneficio Ecclesiæ commodant; & Solis instar lucent, ut prosint. Neque verò summis dignitatibus ad privatas utilitates aut sæculi typhum abutuntur, nec dominationem in Christi gregem usurpant, quod* Petrus *interdixit,* Petrus *ille, cujus intereà Successores profitentur, qui doctrinam respuunt.* Usserius *profectò adeò nihil tale molitur, ut aurea Ecclesiæ tempora nobis referat, nec infra se quicquam putet, quod ad ædificationem fidelium, quibus Angeli ministrant & Archangeli, pertineat. Sic est, Vir maxime: Quacunque via nobis occurris ingens, nunquam tamen ingentior, quàm cùm ex illa, in qua te Deus collocavit, sublimi specula descendis ad Pastoritiæ curæ laboriosa munia, ut propiùs afflictis opem feras; & commodiùs innascentem agro Domini horrendam filicem ac infelix lolium avellas. Non te majorem unquam ipsa sedes* Armachana *vidit rebus florentibus, quàm nunc* Londinum *in mediis ærumnis, quas insularum loco habes. Tanti penè fuit sua Præsulibus decora & opes adimi, ut nobis hoc æquabilis in utraque sorte animi specimen proderes. Multò minus debes dignitatis tuæ culmini, quam tua dignitas virtutum tuarum cœlestium splendori. Sed inter omnes virtutes tuas ista præcipuè micat animi moderatio, dicam, an magnitudo, quà dum te nimio plus demittis, longè altiùs assurgis, quam fastu & pompâ tot alii toto passim orbe.*

Quos tulit ad scenam ventoso gloria curru.

Multùm profectò Ecclesiæ dederas, quamvis nihil ei dedisses præter exemplum. Quamvis nec viro Apostolico dignarum concionum frequentia, nec scriptorum non æstimanda utilitate cis & ultra Oceanum nobis & Posteris profuisses; quamvis nec errorum novitatem, ac veritatis antiquitatem fortiter asseruisses, nec tot veteris Ecclesiæ thesauros felicissimè eruisses

eruisses industria; quamvis nec opus illud idiomate patrio dedisses, nuper à nobis avidè lustratum, quo Theologiæ Summam, sed quàm illustri brevitate, quàm nervosa simplicitate! complexus es; quamvis nec tuum pectus foret Bibliotheca spirans, nec Bibliotheca tua Museum obambulans, ut vetus dictum detorqueam: quidni enim obambulat, cujus pretiosa supellex tam sæpe mare tranat, & eruditis totius orbis Europæi *veteris ævi memorias, & Orientis opes tam effusè dilargitur, & œcumenica suo quodam jure dici mereatur? Mirari tamen oporteret, ut nihil esset in te aliud, extremam in supremo dignitatis & eruditionis fastigio modestiam. Nam cùm hæ duæ res, licèt singulæ, licèt modicæ, sui plenos & vesanos homines reddere soleant, dignitas & eruditio, meritò stupemus in te felici nexu copulatos atque ad summum perductas nihil ex illa divina tua virtute delibare: humilitatem dico, quæ, tametsi repugnante apud Latinos vocabulo, virtutum omnium apud Christianos altissima est; sed cùm hæc ipsa virtus plura dicere nos vetat: laudes enim spernit, quibus non est ullum aliis acroama jucundius: tum epistolæ modus tuas non capit. Voto finienda præfatio est. Deus immortalis Pater Domini nostri* Jesu Christi *Ecclesiæ suæ laboranti velut è cœli machina opportuno tempore succurrat. Insulis vestris Fortunatarum elogium & Alcyonia reddat, adeoque te perdiù rebus afflictis grande solatium interesse patiatur. Sera sit, & nostris demum nota nepotibus, dies, quæ cœlo tradat, quo mundus non est dignus,* Usserium. *Hic semper sit* Britanniæ, *quod* Augustinus Hipponi, *nec illa unquam, sicut hæc olim, Præsulem ademptum sentiat. Vale, maximum* Britanniæ *Decus, & à nobis oblatum non illibenter suscipe* Genevæ *Decus maximum. E museo meo. III. Non. Jul. An. vulgaris Æræ Christianæ* MDCXLVIII.

Auctor Vindiciarum *Hiberniæ* adversus *Dempsterum Scotum:*

Quod si adversæ religionis homines inserere voluissem, verè affirmare possem, quod Usserium *alterum nunquam viderit* Scotia: *cujus utinam sublime ingenium atque humanissimos mores infausta inter Sectarios educatio novercata non fuisset.*

V I T A

reverendiſſimi & eruditiſſimi Viri,

JOANNIS COSINI,

Epiſcopi Dunelmenſis:

S C R I P T O R E

THOMA SMITHO,

S. Theologiæ Doctore & Eccleſiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

Digitized by Google

VITA JOANNIS COSINI Episcopi Dunelmensis.

JOANNES COSINUS in lucem editus erat tricesimo die Novembris, memoriæ S. *Andreæ* Apostoli sacro, anno divini Verbi incarnati MDXCV. *Norwici* præcipuæ *Norfolciæ* urbis, quæ licèt inter celebriores *Angliæ* civitates ob ædificiorum elegantiam, civiumque copiam, industriam, & opulentiam merito recenseatur, maximam tamen sui à sede Episcopali, ante sexcentos annos & ultra, illuc translata, decoris partem derivat. Patrem habuit *Ægidium Cosinum*, melioris notæ civem, & ob lautiorem fortunam, egregiam probitatem, candidosque mores apud suos valdè celebrem: matrem verò *Elisabetham Remington*, ex antiqua nobilique familiâ oriundam; utrosque religiosos doctrinæ rituumque Ecclesiæ *Anglicanæ* cultores, ut inde ab ipsa pueritia fidem istam verè Christianam & Catholicam profiteri, sacrisque Ecclesiæ *Anglicanæ* institutis, quæ posteà contra Pontificios Puritanosque sapienti zelo & imperterrito animo strenuè tutatus est, assuefieri didicerit. Primogenitus hic dilectus filius illorum curâ rudimentis Grammaticæ, aliarumque artium institutionibus, quibus ætas puerilis imbui solet in schola publica istius civitatis probè perceptis, ita ut altioribus disciplinis capessendis, præ bonâ indole, ingenio, & industria, optimis futuri in literis progressûs indiciis & quæ magna de tantæ spei juvene præsagiebant, omninò (a) par haberetur; desinente ætatis anno decimo quarto *Cantabrigiam* alterum *Angliæ* lumen, & fœcundissimam ingeniorum omnigenæque eruditionis altricem, missus, primo accessu inter Alumnos, deinde post exactum studiorum tyrocinium, in numerum Sociorum Collegii *Cajo-Gonvillani* adoptatur. Fama verò illius virtutis & eruditionis non modicæ, ex sedula industriâ, quam solidum direxit inque melius auxit judicium, partæ, ubique spargebatur. Anno MDCXVI. tum à reverendissimo viro, *Lancelloto Andrea* tunc temporis Episcopo *Elien-*

A *si*,

(a) A. Ch. MDCX.

si, tum à D. *Joanne Overallo*, Episcopo *Lichfieldensi*, neutris istius consilii & propositi, de quo seorsim convenerant, consciis, ut Bibliothecarii munere apud ipsos fungeretur, invitatus: suasu nuperi sui Tutoris, se in posterioris clientelam dedit. Ille autem elogiis de *Cosino* sparsis fide adhibita, tantarumque virtutum, quas nobile eximii Juvenis ingenium præ se ferebat, coramque oculis quasi præsentes sistebat decora facies, ex eleganti beneque compaginata totius corporis structura commendatior, amore captus, illum inter Domesticos suos, ut sibi etiam à secretis & epistolis esset, benignissimè admisit. Quod munus, alteri superadditum, omni ex parte præstitit, non ob solam καλλιγραφίαν (literas licèt optimè formare & pingere cognovisset: hoc enim vix in censum laudis venire debet) sed ob sagax ingenium, subtilioremque intelligentiam, rem qualemcunque, sive civilem, sive Ecclesiasticam, quæ disceptaretur, vasto ambitu complectentem, unde Patrono indies charior redditus, illius gratiam inire magis magisque mereretur.

Qualis quantusque fuerit D. *Overallus*, vix quispiam sacri ordinis, paulò elevatioris ingenii, è nostratibus, citra culpam magnæ stupiditatis, ignorare potest, nec exteri id quidem ignorabant: inter quos duos instar omnium nominare sufficit, viz. *Hugonem Grotium*, & *Gerardum Joannem Vossium*, qui illum summâ cum observantia & veneratione prosecuti sunt. Meritissimo enim jure inter maximos istius ævi, ne dicam, superiorum seculorum, Theologos recensebatur: utpote quo nemo in rimandis abstrusioribus Theologiæ scholasticæ articulis sagacior: nemo in ejusmodi litibus, quæ tum in *Belgio* oriri cœpissent, componendis felicior, magisque idoneus: nemo pacis Ecclesiasticæ studiosior, modo ipsius monitis & determinationibus, sive ex cathedra, sive ex rostris, sive ex prelo sæpè dictatis, adversarum partium Antesignani consensissent, & ad sobrietatem sapere voluissent. A Professorio munere, quo *Cantabrigiæ* præclarissimè defungebatur, à serenissimâ Regina *Elisabetha* paucis ante obitum annis, ineunte superiori seculo ad decanatum Ecclesiæ S. *Pauli*, quæ est *Londini*, primò evectus; mox sub initiis regni R. *Jacobi* in inferiori domo synodi Provincialis *Cantuariensis*, de rebus ad religionem, disciplinam, regimenque Ecclesiasticum Ecclesiæ *Anglicanæ*, ad normam sacrarum Scripturarum & primævæ Antiquitatis, contra sacrilegos impiosque schismaticorum & Monarchomachorum ausus moderandis coactæ, electus Prolocutor: tandem anno MDCXIV.

ad

Digitized by Google

ad Episcopatum *Coventriensem* & *Lichfieldensem* nominatus, ubi postquam quatuor annis summâ cum laude sedisset, Ecclesiæ *Norwicensis* Præsul, uti dixi, constituebatur.

Tali Patrono, tali Magistro felix *Cosinus*, adhuc juvenis viginti quatuor annorum, & hactenus amœnioribus politioris literaturæ studiis innutritus; illius paternis consiliis & sapientissimis amantissimisque adhortationibus facilè victus, animum disciplinis sacratioribus diligentiâ indefessâ, nec ab hoc tempore unquam cessaturâ, applicuit, habituque sacerdotali indutus, se Deo & Ecclesiæ totum deinceps consecravit. Sed bonam istam spem, aut singulari hoc exemplo coràm quotidie spectato, in solidæ sinceræque pietatis officiis, & frequentibus colloquiis in doctrinâ meliùs proficiendi, aut opulentioris fortunæ ex isthoc læto augurio ortam, subitò intercisam mœstus videt & experitur. (a) Anno enim sequente non sine omnium bonorum, & potissimùm *Cosini*, luctu ad Beatorum in cœlis sedes migrat Vir optimus. Sed divinæ voluntati, absque murmurationibus & querelis, submisso animo & invicta patientia, obsequi oportet. Imaginem autem tantæ sapientiæ, eruditionis, & pietatis, quæ in illo præluxere, memoriamque istius miræ benignitatis, quam ipse expertus est, nunquam obsolescere, aut ex animo excidere passus est *Cosinus*: quod præclaro documento publicè ostendit. Nam, ut ipsius pietatem & gratitudinem erga Patronum, de se optimè meritum, testaretur, restauratis, sub serenissimi regis *Caroli* secundi reditum, Monarchiâ & Ecclesiâ, magnificum elegansque monimentum, in Ecclesiâ *Norwicensi*, ad columnam prope locum, ubi sepultus jacet, erigi curavit.

Hoc funesto casu *Cosinum* planè attonitum fuisse, & penè inconsolabilem redditum, quisque violenti humanorum affectuum impetûs sibi conscius, facilè opinabitur: sed hanc jacturam, licèt gravissimam, citò reparavit benignior providentia. Receptus enim in clientelam magni Præsulis, *Richardi Neli*, tunc temporis Episcopi *Dunelmensis*, illi factus est à sacris domesticis: cujus favore & patrocinio suffultus, facilem sibi ad opima sacerdotia & dignitates, quas longa annorum serie, non sine vendicatione meritorum, postea adeptus est, viam stravit.

Ab hoc tempore omnia ex voto, imo supra votum fluxere. Gratiâ optimi Patroni pollens *Cosinus*, promovetur circa A. MDCXXIV. ad archidiaconatum Orientalis regionis inp rovincia *Eboracensi*, cedente re-

(a) A. MDCXIX.

Digitized by Google

reverendo Viro, D. *Marmaduco Blakeston*, cujus filiam *Franciscam* connubio sibi junxerat: (a) feminam piam, prudentem, conjugis amantissimam, & in utraque fortuna, tam adversa, quàm prospera, juxta institutum divinum, à primis rerum exordiis ordinatum, adjutricem: paulò post opulento Ecclesiæ Cathedralis *Dunelmensis* canonicatu, & XX. Julii MDCXXVI. opimo *Bransgethe* rectoratu & Sacerdotio auctus. Tantùm verò aberat, ut hac eximiâ statione positus otiaretur, vitamque ageret desidem, ut potius dignitates hæ illius industriæ novos fortioresque subderent stimulos, tum ut iis se neutiquam indignum, sed omninò parem ostenderet, tum ut ad altiora lentis gradibus methodisque honestis, quas nimirùm non ambitio, non opum cupido, non artes adulatoriæ, sed quas amplificandæ gloriæ sanctissimi Numinis, & benè de Ecclesia & religione merendi desiderium & prudentia verè Christiana solent suggerere, favente Deo, tandem aliquando, senioribus annis, faciliùs & securiùs ascenderet. Interim satis gnarus, quantùm honoris viris verè eruditis ex titulis Academicis accedat, *Cantabrigiam* repetiit, ut præstitis exercitiis gradu Baccalaureatus in Theologiâ ornaretur; quibus quoque de causis postea tempore debito summam in eadem sacra facultate dignitatem jure meritissimo assecutus est.

Anno 1626. *Londini* in ædibus D. *Neli*, *Dunelmensis* Episcopi, tanquam in Collegio & sacro consessu, venerabiles viri, D.D.D. *Laudus*, Episcopus *Bathoniensis* & *Wellensis*, *Whitus*, mox Episcopus *Carleolensis*, *Richardus Montacutus*, aliique pietate, doctrina, & flagranti Ecclesiæ *Anglicanæ* contra tum Pontificiorum, tum Puritanorum insidias & impetus tuendæ zelo insignes, de rebus ad Ecclesiam & religionem spectantibus consultaturi, convenire soliti erant: quorum colloquiis *Cosinus*, licèt annis & dignitate longè inferior, præsens aderat. Hoc Puritanos, odio & invidia, adversus moderatioris æquiorisque animi Theologos, qui non pariter insaniissent, exæstuantes, diu latere non potuit; hinc convitia atrocesque calumnias in vulgus spargendi ansam captantes, quasi res *Romanensium* illic clam agerentur, cùm nulli illorum aut errores aut superstitiones pejus odissent, aut de defectoribus à communione Anglicana inclementiùs ominarentur.

Quod mox insigni exemplo ostenderunt. Cùm femina & natalibus &

(a) Obiit illa xxv. Martii MDCXLII. & sepulta jacet in Ecclesia *Petroburgensi*, monimento in illius perpetuam memoriam illic condito, in quo *femina prastantissima & generosa & pientissima conjux* nuncupatur.

Digitized by Google

& conjugio nobilissima, cujusdam Sacerdotis Pontificii fraudibus artibusque sophisticis circumventa, ad Romanam Ecclesiam transiisset, de illa in viam Veritatis, ex qua præceps aberraverat, reducenda, tum familiari sermone, tum scriptis, maximè soliciti, cùm omnibus argumentis suasibusque cedere præfractè recusaverit, de periculo animæ, quod incursura erat, acriter monent, præsertim *Montacutus* & *Cosinus*; ille ingerendo, si in ista apostasia ex hac vita decederet, vix spem salutis fore reliquam; hic verò, illam lethaliter peccasse, quæ Ecclesiæ, in qua nata, baptizata, & educata fuerat, temerè & inconsultis nostris Theologis, communionem deseruisset. Sed cùm pervicax mansisset, argumentis in lachrymas, misericordiam, & preces conversis, illam solius conscientiæ arbitrio sapientioribusque cogitationibus, in mente sobria, sedato æstu, posthac orituris, tristes reliquere. Quam verò largam triumphandi de hisce venerabilibus Viris, illisque probro vertendi materiem Puritanis dederit infelix iste unius feminæ lapsus, videre est in (a) epistola *Alexandri Coci*, Viri non ineruditi, sed illorum fermento non parum imbuti, ex inanibus incertisque narratiunculis corrasâ, ad D. *Usserium Armachanum*. Sed quàm iniquè, quàm protervè, quàm absurdè, judicent omnes æquitatis & moderationis Christianæ studiosi & amantes.

(b) Cum serenissimus Rex *Carolus* I. sæpè observasset in famulantium R. *Mariæ* consorti, præsertim feminarum, quæ in vicino conclavi manserint ad obsequia suæ Dominæ paratæ, manibus versari Horas B. Virginis aliasque precum formulas, quas, ut fallerent tempus, alias tædio futurum, & ne penitus otiari viderentur, subinde legere solebant, ille non potuit non laudare istud institutum, quod sanè maximè laudandum foret, si superstitio indebitusque sanctorum cultus hisce sacræ religionis officiis non sese admiscuissent. Rex verò pro summa sapientia pariter ac pietate, quò tam propriæ, quàm aliorum in Aula aut alibi degentium saluti magis consuleret, libellum mole exiguum, in sinu circumgestandum, è sacris scripturis, Liturgicis vete-

(a) In Sylloge Epistolarum *Usserii Londini* edita 1686. Epist. CXII.

(b) Hujus rei historiolam primum familiari sermone, deinde scripto consignatam, mihi communicavit V. C. *Joannes Evelinus* Armiger, notissimæ & celeberrimæ apud Nobiles *Anglos*, ob sublime ingenium, ob insignem Philosophiæ naturalis culturam, ob denique strenuum felixque politioris literaturæ studium, prout libri ab illo editi faciunt testatissimum, famæ, eam ab ore D. *Cosini* ante quinquaginta annos *Parisiis* edoctus.

ris Ecclesiæ Christianæ, tum *Græcæ*, tum *Romanæ*, libris, Patrumque antiquorum scriptis collectum, qui, stylo & lectu & intellectu facili, tam Christianæ doctrinæ summam, & vitæ piè ac sapientèr juxta Evangelii normam ordinandæ regulas, quàm precum domesticæ & privatæ pietati sovendæ maximè conducibiles formulas, præstitutis horis, uti in solennioribus religionis exercitiis recitandas, complecteretur, condi voluit. Communicatis cum duobus tribusve, qui regali pollebant gratia, Episcopis, hisce pientissimis consiliis, ex commendatione D. *Francisci White*, tunc temporis Episcopi *Norwicensis*, Eleemosynarii Regii, jubetur *Cosinus*, quem prorsus idoneum judicassent, ejusmodi opusculum aggredi: tum ut enthusiasticis Puritanorum furoribus publicè obviam iretur, tum ut nostratium animi in fide verè Catholicâ retinendâ, & in Christianarum virtutum praxi firmiores redderentur. Quam autem probè & accuratè sacrum istud pensum absolverit *Cosinus*, hîc paulò fusiùs indicabo.

Ille Regio jussu auctoratus & communitus, ad partes suas exequendas se accinxit: & alacriori quidem animo, eo quod spirituali eorum, qui in sancta Ecclesiæ *Anglicanæ* communione vixerint, hoc præsertim pacto, in colligendis istiusmodi pietatis subsidiis & documentis profectui optimè consuli posse præsensisset. Propositum sanè erat in se verè Christianum & Rege piissimo & Christianissimo perquam dignum, & si illorum temporum statum rectè perpendamus, maximè necessarium. Puritani, qui regimine Episcopali, quod à primis nascentis Christianismi initiis continua neutiquamque intermissa successione ubivis locorum obtinuerat, rejecto, ritibusque sacris & Liturgiâ repudiatis, à publicis cœtibus sese deplorando schismate subducentes, calumnias inter plebem, prætextu simulatæ sanctimoniæ, ab iis miserè delusam, spargebant, de *coarctato*, uti loquuntur, statis istiusmodi precibus, *spiritu* ogganientes, non inde privatorum hominum profectui fuisse satis consultum. Hinc extemporaneæ istæ apud hosce sectarios preces, distorto vultu, spumeo ore, inconditisque clamoribus, temerè & festinanter, prout singulis libitum erat, effusæ, quas cerebri parum sani fervor, zelusque enthusiasticus suggessere, ab omni bono sensu sæpenumerò vacuæ, & quæ divini cultûs officiis immiscerentur, prorsus indignæ, olim duxere originem. Non defuere quidem ab omni tempore pietatis clam & seorsim exercendæ subsidia, à Viris doctis piisque subinde edita, in quibus tamen genium suum mentemque potius,
quàm

quàm veteris Ecclesiæ ac Patrum normam secuti sunt. *Cosinus* verò, non improbatis horum sanctis conatibus, aliâ methodo uti oportere, pro pietate & prudentia sua, prout ordinatum & injunctum fuerat, apud se statuebat, tum, ut Puritanorum strophis technisque, tum, ut *Romanensium* de *nova fide* apud nos introducta, de religione majorum abolita, de sacris divini cultûs ritibus, quasi cuncta, nulla aut decori aut ordinis ratione habita, peragerentur, sublatis, & de debita cura instituendi populum in rebus ad religionem Christianam perquam necessariis neglectâ, insuperque habita, criminationibus & puris putidisque calumniis commodiùs ac manifestiùs iretur obviam, in omnium *Anglorum* usum, *privatarum precum, è sacris Scripturis, ex Antiquorum Patrum scriptis, ex veteribus Liturgiis, èque Liturgia Anglicana desumptarum, juxta veteris Ecclesiæ praxin, in determinatas horas distinctam, Syllogen*, juxta formam & exemplum earum, quæ olim Latinè ex (a) auctoritate Regia sub temporibus R. *Elisabethæ* anno hominum salutis reparatæ MDLX. editæ erant, edendam, celato licèt nomine, *Londini* MDCXXVII. curavit, approbatione D. *Georgii Monteine*, Episcopi *Londinensis*, præmissa. Aureus liber & Ecclesiæ *Anglicanæ* alumnis, imo omnibus sobria mente præditis, solâ Puritanorum factione exceptâ, longè acceptissimus. Hi enim, eò quod preces quædam illic juxta horas, Veterum ritu, digererentur, quasi totus liber superstitionem Papisticam inde sapuisset, œstro perciti, in illum, illiusque Editorem, tum lingua tum calamo debacchati sunt: præsertim verò duo, viz. *Henricus Burtonus*, Parochus quidam *Londinensis*, in libro (b) qui *Examen Privatarum precum, sive Horologium pro horis orationis* inscribitur, convitiorum calumniarumque pleno, ac si antedictus Auctor viam ad unionem cum Ecclesia *Romana* in superstitiosis divini cultûs ritibus, cæremoniisque ex industria stravisset; (hic verò, ut hoc obiter addam, ex sententia Adsessorum Curiæ stellatæ, præcisis auribus multatus, postea A. MDCXXXVII. ob quasdam seditiosas, scandalosas, infamesque conciones, eructatas & in lucem editas, adversus Aulam Regiam & Ecclesiam *Anglicanam*, perpetuo carceri addicebatur;) & *Gulielmus Prynnius*, Jurisconsultus,

 non

(a) *Horarium* Regiâ auctoritate editum *Londini* 1560. & postea recusum sub hoc titulo, *Preces privatæ in studiosorum gratiam collectæ, & Regia auctoritate approbatæ*, noviter impressæ, & quibusdam in locis etiam auctæ. *Londini* excudebat *Gulielmus Seres*. A. D. 1573. cum Privilegio Reginæ.

(b) *Londini* 1628. 4°.

non infimus ex ſchiſmaticorum primipilariis, poſteà ob virulentos ac inſames in ſereniſſimum Regem *Carolum* I. & Reginam *Mariam* libellos multatus erat auribus, colliſtrigio damnatus, & carceri ex ſententia eorundem legitimorum judicum quoque mancipatus, edito in lucem publicam ſcripto, (a) cui inficetus titulus, alluſione ad *Coſini* cognomen facta, præfigebatur, cenſuram, ſpurcis conviciis oppletam, in illum, tanquam dogmatum *Arminii* fautorem, quaſi à *Calvino* & à Synodi *Dordracena* placitis in iſtis articulis controverſis, tunc temporis nimio & planè intemperanti ab utriſque partibus zelo agitatis, in crimen hæreſeos veniſſet, petulantiſſimè ſtrinxit. Sed iſtiuſmodi vociferationes & calumniæ compendium iſtud è manibus Lectorum excutere non poterant, imò iiſdem magis commendabilem reddidere; prout ex editionibus crebrò repetitis abundè conſtat. In tanta autem librorum ejuſdem ſacri argumenti, quantivis pretii, & maximi uſus, à reverendis Præſulibus & Presbyteris ad quoſvis ſanctioris vitæ æternæ & beatitudinis fruendæ ſtudioſos, in viis veritatis, pacis, & ſanctitatis quaſi manu ducendos, ab A. MDCLX. poſt nimirum exſtinctam impiam rebellionem, ad hunc uſque diem compoſitorum copia, hic quoque adhuc magni æſtimatur legiturque, & cum fructu legetur in perpetuum.

D. *Matthæo Wrenno*, qui olim ſereniſſimo Principi *Carolo* I. dum ille in *Hiſpania* de nuptiis cum Domina *Maria*, Infanta R. *Philippi* IV. ſorore contrahendis præſens egerit, erat à ſacris domeſticis, ad præſulatum *Herefordenſem* A. Ch. MDCXXXIV. evecto, illius in præfecturâ Collegii S. *Petri* memoriæ dicati *Cantabrigiæ* ſucceſſor communibus ſociorum ſuffragiis renunciatus eſt *Coſinus*. Idem animi vigor in tutandis ritibus & diſciplinâ Eccleſiæ *Anglicanæ*, idem in promovendis bonis literis ſtudium illi conſtabat. Præfectis Collegiorum utriuſque Academiæ cedit in perpetuæ laudis argumentum, quod illorum vigilantia & fide factum erat, ut perpauci illic tunc temporis degentes Puritaniſmi labe, quæ per *Angliam* fraudulentis ſeditioſorum hominum artibus graſſari inceperat, inficerentur. Cum verò *Coſini* pietas, eruditio, & ſumma in rebus Eccleſiaſticis moderandis prudentia, illum maximè commendabilem ubivis reddidiſſent, à ſereniſſimo Rege *Carolo* I. cui erat à ſacris, optimo meritorum æſtimatore & remuneratore, dignus habitus erat, qui magno Theologo, D. *Thomæ Jackſono*, Collegii *Corporis Chriſti* in Aca-

(a) Briefe ſurvey and Cenſure of Mr. *Cozens* cozening devotions. *London*. 1628.

cademiâ *Oxonienſi* Præſidi, in decanatu Eccleſiæ Cathedralis *Petroburgenſis* ſuccederet, anno nimirum MDCXL. ut illius aliorumque conſimilium operâ ſchiſmati, quod tum paſſim gliſcebat, ſi quo modo fieri poſſet, obex poneretur. Sed gens occæcata ad ſobriam mentem nolebat reverti, nullis conſiliis, ſuaſibus nullis, imò ne legibus quidem, in ordinem cogenda, quod erat triſtiſſimum futuræ calamitatis omen.

Dum autem *Coſinus* in hiſce laudatiſſimis inſtitutis juxta Canonas Eccleſiaſticos, legitima auctoritate ordinatos, dum tranquillitati publicæ, dum honori & utilitati Eccleſiæ *Anglicanæ*, damnum qualicunque innovandi pruritu aliter paſſuræ, dum divini cultus reverendiſſimorum Antiſtitum, in hoc unicè intentorum ut ab omni confuſione & labe purus & integer ſervaretur, exemplo & juſſu, honori & ſplendori conſuluerit, Pueritanorum atroces calumnias & odium irreconciliabile in ſe derivavit: qui ſub prætextu introducendæ purioris diſciplinæ, ritus ſacros, quaſi ſuperſtititionem redolentes, univerſamque Eccleſiaſticam hierarchiam funditùs evertere & delere animis exacerbatis ſummiſque viribus anniſi ſunt: quod tandem fatuam plebem, cives *Londinenſis*, aliquoſque excelſioris notæ, Eccleſiaſticis reditibus, utpote opimis ſpoliis, ſacrilegè inhiantes, ad arma ſub Parlamenti *Weſtmonaſterienſis* auſpiciis inſtigantes, junctis cum rebellium *Scotorum* Anteſignanis conſiliis, illorum proſpero ſcelere animati, non ſine totius Chriſtiani orbis ſtupore, & maximo Chriſtiani nominis ſcandalo dederunt effectum: *Scotis* conſcripto exercitu, poſt fanatico furore abolitum epiſcopatum, *Angliam* invadentibus, R. *Carolus* I. dum arma parat, ut vim vi repelleret, ſpe tamen melius ſopiendæ funeſtæ iſtius rebellionis, ope ſubditorum noſtræ Gentis, menſe Aprili A. MDCXL. Ordines regni, triſti neceſſitate compulſus, convocavit: ſed ſucceſſu planè irrito. Obſtabat enim quorundam novis rebus ſtudentium perverſitas, ne huic ingruenti malo opportunum remedium adhiberetur. Cùm ergò vix quicquam ſubſidii contra rebelles *Scotos* ſibi eſſet exſpectandum, Parlamentum illud diſſolvi juſſit, copiis militaribus ſuo ære conſcriptis confiſus. Interim recrudeſcentibus publicis malis, militibuſque *Scotis* contra fidem promiſſorum non exauctoratis, ſequente Novembre novum indicitur Parlamentum. Puritani opportunitatem toties expetitam jam nacti, facta per univerſam *Angliam* conſpiratione de hominibus furioſis, ſuarumque partium fautoribus, in numerum Senatorum, qui inferiorem Cameram conſtituunt, eligendis pertinaciſſima induſtria ubivis laborant. Ab hiſce infauſtiſſimis initiis, ſtra-

ſtrages illæ, quæ *Britanniam* mox ſuperobruebant, fluxêre. Hi verò, quò ſuis electoribus gratificarentur, de quorundam Procerum, eodem fermento imbutorum, ſubſidio & ſuffragiis ſecuri, reformandæ religionis maximam præ ſe ferunt curam: zelotis *Londinum* undiquaque confluentibus, ut ſupplices libellos & querelas contra Epiſcopos & Presbyteros proximæ dignitatis, qui Eccleſiæ ſaluti promptiùs invigilâſſent, contra Curias *excelſæ*, uti vocantur, *Commiſſionis* & *Cameræ ſtellatæ*, olim ſapientiſſimè ſtabilitas, quibus illorum veſania fuerat ſuppreſſa, contra denique Regios Conſiliarios, Judices, aliosque Magiſtratus, quorum fidei civile regimen concredebatur, exhiberent. Commiſſarii hiſce querelis promiſcuè audiendis, merè Laïci, deputantur. Coram hiſce Inquiſitoribus, inter alios viros verè venerabiles ſiſtitur *Coſinus* noſter, hac de cauſa.

Quidam nomine *Smartus*, olim Eccleſiæ *Dunelmenſis* Præbendarius, ob contumelioſas ſeditioſaſque conciones in Eccleſia Cathedrali A. MDCXXVIII. habitas, in quibus cæremonias ritusque Eccleſiæ *Anglicanæ*, tanquam fœdæ ſuperſtitionis manifeſtos, maleſano indoctoque zelo actus, graviſſimè debacchatus eſt, ab iſta dignitate, cùm palinodiam canere præfractè recuſâſſet, deturbatus, & omni ſacro munere per degradationem exutus, carcerique mancipatus, jam quaſi *dies retributionis ac vindictæ*, uti loquebantur, adveniſſet, *Weſtmonaſterium* properat, mox porrecto ſupplice Libello, putidiſſimis mendaciis & conviitiis in *Perſecutores* ſuos, uti appellavit, ingeſtis gravido, & præſertim in D. *Coſinum*, quem primo præ aliis omnibus loco nominat. Criminationes haſce & querelas, abſque omni examine avidè admiſſas, quidam Commiſſarius ex ordinatione reliquorum Dominis ſuperioris Cameræ defert, oratione, in quâ *Smartum* indebitis elogiis tituloque *Protomartyris Angliæ* in *hiſce ultimis perſecutionis temporibus*, exornat, præmiſſa. Quantas pœnas luiturus fuiſſet *Coſinus*, ſi vera narrâſſet infamis ſchiſmaticus; quàm multis pecuniis mulctandus, quàm perpetuo carceri addicendus! Ab hiſce malis capiti impendentibus, quo pacto ſeſe extricare poſſet, ſumma prudentia opus erat. Quid ergo? ſingulis articulis tum ſcripto, juramento prius interpoſito, tum viva voce, cùm reſponſa adaptâſſet, innocentiam ſuam, allatis ex fide rerum & teſtium argumentis & probationibus, adeò luculenter tutatus eſt, ut illarum vi convictus Adverſarii Advocatus, cauſa, quam defendendam ſuſceperat, protenus abrenunciata, palam dixerit, ſe *harum criminationem à Cliente viris inte-*

te-

tegerrimis impactarum, omnino puduisse nec salva conscientia illius partes amplius sustinere potuisse: multis quoque ex Baronibus, ad quorum tribunal lis ista gerebatur, clarâ voce affirmantibus, Actorem inferioris Cameræ Adsessoribus ejusmodi querelis frivolis nullique fundamento innixis fucum fecisse. Disceptationes istæ ad quintum usque diem producebantur: nec ultra contra *Cosinum* actum erat. Inde demissoria charta facilè impetrata, *Cantabrigiam* redeundi libertas conceditur, interposita tamen cautione se modo esset accersendus, iterum compariturum. Sed ab omni molestia deinceps erat cessatum. (a).

In hisce difficillimis temporibus h. e. A. MDCXL. *Cosinus* Academiæ *Cantabrigiensis* Vice-Cancellarius constituebatur, quod egregium munus summâ cum prudentia & fortitudine administravit: Postea verò, cum serenissimus Rex ob seditiosos civium aliorumque tumultus Urbem relinquere cogeretur, omni præsidio, quo Majestatem Regiam tueretur, vacuus, pecuniis utpote publicis, arcibus, tormentis, pulvere pyrio, reliquoque bellico apparatu in armamentariis reposito, à Senatu *Westmonasteriensi* occupatis, destitutus, ut hisce necessitatibus, quantum in illis erat, subveniretur, *Cantabrigienses* vasa argentea aliamque pretiosam suppellectilem, & pecunias numeratas illi circa annum MDCXLII. deferri curarunt.

Quanti verò hæc fides, hæc debita in Regem, omnium rerum egenum, liberalitas illi constaret, tristis eventus demonstravit. Nam rebellione adulta cùm militares Parlamentariorum copiæ, numero longè superiores, vicinos comitatus in suam potestatem redegissent, de visitanda Academia sub *Mancestriæ* Comite statim decretum erat. De illorum violentia, crudelitate, rapinis & sacrilegiis, non est, quod hîc multa referam. Venerabiles Collegiorum & Aularum Præfecti & Socii, qui fidem integram & intemeratam servavêre, Ministellorum & mili-

X tum

(a) Videat curiosus Lector, si libet ipsius *Cosini* literas Apologeticas, scriptas *Parisiis* Aprilis VI. A. MDCLVIII. contra *Fulleri*, qui hæc omnia nimio erga Presbyteranos affectu abreptus, non mala fide, saltem iniquè prorsus parte inaudita altera, repræsentavit, cavillationes, & à D. *Petro Heylino*, strenuo Ecclesiæ *Anglicanæ* Pugile, in appendice examinis & animadversionum in Ecclesiasticam *Britanniæ* Historiam ejusdem *Fulleri*, Rhapsodiam potius nuncupandam, indoctam, ineptam, omni judicio, profundâque rerum indagine vacuam, fœdisque erroribus scatentem A. MDCLIX. editas.

Digitized by Google

tum sannis & insectationibus expositi, citra omnem humanitatem malè habiti, & contra jus fasque muneribus suis vi armatâ exuti, aut in Regia castra non sine ingenti periculo transierunt, aut apud amicos clam latuere, Patriæ malis ingemiscentes, aut de vertendo solo cogitârunt. Hoc est juxta Presbyteranos *reformare Ecclesiam & Academias.* Eandem enim horrendam sortem, Rege debellato, subire cogitur Academia *Oxoniensis.* Non aliter cati homines, rerum potiti, credebant, se securos fore de schismate propagando, de anarchia introducta, de sacrilegis possessionibus, & Præsulum Ecclesiarumque Cathedralium reditibus impiè arreptis, aut prosperæ rebellionis fructu & beneficio diu posse frui, quod maximè cupiebant, nisi hisce præclarissimis veræ & antiquæ, tum erga Deum & Christum, tum erga Regem fidei seminariis, hoc modo, uti blaterabant, *purgatis.* Mox post diram hanc cladem *Cantabrigiensem*, funestissimo bello magis magisque exardescente, rebusque deploratissimis, *Cosinus*, omnibus suis dignitatibus & fortunis exspoliatus, cum sibi nullum præsidium ab schismaticorum insultibus & insectationibus fore, satis perspectum habuisset, relicta *Anglia*, A. MDCXLIII. *Galliam* aufugit, quem nimirum horror carceris in exilium coëgit.

Cosinus fixas sedes habuit *Parisiis* jussu serenissimi Regis, *Caroli* primi, præcipuè ut viris fœminisque clarissimis è familia Reginæ consortis, qui erant Protestanticæ communionis, domesticis, in sacris & spiritualibus ministraret, ibique primò in privatis ædibus, postea confluentibus *Anglis*, à patria extorribus & Parlamentariorum tyrannide expulsis, in sacello amplissimi & optimi Viri, D. *Richardi Bruni*, Equitis Aurati & Baronetti, à Serenissimo Rege *Carolo* I. ad *Ludovicum* XIII. Regem *Galliæ*, ad publica negotia procuranda, quibus ob prudentiam politicam, subacto judicio firmatam, fidemque integerrimam, erat, si quis alius, maximè idoneus, Ablegati, omnia sacræ religionis munia juxta Ecclesiæ *Anglicanæ* institutiones, subindè obire solebat, quo tempore *Angli* zelotæ *Romanæ* communionis, versipellis ingenii homines, omnia loca vociferationibus, tum irrisoriis, tum orantibus, complebant, ut nostrates incautos, *Parisios* potissimùm tanquam ad asylum confugientes, faciliùs & plausibiliùs fallerent, eosdemque à fidei Catholicæ, in Ecclesia *Anglicana* retentæ & assertæ, doctrina & professione seducerent, jam actum esse de Ecclesia *Anglicana*, nec quicquam spei de ipsius restauratio-

ratione amplius relictam; omnia, hæreticis pravisque opinionibus apud nos in *Anglia* introductis, & sacro regimine Episcopali penitùs everso, illic vacillare & confundi; & ipsius constitutionibus sublatis, ad sinum Ecclesiæ *Romanæ* sibi redeundum esse oportere, si salvi esse vellent: sed ejusmodi argumenta ab horrendis rerum vicissitudinibus ducta, qui paulò perspicacioris erant ingenii, contra universos Christianos sub *Decii*, *Diocletiani*, aliorumque Imperatorum, in illos ex insano idololatriæ amore sævientium, lanienis, & præsertim sub *Constantio* & *Valente*, *Arianæ* hæreseos fautoribus, dira passos, pariter valuisse, facilè viderunt. Ecclesia *Anglicana* nunquam erat gloriosior, quam sub cruce. Milleni illius alumni, nullis minis, persecutionibus nullis succubuere. Conventus sacri, ringentibus schismaticis, clam ubique habiti, omni metu aut carceris aut mulctarum abjecto, qui cum Episcopis Sacerdotalibusque ritè ordinatis in sacris integram retinuere communionem. Ecclesiam *Anglicanam* gravissimè afflictam & externum illius splendorem periisse veris lamentis deplorabant omnes boni, sed non penitùs destructam fuisse, quod illis exprobrabant Adversarii, tantus fidelium in *Anglia* relictorum numerus, etiam hoc sacellum quod exules sub fide publica & jure gentium muniti, singulis festis ac Dominicis diebus frequentes adierunt, fecit testatissimum. In immortalem laudem cedit admodum reverendis D. D. D. *Bramhallo*, *Cosino*, *Erlo*, aliisque fortissimis Confessoribus, quorum pietati, constantiæ, ac indefessæ in concionibus habendis, in Liturgicis sacris celebrandis, in disputationibus, si qua provocatio cum nostratibus adversæ partis Patronis, intervenisset, denique in scriptis edendis industriæ, adstipulante divina gratia, adscribendum est, quod Ecclesia *Anglicana*, licèt domi miserrimum in modum oppressa & sub jugo Presbyteranæ tyrannidis ingemiscens, foris in exteris plagis, & præsertim in *Gallia*, sub D. *Richardi Bruni* Equitis aurati, Viri nunquam satis laudandi, qui per novemdecim annos usque ad restauratam anno MDCLX. Monarchiam ista Legatione ibi summa cum laude functus est, auspiciis & tutelâ, quasi triumphos ageret & quod perpauci vacillantes & infirmæ mentis ad Pontificios, illa relicta, deficerent.

In horum censu (neque enim illud celandum arbitror, quod ille in summæ infelicitatis loco posuit,) numerandus venit *Cosini* filius, in Grammaticali Jesuitarum schola, prout apud alios Protestantes moris erat, ut linguarum *Græcæ* & *Latinæ* cognitione imbueretur, Patre ni-

mium facilè id concedente, educatus, juvenis ſanè incautus, & in abſtruſis Theologicis dogmatibus malè intellectis & pro judicii defectu inexploratis nimium ſibi placens, fraudibuſque Præceptorum, fide violata, irretitus: qui contra omne jus divinum humanumque à Patre mox abreptus, nullis, ut ut blandis, interpellationibus & monitis, argumentis ſuaſibuſque nullis, præ perverſa ipſius obſtinatione & ſubdolis fallacibuſque ſeductorum artibus, ad ſobriam mentem tunc temporis revocari potuit. Ad alios ergo confirmandos, ne hoc domeſtico exemplo ad ſimilem defectionem pertraherentur, majori induſtria advertit animum. Cùm Sereniſſima Regina, *Henrica Maria*, Regis *Caroli* I. uxor, famulos noſtræ communionis, qui illam, prout debita fides exigebat, in *Galliam* ſecuti ſunt, apud ſe retinuiſſet, illorum interceſſionibus, effectum erat, ut *Coſino* hoc modo in clientelam benigniſſimæ Dominæ adſcribendo, quem Patrem ac Directorem in ſpiritualibus voluere, ædiculæ, illi illiuſque familiæ recipiendis ſatis commodæ, unà cum qualiquali annua penſione, in *Lupara*, Palatio Regali, ubi illi habitarunt, aſſignarentur: quod non parum ad ſublevandam rerum, qua laborabat, inopiam conducebat.

Anno MDCXLV. cùm Emiſſarii pro verſutia illorum machinas novas ad fidem noſtrorum expugnandam adhibuiſſent, quaſi, ex quo tempore, integra Reformatione introducta & legum civilium ſanctionibus ſtabilita, Papiſmum ex *Anglia* expuliſſet Regina *Eliſabetha*, nulli eſſent apud nos Epiſcopi & Sacerdotes, utpote ut more ſolito calumniati ſunt, non debita conſecrandi ſacra elementa, ſive ut veteratores iſti loqui amant, *conficiendi Corpus Chriſti*, ob verborum in Ordinationis formula defectum, poteſtate pollentes, neque juxta Eccleſiæ Catholicæ Canonas ritè ordinati, *Coſinus* ad hanc novam palæſtram laceſſitus (non enim, ut dixi, temerè & præcipiti zelo ſeſe iſtiuſmodi litibus ingeſſere Theologi noſtri in alienis terris, ubi Religio Romana dominatur; ne in τῶν Δυναστευόντων offenſam & cenſuram incurrerent) acrem habuit cum D. *Robinſono*, *Anglorum* Benedictinorum Priore, modo illo nomine & titulo nuncupandus ſit, *de ordinationum Eccleſiaſticarum in Angliâ factarum validitate* diſputationem, poſtea ſcriptis pro tempore continuatam, donec à reſpondendo abſtinuiſſet iſte Monachus: (cujus ſummam & compendium ad reverendum Virum, D. *Georgium Morleium*, αὐτοῦ ἀδελφὸν καὶ συγκοινωνὸν ἐν τῇ θλίψει, tunc in *Belgio* exulantem, ſcriptis, nondum in lucem publicam productis, poſtea com-

plexus

plexus est) ex qua hunc fructum commodumque lætus, ut accepi, percepit, quod nobilissimus ille vir, cujus importunis precibus ista concertatio inita erat, in communione nostra confirmatior redderetur.

Post fatale illud & funestum prælium inter *Scotorum* exercitum & *Cromwellianos* tertio Septembris MDCLI. apud *Wigorniam* commissum, Serenissimus Rex *Carolus* II. qui imperterrito animo interfuerat, à mille periculis, per tot tantósque itinerum circuitus & ambages, magna *Angliæ* parte peragrata, viis publicis ab armato milite, aliisque sceleratis hominibus, insessis, proposita ingenti ad illum, ne elaberetur, intercipiendum mercede, obstupescenda faventissimi Numinis providentiâ, ereptus, post trimestre spatium tandem, à littore *Suxsexiano* solvens, maritimas *Galliæ* oras salvus appulit, moxque se *Lutetiam Parisiorum* recepit, summa lætitiâ à Regina matre, fideliumque subditorum gratulationibus exceptis: quò, inter alios, nobilissimi Viri, fidelissimi & sapientissimi Consiliarii, D. *Jacobus* Marchio, posteà Dux, *Ormondiæ*, *Hiberniæ* Prorex, & D. *Edwardus Hydus*, olim Scaccarii, deinceps merito suo magnus *Angliæ* Cancellarius, paulo antè ex *Hispania*, post peractam legationem, in *Flandriam* reversus, extemplò properârunt. Memoratu dignum censeo, Regem, dum illic ferè per triennium manserit, diebus ordinariis in sacello privato *Luparæo*, diebus festis & dominicis in ædibus Ablegati sui, sacris religionis officiis, *Cosino* & *Erlo* illic quoque publicè alterna vice ministrantibus, assiduè interesse consuevisse, omnibus proposito constantiæ in Ecclesiæ *Anglicanæ* fide & doctrina exemplo, pro quibus tuendis augustissimus Parens, triumphata Parricidarum rabie, ferali pegmate obtruncatus, universo orbe Christiano, impiissimum istud execrante facinus, gloriosum passus est Martyrium. Quo tempore, h. e. circa A. MDCLII. D. *Hydi* qui honori, saluti, ac juribus Ecclesiæ *Anglicanæ* pari zelo in exteris regionibus, prout occasio tulerit, ac olim, & postea domi, consuluit, rogatu, *Cosinus* illius religionem Catholicam, castam, & à Pontificiorum corruptelis defœcatam, disciplinam, regiminisque formam, universum denique statum, quem ne centesimus quidem è Clero *Gallicano*, sive ex ignorantia, sive ex præjudiciis injustis maleque fundatis intellexerit, brevi compendio, quod ex autographo jam publica luce donare operæ pretium duxi, demonstravit: cùm politicæ quædam rationes in causa essent, quod in ista urbe tunc temporis non imprimeretur. Hujus sanctissimæ & verè Christianæ religionis se stre-

Digitized by Google

nuum propugnatorem & pugilem præstitit, inque illius vindiciis, omni bona occasione captata, contractis omnibus ingenii & industriæ nervis, nulli labori pepercit. Nec longum ab ejusmodi concertationibus, oppugnationibusque induciarum aut quietis dabatur tempus. Rex enim *Carolus*, vi fœderis inter *Gallos* & *Cromwellum*, absque illa conditione, non aliter ineundi, ut Cardinalis *Mazarinus*, qui omnia tunc sub juvene Rege *Ludovico* XIV. despotica plane potestate moderabatur, in tam tetræ atrocitatis, contra omnia hospitalitatis jura, perpetratæ defensionem, caussatus est, è *Gallia* exire coactus, novas, in quibus aliquantisper conquiescendum erat, in *Germania* sedes quæsivit: quem in istis peregrinationibus comitari sapienti ac pia apud se deliberatione habita, præfractè statuit *Cosinus*. Sed Rex ipse intercessit, noluitque Protestantes subditos, quibus jam per multos annos utilissimam impenderat operam, illius præsentia orbari: cujus jussibus sibi obsecundari pro pietate sua, invitus licèt & quasi reluctante animo, fas duxit. Sed non diu altera de novo exsurgens illum de rebus gravissimis ad religionem spectantibus consulendi deerat occasio. Dum Rex extorris *Coloniæ Agrippinæ*, vicinisque regionibus huc illuc discurrens, ageret, Jesuitæ, præsertim *Angli*, Principum, sub quorum ditione erat, monitis & instigationibus acti, sive ex insano suo zelo, insidias, quibus illum fidissimosque Asseclas ad fidem suam pertraherent, indesinenter parabant, vana ac fallaci spe, se in hoc certamine religioso tandem aliquando fore victores. Dum, inter alia, dogma Transsubstantiationis, quod nostrates, ut planè novum, & monstrosum, & ab omni sensuum fide & experientia, à Philosophiæ placitis, à principiis denique Christianæ Theologiæ, & ab omni sacrarum scripturarum auctoramento alienissimum, ingenti cum horrore rejecerint, per omne ævum inter Christianæ fidei articulos fuisse admissum, more solito mirâ quadam confidentia clamosè admodum jactaverunt, rem totam cum *Cosino*, quem in scriptis Patrum legendis & in omni historia Ecclesiastica versatissimum pro comperto habuerant, communicare consultissimum videbatur, ut quod hisce strophis & versutiis opponeretur, sibi in subsidium præsidiumque haberent. Quorum ut justis piisque satisfieret desideriis, ille sine morâ figmentum illud esse, primis ac sequioribus quoque seculis inauditum, malisque artibus introductum, discussa Papalis istius transsubstantiationis universâ historia, inibi tamen tum S. Scripturæ, tum veterum Patrum, & Reformatarum Ecclesiarum, doctrina

Digitized by Google

trina Catholica de sacris symbolis & præsentia Christi in sacramento Eucharistiæ assertâ, adeò luculentis invictisque argumentis, libello illuc transmisso abundè refutavit, ut hac ex parte non amplius impeterentur. Dissertationem hanc historicam, postquam in paucorum manibus, quasi sepulta jacuisset, utpote dignissimam, quæ clara luce ab omnibus legatur, venia ab ipso Auctore paulò ante obitum impetrata, Vir reverendus & apprimè eruditus, D. *Durellus*, Ecclesiæ *Dunelmensis* Præbendarius, & postea Decanus *Windsoriensis*, A. MDCLXXV. *Londini* edendam curavit.

Horis subsecivis studiis Theologicis non minus animum intendebat *Cosinus*, tum ut de universa religione Christiana, tum speciatim ut de Ecclesia *Anglicana* scriptis in omne ævum victuris benè quidem mereretur. Quò huic sancto proposito meliùs satisfieri posset, observationibus, quas ex Patribus Historiisque Ecclesiasticis cujuslibet seculi jam à longo tempore collegerat, methodo felici digestis, *scholasticam canonis sacræ Scripturæ*, *sive certorum indubitatorumque librorum*, *prout in Ecclesia Anglicana recipiuntur*, *Historiam*, amploque apparatu absolutam, & sermone vernaculo scriptam, opera Viri eruditissimi, D. *Petri Gunningi Londini* MDCLVII. (uti postea A. MDCLXXII.) edi curavit: quam admodum reverendo Patri, D. *Matthæo Wrenno*, *Eliensi* Episcopo, olim ob fidem erga Regem & Ecclesiam præstitam à senatu *Westmonasteriensi* in turrim *Londinensem* conjecto, ibique tunc temporis sub arcta custodia detento, non sine maximis elogiis, inscribi impensè voluit. Opus sanè summo cum judicio elaboratum, omnibusque numeris perfectum: in quo tum veteris Judaicæ Ecclesiæ, tum Christianæ & Apostolicæ, testimonia recensentur, producta nimirum per omnia secula, usque ad A. MDXLVI. h. e. ad tempus Synodi *Tridentinæ*, quæ novum Scripturæ Canonem arrogantissimè tum condidit, de quo, neque ipsam Romanam Ecclesiam, neque quancunque aliam, ubi Christianum nomen vigebat, unquam antea audivisse ille nervosè probavit. Omittendum hìc non est, *Cosinum* istius Historiæ calci *Auctorum*, quorum testimonia inibi produxerat, brevem *Tabulam chronologicam*, juxta illorum particulares uniuscujusque seculi ab ipsis æræ Christianæ initiis annos subjecisse: contra quam acerbam censuram præter omne jus & æquum strinxit *Philippus Labbe* Jesuita, in appendice in alteram partem Dissertationis *de Scriptoribus Ecclesiasticis* editæ *Parisiis* A. MDCLX. pag. 811. cavillationibus nimirum prorsus ineptis de quibusdam annis illic

illic perperam ſignatis, de ætate præciſa, in qua aliqui dicuntur floruiſſe, ad calculos non rigidè exacta, & de uno aut altero ex Scriptoribus illis Eccleſiaſticis non debito & recto ordine diſpoſitis, illaudabili induſtria affatim congeſtis: interim oblitus, quàm multos graveſque errores longè majoris monumenti ab ipſo paritèr admiſſos, poſtquam librum ſuum ſedato animo relegiſſet, corrigere ſuarum eſſe partium duxerit: & cardinem controverſiæ, quam intactam reliquit, in iſtis temporum minutiis excutiendis neutiquam verti aut poſſe aut debere. Sed non opus erit in ejuſmodi exceptionibus, ne dicam convitiis, quæ in *Coſinum* alioſque Reformatæ Communionis magni nominis Scriptores, pro genio ſuo & ex prætextu *Catholici zeli* evomuit, in apricum explicatius producendis, cùm id à noſtro propoſito ſit prorſus alienum, diutius immorari.

Erubeſcant jam ſchiſmaticorum filii de parentum avorumque convitiis, mendaciis, & calumniis in *Coſinum*, alioſque præclaros hujus Eccleſiæ Confeſſores, ubique per populum ex induſtria ſparſis, quaſi ſub pientiſſimi & fortiſſimi Martyris, G. *Laudi*, *Cantuarienſis* Archi-Præſulis, auſpiciis, ductu & præſidio, Papiſmum in *Angliam* eſſent introducturi; quorum innocentiam ab hiſce Presbyteranorum criminationibus & maledicentiis prorſus immunem intactamque fuiſſe, integramque fidem, innumeri libri, adverſus Pontificios ab iiſdem editi, in æternum teſtabuntur.

Multa alia opera Theologici argumenti, puta *Annales Eccleſiaſticos, Hiſtoriam Conciliorum, & Chronologiam ſacram*, congeſta obſervationum mole, condere & Latinè edere conſtituit: hæc verò ſive ſacris functionibus, quæ omne illud tempus, hiſce ſtudiis aliàs impendendum, occupaverint, ſive ægritudinibus maliſque ex calculo, præſertim ingraveſcente ætate, ſupervenientibus, impeditus, imperfecta reliquit: ut varios tractatus MSS. *Anglicè* ſcriptos, ab ipſo elimatos, repetitiſque curis excuſſos, (quorum meminit vir reverendus & doctiſſimus D. *Iſaacus Baſirus*, Eccleſiæ *Dunelmenſis* Præbendarius, & Archidiaconus *Northumbriæ*, qui defunctum, egregia funebri concione habita, pro roſtris laudavit) de controverſiis cum Pontificiis, dum in *Gallia* maneret, agitatis, omittam, à quibus edendis licèt ille ex modeſtia abſtinendum duxerit: vix tamen illud ultimi Teſtamenti Executoribus, quod in Eccleſiæ *Anglicanæ* commodum & honorem, & publicam utilitatem nondum in lucem exiiſſe paſſi fuerint, in excuſationem cedere poſſe arbitror: quod illos vel quoſcunque alios, in quorum ſcriniis adhuc deliteſcunt, tandem factu-

facturos, acri hac contestatione monitos rogatosque, ardentissimis votis opto precorque.

Celari neutiquam aut decet aut debet, quod postea crimini & probro objiciebatur, ut mox videbimus, illum longa apud *Parisienses* mora arctam cum viris reverendis & doctissimis, D. D. D. *Amyraldo*, *Dallaeo*, *Gachaeo*, aliisque, ut nuncupantur, Ecclesiae *Carentonianae Pastoribus* amicitiam coluisse, & ad testandam illam, qua erga illos ferebatur, charitatem, eorundem concionibus interdum interfuisse: nec obstabat iste in ritibus formaque regiminis Ecclesiastici ante sesquiseculum introducti dissensus, quominus illos, in praecipuis Catholicae religionis capitibus & articulis unanimos & concordes, fraterno affectu complecteretur, qui reciprocante affectu erant ad omnia officia paratissimi. Horum enim permissu virum clarissimum D. *Guilielmum Carnabeum* Equitem auratum, superpellicea linea veste indutus, juxta ritus in libro Liturgico praescriptos, in coemeterio *Carentoniano*, frustra indignante & opponente Parocho Pontificio, sepulturae mandavit: ut & plures in altero juxta *Parisios*, in sterquilinia, fossas, aliaque immunda loca, pro effero Pontificiorum zelo caeteroquin abjiciendos. (a) Illorum infantes, subinde & occasione data, illis petentibus, sacro tinxit baptismate, alios connubio junxit juxta ritus nostros, approbantibus quoque Ministris, & ad sacram Eucharistiam admisit, quosdamque Theologiae studiosos, sacroque ministerio destinatos, ab Episcopis communionis *Anglicanae*, siqui forte ibi aderant, Diaconos & Presbyteros, distincta collatione, juxta Ordinale nostrum, fieri & ordinari, pro more, ad majorem solennitatem, Concionatoris munere fungens, curavit. Cùm verò *Galli* Protestantes in istis temporum angustiis, dirissimisque, quibus majores involuti essent, circumstantiis *ordinationibus Episcopalibus* destituerentur, misericordia & charitate uti, putabat, verè Christiana erga illos incensus non se nimio & praecipiti aestu abripi passus est *Cosinus*, quasi non veri fuissent sacrorum Ministri, nullaque esset legitima apud illos sacramentorum administratio. Ideò à D. *Cordello*, viro pio, qui istiusmodi scrupulos in mente dubia aluerat, *Blesis* tunc agente, an cum iisdem integra conscientia communicare posset, A. MDCL. consultus, hac re accuratissimè perpensa, literis responsoriis, quarum *Apographum* apud me retineo, pari judicio ac pietate exaratis, *salvo tamen Ecclesiae Anglicanae jure*, illud, praesertim in casu ne-

(a) V. literas Apologeticas supra citatas.

neceſſitatis, & etiam aliàs, ſub certis, interpoſita proteſtatione, conditionibus, admitti poſſe, non dictatorio more ſtatuit, ſed ſub moderamine inculpatæ tutelæ, conceſſit, permiſitque. Veruntamen hac prudenti moderatione, hac pia charitate, hâc reſtricta indulgentia, non modicam apud unum & alterum è Confratribus, in *Gallia* tunc religionis & fidei cauſâ exulantibus, quorum nominibus parco, invidiam & odium, imo & acerrimam cenſuram ſibi conſcivit, quaſi hac ex parte Eccleſiæ, tum Catholicæ, tum Anglicanæ, jura tradidiſſet, indeque ex conſequenti Presbyteranis *Anglicanis*, ſeipſos, abdicato, à quo tanquam à fonte, reliqui ſacri ordines canonicè fluunt & derivantur, Epiſcopatu, ab impii ſchiſmatis, quod ſceleſtiſſimam rebellionem, horrendaſque iſtas clades, quæ poſtea ſecutæ, induxit, reatu tuendi anſam dediſſet. Quid ille interim? Equidem ſatis ſibi conſcius, multiſque argumentis convictus, longè diſparem *Gallorum* & noſtratium rationem haberi oportere, & quotidiana converſatione & experientia compertum habens, illos ordinem Epiſcopalem venerari, calamitatibus Eccleſiæ afflictiſſimæ indolere & miſereſcere, ritus, quibus in divini cultus officiis utimur, innocentes & ab omni ſuperſtitione Papiſticâ puros, approbare & Liturgiam *Anglicanam* juxta primitivæ Eccleſiæ formulas compoſitam eſſe patente ore promptoque animo fateri; à quibus omnibus quàm maximè abhorrent Sectarii noſtri, nullo aut neceſſitatis aut juſtæ ſeceſſionis à communione Eccleſiæ prætextu excuſabiles, hæc improperia cenſuraſque, quas nimius exacerbatæ mentis fervor dictârat, ne dicam, invidia & æmulatio, quæ viris optimis quandoque ex humanæ infirmitatis vitio ſolent irrepere, patienti, imo & forti, animo, tulit contempſitque, nec unquam, uti videtur, hujus Chriſtianæ & pacificæ *συγκαταβάσεως* ſe pœnituit. Interim tamen Presbyteranorum, Independentium reliquorumque Sectariorum ſacrilegam alieni juris uſurpationem, perfidiam, perjuria, & impudentiam in ſacris miniſteriis ex propriâ auctoritate, quæ planè nulla eſt, ſibi arrogandis, flagranti & juſtiſſima quidem indignatione uſque ad extremum vitæ halitum deteſtatus eſt.

Monarchia A. MDCLX. conſpirantibus univerſi populi *Britannici* animis, reſtituta, poſt ſeptendecim annorum exilium in patriam reverſus eſt *Coſinus*, qualem qualem publicæ felicitatis fructum modicamque partem percepturus. Cùm verò omnes illum ſummos quoſque honores ob conſummatam ſapientiam, eruditionem, fidelitatemque ubivis teſtatiſſimam meruiſſe

ruiſſe

fuisse concorditer censuissent, ille, omni ambitione vacuus, perpessiones suas Ecclesiæ *Dunelmensis*, cui primùm designabatur, Decanatu, abundè compensari pro egregia animi æquitate existimavit: nec aliud redhostimentum aut petiit, aut exspectavit. Serenissimus verò Rex, cui illius ingentia merita & excelsæ dotes erant à multis annis perspectissimæ, longè aliter sentiebat, neminemque, qui ad istius Ecclesiæ Episcopatum, præcipuæ post *Londinensem* dignitatis, ob jura regalia ad comitatum Palatinum pertinentia, amplamque civilem jurisdictionem illi antiquissima consuetudine annexam, amplissimisque reditibus dotatum promoveretur, digniorem esse pro prudentia sua judicavit. Mox canonica electione jussu regio pro more peracta prima Dominica Adventus, secundo die Decembris ejusdem anni, in Abbatiali S. *Petri Westmonasteriensis* Ecclesia, una cum sex aliis, ritè consecratus est, ipsius Sacellano, D. *Guilielmo Sandcrofto*, postea merito suo ad sedem Metropoliticam *Cantuariensem* evecto, viro optimo & sapientissimo, cum summis istius sacri & maximè venerandi Consessûs laudibus concionem habente: quam Patrono suo, cujus jussu edita erat, magnificâ inscriptione præmissâ, dedicavit.

Quamprimùm per publica regni negotia licuit, venerandus noster Præsul, *Dunelmum* se contulit, ingenti gaudio obsequiosisque gratulationibus, à vicinis generosioris prosapiæ civibusque in urbem, ubi magnum sui desiderium olim reliquerat, decora pompa deducentibus, exceptus. Jam prima cura instabat, omnia, quæ in turbatissimis temporibus miserè distracta & confusa jacuissent, pristino nitori, quantùm fieri potuit, restituendi, & divinum cultum disciplinamque in Ecclesia Cathedrali, impia sectariorum rabie nuper polluta, juxta veterum statutorum normam, additis quoque novis, redintegrandi: viris & piis & doctis, in partem curæ venientibus, in locum Præbendariorum pridem defunctorum, quos fanaticus furor exegerat, itidem suffectis. Deinde universam Diœcesin sapienti consilio visitavit, ut contra fanaticos Ministros, qui aliorum beneficia Ecclesiastica, Rebellium patrocinio suffulti, occupaverant, populo à Deo, Rege, & Ecclesia sibi commisso, meliùs provideretur. Sed hac illius aliorumque Præsulum diligentia non satis ab ista labe purgata erat Ecclesia *Anglicana*, donec anno sequente, viz. MDCLXII. ex decreto Parlamentario de uniformi in precum publicarum formulis, sacramentorumque administratione, praxi & consensu, aliorumque rituum & cæremoniarum usu, cujuspiam mu-

Digitized by Google

neris sacri incapaces, pœnisque obnoxii redderentur, nisi qui hactenus vafrè & dissimulanter egerint, bonis legibus morem gesserint. Non aliter aut regni tranquillitas, aut Ecclesiæ salus salva & integra servari poterat. Civilium igitur legum sanctionibus pariter ac potestate Episcopali munitus, in iis, quæ deerant, corrigendis, rebusque componendis & moderandis, contra schismatis, nondum penitus sopiti, licèt publicis legibus damnati, reliquias, alacriore animo perrexit. Inferiorem Clerum omni cum paterno affectu, sine superciliofo fastu, sine tetrica asperitate, non tanquam Dominus, sed Frater in *Christo*, excipere & amplecti solebat: interim tamen de singulorum vita, moribus, exemplo, doctrina, diligentia, & disciplinæ Ecclesiasticæ rituumque observantia maximè solicitus, & si quid aliqua ex parte deliquerint, monitis primùm & objurgationibus, deinde in inemendatos & pervicaces acri censura animadversurus. Inter alia statuebat, ut quotidiana religionis officia bis singulis diebus publicè legerentur, ut quotquot erant ad pietatem propensiores, à necessariis vitæ occupationibus liberi, sacro cultui simul adesse possent; insuperque nolebat illos pro nuperorum temporum licentia, sive conceptas, sive extemporaneas preces, in quibus malas de religione opiniones dementatæ plebis animis vafri homines sub ferventioris zeli & sanctimoniæ specie & prætextu plausibiliùs & faciliùs instillare consueverint, concionibus, præmittere: revocato in usum Canone nostræ Ecclesiæ quinquagesimo quinto: quo brevi & in genere omnes monendi sunt, pro quibus & in quorum gratiam Deo supplicare oportuerit. Exploratissimum est, & à nemine quoque negandum, olim cautum fuisse, ne preces privatæ, cujusque arbitrio & lasciviemi ingenio relictæ, in sacris publicis cœtibus recitarentur. Ferunt, & fortasse quidem non dubiâ fide, *Carturritum*, Puritanorum sub temporibus R. *Elisabethæ* Antesignanum, earum usum in suis conventiculis, inhonestis quidem de causis & conculcata Ecclesiæ auctoritate, primò introduxisse.

Tanta verò tamque assidua sedulitate, quantùm humanæ vires passæ sunt, Clericis, illius spirituali ditioni subditis, invigilavit D. *Cosinus*, ut nullibi terrarum fortean aut sanctius aut prudentius sacrum istud munus præstaretur, sed in illius laudes nimiùm effusus videbor; nolo quippiam meritissimæ reliquorum venerabilium Episcoporum, qui partibus suis laudatissimè perfuncti sunt, famæ detractum iri: quorum omnium eximia pietate, indefessa industria, pastoralique cu-

cura optimè administrata, *Anglia*, perpetua pace & tranquillitate, fuisset beata, si per vafras primùm, deinde palam vi apertà erumpentes, Presbyteranorum & Democraticorum machinationes licuisset.

Nemo magis pro dignitate, quam adeptus est, vixit, illamque meliùs sustinuit. Nemo vicinos nobiles, quosvis peregrinantes, civesque ad mensam admissos (ut illius effusam in egenos largitatem prætercam) majori hospitalitate & animi promptitudine excepit. Sed absque omni vana profusione & luxu, prout Episcopum Christianum, juxta mandatum Apostolicum, maximè decebat: cujus, à tempore, quo ante triginta annos Præbenda primùm auctus fuerat, dum res domesticæ manerent prosperæ, erat retinentissimus: ad quam etiam (uti & ad canonicam residentiam sine quæsitis impetratisve quovis prætextu dispensationibus) uti olim exemplo suo, jam repetitis monitis publicisque adhortationibus frequens exstimulavit.

Opimum Episcopatum invenit D. *Cosinus*: sed longè opimiorem reliquit: annui nempe oneris octingentarum octoginta librarum sterlingicarum post mortem Reginæ matris, ob ablatum jus tutelæ pupillorum isti sedi antiquo jure annexum, nec à se neque à successoribus suis deinceps exigendi, remissione à benignissimo Rege procurata.

A Rege Magnatibusque ob pietatem morumque gravitatem, ob judicii firmitatem & acumen, ob sapientiam denique multiplici lectione, diligenti studio, longoque rerum usu, acquisitam magni habitus. Ordinibus regni Regio jussu convocatis, in Superiori camera Parlamenti, cujus non modica pars fuit, si quippiam magni momenti quoquo modo ad Ecclesiam, resve Ecclesiasticas spectans, in disceptationem venisset, illo perorante, illustrissimi Proceres, avidis auribus oculisque intenti, ejus sententiæ non sine quadam delectatione & reverentia auscultare visi sunt. Cujus hoc insigne exemplum dabo. In acerrima lite inter illustrissimum quendam Virum & uxorem illius, violati connubialis thori manifestis indiciis ream, de nuptiis post divortium contrahendis agitata, ille tandem sententiam rogatus, non temerè & leviusculè, sed deliberato animo, libratisque alterutrinque argumentorum momentis, longa, eaque gravi, oratione, disseruit, se quidem opinari, vinculum illud matrimonii adulterio dissolvi, & ex consequenti maritum, qui tantam injuriam, introducta spuria prole, passus est, ad secundas nuptias admitti debere, nec illud liberis ex nova spon-

ſponſa procreandis, in cernenda hæreditate fraudi fore. Cùm verò per Eccleſiaſticas leges *Angliæ* id fieri non liceret, reliquos omnes Præſules, ſi unum & alterum excipias, ſibi adverſos & diſſentientes habuit. Poſt multos dies, collectis ſuffragiis, numeroſioribuſque ad ſententiam, quam tutatus eſt D. *Coſinus*, propendentibus, prius illud matrimonium ab omni vinculo ſolvi, & planè irritum fore, ac ſi nunquam fuiſſet initum, aut morti ſuccubuiſſet fœmina, lege Parlamentaria decernitur. Hoc maximè ſolenni decreto præeunte, (exempla enim neque conſiſtunt, neque conſiſtere poſſunt, ubi primùm incepére) idem ter quaterve eadem auctoritate factum fuiſſe in conſimilibus cauſis ante paucos annos vidimus. Ne typis publicis exſcriberetur hæc Diſſertatio, omnem cautionem, uti videtur, adhibuit D. *Coſinus:* veruntamen multis poſt ipſius obitum annis, verſuta eorum, quorum intererat, induſtria, emerſit in lucem, ut alteri congeneris argumenti cauſæ in eadem ſuprema Curiâ patrocinaretur. An rationes illæ, quæ ibi proponuntur & exſtant, invictam cogendi mentem ad aſſentiendum vim habeant, nec ne, judicent alii. Hoc tantùm addam, quod à quodam illuſtriſſimo viro me olim accepiſſe memini, D. *Coſinum*, ſtrenuum hujus cauſæ patronum & vindicem, illo ipſo die, quo res hæc graviſſima, ſine ulteriori aut diſceptatione aut appellatione eſſet abſolvenda, tunc abſuiſſe, nec ſuffragium aliquantulo tempore antecedente, aut vivâ voce aut ſcripto dediſſe.

In hac eminente dignitate conſtitutus, & omnium rerum copia cumulatiſque opibus felix, probè in mentem revocans, hujus villicationis à ſupremo Domino ſibi concreditæ rationem tandem reddendam, ſacroſque reditus non ad ditandas privatas familias, ut inde in ſeros nepotes amplæ hæreditates derivarentur, à piis munificiſque Benefactoribus Deo & Eccleſiæ donatos fuiſſe, ſed in majorem Dei gloriam, divini cultus, illiuſque Miniſtrorum, ſplendorem & decus, ac pietatis bonarumque literarum incrementum, impendi debere, quibus modis divinæ benignitati, quæ ipſi centuplum in hac vita reddidiſſet, votiſque omnium reſpondere poſſet, quaquaverſum oculos animumque ſeriò intendit. Ante omnia verò de caſtellis ſive palatiis, antiquis Deceſſorum ſedibus *Dunelmi* & *Auklandiæ*, uti etiam *Darlingtoniæ*, ſacrilego Fanaticorum auſu & furore dirutis, ac omni apparatu nudatis, poſt inſtauratam Eccleſiam Cathedralem, quod ſibi proprium erat, cogitavit; & quod auſpicatò aggreſſus eſt, poſt paucos annos auſpicatiſſimè abſolvit; ſedecim ferè mil-

Digitized by Google

millibus nostrarum librarum in illorum integra fabrica & ornatu impensis; sacella inibi, (quorum illud *Auklandiæ*, flagrante rebellione Parlamentaria, pulvere pyrio eversum, è fundamentis exstruxit & consecravit A. MDCLXV.) argenteis vasis deauratis, libris sacris & Liturgicis, organis musicis, reliquoque decoro apparatu, non in sui solius, sed successorum usum instrui curavit: quorum omnium valor ad mille libras exsurgebat. Ad egenos in omne ævum alendos cum proxima accesserit cura, duo Xenodochia ibidem quoque fundavit & dotavit, duasque quoque Scholas sub nupera rebellione dirutas in viridario juxta palatium *Dunelmi*, iterum exædificavit; itemque prope Scaccarium ibi situm Bibliothecam publicam, in communem Literatorum usum condidit, librisque suis, (saltem quoad maximam partem) quos ingenti sumptu & industria per quinquaginta annos collegerat, refertam, addito fundo, ut novis accessionibus aliqua ex parte magis magisque inclaresceret; & vicariam parochiæ *Auklandiæ* sedecim librarum stipendio in perpetuum augeri voluit: nec tacendum duco, licèt id ineluctabilis quædam necessitas exegisse videretur, illum octingentas libras in ripis prope mare, quo agrorum suorum prædialium fines pertigerint, contra aquarum furentium impetus reparandis reficiendisque expendisse, fundum quoque tunc temporis *Collegium* nuncupatum, quem turbulentissimis temporibus occupaverat infamis iste rebellis, *Haslerigus*, à Rege *Carolo* ipsi & hæredibus datum, successoribus suis ultimis tabellis consignarit & largitus est. Sed non angustis unius urbis aut comitatus limitibus munificentiam suam circumscribi & coarctari passus est. Præsulibus *Anglicanis* tunc temporis crebræ dabantur effusæ liberalitatis exercendæ occasiones. Inter hos D. *Dunelmensis* trecentas libras pro redimendis nautis aliisque, è nostratibus à prædonibus *Algirensibus* in mare mediterraneo captis, contulit, quingentas etiam ad inopiam militum, qui Regiis partibus stetissent, quibus aliunde non erat provisum, sublevandam, ducentas item libras & quod excedit, instaurandæ S. *Pauli Londin.* ecclesiæ. Non unum verò amoris sui ac benevolentiæ in Collegium S. *Petri, Cantabrigiæ*, cui olim præfuerat, indicium ac testimonium, quamdiu ædes sacræ bonæque literæ à barbarorum invasionibus intactæ & integræ perstabunt, exstare quoque voluit. Hoc Sacellum novum, ipsius pecuniis pulcherrimè refectum, hoc Alumni quinque, singuli nimirum perpetuo decem librarum stipendio donati, hoc denique Bibliotheca, mille libris ab illo illuc transmissis, aucta, & cista communis testabuntur. Munificus quoque erat, licèt non pari propor-

tione,

tione, in Collegium ubi olim fuerat socius, in quo præter annuam pensionem communi cistæ addendam, tres Scholares perpetuo viginti librarum reditu alendos esse constituit, qui, uti & priores, *Episcopi Dunelmensis Alumni* omni tempore erant nuncupandi: dumque sacellum Collegii *Emanuelis* de novo condendum esset, pro amore, quo erga sacras ædes ferebatur, symbolam qualem qualem, quinquaginta libris dono datis, contulit. Hæc aliaque minoris momenti, quæ à me in hac compendiaria recensione omittuntur, ille in ultimas tabellas quasi in acta publica, referri curavit, non ostentationis & jactantiæ causa (hoc enim aversissimo animo ibi expressissimè deprecatur) quasi rem magnam fecisset, sed tum ut se ab omni avaritiæ nota & labe purgaret, tum ut ingentes istas pecuniarum, quas ex elocatis terris suis per septem annos perciperet, summas, non in suos privatos usus conversas & abalienatas fuisse in omnem memoriam in Archivis Curiæ Prærogativæ *Cantuariensis* luculentiùs constaret.

Post tot tantaque benefacta nemo mirabitur, aut invidebit, aut probro & vitio illi vertere jure poterit, quod filias quatuor Viris generosioris prosapiæ, lautis patrimoniis gaudentibus, congruis dotibus assignatis, prout bonum & amantissimum decebat parentem, sapienti delectu elocaverit: quarum natu minimam dedit in uxorem D. *Dionysio Granvillo*, illustrissimi Viri, *Joannis* Comitis *Bathoniæ* fratri, tunc temporis Ecclesiæ *Dunelmensis* Præbendario, & mox Decano. Unicum habuit filium, cujus iterata à communione Ecclesiæ *Anglicanæ*, ad quam redierat, secessio perennem dolendi Patri, quoad vixerit, materiem suppeditavit: interim tamen paterna misericordia erga immorigerum filium, qui se per quatuor annos subduxisset, non amplius visendus, annuam centum librarum pensionem, ut quod reliquum erat vitæ sine alienis subsidiis, omnique egestatis aut periculo culo aut metu procul amandato, toleraret, solvi jussit. Cùm jam ex acutissimis calculi doloribus, hydrope pectorali, malisque aliis, senectuti admodum provectæ quotidiè accrescentibus moriendi tempus non procul abesse, imò potius instare videri sensisset, tabulis testamentariis renovandis condendisve & ultima manu signandis confirmandisque, intellectu, judicio, & memoria illæsis, sensibusque manentibus integris, animum operamque applicuit Decembris undecimo A. MDCLXXI. in quarum prima parte, Latinè à se scripta, fidei Christianæ & verè Catholicæ adversus infames veteris ævi hæreticos, item doctrinæ & disci-

pli-

plinæ Ecclesiæ *Anglicanæ*, contra Pontificios pariter ac sectarios, professionem, quam in Appendice edendam curabo, piè & animosè exhibet: in altera de sui ipsius exequiis & sepultura, itemque de bonorum temporalium, quæ supererant, dispositione amplum in modum agit. Sed cùm tædiosum & tum nostratibus tum exteris, in quorum gratiam commentarium hunc scribo, prorsus ingratum foret huic specialiùs insistere, summatim dicam, quod post legata filiabus illarumque liberis, etiam filio immorigero, cognatis, affinibus, amicis, & famulis relicta, pauperibus *Dunelmi*, *Auklandiæ*, *Petroburgi*, & *Norwici* degentibus, aliisque illic aut *Cantabrigiæ* ære alieno oppressis, & in carceribus detentis, ducentas libras in partem solaminis distribuendas ordinavit: cavitque non sine ingenti solicitudine, ut quæsitis repertisque, quotquot superessent, liberis & nepotibus D. *Joannis Haynard*, olim Præbendarii *Lichfieldensis*: singuli viginti librarum honorario donarentur: quod profitetur se in grati erga Parentem animi μνημόσυνον & indicium jam facturum, ex cujus commendatione potissimùm in D. *Overalli* familiam clientelamque primis juventæ annis adsciseretur.

Hujus testamenti quatuor Executores, ut verbo nostro forensi utar, constituit, quos honoris causa hîc nominabo, viz. D. *Thomam Orby*, Equitem Auratum & Baronettum, D. *Joannem Durellum*, Præbendarium *Windsoriensem* & *Dunelmensem*, *Georgium Davenportium*, Virum doctissimum, ipsi à Sacris domesticis, & *Milonem Stapiltonum*, Armigerum, ipsius Secretarium, quorum omnium fides, probitas, amicitia & prudentia erant ipsi longo usu exploratissimæ.

Hac sarcina deposita, ad solam cœlestium divinarumque rerum contemplationem se componit, & ad portum æternæ quietis & tranquillitatis, post tot tantasque in hac vita, tanquam in procelloso mari, aberrationes & jactationes, anhelans, animam, ad Beatorum sedes avolaturam, procuratis omnibus religionis juxta Ecclesiæ institutiones officiis, cœlesti viatico munivit: & jam mox expiraturus, Deo Opt. Max. pro pace Ecclesiæ & divini cultus puritate ferventissimis precibus exorato, liberis, & nepotibus, Presbyterisque, qui humillimè rogârunt, circum adstantibus, benedictionem suam impertitus est. Ita reverendissimus Pater, postquam Ecclesiam *Dunelmensem*, summa cum laude & sanctissimis vereque Pastoralibus curis, undecim annos rexisset, satur dierum in ædibus conductis in vico vulgo vocato *Pel-mel* in suburbiis *Westmonasteriensibus*, placidè obdormivit in

Digitized by Google

Christo, (quem verbis divini Apocalyptæ, *veni Domine Jesu*, *veni citò*, extremo vitæ halitu invocavit) septuagesimo octavo ætatis anno, XV. die Januarii anno reparatæ hominum salutis, juxta computum Ecclesiæ *Anglicanæ*, millesimo sexcentesimo & septuagesimo primo.

Per inclementiam hiemis lutosasque vias difficile istud longumque iter in Septentrionales *Angliæ Scotiam* versus plagas citò ingredi non licebat: sed adulto vere admodum solenni pompa ex Urbe elatum est funus, præeuntibus, quò exequiæ fierent honoratiores, duobus Heraldis *Auklandiam* usque, ubi corpus sepeliendum jussisset Antistes noster. Illic concurrente ingenti spissaque virorum omnium ordinum, viz. Cleri, nobilium, civium, & plebeiorum multitudine, *D. Basiro*, uti antea dixi, concionem funebrem habente, & admodum reverendo Viro, D. *Guidone Carletono*, Episcopo *Bristoliensi*, istius Ecclesiæ Præbendario, officium sepulturæ juxta Ecclesiæ nostræ ritus celebrante, XXIX. die Aprilis A. MDCLXXII. in crypta sacelli ædium Episcopalium reconditus est. Monimento, marmoris nigri, quod sibi in medio sacello vivus erigendum curaverat, hanc Epigraphen, relictis lacunulis, quæ hîc supplentur, sine omni affectatione & fastu à se scriptam, incidi voluit:

> *In non morituram memoriam* Joannis Cosini, *Episcopi* Dunelmensis, *qui hoc Sacellum construxit, ornavit, & Deo consecravit, anno Domini MDCLXV. in festo S.* Petri*: obiit XV. die mensis Januarii anno Domini MDCLXXI. & hîc sepultus est, exspectans felicem corporis sui resurrectionem, ac vitam in cœlis æternam.*
>
> *Requiescat in pace.*

Uti & in ambitu minoris saxi ad quatuor latera hunc S. *Joannis* Apocalyptæ versiculum in quatuor incisa divisum.

> *Beati mortui, qui moriuntur in Domino:*
> *Requiescunt enim à laboribus suis.*

Post simplicem hanc rerum, quam solo amore & reverentia Veritatis incitatus, brevi hoc compendio scripsi, narrationem, neutiquam opus erit, ut elogiis magni hujus & optimi Viri aut quærendis

rendis aut ampliandis, me solicitiùs & importuniùs ingeram. Cùm *optimum* appellaverim, facessat omnis obtrectatio, quasi illum ab humanæ vitæ aberrationibus, quibus cuncti mortales urgentur, aut subitaneis effervescentis bilis correptionibus prorsus immunem & eximendum fuisse credidissem. Exagitent, si velint aut possint, illius nomen & famam iniquissimi censores, sive *Romanenses*, sive Sectarii: at cessantibus calumniis, invidia, & partium studio, (si tamen per illorum immortale odium, irreformabilemque perversitatem cessantibus) nullus dubito, quin omnes boni & cordati Lectores, veri Ecclesiæ *Anglicanæ* filii, in eandem sententiam mecum ituri sint, D. *Cosinum* nimirum de Religione, de Ecclesia, de Patria, deque bonis literis, tam scriptis, constantia, & fide in temporibus periculosissimis usque ad omnium bonorum temporalium jacturam servata, quam exemplo, & fidelissima sacri muneris, cùm Presbyter esset, & postea in supremo Sacerdotii ordine constitutus, administratione, & denique munificentia, præclarè admodum meruisse, & inter eminentissimos Ecclesiæ *Anglicanæ* Præsules, in Historiæ Ecclesiasticæ Gentis nostræ fastis & annalibus æternitati consecrandos, jure merito recenseri debere.

Digitized by Google

R E G N I
ANGLIÆ RELIGIO CATHOLICA,

Priſca, caſta, defœcata:

Omnibus Chriſtianis Monarchis, Principibus, Ordinibus oſtenſa.

Anno MDCLII.

Auctore JOANNE COSINO, tunc temporis Eccleſiæ Cathedralis *Petroburgenſis* Decano, & poſtea *Dunelmi* Epiſcopo.

Digitized by Google

REGNI ANGLIÆ RELIGIO CATHOLICA,

Priſca, caſta, defœcata:

CAPUT I.

Perpetua Religionis norma.

PErpetua nobis in Eccleſiâ *Anglicanâ* religionis & fidei noſtræ *norma* hæc eſt:

Unus canon, à Deo in duo Teſtamenta relatus.

In iis enim, quæ apertè in S. Scripturâ poſita ſunt, continentur illa omnia, quæ fidem ſpectant, moreſque vivendi.

Poſt illa, Inſtrumenta nobis authentica ſunt

Tria Symbola,

Quatuor priora Concilia,

Quinque ſecula, &

Catholicorum Patrum per ea ſeries ac conſenſus.

In his enim invenitur & explicatur Fides illa prima ſanctis ſemel tradita, priſca, caſta, & defœcata, abſque hominum corruptelis & aſſumentis novis.

Ea denique, quæ in ſequioribus ſeculis huic primæ non repugnat, Theologia.

CAP. II.

Sacra Dei Scriptura.

REcipimus & amplectimur omnes Canonicas Scripturas, tum Veteris, tum Novi Teſtamenti.

Quas ſemper ante oculos habemus, ne vel humanâ fraude, vel inſidiis Dæmonum, ad errores & fabulas abduceremur.

In illis ſolis poſſe hominum animos acquieſcere; in iis omnia, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria, inveniri; eas eſſe fundamenta Prophetarum

& Apostolorum, in quibus ædificata est Ecclesia Dei; normamque certissimam, ad quam omnis doctrina Ecclesiastica debeat revocari; & contra quam nec legem, nec traditionem, nec consuetudinem ullam sequendam vel audiendam esse, profitemur & firmâ fide credimus.

CAP. III.

Antiqua fidei Symbola.

EA fides nostra & doctrina est, quam complectitur
Symbolum Apostolicum,
Symbolum *Nicænum*,
Symbolum *Constantinopolitanum*,
Symbolum *Athanasianum*;
Confessio *Ephesina*, &
Confessio *Chalcedonensis*.

Quæ omnia firmissimis S. Scripturæ testimoniis comprobari possunt. Ista autem Symbola non modò continent, quæ credere Christianum hominem oportet, sed omnibus etiam eandem ὑποτύπωσιν ὑγιαινόντων λόγων præscribunt.

Novum igitur fidei Romanæ Symbolum, quod nec in S. Scripturâ legitur, neque inde per ullam evidentem aut solidam consequentiam probari possit, quin & ab eâ prorsus alienum est, totique Antiquitati penitus incognitum, procul à nobis amandavimus.

Neque enim verum est, (imò à *veritate & verbo Dei* quàm maximè abhorret) fidem sive *Tridentinam*, sive *Lateranam*, esse Catholicam, aut extra nuperam professionis fidei formulam, à Papa *Pio* IV. & *Tridentinis* excogitatam, neminem posse esse salvum.

CAP. IV.

Quatuor prima Concilia.

MAgnam in Ecclesiâ & saluberrimam Conciliorum auctoritatem esse dicimus, sed eorum, quæ à Catholicis, doctis & piis Viris celebrata sunt, quæque à sanâ & infallibili S. Scripturarum doctrinâ nullatenus recedere aut deviare perhibentur.

Qualia sunt Vetera Concilia, quæ sancta & Universalis Ecclesia recepit,

Digitized by Google

cepit, quatuor illa prima Oecumenica, & quæ ab illis approbata, quæque iis postea fuere consona.

Ea enim omnia unicè amplectimur, atque in tantum venerati sumus, quòd (quoad substantiam quidem dogmatum) etiam legum illis vim in publicis regni Comitiis conciliandam curavimus: adeò ut nemini apud nos liceat eis publicè contradicere.

Reliqua verò, quæ sequioribus seculis à Pontificiis habita sunt, Concilia, & vel contempto vel prætermisso verbo Dei celebrata, (quibusque illi maximè nunc nituntur) nos missa facimus. Sicut enim Oecumenica ea non fuisse, certò scimus, ità in multis non minimi momenti decretis, tum à doctrinâ Apostolorum, tum à regulis sanctorum Patrum aberrâsse, nimis manifestum est.

Porrò summum Concilii cujusvis Præsidem, alium, quàm *Christum* quærere aut agnoscere nefas ducimus. In Oecumenicis autem προεδρίας Papalis non usus magis quàm jus olim penes Romanum fuit Pontificem, qui nec illis præfuit, nec interfuit, neque suâ unquam auctoritate ea indicendi aut cogendi potestatem habuit, uti ex antiquissimorum Conciliorum Actis & Historiâ Ecclesiasticâ vel cuivis non prorsus excæcato evidentissimè liquet.

CAP. V.

Quinque priora Patrum secula.

SCripta sanctorum Patrum in mysteriis fidei consentientium, (qualia multa recta & salubria nobis reliquerunt) tum ob sublimem illorum eruditionem & Spiritûs sancti gratiam, quâ præ cæteris eos imbutos esse constat, tum propter ipsorum pietatis ac veritatis testimonium, non solum atramento obsignatum, sed multorum quoque sanguine sancitum, meritò magnam apud nos existimationem & auctoritatem habent.

Quò enim propiùs ab Apostolorum temporibus absfuerunt, tantò rectiùs *veritatis* doctrinam intellexisse, puriùsque & incorruptiùs explicuisse creduntur, præsertim ubi unanimes sunt, & in rebus fidei idem sentientes.

Idcirco quia testantur inprimis universi de origine & auctoritate S. Scripturæ Canonicæ, plurimi etiam utilissimos sacrorum Librorum Commentarios scripserunt, *hæreses* suorum temporum strenuè profligarunt,

Histo-

Digitized by Google

Historiam de *Ecclesiâ Dei* laudabili diligentiâ consignarunt, & nervosis sententiis studium pietatis inflammant, ad frequentem eorum lectionem (non sine prudentiâ tamen & judicio exercendam) nostros omnes in sacris Ordinibus constitutos, literisque imbutos sedulò adhortamur.

Quinetiam ut toti simul orbi Christiano constaret, nos nullam in *Angliâ* vel religionem fovere, vel fidem profiteri, nisi quæ verè Catholica & communi priscorum Patrum consensu recepta, atque ex S. Scripturis firmata fuerit; hujusmodi decretum verè quidem aureum, in Ecclesiâ nostra sancitum est, ac unà cum Articulis religionis promulgatum A. D. MDLXXI. cap. *de Concionatoribus*.

Inprimis videbunt, nequid unquam doceant, quod à populo religiosè teneri & credi velint, nisi quod consentaneum sit doctrinæ Veteris ac Novi Testamenti, quodque ex illâ ipsâ doctrinâ Catholici Patres & veteris Ecclesiæ Episcopi collegerint.

Nempè ità animati sumus, ut nec quidquam à quoquam credi cupimus, nisi de quo constet ex sacro Dei verbo in scriptis tradito, & quod consensu Apostolicæ primævæque Antiquitatis probari possit.

Sacræ igitur Scripturæ ità traditionem subjungimus, ut hæc illi semper subordinata sit, & per omnia congrua.

Quod enim Apostoli vivâ voce prædicârunt, hoc ipsum scriptis (quæ suâ naturâ doctrinæ rerumque memoriæ fideliter conservandæ maximè sunt idonea) posteris suis tradiderunt. Et vicissim, quæ ad hunc modum ab illis tradita fuêre Viri Apostolici veterisque Ecclesiæ Episcopi quotidie sermonibus & continuata prædicatione inculcabant, & praxi ipsâ exprimebant; atque adeò sincerum Christianismum & qua doctrinam, & qua ritus, & qua mores, ad posteros propagârunt.

Traditiones autem de quibus neque Apostoli neque Episcopi, ab Apostolis instituti, horumque successores proximi nec quicquam testantur, nobis *traditiones* legitimæ non sunt, & quod illi neque docuerunt, neque cognoverunt, *Apostolicum* aut Catholicum censeri non debet.

Antiquitatis consensus patescit è Symbolis potissimùm & Confessionibus, quas prisca Ecclesia unanimitèr in Conciliis edidit, & ætas postera universim (quà latè patet orbis Christianus) recepit. Quicquid autem non unus aut alter tantùm, sed omnes pariter uno ore eodemque consensu apertè, frequentèr, perseverantèr tenuisse & docuisse cognoverimus, id nobis quoque pro indubitato ratoque habetur. Quicquid verò, quam-

quamvis ille ſanctus & doctus, quamvis Epiſcopus, quamvis Confeſſor aut Martyr, ſibi extra ſacram *Scripturam*, & *conſenſum Eccleſiæ* arrogaverit, poſterisve tradiderit, quod ipſe à Patribus & Chriſti Apoſtolis non recepit, id inter proprias occultaſque & privatas opiniones à communis, publicæ, ac Catholicæ ſive univerſalis ſententiæ auctoritate ſecretum eſto; cui equidem non ſine magnæ arrogantiæ, & temeritatis notâ quiſquam derogaverit.

Cap. VI.

Hæreſes repudiatæ.

DOctrinam Catholicam, quam in Eccleſiâ Apoſtolicâ, in Oecumenicis & veteribus Conciliis viri Deo dilecti profeſſi ſunt, etiam & nos profitemur; quam rejecerunt, velut ab eâdem religione Catholicâ alienam, etiam & nos rejicimus; hæreſes, quas illi damnârunt, & nos damnamus; earumque Magiſtros pariter & Diſcipulos univerſos deteſtamur: viz. *Cerinthianos*, *Gnoſticos*, *Montaniſtas*, *Novatianos*, *Arianos*, *Photinianos*, *Manichæos*, *Pelagianos*, *Donatiſtas*, & eorum propagines, quibuſcunque tandem nominibus appellentur.

Quin & ſi forte erumpant uſpiam, ac ſeſe vel blaſphemos in Deum, vel ſeditioſos in Principem, Eccleſiam aut Rempublicam oſtentent, eos tum legitimis cenſuris Eccleſiaſticis, tum civilibus ſuppliciis, coercendos eſſe, omni, quâ poſſumus, diligentiâ curavimus.

Cap. VII.

Novitates rejectæ, ſuperſtitiones depulſæ, & religionis corruptelæ ſanatæ.

QUæ ſive temporum vitio, ſive hominum noſtrorum incuriâ, ſive *Romanenſium* improbitate in Eccleſiam noſtram irrepſerant, aut palam introductæ fuerant intolerandæ penitus ineptiæ, doctrinæ novæ, & praxes peregrinæ, eæ apud nos ex verbo Dei præſcripto, in Synodo legitimè congregatâ, publiciſque Regni Comitiis, jamdudum reformatæ ſunt.

Nulla nobis Romana nunc fides non ſcripta, nulla *Novatorum* quorumcumque religio. Vanas enim hominum traditiones, & nuper nata dogmata (quæ teſtimonio, cum ſacræ Scripturæ, tum piæ antiquita-

tis, omninò destituta sunt) procul à nostris amandavimus, & *in unâ Catholicâ veritate*, *religione*, *ac fide*, primitùs nobis traditâ acquievimus.

Coram pictâ, sculptâve, & vestibus ornatâ, similitudine nosmetipsos non *incurvamus*.

Id quod nescimus, in Reliquiis, adeoque in Hostiis & Imaginibus, nequaquam adoramus.

Eâ, quam non intelligit *populus*, *linguâ* sacra nostra non celebramus.

Illos, in quos non credimus, non invocamus.

Sacram Eucharistiam mediâ parte non mutilamus.

Romanam Ecclesiam nec aliarum omnium Ecclesiarum, nec nostræ, Matrem aut Magistram esse agnoscimus.

Figmentum Transsubstantiationis, fumum Purgatorii, fermentum meriti, iteratum Christi Sacrificium, à quovis Sacerdote pro vivis & defunctis quotidie offerendum, auctoritatem Romani Episcopi in omnes omnium per universum Christianorum orbem Ecclesias, Papalium Conciliorum decreta, & Synodi *Tridentinæ* anathemata, (quæ sub jacturâ æternæ salutis pro articulis *fidei*, extra quam nemo potest esse salvus, inauditâ à seculis audaciâ, Papa *Pius* quartus recipienda esse mandavit) tanquam carcinomata & spongiosa religionis avitæ tubera, penitùs ab Ecclesiæ nostræ corpore resecavimus; atque adeo sanitatem & nativam pulchritudinem eidem restituimus.

CAP. VIII.

Religio prisca, verè Christiana Catholica & stabilita.

AB avitâ Patrum & Antecessorum religione, quà Christianâ, quà Catholicâ, nullatenus recedimus; neque ab ullâ uspiam Ecclesiæ Catholicæ parte (in hâc ipsâ religione & fide adhuc permanente) secessionem aut scissuram facimus.

Eandem enim religionem, curam, cultumque Numinis divini retinemus, qualem ipse nobis Christus verbo suo, Apostoli, eorumque vestigiis inhærentes *Patres*, exemplo suo & praxi commendârunt.

Disciplinam Ecclesiasticam, quantum maximè potuimus, ad antiquioris *Ecclesiæ* mentem revocavimus, omnemque vitæ licentiam & morum dissolutionem, quâ par erat severitate, latis legibus compescuimus.

Regni statum eo quo accepimus loco, & supremam Principis Majestatem

Digitized by Google

tatem Regiam sine ullâ vel imminutione, vel mutatione incolumem conservavimus; externæ verò dominationis Romanæ (cui nec divino nec humano jure obstricti eramus) indebitam auctoritatem & jugum excussimus.

De omnibus denique religionis Christianæ dogmatibus, quæ tum ad pacem Ecclesiasticam & Civilem spectabant, tum ad salutem æternam erant necessaria, uno ore, unoque spiritu, cum aliis quibuscunque hominibus, Deum Patrem Domini nostri Jesu Christi ritè colentibus & invocantibus, firmiter convenimus.

Fundamentis salvis, diversitatem ut opinionum, ità quoque *rituum* & cæremoniarum circa res juxta enatas & minus necessarias, in aliis Ecclesiis, quibus nobis præsidendum non est, amicè, placidè, & pacificè ferre possumus, atque adeo debemus.

Quinetiam reliquis ubicunque terrarum Ecclesiis Christiano nomine censis, & verè Catholicam religionem fidemque profitentibus, si nos actu aliquando jungi prohibet sive distantia regionum, sive diffidia hominum, sive persecutio & dissipatio fidelium, sive aliud quodcunque obstaculum; semper tamen animo & affectu jungimur, (id quod de Protestantium præsertim *Ecclesiis* intelligi cupimus) reapse eum demonstrare parati, cum justâ aliquâ ratione demonstrandi occasione obtulerit. Qualem ab illis vicissim animum & affectum nobis etiam demonstrandum instantèr deposcimus.

Eis verò, qui malè consulti nos iniquis odiis & convitiis insectantur, ignoscat Deus, & meliorem mentem inspiret.

Dandam enim nobis existimamus operam, quantam ex Dei gratia possumus, *ut pacem sectemur cum omnibus & sanctimoniam, sine quâ nemo videbit Dominum.*

Denique, exercemus nos *ad conscientiam habendam sine offensâ apud Deum & homines.*

Atque hæc est summa nostri Christianismi.

Convitium, quòd quandoque Lutherani sumus, quandoque etiam Calvinistæ protritum jam est. Fuit *Lutherus* Vir doctissimus, singularibus donis eximioque animi robore à Deo instructus, ut veritatem Evangelii, errorum tenebris passim ferè in hisce Occidentalibus Ecclesiis obstructam; in lucem apud suos exterosque multos clariorem revocaret. Infallibilis verò haud fuit, nec sine verbo Dei & testimonio Antiquitatis (cujus erat scientissimus) ipsi aliquid asserenti credimus. Habet &

Digitized by Google

Calvinus laudes suas meritissimas: nemo tamen nostrûm eum pro Magistro habet, aut in illius verba jurare (sicut in *Pontificis* effata quilibet *Papista*) paratus est. Tanti ille apud nos est, quanti esse debet apud omnes, hoc est, quanti rationes, quas in qualibet pro se affert, nec pluris. Quod si non magis Paparum dictatis decretisque addicti essent, qui nunc à nobis appellantur *Pontificii*, quàm nos vel *Luthero* vel *Calvino*, vel cuicunque tandem mortalium, non essent, qui jam nunc sunt, atque meritò à nostris audiunt.

Desinant igitur nobis tum *Lutherum* tum *Calvinum* exprobrare. Tám non *Lutherum* vel *Calvinum* sequimur, quàm nec ipsum Papam, ubi hic vel illi à S. Scriptura & veterum Patrum in fide Catholicâ consentientium vestigiis discedunt.

Ex his omnibus manifestum est, novam in orbem aut Ecclesiam nostram *Anglicanam*, religionem invectam non esse, nec ex principiis nostris invehi potuisse vel debuisse, quin & integram & illibatam mansisse; atque retentam esse eandem religionem Christianam ac Catholicam, quà substantiam suam, quæ pridem fuerat, quæque sola nos & Antecessores nostros in gremium Ecclesiæ introduxerat, salvosque reddere poterat. Abusus enim corruptelæ, errores, & dogmata quæ partim inscitia & temporum injuria, partim præposterus quorundam zelus, partim, & potissimùm quidem, avaritia hominum & ambitio adjecerat, partes religionis non sunt, nec ad essentiam aut corpus Ecclesiæ magis pertinent, quàm ad corpus hominis tubera & ulcera eidem accrescentia; quibus tandem sublatis, non in aliud mutatur corpus, sed idem ipsum manet, quod anteà fuit, pristinæ interim sanitati & pulchritudini suæ naturali restitutum.

Summa est: Quæ perspicuo & certo Sacrarum Scripturarum, & his subjunctæ primorum seculorum traditionis Ecclesiasticæ testimonio ac consensu comprobari poterant, apud nos steterunt inconcussa, reliquis suapte imbecillitate corruentibus, & à majoribus nostris diligentèr eliminatis. Quod autem ad ritus & cæremonias attinet innoxias, eæ, quæ ad decorem & ordinem maximè facere videbantur, retentæ nobis atque constitutæ sunt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. IX.

Ordo Ecclesiasticus.

QUos omnis agnovit & venerata est Antiquitas, ritè ordinatos de Clero habemus, Diaconos, Presbyteros, & supra utrumque ordinem, Episcopos. Presbyteros de mediâ plebe, nec in Clero positos, Apostolis & Veteri Ecclesiæ inauditos, non novimus; non Diaconos sacris nunquam initiatos, annuos bimulosve, pòst munere exuendos; non mutilum Episcopis Clerum, quorum series nullo unquam tempore apud nos interrupta est, nec in eis consecrandis Canon antiquus Apostolicus aut *Nicænus* violatus.

Ordinem enim amplectimur tuemurque verè Ecclesiasticum, & ab Apostolorum temporibus per totum Christianum orbem receptum, quo nihil equidem cum S. Scripturæ regulis & exemplis, tum Ecclesiæ & Reipublicæ statui magis consentaneum.

CAP. X.

Consecratio & munus Episcoporum.

COnsecratio Episcoporum (omni sublatâ superstitione) à tribus ad minimum Episcopis, ordine prius Episcopali constitutis, per invocationem Spiritûs Sancti, & impositionem manuum peragitur, præmissâ tamen tum solenni Liturgiâ, (quæ lectionum ac precum formula est eidem negotio congruenter aptata) tum sacrâ concione de Pastoris in gregem munere & officio; subsequente verò sacrâ Eucharistiâ ab omnibus Episcopis & Clero tum præsenti, frequentique gravissimorum hominum cœtu celebratâ.

Porrò Episcoporum sive Pastorum munus apud nos non nudum tantum nomen, sed res est, Presbyteros & Diaconos ordinare, Curatos Ecclesiarum instituere; Clerum & populum in rebus sacris dirigere, diligentèr concionari, ignaros instruere, immorigeros punire, contumaces & gravitèr delinquentes excommunicare, hæreticos pertinaces condemnare, Clericos inertes, facinorosos, & inobedientes ab officio & beneficio suspendere, deprivare, deponere, & pro delicti magnitudine degradare, universam Diœcesin quolibet triennio visitare, in blas-

 phemos,

phemos, idololatras, sortilegos, schismaticos, simoniacos, ebriosos, incontinentes, adulteros, incestuosos, & id genus alios, siqui reperti fuerint, animadvertere, initiatos in fide confirmare, Ecclesias & loca sepulturæ dedicare; causas denique matrimoniales & testamentarias cognoscere, atque in omnibus, quæ jura spectant Ecclesiastica, quæque ad pietatem, justitiam, & sobrietatem pertinent, omni, quo possunt, nisu, officium suum præstare & adimplere.

Cap. XI.

Ordinatio & munus Presbyterorum.

PResbyterialis potestatis in Ecclesiâ propagandæ Minister inde ab Apostolorum temporibus semper fuit Episcopus.

Apud nos igitur sacram Antiquitatem, quantum possumus, per omnia sequentes, Presbyteri postquam examinati, atque ad tantum munus idonei reperti fuerint, ab uno Episcopo per invocationem Spiritûs Sancti, impositionem manuum sacri Codicis traditionem & verborum Christi (*Accipe Spiritum S. quorum peccata &c.*) prolationem solenni more ordinantur, assistentibus eidem Episcopo in impositione manuum Presbyteris tum præsentibus.

Præmittitur verò Liturgia sacra, unà cum concione & subsequitur Eucharistia.

Presbyterorum in Ecclesiâ nostrâ munus & officium est, populum illorum fidei curæque commissum, omni adhibitâ industriâ, ad veram Dei cognitionem & vitæ sanctimoniam perducere, diebus Dominicis & Festis Evangelium prædicare, preces matutinas & vesperas quotidiè recitare, sacris lectionibus diligentèr attendere, sacramenta religiosè & reverenter administrare, ægrotos visitare, afflictos consolari, pœnitentes absolvere, aliaque quæ illis incumbunt, divina officia peragere, ad omnem denique sese sobrietatem & pietatem componere; decenti & Clericali habitu incedere, moresque & vitam universam ad normam sacrarum Scripturarum ac receptæ apud nos disciplinæ regulas instituere.

Cap.

Digitized by Google

Cap. XII.

Ordinatio & munus Diaconorum.

Diaconi à solo Episcopo per impositionem manuum & nominis divini invocationem ad obeundum, quod iis incumbit, officium ordinantur.

Ad illos autem pertinet sacras Scripturas & Homilias publicâ auctoritate editas diligenter populo perlegere, in celebratione divinorum officiorum ac distributione Sacramenti cœnæ Dominicæ Presbyteris assistere, juniores in articulis fidei & Catechismo erudire, infantes baptizare in absentiâ Presbyteri, de conditione pauperum & ægrotantium inquirere, aliquando etiam prædicare, si ad id muneris ab Episcopo censeantur idonei; denique omni studio sic vitam moresque suos ad regulas Christianæ religionis & Ecclesiasticæ disciplinæ dirigere, ut quantum in illis fuerit, salutaria aliis exempla semetipsos præbeant.

Cap. XIII.

Liturgia.

In ordinatione Liturgiæ hoc inprimis observatum est, quod per omnes hujus regni Ecclesias una jam & eadem divinarum Lectionum, cantionum, & precum publicarum forma habetur, cùm antea plurimis retrò annis alii *Salisburiensem*, *Eboracensem*, aut *Lincolniensem*, alii alios usus sequerentur; ex quo cùm æmulationes pravæ, tum rixæ & contentiones, nimium sæpè inter ipsos oriebantur.

De multitudine otiosarum cæremoniarum, quibus Ecclesia nostra plus satis erat onerata, magnum numerum resecavimus.

Retinuimus tamen, atque etiamnum colimus, non tantùm ea, quæ ab Apostolis scimus fuisse tradita, sed etiam alia quædam, quæ sine Ecclesiæ incommodo & religionis detrimento fieri posse videbantur; ea verò omnia, quæ cum sacris literis pugnabant, & sobriis hominibus indigna essent, meritò repudiavimus.

Porrò constitutum est, ut omnia eâ linguâ psallantur & legantur, quam

quam nostri intelligunt; quæ veteres universi sub utroque Testamento & precati sunt ipsi & populum precari docuerunt.

CAP. XIV.

Officium Matutinum & Vespertinum.

DIvinorum officiorum celebratio, tam manè quàm vesperè, nobis quotidiana est. In Ecclesiis *Cathedralibus* & *Collegiatis* consuevimus omnia voce sonorâ & cantu Musico peragere, in *Parochialibus* verò & *Capellis* minoribus simplici tantum lectione ea recitare.

Presbyter, veste Ecclesiasticâ indutus, incipit matutinas & vesperas à selectissimis S. Scripturarum sententiis, quibus Auditorum animi ad pœnitentiam & pietatis affectum excitantur.

Excipit illas gravis admodum ad populum exhortatio, quâ monentur omnes errata sua coram Deo publicè confiteri, ut absolutionem ab iisdem consequantur: simul invitantur ad agendas Deo gratias pro suis in nos maximis collatis beneficiis, ad debitas ipsi laudes in Psalmis & Hymnis decantandas, ad auscultandum sacris lectionibus, ex ipsius verbo depromptis, atque ad ea piis precibus efflagitanda, quæ tum ad corporis, tum ad animæ salutem sunt necessaria. Hæc enim summa est totius *Officii*.

Sequitur Confessio ab omni populo humilitèr genuflexo post Presbyterum recitata, atque Absolutio ab ipso tantum Presbytero generali verborum forma, & erecto corpore pronuntiata.

Deinde Sacrorum Minister altâ voce orditur orationem Dominicam, quæ omnium Officiorum, Laudum, & Precum subsequentium fundamentum est.

Post usitatos versiculos, (*Domine labia nostra aperias* &c.) unà cum responsis, & *Gloria Patri* &c. cantatur Alleluia, & Psalmus XCV. ad laudes Dei invitatorius, quem & alii sequuntur, singulis eo ordine & numero ita dispositis, ac per singulos dies distributis, ut infra mensis spatium totum Psalterium finiatur.

Psalmos alternatim recitatos sequuntur Lectiones binæ, è Veteri Testamento prima, quam ad matutinas excipit Hymnus, qui dicitur S. *Ambrosii*, *Te Deum Laudamus*; ad vesperas verò Canticum B. *Mariæ* Virginis, è Novo Testamento altera, post eam ad matutinas Hymnus *Zachariæ*, ad vesperas Canticum *Simeonis*.

Lec-

Lectiones autem ità ordinatæ sunt, ut Testamentum Vetus singulis annis absolvatur, Novum verò ter in anno perlegendum sit.

At in Dominicis & Festis habentur Lectiones propriæ, & in Festis majoribus Psalmi de mysterio celebrato Prophetici.

Deinde altis vocibus & corporibus erectis Symbolum fidei Apostolicum ab omnibus recitatur; in quibusdam verò Festis Symbolum quod dicitur S. *Athanasii*.

Postea genibus flexis dicuntur preces & responsa pro diverso hominum statu, unà cum tribus Collectis, prima de tempore secundum anni ordinem, altera pro pace, tertia pro gratiâ & Dei in omnibus nostris actionibus adjutorio atque moderamine.

Cap. XV.

Litania.

Diebus Dominicis, feriis quartis & sextis, atque aliis temporibus, cùm ab Episcopo requisitum fuerit, post matutinas recitantur aut decantantur Litaniæ, ab omni invocatione hominum mortuorum defæcatæ, plurimisque piis petitionibus auctæ, quæ tandem precatione S. *Chrysostomi*, & verbis Apostoli votivis terminantur.

Cap. XVI.

Officium Eucharistiæ.

Summâ cum reverentia & religione celebratur apud nos Eucharistia, tam festis majoribus, quàm singulis primis cujusque mensis anni Dominicis. Quod si reperti fuerint, qui eandem sæpiùs postulaverint, & dignè communicare potuerint, aliis etiam temporibus, Dominicis, festis, & feriâ qualibet celebrare licet, atque adeò oportet.

Servantur autem antiquitùs usitatæ cæremoniæ, ordo Lectionum, Orationum series, vestitus Ecclesiasticus, & alia similia, quæ vel ad ædificationem, vel ad decorem pertinent.

Fit initium ab Oratione Dominicâ, Collectâ pro puritate mentium, & recitatione Præceptorum Dei, in fine cujusque Præcepti misericordiâ ejus ab omni populo genuflexo imploratâ. Subjungitur precatio pro Rege, utriusque scilicet Tabulæ à Deo constituto custode.

Hanc precationem excipit Collecta de anni tempore, Collectam E-

pistola, Epistolam Evangelium, Evangelium verò Symbolum fidei *Nicano-Constantinopolitanum*.

Sequitur Homilia sive Concio sacra ad populum; atque initio concionis publicantur preces ab omnibus publicè privatimque faciendæ, primò, *pro Ecclesiâ Christi Catholicâ per totum terrarum orbem disseminatâ, ut qui nomen Domini confitentur, in verâ fide & charitate ad præscriptum S. Scripturæ consentiant universi; deinde pro omnibus Regibus, Principibus, ac Gubernatoribus Christianis, ut inter se concordes vivant; pro Rege nostro, vera fidei Defensore, & supremo Subditorum suorum tam in causis Ecclesiasticis, quàm Secularibus; Gubernatore post Deum unico, pro familiâ & Consiliariis Regis; pro omnibus, qui sub illo magistratum gerunt; pro regni Nobilibus, Episcopis, Clero, & populo universo, ut eorum unusquisque officium suum præstent, veram religionem promoveant, & vitam piè, justè, sobrièque instituant; denique pro his, qui sunt in angustiis, aut infirmitatibus constituti, ut illis Deus succurrere dignetur. Nec vivi tantùm ei commendantur, sed gratia etiam aguntur pro iis, qui in Christo obdormiunt, & requiescunt in pace, laudabili imprimis Patriarcharum & Prophetarum numero, sanctissimo Apostolorum Choro, candidato Martyrum, exercitu, & pro aliis omnibus, qui fidem Christi servarunt integram, ac religionem illibatam; simul oratur Deus, ut tam illis quàm nobis propitius beatam à mortuis resurrectionem indulgeat, perfectamque absolutionem in die supremo, atque æternam in regni sui gloria felicitatem concedat.* Clauditur autem ista precum & gratiarum actionis publicatio oratione Dominicâ.

Habitâ demum & finitâ concione (quæ partem aliquam vel Evangelii vel Epistolæ vel alterius loci S. Scripturæ & explicare & applicare solet) dies festi atque jejunales, siqui sint proximâ septimanâ observandi, indicantur, atque unà excitantur omnes, (quibus est copia) ad elargiendam eleemosynam, quâ pauperum egestas sublevetur.

Subsequitur Offertorium (delectis & recitatis in hanc rem S. Scripturarum sententiis) quod supplet vicem veterum oblationum. De pane itidem & vino in Eucharistiâ consecrandis prospectum est, quæ super Altare sive mensam Domini decenti ornatu paratam, mundisque lineis coopertam, in patina & calice argenteis, ac plerunque deauratis, collocantur.

Peracto offertorio, rursus oratur ad Altare Dei *pro statu Ecclesiæ Catholicæ, in hoc seculo militantis, pro Imperatoribus & Regibus, pro* re-

verum quiete, pro Episcopis & Clero, pro pauperibus & infirmis, atque insuper ut rata & accepta apud Deum sint oblata à nobis munera.

Posteà, qui nobiscum communicaturi non sunt, emittuntur foras; jubet etiam Sacrorum Minister, *nequis blasphemiæ, adulterii, odii, aut iræ flagrantis, alteriusve sibi criminis reus, nobiscum maneat, aut ad mensam Dominicam audeat accedere, priusquam peccata sua dignâ pœnitentiâ defleverit & absolutionem consecutus fuerit.*

Reliquos autem omnes adstantes monet, *ut in quem finem sanctissimum hoc Sacramentum à Domino nostro institutum sit, in animos suos revocent, ut passionis & mortis Christi memores, gratias humillimè agant; ac denique, ut quilibet, qui juxta præceptum Apostoli seipsos probârunt, ita de pane illo edant, & de calice bibant, ut Christi simul corpus manducare & sanguinem haurire possint, ad animarum suarum spirituale, vivificum, & efficax nutrimentum, atque tandem sacrorum mysteriorum vere participes fiant.*

Finitâ exhortatione communicaturi chorum ingrediuntur, atque in genua procumbunt.

Sequitur Confessio & Absolutio, unà cum sententiis aliquot Consolatoriis, è S. Scripturâ selectis.

Ad hunc modum paratis omnibus, sacrorum Antistes orditur præfationem communem in Ecclesiâ universâ à primis usque seculis usitatam *de cordibus sursum habendis*, & *gratiis Deo habendis*, *sicut dignum & justum est* &c. cui in festis quibusdam solennioribus proprias etiam præfationes subnectit, atque has Hymno Trisagio claudit.

Tum ad Altare genuflexus omnium nomine precatur, *ut sic carnem Christi manducemus, ejusque bibamus sanguinem, ut corpora nostra per mundissimum suum corpus purificentur, animæque nostræ pretioso suo sanguine laventur.*

Deinde, sese erigens, per preces solennes institutionem Sacramenti, & ipsa Christi instituentis verba continentes, panem in manus acceptum frangens vinumque in calicem effundens, utrumque Symbolum benedicit, atque in Sacramentum corporis & sanguinis Christi consecrat.

Absolutâ benedictione, primò seipsum, flexis genibus, communicat, deinde reliquos (si qui adsint) Ministros; posteà populum præsentem; quibus omnibus & singulis utrumque sacrum porrigens, clarâ voce ait, *Corpus Domini nostri Jesu-Christi custodiat corpus tuum & animam tuam in vitam æternam. Accipe, & manduca sacramentum istud*

in commemoratione mortis Domini, & de illo pasce teipsum in corde tuo cum fide & gratiarum actione. Similiter, *Sanguis Domini, qui pro te effusus est* &c. Ipsi autem interea dum accipiant, atque adeò usque ad finem totius sacræ celebrationis, in genua procumbentes, Christum non Sacramentum, adorant.

Post communionem recitantur ab omnibus Oratio Dominica.

Eam verò comitatur solennis Ecclesiæ Eucharistia sive Sacrificium laudis in commemorationem Sacrificii Christi propitiatorii, semel in cruce peracti, Deo Opt. Max. oblatum.

Subjungitur oblatio nostrarum omnium animarum & corporum in *hostiam vivam, sanctam, & rationalem*, unà cum oratione, *ut rata hæc omnia atque accepta Deo habeantur, ita ut per merita & mortem filii sui, Jesu-Christi, nos & universa ejus Ecclesia remissionem peccatorum, cæteraque passionis illius beneficia consecuti, cœlesti suâ gratiâ & benedictione repleamur.*

Deinde, dicitur aut canitur Hymnus, *Gloria in excelsis Deo* &c: & postremò, post unam aut alteram Collectam, populus cum solenni Sacerdotis aut Episcopi, (si præsens sit) benedictione dimittitur.

CAP. XVII.

Baptismus.

SAcramentum Baptismi Dominicis festisque diebus, quum maxima populi frequentia confluxerit, tempore vel matutini vel vespertini Officii à Sacrorum Ministro, surpelliceo & stolâ induto, ad Baptisterium, non procul ab ingressu Ecclesiæ collocatum, administratur.

Quòd si tamen necessitas urgeat, nihil prohibet, quominus alio sive loco, sive tempore, per eundem aut alium quemcunque Ministrum idoneum, infantes baptizentur.

In administratione verò hujus sacramenti adhibentur preces & lectiones, eidem actioni congruentes. Subjiciuntur quæstiones & responsa *de abrenunciando diabolo, & omnibus ejus operibus, unà cum mundi & carnis illecebris; atque de fidei articulis credendis in Symbolo Apostolico comprehensis.* Infans in manus Ministri traditus, ab eo vel cautè immersus vel aquâ tantùm tinctus, *in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti* baptizatur, Signo crucis fronti illius impresso.

Post

Post gratiarum actionem Patrimi à Ministro admonentur, ut eundem infantem (quamprimùm ad ætatem pervenerit) in eâdem ipsâ religione & fide Christi, in quam baptizatus est, diligentèr instruant, atque instructum ad Episcopi confirmationem adduci curent.

Cap. XVIII.

Confirmatio.

Confirmatio purâ tantum prece & manuum impositione, absque aliis ritibus, nuper à superstitiosis hominibus inaniter excogitatis, ab Episcopo perficitur.

Cap. XIX.

Matrimonium.

Solennizatio matrimonii, quod S. Apostolus *in omnibus honorabile* esse pronuntiavit, more antiquo, (præmissis per tres dies Dominicos aut Festos promulgationibus) cum precibus & benedictionibus peragitur.

Cap. XX.

Visitatio infirmorum.

Quando infirmi & moribundi visitantur, à Sacrorum Ministro adhibentur preces & exhortationes, huic Officio maximè congruæ. Recitantur articuli symboli Apostolici; interrogatur infirmus, num illos omnes firmâ fide credat; num in eâdem fide & charitate cum omnibus moriturus sit; num testamentum condiderit; & an pauperum memor fuerit; denique, num de omnibus, quæ perpetraverit, peccatis seipsum pœnituerit; & spem suam unicam in Christi meritis collocaverit? Quod si conscientiam in re quâlibet gravatam sentiat, monetur, ut de illâ privatam & specialem confessionem Deo faciat. Finitâ verò confessione, Presbyter eum consolatur, & ab omnibus peccatis suis illum (verè pœnitentem) solenni verborum formâ absolvit, & tandem ultimò munit Viatico sacro.

Digitized by Google

CAP. XXI.

Sepultura mortuorum.

ELato corpori mortuo, Sacrorum Minister it obviam ad ingressum Cœmeterii, & euntibus, qui cum ipso sunt, Clericis aliisque ad sepulchrum, recitantur primò sententiæ sacræ de mortalitate & miseriâ hominum; deinde de resurrectione & vitâ æternâ fidelium.

Dum cadaver terrâ injectâ operitur, *cum certâ spe resurrectionis ad felicitatem cœlestem*, dicitur Antiphona, *Audivi vocem de cœlo, beati mortui, qui in Domino moriuntur; amodò requiescunt à laboribus suis.*

Posteà legitur XV. Caput primæ Epistolæ ad *Corinthios*, *Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium &c.*

Finitâ lectione, & omnibus genuflexis, dicitur Κύριε ἐλέησον unà cum Oratione Dominicâ & duabus Collectis, quibus tum gratiæ Deo aguntur pro felici defuncti fratris aut sororis exitu, tum preces fiunt, *ut & nos & idem frater noster, unà cum omnibus aliis in verâ fide & confessione Christi demortuis, perfectam consummationem & beatitudinem tam corporis quàm animæ in cœlis consequamur.*

Ex his autem sive votis sive precibus, sive gratiarum actionibus, quas pro mortuis juxta universalem antiquæ Ecclesiæ consuetudinem fundimus, Purgatorium, quod vocant, nullatenus imus stabilitum.

Novitèr enim inventa, neque inter credenda nobis, neque agenda ponimus.

A P-

Digitized by Google

APPENDIX.

CAPUT I.

Dies Festi.

SAcrati Deo apud nos sunt
Omnes totius anni dies Dominici.
Dies festus circumcisionis Christi.
Dies festus Epiphaniæ ejusdem.
F. purificationis B. *Mariæ* Virginis.
F. Annunciationis ejusdem.
F. Sancti *Matthiæ* Apostoli.
F. Sancti *Marci* Evangelistæ.
F. SS. *Philippi* & *Jacobi* minoris, Apostolorum.
F. Ascensionis Domini.
F. S. *Joannis* Baptistæ.
F. S. *Petri* Apostoli.
F. S. *Jacobi* majoris, Apostoli.
F. S. *Bartholomæi*, Apostoli.
F. S. *Matthæi*, Apostoli & Evangelistæ.
F. S. *Michaëlis*, & omnium Angelorum.
F. S. *Lucæ* Evangelistæ.
F. SS. *Simonis* & *Judæ* Apostolorum.
F. Omnium Sanctorum.
F. S. *Andreæ* Apostoli.
F. S. *Thomæ* Apostoli.
F. Nativitatis Domini.
F. S. *Stephani* Protomartyris.
F. S. *Joannis* Apostoli & Evangelistæ.
F. SS. Innocentium.
Feria secunda & tertia post Pascha.
Feria secunda & tertia post Pentecosten.
præter
Diem conversionis S. *Pauli*, &

Diem

Digitized by Google

Diem S. *Barnabæ*.
Quibus omnibus divinis officiis & rebus sacris attenti sumus.

Cap. II.

Dies Jejuniorum.

Vigiliæ sive dies antecedentes
Dominicam Paschatis;
Dominicam Pentecostes:
Festum Nativitatis Domini:
Festum Ascensionis ejusdem:
Festum purificationis B. *Mariæ* Virginis:
Festum Annunciationis ejusdem:
Festa Apostolorum: (exceptis tantum diebus S. *Joannis* Evangelistæ, & S. S. *Philippi* ac *Jacobi* minoris) &
Festum omnium Sanctorum, apud nos in operibus pietatis & exercitio jejunii transigendæ sunt.

In his enim sumptionem cibi ultra consuetam horam differre, & per integrum diem solâ frugali cœnâ, aut saltem solo prandio, contenti esse jubemur.

Cap. III.

Dies Abstinentiæ.

Totum tempus Quadragesimæ.
Feria sexta & septima unjuscujusque hebdomadis: (nisi in eas festum Nativitatis Domini inciderit.)

Feria quarta, sexta, & septima quatuor anni temporum.

Tres dies Rogationum ante Ascensionem Domini.

Omnesque præfatæ Vigiliæ tempora nobis sunt ad majorem sobrietatis, moderationis, ac temperantiæ exercitationem constituta.

Quibus (nisi nonnullorum corporis ratio evidentèr & necessariò aliud exegerit) à communi carnium esu (vi legis etiam Politicæ) abstinere oportet.

Interea tamen in mero ciborum delectu vel minimam religionis partem collocare nefas ducimus, nisi quatenus liberiorem gulam compescat.

Ca-

CAP. IV.

Angliæ divisio in suas partes Ecclesiasticas.

TOtum *Angliæ* regnum ratione Ecclesiasticæ jurisdictionis in duas Archiepiscopales Provincias, *Cantuariensem* & *Eboracensem* dividitur.

Utraque autem Provincia in suas Episcopales Diœceses.

Singulæ Diœceses, præsertim quæ majores sunt, in suos Archidiaconatus.

Isti in Decanatus, qui Rurales sive Regionales appellantur.

Atque hi quidem in suas Parochias dispescuntur.

Parochiæ verò per universum Regnum computatæ nonies mille sunt & amplius.

Sunt & Ecclesiæ Cathedrales XXVI. præter Collegiatas aliquot, & Hospitalia quamplurima.

CAP. V.

Cantuariensis Provinciæ Diœceses sive Episcopatus.

1. IPsa Diœcesis *Cantuariensis.*
2. *Londinensis.*
3. *Wintoniensis.*
4. *Eliensis.*
5. *Wigorniensis.*
6. *Salisburiensis.*
7. *Lincolniensis.*
8. *Norwicensis.*
9. *Batho-Wellensis.*
10. *Herefordiensis.*
11. *Exoniensis.*
12. *Coventrio-Lichfeldensis.*
13. *Cicestrensis.*
14. *Roffensis.*
15. *Glocestrensis.*
16. *Oxoniensis.*

17. *Petroburgensis.*
18. *Bristoliensis.*
19. *Menevensis.*
20. *Asaphensis.*
21. *Bangorensis.*
22. *Landavensis.*

Quæ omnes *Cantuariensi* Metropolitano subditæ sunt.

CAP. VI.

Eboracensis *Provincia Diœceses sive Episcopatus.*

1. IPsa Diœcesis *Eboracensis.*
2. *Dunelmensis.*
3. *Carleolensis.*
4. *Cestrensis.*
5. *Sodorensis.*

Quæ Metropolitano *Eboracensi* subjiciuntur.

CAP. VII.

Ecclesia Cathedrales.

IN his plura sunt membra.

1. Lectores Epistolæ & Evangelii.
2. Cantores Symphoniaci.
3. Presbyteri subcanonici, qui studio Sacrarum Scripturarum incumbentes, matutinas & vesperas quolibet die in choro celebrare te. entur.
4. Presbyteri Canonici, seu Præbendarii, quorum alii sedem tantùm habent in choro, alii etiam suffragium ferunt in Capitulo, & statis suis vicibus omnes in Ecclesia concionantur.
5. His omnibus præest Decanus, qui verbum Dei sedulò prædicare, hospitalitatem exercere, & festis majoribus sacra celebrare obstringitur.

CAP.

CAP. VIII.

Synodi Provinciales.

SYnodi apud nos eæ sunt legitimæ, quæ ex licentiâ & mandato Regis ab Archiepiscopo indictæ, veris & genuinis suis membris constant.

Vocantur ergò ad Synodos Provinciales, tam Episcopi, Decani, & Archidiaconi, quàm bini Presbyteri ex singulis Diœcesibus, totidemque è Cathedralibus Ecclesiis communibus suffragiis electi.

A quibus cùm de religionis dogmatibus vel Canonibus Ecclesiasticis maturè deliberatum & definitum aliquid fuerit, Regiâ auctoritate & confirmatione accedente, censetur ratum, & ex statuto regni vim legis obtinet, modò nihil ibi definiatur, quod vel sacræ Scripturæ vel juribus publicis contrarium sit.

CAP. IX.

Sectæ Regni & Religionis hostes.

MAgno Ecclesiarum & Regnorum omnium detrimento enati olim sunt Anabaptistarum & Perduellium greges. E quorum reliquiis & sectarum & seditiosorum hominum multitudo maxima non ita pridem apud nos in apertam rebellionem, cruentas cædes, barbara latrocinia, universæ religionis Christianæ contemptum, & (quod vel dictu horribile nimis est) in ipsum Regicidium eruperunt. Sunt enim genus hominum tum Divinis tum humanis legibus (inauditâ à seculis audaciâ atque infernali prorsus superbiâ & iniquitate) maximè repugnantium; qui, nisi Principum ope tempestivè supprimantur, omnia passim, quà latè pateant Christianorum regna & Ecclesiæ, brevi pessundabunt. Quanquam satis jam ex Religionis & Reipublicæ nostræ constitutionibus orbis terrarum videt, nos quidem nec ipsos peperisse, nec aluisse, nec docuisse, sed lolium facilè nimis cum frumento nasci solet, & palea cum grano.

Interim, aliud est, quod docemus, aliud, quod sustinemus; & donec emendare valeamus, tolerare compellimur.

INDEX CAPITUM.

IN APPENDICE.

U L-

Digitized by Google

ULTIMUM TESTAMENTUM JOANNIS COSINI,

Episcopi *Dunelmensis*, ita incipit.

Adjutorium nostrum in Nomine Domini, qui fecit cœlum & terram.

In nomine & honore ejusdem Domini Dei nostri, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, summæ ac individuæ Trinitatis. Amen.

QUoniam statutum est omnibus semel mori, & corpus unius cujusque dissolutum iri, tempus verò dissolutionis meæ cùm incertum sit, de qua tamen quasi in propinquo esset, assiduâ animi meditatione sollicitus, & frequenti corporis infirmitate pulsatus, subinde cogito; Ego *Joannes Cosinus*, humilis Ecclesiæ Dei Administer, & modò, permissione altissimi, Episcopus *Dunelmensis*, non ponens spem meam in præsenti hac vita, sed ad alteram (quæ futura est) in cœlis æternam, ex divinâ tandem misericordiâ, adipiscendam semper anhelans, & humiliter orans pro salute animæ meæ, ut per merita *Jesu-Christi*, Filii Dei vivi, & Redemptoris ac Mediatoris nostri unici, omnia mea mihi remittantur delicta, hoc Testamentum, continens ultimam voluntatem meam, sanâ mente & puro corde condo, ordino, & facio, in hac formâ, quæ sequitur.

Ante omnia, Domino nostro Deo Omnipotenti gratias ago, quas possum, maximas, quod me ex fidelibus, & bonis Parentibus in hanc vitam nasci, atque in Ecclesiâ suâ, per sanctum Baptismi Lavacrum ab ipso institutum, ad vitam æternam renasci voluerit, meque à juventute meâ in doctrinâ sanâ erudiverit & sanctorum suorum participem effecerit, fidemque non fictam vel mortuam, sed veram & vivam in animo

Digitized by Google

meo impresserit, unà cum adjunctâ spe firmâ fore posthac, ut perducar ad vitam sempiternam. Quæ quidem fides in eo consistit, ut adoremus & veneremur Deum, in eumque credamus, &, in quem misit, Filium ejus dilectissimum, verbum æternum, ante secula genitum, *Jesum Christum*, Dominum nostrum, qui propter nos nostramque salutem, ex beatissimâ Virgine *Mariâ*, superveniente in eam Spiritu sancto, carnem in seculo sumpsit, & homo factus est, deinde natus, passus, crucifixus, mortuus ac sepultus, & postquam ad inferos descendisset, ex sepulchro suo resurrexit, & captivam ducens captivitatem, adscendit in cœlos, ubi ad dexteram Dei Patris sedet, & regnat in æternum; indè verò, Spiritum sanctum (in quem pariter nobis credendum est) misit, à Patre Filioque procedentem, per quem largissimè dona distribuit hominibus, & Ecclesiam suam Catholicam in communione sanctorum, in divinis Sacramentis, in verâ fide, in doctrinâ sanâ, ac moribus Christianis instituit; unà cum remissione peccatorum piis omnibus, & dignos in eadem Ecclesiâ pœnitentiæ fructus proferentibus, impertiendâ; quibus etiam quum in supremo seculi die de cœlis rediturus, ut mortuos resuscitet, & omnes judicet, collaturus est æternam beatitudinem; reliquis verò infidelibus, aut qui secundùm carnem vixerint, & converti, sive pœnitentiam agere, nolentibus æternum supplicium irrogaturus. In hac fide, quæ totius sacræ Scripturæ summa est, & absolutissimum compendium, sanctis semel tradita, & ab Apostolis, eorumque successoribus propagatâ, atque ad nos usque derivata vivere me profiteor & ut in ea ad ultimum vitæ spiritum constanter ac sine hæsitatione perseverem & moriar, assiduis, quantum possum, precibus à Deo contendo; unitatem intereà colens, & servans vinculum pacis ac charitatis cum omnibus ubique Christianis, qui inter tanta Ecclesiæ mala, distractiones, & calamitates, (quibus equidem non possum non illachrymari) hanc fidem integrè admittunt, nullamque ejus partem in dubium vocant. Spero etiam, quæ est Dei Christique θεανθρώπου, Servatoris nostri, benignitas, omnes eos, qui hæc à Deo revelante tradita simpliciter nobiscum crediderint & piè vixerint, in magno illo die Dominis salvos fore, etiamsi singulorum rationem reddere, vel modum exponere, vel quæstiones circa ea exortas solvere, vel, dum fortè satagunt, allucinationes aliquot effugere, & penitùs ab errore immunes esse nequiverint.

Sed quascunque olim Hæreses & quæcunque etiam Schismata, quibuscunque

Digitized by Google

buſcunque tandem nominibus appellentur, priſca & univerſalis ſive Catholica *Christi* Eccleſia unanimi conſenſu rejecit & condemnavit, ego pariter condemno & rejicio; unà cum omnibus earundem Hæreſium fautoribus hodiernis, Sectariis, & Fanaticis, qui Spiritu malo acti mentiuntur ſeſe ſpiritu Dei afflari. Horum omnium, inquam, hæreſes & Schiſmata, Ego quoque Eccleſiæ noſtræ *Anglicanæ*, imò Catholicæ, Symbolis, Synodis, & Confeſſionibus addictiſſimus, pariter improbo conſtanterque rejicio atque repudio. In quorum numero pono non tantum ſegreges Anabaptiſtas, & eorum ſequaces (proh dolor) nimiùm multos, ſed etiam novos noſtrates Independentes & Presbyterianos, genus hominum malitiæ, inobedientiæ, & ſeditionis ſpiritu abreptum, qui inauditâ à ſeculis audaciâ & perfidiâ, tanta nuper perpetrarunt facinora, in contemptum & opprobrium omnis Religionis & Fidei Chriſtianæ, quanta quidem non ſine horrore dici aut commemorari queant. Quin etiam à corruptelis & ineptis nuperque natis, ſive Papiſticis (quas vocant) ſuperſtitionibus, doctrinis, & aſſumentis novis, in avitam ac primævam laudatiſſimæ olim tam Orthodoxæ & Catholicæ Eccleſiæ religionem ac fidem jam dudum contra ſacram Scripturam, veterumque Patrum Regulas ac mores introductis, me prorſus jam alienum eſſe, atque adeo à juventute mea ſemper fuiſſe, ſanctè & animitus adſevero.

Ubicunque verò terrarum Eccleſiæ, Chriſtiano nomine cenſæ, veram, priſcam & Catholicam religionem fidemque profitentur, & Deum Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum uno ore & mente invocant ac colunt, eis, ſi me uſpiam actu jam nunc jungi prohibet vel diſtantia Regionum, vel diſſidia hominum, vel aliud quodcunque obſtaculum; ſemper tamen animo, mente, & affectu conjungor ac coaleſco; id quod de Proteſtantibus præſertim, & benè Reformatis Eccleſiis intelligi volo. Fundamentis enim ſalvis, diverſitatem, ut opinionum, ita quoque rituum circa res juxta enatas, & minùs neceſſarias, nec univerſali veteris Eccleſiæ praxi repugnantes, in aliis Eccleſiis (quibus nobis præſidendum non eſt) amicè, placidè, & pacificè ferre poſſumus, atque adeo perferre debemus. Eis verò omnibus, qui malè conſulti quoquomodo me iniquis calumniis inſectati ſunt, vel adhuc inſectari non deſinunt, ego quidem ignoſco, & Deum ſeriò precor, ut ipſe quoque ignoſcere, & meliorem eis mentem inſpirare velit. Operam interim & mihi, & aliis omnibus fratribus, præ-

ſertim

sertim Episcopis, & Ministris Ecclesiæ Dei, quantùm ex illius gratiâ possumus, dandam & conferendam esse existimo, ut tandem sopiantur, vel saltem minuantur, Religionis dissidia, atque ut pacem sectemur, cum omnibus, & sanctimoniam. Quod ut fiat quàm ocyssimè, faxit Deus Pacis Auctor, & Amator concordiæ. Cujus immensam misericordiam oro & obtestor, ut me in peccatis & iniquitatibus conceptum ab omni humanæ infirmitatis labe & corruptela repurget, dignumque ex indigno per magnam clementiam suam faciat, mihique passionem & immensa merita dilectissimi sui Filii, Domini nostri *Jesu-Christi*, ad delictorum meorum omnium expiationem applicet : ut quum novissima vitæ hora non improvisa venerit, ab Angelis suis in sinum *Abrahæ* raptus, & in societate sanctorum & electorum suorum collocatus, æternâ felicitate perfruar.

Hæc præfatus, quæ ad Religionem & Animæ meæ statum ac salutem spectant, quæque Latino Sermone à me dictata atque exarata sunt; reliqua, quæ ad sepulturam corporis, & bonorum meorum temporalium dispositionem, attinent, sermone patrio perscribi faciam, ac perorabo.

Digitized by Google

REVERENDO
IN CHRISTO PATRI, AC DOMINO
D^NO. MATTHÆO

ELIENSI EPISCOPO,
ANTIQUÆ FIDEI VIRO,
ET IN REBUS SACRIS
EXERCITATISS.mo
DOCTR. ET RELIG. IN ECCL. ANGL.
ADSERTORI AC CONFESSORI
MAXIMO
VERÆ INVICTÆQUE MAGNANIMITATIS
PRÆSULI,
ET COLL. S. PETRI IN ACAD. CANTABR.
PATRONO:
JO. COSINUS DEC. PETROB.
EJUSD. FIDEI, DOCTR. RELIGIONIS,
ECCLESIÆ, ET COLL.
ADMINISTER,
HANC SUAM HIST. SCHOLASTICAM
E SACRIS PAGINIS
VETERIB. QUE AC RECENTIOR. SCRIPTIS
ADORNATAM,
ATQUE VIRIS RER. DIVIN. PERITIS
LECT. ET APPROBATAM,

L. M. D. D. D.

Digitized by Google

Epigraphe in ſepulchrali marmore reverendiſſimi Viri, D. *Joannis Overalli*, Epiſcopi *Norwicenſis*, inciſa.

MEMORIÆ NON INTERITURÆ

R. Patris ac Domini, D. *Joannis Overalli*, Viri undequaque doctiſſimi, & omni encomio majoris: qui in Regia *Cantabr.* Academiæ Cathedra, & Profeſſione S. Theologiæ D. D. *Whitakero* ſucceſſit, Aulæque S. *Catharinæ* ibidem præfuit. Poſtea Decanatum S. *Pauli London.* Epiſcopetum etiam *Litchfield.* ac tandem hanc ſedem *Norwicenſem* rexit: & ſexagenarius obiit XII Maii, Anno Domini MDCXIX. atque ad pedem hujus columnæ ſepultus eſt.

Poſuit *Joannes Coſinus*, ejusdem R. P. D. D. *Overalli* olim Secretarius domeſticus, & devotiſſimus Diſcipulus, nunc verò Epiſcopus *Dunelmenſis* A. D. MDCLXIX.

REVERENDO

IN

CHRISTO

PATRI, AC DOMINO,

D^NO. JOANNI EPISCOPO

DUNELMENSI,

EOQUE NOMINE JURA

HABENTI COMITIS PALATINI,
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORI,
VETERIS SCRIPTURARUM CANONIS
ADSERTORI ET VINDICI;

ECCLESIÆ

PETROBURGENSIS EX DECANO.

DUNELMENSIS { DECANO DESIGNATO, DIU CANONICO, JAM ETIAM KANONI,

ANGLICANÆ ET FILIO, ET PATRI OPTIMO.

ROMANÆ { HODIERNÆ ET NUPERÆ OPPUGNATORI STRENUO, VETERIS, ET PRIMITIVÆ, UT &

CATHOLICÆ { ADMIRATORI PERPETUO, CULTORI DEVOTISSMO Ὁμοψήφῳ, ϗ ὁμοψύχῳ:

Digitized by Google

VIRO

QUI, IN UTRIUSQUE FORTUNÆ SEU DURIS, SEU LUBRICIS,
EODEM ANIMI TENORE USUS,
NONDUM PAR ANIMO PERICULUM INVENIT:
CUI, BONÆ, MALÆQUE FAMÆ MEDIO PERGENTI,
NEC AB EA, QUAM FIXERAT ECCLESIA,
VERITATIS LINEA RECEDENTI USPIAM,
(UTPOTE NEC HUJUS CONVITIIS TERRITO,
NEC ILLIUS ILLECEBRIS DELINITO:)
UBIQUE SUI SIMILI, UNDIQUE Τετραγώνῳ,
CESSIT TANDEM CALUMNIA,
NON VICTA SOLUM, SEDET TRIUMPHATA,
ET QUANTUMVIS GARRULA, OBMUTUIT:
HANC CONCIUNCULAM,

EJUS { JUSSU CONCEPTAM,
NATAM AUSPICIIS,
HORTATU, ET MANDATO,
IN LUCEM EDITAM,
PERPETUÆ OBSERVANTIÆ PIGNUS ET Μνημόσυνον }

L. M. Q. D. D. C. Q.

GUILHELMUS SANCROFT,

PRESBYTER INDIGNUS,

PATERNITATI EJUS A SACRIS.

COMMENTARIOLUS
DE
VITA ET STUDIIS
Clarissimi & doctissimi Viri,
D. HENRICI BRIGGII,
Olim Geometriæ in Academia *Oxoniensi* Professoris Saviliani.

SCRIPTORE
THOMA SMITHO,
Sacræ Theologiæ Doctore, & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

Digitized by Google

COMMENTARIOLUS
DE VITA ET STUDIIS
HENRICI BRIGGII,
Olim Geometriæ in Academia *Oxoniensi* Professoris Saviliani.

MAGNOS viros ex humilibus casis interdum prodire felix omnium seculorum experientia comprobavit, ipsa etiam invidia agnovit, & in perpetuum justis elogiis agnitura est grata & æqua posteritas. In horum censu meritò collocandus est HENRICUS BRIGGIUS, qui, licèt à parentibus proletariis, tenuiorisque fortunæ, progenitus, magnum decus intulit Patriæ, & Mathematicas Scientias sublimi ingenio, & sagacissima solertia illustravit. Circa annum MDLX. in subobscuro propè *Hallifaxiam* in Comitatu *Eboracensi* viculo, nuncupato *Warleywood*, in lucem editus, cùm in puerilibus annis ingenii bonæque indolis in schola igniculi emicuissent, & jam adolescens in *Græcis Latinisque* literis magnos fecisset progressus, Amici pariter ac parentes illum ad mechanicum aliquod artificium damnari, primitiasque illas, quæ opimam lætamque frugem auspicatò spondebant, aut arescere, aut suffocari nolentes, de illo, altioris disciplinæ maximè capaci, ad Academiam *Cantabrigiensem* mittendo, in commune consultarunt. In collegium D. *Joannis* Evangelistæ memoriæ sacrum, in quo de selectis quibusdam istius amplissimæ provinciæ adolescentibus educandis à piis Benefactoribus peculiari cura provisum erat, decimo septimo ætatis anno admissus, non multò post, cùm id beneficii gratiæque ejus mira industria & probitas vendicaverint, inter (a) alumnos recensebatur, 1560.

&

(a) E privatis Collegii & publicis Universitatis Registris mihi hæc perquam benignè communicavit reverendus, doctissimus, sagaxque Historiæ Antiquitatum, tum Ecclesiæ Anglicanæ, tum Academiæ *Cantabrigiensis* indagator, *Thomas Bakerus* S.T.B. ejusdem Collegii socius.

Admissus Discipulus 5. Nov. 1579
Baccalaureus Artium. 158$\frac{1}{2}$
Magister Artium 1585
Electus socius 158$\frac{8}{9}$

Digitized by Google

& Magistri in artibus gradu & titulo A. MDLXXXV. insignitus; tandem post tres annos elapsos in numerum Sociorum adscitus est. Sui juris jam redditus, otium istud beatum Mathesi excolendæ, ad quam naturali quadam propensione ferri videbatur, geminata industria, impendit, nec in illarum Scientiarum cortice & superficie hæsit, sed in medullam & abstrusiora arcana penetravit. Hisce disciplinis excultus, magis magisque non tantum apud Collegas suos, sed etiam per universam Academiam inclaruit, & circa A. MDXCII. (a) in Mathematicum Examinatorem ac Prælectorem, & mox in Lectorem Medicinæ ex fundatione Doctoris *Linacri* eligebatur. Sorte hac sua privataque in Collegio vita contentus, imò maximè lætus, & ab omni fastu, ambitione, & invidia liber, Deo, sibi, studiisque severis vacavit, nullis opimioris fortunæ blandimentis per aliquot annos inde abstrahendus: sed divinæ providentiæ ductum sequi, illique, prout pietas & prudentia jubent, morem gerere oportet. Evocatus enim ex umbris Academicis ad publicum mundi theatrum, *Londinum*, A. MDXCVI. quicquid animo prius statuerat, lubens lætusque contendit, ibi primus Geometriæ Professor constituendus in Collegio *Greshamensi*, quod Vir præstantissimus, & sempiterna laude dignissimus, D. *Thomas Greshamus*, Eques Auratus, ante paucos annos in ædibus suis *Londinensibus* fundârat: ille, ille *Greshamus*, qui magnificum illud Forum, primò *magnæ Britanniæ Bursam*, more *Flandrorum*, apud quos olim vixerat, nuncupatum, brevi longè augustiori titulo, qui hodie retinetur, *Excambium Regale* i. e. *The Royal Exchange*, insignitum, regio planè animo, magnisque sumptibus exstruendum curavit, ubi Mercatores & Navarchi de rebus suis in universo orbe terrarum, qua patet, oceano circumambiente disponendis acturi, conveniunt: ex cujus reditibus, inde provenientibus, pensiones, pro isto quidem tempore non contemnendæ, septem Professoribus sequentium Facultatum & Scientiarum, viz. Theologiæ, Medicinæ, Juris Civilis, Geometriæ, Astronomiæ, Rhetoricæ, & Musicæ, in perpetuum solvendæ assignantur.

Hìc primò edidit *Briggius* tabulam ad calcem libelli (b) *de fabrica, descriptione, & usu duorum instrumentorum à D. Gilberto excogitatorum*, ad inveniendam latitudinem cujusvis loci, nocte tenebrosissima, absque Solis, Lunæ, & Stellarum ope, nempe per declinationem acûs Magneticæ,

(a) Ex iisdem Registris.
(b) V. Theoricas Planetarum per *Blundevillium*. *Londini*. 1602.

Digitized by Google

ticæ, *Anglicè* editi A. MDCII. ex doctrina Triangulorum constructam, ut ex ista declinatione altitudo poli erui & cognosci posset. Subtilitèr quidem pro seculo isto, quo nondum arcana variationis erant plenè detecta.

Anno MDCIX. *Briggius* arctam cum eruditissimo Viro, D. *Jacobo Usserio*, postea Archiepiscopo *Armachano*, inibat familiaritatem & amicitiam, quam uterque literis amœbæis de rebus Astronomicis & Chronologicis per multos annos excoluit. Dolendum est, illas omnes, duabus exceptis, quæ in Epistolarum *Usserianarum* Sylloge continentur, periisse. Non enim ita se subtilitatibus Geometricis totum addixerat, quin interdum in indagandis quoque *Uraniæ* arcanis, animi causa, tanquam in aliena provincia, diverteretur. Hinc seriem eclipsium ex tabulis *Prutenicis*, si modo, uti putabat, supputationes istæ accuratè cum cœlestibus motibus convenissent, ad calculos revocare & pertexere proposuit: sed sive nova *Kepleri* de revolutionibus Planetarum hypothesi, quam licèt multum culpare non ausus sit, illam tamen ingrata, quæ tædium parit, prolixitate, affectata obscuritate, & aliquo defectu ex industria omisso, & ex tabulis *Rudolphinis*, quas tunc molitus est Vir ille doctissimus, postea supplendo, laborare queritur, sive postea *Nicolai Mulerii* Tabulis Lunæ-Solaribus *Frisicis* accuratiùs subductis, qui *Prutenicarum* fidem & auctoritatem convellit, absterritus, ab isthoc opere instituto, utpote propriæ, quam adornandam susceperat, professioni non prorsus congruo, cessavit, & eò quidem lubentiùs, quod sese nobile argumentum, quo majori cum fructu & utilitate summas ingenii & solertiæ vires explicare posset, ex inopinato & felicissimè obtulisset.

Circa initium superioris seculi & deinceps, crebris navigationibus versus Septentrionalis *Americæ* oras ex spe viam ingressumque vel aperto liberoque mari, vel æstuante angusto freto, in Australem Oceanum inveniendi conceptâ, à nostratibus susceptis, apud Mathematicos variè disceptatum erat, an ratione aliqua è Geographiæ principiis petita, quâ ad tot discrimina infaustosque casus necessariò intercurrentes, si non cum laude prudentiæ, saltem cum venia & justa ab omni nota temeritatis excusatione subeundum nautæ inducerentur, constaret. In re dubia & toties frustrà tentata, solis argumentis à verisimilitudine ductis utendum erat. Hoc sibi præsidio fore, adversus difficultates objectas insignes quidam viri, nauticæ artis admodum periti, qui multis malis, quæ perpessi fuerant, absterriti, an talis trajectus dare-

Digitized by Google

tur, usque & usque experiri certatim cuperent. In horum verò gratiam & vindicias, libellus cujusdam Anonymi *Anglicè* conscriptus, *de circumferentia terræ, sive de meatu inter Septentrionis & Occidentis littora ad mare pacificum pervio*, communissimè à nostris nuncupato, *the North-West Passage*, cis nimirum sexagesimum sextum gradum borealis latitudinis, *Londini* A. MDCXII. prodiit. An hæc Dissertatiuncula, varia quidem eruditione referta, & insigni Mathematico prorsus digna, D. *Briggium* habuerit Auctorem, quod aliqui suspicantur, incertum est: imò potius contrarium constat, origine erroris petenda ex confusione hujus libelli cum altero ejusdem argumenti, sive eodem tempore, sive paulò post à *Briggio* conscripto, quem literis nominis initialibus subscriptis à se agnitum V. Cl. *Samuel Purchassus* in *Collectaneorum* tertio volumine pag. 852. unà cum illius Mappa Septentrionalis *Americæ*, præmissis miris elogiis, *Londini* MDCXXV. publicavit sub hoc titulo, *A treatise of the North-West passage to the south sea thrô the continent of Virginia and by fretum Hudson.* Vel potius, ut ille in contextu tractatuli explicatiùs dicit, *per sinum D. Thomæ Buttoni Equitis aurati*, qui ibi in portu *Nelsoniano*, CXC. Leucis magis ad occidentem vergente, ubi polus borealis quinquaginta septem gradibus attollitur, hibernavit. Hujus *Briggiani* opusculi etiam meminit *Lucas Foxus* navarchus in navigationis suæ ad viam, hucusque ignotam & inaccessam, versus *Sinas* & *Japoniam* per easdem maritimas plagas eosdemque sinus aperiendam, Diario, Pag. 160. *Londini* MDCXXXV. edito. Sed horum virorum doctissimorum rationes & argumenta in utrisque libellis comprehensa, mihi in hoc Commentariolo in medium proferre, aut in rigidum examen vocare neutiquam convenit: neque id jam agitur. Tantùm dixero, Mathematicorum in museis, doctè licèt, muginantium speculationes & conjecturas in rebus claræ demonstrationis haud capacibus, ut ut ingeniosissimas, non semper navigantium periculis & explorationibus quadrare & respondere. Ad hæc, cùm Vir præclarissimus, *Edvardus Wrightus* novam libri nunquam satis laudandi *de corrigendis erroribus in arte navigandi hactenus admissis* cum egregiis additamentis editionem pararet, D. *Briggius* pro insigni artem nauticam faciliùs, tutiùs, & accuratiùs excolendi studio, summoque erga Amicum integerrimum, sub negotiorum mole penè fatiscentem, affectu, etiam post mortem duraturo, impulsus, non modica laboris parte in se derivata, tabulas *declinationis eclipticæ in singulis gradibus, minutis*

nutis primis & secundis, prostaphaeresium Solis, aequationum ephemeridum Solis, & declinationis Solis pro quinque annis h. e. ab anno MDCVIII. ad A. MDCXII. inclusivè; item *tabulas, quarum ope altitudinem poli ex altitudine Stellae polaris exquirere & invenire licet*, calculis summa cum industria & cura subductis, condidit: quod in praefatione gratus agnovit Auctor.

Anno MDCXIV. *Edinburgi* prodiit nobilissimi Viri, D. *Joannis Neperi*, Baronis *Merchistonii*, *Mirifici*, *Logarithmorum Canonis descriptio, ejusque usus in utraque Trigonometria, ut etiam in omni Logistica Mathematica, amplissimi, facillimi, & expeditissimi explicatio.* Percrebuit olim fama, licèt incerta, de cujus veritate meritò dubitandum videtur, D. *Craigium Scotum*, è *Dania* reducem, quo tempore illum honoris & amicitiae causa invisebat, enarrasse, *Christianum Longomontanum* methodum invenisse, vel saltem de nova methodo invenienda, qua numerosae perplexaeque multiplicationes & divisiones, quarum usus in Astronomicis supputationibus hactenus non sine summo taedio & labore obtinuit, in breve compendium facili operâ redigi possent, idque proportionalium numerorum ope, solicitum esse. Illud quidem fortasse illi, summisque Astronomis, *Joanni Mullero Regiomontano, Nicolao Copernico*, *Tychoni Brahaeo*, aliisque, quibus compertissimum erat Astronomiam absque accuratissima doctrinae triangulorum cognitione non posse instaurari, maximè in votis & optatis fuisse videtur, & si quid hac ex parte conarentur, post frustra tentatas investigationes, pro deplorato habitum, & quasi supra humanum captum, vix ingenio & solertia cujusquam superandum, abjecisse. An verò quicquam simile aut quovis modo analogum, hac ex parte praestiterit celeberrimus ille *Tychonis* discipulus, alitèr famae in se ex scriptis editis & inventis derivandae cupidissimus, nullibi ab illo memoratum reperio. Inventum hoc prorsus mirabile coelesti ingenio *Neperi* unicè debetur. Splendidissimo autem titulo optimè & plenissimè respondet aureus iste liber, praestatque, quod ille in epistola ad serenissimum *Carolum*, *Walliae* Principem, unicumque Regis *Jacobi* I. filium, dedicatoria, verè & absque omni jactantia spoponderat, ut *illius adminiculo plures quaestiones Mathematicae unius horae spatio, quam pristina & communiter recepta forma sinuum, tangentium, & secantium vel integro die absolvantur.*

Quamprimùm comparuit liber, praeclarissimi quidam Mathematici, viz. *Benjaminus Ursinus*, *Joannes Keplerus*, *Frobenius*, *Batschius*,

aliique, arrepta hac expedita & compendiaria Logiſtica, nondumque in meliorem methodum redacta, quam ſecuti ſunt, illum magno cum honore exceperunt: ſed nemo magis quàm *Briggius* noſter, qui canonem, res tantas paucis pagellis adeò ſubtiliter & artificiosè complexum, in omnem partem verſavit, & etiam, ac ſi ipſe proprio marte inveniſſet, in profundiora illius arcana penetravit. Hunc in deliciis habuit, in ſinu, in manibus, in pectore geſtavit, oculiſque avidiſſimis, & mente attentiſſima iterum iterumque perlegit, (a) literis ad D. *Uſſerium* ſcriptis, nullum librum ipſi melius placuiſſe, animumque uberiori perfudiſſe voluptate, aut in veriorem excelſi Auctoris ingenii, cui nihil impervium aut inacceſſum videbatur, admirationem abripuiſſe, feriò profeſſus. Hinc in illo illuſtrando, noviſque augmentis in ultimum perfectionis ſtatum provehendo, aut in Muſeo, aut in lecto, omnes cogitationes advertit, nec ſtudia aut fructuoſiùs, aut pulchriùs, aut glorioſiùs, quàm in hoc præclariſſimo inſtituto, cæteris vice παρέργων deinceps habendis, impendi poſſe duxit. Hunc familiari apud Amicos ſermone ſummis laudibus extulit: hunc Auditoribus ſuis ex cathedra explicavit: interim tamen re accuratiſſimè & ſæpè ſæpiùs quidem perpenſa, ***longe commodius futurum judicavit***, ſi pauxilla mutatione admiſſa, ſi o eſſet logarithmus unitatis, totius verò ſinûs 1000. de qua literis obſequii plenis inventorem monuit, nec hoc officioſo affectu contentus, proxima æſtate, anno videlicet MDCXVI. ut colloquiis & aſpectu illius frueretur, deinde etiam iterum ſequente anno, in *Scotiam* contendit, tertiùm profecturus, niſi D. *Neperi* mors interveniſſet, de hiſce communibus ſtudiis elaborandis ſimul cum illo conſultaturus. Hic dum per integrum menſem omni cum humanitate exceptus moram fecerit, de illa, cujus in epiſtola meminiſſet, mutatione D. *Neperum*, in illius ſententiam promptiſſimo aſſenſu concedentem, idem dudum ſenſiſſe, gratulatus eſt, coram dicentem ſe, quominus iſtos numeros reformaret, valetudine & negotiis impeditum fuiſſe, quod ille anno proximo in præfatione Rhabdologiæ *Edinburgi* MDCXVII. editæ faciendum monuit. Reverſus *Londinum* Logarithmorum tabulam ſive Chiliadem primam, utpote omnium numerorum ab unitate ad mille excurrentium logarithmos complectentem, quaſi πρό-

(a) V. Epiſt. XVI. pag. 36. in Sylloge Epiſtolarum *Uſſerianarum*. *Londini* 1616.

προγύμνασμα ad sedandam discipulorum sitim, edendam curavit, donec magnum illud opus, quod jam condere inceperat, absolveretur.

Hanc Canonis Logarithmorum descriptionem idiomate *Anglicano* in usum nostratium donavit V. Cl. *Edwardus Wrightus*, de quo paucula supra inserui, longinquis navigationibus susceptis, & Matheseos artisque Nauticæ peritia perquam insignis, quod præclarissimi libri ab ipso conscripti faciunt testatissimum. Versionem verò istam, antequam prelo mandaretur, in *Scotiam* honoris causâ ad Auctorem, ut ille exploraret, si in omnibus ipsius menti probè & fidelitèr respondisset, priùs transmissam, illiusque calculo approbatam, dum typis excludere parat, non sine luctu omnium bonorum, quibus eximiæ illius animi dotes erant compertissimæ, inopinato fato ex hac vita ereptus est. Mox, amicis propositam editionem supprimi nolentibus, & de posthuma Interpretis fama solicitis, filius *Londini* MDCXVI. fieri procuravit: *Briggius* verò, facilè se ad id induci, tum amicitiæ & benignitatis erga defunctum, tum argumenti causâ, passus, præfatione erudita quidem, quò utilitatibus Lectorum, quod impensè cupiebat, consuleretur, tabulam triangularem à D. *Wrighto*, nulla, ne minima quidem, descriptione relicta, aut modo utendi, nudè delineatam, excogitatam, ut videtur, ad inveniendam quamlibet partem proportionalem, pro ubertate & solertia ingenii, quasi numerorum quovis artificio congestorum mysteria & complicationes ex intuitu intellexerit, in calce libri, addito egregio commentariolo, explicavit.

Post annum unum & alterum fatis concessit D. *Neperus*, vir sanè omnium seculorum memoria dignissimus, cujus opera posthuma *Edinburgii* A. MDCXIX. à clarissimo Viro D. *Roberto Nepero*, filio & hærede, publici juris facta erant: viz.

1. *Mirifici ipsius canonis constructio, & Logarithmorum ad naturales ipsorum numeros habitudines.*

2. *Appendix de alia atque præstantiore Logarithmorum specie construenda, in qua scilicet unitatis Logarithmus est* o: prorsus eadem cum illa, quam *Briggius* suggessit.

3. *Propositiones quædam eminentissimæ ad triangula Sphærica mira facilitate resolvenda.*

Digitized by Google

In hanc appendicem quasdam lucubrationes, uti & in propositiones istas Trigonometricas aliquot annotationes adjecit doctissimas D. *Briggius*, à clarissimo Editore in præfatione magnis laudibus celebratas: cujus verba hîc apponam.

Lucubrationes etiam aliquot Mathematici excellentissimi, D. Henrici Briggii, *publici apud* Londinenses *Professoris, in memoratas propositiones, & novam hanc Logarithmorum speciem, typis mandari curavimus: qui novi hujus canonis supputandi laborem gravissimum, pro singulari amicitia, quæ illi cum Patre meo intercessit, animo libentissimo in se suscepit, creandi methodo & usuum explanatione Inventori relictis. Nunc autem ipso ex hac vita evocato, totius negotii onus doctissimi* Briggii *humeris incumbere, & spartam hanc ornandam, illi sorte quadam obtigisse videtur.*

Hoc eodem anno viz. MDCXIX. cùm Vir summus, D. *Henricus Savilius*, Eques auratus, Collegii Regalis *Ætonæ* Præpositus, & Collegii *Mertonensis* apud *Oxonienses* Custos, duas Lecturas, alteram Geometriæ, Astronomiæ alteram, pro intensissimo, quo ardebat, Scientias Mathematicas in *Anglia* promovendi amore & desiderio, lautis pensionibus in omne ævum duraturis, in ista Academia instituisset, professionem Geometriæ ab illustri Fundatore ipsi oblatam, magna cum animi lubentia amplexus est *Briggius*, qui non longè post, rebus in urbe compositis, munereque, quod in *Greshamensi* Collegio per viginti tres annos multa cum laude sustinuit, relicto, *Oxonium* se recepit, inter Convictores apud *Mertonenses* admissus, ubi omne illud vitæ spatium, quod restabat emetiendum, magno cum omnium Academicorum applausu & amore continenti labore transegit.

Hic quasi in transcursu memorabo, quod fortasse à re præsenti non omninò abhorret, D. *Savilium*, exemplo suo præire volentem, tredecim Prælectiones in principium Elementorum *Euclidis* A. MDCXX. publicè habuisse, quas anno sequente in lucem exire passus est, quarum ultimam hoc Epiphonemate concludit.

Exolvi, per Dei gratiam, Domini Auditores, promissum, liberavi fidem meam, explicavi pro meo modulo definitiones, petitiones, commu-

munes sententias, & octo priores propositiones Elementorum Euclidis. *Hic annis fessus Cyclos artemque repono. Succedent in hoc munus alii fortasse magis vegeto corpore, vivido ingenio. De nobis Senibus verissimum est illud apud* Herodotum γηράσκοντι τῷ σώματι συγγηράσκουσι καὶ φρένες: *Senescente corpore una consenescunt & animi vires: omninoque stat sententia nunquam posthac in æternum hanc dicendi cathedram conscendere. Itaque trado lampadem Successori meo, doctissimo Viro, qui vos ad intima Geometriæ mysteria perducet.*

Ita hac debita commendatione huic inquilino benevolentiam Academicorum conciliare D. *Savilius*, pro sapientia sua, mundo pariter ac Academiæ mox valedicturus, studuit.

Briggius in ipsis Professorii muneris initiis, ad demerendam tum D. Fundatoris, miro, eoque sapienti, erga veteres *Græcos* Mathematicos, putà *Euclidem*, *Apollonium Pergæum*, *Archimedem*, *Pappum*, quos explicandos jusserat, affectu nimium quantum quasi abrepti, tum studiosorum Geometriæ, quò magni illius Magistri mentem, verbis ipsius expressam, meliùs intelligerent, gratiam, VI. priores libros Elementorum *Euclidis secundum vetera exemplaria restitutos, ex versione Latina* Frederici Commandini, *aliquammultis in locis castigata*, Londini A. MDCXX. publici juris fecit: Sed in nova hac, perpulchra, & accurata editione præ modestia nomen celandum voluit, utpote ex hôc mustaceo laureolam neutiquam quærens: utinam verò in cæteris hujus præclaræ scientiæ fundamentis similem impendisset operam! Sed ad alias subtiliores Geometriæ & Arithmeticæ partes, quibus à multis annis assueverit, & utilissimas quidem, studia, cogitationes, labores, & vigilias convertere illi placuit; uti mox videbimus.

A. MDCXXIV. *Briggius* librum, cui titulus, *Arithmetica Logarithmica*, Londini publici juris fecit, & Serenissimo *Carolo* Principi *Walliæ*, unico *Jacobi* I. filio, dedicavit; siphra pro logarithmo unitatis, prout inter ipsum & Inventorem convenisset, constituta. Opus sanè, ut subtilissimi, ita penè immensi laboris, in triginta Logarithmorum Chiliadibus accuratè supputandis, quæ tabula sive canone comprehenduntur impensi, h. e. pro viginti Chiliadibus numerorum absolutorum ab unitate ad viginti millia naturali serie crescentium: deinde à 90. 000. ad 100. 000, superaddita centesima prima chiliade: cui

præ-

Digitized by Google

præfigitur ampla de natura & constructione canonum logarithmicorum eorundemque usu Dissertatio, in qua facilem chiliades interjectas, consultò præ tædio calculandi omissas, inveniendi & supplendi methodum inserendam curavit. Ipse verò, ut in præfatione dicit, spatium illud intermedium inter vicesimam & nonagesimam nimirum, postquam vires diuturna intentione animi & vigiliis fractas recuperasset, explere seriò proposuit. Sed ab hoc novo labore subeundo D. *Adrianus Vlacque* illum liberaturus, pro amore erga hoc admirandum Logarithmorum inventum, integrum canonem, juxta regulas à D. *Briggio* propositas & repræsentatas, capitibus XI. & XII. complevit.

Prodiit ergo *Goudæ* post octennium opus recoctum auctumque cura ejusdem *Vlacci*, cum hoc insigni titulo, quem hîc integrum, cum venia candidi Lectoris, exhibere non gravabor.

Arithmetica Logarithmica, sive Logarithmorum chiliades centum pro numeris naturali serie crescentibus ab unitate ad 100000. *unà cum canone triangulorum, seu tabula artificialium sinuum, tangentium, & secantium ad radium* 1000000. 00000. *& ad singula scrupula prima quadrantis.*

Quibus novum traditur compendium, quo nullum nec admirabilius, nec utilius, ad solvenda pleraque problemata Arithmetica & Geometrica.

Hos numeros primus invenit clarissimus Vir, Joannes Neperus, *Baro* Merchistonii: *eos autem ex ejusdem sententia mutavit, eorumque ortum & usum illustravit* Henricus Briggius *in celeberrima Academia* Oxoniensi *Professor* Savilianus.

Editio secunda aucta per Adrianum Vlacq Goudanum.

Goudæ MDCXXVIII.

Quid vero mutaverit, omiserit, adjunxeritque doctissimus Editor, clariùs ex illius præfatione edisci possit.

Hisce studiis maximè intentus D. *Briggius*, quasi hoc unicum ad justam debitamque muneris Professorii dignitatem abundè sufficerit, ad fidem, quam in fine *Arithmeticæ Logarithmicæ* dederat, liberandam, se strenuè, quantùm ingravescens ætas senilis pateretur, accinxit. Adhuc enim supererat, uti ille fatetur, *Logarithmorum usus nobilissimus & maximè necessarius in doctrina triangulorum Sphæricorum*, quem seorsim, volente Deo, peculiari libro exhibere apud se constituit. Postquam

quam igitur maxima cum accuratione & industria canonem trigonometricum, sive tabulam naturalium sinuum, tangentium, & secantium ad gradus & centesimas graduum in numeris, sese ad quindecim loca extendentibus, composuisset, illi alterum Logarithmicorum sinuum, & tangentium, omissis secantibus, utpote hac ex parte non magni usus, canonem, pari locorum numero constantem, adtexuit, præmissa de constructione eorundem canonum Dissertatione, in varia capita, ordine & methodo, juxta Mathematicæ demonstrationis leges, congruis, distincta: ad alteram partem propositi operis de usu & praxi, qua canon iste in resolvendis triangulis, præsertim sphæricis, adhiberi possit, absolvendam processurus. Sed jam cùm septuagesimum ætatis annum attigisset, fractis & de subito concidentibus viribus, quas hactenus sapienti cura, temperantia, & robusta corporis constitutione & crasi, cœlebs sustentaverat, sentiens ultimum vitæ terminum non procul abesse, imò & propemodum instare, egit cum Viro clarissimo & doctissimo, D. *Henrico Gellibrando*, Astronomiæ in Collegio *Greshamensi* Professore, inter quos ex morum & studiorum similitudine arctissima per multos annos intercesserat necessitudo, ut in se prius suscepta in publicam lucem edendi schedas de hoc nobilissimo argumento ab ipso elaboratas, quas reverendissimis, illustrissimis, & clarissimis Dominis, Professorum Savilianorum in Academia *Oxoniensi* Electoribus, in perpetuum illius observantiæ μνημόσυνον inscribendas obnixè rogabat, cura; ille, qui optimè potuit, quod intactum, appropinquante morte impeditus, esset relicturus supplere & perficere vellet. Hujus autem precibus æquissimisque postulationibus, ex sensu religionis, & amoris, pariter ac ex reverentia erga moribundum Amicum, quem *seculi hujus Mathematici planè stuporem* merito jure nuncupat, facilè morem gerens D. *Gellibrandus*, suis partibus omni debita cum fide & sedulitate post paucos annos functus est, præclarissimumque istum librum, sub magnifico *Trigonometriæ Britannicæ* titulo, *Goudæ* MDCXXXIII. à Viro clarissimo, & in hisce studiis exercitatissimo, D. *Adriano Vlacco*, communi utriusque Amico, qui, pauculis quibusdam, sive detractis, sive mutatis, paucula etiam, prout licebat, subinde inseruerat, edendum curavit. Immortale hoc obstupescendi ingenii, subtilissimæ solertiæ, indefessæque industriæ monimentum, *Briggiani* nominis famam & celebritatem in omne ævum, quamdiu

 honor

honor Scientiis Mathematicis salvus erit, sic enim spondere ausim, propagabit.

Rebus ita compositis, *Briggius* placidissimis sanctisque moribus pollens, nemini molestus, omnibus accessu facilis, omni arrogantia, fastu, morositate, invidia, ambitione, avaritiâ vacuus, opum contemptor, sorte sua felix beatusque, utpote qui tranquillitatem animi in umbris Academicis & Museo captavit, & invenit, tandem cùm ab adolescentia ad provectam senilem ætatem, continenti studio parumque intermissa industria disciplinis Mathematicis, in Patriæ, Reipublicæ literariæ, universique generis humani commodum, promovendis se totum applicuisset, vitalibus spiritibus penitus exhaustis, animam placidè & piè efflavit, in ædiculis suis *Mertonensibus*, quas per undecim annos tenuerat, obdormivitque in Christo vicesimo sexto die Januarii, die Mercurii, paulò post horam octavam matutinam, uti in Ephemeride cujusdam Viri doctissimi nimium curiosè annotatum reperi, A. MDCXXX. juxta computum *Anglicanum*. D. Vicecancellarius Academiæ, Præfecti Collegiorum & Aularum, reliquique Doctores, affectum & observantiam, quibus illum, dum in vivis esset, prosecuti fuerint, jam mortuo etiam deberi præsentia sua testaturi, triduo pòst solennibus exequiis confertim interfuere; quo tempore viri clarissimi, *Guilielmus Sellarus*, & *Hugo Cressaus*, *Mertonensis* Collegii Socii, ille in concione sacra, hic in oratione funebri, in sacello, ubi corpus erat conditum, ibidem habitis, in meritissimis defuncti laudibus celebrandis perorarunt.

Quanti verò D. *Briggium*, tum ob eminentissimas virtutes, summamque eruditionem, tum ob diuturnum, eumque suavissimum, magni honoris & beneficii loco habendum, apud ipsos convictum, cùm alibi in Academia morari pro libitu integrum fuisset, fecerint *Mertonenses*, ex hoc insigni elogio, quod rogatu meo ex Registro Collegii exscribendum curavit Vir doctissimus, D. *Joannes Bateman*, Collegii Medicorum *Londinensium* jam, uti olim *Mertonensis* Collegii, Socius dignissimus, abundè constabit.

Januarii 26. 1630. Obiit apud nos Commensalis Magister Henricus Brigges, *Vir quidem moribus ac vita integerrimus, quem in rebus Geometricis, quarum studiis primum* Cantabrigiæ *in societate Collegii S.* Joannis *sese à juventute sua addixerat, deinde publicus Prælector* Londini *in Collegio* Greshamensi *multos per annos sustinuerat, omnium sui temporis eruditissimum D.* Henricus Savilius, *ut primò ex fundatione sua Geometriæ Professoris*

foris munere fungeretur, Oxonium *evocavit: cujus exequias* 29. *die proximè sequente, concione habita à Magistro* Sellar, *& oratione funebri à Magistro* Cressy, *una cum Primoribus Academiæ celebravimus.*

Defuere superstites Amici, (neque enim illos hac ex parte excusandos arbitror) qui in memoriam illius monumentum marmoreum, debita epigraphe insigniendum, quod curiosorum peregrinantium, pulcherrimum istud & magnificum sacellum invisere solitorum, oculis observaretur, erigere neglexerint. Licèt enim nemo tali apud posteros repræsentatione minus indigeret, nemo tamen magis meritus est. Cui elegantissimo *Græco* Epitaphio, pro ingenti illa, qua erga nomen memoriamque D. *Briggii* ferebatur, veneratione Vir doctissimus, D. *Henricus Jacobius*, Collegii *Mertonensis* Socius, parentavit: quod hîc apponam.

EPITAPHIUM

D. HENRICI BRIGGII,

Ob Mathesin & pietatem famigerati.

Βρειγίαδης ζωστὴρ γαίης, καὶ σύνδρομος ἄστρων,
  Εὐκλείδην φρονέων, καὶ Πτολεμαῖον ὄχεις
Ἦν ἔτι τεχνόβιος (μάλα γὰρ πέλεν αὐτοφανής τις)
  Ἤθεα σύμμετρος, φροντίδας ἀγχίνοος.
Παῦσε δὲ μου τέχνας 'ωδ, ἰούσῃ μοίρῃ. θανόντος
  Ἀστρονομεῖ ψυχὴ, σῶμα γεωμετρέει.

Frustra quæsivi multiplices Prælectiones, Epistolas ad superioris seculi Mathematicos scriptas, aliasque schedas ab ipso elaboratas, quarum maximam partem in tanto annorum, quod ab illius morte decucurrit, intervallo intercidisse nimium quantum verisimile est: eò magis quidem dolendum, quod quicquid ille dictaverit scripseritque, à solidissimo judicio & à profunda rerum contemplatione profluxisse videatur. Interim pauculas quasdam pretiosas tabulas ex isthoc tristi naufragio salvas subductasque adhuc servari, orbi literato gratulari mearum esse partium duco: duas intelligo longas, & quidem eruditissimas, epis-

Digitized by Google

epistolas, quas D. *Briggius* ad celeberrimum Virum, *Christianum Severini Longomontanum* hac occasione scripsit. Hic enim libro suo, cui titulus, *Cyclometria verè ac absolutè in ipsa natura circuli cum rectilineo inventa*, *Hamburgi* A. MDCXXVII. edito, in *Angliam* ad D. *Briggium* transmisso, ejus sententiam & judicium de hoc opere, in quo se circuli quadraturam, cujus problematis solvendi ingenia Mathematicorum per mille nongentos annos exercuerat difficultas, invenisse & demonstrasse gloriatur, solicitè admodum exquisivit. Ne verò Amico roganti imò exigenti, ne Veritati, ne Geometriæ, ne sibi defuisse censeretur, Epistolam primam *Oxonii* Septembre ejusdem anni datam reponens, penè invitus, *paratissimus* quippe *ad illi in omnibus assentiendum, quæ non cum ipsa veritate pugnare, & ipsius Geometriæ fundamenta convellere videntur*, clarè tamen & candidè in hypothesibus & calculo errores ab illo admissos & paralogismos ostendit. Nemo autem magis instructus & paratus ad istud examen ritè instituendum accedere poterat, utpote qui penè nimia diligentia integrum sinuum canonem, ad centesimas graduum, unà cum tangentibus & secantibus, supputatum, circa annum MDCIV. absolvisset, inventa annis plus minus triginta per trisectionem & quinquesectionem peripheria, qualem numeris determinatis ibi statuit. Post responsorias *Longomontani* literas acceptas, vel librum potius, in secundis pridie Calend. Quintilis A. MDCXXX. scriptis, se aliosque Analystas, uti ille per contemptum quasi appellavit, à *criminatione injusta & homine Mathematico indigna*, quasi Geometriam, lineas irrationales numeris explicare conantem conspurcassent & inquinassent, impacta acritèr vindicans, de eodem argumento fusiùs disseruit: addito, *se quidem Geometriam nisi Arithmeticam conjunxeris, penè mortuam existimare: quòd sine illa perexiguum præbeat usum, si Mechanica & Architecturam excipias: nec multùm interesse sintne numeri, quibus utimur, rationales an irrationales, si veritatem aut usum spectemus.* Sed sublime D. *Briggii* ingenium, undique in his Epistolis emicans, aliqua rudi defloratione ampliùs non deteram, quas integras, cum calculis & schematismis tandem aliquando, si Deus dederit, in publicam lucem dabo.

Ex quibus, uti & libris editis, nullus dubito, quin omnes harum rerum intelligentes, D. *Briggium* inter summos istius seculo Geometriæ Magistros numerari oportere mecum sensuri sint.

Tri-

Trigonometria Britannica, sive de doctrina Triangulorum libri duo: Quorum prior continet constructionem Canonis sinuum, tangentium, & secantium, unà cum Logarithmis sinuum, & tangentium ad gradus & graduum centesimas, & ad minuta & secunda centesimis respondentia:

A clarissimo, doctissimo, integerrimoque Viro D. HENRICO BRIGGIO, *Geometriæ in celeberrima Academia* Oxoniensi *Professore* Saviliano *dignissimo, paulò ante inopinatam ipsius è terris emigrationem compositus.*

Posterior verò usum sive applicationem Canonis in resolutione triangulorum, tam planorum quam Sphæricorum, è Geometricis fundamentis petita, calculo facillimo eximiisque compendiis exhibet.

Ab HENRICO GELLIBRANDO, *Astronomiæ in Collegio* Greshamensi *apud* Londinensis *Professore constructus.*

Goudæ MDCXXXIII.

MATHEMATUM CULTORIBUS

HENRICUS GELLIBRAND

S. D.

QUàm immatura semper & damnosa Reipublicæ literariæ sit mors eorum, qui immortale aliquid parant, utinam aliunde, quàm ex doctissimi nostri *Briggii* (seculi hujus Mathematici planè stuporis) sentiretur. Ita quidem nec posteri luce hac sua orbati fuissent, neque humeris meis parum validis tantæ molis incubuisset onus, aut tanta in pertexenda hac tela disparilitas deprehensa foret. Quod si Auctori laboriosè anteactam in Mathesi vitam hoc nobilissimo epilogo cohonestare, si inchoatum hoc opus absolvere contigisset, non defuissent Gratiæ, quæ monumentum istud auferrent, atque in cœlis reponerent: vix quidem in alium omnibus suis numeris tam absolutum cadit opus, quàm in *Atlantem* hunc nostrum, virum in Arithmeticis Geometricisque consenescentem. Cui invenire præclarè, nervosè proponere, disponere concinnè, adeò feliciter datum fuit, ut de inchoato hoc opere affirmari possit, quod Antiqui de *Veneris* imagine, quam præmatura *Apellis* mors imperfectam reliquerat, neminem, qui secundùm perscripta ab ipso lineamenta reliquum absol-

veret, inventum fuisse: nedum ut nobis æternitatis penicillum post talem tantumque arrogemus. Deo autem moderatori omnium sapientissimo visum est *Apellem* hunc nostrum septuagenarium, in ipso quasi operis hujus vestibulo, sibi è terris evocare. Cùm enim ante annos plus minus triginta, Canonem hunc sinuum, ad quindecim loca per æquationes Algebraicas, & differentias ipsis sinubus proportionales, à primis fundamentis accuratè exstructum absolvisset ac continuis Amicorum efflagitationibus fatigatus, ut Canonis unà cum constructione & usu editionem meditaretur, (quam propter negotia publica, quibus implicatus erat, vix licuit) tandem operi manum ægrè admovens, in ipso, ut obstetricum more dicam, puerperii quasi nisu vitam simul cum libro primo terminavit, ne vestigia quidem fabricæ libri secundi post se relinquens.

Jussu itaque Auctoris jam beati (cui adhuc in vivis nihil justum & æquum denegare religio mihi fuit) hortatu deinde clarissimorum ac Mathemata egregiè callentium Virorum, D. *Christophori Gardineri Halingensis*, Armigeri, D. *Joannis Wellesii Deptfordiensis*, Armigeri, D. *Joannis Leveri Londinensis*, Generosi, & aliorum, quibus plurimùm debeo, ornatissimi denique nec non eruditi viri, D. *Adriani Vlacci*, rogatu, qui suis sumptibus Canonem typis primò mandaverat, permotus, pro modulo ac tenuitate nostra Canonis illustrationem aggressus sum, lineamenta *Neperiana* & *Briggiana*, quoad potui, secutus.

Lectores exoratos velim, ut hæc nostra, qualiacunque sint, candidè interpretentur, & errata, quæ occurrunt, (Typographo enim transmarino adesse non potui) emendent. Quod si in rebus majoris momenti numerus aliquis Canonicus erroris suspectus sit, poterit per differentiarum differentias non difficulter explorari. Valete. E Collegio *Greshamensi* ante diem tertium Calendas Novembris anno salutis MDCXXXII.

COM-

Digitized by Google

COMMENTARIOLUS
DE
VITA ET STUDIIS
Clariſſimi & doctiſſimi Viri,
D. JOANNIS BAINBRIDGII,
Medicinæ Doctoris, & *Saviliani* Aſtronomiæ Profeſſoris in Academia *Oxonienſi.*

SCRIPTORE
THOMA SMITHO,
Sacræ Theologiæ Doctore, & Eccleſiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

COMMENTARIOLUS
DE
VITA ET STUDIIS
JOANNIS BAINBRIDGII.

JOANNES BAINBRIDGIUS probis clarisque parentibus in celebri Provinciæ *Leicestriensis* oppido, nuncupato *Ashby de la Zouch*, anno Verbi incarnati MDLXXXII. natus, ibique in schola publica *Græcis Latinis*que literis imbutus, *Cantabrigiam* mittebatur, auspiciis & cura Cognati sui, D. *Josephi Halli*, postea Episcopi *Norwicensis*, severioribus disciplinis in collegio *Emanuelis* instituendus. De tam bona & præclara indole & ingenio à natura insito, quibus pollebat, omnes, qui illum propiùs norant, benè quidem ominati sunt, nec illorum aut spem, aut exspectationem, aut judicium frustratus est. Curriculo Dialecticæ & Philosophiæ ingenti cum laude confecto, quamprimùm in virum maturescere incepisset, de peculiari vitæ instituto, quo tum sibi tum aliis prodesse posset, eligendo solicitus, tandem seria apud se deliberatione habita, genium naturæ secutus, artem Medicam sibi excolendam constituit, in cujus variis partibus discutiendis, non neglectis interim insuperque habitis amœnioris literaturæ studiis, ad scholæ cujuspiam, quam paucis annis tenuit, præfecturam invitatus, sedulam navavit operam, ut gradum titulumque Doctoris in ista facultate, quem postea tempore juxta normam statutorum Academiæ præfinito, capessivit, absque omni gratiæ aucupio mereretur. Reversus ad propinquos & familiares, artem istam salutarem, quam professus est, apud viros nobiles aliosque circumcirca degentes, tum ob insignem medendi peritiam, tum ob obviam humanitatem, placidissimosque mores, utpote ad opitulandum ægris vel tenuioris fortunæ paratissimus, omni morositate vacuus, & ad quem quavis occasione data cuiquam facilè erat accedendum, ab omnibus tanquam tutelaris genius loci magno in pretio habitus, per multos annos exercuit. Sed cùm subcesivas horas sibi in Museo relictas omninò perire vetuisset igneus animi vigor, quantum quantulumcunque illud otii esset, in arcanis Scientiarum Mathematicarum, & præsertim Astronomiæ, cujus amore & desiderio ab adulta ju-

ventute flagraverat, rimandis sedulò impendebat. Amicis autem, quibus egregiæ illius animi dotes erant compertissimæ, indignantibus, virtutem magis magisque, crescentibus annis, emicantem, quæ in longè ampliori & patentiori theatro explicari debuerat hactenus nimium diu celatam, & angustiis sordibusque ruris oppressam fuisse, illorum consiliis & hortatibus obsecutus, *Londinum*, omnium Artium Scientiarumque emporium, non tam certioris majorisque lucri captandi, quàm studiorum, quæ in deliciis habuit, & amicitiæ cum viris eruditissimis, tum Medicis, tum Mathematicis, conciliandæ causa, sese contulit, illic qualiacunque literarum subsidia, sive ea ex libris, sive ex faciliore & copiosiore instrumentorum ad cœlestes observationes accurandas apparatu, petenda sint, nullo negotio reperturus. Mox in ordinem numerumque Sociorum celeberrimi Collegii Medicorum *Londinensium* adscitus est.

Illuxit A. MDCXVIII. in cœlo nova stella ex genere Cometarum, qui, ut plurium inveterato errore, ex superstitione & ignorantia orto, abreptorum mentibus terrorem metumque incutere solent, quasi essent mortis Principum, aut cujuspiam horrendæ stragis, sive bello, sive peste; sive qualitercunque infligendæ, prænuntii; sic Astronomis & Philosophis amplam & idoneam, tum infinitam omnium rerum Conditoris sapientiam & potentiam contemplandi & suspiciendi, tum horum mirabilium insolitorumque phænomenon naturam, qualitates, figuras, variosque per vasta ætheris spatia motus, illorumque periodum & durationem explorandi materiem & argumentum affatim subministrant. Inter hosce egregios Viros, quibus hæc cœlestia maximè curæ erant, jure merito recensendus est *Bainbridgius* noster, qui observandis hujus Cometæ motibus singulis noctibus, quando cœlum serenum permiserit, h. e. à decimo octavo die Novembris ad decimum sextum insequentis Decembris, quo sese ab humanis oculis subduxit, invigilavit: quorum ordinatam seriem accuratè digestam, libelloque *Anglicè* conscripto comprehensam, anno sequente serenissimo Regi *Jacobo*, primo *Britanniarum* Monarchæ, dedicavit.

Quod verò ad Astronomicam hujus Cometæ descriptionem spectat, delineationes istæ juxta Opticæ normam in plano, eclipticam in vicesimo gradu dodecatemorii Libræ tangente, projiciuntur. Linea verò illius proprii motus, magni circuli arcu comprehensi, qui erat retrogradus in antecedentia signorum, eclipticam in decimo quinto gradu & dimidio aut circiter Scorpionis intersecabat; deinde pertransiens

ſiens Libram, via transverſa prope Arctophylacem, uſque ad Urſæ majoris caudam, nimirum continenter ſurſum, Polum Arcticum verſus, pauxillula variatione, tendens. Dein, *Bainbridgius* ex perpetua illius declinatione, quibus noſtri orbis habitabilis regionibus ſingulis diebus verticaliter immineret, uti & omnes illius, tam in ſuo circulo, quàm inter ſydera inerrantia vias tranſituſque oſtendit. Poſt vulgari *Ariſtotelis* ejuſque ſequacium, quaſi omnes Cometæ eſſent infra Lunam deprimendi, hypotheſi ex regulari & ordinato illorum motu refutata, ſtellam hanc pluſquam ſexcentis terræ ſemidiametris ab illa diſtare ex irrefragabili Parallaxeos doctrina demonſtrat: ut multa alia, quæ illic occurrunt, curioſa omittam. In hiſce verò obſervationibus conficiendis Geometrica quædam inſtrumenta, pro modulo iſtorum temporum ſatis accurata, ſibi in uſum adhibuit, qui hac ex parte parum famæ ſuæ conſuluiſſe viſus eſt, quod obſervata hæc lingua *Latina* non edidiſſet; quod poſtea ſe in *Cometographia*, quam tunc omni cum diligentia molitus eſt, (cujus hic libellus erat brevis epitome & ſynopſis, ut noſtratium importunis precibus & curioſitati aliquo modo reſponderet & gratificaretur, in lucem maturiùs æquo protruſa) facturum animo conſtituit, veruntamen an Cometicum hoc opus unquam abſolveret, nec ne, me penitus latet. Celandum non arbitror, *Bainbridgium* vulgi opinionibus de hiſce terrificis apparitionibus ab ultima antiquitate conceptis nimiùm quantùm indulgentem, in calce *Prognoſtica quadam*, ut appellat, *moralia*, ut Lectores cœleſtium rerum prorſum inanes ſapientiores & meliores redderentur, ingenioſè admodum addidiſſe.

Hac erudita lucubratione *Bainbridgius* non modicam ſibi laudem & gratiam apud quoſvis nobiles ingenuoſque Viros, & præcipuè apud ſummum Virum, D. *Henricum Savilium*, conciliavit. Hic autem, cùm pro flagrantiſſimo Scientiarum Mathematicarum in *Anglia*, ubi Benefactorum munificentia & patrocinio deſtitutæ pro tempore penè neglectæ & incultæ jacebant, promovendarum amore incenſus, iſthoc anno duas Lecturas in Diſciplinis Mathematicis, quarum altera erat Geometriæ, Aſtronomiæ altera, in Academia *Oxonienſi*, amplis latifundiis in perpetuum duorum Profeſſorum uſum & emolumentum, juxta municipalis noſtri formulas tranſcriptis, menſe Auguſto MDCXIX. fundaſſet, quanti *Bainbridgii* doctrinam fecerit, illuſtri documento teſtatus eſt, utpote digniſſimum cenſens, cui publica iſta Aſtronomiæ Profeſſio primò demandaretur. Honorificum hoc munus, omni cum læ-

Digitized by Google

titia amplexus est *Bainbridgius*: & eò quidem lubentiùs, tum quod ſine ambitu & prenſatione oblatum eſſet, tum quod in iſto amœniſſimo Muſarum ſeceſſu procul ab omni ſtrepitu & tumultu, & à negotioſæ vitæ moleſtiis, in urbe populoſiſſimâ vix fugiendis, liber, ſeveriori rerum cœleſtium contemplationi ſe totum foret impenſurus. Relicta igitur Urbe, *Oxonium* profectus eſt, A. MDCXX. in nova ſua Profeſſione inaugurandus, ibique in Collegio *Mertonenſi*, cujus digniſſimus erat *Cuſtos* (ſic enim Præfectus nuncupatur) illuſtris *Savilius*, in quo præclariſſimi Aſtronomi, *Richardus de Wellingford*, *Joannes Manduit*, *Rogerus Suicet*, quem alii appellant *Swineshead*, *Joannes de Killingworth*, *Joannes de Eshendon*, *Joannes de Chilmark*, aliique, ſuorum temporum miracula, ſuperioribus ſeculis vixere, recipitur, facta per multos annos mora, uſque dum laxiores ædes vicinas, majoris commoditatis cauſa conduxiſſet. Poſtea (a) A. MDCXXXI. in juniorem, & A. MDCXXXV. ſeniorem Prælectorem *Linacrianum* in iſthoc Collegio electus eſt.

Hoc autem nobile & felix otium nactus, dum de ſparta ornanda ſeriò cogitaret, veterum *Græcorum* Aſtronomiam, ex illorum ſcriptis, aut ineditis in lucem producendis, aut editis, ex manuſcriptis codicibus collatis, novo & defæcatiori lumine donandis, eruendam, redintegrare, non minimam ſui muneris partem duxit, Fundatoris conſiliis & ſtatutis hac ex parte libentiſſimè morem gerens, *Savilius* enim cùm pro ſapientia ſua optimè perſpectum habuiſſet, ſideralem hanc Scientiam non meliùs, ùt cum venia dicam, ad ſuam apſidem pervenire poſſe, quàm ſi præclariſſimis illuſtrium Virorum, *Georgii Purbachii*, *Joannis Mulleri Regiomontani*, *Nicolai Copernici*, *Eraſmi Reinholdi*, & *Tychonis Brahei*, (quibus heroibus illa, ſpiſſiſſima antecedentium barbarorum ſeculorum caligine ſepulta, ſuam παλιγγενεσίαν

&

(a) E Regiſtro Collegii Mertonenſis. Ad A. 1643. *In ſuperiorem* Linacrianam *Lecturam, vacantem ob mortem clariſſimi doctiſſimique Viri* D. Bainbridge, *M. D. & in Academia* Oxonienſi *Aſtronomiæ Profeſſoris., qui paulò ante cum ſummo omnium eruditorum deſiderio & luctu è vivis exceſſerat, electus eſt Doctor* Greaves *è Collegio omnium Animarum.* Sciat Lector, inſigniſſimum & doctiſſimum Virum, D. *Thomam Linacrum*, olim regnante R. *Henrico* Octavo, cujus fuerat Medicus, duas in Facultate Medicinæ Lecturas in Academia *Oxonienſi*, jam Collegio *Mertonenſi* aſſignatas, unamque in Academia *Cantabrigienſi*, jam Collegio S. *Joannis* Evangeliſtæ affixam, prædiis in Profeſſorum emolumentum ex jure tranſcriptis, fundaſſe & inſtituiſſe.

& instaurationem debet) antiquissimorum, quos *Ægyptus*, *Chaldæa*, & *Græcia* olim produxerint, divinæ Matheseos Magistrorum primæ explorationes conatusque felicissimi adderentur, *Græcos* codices optimæ notæ manuscriptos, quos, *Germania*, *Italia*, & *Gallia* peragratis, magnis sumptibus & diligenti investigatione comparaverat, in Museo in omne ævum asservari curavit, ut illorum scita, placita, observationes, & hypotheses feliciùs certiùsque inde possent exhauriri. Hoc igitur auctoramento & præsidio munitus, (munificus enim Patronus adhuc erat in vivis) horumque codicum manu exaratorum copia & subsidio instructus; quo faciliùs in *Ptolemai* μεγάλην σύνταξιν, quam explicandam susceperat, pateret aditus, *Procli Sphæram*, in qua prima Astronomiæ, quatenus nimirum ad doctrinam Sphæricam refertur, elementa clariùs & luculentiùs explicantur, *Græce* cum sua *Latina* versione hoc ipso anno *Londini* edi voluit, Lectorem monens hanc *Introductionem*, sub *Procli* nomine editam, Gemino, peritissimo tum Geometræ, tum Astronomo, potiori jure adscribendam esse, utpote ex illius in φαινόμενα Isagoge totam absque aliqua variatione à *Proclo* exscriptam. Accessere (a) *Ptolemai* περὶ ὑποθέσεων Πλανωμένων, sive *de hypothesibus Planetarum*, liber nunc primùm in lucem editus, illic, ut in priori, figurarum delineationibus insertis, & ejusdem *Ptolemai* κανὼν Βασιλειῶν, sive *Canon regnorum*. Sed fortean longè præstat, in majorem eruditi Lectoris utilitatem, integram Auctoris Præfationem, in qua de ratione hujus editionis eruditè differitur, hîc exhibere.

LECTORI CANDIDO

ὑγιαίνειν.

Duas in Artibus Mathematicis professiones liberalibus stipendiis instituisse, non magni æstimavit magnificus & prudentissimus noster Mecænas, *nisi*

(a) *Joannes Gravius* in præfatione ad Astronomica quædam ex traditione *Shah Cholgii Persæ*, unà cum hypothesibus Planetarum, *Londini* 1652. loquens de Ptolemæo *jam sene*:

Qui postquam μεγάλην σύνταξιν *feliciter absolvisset, sive memoriæ suæ sublevandæ gratia, sive ut tyronibus prodesset, huic etiam* ὑποθέσεις *tanquam coronidem adjunxit. Sed alta nocte jacebant involuta, vix ipsis* Græcis *nedum* Latinis, *cognita, donec clarissimus* Joannes Bainbridgius *eas non ita pridem à tenebris situque vindicavit.*

nisi antiquos etiam, eosque optimos, Matheseos Magistros in Cathedras suas, unde prioris seculi barbarie, hujusque fastu, turpissimè deturbati sunt, restitueret: comparatis in hunc finem variis Antiquorum exemplaribus Græcis *manuscriptis. Ad quorum regulam & normam* Euclidem τετράγωνον δὲ ἄνευ ψόγου, *fecit facietque doctissimus meus Collega,* H. Briggius. *Eorundem etiam radiis* Ptolemæus *a me tandem spero, illustrabitur. At cùm difficilis admodum & obscurus sit, in Magnam illam Syntaxin aditus, hanc duplicem* εἰσαγωγὴν, *faculas præferentem, præmittere placuit. Alteram titulo quidem* Procli, *jure tamen Gemini, Geometræ & Astronomi nobilissimi, ex cujus in* Φαινόμενα *Isagoge eam totam & ad verbum* λογιώτατος *excerpsit* Proclus; *Alteram* Ptolemæi *& nomen præferentem, & ingenium geniumque referentem, Sphæram longo usu, aut potius neglectu, mutilatam & distortam, duobus Gemini codicibus MSS. usus, jam integram & accuratè sphæricam exhibeo: locis restitutis, parentheseos clausura in Græco textu indicatis: nam* γραφικὰς ἁμαρτίας *in ipso Gemino nonnullas à nobis, emendatas libens prætereo, inanem illam gloriolæ umbram Criticis captandam relinquens. Ad Hypotheses, reconditissimas Astronomiæ thecas, venio, quas, annos ferè M. D.* ἐν σκότει τεθησαυρισμένας, *ex eodem tandem Matheseos sacrario felici quodam astro desumptas, in lucem meliorem primus profero: & quanto labore, quanta cura eas repurgavi! Ex tribus enim exemplaribus MSS. ne unum quidem integrum aut incorruptum fuit, omnibus similiter inquinatis, eademque ferè conspurcatis labe. Multas lacunas, parenthesi inclusas, explevi. Omnes periodos & epochas ad Magnæ Syntaxis leges & numeros, analysi non ita facili, retexui, plurimasque vitiatas restitui.*

In latitudinem verò hypothesibus nihil mutare volui: hic enim Ptolemæus *prudens, si quid judico, ab illis in Syntaxi constitutis descîscit, aliasque faciles, expeditas, longèque veriores candidè proponit. His tandem adjunximus aureum illum, ex pulcherrimo* Κανόνων προχείρων *volumine MS. desumptum, Regnorum Canonem, in motibus cœlestibus ad antiqua illa secula supputandis, ut* χρονολογίαν *prætercam, pernecessarium: quo ad* Antonini Pii *regnum usus est ipse* Ptolemæus. *Reliquum à* Theone, Ptolemæi *interprete, additum fuisse mihi valdè persuadeo. Tralationem Sphæræ & Hypothesium* Latinam *feci planam, & plenam, atque, ut Astronomicè loquar, dilucidam. Figuras denique utrobique desideratas apposui eas, quæ res ipsas clarissimè ante oculos ponerent. Qui hæc carpit mordetque,* μωμήσεται θᾶσσον ἢ μιμήσεται. *Tu, Lector benevole, conatus meos æqui bonique consule, &*

annos

Digitized by Google

annos Nestoreos nostro Matheseosque Mecænati *optimo exopta felicissimos.*

Hunc sanè Canonem cùm D. *Abrahamus Scultetus*, *Londini* agens A. MDCXIII. à viro summo, D. *Joanne Overallo*, Decano Ecclesiæ Cathedralis S. *Pauli*, acceptum, mox post reditum in *Germaniam Setho Calvisio*, alteram Operis Chronologici editionem adornanti communicavit. Hic verò illum pro admirabili mentis in instauranda Chronologia post *Josephum Scaligerum* sollertia, præcipuè subsidio cœlestium characterum, & civilium annorum cum annis astronomicis in singulis Epochis comparatione, rectè nec quisquam isthoc ævo meliùs potuit, omni auro pretiosiorem esse judicans, in Isagoge præmissa, primus edendum curavit.

Sed, ut de hoc *Mathematico Canone* pauca, ὡς ἐν παρόδῳ, dicam:

Hunc sanè summi Chronologi antecedentis seculi, præter *Calvisium*, maximo in pretio habuerunt, quem, ut certissimam normam & ducem in Regum *Assyriorum Persarum*que gestis & annis, spinosis perplexitatibus aliàs involutis, statuendis secuti sunt, & cujus beneficio utraque Historia, tum quæ in sacris Scripturis, tum quæ in ultimæ antiquitatis Scriptoribus, *Herodoto*, *Ctesia*, *Diodoro Siculo*, aliisque exstat, facili methodo rectoque ordine simul connectitur: utpote qui seriem & successionem annorum Regum, ut dixi, *Babyloniorum*, *Medorum*, *Persarum*, *Græcorum*que in *Ægypto*, & deinde *Romanorum*, ad *Theodosii Magni* obitum productus, exhibet & repræsentat. Non à veritate aberrabo, si dixero, vix quicquam simile hisce tabulis reconditissimis, quod illustrandis temporibus antiquissimis magis conducat, hactenus erutum fuisse. Nemo enim prudens celeberrimam *Nabonassari* æram, à qua eclipsium, quas memorat, recensionem & calculum iniit *Ptolemæus*, hujus ipsissimi canonis, quem, ut verisimillimum est, præ oculis indesinenter habuit, fide fretus in dubium vocaverit. Si qui errores, & quidem paucissimi, in numerorum, literis Alphabeti signatorum, adnotatione, sive in hunc aureum Canonem, sive apud *Ptolemæum* irrepserint, id neutrius auctoritati ullatenus detrahi oportet, cùm in reliquis ferè omnibus mira sit connexio & convenientia. Frustra ergo ex pauculo dissensu fidem canonis convellere videtur D. (a) *Conringius*. Sed hæc disquisitio non est hujus loci; alii, qui Chronologiam ex professo tractant, viderint. Interim non possum, quin candorem in Viro doctissimo desiderem, qui ad-

(a) In Adversariis Chronologicis cap. XII.

Digitized by Google

adverſus D. *Bainbridgium*, hujus Canonis continuationem *Theoni Alexandrino* adſcribentem, dictatoriè nimis, pronuntiat, eò quod illic *Julianus* Imperator Παραβάτης nuncupatus ſit, quod homini pagano, qualis erat *Theon*, excidere poſſe parum veriſimile videtur. Sed certiſſimè conſtat, illum in τῶν προχείρων Κανόνων libros, uti & poſtea Imperatorem *Heraclium*, ubi iſtud quantivis pretii cimelium occurrit, ſicut etiam in *Ptolemæi* τὴν μεγάλην Σύνταξιν, commentarios ſcripſiſſe; & par eſt credere, ab aliquo Chriſtiano, canonem ſequiori ſeculo exſcribente, cognomentum illud, quo tanquam nigro ſtigmate ab omni Chriſtiano populo communiſſimè ſermone inurebatur, ex veteri adverſus Apoſtatam odio in ſuo exemplari additum fuiſſe. Eandem, quam primò iniit, viam inſiſtens *Bainbridgius*, de edendis veterum Aſtronomorum ſcriptis fragmentiſque genuinis, & præſertim de aureo *Hipparchi* περὶ μεγέθους ἐνιαυσίου, ſive *de anni ſolaris quantitate* libello maximè erat ſolicitus: de quo reverendiſſimum virum, D. *Jacobum Uſſerium*, Archiepiſcopum *Armachanum*, quocum illi arctiſſima interceſſerat neceſſitudo (a) conſuluit, ut ipſius ope è Bibliothecis, aut *Scorialenſi*, aut *Vaticana*, in quarum utriſque exſtabat apographum, quod doctiſſimi Viri, *Dionyſii Petavii*, S. J. in *Uranologio* ſuo diligentiam fugerat, inde in *Angliam* tranſmitteretur. Sed nec illi neque (b) Viro præſtantiſſimo, *Joanni Gravio*, quem poſtea ejuſdem nanciſcendi par deſiderium tenuerat, contigit eſſe tam felicibus. Hoc tamen mihi conſtat, illum, *Hiſtoriam Aſtronomicam*, in qua, ut ipſius verbis utar, *nonnullas antiquæ Aſtronomiæ reliquias, tanquam ex naufragio tabulas, collegerat*, compoſuiſſe; ultra graviſſimè dolentem, *antiqua illa Aſtronomiæ monumenta*, (quæ nimirum à *Ptolemæo* memorantur) *non ſine maximo hujus Scientiæ damno aut periiſſe, aut Bibliothecarum quarundam quaſi carcerum vinculis & tenebris damnatas eſſe*. Sed vereor, ne præclarum hoc opus idem quoque triſte fatum ſubierit: ſaltem, ubi theſaurus iſte literarius adhuc deliteſcat, fruſtrà quæſivi.

Verùm intra hoſce anguſtos Aſtronomicæ literaturæ apud *Græcos* ſervatæ limites non ſe ſtitit *Bainbridgii* improbus labor. Cùm enim multos *Arabum*, qui hæc ſtudia, potiſſimùm ſub *Almamonis* præſidio & auſpiciis, mirabili induſtria coluerant, æmulorumque *Perſarum* libros MSS. de hac ſublimi Scientia conſcriptos, tabulaſque de motibus Solis & Lunæ, de longitudinibus & latitudinibus ſive inerrantium ſtella-

(a) V. Epiſtolam CXXV. ad *Uſſerium* in Sylloge pag. 390.
(b) V. Epiſt. *Gravii* CCXI. pag. 509.

ſtellarum, ſive civitatum in orbe terrarum, quà Oriens, quà Occidens longè latèque ipſis patebat, longè ante *Americam* audacibus *Hiſpanorum* navigationibus periculiſque feliciſſimè detectam, maximè celebrium, vidiſſet, tanto ardore, quid in Canonibus Obſervatores adnotaverint, (nam tabulas frequenti inſpectione & uſu accuratè intellexiſſe videtur) penitiùs explorandi inflammatus, quadragenario major, linguæ *Arabicæ* addiſcendæ operam impendit, nulla difficultate objecta abſterrendus. Sed hæc fuiſſe videtur peculiaris laurea præſtantiſſimi Viri, D. *Joannis Gravii*, qui tunc temporis in numerum Sociorum Collegii *Mertonenſis*, ſive conſiliis, ſive exemplo *Bainbridgii* incitatus, Scientiarum Mathematicarum ſtudio accuratiſſimam linguarum *Orientalium* cognitionem ab ipſa juventute ſumma induſtria conjunxit. Utcunque res iſta à *Bainbridgio* ſapienter ſuſcepta, non adeo feliciter ceciderit, non poſſum, quin illius tentamina debitis elogiis commendem, qui rectè judicabat, neminem, licèt Arabicè benè peritum, interim rerum iſtarum non ſatis intelligentem, boni, cui fidendum eſt, Interpretis munere defungi poſſe: nec evitandum, quin multos, eoſque craſſos, errores in verſionibus ſubinde ſint admiſſuri. Ideo ſuis oculis non aliorum videre impendio cupiebat, ut Σύνταξιν Μαθηματικὴν, quam tunc inſtituebat, *obſervatis Arabum*, uti loquitur, *tanquam tot pretioſis lapillis ex Arabia felici erutis adornatam* locupletaret. In quo opere facilem iſtam expeditamque, quam ſe excogitaturum in literis ad D. *Uſſerium* dicit, calculandi eclipſes methodum, uti par eſt credere, repoſuit.

Quò verò cœleſtes iſtæ obſervationes, quibus oculorum mentiſque aciem aſſiduè intendebat, certiores accuratioreſque fierent, inſtrumenta, ſive ex ære, ſive ex buxo conficienda, magni ambitus & minutiſſimarum diviſionum capacia, quorum uſum neceſſarium fore quotidiana experientia edocebatur, fabricare in animo habuit. Sed cùm ſumptus in iis accurandis impendendi privatum ipſius cenſum ſuperaverint, ſuppetiis & ope Magnatum, quod non ſine luctu & indignatione memorandum arbitror, poſt mortem Patroni, deſtitueretur, inſtrumentis, quæ abſque rei domeſticæ detrimento & jactura ſibi comparare licuit, neutiquam tamen inde imminuta diligentia, aut ſub iſtis anguſtiis fatiſcente, contentus eſſe adigebatur.

Mirari ſubit, quibus de cauſis, ab iſtis lucubrationibus, quas apud ſe habuit, in lucem producendis, tempore Profeſſionis Aſtronomicæ, per viginti quatuor annos continuato, prorſus abſtinuiſſet: nec in illas

Digitized by Google

curiosiùs inquiram. Frustrà & injustissimè rigidi censores, si qui sint, hanc omissionem desidiæ imputabunt, neutiquamque crimini vertere ea de causa debent: cùm indefessæ industriæ tot luculentos in Academia *Oxoniensi* habuerit testes: nec opus erit aliqua excusatione aut apologia, postquam varia illius scripta ad illustrandam Astronomiæ Scientiam spectantia, quæ adhuc supersunt, ab illo relicta, statim in indicem retulero.

Emigravit, & placida quidem morte, Vir optimus & doctissimus, ex rerum cœlestium in terris contemplatione ad cœlos ipsos, ut sperari fas est, propiùs & penitiùs inspiciendos, in ædibus suis *Oxonii* tertio die Novembris, hora sexta matutina A. MDCXLIII. ætatis verò LXII. Mox solennes exequias, tanto verò debitas, peregit Academia *Oxoniensis*, funere omni cum decora pompa elato. In Schola Theologica, quò corpus erat paulò antè clam deportatum, Vir florentissimi ingenii, D. *Guilielmus Strodus*, publicus Orator, post triduum viz. 6to. die ejusdem mensis, præsentibus Vicecancellario, Professoribus, reliquis omnium Facultatum Doctoribus, confertissimaque Magistrorum corona, in laudem defuncti elegantissimè peroravit. Inde longo ordine bini post sandapilam incedebant ad Collegii *Mertonensis* sacellum, in quo, post sacrum officium, juxta Liturgiæ *Anglicanæ* formulam, præstitum, propè conjunctissimi sui Collegæ, D. *Henrici Briggii*, tumulum, maximo cum honore & luctu deponebatur. Non longè post elegans monimentum erigendum curarunt Amici superstites, hac Epigraphe insignitum:

Si cupias Viator, quis & quantus, hic jacet,
Alibi quæras, oportet, dicere satis nequeo:
Britannia tota Viri famam non capit.
Ne cætera tamen ignores, in rem tuam pauca hæc accipe.
JOANNES BAINBRIDGIUS,
Vir famæ integerrimæ, & doctrinæ incomparabilis,
Medicinæ Professor & Mathefeos,
Morborum tam felix expugnator novorum,
Quàm sagax indagator siderum:
Quem primum Astronomiæ Professorem,
Et dignum Collegam,
In Mathematicis Prælectoris, quas magnificè erexerat,

Pru-

Prudens hominum & librorum æstimator elegit,
Savilius:
Quem Cantabrigiæ *educatum*,
Academia Oxonienſis *fovit*, *ut ſuum*,
Defunctum publicè deflevit, *ut par utriuſque ornamentum*:
Qui Scaligerum *feliciùs correxit*,
Quàm Scaliger
Tempora:
In non levem literarum jacturam immaturus obiit,
MDCXLIII.
Abi jam, *cætera quære vel ab Exteris.*

An Epitaphium hoc D. *J. Gravius* ejus in Aſtronomiæ Cathedra Succeſſor, amicitiæ, obſervantiæ honorisque teſtandi cauſa, quod aliqui aſſerunt, compoſuerit, mihi ſaltem non liquet. Sequens verò ex ipſo *Gravii* autographo, ex illius ſchedis propria manu conſcriptis, in quibus multa ejusmodi commiſcuit, olim exſcripſi, quod hîc meritò apponendum, tum in *Bainbridgii* honorem, tum in Lectoris gratiam, nec forſitan temerè quidem, cenſeo.

Quod ſupereſt
Clariſſimi Viri,
D. JOANNIS BAINBRIDGE,
In Academia Oxonienſi
Publici Aſtronomiæ Profeſſoris,
Sub hoc marmore clauditur.
Quod verò amavimus,
Quod ſuſpeximus,
Quod mœſti deſideramus,
Fruſtra hic quæras:
Illud cœlo, *cui vivus animo*
Cogitationeque incubuit,
Receptum eſt.
Obiit. A. D. CIↃ. CIↃ. XLIII.
IX.*bris* III. *ætatis ſuæ* LXII.
Hora ſexta matutina.

V. Cl. *Joannes Gravius* commentarios *Bainbridgii de anno Caniculari*, h. e. de *Ægyptiorum* anno naturali, à Caniculæ ortu heliaco incipiente, suasu ac impulsu reverendissimi Archiepiscopi *Armachani* conscriptos, A. D. MDCXLVIII. *Oxonii* edidit: in quibus etiam de diebus canicularibus, ortuque istius splendidissimæ stellæ, & de periodo *Sothiaca*, non sine varia amœnioris literaturæ ex *Græcis Latinis*que veteribus Auctoribus, quorum sententias exponit & castigat, admixtione, agitur. Hos verò *Bainbridgius*, sive turbatissimis illis, flagrante rebellione Parlamentaria, rebus impeditus, sive morte in ipsis viridis senectæ initiis præreptus, imperfectos reliquit, ad istius stellæ ortus heliaci demonstrationem, *quod unicum erat*, uti *Gravius* loquitur, *istius Diatribæ columen*, neutiquam progressus. Præcipuam autem illam partem apodicticam maximè desideratam pro parallelo inferioris *Ægypti*, rogatu ejusdem reverendissimi Antistitis, eruditissimis de obliquitate Zodiaci, de longitudinibus & latitudinibus, uti & ascensione recta & declinatione stellarum observationibus, ex Astronomorum *Arabum*, *Persarum*, *Indorum*, *Græcorumque* scriptis, insertis, adjecit supplevitque *Gravius*.

Ab isthoc tempore nullum aliud *Bainbridgii* opusculum hactenus in lucem exiit. Sanè proximo post mortem illius anno, aliæ Dissertationes, Vice-Cancellarii *Oxoniensis* permissu & approbatione, prelo paratæ & mandatæ erant: sed multiplex iste industriæ ingeniique *Bainbridgiani* fœtus in primis nixibus inauspicatissimè quasi suffocatus, nondum benignam *Lucinam* expertus est. Harum titulos hîc dabo:

Antiprognosticon, in quo ματαιότης Astrologica, cœlestium domorum, & triplicitatum commentis, magnisque Saturni & Jovis (cujusmodi anno 1623 & 1643. contigerunt, & vicesimo ferè quoque deinceps anno, ratis naturæ legibus, recurrent) conjunctionibus innixa, vanitas breviter detegitur.

De Meridianorum sive longitudinum differentiis inveniendis Dissertatio.

De stella Veneris Diatriba.

Accessit & in funere ejus à D. Gulielmo Strodo, *Academiæ* Oxoniensis, *Oratore publico*, *brevis Oratio habita*.

Cùm verò eruditæ hæ lucubrationes mihi in manus felicissimo casu inciderint, ne penitùs interirent, quantùm in me erit, & si per Bibliopolarum avaritiam liceat, tandem aliquando curabo.

Spe-

Specimen cœlestium observationum, quas *Oxonii* fecerat *Bainbridgius*, intueri est apud V. Cl. *Ismaelem Bullialdum* in Astronomiæ Philolaicæ * libro XII. pag. 467. ubi exstant. *Parisiis, 1645.*

Sed quantula hæc sunt, si cum reliquis ineditis, quæ inter D. *Usserii Armachani*, cujus fidei & curæ olim ex legato, ni fallor, Auctoris testamentario commissa erant, MSS. codices, in Archivis Bibliothecæ Collegii S. Trinitatis *Dublin.* hodie supersunt, conferantur: cujusmodi sunt, (neque omnes illius lucubrationes illic reperiendas recensere lubet)

Solis Theoria.
Lunæ Theoria.
De anni quantitate.
Observationes Astronomicæ. 2 *Vol.*
Miscellaneorum Mathematicorum novem aut decem Volumina.

Operæ pretium & magni usus foret, si quispiam ex *Hibernis* Mathematicis, quibus facilis est horum librorum copia, si quid eximium & bonæ frugis, quod huic cœlesti Scientiæ illustrandæ conducat, inibi exstet, de quo dubitare nefas meritò censebitur, inde excerptum digestumque cum orbe literario communicare vellet. Licèt enim nemo, nisi harum rerum imperitissimus, diffitebitur, quamplurima nova & prorsus admiranda *Uraniæ* arcana, per sexaginta subsequentes annos, sagacissima mente, ingenio, & industria præclarissimorum Virorum, *Gassendi*, *Hevelii*, *Riccioli*, *Bullialdi*, *Cassini*, nostratium *Wardi*, *Hookii*, *Flamsteedii*, *Hallei*, aliorumque detecta fuisse, quæ illum latuerant, tamen quid Astronomi tempore priores observaverint, quibusque mediis, ratione, & methodo sideralis hæc Scientia ad culmen assurrexerit, ex illorum scriptis deducere, id quidem non soli studiosorum voluptati, sed commodo inservire possit: ansa ex illorum imperfectis notitiis, conjecturis, & suggestionibus, plura, quibus non aliter venisse t in mentem, inveniendi & excogitandi inde arripienda.

Post hæc referre penè piget, *Bainbridgium*, ut ex epistola ad R. *Jacobum* I. dedicatoria, supra memorata, liquet, *Monarchiæ Britanniæ historicam, panegyricam, & prophylacticam*, verba ejus sunt, *descriptionem*, tribus columnis distinctam, aggressum fuisse, eo fine, ut ex illa auspicatissima regnorum *Angliæ* & *Scotiæ* sub uno eodemque Mo-

nobili [illegible] coadunatione, universos subditos æterno, uti sperari fas erat, fœdere consociatos, tum ad piissimum saventissimi & maximè misericordis Numinis, cujus benignissima providentia id effectum erat, cultum, tum ad fidem Regi communi debitam, mutuamque inter se concordiam in omne ævum servandam, summo cum animi affectu incitabat. Sed dissertatiuncula ista, cujus argumentum, si quis alius, pro dignitate tractaturus esset, adhuc-dum desideratur, nec unquam postea, quod sciam, sive ab ipso derelicta, sive suppressa, comparuit.

Pauca hæc in memoriam D. *Bainbridgii* in hoc brevi commentariolo, ex justo eruditionis virtutumque illius sensu, tumultuaria quasi opera, collegi, ne qualis quantusque fuerit, seros in secuturis seculis nepotes lateat, ne dicam in vindicias illius famæ, quam, licèt in re levicula, læsit mendacissima quorundam obtrectatio, quasi in prælectione habita contra Grammaticæ Syntaxeos regulas ex ignorantia semel peccasset, quàm, utpote scomma absurdum, ridiculumque, & quod seriò refutetur, prorsus indignum, penitus omisissem, nisi insignis quidam sannio in nupero libello Epigramma istud infectum, rythmis *Anglicanis* olim conscribillatum, ad captandum puerorum plausum, irrisorium planè in modum inseruisset. Persuasissimum autem habeo, nec dubito, quin omnes æqui rerum arbitri mecum hac ex parte consensuri sint, *Bainbridgium*, tam ob Scientiarum Mathematicarum amœniorumque literarum studium & peritiam, quàm ob pietatem suavissimosque mores, quibus, dum vixerit, omnium bonorum amorem & gratiam sibi mirè conciliavit, inter magnos seculi proximè elapsi viros perennibus elogiis celebrari, prout meritus est, debere.

J. GRAVII VITA.

Clarissimi ac doctissimi Viri,

JOANNIS GRAVII,

Olim Astronomiæ in Academia Oxoniensi Professoris Saviliani,

VITA:

IN QUA

De illius Studiis, Itineribus in *Italiam*, ad *Constantinopolim*, & in *Ægyptum* susceptis,

ET

Libris editis ineditisque, fusè disseritur.

Scriptore

THOMA SMITHO,

S. Theologiæ Doctore & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

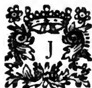
Digitized by Google

VITA

Clarissimi & doctissimi Viri,

JOANNES GRAVII,

Astronomiæ apud Oxonienses Professoris Saviliani.

OANNES GRAVIUS in lucem editus erat *Colmoræ* propè *Alresfordam*, oppidum non incelebre, in Provincia *Hantoniensi*, anno hujus seculi secundo, sapientissimæ & gloriosissimæ Reginæ *Elisabethæ* emortuali. Patrem habuit *Joannem Gravium*, istius Ecclesiæ Rectorem, mascula prole perquàm felicem. Vidit enim admodum provectæ ætatis senex quatuor filios, quorum natu maximus *Joannes* noster, pari industria & honesta æmulatione ad literarum studia in adolescentia contendentes, jam adultos viros factos, famæ longè latèque propagandæ & opimioris fortunæ, si summis virtutibus & doctrinæ debita constarent præmia honorque, quam ille angustis viculi limitibus circumscriptus, privata licèt sorte sua contentus, obtinuisset, fundamenta jecisse. Ille verò, sive insito liberorum amore, sive benè merendi de Viris generosioris prosapiæ aliisque, qui in vicinia habitarunt, studio incitatus, erudiendæ juventutis in se citra sacræ functionis præjudicium laudabilem curam suscepit: quali autem peritia quantaque diligentia professionem suam exercuerit, felicissimi, quos filii præsertim posteà fecissent, progressus luculenter satis in omne ævum testabuntur. *Joannes* Græcis Latinisque literis probè instructus, decimoquinto ætatis anno, mittitur *Oxonium*, gravioribus Philosophiæ disciplinis instituendus. Non eguit consiliis & hortatibus parentis aut amicorum, ut vitæ Academicæ institutum seriò persequeretur; quippe bonam mentem, contra desidiam & luxum, lubricæ adolescentiæ pestes, satis obfirmatam, acre ingenium, maturumque, quantum ista fert ætas, judi-

Digitized by Google

dicium, secum illac attulit, ab isthoc studio, quod ingressus est, nullis objectis aut voluptatibus aut impedimentis, dimovendus, donec optatam metam attigisset. Pro more (neque enim præcocibus ingeniis quicquam hac ex parte indulget Academia) quadriennio exacto, Baccalau-
1621. reatum in artibus adeptus est; deinde Magistri gradu & titulo post tres annos insigniendus: nisi quippiam magni momenti, & ex quo futuræ vitæ felicitas pendebat, ex insperato intervenisset. Cùm enim expletum istud tempus instaret, nempe anno 1624. accidebat, ut Custos & Socii magnifici Collegii *Mertonensis* jam de novis Sociis in defunctorum aut honestis de causis cedentium vicem substituendis apud se deliberarent. Hoc prudenti illorum curæ & probitati permisit munificentissimus Fundator, *Gualterus de Mertona*, Episcopus *Roffensis*, & bis Cancellarius *Angliæ*, primò in posterioribus annis Regis *Henrici* tertii, ac iterum regnante Rege *Edwardo* primo: nihil certi de tempore, quo electio fieri debet, statuens. Inde mora quatuor aut quinque annorum quandoque interponitur, prout res domesticæ postulabunt. Quamprimùm autem ejusmodi propositum propalatur, Baccalaurei (omnes enim alii, sive Magistri, sive nondum ad gradum promoti, excluduntur) per Academiam sparsi, eruditione & ingenio præstantes, quibus non ita felicibus esse contingit, ut ex Fundatorum Benefactorumque latifundiis alantur, potissimùm qui in Academia per plures annos aut per integram vitam degere studiorum causa cupiunt, istius beatæ sortis, qualis revera est, si votorum compotes illa rectè uti nossent, adipiscendæ desiderio incenduntur, rigidissimum examen subituri. Inter hosce candidatos comparens *Gravius*, primus merito suo eligebatur, jam severa disciplina, nunquam intermissa, nunquam intermittenda, per quam otiari & segnescere absque acri censura non licet, & qua forsan vix sevèrior alicubi gentium in qualicunque Seminario exercetur, per quatuor annos ab ipsa prima admissione numerandos exercendus. Hæc tot præclaros Viros & in omni literarum genere præstantissimos peperit, puta *Thomam Bodleium*, *Henricum* & *Thomam Savilios*, *Joannem Chamberum*, *Franciscum Masonum*, *Georgium Carletonum*, *Isaacum Wakum*, *Johannem Halesium*, *Theodorum Gulstonum*, *Joannem Earle*, *Richardum Brunum*, *Guilielmum Berkeleium*: ut à cæteris tum superiorum temporum tum hujus ævi recensendis abstineam, quorum omnium fama universum Orbem pervagata est.

Manente hac studendi necessitate, quam sibi, ut arbitrari æquum videtur, gratulatus est *Gravius*, ex qua durus improbusque labor longo usu

usu & consuetudine primò fit toleratu facilis, deinde transit in delicias, post lectos relectosque classicos omne genus Auctores, sive *Græcos* sive *Latinos*, animum ad Philosophiæ naturalis, tum veteris tum novæ, quæ, instaurante magno *Bacono*, florere & magno in pretio haberi cœperat, & Scientiarum Mathematicarum culturam studiumque seriò admovebat: tanto literarum amore inde contracto, intimisque medullis infixo, ut in naturam conversus videri possit, nunquam, ne quidem quando ademptæ libertati restitutus, licentiùs pro arbitrio ad industriæ viriumque relaxationem agere potuisset, evellendus. Tandem verò laboriosum hoc nimisque restrictum vitæ institutum, cui tamen doctrinam, famam suam, reliquaque vitæ præsidia & ornamenta illum debuisse certò constat, feliciter emensus, mense Junio A. C. 1628. Magistri laurea donatus est: mox inita cum Viris doctissimis, D. D. D. *Henrico Briggio* & *Joanne Bainbrigio*, primis Professoribus *Savilianis*, altero Geometriæ, & ad mensam Sociorum convictore, Astronomiæ altero, ejusdem quoque Collegii Prælectore *Linacriano*, & *Petro Turnero* consocio, insigni quoque Mathematico, amicitiâ, qui illum tanquam omnino parem, licet ætate longè inferiorem, mira de se ex hisce præclarissimis initiis tacitè spondentem, pro innata, qua viri solidè docti & egregia virtute præditi erga sui similes feruntur, bonitate, sinu suo humanissimè exceperunt. Ex ista familiaritate honorifica pariter ac utili studium istud, quasi ex sponte naturæ mentisque insita propensione priùs in pectore accensum, Mathesin majori cum sedulitate excolendi magis magisque ardebat. Ille verò *Copernici*, *Regiomontani*, *Purbachii*, *Brahei*, *Kepleri*, aliorumque insignium Astronomorum hujus aut superioris seculi lucubrationes diligenti manu versasse non contentus, veteres Mathematicos, non solùm *Græcos*, sed & *Arabicos Persicosque*, in hac præsertim siderali Scientia optimè exercitatos, sibi reddidit familiares, accurata linguarum Orientalium, quibus, tanquam tot clavibus Scientiarum, illarum gentium, quæ sub *Almamone Chalipha* literarias *Græcorum* opes in suas regiones transfudissent, arcana & inventa aperiri & explicari solent, cognitione priùs acquisitâ: quanto autem cum fructu, qui in rempublicam literariam esset redundaturus, libri ab ipso editi, quos post memorabo, satis clarè docebunt. Jam vita facilis, expedita, omnibus præsidiis subsidiisque ad eruditionem necessariis instructa, & abs omni inertiæ aut læsæ modestiæ & probitatis labe pura decurrebat; nulli quoque certæ facultati, sive Theologiæ, sive Medici-

ciniæ, sive Jurisprudentiæ, ex indulgentia statutorum alligata. Socii enim peculiari hoc privilegio gaudent, ut hanc, illam, istamve, aut qualemcunque aliam ingenuis viris dignam, tanquam provinciam suam, pleno jure possessam, prout lubitum est, ornare liceat. Inde noster nobili otio abundans, non ex levitate mentis, quod sciolorum vaneque πολυμαθείας famam affectantium est, qui quippiam tenue & pusillum, quasi solam superficiem radendo, nunc ab hac, statim ab altera solent excerpere, sed solerti ingenio in profunda & ima rerum penetrabat, adhibitaque indefessa industria, vasto mentis capacissimæ ambitu, quicquid in Scientiis naturalibus, & præsertim in Mathesi, rarum, aut curiosum, aut eximii in communi vita usus exstitisset, post aliquot annos facilè complexus est.

Circa A. 1630. fama ipsius etiam apud *Londinenses* percrebrescente, in Collegio, quod insignissimus Vir, D. *Thomas Greshamus*, equestri dignitate ornatus, de civitate *Londinensi*, de universa *Anglia*, imò de universa Rep. literaria optimè meritus, ad promovendas propagandasque naturales Scientias, olim regnante *Elisabetha*, illic fundavit amplisque dotavit reditibus, Geometriæ Professor cooptabatur, integro jure, quod in Collegio *Mertonensi* habuit, servato.

Inter omnes verò illos extra Academiam, quorum amorem & benevolentiam sibi conciliavit *Gravius*, maximè & primo in loco recensendus est reverendissimus *Guilielmus Laudus*, Archiepiscopus *Cantuariensis*, & Academiæ *Oxoniensis* Cancellarius, quo nemo retroactis seculis de Ecclesia Anglicana, nemo de illa Academia meliùs meritus est: quod omnes boni sapientesque grato ore agnoscent & sempiternis laudibus prædicabunt: omnes, inquam, præter exulceratæ mentis Presbyteranos, horrendi & in perpetuum lugendi schismatis fautores, reliquamque insanientium Sectariorum, tanquam tot vermium ex ista gangræna enascentium, colluviem. Ille Vir maximus *Gravium* pro summo, quo literas literatosque fovebat, amore, suum esse voluit, & favore & patrocinio suo dignatus est. Præsenserat enim, nil nisi eximium, verè magnum, & admirandum ab illo exspectari potuisse. Non potuit sanè dari major acriorve ad virtutem & industriam stimulus, quam à tali tantoque Viro amari & æstimari.

Sed ignea vis mentis angustis *Londini* & *Oxonii* limitibus neutiquam erat coërcenda. Licèt enim diligentissimè excussis Bibliothecarum nostrarum forulis, & frequenti familiarique eruditissimorum virorum conversatione domi sapere didicisset, & *Anglos* suos nullis Gentibus in quali-

licunque literarum genere hac ex parte cessuros probè habuisset compertum; longinquas tamen regiones invisendi pectus adeo forti desiderio percussum quotidiè sentiebat, ut illi resistendo omnino impar videretur. Consilium laudaverunt amici, & præsertim reverendissimus Archipræsul. An verò circa hoc tempus, hoc est, circa annum 1636. quod verisimilius videtur, an post reditum ex *Oriente*, *Parisios* adierit, (certò enim constat ex Epistola dedicatoria, de qua postea, ad D. *Claudium Hardy*, illum ibidem aliquantisper moratum fuisse) deinde *Lugdunum Batavorum*, ubi cum Viro celeberrimo *Jacobo Golio*, amicitiam contraxit, vix pro certo statuere possum, utpote omni ope, qua hæc aliaque, licèt non magni momenti, erui queant, post dimidium seculum & ultra elapsum, destitutus. Non longâ autem deliberatione opus habuit, quò destinatum illud iter esset dirigendum, cum universa studiorum, quibus assiduè erat intentus, ratio semitam longè antè patefecisset. Voluit nimirùm ipsos fontes, ex quibus omnis doctrina ad nos emanavit, *Orientem* & *Ægyptum* invisere, ut locis, quos antiqui Scientiarum inventores præsentiâ suâ nobilitarunt, perlustratis, illorumque observatis ad novum examen revocatis, passim disjectas antiquæ eruditionis reliquias colligeret. Jam non mediocri curæ erat quadrantes, sextantes, automata, reliquumque instrumentorum, quorum in stellarum altitudinibus & distantiis, latitudinibus urbium, eclipsiumque momentis explorandis, & in pyramidibus dimetiendis usus est necessarius, apparatum suis sumptibus comparare; cùm Magistratuum *Londinensium*, quorum honori & commodis in hoc itinere suscipiendo erat quoque consulturus, patrocinium frustra expetiisset. Verisimillimum tamen videtur, (neque enim id negaverim) illum à D. Archiepiscopo aliquomodo adjutum fuisse, qui discessuro traditis in manum literis ad illustrem Virum, D. *Petrum Wichium*, *Constantinopoli* nomine Serenissimi Regis *Caroli* I. legationis munere fungentem, in illius gratiam conscriptis, manuscriptos codices bonæ notæ, sive Arabicos, quovis pretio redimendi plenam potestatem dedit: qualem ille verè Φιλόβιβλος, de Bibliotheca *Bodleiana* istiusmodi gazis locupletanda pro paterno in Academiam *Oxoniensem* affectu maximè solicitus, doctissimo Viro *Edwardo Pocockio*, in *Syriam*, linguæ Arabicæ inter indigenas Arabismi magistros excolendæ causa, eunti, paulò antè dederat.

Ita olim magno animo intimos *Ægypti* recessus penetrarunt *Pythagoras*, *Eudoxus*, *Democritus Abderites*, *Plato*, *Strabo*, *Diodorus Siculus*, aliique ex vetustissimis ὁδοιπόροις, incolarum mores artesque, sacr-

sacri cultus ritus & cæremonias, Hierophantarum scientias & symbolicam sapientiam, sub mysticorum characterum involucris absconditam atque vulgari usu remotam, telluris dotes, fœcundissimarum *Nili* undarum fermentationem, prodigiosas Pyramidum, Obeliscorum, aliarumque substructionum moles, cæteraque, quibus à primis post generalem cataclysmum seculis tellus ista inclaruerit, admirando pernoscendi studio: quorum exemplum sequi proposuit *Gravius*, illorum vestigia lento & solicito pede relicturus: utpote subsidiis ab universa Mathesi petitis, quam in *Petro Bellonio*, *Prospero Alpino*, *Nicolao Christophoro Radzevilo*, *Georgio Sandio* nostrate, aliisque Viris clarissimis, quorum itinerariis & descriptionibus *Ægypti* qualis qualis notitia, penè rudis ac valdè imperfecta, primo post renatas literas debetur, meritò desideramus, instructissimus.

Hoc modo animatus A. C. 1637. ille navim in *Thamesino* flumine ad *Liburnum*, celebre emporium in littore *Tusciæ* situm, jamjam rectà tendentem firmo vegetoque corpore alacrique mente petit: ubi exscensione in terram factâ, *Romam* properat, ibi aliisque in *Italiæ* urbibus, ut familiarem sermonis istius politissimæ Gentis, qui omnium *Francorum* aliorumque in maritimis oppidis ditionis *Turcicæ* emporiisque degentium communis est, nancisceretur, per semestre spatium moram tracturus.

Dum *Romæ* aderat, postquam palatia, basilicas, Collegia, Monasteria, columnas, porticus, aquæductus, hortos, reliquaque egregia ornamenta, quæ Urbi novæ ex Pontificum, nullis sumptibus aut operæ ad summum istius gloriæ & pulchritudinis apicem absolvendum parcentium, magnificentiâ jam per duo secula accrevissent, curiosis oculis non sine ingenti voluptate lustrasset, statim venerandæ antiquitatis reliquias, quæ in ruderibus adhuc latent, penitiùs rimari indefesso studio & incredibili mentis alacritate perrexit: nec quisquam facilè reperiendus erat, tantis præsidiis aut à Veterum scriptis historiisque, aut à Scientiis Mathematicis, aut à sagaciori genio paratus & instructus, qui id meliùs aut accuratiùs præstare potuisset. Hoc tantùm in genere dicam, quod mihi codicillos ejus & adversaria versanti compertissimum est, *Gravium* quicquid veterum monimentorum reliquum est sæpè sæpiùs penetrantibus oculis investigantem, non tantùm epigrammata exscripsisse, sed in iisdem marmoribus & columnis metiendis & figuris delineandis, ut veteris architecturæ accuratio inde meliùs repræsentari possit, maximè verò in explorandis tum *Cestii* pyramide, tum Pantheo *Marci Agrippa*,

pe, quod, *omnium Sanctorum* memoriæ jam consecratum, *la Rotonda* nuncupant, summam curam adhibuisse. Cryptas quoque subterraneas ingressus, diuque, quantùm per caliginem crassosque halitus inde exspirantes licuit, illic moratus, multa, quæ aliorum ad res ejusmodi minus attentorum oculos solent effugere, digna cognitu observavit: nec quicquam ferè in scriptis adnotavit, nisi quod curiosam & eruditam indaginem saperet. Numismatibus reliquâque supellectile literariâ, in Principum virorum aut Collegiorum Museis repositis, non neglectis, imò diligenter quæsitis, antiqua pondera, vasa, aliasque mensuras, quotquot supererant, sedulò examinavit, ut inde de pede, ex quo tum veterum ædificiorum concinnitas & pulchritudo juxta proportiones Mathematicas Artisque perfectissimas regulas, tum locorum intervalla pendent, & de numismatum sibi invicem collatorum valore certiùs constaret. Nec *Romæ* tantùm, sed quocunque sors fausta illum tulisset, puta *Genuæ*, *Liburni*, *Pisis*, *Senis*, *Florentiæ*, *Constantinopoli*, *Alexandriæ*, *Cahiræ*, alibique, quasi is esset non minimus itineris finis, pro more solenni in hisce instrumentis communis justitiæ, quæ gentium commercia ex æquo moderatur, perscrutandis diligentissimè versatus est. Loca etiam olim celebria, regionesque circumcirca jacentes, ad *Terracinam* usque, antiquitatis eruderandæ studio, adiit: & quidem cum eodem felici successu. Harum observationum quantilla pars edita! Ex hac autem vasta congestæ materiæ mole, quàm pulchrum & magnificum exsurrexisset opus, si quæque argumenta, quæ brevi verborum dimensionumque compendio, annexa rudi sciagraphia, ad adjuvandam memoriam, promiscuè coacervantur, suo ordine ille, qui solus potuit, cum debito ornatu & amplum in modum, prout moris est, disposuisset! Hic amicitiam iniit cum Viris clarissimis & eruditissimis, *Luca Holstenio*, *Athanasio Kirchero*, & *Gasparo Bertio*, celebri Astronomo, à quo edoctus erat, altitudinem poli *Romæ*, juxta observationes ope ingentis instrumenti *Claviani* olim factas, iterumque repetitas, fuisse quadraginta unius graduum & quadraginta sex minutorum.

Gravius se *Roma Paduam* transtulit, mox *Venetias*, maris dominam, & propter situm in mediis lacunis planè admirandam urbem, visitus. Inde amor imo & veneratio Patriciorum *Venetorum*, quos ob sapientissimas leges, justitiæ & æquitatis studium, patriæ amorem, & ejusdem tutelam contra universas *Turcici* imperii vires non satis mirari potuit, illius animo adeò altas egerant radices, ut eo usque creverint, nunquam evellenda, adeo ut insigne quoddam testimonium illius cordatæ obser-

 van-

vantiæ erga præclarissimam Rempublicam in perpetuum exstare in *Angliam* redux curaverit.

Cum eodem genio animati videantur Viri verè eruditi, & optimarum Artium callentes, amorque ex similitudine studiorum oriri & conciliari soleat, nec longis ambagibus quæsitisque parariis opus sit, ut sibi invicem innotescerent, familiaresque redderentur, sese in magnorum Virorum, ubicunque accesserit, amicitias prudenti quodam consilio insinuavit *Gravius*; illi vicissim, quanti esset amandus & æstimandus, pro amore literarum & pro sagacitate sua facilè compertum habuerunt. Inter *Paduanos* Professores, quos maximè amicos expertus est, eminuere *Franciscus Ursatus*, *Joannes Rhodius Danus*, & *Andreas Morettus*, quorum egregiam humanitatem deprædicavit. Sed ab illorum familiari consuetudine illum *Orientis* visendi desiderium, quod præcipuum erat hujus suscepti itineris institutum, citò abripuit. Ideo longum charissimis amicis valedicens, *Liburnum*, postquam per paucas septimanas *Florentiæ* alibique substitisset, petiit, inde primo tempore *Constantinopolin* navigaturus.

Circa mensem Aprilem 1638. appulit Constantinopolim, ibi ab illustri Viro, D. *Petro Wichio*, tunc temporis Regis *M. Britanniæ* Legato, benignissimè, prout illius singularis virtus & commendatio Viri maximi, D. *Laudi*, Archiepiscopi *Cantuariensis*, meruere, exceptus, uti etiam mox à reverendissimo Patriarcha *Cyrillo Lucari:* quorum utriusque ope & patrocinio in procurandis Græcis codicibus MSS. multùm adjuvabatur. Sed amicitiam cum hoc sanctissimo Viro, & *Græcam* Ecclesiam à fœdis dogmatum rituumque corruptelis, quas sequiorum seculorum superstitio induxerat, purgandi studiosissimo pariter ac cupientissimo, quasi in semine exstinxit illius tristissimum acerbumque fatum, quod ex malevolentia artibusque calumniatoriis quorundam *Græcorum* Antistitum, quos ad hoc scelus perpetrandum Jesuitæ, odio internecino contra *Cyrillum* perciti, stimularunt, jussu Imperatoris *Amurathi* quarti, tunc in expeditione *Bagdadina* occupati, non multò post subire cogitur, utpote in *Propontide* non procul à litore à barbaris *Turcis* funiculo strangulatus. Audiverat *Gravius* aure quidem faventissimâ, quod aliqui è *Græca* gente de Bibliotheca, quæ Imperatorum Christianorum olim fuerat, in Palatii *Constantinopolitani* conclavibus ad istum diem servata ipsi coram retulissent. Sed nemini nostræ religionis Symmystis loca ista inaccessa ingredi licet, ut certò constet, an thesaurus ille literarius illic exstet nec ne: & ab istoc tempore latet, &, uti vereor, in sempiternum

num latebit. Neque enim incertis inanibusque *Græcorum*, qui ex vanitate affectata & studio placendi res supra modum exaggerare, ne dicam susque deque habita veritate excogitare, solent, rumusculis fidendum esse puto: neque quicquam hac ex parte, dum in ista Urbe degerem, diligenti exploratione expiscari potui, quod vel leviusculam illorum sententiæ fidem conciliaret. Sed forsan quod in *Byzantio* desideramus, *Athos* suppeditabit, cùm mons ille sacer, longè ante eversum *Græcorum* imperium, à solis Monachis, rerum cœlestium contemplationi deditis, & orationibus lectionibusque sacris horas impendentibus, quorum discipuli & alumni, longo ordine succedentes, in illius arduis editisque jugis, hodie ab omni strepitu, tumultu, & rapina immunes, & quasi à mundo seclusi, degunt, incoleretur: ubi fas est credere, nec id à verisimili omninò abhorret, codices vetustos, si qui olim fuissent, à rapacibus *Turcarum* manibus intactos, integros hodie superesse & relinqui. Hoc titulis opibusque, quibus fruuntur, dignum præstabunt magni aut Principes aut Præsules, si, quibusdam Viris idoneis ad istos secessus explorandos missis experiri vellent, an damnum istud, quod Christianus orbis dudum luxit, &, nisi isti malo hisce præclaris ausibus obviam eatur, usque & usque lugebit, ex defectu codicum manuscriptorum, maximi usûs & momenti, præsertim in rebus Ecclesiasticis, quorum veteres Scriptores, putà *Eusebius*, S. *Hieronymus*, & *Photius* meminere, ortum, illinc reparari possit. Illò sibi eundem esse proposuit *Gravius*: sed nescio quis infelix casus consilium istud primò interturbavit: & post planè irritum reddidit. Quod de meipso quoque dicendum mœrens habeo. Quædam verò, licet perpauca, digna ingenio, solertia, & sedulitate suâ, quæ, dum per quinque aut sex menses *Constantinopoli* egerit, collegisset, ex ingenti observationum acervo delibata, tandem aliquando edenda curabo.

Ineunte Septembre, *Constantinopoli* relicta, navim adscendit, *Alexandriam* rectà petiturus: sed cum sive ventis adversis acti, sive potabili aqua destituti, *Rhodum* appulissent, ille exscensione in terram facta, sumpto *Gemmæ Frisii* astrolabio, cùm ampliori instrumento uti non auderet, ne efferis *Turcis*, malas suspiciones qualicunque prætextu alentibus, calumniandi, remque istam, cujus erant imperitissimi censores, male interpretandi daretur occasio, polum supra horizontem triginta septem gradibus & quinquaginta minutis illic attolli observavit.

Tandem mare istud interjectum emensus, *Ægyptum*que auspicatò pertingens, in urbe ista celeberrima ab *Alexandro Macedone* condita, in-

Digitized by Google

inque magnificis ipſius ruinis venerabili, per quatuor aut quinque menſes, paucis excurſionibus ſubinde interruptos, moratus eſt, ubi quicquid in cœlo, quicquid in terra, vel ſubtus terram in cavernis cryptiſque, rarum aut eximium eſſet, erudita & ſapienti diligentia exploravit: qualem quoque *Cahiræ* alibique in tellure iſtâ rerum mirabilium, ſive eæ ad naturam, indolem, & conſtitutionem ſoli & climatis, ſive ad artem veterumque Regum & incolarum ingenium referantur, abundè feraci conſtantiſſimè adhibuit. Supervacanei foret laboris hîc quaſi anticipando recenſere obſervata ejus de obliquitate Zodiaci, de altitudine poli, de temperie aeris, de variis meridianis tum ſolis tum quarundam ſtellarum è fixis celebrium, puta Spicæ virginis, Canobi, & aliarum altitudinibus, maculis Solis ejuſque diametro, de eclipſi Lunæ, ejuſdemque à quibuſdam fixis ſtellis diſtantiâ, de declinatione acûs magneticæ, de alveis *Nili*, de obeliſcis illorumque figurationibus hieroglyphicis, de puteis, de cadaveribus ante bis mille annos conditis, de nitro in eremo S. *Macarii*, lapide Ætite, aliiſque, quæ ad Aſtronomiam, Geographiam, naturalemque Hiſtoriam ſpectant: ea enim omnia in appendice novæ editionis opuſculorum illius longè commodiùs & meliùs collocabuntur.

Nondum exſtabat accurata vel quoquam modo laudabilis Pyramidum, quas veteres *Græci* inter ſeptem mundi θεάματα ſeu *Spectacula* (quo vocabulo uti etiam maluerat *Vitruvius*, optimus artis Architectonicæ magiſter & inſtaurator) meritò recenſuere, deſcriptio. Hactenus volupe fuerat peregrinantibus inſanas iſtas ſubſtructiones giganteaſque moles oculis attonitis coram intueri, illarumque ambitum paſſibus, quantum progredi aut circumire licebat, craſſè admodum metiri, & greſſus, quibus aſcenditur ad faſtigia, numerare, reliquaque obvia, quæ cujuſvis vel incurioſi oculis ſeſe ſolent ingerere, tum quoad externam illarum fabricam, tum quoad internas cavitates, in ſuis itinerariis adnotare, quibus Philoſophorum Mathematicorumque curioſitati & exſpectationi neutiquam erat ſatisfactum. Ex illorum enim periculis hoc tantum conſecuti ſunt, Pyramidas, quarum meminere *Herodotus*, *Diodorus Siculus*, *Strabo*, *Plinius*, aliique, ab edacitate temporis & terræ motibus per tot ſecula ſervatas adhuc in ſolitudinibus *Libyæ*, non procul à *Memphi*, ſupereſſe; interim quales ſint, quibuſque dimenſionibus revera conſtent, penè omnino neſcii, inexploratis utpote calculis moduliſque, nullaque exquiſita delineatione præſtitâ, quorum ſubſidio debitaque applicatione judicium de illarum conſtitutione, pulchritudine, & artificio ri-

ritè formari possit. Hoc quicquid est gloriæ, quicquid est utilissimi operis, industriæ & ingenio *Gravii* relinquebatur consummandum, qui quod desideraverint eruditi, benè noverat, & id in effectum dare optime potuit. Hac igitur de causa, relictâ *Alexandriâ*, *Kahiram* profectus, tres illas celebriores Pyramidas adversa parte *Nili* semel tantum vidisse & lustrasse 1638.
non contentus, post mensem unum & alterum iter istud remensus est, 1639.
ut observationes prius factas secundis curis ad rigidum examen revocatas, severiori limâ perpoliret, paritèr in utraque indagine diversis instrumentis, potissimùm verò radio decem pedum in decies millesimas partes summa cum cura diviso, instructus. Quàm præclarè autem hanc præcipuam itineris in *Ægyptum* suscepti partem consiliumque impleverit, id post editam Pyramidographiam neminem latere potest, nisi qui omnis politioris literaturæ expers sit, aut vix quippiam de obstupescendis istis sepulchralibus Regum *Ægyptiacorum* monimentis vel fando inaudiverit.

Codicibus manuscriptis, *Græcis*, *Arabicis*, *Persicis*que (quorum saltem præcipuorum catalogum ad D. D. *Hardy* & *Golium* illorum rogatu postea misit) gemmis sculptilibus, icunculis, numismatibus, aliisque spoliis literariis, quæ ex barbarorum manibus redemerat, auctus onustusque, *Liburnum* circa solstitium æstivum anni 1639. reversus est, moxque *Florentiam* repetivit, ubi Serenissimo Principi *Ferdinando* secundo, magno Duci *Hetruriæ*, cui carmen parænetícum, paulò ante in *Alexandria* musis faventibus conditum, ut ultimos istos maris mediterranei recessus, Piratarum huc illuc myoparonibus triremibusque suis undique excurrentium infestationibus obnoxios, pacare vellet, inscripserat, gratus, & ab Aulicis ob ingenii & eruditionis, quas non ita pridem explicaverat, opes, & præcipuè ob felicissimum itineris *Ægyptiaci* successum, in honore erat habitus. Inter illos autem maximè coluit amicitiam illustris Viri, D. *Roberti Dudleii*, (qui in *Italiâ* communissimè Dux *Northumbriæ* nuncupabatur) plurima apud *Ferdinandum* pollentis gratia, & ab eodem amplis aucti reditibus, quo majori cultu titulum istum ementitum tueretur, studiisque Astronomiæ, Geographiæ, Artis Nauticæ, aliarumque Scientiarum, quas vasta mente complexus est, absque aliquo rei familiaris incommodo promovendis pertinaciùs incumberet. Cum illo frequentes de re literaria sermones miscuit *Gravius*, mora, quam in ista urbe pulcherrima fecerat, inde jucundiori reddita. Nescio, an sit adnotatu dignum, D. *Dudleium* coram retulisse, polum, diligenti observatione habita, refractionibusque & parallaxi juxta

methodum *Tychonianam* admissis, gradibus quadraginta tribus, & quadraginta sex minutis illic elevari. Post, relictâ *Florentiâ*, *Romam*, Reginam Urbium, remeavit, ibi quoque antehac observata novis curis recogniturus, & plura aliquot mensium morâ additurus. Sed desiderio revisendæ patriæ, hisce placidissimis speculationibus ac innocentissimis deliciis, quibus consuetudo cum Viris sapientibus eruditisque, in transmarinis regionibus contracta, studiosorum virtutis & literarum mentes perfundit, sæpe sæpius intercurrente, de reditu in *Angliam* cogitat, quò, nave in portu *Liburnensi* conscensa, & trajecto iterum freto *Herculeo*, æstate anni 1640. felix salvusque appulit, gratulationibus amicorum, qui longam tam chari capitis absentiam non sine anxio animi æstu tulere, tum *Londini*, tum *Oxonii*, exceptus.

Sed en fatalem quasi remoram ipsius studiis injectam, mentisque ardori frigus affusum! Tristis vidit, omnia turbari cœpisse: *Scotos* rebelles, impio fœdere contra clementissimum Regem sociatos, nuper, conscripto milite, *Angliam* invasisse, nec post *pacificationem*, inanissimis cavillationibus arreptis, diu quietos fore: quosdam è Proceribus *Anglis*, populari aura tumentes, malisque affectibus percitos & exacerbatos, novis quoque rebus studere: cives *Londinenses* aliosque, præstigiis Puritanorum à doctrina, fide, & ritibus Ecclesiæ *Anglicanæ* abalienatos, variisque terriculamentis extra se raptos delusosque, fremere, quasi illico de Religione Protestantium, ni vi armata ipsi vindicandæ succurreretur, actum esset: horrenda mendacia diabolicasque calumnias in optimum Regem, quasi Pontificiorum partibus favisset, legibusque, quas nemo unquam è Decessoribus aut solicitiùs aut sanctiùs coluit, conculcatis, ad imperium despoticum adspirasset, ubique sparsas: murmurationes inde excitatas, seditiososque tumultus passim grassari, cæteraque prænuntia & signa apertæ & non amplius celandæ rebellionis, quæ contra omne fas jusque divinum & humanum, sub fallacissimo religionis reformandæ juriumque populi *Anglicani* tuendorum prætextu, auspiciis Parlamentariis, protinus erupit: reverendissimum denique *Laudum* spurcissimis conviciis & criminationibus ab efferata plebe vilissimisque Ministellis, horrendi schismatis, quod adhuc luimus, auctoribus, qui clam in conventiculis suis latebrosis, mox ex sacris rostris ore impudentissimo classicum ad bellum hoc tanquam sacrum contra Regem Episcoposque ineundum publicè cecinissent, impactis primo impetitum; mox carceri addictum, & deinde conspirantibus Presbyteranis, *Anglis Scotisque*, utrisque infensissimis Ecclesiasticæ hierarchiæ osoribus, capite

te plexum, in quo maximum studiorum suorum præsidium collocaverat *Gravius:* hæc omnia ille, inquam, tristi oculo & anxia mente vidit, ut per hæc perturbatissima tempora de libris, quos meditatus est, in lucem producendis vix cogitare licuerit. Aliò animum avocabant pericula, quibus Regiarum partium, quas ille integerrima fide tuitus est, sequaces erant obnoxii. Cùm verò Rex *Carolus* cum exercitu *Oxonium*, ubi per tres quatuorve annos castra stativa habuit, & quo securitatis causa Regina, serenissimi Principes, *Carolus* & *Jacobus*, celsissimi Principes, *Rupertus* & *Mauritius*, ac Nobiles quamplurimi cum suis familiis à Parlamentariis copiis fugati, convolarunt, pervenisset, Academici, togas sagis militaribus commutantes, librisque abjectis, gladiis & sclopetis armati, pro Ecclesia *Anglicana*, pro religione, proque aris & focis strenuè dimicarunt, literarum studiis, quæ solis pace & otio aluntur, si non penitus cessantibus, saltem per hæc obstacula valdè imminutis ac intermissis.

Inter hosce bellicos tumultus vitam in suis ædibus *Oxoniensibus* mense Novembri 1643. explente viro doctissimo, *Joanne Bainbrigio*, Medicinæ Doctore, & Astronomiæ Professore *Saviliano*, non diu inter illustrissimos Dominos Electores, à D. *Savilio* constitutos, quotquot tum in Aula Regia aderant, maximis regni muneribus admoti, de substituendo Successore diu erat disceptatum. Illorum oculis penè quotidie intercurrebat *Gravius*, quo neminem, aut ob fidem intemeratam Regi servatam, aut ob universæ Matheseos peritiam, qui cathedram vacuam impleret, digniorem, unanimes judicarunt. Illum ab his nominatum & electum eodem mense ad præclarum istud munus Professorium, solenni more, juramentis juxta legum & statutorum Universitatis normam prius præstitis, admisit Vicecancellarius. Sed cùm flagrante rebellione proventus è latifundiis quotannis à colonis, ex rapinis & excursionibus militum plurimum damni passis, percipiendus valdè imminueretur, illius Amici à serenissimo Rege, qui τὸ ἀκριβοδίκαιον temperare, & mollius, quod æquum suadet, interpretari ex vi prærogativæ debitæ & à corona indivulsæ jure potuit, facultatem impetrarunt, ut jus istud in sodalitio *Mertonensi* olim acquisitum, & per tot annos productum, quo aliter post sex menses ex rigore statutorum *Savilianorum* fuisset exuendus, ipsi sartum tectum & illæsum constaret: quod quidam rigidissimi Censores, in rebus maximi momenti tum vitæ tum conscientiæ solutioris merito postulandi, nullo temporum discrimine, nulla circumstantiarum ratione habita, malè criminati sunt.

Cùm

Cùm ſermones inter Viros magni nominis & apud Regem auctoritatis de emendando Calendario Juliano familiari converſatione, quaſi animi laxandi cauſa, agitarentur, *Gravius*, poſthabitis cæteris, quibus iſti incommodo occurrendum eſſe olim putaverint, methodis, confuſionis vitandæ cauſa, & ut qualeſcunque lites, decem diebus ſimul exemptis, inde ex verſutia vitilitigatorum oriturae, tollerentur, propoſuit, ut nullus per quadraginta annos continuos, qui omnes forent æquabiles, biſſextilis dies intercalaretur. Conſilium iſtud, quod compendio deſcriptum exhibuit, (quale etiam *Gregorio* XIII. Pontifici Romano à quibuſdam eruditis Mathematicis olim proponebatur) Regi &
A. 1645. Conſiliariis mitè placuit: ſed res iſta longè alia tempora poſtulabat. Tum enim de vitâ & ſalute Regis & Regiæ familiæ, de tutela Eccleſiæ *Anglicanæ* & Academiarum, deque juribus fidelium ſubditorum tuendis contra rebelles & ſchiſmaticos agebatur, nec iſtiuſmodi minutiis vacare licebat. Sed ut rem paucis contraham: neque enim Annales aut Hiſtoriam iſtorum temporum ſcribo, quam hìc carptim & ὡς ἐν παρόδῳ attigi, quatenus inde vita *Gravii* elucidanda videbitur.

Poſtquam optimi Regis, Deo, ſummo rerum arbitro, *cujus judicia ſunt incomprehenſibilia, & viæ ininveſtigabiles*, ita permittente, copiæ militares in funeſtis præliis prope *Eboracum* & in Campis *Naſebeyenſibus* infeliciſſimè initis acciſæ & fractæ concidiſſent, nunquam poſteà inſtaurandæ, & ipſe Rex, alieno amictu indutus, noctu relicto *Oxonio*, ineunte Maio, A. 1646. ad ſuos *Scotos* (utinam ſuos! qui poſtea illum, numeratis pecuniis, confœderatis rebellibus perfidiſſimè tradiderunt) confugiſſet, Regii, provida & ſapienti cura, ne Bibliotheca *Bodleiana* Scholæ publicæ tormentis à vicino monte exploſis ſolo æquarentur, neve exercitus *Fairfaxianus*, è colluvie Sectarum conflatus, irruptione, quam interminati ſunt, facta, pro innato in bonas literas & Academiam odio, omnia ferro & igni miſcerent, cùm ne minima quidem Urbem ab obſidione liberandi ſpes affulſerit, illam, honeſtiſſimis, & quas viros bellica virtute præſtantes in iſtiuſmodi anguſtiis conſtitutos non dedecebat amplecti, conditionibus impetratis, invitiſſimi licèt, oppugnantibus 24. Junii 1646. dediderunt. De malis in Academicos certò caſuris, & penè imminentibus, non uno triſti omine erat augurandum. Senatores enim *Weſtmonaſterienſes*, quorum auctoramento, quod planè nullum erat incitati maleſani cives, in legiones & turmas diſpertiendi, ad arma furibundum in modum concurriſſent, cùm antea Eccleſiæ *Anglicanæ* liturgiâ, juriſdictione, & ritibus omnino everſis, & epiſcopa-

pa-

Digitized by Google

patu abrogato, in sacrum patrimonium involassent, ut sibi suisque sacrilega ista præda, insulsisque in rebus sacris innovationibus utendi fruendique securitatem præstarent, tandem de reformanda, si Dis placet, Academia *Oxoniensi* decretum, jam, captivo innocentissimo Rege, rerum potiti, condidere. Commissarii, quos *Visitatores* nuncupant, armatâ potestate instructi, *Oxonium* amandantur. Hi verò in imperatis faciendis neutiquam segnes, plurimos Collegiorum Præfectos, Professores, Socios, aliosque inferioris gradus, suis muneribus, ædibus, fundis contra omne jus exuunt: & quidem non sine insultatione & feritate maximâ: aliis sub custodia militum detentis, aliis carceribus mancipatis, aliis denique indictâ horâ tympani pulsu extra Academiam & Urbem exire jussis: aliter cum ipsis tanquam exploratoribus & malæ fidei in hostico suspectis militaribus pœnis agi oportere. Si interrogaverint Exteri, quale crimen, quam grande & atrox, hisce *Oxoniensibus*, (nec mitius fatum subiere *Cantabrigienses*) vera & solida pietate, Religionis Reformatæ juxta civilium & ecclesiasticarum legum normam sancitæ amore & zelo, morum probitate, & summa eruditione insignissimis & perquam venerandis, fuerit impactum, bona fide referam. Nolebant nimirum fidem Regi datam ejurare, & animas voluntario perjurio polluere: nolebant *solennis*, ut appellatur, *ligæ & fœderis*, quod erat perfidiæ & iniquitatis vinculum, articulis fictâ subscriptione assentiri: nolebant denique tyrannicam istam, quam arripuerant Rebelles, dominationem, & impiissima quæque facinora, contra Regem, *Unctum Domini*, contra Ecclesiam, & contra concives perpetrata, inhonestâ submissione approbare. Inter hosce egregios Viros, qui fortunas suas, libertatem, imò & vitam illibatæ fidei integræque conscientiæ paci postposuerint, eminuit *Gravius*, cui, ne in illum absque aliquo prætextu sævire viderentur, frivola quædam, putà de pecuniis in Collegii ærario repositis, ipso indicante & procurante, Regi, ferè ad summam inopiam redacto, qui fide interpositâ mutuo acceperat, cum fœnore redditurus, traditis; de familiari conversatione cum quibusdam Sacerdotibus, qui Reginæ in isto Collegio degenti erant à sacris, eo nimirum, quod unum aut alterum convivio exceperit, & Bibliothecam subinde intrandi studiorum causâ dederit licentiam, habitâ: de litibus cum *Brento* Custode, ob læsam fidem Regi debitam ejecto, & cum Consociis Presbyteranæ factionis, mox in castris Parlamentariis transfugis, non ita pridem agitatis, & ejusmodi, objecere, ut mirandum sit, hosce Censores suæ stultitiæ & futilitatis pariter ac nequitiæ nullatenus puduisse. A. 1648.

Rebus post *Oxonii*, jam inde Presbyteranis, Independentibus, cæterisque Sectariis oppleti, deditionem maximè deploratis, ad amoliendam animi ægritudinem *Londinum* profectus est *Gravius*, libris edendis tunc admodum intentus: quos hic juxta seriem temporis, quo editi erant singillatim recensebo, additis interspersisque subinde quibusdam observationibus, quæ singulorum argumentis explicandis & illustrandis forsan non inutiles parumve necessariæ videbuntur.

I. *Pyramidographia, sive Descriptio Pyramidum in Ægypto.* Londini 1646. in 8°. Anglicè.

Libellus hic verè aureus ab omnibus, qui literaturam politiorem studiumque Antiquitatum *Ægyptiacarum* excoluere, erat impensè expetitus, summoque cum applausu exceptus. Hunc nemini inscribendum voluit, utpote verè magno Archiepiscopo, D. *Laudo*, funesta morte perquam nefariè multato, cui, honoris, observantiæ, & gratitudinis causâ, illum, ut puto, destinaverat. Antequam verò summa hujus præclarissimi libri, in quo multa curiosa quidem, & *Europæis* antea planè incognita continentur, capita in breve compendium retulero, Lectorem præmonendum duco, doctissimum *Gravium* solas tres istas celebriores Pyramidas in arenosis *Libyæ* solitudinibus ad occidentale *Nili* littus collocatas, & à Veterum *Memphi* quatuor aut quinque milliaribus dissitas, quarum meminere *Herodotus*, *Diodorus Siculus*, *Strabo*, *Plinius*, *Mela*, aliique, in hoc Opere describendas suscepisse. Multæ enim aliæ in ista inculta sterilique planitie hinc inde longa à se invicem intercapedine, prout, si mihi *Ægyptum* nunquam ingresso conjecturam interponere cum venia liceat, saxum, cui imminent, permittebat, (neque enim positura & situs alia ratio videtur) disjunctæ hodie quoque comparent: admirandi quoque operis, licet minores, si unicam ad austrum paulò occidentem versus inclinantem, magis introrsum, viginti millium passuum intervallo, conditam excipiamus, quæ maximæ harum trium meritò æquiparanda, omni memoria perquam digna videtur. Hanc vero cæterasque omnes, infra viginti, (neque enim plures oculis undiquaque vagantibus ac circumrotatis numerare potuit) à longinquo intueri contentus, tempus, ingenium, & industriam solis his tribus explorandis impendebat. De harum præcipuè aliarumque, quas vetustas absorpsit, conditoribus, ex *Græcis*, *Latinisque* vetustioris ævi, item ex *Arabicis* Scriptoribus (hi enim omnes de illis, quas in *Libyca* solitudine, qua ad austrum terminatur *Ægyptus*, hodie

die exstare dixit, si non prorsus silent, saltem parcissimè loqui videntur) primo agit: mox de tempore, quo erant conditæ, interspersis multis de Regum *Ægyptiacorum* chronologia, de *Josephi* & *Mosis* temporibus, de *Israelitarum* exitu ex *Ægypto*, Regumque *Judaïcorum* à jactis templi *Solomonici* primis fundamentis ad usque excidium ab *Assyriis* invectum successione, ex Scriptorum Gentilium historiis illustrata, reliquisque cognati argumenti, ut inde plausibilioribus conjecturis ductus, sententiam suam in assignandis dynastiis, quando stupendæ istæ moles primùm erigerentur, hac de re, si non omnino certam, saltem quæ minus à vero abest, firmaret. Demum, veram causam finemque, quam in exstruendis hisce pyramidibus sibi proposuerint Reges *Ægyptiaci*, subtili ingenio rimatur. Neutiquam verò vana futilisque hæc disquisitio & cura haberi debet, imò potius perquam digna visa est, quæ à tanto Viro sedulò exerceretur. Nemo enim harum rerum paulò intelligentior facilè *Plinio* concesserit, hanc *Regum pecuniæ otiosam ac stultam ostentationem fuisse*, multò minus illos laboriosas millies millium subditorum manus pro sapientia sua ac securiùs dominandi studio conduxisse, ne si otiarentur, sibique solis domi in urbibus oppidisque vacarent, *gens* utpote *levis*, *pendula*, *& ad omnia famæ momenta volitans*, ut de *Ægyptiis* sui temporis loquitur *Hadrianus* Imperator in epistola ad *Servianum* Consulem apud *Vopiscum* in *Saturnino*, excusso servitutis jugo, turbatisque rebus, tumultus ac seditiones cierent, quasi non aliter vi, armis, disciplina, aut legibus in ordinem fuissent cogendi. Sed commenta hæc inania, mero inter recitandum spiritu difflanda, nulla refutatione egent. Rectiùs ergo plerique omnes Scriptores, tum *Græci* tum *Arabes*, hæc esse sepulchralia Regum & Reginarum *Ægypti* monimenta, quæ vivi facienda curarunt, ut in illis repositi, immortale decus sibi suisque conciliarent. Sed hæc vulgaria mentis parùm attentæ inque profunda rerum haud penetrantis cogitata neutiquam placuere *Gravio*, qui ex *Ægyptiorum* Theologia ostendit, juxta hos animam non alio transituram, quamdiu corpus ossibus & carne integrum, & à mucore, vermibus, putredine intactum perduraverit, indeque, ut perpetuo & indivulso nexu sibi invicem hi duo comites adhæreant, morem istum condiendi cadavera originem duxisse videri. Hanc mortuos medicandi methodum artemque, quæ *Ægyptiorum* peculiaris erat, juxta *Herodotum* & *Diodorum* fusè explicat *Gravius*, additis doctissimis Commentariolis, in quibus quoque de idolis seu imagunculis diversæ materiæ, de istis medicaminibus, de fasciis, de pani-

niculis linteis, de characteribus sacris sive figuris hieroglyphicis, & de sandapilis suo more doctè & solerter disserit. Veruntamen nil miri est, quod *Ægyptii*, & potissimùm Reges Magnatesque, hac superstitione imbuti, &, ne aliqua labes, qua corporis integri compages corrumpi posset, maximè caventes, ejusmodi conditoria, quæ regii nominis gloriæ & majestati aliquatenus responderent, exstruxissent, ut in omnem posteritatem, quasi extra vim fati temporumque vicissitudines posita, permanerent; nec minor aliorum, licèt gradu longè inferiorum, mentibus, tum corpora simili conditura ab omni marcore & vitio integra conservandi, tum domicilia in hypogæis sive cryptis, quas Christiani nuncupant *Mumias*, in eadem solitudine excavatis ab omni violentia muniendi insidebat parilis solicitudo. Quod verò ad figuram Pyramidalem, quâ surgunt constantque istæ moles, spectat, de illa multæ apud *Pierium* exstant putidæ hariolationes ex illius proprietatibus desumptæ, quasi sacra quædam religionis & Philosophiæ arcana in se continuissent: quas tamen vel maximè religiosus ipsis conditoribus nunquam in mentem venisse certa fide juraverit. Hisce rejectis, *Gravius*, unam & alteram conjecturam, ingenio suo usus, substituit, hoc modo illud ab *Ægyptiacis* Regibus ordinari & fieri, vel quod ejusmodi structuras, contractis nimirum diminutisque, donec in angusto fastigio conicè desinant, lateribus, superincumbentibus saxis minus premi, minusque pluviis faciliùs inde defluentibus obnoxias fore putaverint, vel quod infanda idolomania occæcati, quædam Numina ab ipsis culta, aliarum gentium, quæ columnas & obeliscos Dis suis dedicarunt, ritu, ita repræsentari voluerint. Sed mihi longè simplicior ratio assignanda videtur, hoc figuræ genus, citra qualecunque mysterium, quod aut pro mentis solertia, aut pro fingendi libidine aliqui excogitaverint, juxta proportiones Geometricas adaptatum, cæteris omnibus ab Architectis matura deliberatione antepositum fuisse, tum ut ampliori area à quadrata base occupata, ab omni latere moles, pulchrior inde paribus angulis exsurgens, à longinquo videretur, tum præcipuè, quod, cùm esset prodigiosæ altitudinis, illa non nisi lateribus sibi invicem sensim inclinatis probè sustentari potuisset. Sed judicent, prout lubet, peritiores.

Cùm verò ex fide & auctoritate veterum Historicorum & rei ipsius veritate, quam oculati testes, inspectis in interiori recessu subtus dispositis conclavibus, firmarunt, has celeberrimas substructiones Regum sepulturis destinatas fuisse omnibus hactenus sit persuasissimum,

mum, unicus repertus fuit (a) *Hervartus*, qui solus hac ex parte sibi sapere visus, omni antiquitate spreta, Pyramidas ad reprimendas *Nili* eluviones, ne fœcundæ illius aquæ ab agris fertilibus, aliter ingens damnum passuris, in arenosum illud solum, cui inædificantur, impetu suo ferrentur, illic exstructas fuisse contendit. Sed num cuiquam credibile videbitur, Pyramidas vice aggerum exundantibus undis oppositas objectasque fuisse, & in illis exstruendis Reges *Ægyptiacos* hunc solum in finem, qui absque istis immodicis sumptibus facilè obtineri potuit, regni opes exhausisse? unde ista relinquitur inter pyramidas & alveum intercapedo? cùm prope ripas continua pilarum aut tumulorum terræ saxis munitorum series faciliori opera melius successisset. Sed quo pacto præstabit, aquas unquam eo usque cucurrisse? unde fit, quod nulla aquarum in istis intermediis relictisque solitudinis *Libycæ* spatiis, ubi liber patet ingressus, huc usque fiat inundatio? Ita nimirum immodicus iste novarum opinionum amor viros doctos interdum extra se solet abripere, ut judicio sobrio in erroribus suis, nimio calore conceptis temereque effusis, castigandis uti neque possint neque velint. Sed reprimo me, & ad *Gravium* redeo.

Præmissis hisce dissertationibus, ad distinctam harum trium Pyramidum sciographiam & descriptionem, quod erat præcipuum hujus Opusculi institutum, summa industria, ingenio, & solertia prosequitur, cujus nullam deflorationem hìc dabo: quicquid enim spectat ad singulorum laterum à base quadrata, triangulis pari intervallo mutuo propendentibus, surgentium in longum extensionem: summi fastigii altitudinem, illiusque latitudinem: (neque in puncto, Pyramidum Mathematicarum ritu, terminatur) graduum mensuras, & inter se intercapedinem non semper æqualem: crassitiem lapidum politorum, ex quibus singuli consistunt: internas maximæ Pyramidis cavitates & partitiones, de quibus aut penitus silent, aut parcissimè loquuntur veteres *Græci Latini*que Scriptores, superstitione & metu impediti, ne arcana ista mortuorum conditoria, aut ingressu, aut propalatis in vulgus narrationibus, temerare viderentur: vestibulum, vias omnes quasi cuniculares, illarumque varios descensus & ascensus: porticus, puteos, cameras seu cryptas arcuatas, cum illarum pavimentis, parietum incrustationibus, & lacunaribus: & præcipuè illam maximè insignem, arcam ex inte-

Ccc 3.

(a) *Joannes Fridericus Hervartus* in admirandis ethnicæ Theologiæ mysteriis propalatis. cap. XXI. *Ingolstadii* 1623. 4°.

tegro marmore excavatam, in quâ Regis *Cheopis* corpus recondebatur, continentem: diversas marmoris species: cameras ex rupe excisas, juxta duo latera secundæ pyramidis parallelis lineis procurrentes, denique quibus modis, quali arte, quibus machinis ferramentisque saxa tam vastæ molis gravitatisque ad tantam altitudinem erigi potuerint: hæc omnia, inquam, aliaque curioso eruditoque Lectori perpendenda relicturus. *Gravianam* hanc descriptionem Gallicè versam primo magnæ suæ Itinerariorum & Observationum tum mari tum terra factarum Collectionis tomo, V. V. Cl. *Hacluiti* & *Purchassii* nostratium industriam sapienter æmulatus, præfigendam voluit D. *Thevenotus.* Dolendum sane est, doctissimum Auctorem praeclarissimum hoc Opusculum & alterum, de quo mox dicturus sum, vel auro contra æstimandum, Latinè non edidisse, aut neminem saltem publicæ utilitatis studiosum operam vicariam hac ex parte hactenus præstitisse. Ne verò desideratissimo hoc Opere usque destituatur cultior *Europa*, fortasse ipse tandem aliquando curabo: neque enim quicquam certi, in re licèt levicula & haud magni laboris, ausim promittere, cùm per ætatem, per valetudinem, per avaritiam & μικροψυχίαν Bibliopolarum, per denique funesta, quibuscum mihi confligendum est, tempora id quidem vix liceat.

Tantum in genere & summatim dicam, *Gravium* omnibus Scriptoribus, (ne Antiquis quidem exceptis) qui ipsum præcessere, & qui jam per sexaginta annos secuti sunt, palmam, quamplurimis, quæ aut neglecta aut inobservata antea latuissent, in lucem productis, novo ingenii ac solertiæ exemplo omnibus in longinquas regiones, naturæ aut artis humanæque industriæ admiranda invisendi causâ, profecturis proposito, hac ex parte præripuisse.

Non hîc celandum arbitror, Virum quendam doctissimum, quem honoris causâ non nomino, mox post editam *Pyramidographiam*, breves in illam animadversiones, in quibus observationes *Gravianas* reddere incertas, illarumque fidem, quasi aut instrumenta aliquatenus laborassent, aut circumstantiis, quas summa accuratio exegerit, omissis, non rectè fuissent applicita, in dubium vocare magno nisu contendebat, scripsisse. Has quidem cavillationes, quas apud me habeo, non quidem indoctas, sed planè injustas fuisse audacter pronunciabo: quas Animadversori, in Amici famam hinc apud omnes meritò crescentem invidè grassanti, excidere potuisse obstupescerem, nisi ex conjecturis haud incertis, ex istorum temporum historia depromendis, mihi penè constitisset, illum ex ambita dignitate, qua exciderat, & cui procurandæ opem

opem ſuam, in alterum animo inclinatiori, denegaverat *Gravius*, hanc injuriam ſive gratiam malè repenſam, ut putavit, ulciſci voluiſſe. *Gravius* verò hac cenſura ſive provocatus ſive expergefactus, librum ſuum ſeriò & accuratè denuo recognovit, & quidem limis quaſi oculis & acri judicio, ipſe quoque in proprios errores, ſi qui fortè ex feſtinatione irrepſiſſent, animadverſurus: excuſſiſque pugillaribus, comperto ex calculis ſæpe in ſe ductis reductiſque, ſe maximæ pyramidi altitudinem juſto minorem aſſignaſſe, cæteris omnibus manentibus immutatis, tandem iſtam pyramidem ad quadringentos nonaginta novem pedes aſſurgere pro certo ſtatuit: quod ex literis illius hac de re ad V. Cl. D. *Carolum Scarburgum*, inſignem quoque Mathematicum, conſcriptis, & à me poſtea edendis, enucleatiùs patebit.

II. *Syntagma de Pede Romano & Denario, ex quibus, tanquam ex duobus principiis, menſura & pondera Antiquorum deduci poſſint.* Londini 1647. 8º. Viro celebratiſſimi nominis, *Joanni Seldeno*, honoris, obſervantiæ, & amicitiæ causâ inſcriptum.

Si libellus hic ſolus ſuperfuiſſet, ab Auctore editus, harum rerum periti idoneique judices inde ſagaciſſimum illius ingenium mirabilemque in antiquitatibus indagandis ſubtilitatem ac ſolertiam & certò explorare & rectè æſtimare potuiſſent. Ille verò, cùm re ſapienti cura ſagacique animo penſitata comperiſſet, certam conſtantemque eſſe inter menſuras & pondera analogiam, & juſta comparatione habita, utraque ſimul poſſe patefieri & indicari, hac ratione (neque enim aliam aut certiorem aut faciliorem excogitare licet) illa omnia priſtinæ integritati reſtituturus, authenticas originaleſque menſuras & pondera, quotquot *Romæ* alibique in celebrioribus *Italiæ* urbibus à *Gotthorum Vandalorum*que barbarie & ab edacitate temporis integra & inviolata manſiſſent, propriis oculis intueri & diligenti manu verſare impendiò voluit. Nec id temerè fecit; licèt ante illum quidam inſignes Mathematici & Antiquarii idem quoque feciſſent, cùm levis inter illos interceſſerit diſcordia. Ideo inſtrumentis accuratiſſimè fabrefactis inſtructus, pedes in monimentis, tum *Statili*, tum *Coſſutii* in hortis *Colotianis*, repræſentatos, multoſque alios ex ruderibus *Romæ* effoſſos: item antiquas ſtructuras ſumma elegantia & arte olim ab optimis architecturæ magiſtris conditas, puta Capitolium, *Veſpaſiani* Amphitheatrum, *Titi*, *Severi*, & *Conſtantini* magni Arcus Triumphales, & præcipuè Pantheon *Marci Agrippæ*: ipſiſſimum *Veſpaſiani* congium, & decempedas apud *Terracinam*, Veterum

rum *Anxur*, in rupe excelsa prope mare secus viam *Appiam*, juxta seriem numerorum decupla proportione continuatam, characteribus pene cubitalibus descriptas, sedulò examinavit. Quibus omnibus exploratis, *Colotianum* istum esse verum antiquorum *Romanorum* pedem, multis argumentis prolatis statuit. Huic Dissertationi duplicem tabellam, qua pes, tum *Romanus* tum *Anglicanus*, cum variis aliarum Gentium mensuris comparatur, in fine addendam curavit.

In altera, omnem antiquorum ponderum rationem à Denario pari judicio exquirit, præmissis de ejusdem valore, quatenus nummus erat apud *Romanos* in commerciis instituendis usus communissimi, doctis observationibus: quapropter centenos hosce denarios argenteos, tam Consulares, quam Cæsareos in ista longa variaque seculorum successione ad usque *Justinianum* (post cujus obitum barbararum Gentium, quas *Scandinavia* cæteræque regiones Septentrionales immensis ferè copiis effudissent, colluvies universam propemodum *Europam* inundaverat) signatos, item quinarios seu victoriatos, aureorum ingentem vim, nummos *Græcorum*, præsertim *Atheniensium*, puta stateras aureos, tetradrachmas drachmas, cum suis minutioribus partibus: siclos *Ebræorum*, uncias denique & libras æneas exactissimâ bilance, vel octogesima grani parte ad oculum deprimendâ, trutinavit, inde pretium & valorem nummorum antiquorum, quorum sola in libris, rebus ipsis publicis eversis deletisque nomenclatura superest, justa proportione collecturus: addita quoque tabella, in quâ aliarum Gentium pondera, & aurea & argentea, ad modulum denarii constituuntur.

Ut verò in omnem posteritatem ipsa mensurarum, quæ hodie apud nos obtinent, veritas & certitudo absque aliquo detrimento integra & intemerata derivari possit, optimam eas cum antiquissimorum & celeberrimorum monimentorum, quæ hactenus per tot secula perduraverint, & fortè in omne ævum, donec pereunte mundo universa rerum dissolvatur compages, sint duratura, partibus quibusdam insignioribus, (cujusmodi sunt primæ & maximæ *Ægyptiacarum* Pyramidum, quæ magis ad orientem vergit, linea, post ostium quadrati descensus, ex duorum politorum lapidum junctura supra procurrens: basis columnæ ordinis *Corinthiaci*, non procul ab *Alexandria*, versus austrum: rupes illa, quam superiùs memoravi, ad *Terracinam*, *Tyrrheno* mari imminens; porta Panthei *Agrippæ*: & denique porta sancta basilicæ S. *Petri Romæ*) comparandi, indeque ad certissimam ponderum explorationem vas cubicæ figuræ, juxta proportiones in tabella proposita assignatas,

ef-

Digitized by Google

effingendi methodum excogitavit. In extrema appendice observationes quasdam, ex longo rerum & frequenti antiquorum numismatum pensitatione collectas, de statuendis hodiernorum nummorum valoribus, dum inter se, pro moribus collybistarum hujus seculi, comparantur, proponit, quæ tum Antiquariis, tum iis, qui in longinquas regiones peregrinantur, magni usus forent. Ex hoc compendio, ineleganti licèt, & valde imperfecto, quod non invitus fateor, Exteris, *Anglicano* idiomati minimè assuetis, quorum præcipuè in gratiam hanc memoriam scribo, qualequale de hujus doctissimæ lucubrationis excellentia & utilitate judicium formare licebit.

III. *CL. V.* Joannis Bainbrigii *Canicularia: unà cum demonstratione ortus Sirii heliaci pro parallelo inferioris Ægyptii. Auctore Joanne Gravio.* Oxoniæ. 1648. 8o.

Tractatulum hunc, quem doctissimus *Bainbrigius* infandi belli furoribus eo usque impeditus, donec morte opprimeretur, præcipua sui parte imperfectum reliquerat, rogatu quoque reverendissimi *Usserii Armachani*, qui id prius *Bainbrigium* rogaverat, cum supplemento ad argumentum istud absolvendum perquam necessario, ut Amici sui & in Astronomiæ cathedra Decessoris famæ & memoriæ litaretur, edendum curavit: occasione justa inde arrepta Virum eruditissimum, *Georgium Entum*, M. D. postea celeberrimi Medicorum *Londinensium* Collegii Præsidem, & dignitate equestri merito suo insignitum, prævia epistola compellandi. Eximia utriusque virtus & summa eruditio *Patavii* primum illos arctis veræ amicitiæ nexibus conjunxerat, quam in *Angliam* reduces mutuis amoris & benevolentiæ officiis deinde foverunt. Nemo autem, ut id obiter, nec tamen prorsus extra scopum, hìc interseram, amicitias, cum magnis Viris initas, aut religiosiùs coluit, aut justiùs & honorificentiùs æstimavit, quàm *Gravius* noster, qui tot præclara nomina suis libris, non ex vanæ ostentationis aut stultæ ambitionis vitio, sed religionis studio & grati memorisque animi sensu ductus, tanquam debitum istiusmodi pro variis rerum momentis, aut venerationis, aut observantiæ, aut affectus causa, *μνημόσυνον*, sive Patronis sive familiaribus Amicis dedicatum, præfigi pro more voluit, hac pietate, hoc morum candore pariter ac doctrina posteritati non parùm commendandus.

Accesserunt *Insigniorum aliquot stellarum longitudines & latitudines ex Astronomicis observationibus* Ulug Beigi, Tamerlanis *magni nepotis.*

Illas verò, ad principium anni 841. Hegiræ accommodatas, ad calcem hujus libelli adjicere placuit, tum ut iste in paulo majorem concinnioremque molem inde exsurgeret, tum ut Astronomis *Europæis* exhiberetur specimen integri operis, quod molitus est & absolvit: de quo inferius agam.

IV. *Elementa linguæ Persicæ.* Londini 1649. 4o. vel potius 1648. Typographus enim, ut puto, pro more non modicam anni partem anticipavit, ut gratia novitatis ipsi libro constaret magis. Hæc, facili justaque methodo tradita, olim suasu & rogatu D. *Seldeni*, cui inscribuntur, ante susceptum in *Orientem* iter conscripsit *Gravius*, eodem, ut videtur, tempore, quo V. Cl. *Ludovicus de Dieu* ejusdem linguæ rudimenta condidisset, utrisque simul, licèt consiliis hac de re non invicem communicatis, auspicatò conspirantibus, ut studiosis prodessent, ne, cùm expeditus facilisque ex ingenti Grammaticarum copia ad perfectam linguæ *Arabicæ* cognitionem pateret aditus, omnem viam, quà ad thesauros literarios in *Perside* latentes erat penetrandum, salebris objectisque scopulis vix superandis adhuc obseptam esse amplius quererentur. Ab hisce autem institutionibus non alienum, nec professioni Scientiæ Astronomicæ, quam, licèt à publico illius docendæ munere abdicatus, ex scriptis *Orientalium* illustrandam susceperat, incongruum putavit, si ibi adderetur.

Anonymus Persa de siglis Arabum & Persarum Astronomicis: Quarum in eorundem Tabulis Astronomicis frequentissimus & penè necessarius est usus. Hujus commentationem, quam *Constantinopoli* comparaverat, annotatiunculis oppidò eruditis in marginem conjectis auctam, nobilissimo & eruditissimo Viro, D. *Claudio Hardy*, qui etiam, dum *Parisiis* ageret *Gravius*, ut, quod D. *Seldenus* domi fecisset, ejusdem Linguæ institutiones adornare scriptisque mandare vellet, hortatus est, in perpetuam veteris amicitiæ memoriam dicavit.

V. *Epochæ celebriores, Astronomis, Historicis, Chronologis, Chataiorum, Syro-Græcorum, Arabum, Persarum, Chorasmiorum, usitatæ, ex traditione* Ulug Beigi, *Indiæ citra extraque Gangem Principis.* Persicè & Latinè, *Londini* 1650. 4o.

Liber *Europæis* hactenus incognitus, recondita *Orientalium* eruditione plurimùm refertus: muniisque dignum, quod serenissimæ invictissimæque *Venetorum* Reipublicæ offerretur: cujus laudes ibi post magnificam

cam Inscriptionem elegantissimo carmine celebrat *Gravius*. Ut verò istæ epochæ, quarum assiduo usu & tractatione innumeri errores, in libris nostrorum hominum Chronologicis scatentes, emendati possint, faciliùs intelligerentur, illas ad periodum *Julianam* & epocham *Christi* vulgarem *Dionysianam* in annis expansis sive tabulis continua serie à primo Hegiræ anno sive *Christi* sexcentesimo vicesimo secundo usque ad annum istius æræ *Mohammedanæ* millesimum quadringentesimum septuagesimum, h. e. æræ Christianæ bis millesimum quadragesimum septimum, ingenti cum labore, summaque accuratione compositis constructisque reduxit: addita tabularum praxi, lemmatibus exemplisque congruis illustrata. Sequitur

Chorasmiæ & Mawaralnahræ, *hoc est*, *regionum extra fluvium* Oxum, *descriptio: ex tabulis* Abulfedæ Ismaelis, *Principis* Hamah: quam reverendissimo Præsuli, *Jacobo Usserio*, Archiepiscopo *Armachano*, sacratam esse voluit. Hasce verò tabulas Geographicas, mira diligentia summaque fide cum quinque exemplaribus manuscriptis collatas, tanquam portionem exiguam, licèt non contemnendam, imò magni faciendam, hac de causa edidit, ut regionum istarum urbes ibi descriptæ, *Græcis* verò *Latinis*que Scriptoribus, sive antiquis sive recentioribus, pleraque ex parte ignotæ, meliùs paterent, indeque de integri operis excellentia & utilitate certiùs judicaretur.

VI. *Astronomica quædam ex traditione* Shah Cholgii Persæ: *una cum hypothesibus Planetarum*, *& cum excerptis quibusdam ex* Alfergani *elementis Astronomicis*, *&* Ali Kushgii *de terræ magnitudine & sphærarum cœlestium à terra distantiis*. Londini. 1652. 4o. Inscripsit Viro nobilissimo, *Joanni Marshamo*, tum ut hoc monimentum sinceri affectus illibatæque amicitiæ, cum illo in istis calamitosis patriæque maximè funestis temporibus initæ, posteritati relinqueret, tum ut hac quoque ex parte eidem parem gratiam referret, qui *Diatribam Chronologicam* sub *Gravii*, doctissimi sui Amici, nomine in lucem prodire, ipsius consilio importunisque precibus, ut id faceret, inductus, ante triennium permisit. Liber iste Astronomiæ studiosis valdè utilis, qui prima Matheseos elementa, originesque, & significatus vocum, magni & frequentissimi in explicandis *Ptolemæi*, quas *Indi*, *Persæ*, *Arabes*que sequuntur, hypothesibus, usus, clarè pandit.

Adduntur

Binæ Tabulæ Geographicæ, *una* Nassir Eddini Persæ, *altera* Ulug Bei-

gi Tatari: Viris doctissimis *Edwardo Pocockio*, & *Thomæ Gravio*, fratri suo, dedicatæ. Hæ nimirum tabulæ civitatum, earum præsertim, quæ in remotissimis *Asiæ* regionibus, ubi *Græci* vix unquam penetraverint, sitæ sunt, longitudinem ab *Insulis Fortunatis*, solenni *Arabum Persarum*que ritu, numeratam, & latitudinem ab Æquatore repræsentant referuntque, singulis climate assignato.

Cùm pridem *Constantinopoli* libellum, à *Roberto Withersio Anglo* conscriptum, *de Palatio Imperatoris, iisque omnibus intra septum istud Regium conclusis, & illorum muneribus* accepisset, non indignum judicavit, qui communi luce *Londini* 1650. donaretur, utpote in quo, ut ille in nuncupatoria ad V. Cl. *Georgium Tookium* epistolâ testatur, multa arcana & argumenti perquam curiosi, quæ in libris, qualicunque lingua *Occidentali*, quantùm scivisset, antè editis, frustra quæsieris, ubivis occurrunt.

De reliquis *Gravianæ* eruditionis monimentis, quæ aut absolvit, aut imperfecta reliquit, (semper enim quippiam grande, inusitatum, & ingenio suo & sapientia dignum pertinaci studio molitus est) hoc in loco ut paucis agam, non inconcinnum videbitur.

VII. *Lemmata* Archimedis *apud* Græcos *&* Latinos *jam pridem desiderata è vetusto codice manuscripto* Arabico *à* Joanne Gravio *traducta* (a), *& cum* Arabum *Scholiis publicata.* Hæc edidit, & suis animadversionibus correxit & illustravit in *Miscellaneis* suis V. Cl. *Samuel Forsterus*, Astronomiæ in Collegio *Greshamensi* Professor, *Londini* 1659. *folio.*

VIII. *De modo pullos ex ovis in fornacibus lento & moderato igni calescentibus apud* Kahirenses *excludendi.* Schedam hanc in Actis Philosophicis pro mensibus *Januario* & *Februario* A. 1677. juxta computum *Anglicanum* excusam, Regiæ Societati, una cum figuris, impertitus est Vir doctissimus, D. *Georgius Entus*. Fortasse ad hoc peculiare *Ægyptiorum* sive institutum sive praxin (si tantam præ se ferre possit antiquitatem: neque enim id acriter contendam) alludit *Hadrianus* Imperator in epistola prælaudata ad *Servianum* Consulem, de iis ita loquens: *Nihil illis opto, nisi ut suis pullis alantur: quos quemadmodum fœcundant*, pu-

(a) Vide epistolam *Gravii* ad *Jacobum Usserium Armachanum*, Epist. CCXL. in *Sylloge*. pag. 509.

Digitized by Google

pudet dicere. Hæc autem olim obſervarunt *Ariſtoteles* Hiſtoriæ Animalium lib. VI. capite ſecundo, & *Diodorus Siculus* Antiquit. lib. II. Huc enim certiſſimè alludit. V. *Bellonium* in Obſervationum libro ſecundo, cap. 31.

IX. *Epiſtola de latitudinibus* Conſtantinopoleos & Rhodi, *ad reverendiſſimum* Uſſerium Armachanum *directa:* ubi multa præclara de cœleſtibus cognati argumenti tum *Græcorum* tum *Arabum* obſervationibus habentur. Hanc olim è ſchedis *Uſſerianis* depromptam iiſdem Actis pro menſe Decembri A. 1685. inſerendam curavi.

Libri, quos prælo paravit, hi ſunt:

I. *Tabula integra longitudinis & latitudinis ſtellarum fixarum juxta* Ulug Beigi *obſervationes:* quas cum quinque manuſcriptis codicibus, ut quàm emendatiſſimè (ſic enim planè ſtatuebat) in publicam exirent lucem, diligenter contulerat. Cui operi nemo magis idoneus digniorve illo erat habitus aut habendus; utpote, qui præter linguarum *Arabicæ* & *Perſicæ*, quam adeptus eſt, cognitionem, in rimandis *Uraniæ* arcanis ſtelliſque obſervandis tum in *Ægypto* tum in *Anglia* aſſiduè verſabatur. Librum hunc, tanquam ſacrum pretioſumque depoſitum, apud D. *Uſſerium Armachanum* reliquit. Eaſdem verò obſervationes univerſas poſtea, D. *Thomas Hydus*, linguarum *Orientalium* callentiſſimus, tanquam opus novum & à nemine attentatum aggreſſus, omnino neſcius, *Gravium* totum id abſolviſſe, verſione ſua *Latina* donatas commentariiſque illuſtratas, D. *Sethi Wardi*, tunc temporis *Exonienſis*, & pòſt *Sariſberienſis* Epiſcopi, qui *Gravio* noſtro, ob fidem erga Sereniſſimum Regem *Carolum* I. beatiſſimæ memoriæ ſervatam, munere iſto publico, ut ſupra dixi, à Parlamentariis Viſitatoribus exuto, ſucceſſiſſet, rogatu & auſpiciis, *Oxonii* A. 1665. edi curavit.

II. Paratam quoque habuit *Gravius* verſionem *Georgii Chryſococcæ* ex manuſcriptis *Perſicis Græcè* factam, prout repererat in codice MS. in archivis *Baroccianis* Bibliothecæ *Bodleianæ:* tum tabellam longitudines & latitudines ſtellarum inſignium XXV. continentem: tum alteram ſive Κανόνιον τȣ̃ μήκȣς καὶ πλάτȣς τῶν ἐπισήμων πόλεων. Eaſdem Vir optimus & magnum *Galliæ* lumen, *Iſmael Bullialdus*, (cujus erga me benignitatem dum ante viginti tres annos paucis ſeptimanis *Pariſiis* agerem, grata mente recolo) in appendice ad Aſtronomiam Philolaicam, *Pari-*

Digitized by Google

ſiis 1645. publicavit. Variantes lectiones à *Gravio* in codicis ſui collati cum impreſſo margine adnotatas memini me olim vidiſſe.

III. *Deſcriptio Peninſulæ Arabicæ ex* Abulfeda, *cum deſcriptione maris Perſici & Rubri.* Arabicè & Latinè. *Ejuſdem Deſcriptio ex* Ptolemæo. Græcè & Latinè. Addit *Gravius*, Græca *ſunt è codice MS. clariſſimi doctiſſimique Viri, D.* Seldeni. Latina *à* Gerardo Mercatore *edita ſunt, & nonnullis in locis ope codicis MS.* Palatini *à* P. Bertio *caſtigata. Numeri Græci in editione* Bertiana, *quæ optima cenſetur, depravatiſſimè leguntur.* Hæc edere ſtatuebat A. 1645. ſed inteſtina bella omninò interceſſerunt. Exemplum iſtud propria illius manu deſcriptum, apudque fratrem ſuum doctiſſimum, *Thomam Gravium*, relictum una cum aliis hujus codicibus MSS. pecuniis ſuis redemit Academia *Oxonienſis*, inque Bibliotheca publica reponi curavit.

IV. *Narratio Geographica de montibus terræ juxta* Arabes *ex* Abulfeda; Anglicè: in qua de marmoribus rubri coloris, maculis candidis nigriſque intermiſti, prope montem *Sinam* effoſſis, quædam præclaræ obſervationes. Peregrinantibus aut non ſatis obviæ, aut præ faſtidio & imperitia neglectæ, inſeruntur.

V. *De* Tataris *ſeu* Mogolenſibus, èx *Teixera Hiſpano*, qui plurima ex *Emircondo Perſâ* mutuatus eſt; cum ejuſdem compendiaria præcipuarum in *Perſide* regionum deſcriptione: *Anglicè.*

VI. *Commentarii in Epochas* ſupra memoratas, neſcio quo infelici caſu in iſta editione omiſſi. Horum enim mentionem facit in titulo libri, & ad eoſdem poſt tabulas Chronologicas Lectorem remittit de emboliſmo *Perſico* & *Gelalæo* diligentiùs inquiſiturum. An perierint, nec ne, penitus ignoro: neque enim illos in ſchedis *Gravianis* aut *Uſſerianis* reperire hactenus contigit.

VII. *Verſio integra tabularum Geographicarum* Abulfedæ: quæ pariter latet. Hanc autem ab ipſo conſummatam fuiſſe ex præfatione *Choraſmiæ* & *Mawaralnahræ* deſcriptioni præfixa ſatis conſtat. Cùm enim dixiſſet, *Ramuſium* iis fuiſſe uſum, & præcipuè *Caſtaldum*, inſignem Geographum, illarum beneficio errores ab aliis in deſcribendis *Aſiæ* regionibus, & potiſſimùm in ſignandis locorum longitudinibus & latitudi-

Digitized by Google

dinibus admissos sustulisse, ac denique Viros doctissimos, *Thomam Erpenium* & *Gulielmum Schickardum*, de iis edendis cogitasse, mox subjungit, *Quod itaque à tantis Viris susceptum, & à doctis hodie ferè omnibus efflagitatum, tandem favente Deo Opt. Max. in hac nunquam satis deploranda Patria meæ calamitate, in maximo fortunarum naufragio, summaque animi inquietudine, consummatum est.* Non possum igitur, quin deplorem triste illud, quod illustri huic ac utilissimo istius *Syri* Principis libro adhuc incubat, fatum, nec facilè, ut videtur, averruncandum, ni Principum Magnatumque hisce literis patrocinantium munificentia infelix istud infaustumque avertat omen. Post enim *Gravium*, Viri clarissimi & eruditissimi, *Samuel Clericus* & *Gulielmus Guisius*, ambo *Oxonienses*, &, ut accepi, D. *Thevenotus*, *Gallus*, idem quoque opus summa cum industria moliti sunt, quos tamen in medio opere occupatos mors abripuit.

VIII. *Elementa omnium Scientiarum*, *præsertim Mathematicarum*, in libello, quem synopsin & compendium τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας jure appellaverim, comprehensa. Multa quoque, quæ ad Astronomiam, Geographiam, & Chronologiam è Scriptoribus *Arabicis Persicis*que collecta, unà cum præclaris quibusdam cœlestibus observationibus à se aliisque hoc seculo factis, ibi occurrunt: quas tandem aliquando, si Deus dederit, publicabo. Libellus enim iste, propria illius manu descriptus, quem Frater ipsius *Nicolaus Gravius* Viro celeberrimo, D. *Loftusio*, dono dederat, tandem, revolutis multis annis, felici casu ad me delatus, supellectilis meæ librariæ ingens est ornamentum.

IX. Ex tabulis *Nassireddini*, *Abulfedæ*, & *Ulug Beigi* collatis mappas quasdam chorographicas, signatis nimirum secundum debitas regulas & proportiones in plano, civitatum, juxta situm & à se invicem distantias, quas isti describunt, longitudinis & latitudinis gradibus, artifici & perpolita manu delineavit *Gravius*: quas dum continente nec prorsus incurioso oculo lustro, frequentique manu verso, *Arabum* observationes minus justas & veras esse, neque cum iis à nostris Mathematicis, hisce sequioribus seculis, sive diligentiori cura sive accuratioribus instrumentis elucubratis, comparandas, satis edoctus, in iis æri incidendis, (quod fecissem, si tanti fuissent) operam & nummos prodigere nefas penè duco. Minoris quoque *Asiæ* mappam chorographicam construxit & concinnavit rogatu D. *Usserii Armachani*, qui eruditissimam

Digitized by Google

mam istam Dissertationem, quæ postea sub hoc titulo prodibat; *Geographica & Historica Disquisitio de* Minori Asia *propriè dictâ*, &c. tum temporis molitus est.

X. Statuebat quoque (a) Lexicon linguæ *Persicæ* edere, collectâ ingenti vocabulorum, usque ad sex millia, ex *Arabicis* & *Persicis* Nomenclatoribus copia: ad quod complendum, iter *Leidam*, in cujus publica Bibliotheca quamplurimi codices MSS. linguarum *Orientalium* erant ex legato *Josephi Scaligeri* & procuratione D. *Jacobi Golii* repositi, instituisse cupiebat, si per maligna tempora licuisset.

Multa quoque alia, puta *de Geographis è gente Arabum*, quos diligentissimè tractavit, quorumque sententias de terræ magnitudine sive de ambitu circuli maximi recensuit: *de ponderibus & mensuris Arabum*, de *Mumiis* sive veterum *Ægyptiorum* sepulchris, de characteribus figurisque hieroglyphicis, quarum ingentem variamque copiam in suis pugillaribus præsens ex ipsis obeliscis ac columnis adnotaverat, deque reliquis antiquitatibus illic repertis detectisque, edere proposuit. Quibus tamen omnibus minus ægrè nobis esset carendum, si *inferioris Ægypti topographiam* unà cum duorum naturalium *Nili* alveorum, qui *Deltam* ambitu suo complectuntur, descriptione, (illorum volo cursum, anfractus, oppida insigniora, quæ illorum ripis insistunt imminentque, & ostia apud *Pelusium* & *Canopum*, recentioribus, ut videtur, *Damiatam* & *Rosettum*) quod nemo meliùs & accuratiùs quidem potuit, edidisset.

Sed tantùm abest, ut hoc illi cedat in opprobrium aut famæ diminutionem, ut potius omni laude sit cumulandus, quod, rerum nostrarum temporisque, post ejus reditum in *Anglia*, habita ratione, tot illustria indefessæ industriæ monimenta post se relinquere potuerit. Tunc enim, quod hìc necessariò repetendum videtur, ubique ferè erat tumultuatum: mox ingruebat funestum illud bellum, quod omnia loca rapinis, cædibus, incendiis implevit: *Oxonium* præcipua arx belli fiebar, quò serenissimus Rex Regiarumque partium sequaces confugerant, & in quam copiæ militares Parlamentariæ maximè detonuerunt: perpaucæ horæ, aut à militaribus aut ab aulicis negotiis vacuæ, Academicis supererant, literarum studiis, nisi quas à somno subripuissent, impendendæ: (inter enim tubarum clangores, bombardarumque strepitus,

(a) V. illius Epistolam ad *Usserium Armachanum* in *Sylloge*. pag. 509.

tus, quis locus quieti & otio, suavissimis literarum altricibus, esse poterit?) justitiumque Prælectionum, Disputationum, reliquorumque Scholasticorum Exercitiorum, tum in publicis Scholis, tum in Collegiis, erat invectum. Post, à suis muneribus abdicati Academici ferè omnes, nisi qui agnita Parlamenti tyrannide à fide, & Deo & Regi solenni juramento præstita, turpiter defecissent.

In hac communi *Angliæ* strage tristem sortem, si quis alius, subibat *Gravius*, cujus res privatæ inde erant afflictissimæ: utpote *Oxonio* pulsus, omnibus fortunis suis exutus, sola modica hæreditate relictâ, &, quod maximè doluit, libraria supellectile spoliatus, barbaris militibus arculas cistasque effringentibus. Hinc schedæ aut disjectæ aut laceratæ, abreptique codices manuscripti: quorum partem, D. *Seldeno*, (qui multùm apud Parlamentarios, qui cum perduellibus *Westmonasterii* manserat, licèt alias strenuus laborantis Academiæ *Oxoniensis*, cujus erat in istis Comitiis Burgensis sive Deputatus, contra Visitatorum insultus Advocatus & Patronus) operam suam tempestivè interponente, recuperavit: pars verò periêre. Fixis jam in Urbe sedibus, uxorem duxit in solatium vitæ, interim tamen studiis forti vegetoque animo, quantùm humani affectus sinunt, quàm maximè & indesinentèr intentus: ut libri isthoc intervallo editi abundè testantur. Tandem, sive immodicis studiis, sive nimio mœrore, quem ex tenerrimo publicarum Patriæ calamitatum sensu contraxerat, confectus, diem suum, mense *Octobri* A. 1652. cùm jam quinquagesimum ætatis annum exegisset, non sine maximo Amicorum luctu, quasi præmaturè obiit. Sepultus jacet in Ecclesia S. *Benedicti*, vulgo distinctionis causâ nuncupata, *Sheerhog*, quæ in fatali incendio *Londinensi* penitus eversa erat. Vir sane longè meliori seculo dignissimus, & inter summa Academiæ *Oxoniensis*, imò & *Angliæ*, decora merito suo annumerandus. Quantus verò Vir futurus esset, imo maximis accensendus, quàm pulcherrimè & optimè de Astronomia, de literis *Orientalibus*, imo de universa re literaria meriturus, si vita longior, si fortunatior, si denique ab incommodis & ærumnis, quibus vel mentes optimorum dejici solent, omninò libera, illi contigisset!

Gravius fratrem *Nicolaum*, sibi ætate proximum, testamenti, anno ante mortem summa pietate & sapientiâ conditi, *Executorem*, ut nostri Jurisconsulti loquuntur, & bonorum omnium, sive mobilium sive immobilium, (demptis nimirùm legatis, pecuniisque numeratis, quas dilectissimæ Uxori, præter prædii usum fructum, illi, dum viveret, do-

tis rependendæ vice prius aſſignatum, duobus aliis Fratribus, Fratris filio, & Amicis donaverat) conſtituit hæredem. Hic verò, ſive *Joannis* conſilio & voluntati, qui, ut videtur, & forte in privatis ante obitum colloquiis, pro amore erga Academiam *Oxonienſem*, erga D. *Savilium* Fundatorem, & erga publicum, quod inſigni cum laude geſſit, munus, poſt inſtaurandas Eccleſiam, Monarchiam, & Academiam, ſi quando violenta fœdaque iſta tempeſtas, quâ omnes tunc proſtratæ jacebant, Deo miſericorditer favente, prætererit, id fieri cupiebat, obſecutus; ſive illius immortali famæ conſulturus, totum machinarum inſtrumentorumque (inter quæ recenſentur Teleſcopia, Quadrantes, Sextantes, Octantes, Aſtrolabium, & ejuſmodi) cœleſtium obſervationum uſibus adaptatorum apparatum, tertio Fratre *Thoma* conſentiente, & ſymbolas apud ſe relictas dante, in Muſeo *Saviliano*, tanquam loco maximè proprio, repoſitum, in perpetuum ſervari ultimis tabellis curavit. Horum index habetur in magno opere Catalogorum *Oxonii* nuper edito: parte I. pag. 302. Utinam in ſervandis ſchedis ſolutis; epiſtoliſque ad D. *Gravium* ſcriptis, illiuſque reſponſoriis, quarum perpaucæ, tanquam ex incendio ereptæ, illic ſuperſunt, ne dicam codicibus MSS. & ſelectis impreſſis, potiſſimùm Auctoribus primæ claſſis, quos paſſim in margine emendavit, eruditiſque illuſtravit annotationibus, parem curam adhibuiſſet *Nicolai* vidua. Hos enim, ut accepi, vili admodum pretio ſibi comparavit verſutus quidam Bibliopola: quorum aliqui in Muſeis curioſorum, qui, pecuniis abundantes, iſtis mercibus pretioſis in auctionibus publicis diſtrahi ſolitis coemendis inhiant, hodiè reperiuntur.

Fratres tres, Viros & dignitate & eruditionis fama inſignes, ſibi diu ſuperſtites, habuit. Illi erant, ſupradictus *Nicolaus*, olim ſplendidiſſimi Collegii Omnium Animarum *Oxonii* Socius, & Academiæ A. 1640. Procurator, & poſtea Eccleſiæ Cathedralis *Dromorenſis* in *Hibernia* Decanus: *Thomas*, Collegii Corporis *Chriſti* ibidem Socius, & Eccleſiæ *Petriburgenſis* Canonicus meritiſſimus: Vir linguarum *Orientalium* peritiſſimus, ut doctiſſimæ in Pentateuchum & Evangelia *Perſica* annotationes, in ſexto Bibliorum Polyglottorum *Londinenſium* tomo editæ, clariſſimè demonſtrant. Ille verò longè antea ediderat Orationem de linguæ *Arabicæ* utilitate & præſtantia *Oxonii* habitam 19. Julii 1637. Et denique *Edwardus*, Collegii etiam Omnium Animarum, & celeberrimi Collegii Medicorum *Londinenſium* Socius, Medicus ſereniſſimi Regis *Caroli* ordinarius, & Baronetti dignitate illuſtris, cujus elegantiſ-

ſi-

Digitized by Google

ſima exſtat oratio in Collegio *Londinenſi* 25. Julii 1661. die *Harvei* memoriæ dicato habita.

Commercium literarium cum quibuſdam Viris exteris longè celeberrimis habuit, puta *Guilielmo Schickardo*, *Jacobo Golio*, *Claudio Hardy*, *Franciſco Junio*, *Petro Scavenio*, & *Chriſtiano Ravio*: quod tamen flagrante bello identidem exercere vix licebat. Domi, quos impenſiſſimè amavit coluitque, ab iiſdem redamatus, &, quantùm illorum ſumma dignitas ſivit, viciſſim cultus, non ſine maxima animi voluptate recenſere ſolitus eſt reverendiſſimos Præſules, *Laudum* & *Uſſerium*, hunc *Hiberniæ*, illum verò *Angliæ* Primatem, *Joannem Seldenum*, *Guilielmum Harveum*, *Gerardum Langbainum*, *Joannem Marſhamum*, cui omnia numiſmata, ſive pretioſi ſive ignobilioris metalli, ab ipſo in *Italia* & in *Oriente* collecta, legaverat, *Edwardum Pocockium*, *Georgium Entum*, *Carolum Scarburgum*, alioſque Viros maximè egregios, quorum omnium nomina hic ingerere oſtentabundi eſſe videretur. Omnes ſanè boni, etiam ii, quibus ſola fama innotuit, ipſius mortem quaſi præproperum acerbumque funus veris lachrymis luxerunt: apud quos magnum ſui deſiderium reliquit. Æqua autem poſteritas, & ab omni malo affectu præjudiciiſque libera, dum iſtorum temporum, in quibus malè erat habitus, impietatem, perfidiam, & malignitatem execrabitur, ſimul illius (ſimiliumque Συμπασχόντων) probitatem, invictam animi vim, nullis malis frangendam, ſublime ingenium, & reconditam eruditionem debitis elogiis prædicabit.

ELOGIA & TESTIMONIA
Eruditissimorum Virorum
de JOANNE GRAVIO.

DWARDUS POCOCKIUS in *Specimine Historiæ Arabum* Oxon. 1650. pag. 128.

Atque hæc est Urbis Meccanæ (*prout Auctoris hujus ævo se habuit*) *descriptio, quam ut Lectori, quam potuimus, emendatam daremus, duo inter se exemplaria MSS. conferenda curavimus, quorum primum è* Syria *advexi, alterum ex* Ægypto *doctissimus Vir*, Joannes Gravius, *quod meo & antiquius & multò emendatius.*

Pag. 158. *Quod ad characteres à* Moramero *effictos, ac diu apud* Arabes *retentos, satis rudes fuisse constat, quales scilicet* Kufienses *vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videri est: nec aliis descriptum olim Alcoranum testantur folia aliquot antiqua, literis semiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus, mihique amicissimus*, Joannes Gravius, *quo nemo integro magis affectu se studiaque sua ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex* Ægypto *detulit.*

EDWARDUS BERNARDUS in libro *de Mensuris & Ponderibus Antiquorum.* Oxonii 1683.

Pag. 105. Jo. Gravius *V. Cl. & justitiæ Romanæ diligentissimus indagator.*

Pag. 123. Joanni Gravio, *antecessori nostro semper memorando.*

Pag. 133. *Nobis equidem pensitantibus, post* Joannem Gravium, *rarissimæ eruditionis apothecam, uncia Romana sustinet grana monetaria* Angliæ.

Pag. 134. Joannes Gravius, *Cathedræ* Savilianæ *honos, multo experimento exegit.*

Pag. 197. *Ex pede igitur* Anglico Græcoque, *ut decet pedes & mensuras aliorum brevi tabula æstimabimus, freti multum experimentis* Jo. Gravii, *viri probi & docti.*

Pag. 203. *Semet defendit diligentissimus* Gravius *monumento* Cossutii, *Architecti* Romæ Athenisque, Pollione *judice, laudatissimi.*

In Prælectionibus MSS.

In

In superiori prælectione, ut properanti & abiturienti licuit, mentio facta est Joannis Gravii, *qui vir hujusce cathedræ ornamentum, Academiæ deliciæ, solertissimus antiquitatis* Romanæ, Græcanicæ, Orientalis, *omnino omnis, explorator, libellum* de Denario & Pede Romulidum *aureum, imò supra aurum omne & metallorum lucem, pretiosum, luculentum, ingratum, ingrato seculo dedit, atque ut omnibus testatum faceret & compertum se nullis convitiis, injuriis, vel etiam infortunio affectu illo integerrimo ac amore mero, quo erga hanc Academiam semper ferebatur, liberari demum & exui ullatenus potuisse, egregiam supellectilem, Quadrantes, Octantes, Sextantes, etiam* Tychonicis *grandiores & distinctiores, tum Astrolabia, Dioptras, Academiæ huic, ut tunc res erant, moribundæ, moriens legavit. Nosmet igitur quod videtur, & tanti memoriæ viri atque unà justitiæ hodie litare decet. Pede enim* Graviano *hunc nostrum globum, tot imperiis, regnis, rebusque publicis æquè divisum, justissimè metiri datur. Sextante etiam* Graviano *amplissimas cœlorum regiones, extremamque terrarum, quam post* Arabum *Principes mortalium quispiam accuratiùs aut solertiùs.*

In alia Prælectione.

Diligenter quidem de Pedibus Romano *&* Græcanico, *scripsere* Agricola, L. Pætus, Villalpandus, Mersennus, *vix alius: at* Joannes Gravius *diligentia atque doctrina in isto argumento longè antecelluit; imò plures veteres modos contulit; plura monumenta* Romana, *pede* Anglicano *replicato, dimensus est, quam unquam* Italorum *aliquis fecit,* Pætus, Ricciolus, *cæteri.*

THOMAS HYDE in præfatione Tabularum longitudinis ac latitudinis stellarum fixarum ex observatione *Ulugh Beighi.* Oxon. 1665.

At ne tam celebre nomen neglectum temporumque ruderibus sepultum jaceret, primò consuluit Vir undequaque doctissimus, Joannes Gravius, *in Academia* Oxoniensi *olim Astronomiæ Professor* Savilianus. *Ille enim primam partem nostri Auctoris de Epochis Orientalium Gentium, & ejus Tabulam Geographicam de situ quarundam regionum ac urbium Latinitate donavit, & in lucem publicam emisit: ipse idem quoque paulò antè longitudines ac latitudines centum plus minus stellarum ex hisce Tabulis, quas jam edimus, desumptas, unà cum D.* Bainbrigii *Canicularia* Oxonii *edidit, ubi & omnium inerrantium emendatam editionem promisit; morte autem, ah nimis præpropera! abreptus, fidem liberare non potuit.*

JACOBUS GOLIUS in additamento *de Cathaia ad Atlantem Sinicum M. Martinii* pag. II. III.

Digitized by Google

Hinc (i. e. ex Nasiroddino, patria Tusæo) *ad verbum exscripta fuerunt: quæ de eadem re ex* Ulug Begi *traditione Cl.* Joannes Gravius Anglus, *auditor quondam meus, immaturâ morte Reip. literariæ nunc ereptus, publicavit abhinc quadriennium, Epocharum celebriorum nomine inscripto. Quem librum allego propterea, ut cuique liceat, si libet, eorum, de quibus acturi sumus, ibidem testimonia videre.*

GEORGIUS HIERONYMUS VELSCHIUS in Commentario *in Tabulas Æquinoctiales novi Persarum & Turcarum anni.* Augustæ Vindelicorum 1676. pag. 18.

De Turcarum *Epochis videre poteris tabulas Astronomicas* Mogoricas *sive* Ulug Beigi *quas V. Cl.* Jacobus Golius *Bibliothecæ* Lugduni Batavorum *intulit ex* Oriente *adlatas*, Abdarachmano Salachiensi *inscriptas*, *Præfecto* Damasci *in* Syria, *quas* Jo. Gravius Londini *in* Anglia *emisit*, *eoque ipso immortalem sibi nominis gloriam cum Geographicis quibusdam* Abulfedæ *peperit.*

STEPHANUS LE MOYNE in observationibus ad *S. Barnabæ Epistolam* pag. 798. 799.

Occurrunt in Epochis Chataiorum *ipsorum*, Chorasmiorum, *gentium magis barbararum & remotiorum, quas maximo labore adornari curaverat* Ulug Begius, *Princeps* Indiæ, *& quas etiam maxima cura vulgavit* Joannes Gravius, Anglus *doctissimus*, *& in omnibus linguis Orientalibus egregiè versatus. Occurrunt & eadem notæ in libello Ziglarum Astronomicarum* Arabum *&* Persarum, *quem edidit idem* Gravius, *ubi eadem prorsus occurrunt figuræ & notæ numericæ, quas modo supra repræsentavimus. Ubi etiam* Gravius *rectè observat, characteres istos ab* Arabibus *&* Indis *nos tandem habuisse.*

A. GALANDUS in præfatione ad *Bibliothecam Orientalem D. Herbelotii.*

Seldenus, Pocockius, Castel, *ceux, qui ont travaillé en Angleterre, à l'edition de la Bible Polyglotte, & le Docteur* Hide *Bibliothecaire d'*Oxfort, *qui vit encore aujourd'hui, se sont tous signalez par des traductions & par d'autres Ouvrages sur la Langue Arabique, & sur la Langue Persienne, dont l'étude a aussi reçû de grands secours par les Livres de* Gravius.

V I.

V I T A

Illustris Viri, D.

PETRI JUNII,

Equitis Aurati, Serenissimi Regis JACOBI I. Præceptoris, & magni Scotiæ Eleemosynarii,

Scriptore

THOMA SMITHO,

S. Theologiæ Doctore & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

Digitized by Google

VITA

V. C. D.

PETRI JUNII,

Equitis Aurati.

ETRUS JUNIUS natus est *Taoduni* in *Angusiâ*, Provinciâ *Scotiæ*, XV. die *Augusti* anno *Christi* incarnati MDXLIV. patre *Joanne Junio*, & matre *Margaritâ Scrimgerâ*, utrisque ex antiqua & nobili familia oriundis: de quorum natalibus, felici connubio, & numerosa prole nihil hìc dicere attinebit, cùm ea omnia ex Ephemeride *Junianâ* in calce hujus breviculæ narrationis reperienda meliùs & faciliùs peti possint.

Cùm verò vividum illius ingenium, quod in ipsis puerilibus annis eluxit, seduli parentes, pro laudatissimo Gentis suæ more, liberorum famæ, ac, crescentibus annis, felicitatis, non imaginibus majorum, titulisve honorum, aut amplissimis latifundiis, sed prudentiâ, fortitudine, æquitati animi, eruditione, ac pietate metiendæ studiosissimi, sub idoneis Magistris liberali & severâ educatione excolendum curassent, ex ephebis excessurus, jam sumptâ virili toga MDLXII. exteras regiones petit, non vitæ solutioris aut desidis causâ, quasi semotis arbitris ac juventutis custodibus, quippiam ex pristinâ, cui assueverat, aut virtute aut industriâ esset remittendum, non inani curiositate aut desiderio solos oculos magnificis spectaculis pascendi ductus, sed ritu & exemplo Philosophorum veteris *Græciæ*, ut, familiari cum viris optimis & eruditissimis conversatione habitâ, majorem ingenii cultum caperet, inspectisque aliarum Gentium moribus ac institutis, satisque firmo judicio, quicquid præclarum & laudabile occurrisset, edoctus, quod Patriæ ornandæ & juvandæ conduceret, inde suis redditus, tanquam utilissimum suscepti itineris fructum, reportaret.

Galliâ tunc temporis intestinis motibus agitatâ, nullibi meliùs studiorum causâ, quàm *Genevæ*, omni tumultu bellico procul, sibi morandum esse duxit: quò etiam maximè allexit *Theodori Bezæ*, aliorumque, eruditione ac à corruptelis & superstitionibus *Romanensium* purgatæ Religionis zelo insignium, fama, nec stimulo majori urgeri potuisset, præsertim si V. Cl. & doctissimus, (a) *Henricus Scrimgerus*, avunculus ejus, ab *Italia*, cujus insigniores Bibliothecas, vetustis manuscriptis codicibus diligentissima manu collatis, curiosis oculis lustrarat, cum hac supellectile literariâ redux, isthoc tempore illic sedes suas, indigena futurus, habuisset. Interdùm tamen, aut valetudinis aut animi causa ad vicinas urbes, præcipuè *Lausannam*, ubi arctam cum *Gulielmo Stuckio* contraxit amicitiam, divertit, eundem studia literarum prosequendi ardorem, quocunque iverit, præ se ferens. Quantam verò spem de se ex vitâ juxta normam virtutis exactâ, in ista labili ætate, & in vitium nimium quantum pronâ, & ex tam præclaris initiis, quando maturioribus annis judicium & experientia indefessæ industriæ essent accessura, excitaverit, quàm charus quoque omnibus, qui in istis Academiis gesserint principatum, fuerit, ex *Bezæ* aliorumque epistolis inde in *Scotiam* missis constare poterit. Ille enim morum summus candor, non tam ex debita humorum temperie, quàm ex bona indole & sapientia ortus, quem per totum vitæ tenorem integrum servavit, tantam vim, eamque ineluctabilem, in se habuit, ut quotquot illum vel leviusculè nossent, multòque magis, qui intimæ essent admissionis Amici, illius amore & admiratione raperentur.

Post aliquot annos in *Scotiam* reversus est, an parentum, ut senium suum aspectu tam chari filii solarentur, jussu, an negotiorum causâ, incertum, sed non nisi animo repetendi *Galliam*: nondum enim scopum istum, quem peregrinatione priùs susceptâ proposuerat, sibi visus est attigisse. Ex penitiori rerum usu & longiori in isto secessu morâ, ubi Musis & Gratiis extra importunas domesticorum disceptationes, & inutile circumcursitantium amicorum commercium & strepitum, iterum erat litandum, eruditior & sapientior fieri cupiebat, antequam totum se in

(a) Hic vir doctissimus Bibliothecam suam selectam, & præcipuè ob quamplurimos Codices MSS. *Græcos* magni æstimandam, huic sororis perdilecto filio, *Junio* nostro moriens A. C. MDLXXI. legavit: quæ postea, viz. circa annum MDLXXIII. ope *Alexandri* fratris *Genevâ* avecta erat in *Scotiam*. Cujus elogia vide apud *Thuanum* ad A. MDLXXI. & *Casaubon.* Epist. 106. in Appendice.

Digitized by Google

in Patriam dare vellet, ut sic quoque vel publicis negotiis non prorsus impar, ab iis, qui sub puerulo Rege rerum potiti sunt, tandem aliquando judicaretur.

Sed ecce! cùm in procinctu itineris esset, exspectato navigandi post sedatas hiemis procellas tempore, necessitas, Deo ita providente, ipsi nec opinanti quidem in patriâ manendi imponitur, felicitate peculiari, & quammaximè optanda, cùm ab isthoc momento fortunarum suarum & dignitatis fundamenta jaciendi, & de *Scotiâ*, imò de universis *Britanniis*, optimè merendi commodissimam opportunitatem nactus sit. Nam anno MDLXIX. ineunte, ætatis verò suæ XXV. mandante *Jacobo* Comite *Moraviæ*, qui post Reginam *Mariam* horrendis calumniis oppressam, & contra omne jus humanum & divinum vi & rebellibus armis sub prætextu Religionis reformandæ deturbatam, à confœderatis Proceribus *Scotiæ* Regens constituebatur, inter domesticos Regis adscitus est, qui, (a) unà cum *Georgio Buchanano* plusquam sexagenario balbutientem Regis, qui adhuc sub Nutricum curâ positus, nuper tertium ætatis annum explevisset, pueritiam, linguam & vocem dirigendo, primis literarum elementis informaret: deinde, prout succrescens ætas magis magisque ferebat, bonis artibus & doctrinâ imbueret, & pietatis ac religionis sensum animo instillaret. Diplomatis, quod in arce *Sterlinensi* accepit, ad hoc præclarissimum munus obeundum, auctoramento pro more munitus, Aulæ quasi affigitur, nunquam illinc, nisi Regis aut regni causâ, deinceps avellendus. *Buchananus* sanè, cui primæ partes ob famam ingenii & eruditionis delatæ erant, *Junium* nostrum in erudiendo Rege Collegam suum semper ingenuè agnovit, nec id laudis sibi soli, hac ex parte invidia & ostentatione vacuus, arripuit, qui vix fortasse tædium istud vel per ingravescentem ætatem vel per tetricos mores tolerare poterat, & maximi erat momenti, quod ad fidem muneris impositi implendam omninò faciebat, si pro arte ista, cui ab ineunte juventute assueverat, monitis, consilio, ac auctoritate senili, tanquam inspector & Ephorus cæteris superpositus, educationi Regis iverit prospectum: sed labor iste, ut fas est credere, Regem docendi, si non unicè, saltem maximè, per omnem teneræ ætatis gradum incumbebat *Junio*: à quo tempore titulum hunc: *D. Junio*, *Scotorum Regi*, *à literarum*

(a) De utriusque ingenio, variisque moribus, hujus tetricis, *Junii* verò lenissimis in instituendo Principe, vide *D. Jacobi Melvilli* memorialia de rebus in *Scotia*, sub *Maria* Regina *Scotorum* & *Jacobo VI.* gestis. Pag. 125. *Londini* 1683.

Digitized by Google

rum studiis, cæteris, quos morum comitas suggessit, amici in fronte epistolarum apponere certatim gestiebant; nec grandiori elogio illum, quasi maxima laus, nec unquam cessatura, inde derivaretur, multis pòst annis cohonestare noverit doctissimus *Camdenus*, non invidus aut parcus Virorum magnorum laudator; non enim quippiam ex hoc nudo elogio ipsi ad æternitatem famæ desiderandum erat, licèt aliis publicis muneribus gestis non innotuisset; Serenissimus verò Rex, cujus id nosse maximè intererat, per totum vitæ curriculum, non sine benevoli animi sensu & prædicatione palam id quoque testatus est.

Quali methodo in erudiendo Rege sibi utendum esse duxerint Præceptores, charta ab ipso *Junio* relicta, clarè indicabit: quæ, si non ob se, saltem ob memoriam tanti Regis, qui omnibus sui temporis Monarchis eruditionis palmam præripuerit, Lectori curioso non displicebit.

Ordo, quem Regia Majestas sibi in literarum studiis præscripsit, ac diei partitio.

1. *Mane primò à precibus auspicabitur, quò Deus Opt. Max. conatus omnes ac studia secundet, provehatque. Absolutis precibus ac placato Numine ad Græca se accinget, vel ex* Novo Testamento, *vel* Isocrate, *vel ex* Plutarchi Apophthegmatibus *una cum praxi præceptorum Grammatices.*

2. *A jentaculo Latinè aliquid leget vel ex* Livio, Justino, Cicerone, *aut ex* Chronicis *nostratibus vel externis.*

3. *A merenda scriptioni nonnihil temporis impendet; reliquas horas pomeridianas, quum vacabit, vel Arithmeticæ, vel Cosmographiæ, (quæ Geographiam ac doctrinam sphæræ Astronomicæ complectitur) vel Dialecticæ, vel Rhetoricæ tribuet.*

Sed hæc singula sigillatim, non simul omnia tractabuntur.

Quantùm Serenissimus Rex in bonis literis aliisque Regiis dotibus sub tali disciplinâ profecerit, vidit postea Christianus Orbis, & obstupuit.

Rex jam imperii capax, virilemque habitum ac mentem indutus, rerum administrandarum cura in se suscepta, *Junium*, non tam ex amore erga Præceptorem, quàm sagacitate mentis, quæ idoneos Ministros, quorum opera in regni rebus arduis uti posset, eligere norit, inter

ter consiliarios cooptavit. Id verò meruisse videtur *Junii* ingenium, non humi repens, non iniquis Philologiæ spatiis includendum, multò minùs minutiis Grammaticorum occupatum, sed quod rebus intentum, & longâ & sedulâ meditatione & usu exercitatum, Philosophiæ & Politices, quæ ad veros vitæ communis usus, & populorum salutem faciunt, mysteria penetrabat, & quæ quid virum sapientem æquè ac eruditum reddere poterat, largo suo ambitu & neutiquam coercendo complectebatur. Ita universi Regis affectum laudantes, & judicio applaudentes, hunc honorem aliis longè majoribus præludere non vani præsagiebant. Mox ergo novo titulo ac munere augendus, magnus fit regni *Scotiæ* Eleemosynarius, ne dignitas absque auctis opibus, à quibus apud plebem omnem suum splendorem mutuari illa solet evilesceret.

Quantùm verò judicio & dexteritati illius in tractandis publicis negotiis detulerit Rex & Consiliarii, qui sub Rege juvene *Scotiam* administrabant, legationes illæ, quibus summa cum fide & ingenti tum suorum, tum Regum Principumque, ad quos missus erat, applausu & approbatione, functus est, clarè ostendunt.

Legationes hîc ordine recensebo.

Primò sub mensem Augusti A. Ch. MDLXXXVI. Regiis mandatis instructus, *Fridericum* II. Regem *Daniæ* adiit, de *Orcadico* negotio acturus, quo feliciter gesto, post paucos menses rediit. Hinc legationum, crebris occasionibus subinde nascituris, repetendarum omen meritò capiebatur. Rex *Jacobus* jam viginti ætatis annos ferè attigerat, & de hæreditario *Scotiæ* regno sibi ab antiquissima Regum serie ad se deducto, uti etiam imperio *Angliæ* & *Hiberniæ*, post R. R. *Mariam*, matrem suam, deplorando prorsus fato in *Anglia* captivam, & *Elisabetham* innuptam, nuptiasque, dum florenti ætate tot regalibus procis ambiebatur, aversantem, ad seros nepotes in omne ævum transmittendo maximè solicitus, non alibi, quàm in *Daniâ*, connubium istud, quo vitæ solatium & regnorum tranquillitas stabiliri possent, & tantæ spes, quas pectore regio non sine summa ratione aluit, feliciùs & auspicatiùs obtineri posse credidit, ubi olim *Jacobus* III. abavus ipsius, *Margaritam*, R. *Christiani* primi filiam primogenitam, in uxorem duxisset. Vicinitas quoque regionum, unde sibi invicem auxilia, si fortè occasio tulerit, suppeditari possent, & eorundem sacrorum, si non in omnibus, communio, saltem in abroganda Pontificis *Romani* potestate, rejiciendisque superstitiosi cultus fraudibus & offuciis par zelus & cura, id ex veris civilis prudentiæ rationibus potentissimè suaserunt.

Digitized by Google

Nondum tamen hanc animi propensionem palam facere consultum videbatur, nec id erat hujus legationis negotium. Res tanti momenti maturiori egebat deliberatione, & omnibus rationis politicæ momentis debebat perpendi. Præterea Regis affectus in Virginem principem, licèt eam lectissimam & ornatissimam consentiens fama prædicasset, non erat cæco planè impetu abripiendus. Id curæ *Junii* concreditum erat, ut quasi aliud agens, omnia curiosis oculis rimaretur, & in filiarum Regis, præsertim *Elisabethæ* natu maximæ, mores, ætatem, formam, ingenium, cæterasque tum animi, tum corporis dotes sedulò inquireret, an regio thalamo non tantum digna, sed par esset futura, à cujus consortio felicitatis, tum privatæ, ut maritus, ex reciproco illius affectu, tum publicæ, ut Rex, ex superveniente novæ affinitatis contrahendæ commodo incrementum istud, quod sibi pollicitus est, impetrare jure potuerit Regi, cujus pectus blanditiis amoris accendi jam inceperat, non potuit non esse acceptissimus diligens istarum rerum post reditum explorator.

1587. Idcirco proximo anno alia legatio in *Daniam* decernitur, nec dignior, qui illius honorem & pondus sustineat, habetur, quàm *Junius* prænobili Viro, D. *Patricio Vanssio* Equiti Aurato adjungendus, ut sociatis consiliis negotium illud, quod Rex tantopere cupiebat, faciliùs ad felicem exitum perduceretur. Morâ verò interposita, quod in nuptiis inter Principes paciscendis fieri consuevit, in isto tractatu lentè admodum procedebatur, & cùm parùm aut nihil profecerint Legati, in *Scotiam* revertuntur: non tamen penitus ab omni commercio hac de re cessatum est, literis ultro citroque alterutrinque commeantibus. Ita moras longas ex industria videntur nexuisse *Dani* sententiâ planè suspensâ, & in neutram partem inclinante, donec tandem anno MDLXXXVIII. rescribunt, *Elisabetham* alteri promissam & desponsatam fuisse, nec de eâ amplius cogitari posse: de sorore verò ipsius *Anna*, ornatissima heroina, & omnibus, quæ Principem decent, virtutibus cumulatissimâ obtinendâ meliùs sperandum esse, modò Rex annuerit. Ille miro affectu erga familiam *Danicam*, quam sanguine attingebat, ductus, sese ab hoc proposito amplectendo non alienum ostendit. Mox *Fridericus* rex mense Aprili extremum clausit diem. Inde nova remora injecta. Ineunte anno MDLXXXIX. motus seditiosorum Procerum, rebus novis Religionis prætextu studentium, primò in Aquilonaribus, & deinceps in Australibus regni provinciis, regium animum paci, quæ periclitari tum maximè videbatur, instaurandæ intentum ab istiusmodi cogitationibus avo-

avocarunt. Quibus ſedatis, Rex non amplius cunctandum ratus, rem hactenus nimis interruptam dilatamque properari urget, & ſplendidam numeroſamque legationem in *Daniam* mittit, (*Junio*, qui viam tum colloquiis antea, tum literis patefecerit, apud ſe retento, ut aliis negotiis domi intendat proſpiciatque) ut pactum iſtud matrimoniale propoſitis articulis & conditionibus æqua lance librandis, quàm maturrimè fieri poſſit, ex integro ſtabiliatur. Omnia ex voto Legatorum benè ſuccedunt, nihilque jam ad complendas nuptias præter Regis præſentiam deſideratur. Ille ergo promptus & alacer, curâ regni Commiſſariis delegata, cùm jam hiems ingruere inceperit, difficillimo navigandi tempore, quo non potuit affectûs ſui aut verius aut grandius indicium dari, 23. Octobris MDLXXXIX. è portu *Lethenſi* ſolvit, cum adverſis ventis inſaniſque fluctibus forti animo conflictaturus. Licèt nobili Procerum coronâ ſtipatus fuerit, maximè tamen conveniebat, ut *Junius* quoque illum in hoc itinere maritimo comitaretur, hiſce conſiliis, cùm primò agitarentur admotus, arcanorum particeps, & cujus opera, dum legatione apud *Danos* iteratâ vice fungeretur, in hiſce nuptiis procurandis maximi fuiſſet momenti. Magnorum Virorum è Gente *Scotica* erit, quibus, poſt *Leſleum* & *Buchananum*, rerum *Scoticarum* hiſtoriam ex tabulariis regni aliiſque Actis ac monimentis authenticis pertexendi ſuppetunt & facultas & voluntas, quod ſanè amor erga Patriam ab iis jure meritiſſimo exigere videtur, harum rerum omnium, quas ipſe hîc carptim delibavi, ſeriem in omnis ævi memoriam diducere, & conſultationes, mandata, diſceptationes, articuloſque fœderis, & quicquid memoratu dignum, dum Rex in *Dania* auſu ſanè præclariſſimo, ſed vix imitando, aberat, occurriſſet, in amplos commentarios referre. Chartas verò, laudabili huic inſtituto aliquali ſaltem modo inſervientes, ne iniquo prorſus fato ſupprimantur aut pereant, ſi commodum videbitur, poſtea in publicam lucem dabo.

Decimo nono Februarii A. C. MDXCIII. R. *Anna* ex felici puerperio Regem maſcula prole beavit, cui nomen (quod geſſerat avus paternus) *Henrici*, Regina *Eliſabetha* è fonte ſacro ſuſceptrice, indebatur. Inde ſpes lætiſſima, quæ materiem gaudii & triumphorum per univerſam *Scotiam* diffudit, ſucceſſionis ex recèns nato Hærede ad ſeros nepotes derivandæ: inde auſpicatiſſimum omen de futura Reginæ poſt partum validæ fœcunditate meritò arreptum: quo læto nuncio, cùm *Chriſtianus Daniæ* Rex, *Sophia*, Regina vidua, *Udalricus Megalopolitanorum*, & *Henricus Julius Brunſwicenſium* ac *Luneburgenſium*, Duces impertien-

tiendi essent, post duos menses A. C. MDXCIV. id muneris honorifici *Junio*, cujus nomen in illorum Principum aulis maximè percrebuit, erat demandatum; nec gratior quispiam, quam qui Regis optimi mores composuerit, ingeniumque sapientissimâ institutione ad virtutes tam sublimi fastigio dignas finxerit, apud Principes, tum sanguine tum affinitate junctos, eligi poterat.

Anno MDXCVI. *Christiano* IV. *Daniæ* Rege R. *Jacobum* cum serenissima Consorte, ut ipsius coronationi velint adesse, literis invitatoriis rogante, cùm publica rerum administratio Regem è *Scotia* egredi non pateretur, qui id officium, quod tam arcta necessitudo postulaverat, pro more solenni apud Principes cognatos habito, ipsius nomine & vice præstarent, virum nobilissimum D. Baronem *Ogilvium* & *Junium* nostrum, quem adultiori ætate amavit impensiùs, Legatos suos constituit. Quali autem pompâ & magnificentiâ augustus ille R. *Christianum* coronandi ritus fuerit peractus, cùm virorum nobilioris genii pariter ac prosapiæ, qui cæremonialia Regum studiosè venantur, & legunt, curiositati hinc aliquali saltem modo satisfieri possit, licèt fortassè hujusmodi formulæ in Annalibus *Danicis* alicubi exstare, aut saltem ex illius inclytæ Gentis Archivis facilè, me planè inscio, peti possint, operæ tamen pretium facturus videbor, si illius historiam, uti videtur, satis accuratam à quodam Legatorum domestico descriptam in futuris collectaneis dedero legendam. Cùm verò nemo sagaciori mentis solertiâ aut ingenio negotiis publicis expediendis aptiori polleret, aut fideliori opera legationum munera obiisset, si quis hoc vindice nodus occurreret dignus, sive quid magni momenti negotium cum exteris Principibus esset transigendum, en, *Junius* ad juris Regii tuendi & utilitatis publicæ promovendæ partes advocatus, neutiquam se novis laboribus subducit, sed Regi non tam mancupio & beneficiis, quàm potentissimo amoris & benevolentiæ vinculo obstrictissimus, Regiis mandatis, omni excusatione, quam aliter interponere potuisset, amota, lubentissimè obsecundatur. Res ista, quam jam Rex animo agitabat, virum sapientem & exquisitis civilis prudentiæ dotibus instructum, & quasi duplicatam fidem & diligentiam postulare videbatur, nec unius curæ & fidei committenda: Virum ideò admodum reverendum, ac subacti judicii, D. *Davidem Cunninghamium*, Episcopum *Aberdonensem*, Collegam & legationis *Danicæ* & *Germanicæ* A. Ch. MDXCVIII. susceptæ socium nactus est. De R. *Jacobi* ad *Angliæ* coronam jure; cùm id esset, tum *Anglis*, tum exteris, exploratissimum, utpote à *Margarita* R. *Henrici* VII.

VII. & *Elisabetha* R. *Edwardi* IV. filiæ primogenitæ, filia primogenita recta serie prognati, nihil certi statuere voluit *Elisabetha* R. nec unquam se passa est persuaderi, licèt toties à *Jacobo*, toties à subditis rogata, ut id edicto publico in Comitiis Parlamentariis declararetur, utpote ab omni successore nominando aversissima; quasi hinc tum *Scotorum* tum subditorum mentes incertâ exspectatione suspensas detentura, ne hi aut illi quippiam novi, se adhuc superstite, molirentur. Idcirco R. *Jacobo*, ne jus suum, si quid vetulæ Reginæ, infirmitatibus, quæ senectutem comitari solent, subinde laboranti, humanitùs accidisset, sedulò erat cavendum, tum contra Pontificios, qui, mortuâ Reginâ, à tali successore, cujus zelus adversum corruptelas & superstitiones Romani cultûs universo Orbi dudum innotuisset, maximè metuerent, tum contra Puritanæ factionis Antesignanos, aliosque, qui commodum privatum ex turbatis rebus quæsiverint. Hinc libelli inter vulgus judicii expers, & studia in contraria Oratorum technis hinc inde abripi solitum, de jure aliorum sparsi: hinc tituli prætextusque à Leguleiis artificiosè sub veri specie excogitati. Ut verò Magnatum in *Angliâ* Rex blandis literis & pollicitationibus animos sibi benevolos clam reddiderat: ita Regem *Daniæ*, & fœderatos *Germaniæ* Principes, quorum intererat, Religionem Reformatam contra *Romani* Pontificis, hostis acerrimi, neutiquamque, nisi agnitâ ipsius summâ in rebus sacris, ne dicam, temporalibus, potestate, & projecta libertate placandi, machinas, tutam inconcussamque superesse, pro sapientia sua aggrediendos esse duxit, ut inde nosset, quot militares copias, quot naves, quantam pecuniarum aut annonæ vim essent collaturi, si forte, opponentibus aut civibus aut exteris, jus illud suum, quod nulli, præter æmulos vicinos Principes, ne duo regna *Angliæ* & *Scotiæ*, hactenus bellis & feralibus discordiis per tot secula inter se commissa, in unum coalescerent, aut seditiosos subditos, in dubium vocaverint, vi & armis petere & tueri cogeretur.

Dum verò *Cunninghamius* & *Junius* præcipuum legationis negotium ea diligentiâ & fide, quâ par fuit, prosequuntur, de re paulò quidem disparis argumenti, sed ex qua familiæ *Stuartidûm* fama & decus alterutrinque non parum dependebat, soliciti erant. In *Germaniâ* non ita pridem vir pius & doctus, pacisque Ecclesiasticæ & veritatis in rebus gestis illius ac præcedentium seculorum fideliter enarrandi, quantùm ex libris editis privatisque amicorum informationibus eam assequi licuit, studiosissimus, *David Chytræus* Historicum quoddam Chronicon ediderat,

rat, in quo R. *Mariæ* existimationem indignissimis modis laceravit. Quibus calumniis, ne auctoramento tanti Viri, cujus libri ob candorem mentisque integritatem, quam præ se semper tulisse visus est, per *Germaniam* circumvolitantes, omnium manibus terebantur, munitæ, ut certa meritæ infamiæ indicia legitimæque probationes, admitterentur, occurrere sui officii esse censuerunt; honori Regis, quem pro pietate, quam natura & religio ad parentes etiam vita functos extendendam esse docent, maternam famam vindicandi zelus & cura tetigere, hac quoque ex parte consulturi *Rostochio* aberat *Chytræus*, cùm illam urbem transirent Legati, quicum de veritate ab illo læsa coram essent expostulaturi. Veruntamen cùm illinc discedendi citra omnem moram instaret necessitas, non contenti, colloquio cum ipsius Collegis habito, istam injuriam depulisse, *Chytræum* in literis ad illustres viros D.D. *Bordingum*, & *Bassevitium Custrini* datis de hoc argumento retractando monuerunt. Facilè se ab omni maledicendi studio purgavit *Chytræus*, rejectâ in *Buchananum*, quem nimis oscitanter secutus est culpâ, sanctèque ac ingenuè profitetur, se mendacibus illis convitiis, quibus defunctæ Reginæ existimationem, non quidem malitiosè aut consultò, & ex industria, sed ex nimiâ credulitate & reverentiâ erga *celeberrimi illius Historici* dignitatem, deformasset, expunctis, veriora, cùm ea fuerit edocendus, apponere paratissimum. Ad *Scotiam* reversus *Junius* vitæ R. *Mariæ* compendium, ad *Chytræum* misit, ut illius Historiæ pagellæ, quæ pudendis erroribus nimiùm quantùm scatebant, juxta normam veritatis ostensæ aliqua ex parte reformarentur.

Sed cùm nimis parcè, ne dicam, frigidè & jejunè, aut metûs, ne quorundam Magnatum censuram iramque incurreret, aut prudentiæ, ut istorum scelerum, specie Religionis obductorum, memoria hoc silentio ex mentibus hominum eximeretur, aut modestiæ, quasi maximo dedecori haberetur, Reginam illorum criminum vel leviusculè suspectam fuisse, causâ, in illis falsissimis & ignominiosis criminationibus depellendis egisse videatur *Junius*, remittendus est Lector, cui veritatis & justitiæ amor, & innocentiam diris calumniis oppressam & oppugnatam vindicandi cura & studium cordi sunt, ad virum optimum & sapientissimum, *Guilielmum Camdenum*, qui in *Annalibus* suis hujus Heroinæ contra furores & blasphemias *G. Buchanani* patrocinium susceperit, donec vera istorum temporum historia ex Actis authenticis, epistolis, & confessionibus illorum, qui Deo, omnium scelerum & præsertim perfidiæ & perjurii, acerrimo vindici, animas reddituri, res, prout

ut revera in se erant, coram idoneis testibus sponte, & nulla vi adhibita, cùm nullus jam dissimulandi locus superesset, enarrarunt, latiùs, si Deus dederit, deducatur.

Ita multis, iisque honorificis, legationibus perquam laudabiliter & summo cum totius Gentis *Scoticæ* applausu defunctus, in Aula mansit, Regi, Reginæ, Magnatibusque, tum ob elegantissimos politissimosque mores, tum ob consummatam civilem prudentiam charus; donec nova, eaque diu expetita, adeundi *Angliam* opportunitas sese obtulisset.

De jure successionis in regnum *Angliæ*, nemo, ne ex plebe quidem, paulò altiùs sapiens, ambigebat, aut ambigere poterat: idque omnes boni, qui publicæ tranquillitati, Religionisque Reformatæ commodo consultum vellent, obnixè & summo quidem cum studio cupiebant. Ideo cùm longævam vitam, victoriis & triumphis pariter ac annis cumulatam, explevisset feminarum gloriosissima, Regina *Elisabetha*, R. *Jacobus* à Proceribus, Clero, reliquisque civibus ad illud suum jus, quod leges divinæ & humanæ contulerunt, capessendum invitatur, ut sub ejusdem feliciſſimis auspiciis, deletis sopitisque feralibus istis, quibus finitimi populi, sive ex invidia, sive ex metu, sive ex innato amore sui, salutisque propriæ contra omnes hostiles impetus curâ, in se invicem solent exardescere, litibus discordiisque, utraque gens in unam coalesceret, & *Britannia*, non amplius à se, uti à reliquo terrarum Orbe, dividenda, æterna pace redintegraretur. Qui olim R. *Jacobum Daniam* ad complendas, cum serenissima *Anna*, R. *Friderici* filia secundogenita, nuptias proficiscentem comitatus est *Junius*, jam in *Angliam*, inter præcipuos, quos tum in pompam dignitatemque Aulæ, tum ob famam sapientiæ, quorum consiliis in rebus ad universam *Britanniam* spectantibus uteretur, secum duxerat serenissimus Rex, venit novus inquilinus: qui mox gratia & elegantia sermonis, morum quasi ingenita suavitate, & sapientiæ, tam in privatis colloquiis, quàm in publicis negotiis tractandis ostensæ, usu, plurimorum benevolentiam & amorem adeptus est. Facilè enim perspectum habuere, *Junium* gratiam illam, qua apud Regem pollebat, optimis artibus & fideli longoque ministerio, non turpi adulatione inhonestisque obsequiis meruisse. Quocirca illum frequenter adibant, illiusque amicitiam captabant Viri quidam Ecclesiastici, ob eruditionis famam insignioris notæ, ut ex illius, qui erat intimæ admissionis Aulicus, & mollia fandi tempora noverat, commendatione Regi innotescerent; neque enim cujusquam elogium apud Regem

magis valere, quàm *Junii*, erat compertissimum. Inter hosce eminuere *Franciscus Godwinus Landavensis*, postea *Herefordensis* Episcopus, *Georgius Luydus Cestriensis*, & *Georgius Sodorensis*, de quibus, cùm sibi invicem firmissimo amicitiæ fœdere conjungerentur, optimè mereri voluit: quod ipsi & ore & literis grati agnovere. Sed quod ad cumulum laudis *Juniana* facit, illustrissimus Princeps, *Mauritius*, *Hassiæ Landgravius*, istius suavissimæ consuetudinis, quam cum *Junio*, dum ultima legatione *Germanica* fungeretur, habuit, memor, Rege *Jacobo* jam totius *Britanniæ* Monarchâ facto, illum familiaribus epistolis dignatus est, utpote quem ob præclarissimas animi dotes studiumque pietatis & eruditionis, amore, gratia, & benevolentia, quibus illum complexus fuerat, perquàm dignissimum fuisse, & quò nemo inter Consiliarios res ipsius apud Regem aut majori cùm successu, aut sinceriori fide procurare potuit, pro sapientia sua judicavit.

Inter hæc publica gaudia continuamque triumphorum materiem, illamque effusissimam Regis in *Scotos* suos, quibus aureum istud seculum, quod fingunt Poetæ, de novo illuxisse credebatur, liberalitatem, de revisendis patriis laribus cogitavit *Junius*, in *Angliam* subinde, prout officii ratio, debita erga Regem, clementissimum suum Dominum, reverentia, aut rerum suarum cura postulaverit, reversurus. Non enim sedes suas hîc perpetuò figendas esse voluit: maximè solicitus, ut patrimonium, à Majoribus acceptum, ipsiusque industria novis reditibus auctum, ad seros nepotes recta serie secundum jus primogenituræ derivaretur: relictis interim in *Anglia* quinque aut sex filiis, maximæ spei juvenibus, non fidei (illa enim erat exploratissima) obsidibus, sed ad absentis vices supplendas, Regiæ munificentiæ alumnis. Si quispiam ex Aulicis existimari possit alienus ab ambitione, luxu, & avaritia, revera ille est *Junius*, utpote qui neutiquam affectavit aut titulos, aut delicias, aut opes, solo benefaciendi merito & conscientia contentus. Sed cùm ipse sibi familiæque suæ deesse videretur, Rex, quanti modestiam animique illam moderationem æstimaverit, insigni Regii favoris indicio palam fecit. Primò enim XIX. die Februarii A. MDCIV. illum in censum Equitum Auratorum more solenni adscivit, præsentibus Regina, Principe *Henrico*, *Carolo* Duce *Eboracensi*, D. *Elisabetha*, liberis suis, *Udalrico* Duce *Holsatiæ*, nobilissimaque Procerum coronâ, ut inde major collatæ dignitati splendor accederet. Deinde annuam trecentarum librarum sterlingicarum pensionem, tanquam munus honorarium, per reliquum vitæ tempus assignavit, ut lautiùs splendidiùsque viveret.

Cùm

Digitized by Google

Cùm verò Rex serenissimus grata mente recoluerit, quam fidelem, quam laboriosam, quam assiduam in illius ingenii culturâ operam impendisset *Junius*, relictos, dum ille natale solum repetiverit, filios pro indole illorum & instituto vitæ sub illius tutela & auspiciis educandos pro Regia bonitate & munificentia curavit, bene merentis Famuli fidem & curam pariter repensurus.

Justo & acutissimo horum beneficiorum sensu tactus *Junius*, literas ad Regiam Majestatem, obsequii & pietatis plenissimas, è *Scotia* transmisit: quas in perpetuam tum Regiæ beneficentiæ, tum *Junianæ* gratitudinis memoriam hîc apponam.

SERENISSIMO R.

JACOBO,

PETRUS JUNIUS.

Invictissime ac Potentissime Rex, Domine Clementissime.

Si quisquam subditus aut servus Regi aut Domino suo unquam devinctus fuit, illum ego me esse multis nominibus profiteor. Tanta enim magnitudo est tuorum erga me beneficiorum, ut tuæ Majestati Regiæ post Deum omnia debeam. Quum enim animam & vitam habeam à Deo & parentibus, certè omnia vitæ tum ornamenta, tum præsidia habere me à tuâ Majestate solâ, secundùm Deum, lubens meritò agnosco & accepta fero. Neque his finibus contenta Majestas tua erga me solùm hac sua munificentiâ uti voluit, quin & liberos quoque meos, ô raram benignitatem! Regiis sumptibus in Regiâ alendos & tuendos ad senectutem meam sublevandam dignata est admittere: & quum jam anteà ex iis quatuor aut quinque in Aulico ministerio versarentur, hunc etiam sextum adjungere placuit, unico domi mihi relicto filio, eoque natu minimo. Quid ego pro tot ac tantis meritis rependam? Accipiam calicem salutis, & te, ô supreme Jehovah, Deum Jacob, supplex invocabo, & votis ardentibus fatigabo, ut JACOBUM *Regem, unctum & vicarium suum, delicias humani generis, Dominum, ac patrem meum munificentissimum, cum conjuge lectissimâ Heroinâ, ac sobole Regiâ ab omni periculo protegas, atque Ecclesia*

tuæ, regnis suis, ac subditis, mihi præsertim, & meis, perpetuò incolumem & florentem præstes. Amen, Amen, Amen. Ex Regiâ Sancruciacianâ XI. *Februarii* 1611. *ætatis* 67. *servitutis meæ liberrimæ* 42. *inchoatæ.*

Tuæ Majestatis Regiæ humillimus & obsequentissimus subditus & servus

PETRUS JUNIUS.

Non tamen ex hac beneficentia erga liberos officio, quod suorum studiorum ab ipsius pueritia moderatori debuit, se prorsus defunctum credidit Princeps piissimus, cum *Trajano*, *Antoninis*, imò cum præclarissimis & optimæ famæ Decessoribus suis meritò comparandus, si politioris literaturæ & Theologiæ, quam penitus imbiberat, studio reliquas artes verè imperatorias addidisset. Præceptoris sui curæ, fidei ac disciplinæ memoria adeo altas in Regia mente radices egit, ut neutiquam inde ex longinquitate temporis aut qualicunque casu interveniente avelli posset: quod Rex optimus, ætate maximè maturâ & ad senium vergente, præclarissimo confirmavit testimonio. Cùm enim ipsius varia opera in unum volumen, studio & cura *Jacobi*, Episcopi *Wintoniensis*, collecta, Latinè in publicam lucem ederentur, A. C. MDCXIX. exemplar *Junio* suo jam plusquam septuagenario dono dat Regius Auctor, cum hac inscriptione, propria manu signatâ, quæ omnium aliorum elogiorum vicem abundè supplebit.

JACOBUS, *Dei gratia* Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ *Rex*, *Fidei Defensor*, *Cl. V.* Petro Junio à Setoun, *Equiti Aurato*, *Consiliario*, *& Eleemosynario suo pro regno* Scotiæ, *hoc operum suorum Systema L. M. Q. offert*, *charissimo Præceptori gratus Discipulus*, *memor formatæ ab illo adolescentiæ suæ ad virtutis & literarum studia*, *quæ quantoperè ex eo amaverit*, *librum hunc*, *sui profectûs indicem & testem*, *mittit*, *bonorum*, *ut sperat*, *debitorum more*, *qui serenâ fronte gratoque animo sortem fœnore multiplicatam creditoribus restituunt.*

Greenvici XI. *Cal. Jun.*
MDCXX.

Mu-

Digitized by Google

Munus sanè in se magnificum, & *Junio* pariter, ut opinari fas est, gratum, ac si gemmas è Regio cimeliarchio accepisset.

Inter *Scotos* sibi habuit *Junius* maximè charos & familiares, *Georgium Buchananum*, Collegam suum, quem loco Parentis reveritus est, & cujus vitam compendio descripsit, *Joannem Skenæum*, doctissimum Jurisconsultum, & D. *Adamum Newtonum*; elegantissimi ingenii virum, qui erat serenissimo Principi, *Henrico*, R. *Jacobi* I. filio primogenito, à literarum studiis, & cui politissimam *Historiæ Concilii Tridentini*, à sapientissimo viro, P. *Paulo Sarpio Veneto* adornatæ, Latinam versionem debemus. Cum Exteris etiam celeberrimæ famæ magnas coluit amicitias, quales erant *Theodorus Beza*, *Isaacus Casaubonus*, & maximus ille Astronomiæ instaurator, *Tycho Brahæus*, quem plusquam semel, primo solus, deinde in comitatu serenissimi R. *Jacobi* apud *Vraniburgum*, plurimis cœlestibus observationibus, ope magnorum instrumentorum, summa ut ista ferebant tempora, arte elaboratorum, ab ipso confectis, in omne ævum celebrandum, in insula *Huena*, penè in aditu maris *Baltici* invisebat: ut à cæteris, quorum epistolas jam edo nominandis prorsus abstineam.

In sua devexâ ætate (hoc est, post annum Christi MDCXX.) sed robusta vegetaque & ab istiusmodi malis, quæ senectutem comitari solent, libera, omnibus quoque sensibus integris manentibus, jam domi conquiescere voluit D. *Junius*, nec de *Anglia* laboriosis itineribus repetenda amplius cogitavit: vir, si quis unquam mortalium, numerosâ prole, & potissimùm filiis, quos ad amplas dignitates, aut in Aulâ aut in Ecclesiâ, evectos lætus vidit, moderatis opibus latifundiisque, quæ tamen ad decus & splendorem familiæ in posteros derivandum abundè sufficerent, omnium bonorum, etiam primariæ nobilitatis, Concivium, imo & exterorum Principum, puta *Frederici* Regis *Daniæ*, qui illum gemma magni valoris, & poculo ex argento deaurato, insignibus Regiæ familiæ illic incisis, quod adhuc apud V. Cl. *Robertum Young de Albarra*, in *Angusia*, Pronepotem servatur, honoris & benevolentiæ causâ impertiius est, *Mauritii*, quem supra memoravi, *Hassiaci*, aliorumque, maximè verò Regis sui, optimi & munificentissimi Patroni, amore admodum felix. Hoc unicum residuo vitæ tempore illius animum gravissimè afflixit dolore penè inconsolabili, quod clementissimo Principi, Discipulo quondam suo, vixerit superstes. Tandem vir optimus senio planè confectus, pabuloque, quo vita fovetur, penitus absumpto, subsidiis,

quæ

Digitized by Google

quæ religio Christiana, pietas, fidesque in Deum maximè misericordem & in *Christum* Salvatorem, ad benè beatèque moriendum, conducunt, munitus, ex hoc tempestuoso mari ad portum æternitatis placidè migravit, septimo die Januarii A. *Christi* MDCXXVIII. postquam vitæ suæ annos octoginta tres, ferè cum dimidio, explevisset. Sepultus jacet in Ecclesiâ S. *Vigentii*, ab *Aberbrothiâ* in comitatu *Angusiæ* mille passûs dissitâ: ad cujus memoriam in omne ævum transmittendam, Hæres monimentum pietatis causâ erigi curavit cum hac epigraphe;

PETRUS YOUNG à Seton, *Eques Auratus*, *serenissimo ac potentissimo* Jacobo VI. Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ *Regi à Studiis, Consiliis, & Eleemosynis, propter eruditionem, prudentiam, & morum elegantiam eximiam domi Regi suo & civibus charus, foris Regibus & Principibus, apud quos variis legationibus functus est, celebris.*

Hic beatorum resurrectionem exspectat.

Obiit Januarii VII. *A.* MDCXXVIII. *ætatis suæ* LXXXIV.

COM-

COMPENDIARIA NARRATIO
De Vita & Morte Sereniſſimæ Principis,
MARIÆ
SCOTORUM REGINÆ:
Per D. PETRUM JUNIUM.

MARIA *Scotiæ* Regina, *Jacobi* V. *Scotorum* Regis filia unica, ac regni hæres, ex *Mariâ Lotharingâ*, Ducis *Guiſiæ* filiâ, (quam, defunctâ abſque liberis priore conjuge *Magdalena*, *Franciſci* primi *Gallorum* Regis primogenitâ, ſecundis nuptiis ſibi copulaverat) anno 1542. menſis Decembris ſeptimo in lucem edita; octo diebus ante Regis parentis, *Falcolandiæ* rebus humanis exempti, obitum: undè ingentes tumultus in *Scotiâ* exorti de Reginæ pupillæ cuſtodiâ ac Regni adminiſtratione inter Proceres potentiſſimos, *Matthæum Stuartum*, *Leviniæ* ſeu *Lennoxiæ*, & *Jacobum Hamiltonum Araniæ*, Comites. Sub id tempus cùm ab *Henrico* VIII. *Angliæ* Rege, *Edwardo* ſexto filio, *Mariæ* Reginæ, non adeò ætate diſparis, affinitas ſtudioſiſſimè ambiretur; deinde aliquot annis pòſt, *Henrico* fato functo, *Somerſettenſis* Dux, *Angliæ* Prorex, à Proceribus *Scoticis* eandem rurſus affinitatem, *Gallicâ* factione intercedente, fruſtra urſiſſet, ex repulsâ graviſſimum bellum, & *Scotiæ* regno calamitoſum, exarſit. *Maria* interim in *Galliam* abducta ſub quintum ætatis annum, ubi ad annos pubertatis educatata *Franciſco* ſecundo, *Henrici* primogenito, tum Delphino, mox, mortuo Parente *Galliæ* Regi, deſponſata fuit: quo fatis concedente, Regina vidua in *Scotiam* ſuam, multis Principibus *Gallis* comitantibus, honorificentiſſimè reducta, quadriennium prudentiſſimè ac feliciſſimè ſummâ ſuâ cum laude & civium benevolentiâ regnum avitum adminiſtravit: cui ut meliùs conſuleret, Regiamque ſobolem ex ſe relinqueret, ad nuptias ſecundas animum adjecit, ac *Henricum Stuartum*, amitinum ſuum, *Matthæi* ſupra dicti *Lennoxiæ* Comitis ac Domini de *Darley*, filium natu maximum, ſtaturâ ac ſpecie

Digitized by Google

eximiâ, ac formæ dignitate præcellentem, Regiâ *Anglorum* stirpe oriundum, (nempe *Margaritâ Douglassiâ*, quam unicam ac hæredem, secundis cum *Archibaldo Douglassio*, *Angusiæ* Comite, nuptiis peperit *Margarita*, *Scotorum* Regina, *Jacobi* quarti conjunx, *Jacobi* quinti mater, *Henrici* septimi filia primogenita) sibi sponsum delegit, quibus
1566. ex nuptiis anno Domini 1566. Junii 19. auspicatissimè ac bono publico natus est *Jacobus* sextus, qui jam sceptris *Scotorum* felicissimè potitur, ejusdem *Henrici* septimi *Anglorum* Regis indubitati abnepos; cujus regnum ut pium, felix, faustum, ac diuturnum sit, faxit Deus Opt. Max. qui pro suo divino arbitrio regna ac diademata dat adimitque. *Henricus* Rex in ætatis flore (vix enim ætatis annum vicesimum excesserat) ab *Jacobo Hepburno*, Comite *Bothuelio*, atque aliis conjuratis nefariè contrucidatus est, spondente inde sibi *Bothuelio*, immani ausu, & Reginæ matrimonium, quod raptu tentavit, & sublato infante Principe, Regium diadema: brevi pòst conscientiæ furiis exagitatus Parricida, quò tam atrocium flagitiorum pœnas, quæ ipsi parabantur, evaderet, in *Daniam* profugit; sed ne sic quidem ultrices Numinis manus effugere potuit; ibi enim duro ac diuturno carceri mancipatus, teterrimam animam exhalavit. Insecuta est in Reginam ipsam nonnullorum Procerum conspiratio, quâ circumventa, in arcem, in Lacu *Levino* sitam, relegata fuit: unde elapsa ac tumultuariis copiis collectis, cùm in perduelles animadvertere, ac prælii aleam experiri statuisset, illorum armis profligata, accedens in *Angliam*, tanquam in tutissimum salutis portum, uti sperabat, se recepit. Ibi post octodecim annorum captivitatem, cùm toto hoc tempore de illâ quâvis fraude è medio tollendâ, clandestina competitorum fautores inirent consilia, neque quicquam proficerent; quotidianis tandem calumniis apud Reginam *Elisabetham* palam premebant, tanquam ipsius vitæ insidiantem, atque, ipsâ sublatâ, regnum *Angliæ* affectantem: itaque corruptis antè pecuniâ domesticis ministris aliquot, ac præsertim Secretario quodam *Gallo*, ad conjurationem illustrandam productis, insontem Principem, fictis criminibus oneratam, ream peragunt; neque prius destiterunt, quàm damnatam paucos post menses, surrepto ad id Reginæ chirographo, *Mariam* Reginam, innocentiam suam constanter asserentem, neque muliebriter mortem expavescentem, sed invicto animi robore Regum atavorum genus testantem, obtruncandam curarent; Reginâ insciâ, atque adeò eorum sævitiam detestante. Quod ipsa & literis crebris suâ manu exaratis *Scotorum* Regi sanctè affirmavit, nec non Legatis missis di-

Digitized by Google

diligenter se purgavit. Reginæ *Mariæ* hæc vitæ catastrophe fuit, quæ sanguinis cognatione aut affinitate omnes Christiani orbis Reges, omnes penè liberos Principes attingebat. *Henrici* verò septimi *Angliæ* Regis proneptis, ac proinde Reginæ *Elisabethæ* agnata proxima, ac, ipsâ decedente, Regni hæres indubitata: *Galliæ* Regina dotaria, *Scotiæ* Regina hæreditaria, utpote *Jacobi* quinti filia unica & hæres, *Jacobi* quarti neptis, *Jacobi* tertii proneptis, *Jacobi* secundi abneptis, *Jacobi* primi adneptis, *Roberti* tertii, filii *Roberti* secundi, omnium *Scotiæ* Regum, trineptis.

Princeps meliore fortunâ digna, omnibus naturæ dotibus, omnibus regiis virtutibus, clementiâ præsertim, ornatissima, formæ venustate incomparabili, liberalitate, contenta, præcipuè animis ac prudentiâ supra sexum, vel testante olim Poëtâ politissimo hoc carmine, ac verissimo de ipsâ ad seipsam elogio.

Nympha, Caledoniæ quæ nunc feliciter oræ
Missa per innumeros sceptra tueris avos:
Quæ sortem antevenis meritis, virtutibus annos,
Sexum animis, morum nobilitate genus.

Vide reliqua apud *Buchananum* in Epigrammate, Paraphrasi in librum Psalmorum præfixo.

Ex EPHEMERIDE

Cl. V. D.

PETRI JUNII,

De sui ipsius prosapia, legationibus, & prole, excerpta: additis quibusdam breviculis observationibus, Italico charactere notatis, quas ex schedis manuscriptis aut aliunde collegi.

XV. AUgusti. Hic dies 1544. natalis fuit *Petri Junii de Setoun*, Equestris ordinis, pientissimo ac potentissimo *Jacobo* sexto *Magnæ Britanniæ*, & Regi à prima infantia, pueritia, & adolescentia

 à

à ſtudiis, poſtea à conſiliis, & variis legationibus ad exteros Reges ac Principes, nec non ab Eleemoſynis. Natus eſt *Taoduni* in *Anguſia:* ſervivit Regi ſuo ac Domino clementiſſimo quinquaginta quatuor annos, & menſes undecim, ac dies undecim, ſumma cum cura, fide & integritate, teſte conſcientia, ac teſtibus omnibus probis, qui eum in Aula noverint.

Dei omnipotentis Numine gubernante, famulorum omnium Regiorum qui adhuc ſunt ſuperſtites, facilè primus, utpote qui Regi ſuo inſervivit ab ipſis penè incunabulis, admotus per Proregem ipſius infantiæ ſtatim à trimatu. Hæc eſt & fuit ambitio *Juniana*. Alii aliud pro ſe quiſque jactent. Hæc ſcribebat *Petrus Junius* anno Domini 1624. Decembris undecimo in *Juniano* ſuo, anno ætatis 81. currente, integris, ſit gratia Dei, omnibus ſenſibus; victurus, quamdiu Deo optimo maximo viſum fuerit: hoc tantillum ævi, quod ſupereſt, utinam piè ac ſanctè tranſigat, ac ſarcinas colligere incipiat, vel potius abjicere, brevi expeditior migraturus, depoſita hujus corporis ſarcina. En diem beatæ reſurrectionis exſpectat, perſuaſum habens, mortis diem natalem eſſe æternæ vitæ.

Februarii 19. Hoc die ſereniſſimus Rex ac Dominus clementiſſimus me dignitate equeſtri ornavit, unà cum nobili *Anglo*, D. *Henrico Dimock*, ipſo natali die Principis noſtri *Henrici*, & ipſo præſente, ac Duce *Eboracenſe Carolo*, ac Domina *Eliſabetha*, filia Regis primogenita: aderat & Dux *Holſatiæ Udalricus*, ſereniſſimæ Reginæ noſtræ frater germanus, qui gladium Regi præbuit, atque Conſiliarii Regis ex intimis complures, in penitiori Regis cubiculo, anno 1605. in palatio *Whitehall*.

Joannes Junius, pater mihi longè chariſſimus, in pia Filii Dei invocatione ac confeſſione.... lentâ febri exſtinctus placidè obdormivit pridiè Cal. Septembr. anno ultimi temporis 1583. ætatis verò ſuæ 86. Elatus eſt poſtridie, ac ſepultus *Taoduni* prope conjugem ſuaviſſimam, quæ annis 5. menſ. 2. d. 19. eum præceſſerat, nempe A.D. 1578. 5. Id. Maii, cum qua conjunctiſſimè vixerat annos plus minus 46. ac ex ea ſuſceperat liberos ... quorum ſuperſtites reliquerat mares, *Joannem*, præfectum Eccleſiæ *Deſertana*, *Petrum*, Regiæ Majeſtati à Studiis & Eleemoſynis, ac *Alexandrum* ..... cubiculi Regis Oſtiarium: feminas, *Iſabellam* ac *Joannam*: alii in pueritia mortui ſunt: præter *Henricum*, qui in *Scania* in bello ..... *Sueco* militaret.

Margarita Scrimger ex antiqua & nobili *Scrimgerorum* familia, ma-

mater mea chariſſima, undecimo die Maii A. 1578. vitam hanc mortalem cum æterna commutavit, ætatis ſuæ 68. *Taoduni.*

Alexander Junius, frater meus natu minimus, ſereniſſimo Regi noſtro *Jacobo* VI. interioris cubiculi Oſtiarius: in quo munere triginta annos & amplius fideliter ſe geſſerat, 29. Decembris obiit *Taoduni* in ædibus propriis 1603. & ultimo hujus menſis in Templo novo ſepultus, meipſo curante funus. Vixit annos ....

Januarii quarto. Admiſſus in clientelam Regis A. 1569. deſinente, Comite de *Murray* tunc temporis Gubernatore, anno ætatis meæ viceſimo quinto: huic muneri admotus detentuſque dum apud me in *Galliam* reverti animo apud me conſtitui, & ad idem præſtandum authentico ſcripto auctoratus.

Viceſimo die Julii. Hoc die 1586. Legatus primùm à ſereniſſimo Domino meo clementiſſimo ad invictiſſimum *Daniæ* Regem, *Fridericum* ſecundum, miſſus, navem *Taoduni* conſcendi, atque ſecundo vento è portu ſolvens, *Helſingoram*, Deo propitio, 26. ejuſdem menſis ſub meridiem appuli: uſus ſecundiſſima tempeſtate. Hæc fuit ſex Legationum prima.

Triceſimo primo Maii. Hodie anno 1587. iterum Legatus miſſus in *Daniam* ad *Fridericum* ſecundum. Navim *Lethæ* conſcendi, unà cum generoſo & optimo Collega *Patricio Vauſio à Barubarraiſe* Equite.

Aprilis 27. 1594. Hoc die è *Lethenſi* portu ſolvi, Legatus in *Daniam* ad *Chriſtianum* IV. Regem, & ad Reginam *Sophiam*, nec non ad illuſtriſſimos Principes Imperii Romani, *Udalricum Megalipolitanorum*, & *Henricum Julium Brunſwicenſium* ac *Luneburgenſium* Duces. A. 1594.

Viceſimo quinto die Novembris 1598. ex *Danica* & *Germanica* Legatione cum Collega Epiſcopo *Aberdonenſi* prope *Inchekeith* in anchoris ſtetimus: & poſtridie *Letham* appulimus: cùm menſe Julio præcedente è *Scotia* ſolviſſemus.

Uxorem virginem duxi *Eliſabetham Gibb*, 4. Februarii 1577.

Junii primo nata eſt mihi *Maria* filia primogenita ex *Eliſabetha Gibb* conjuge paulò poſt nonam veſpertinam A. 1579. in arce Regia *Sterlini*. Nomen ſereniſſimus Rex ipſe præſens chariſſimæ matris ſuæ Reginæ imponi voluit, ſuſcipiente ipſius Majeſtatis mandato ac nomine infantem, ac ſacro lavacro admovente, illuſtri D. *Joanne Murriæ* Comite, ac *Alexandro Hajo*, Archivis Regiis præfecto: matronis nobilibus quamplurimis præſentibus ac ſolennitatem cohoneſtantibus. 21. Febr. Nup-

tiæ *Maria* primogenitæ, sereniſſimi Regis ſumptibus in Regia *Sancruciana* celebratæ, Reginâ famulam ſuam ad thalamum ducente.

Decimo Junii A. 1580. Uxor *Eliſabetha* mihi peperit gemellos *Sterlini* in arce Regia: primogenitum *Jacobum* circa horam tertiam pomeridianam, minorem verò natu *Henricum* hora ferè poſt: quorum ſuſceptores fuerunt, dum ſacro baptiſmate initiarentur, Regis nomine, Abbas de *Dryburgh*, & *Cabuskynneth* die 16. ejuſdem menſis *Sterlini* in eadem arce Regia.

Jacobus & Henricus, *gemelli; Ille autem natu maximus, cui, quando è ſacri baptiſmatis lavacro ſuſciperetur, nomen ſuum indi juſſerat R.* Jacobus, *ab eodem ætate virili Equeſtri dignitate inſignitus, in cenſum Nobilium Regiæ privatæ, ut appellatur, Cameræ erat adſcitus, & poſtea latifundiis in Comitatu* Longfordiæ *in* Hiberniâ, *utpote in Regiam poteſtatem, profligatis rebellibus, unâ cum reliquis in Provincia* Ultonienſi, *pridem redacta, mille acras terræ continentibus donatus.*

Margarita filia mihi nata eſt 14. Novembris 1581. circa undecimam noctis *Setoni* in *Juniano* meo, & baptizata 5. Decembris, ſuſceptore *Jacobo Melvino*, Verbi Dei Miniſtro.

Uxor mihi iterum gemellos enixa eſt primo die Julii 1583. paulò ante meridiem 1583. quorum ſuſceptores fuerunt, *Roberti* Comitis *Marutiæ* nomine, *Gulielmus Ouchterlowry*, D. à *Kelly*, & vicinus meus *Gulielmus* item eodem cognomento: atque hi quidem *Roberti* minori natu nomen impoſuerunt; *Petri* verò primogeniti ſuſceptores fuerunt *David Gardin*, Dominus de *Loys* & *Patricius Zuhyteleius de New-Grange* die 16. hujus menſis.

Petrus & Robertus *etiam gemelli.*

Petrus, *præcipuus inter Admiſſionales in Aula ſereniſſimi Regis*, Caroli I. *ab eodem A.* 1628. *unà cum nobiliſſimo Viro, D. Barone* Spenſero, *ad R.* Guſtavum Adolphum, *Regem* Sueciæ, *cum inſignibus nobiliſſimi ordinis Periſcelidis, in quem erat ſolenni pompa admittendus, comitante quoque Heraldo, mittebatur. Hic verò Rex fortiſſimus*, Petri *aulicis moribus & prudentia delectatus, Equitem Auratum conſtituit, & ut favoris ſui perenne ſupereſſe poſſet monimentum, quoddam augmentum gentilitiis inſignibus inſerendum juſſit. Diem ſuum obiit. 6. Febr.* 1631. Robertus, *vir ingenii dotibus ornatiſſimus, poſt* Galliam Italiamque *perluſtratas, itinere in Orientem ſuſcepto*, Hieroſolyma *aliaque loca ſacra inviſebat. A. C.* 1608. *Obiit* Weſtmonaſterii 17. *Martii* 1620.

cu-

Digitized by Google

cujus præmaturam acerbamque mortem ægerrimè ferentes Amici illius laudes Latinis elegiis celebrarunt.

Augusti 29. 1584. Circa noctis medium uxor mihi peperit *Patricium*, circa initium novi mensis Lunaris: qui quidem sacro baptismate initiatus est postridie in fano *Vigiano*: suscipientibus *Georgio Balfour de Tarry*, vicino meo *Gul. Ouchterlowry*, præsente Domina de *Bomyton*, & mariti sui nomen infanti imponi rogante.

Hic Vir eruditissimus erat serenissimis R. R. Jacobo *I. &* Carolo *I. à Bibliothecis: cujus vitam amplo satis commentario illustravi.*

Joannes filius meus natu sextus 25. die Junii 1585. *Setoni* nascitur circa horam septimam vespertinam, ac 7. die Julii sacro baptismate initiatur: susceptoribus *Joanne Carnegy à Kinnaird*, ... *Balfour*, Decano *Glascuensi*, ac *Joanne Ramsay ab Arbeky*.

Hic tum à R. Jacobo, *tum à Parente suo sacris Ecclesiasticis destinatus*, Cantabrigiam *juvenili ætate mittebatur, ubi in Collegio* Eiduliano Sussexiano *sedulam utilemque operam Theologiæ studiis impendit: in qua Facultate & Baccalaureatum & Doctoratum postea annis maturis ingenti cum laude adeptus est.* Galliam & Germaniam *fausto itinere peragravit, nobilissimi juvenis, filii Baronis* Whartoni; *Comes & Ephorus. Tandem ad Ecclesiæ Cathedralis* Wintoniensis *Decanatum à serenissimo Rege* Jacobo *evectus erat & quidem ob pietatem, eruditionem, & sapientiam planè dignus idoneusque habitus, qui ad generalem Cleri* Scoticani *apud* Bertham *conventum A.* 161   *de quinque istis articulis, ad cultum sacrum, disciplinam, ac regimen Episcopale istius Ecclesiæ spectantibus, condendis stabiliendisque, Regio nomine delegaretur. Quàm sapienter isto præclaro munere functus sit, istius celeberrimi conventus historiâ, quam V. C.* Lindlæus *in publicam edidit lucem, clarè docet. A.* 1621. *cùm Archiepiscopus* Spalatensis, *literis ad R.* Jacobum *veniam ex* Anglia *discedendi petiisset, missus erat cum reverendissimis Episcopis* Londinensi & Wintoniensi, *à Regia Majestate ad disceptandum cum illo de istarum literarum, quæ ipsi mira videbantur, variis argumentis: cujus colloquii plena relatio ab iisdem edita erat* Londini *A.* 1624. *Ut verò de patria Musisque aliquatenus mereretur, Scholam instituendis pueris, bonarum literarum rudimentis destinatam in Academiâ* Andreopolitanâ *propriis impensis A. C.* 1641. *curavit exstruendam: ut inscriptio supra portam ostendit.*

Die 31. *Januarii* 1587. circa horam ... pomeridianam uxor mihi tertiò gemellos peperit: marem alterum cui 11. Februarii sequentis sacro

Digitized by Google

cro baptismate initiato *Friderici* nomen in gratiam optimi & serenissimi Regis *Daniæ*, *Friderici*, ejus nominis secundi, inditum est: alteram feminam, *Joannam*. Susceptores fuerunt D. *Alexander Betoun*, Archidiaconus *Laudoniensis* & suo & absentis Domini de *Ogilvy* nomine, *Henricus Guthrie à Collistoun*, *Jacobus Persoun à Carny*. Interfuerunt & horum conjuges, aliique nonnulli nobiles vicini. Sed memoranda inprimis illustris Domina, *Joanna Forbes*, Domina de *Ogilvy*: quæ pro *Sophia Joannam* ex suo nomine filiam meam vocari voluit & obtinuit.

Fridericus obiit 16. Augusti 1609. sub quintam vespertinam *Setoni* ex pthisi: vixit annos 21. menses 6. & 10. dies.

Michael, filius meus octavus, ac natu minimus, nascitur circa horam noctis duodecimam 6. Novembris 1589. dum ego unà cum Rege serenissimo in *Norvegiam* profectus essem.

Elisabetha conjux 16. Febr. 1590. filiam enixa est circa horam pomeridianam *Annam* nomine, ita jubente Regina *Anna*: atque ita duodena prole me auxit Dominus, undecim reliquis superstitibus.

Decimo die Maii. Elisabetha Gibb, primæ & suavissimæ conjugis ex hac misera ac fugaci vitâ in cœlum migratio sub horam tertiam matutinam *Lethæ* 1593.

Sexto die Maii 1596. Nobilem matronam, D. *Joannam Murray de Torpichen* viduam, secundis nuptiis duxi *Edenburgi* in æde *Cuthberto* sacra.

Conjux mea tertia *Marjoria* 20. die Aprilis 1601. filiam mihi peperit, *Euphemiam* nomine, primogenitam circa horam sextam matutinam die Lunæ.

Marjoria conjux tertia, filiam mihi peperit *Elisabetham* 11. die Febr. circa horam undecimam antemeridianam 1603. Susceptoribus D. *Stewart de Traquaire*, & D. *Thoma Erskin de Dirlton* & Domina de *Elphinston*, cum filiabus, & *Elisabetha Schaw* ex Regina virginibus nobilibus.

Marjoria conjux tertiam filiam peperit 5. Julii 1604. *Nicolaam* nomine circa horam secundam pomeridianam, commatre Domina de *Bonnyton*; compatres *Sandford*, *Kenneth*, & alii nobiles vicini.

Marjoria conjux mea peperit 18. Decembr. 1608. *Arbellam* sic nominatam ex D. *Arbella Stuarta*, præstantissimæ heroinæ, nomine circa horam secundam matutinam die Dominica.

HI-

Digitized by Google

HISTORICA QUÆDAM
DE
R. JACOBO I. & R. ANNA,
Illorumque liberis ex eadem Ephemeride *collecta.*

NOvembris decimo nono die 1566. *Jacobus* Rex *Scotiæ* natus est paulò ante horam decimam antemeridianam, patre *Henrico Stuardo*, filio *Matthæi Stuardi*, Comitis de *Lenox*, matre *Maria*, filia unica *Jacobi* V. Regis *Scotorum*, & regni hærede, quæ prius nupta fuit *Francisco* secundo, *Galliarum* Regi.

Augusti vicesimo nono. Jacobus D. G. *Scotorum* Rex coronatur 1567. natus annum unum & decem dies supra mensem.

Septembris 29. Le Roy partit de la ville de *Sterling*, où il avoit été nourri, & sejourna l'espace d'... ans pour s'acheminer à *Edinburg*. 1579.

Octobris vicesimo tertio 1589. Serenissimus Rex, *Jacobus* sextus, navem clanculum conscendit *Lethæ* hora undecima noctis, in *Norvegiam* navigaturus; postridie, qui fuit dies Veneris, ventis adversis repulsus, propè S. *Minuens* in anchoris stetit. Inde solvens sub noctem 28. *Flecroen*, *Norvegiæ* sinum, subiit, à *Barbario* & me introductus, ubi secundum ventum præstolans dies plusculos, die Veneris, qui fuit Novembris septimus, postquam in navi nostra pransus esset, vela facere jussit. Sequenti die sub meridiem *Langfundum* appulimus: ubi relictis navibus, *Tunsbergum* & *Asloam*, partim equis, partim trahis, partim scaphis vecti, pervenimus *Hafniam* die ... Novembris.

Ibi Regis & Reginæ congressus ac felices nuptiæ.

Maii primo 1590. *Jacobus* VI. Rex *Scotorum* cum *Anna* Regina conjuge ex *Dania* rediens, *Letham* feliciter appulit.

Augusti quinto. Hoc die optimi Principis, *Jacobi* VI. P. P. σωτήρια celebrantur, ex parricidarum *Ruthrenorum* fratrum omni ævo teterrimorum manibus, non sine insigni numinis, ὡς ἐκ μηχανῆς, providentia, confossis sicariis, erepti ac servati, summo piorum omnium ac Reip. Christianæ bono atque emolumento anno 1600. *Perthæ*.

Julii vicesimo quinto 1603. *Jacobus* VI. *Scotiæ* Rex serenissimus, Domi-

Digitized by Google

minus meus clementissimus, hoc die coronatur *Angliæ*, *Franciæ*, & *Hiberniæ* Rex, *Westmonasterii* per Archiepiscopum *Cantuariensem.*

Decembris undecimo. D. *Anna*, Regina nostra, serenissimi ac clementissimi *Friderici* secundi filia secundo genita, hoc die nata est A. 1574. *Henricus* IV. *Galliæ* R. eodem die natus A. 1553.

Maii decimo septimo. Anna Regina coronatur in æde S. *Crucis* prope *Edinburgum* solenni pompa 1590.

Ejusdem mensis vicesimo. Anna Regina *Edinburgum* ingreditur magno cum applausu & celebri pompa.

Liberi Regis Jacobi & *R.* Annæ.

Februarii decimo nono 1593. Hora tertia matutina Princeps noster, spes *Magnæ Britanniæ*, *Henricus* nascitur, primogenitus serenissimi R. *Jacobi* sexti.

Novembris decimo nono. Carolus Dux *Eboraci* &c. serenissimi R. nostri *Jacobi* filius natu secundus, nascitur hora decima vespertina, A. 1600.

Januarii decimo septimo. Robertus Dux *Kintiræ* &c. serenissimi Regis nostri *Jacobi* filius natu tertius, nascitur hora undecima vespertina 1602. Obiit post brevem lucis usuram vicesimo septimo Maii ejusdem anni.

Augusti decimo nono 1596. *Elisabetha*, serenissimi Regis nostri *Jacobi* hodie nata est hora secunda matutina.

Decembris vigesimo quarto. Margarita, filia serenissimi Regis natu secunda in lucem edita est 1598. inter quartam & quintam matutinam. Obiit Augusti decimo octavo A. 1600.

Aprilis nono 1605. Hoc die serenissima Regina, D. *Anna*, filiam peperit *Mariam*, tertiam natu sub horam quartam matutinam *Grenovici.*

Junii vicesimo secundo. Serenissima Regina, *Anna*, quartam *Grenovici* peperit filiam circa horam quartam matutinam, eodem die sacro lavacro ablutam, *Sophiam* nomine, quæ ὀυχ ἡμερόβιος ἀπέθανε.

Septembris vicesimo septimo 1582. *Georgius Buchananus* hoc die extremum suum clausit *Edinburgi:* ætatis suæ anno.....

Octobris duodecimo 1605. Venerandus senex, D. *Theodorus Beza*, *Genevensis* Ecclesiæ Pastor, Præceptor meus observandissimus, nullo morbo, nec dolore, sed senio tantùm confectus: quippe annum ætatis agens 86. hoc die in cubiculo togatus obambulans, disertè de Deo disserens, integris omnibus sensibus, uno momento, in spondam lecti sedens, piè ac placidè in Domino obdormivit *Genevæ.* Vixit annos 86. menses 3. dies 19.

TESTIMONIA & ELOGIA

Præstantissimorum Virorum

de D. PETRO JUNIO.

G. CAMDENUS in descriptione *Scotiæ* in *Lothiana*, de *Musselborow* loquens. pag. 688.

Hoc in loco nec tacitus præterire debeo, hanc Inscriptionem, quam I. Napier, *vir eruditus, in suis ad* Apocalypsim *commentariolis hic effossam prodidit, & clarissimus* Petrus Junius *Eques Auratus, Regi* Jacobo *VI. à Studiis, sic verius descripsit.*

JACOBUS Episcopus *Wintoniensis* in præfatione R. *Jacobi* primi operibus præfixa: *Londini* 1619. fol.

— *Rex noster serenissimus, quem Deus Opt. Max. eximiis adeo naturæ dotibus, incredibilique mentis acie beavit, (ita ut literatissimus, mihique longè amicissimus, D.* Petrus Junius à Seaton, *Eques, serenissimæ Majestati suæ olim à Studiis & legationibus, nunc verò à Consiliis & Eleemosynis in regno* Scotiæ, *non immeritò* θεοδίδακτον *vocare soleat)* —.

Memorata perquam dignum videbitur, *Scotica* Etyma D. *Petri Junii*, ordine Alphabetico, à Græca lingua deducta, inter manuscriptos codices *Francisci Junii*, viri celeberrimi, in hypero *Bodleiano* n. 74. hodiè superesse.

Nullus dubito, quin D. *Junius* importunis D. *Thomæ Randolphi*, qui crebris in *Scotia* legationibus functus fuerat, aliorumque precibus & postulationibus obsecutus, *Georgii Buchanani*, summi sui Amici, vitam descripserit. Sed ubi lateat, frustra adhuc quæsivi. Alii in hoc cimelio reperiendo erunt fortassè, quod opto speroque, longè fortunatiores.

Digitized by Google

DISSERTATIO THOMÆ RHÆDI:

Quod Regibus & licitum & decorum ſit ſcribere.

DAmnabitur fortaſſe arrogantiæ ſtudium meum, quod, dicendi inſolens, novæ cauſæ & prioribus ſeculis inauditæ patrocinium ſuſceperim; quum reus ſit non de plebe aliquis, qui ſalvâ cæterorum dignitate poſſet cadere, ſed qui populi Majeſtatem unus ſuſtinet, & niſi per Reipub. latus, vulnerari non poteſt, JACOBUS *Magnæ Britanniæ*, *Franciæ*, & *Hiberniæ* Rex, cujus vita ut præſente Numine non ſemel ab inſidiis aſſerta eſt, ita ſperamus famam, quam vita ſemper chariorem habuit, cœleſti vindici curæ fore, ut depulſa olim livoris nube luceat poſteris ſine labe, tanquam in ſpeculo repræſentatura, quid fugere debeant, quid ſequi. Hujuſmodi reus oratorem poſcit *Demoſthenem*, qui innocentiam ipſo periculo nobilitet, non hominem ſimplicem & inexpertum fori, qui bonam cauſam malè agendo infamet, quod tum magis dices, cùm objecti criminis novitatem cognoveris. Nec enim Rex optimus homicidio aut ſacrilegio ſanctum violavit propoſitum, nec iis præceps actus eſt, quæ ira & avaritia Principibus perſuaſere; ſed inſolitum admiſit facinus quod nec ipſe negare, nec præſens ætas neſcire poſſit, nec futura oblivíſci, nempe Librum ſcripſit, hoc eſt illud nefas, cui Majores noſtri nomen non invenerunt, & ab accuſatoribus *Monſtrum* meruit appellari.

Ego naſcens juravi in verba Regis, & ſacramenti adhuc memor, malo hoſtem ferire, quàm vires excuſare, ſi vicero, laudabitur facultas; ſi victus fuero, non improbabitur voluntas: nec flagitio caret ſilere, ubi aut Deum audieris blaſphemari, vel ejus vicarium traduci: & pietatis eſt innocentem quemcunque à calumniâ vindicare, nedum ut Regem deſtituere liceat, pro quo etiam, ut pro patriâ, mori glorioſum habetur. Si natura mihi facundiam non dedit dignam reo, certè indignationem non negavit dignam accuſatoribus, quibus ipſis nec conducit ignoſci tantam petulantiam, ne ſpe impunitatis ſeipſis nequiores evadant. Obſecro enim, quis *Solon* aut *Lycurgus* Reges ſolos à ſcribendo juſſit abſtinere? Quibus pœ-

pœnis sancita est lex ista? Quibus exemplis vindicata transgressio? Audivi sæpè, Regibus multa licere, quæ cæteris nefas sunt, & hoc eorum esse privilegium: nunc audio, Regibus nefas esse, quæ cæteris licent. Inversa est igitur hoc plebiscito natura rerum, & à Regibus ad singulos translata est prærogativa, cunctis fruentibus libertate, quam illi amiserunt, quod eò invidiosius dicitur, quia non constat quo scelere amiserint. An natura novercali odio iis negavit, quod aliis maternâ benignitate indulsit? aut Ratio illis obvenit sterilis, manca & inops prudentiæ, ut interdicto cavendum fuerit ne res bonas scribendo vitiarent.

His impulsi accusatores, cùm impudentiam suam juris prætextu non possent tueri, quasi illicitum esset Regibus scribere, decorum obtendunt, negantes, utut liceat, decere tamen: & hoc est quod eruditis nebulonibus MONSTRUM appellatur. At ego MONSTRUM duco, non Regem *Britanniæ* edentem, cùm res possit, specimen ingenii, quod à sapientissimis vulgo fieri consuevit, sed *Romanam* Papam, puerperii doloribus ejulantem, & parientem in publico sine obstetrice: illic opus erat *Hetrusco* Aruspice, cùm Pontifices, qui gignere solebant, nothos parerent, non cùm Reges nihil faciunt nisi ordine naturæ, & more Majorum. O si viveres *Orbili*, scutica profectò vindicares tam rudem solœcismum, non passurus *monstri* nomen impune ab iis usurpari, qui, quid *Monstrum* esset, penitus ignorarent.

Nunc in rebus ipsis accusatorum barbariem cognosce. Prudentiam oculum esse humanæ vitæ, & cæteras virtutes dirigere in confesso est; ejus usus in stylo & voce geminus apparet: sed vocis donum transitorium est, unius ævi locique styli beneficium ad posteros quoque pertinet, locis & temporibus interminatum: quò meliùs de humano genere mereri videntur, qui omnia secula erudiunt ad virtutem, quam quorum omnis labor cum ipsis exstinguitur. Cùm igitur ex horum sententia, turpe sit Regi & indecorum demereri sibi hoc officio ventura secula, qui nobilissimus est prudentiæ fructus; ipsa prudentia turpis in Rege & indecora judicanda est. Quo pacto enim virtus deceat, cujus usus etiam optimus dedeceat, aut quo modo pulchra erit in Principe prudentiæ possessio, si exercitio ejus longè pulcherrimo infametur? Auscultate itaque, O Principes terræ, & accusatores hujusmodi unico sanè placate obsequio; prudentiam, & quicquid inde nascitur, abjicite; merum enim hoc est sceptrorum dedecus & labes: infantiamque & barbariem primas ducite virtutum & speciosissima Regii apicis ornamenta; ut nec sensa animi idoneis verbis exprimere, nec literarum

monumentis consignare possitis. Nam hæc fecisse vitio jam vertitur vobis & pudori: tum demum criminationem vitabitis, cùm ab his insciti& magistris didiceritis, nihil sapere.

Ignoscant mihi hi Regum Censores, si quod ipsi unicè dissimulant, detractâ larvâ, produxero in lucem: faciliorem consiliis aurem præbebunt Reges, si, quorsum ea spectent, intellexerint. Cur enim Majestatem Principis dehonestari ajunt literis, in quibus ipsi unicum ponunt suæ Reipub. præsidium? quia nempe è re eorum est, omnes gentes obbrutescere inscitiâ, & Reges nihil nosse, nisi ipsis obsequi. Seculum illud argenteum vel aureum revocatum cupiunt, quo regalis sapientiæ apex habebatur censum omnem in Apostolicos conferre fiscos, & nihil rectum putare, nisi quod Vaticani tripodis arbitrio gerebatur.

Ego vobis vitio non verto, Amici, quod literas in adversariis odistis, per quas Occidentis imperio excidistis. Postquam Orbis inscitiæ jugum excussit, vester esse desiit; & inciso quasi nervo tyrannidis, liber & suus factus est; itaque nunc eum execramini tanquam alienum: nec sine animi deliquio meminisse potestis accepti vulneris; quod nunquam, nisi diabolo chirurgo, cicatricem obducet, alienatis ab obsequio omnibus *Transalpinis*, avulsis à corpore vestro *Germania*, *Britannia*, *Dania*, *Suecia*, anhelante libertatem *Italia*, leges dante, non accipiente *Hispania*. Quis tam ferrens vobis hîc interdicat ad eruditionis nomen gemere? & honestissimas dicendi & scribendi artes, veras vestræ calamitatis causas verniliter insectari? Tantum abest, ut has impatientiæ voces Rex clementissimus ad vivum resecet, ut venia quoque & risu prosequatur. Solent victores in ludorum quoque certaminibus absque stomacho leviora ferre convicia: partis victæ dolori indulgetur protervia. Nec meretur sanè victoriam, qui hoc victis solatiolum invidet. At verò tanti non est Regi *Jacobo* literas abjicere, ut vobis non displiceat; aut virtutem exuere, ut vestram petulantiam vitet: nimis hoc carum putat iracundiæ vestræ hostimentum. Serum est prætere a jam dediscere, quod teneris in annis hausit, & difficile prorsus mutare, quod perpetuâ consuetudine illi in naturam jam abiit. Quis nescit ejus adolescentiæ formandæ peritissimos *Europa* artifices adhibitos, quorum alter *Georgius Buchananus* politissimo suo seculo literatior; mille annis proximis neminem invenit, nisi minorem: ô utinam in eo homine cætera respondissent ingenio, haberet *Scotia* nostra,

tra, quem antiquis æquaret. Alter ſolis moribus Collegæ diſſimilis, *Petrus Junius* plurimarum literarum vegetam memoriam ab ætatis injuria etiamnum vindicat, dignus ſanè, qui ſenio non ſeneſceret, niſi animi ſui decus in filios propagaſſet. Ab his magiſtris concepit Rex noſter honeſti verique indelebiles imagines, quas accuſatores iſti, ut ridiculas & Principe indignas, fruſtra nunc cupiunt exſtirpatas. Iis quoque Majoribus prognatus eſt, qui regale otium Muſis oblectare, & publicas curas hac literariâ dulcedine diluere conſueverunt. Scitote quod in eo vitium arguitis, jam immedicabile eſſe, quia hæreditarium eſt.

Cætera deſunt.

Cla-

Digitized by Google

Clarissimi Viri

PATRICII JUNII,

Serenissimis R. R. JACOBO I. & CARO-LO I. Britanniarum Monarchis à Bibliothecis

VITA.

Scriptore

THOMA SMITHO,

S. Theologiæ Doctore & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Kkk

Digitized by Google

V I T A

Viri Clarissimi

PATRICII JUNII.

ATRICIUS YOUNG (quem pro ipsius ac Patris more, habita linguæ *Latinæ*, quam uterque summo cum studio excoluit, ratione, ac etiam virorum eruditorum superiori præsertim seculo post bonas literas felicissimè renascentes, veterum *Romanorum* cognomina, si idem verborum sensus pateretur, affectantium exemplo & ritu, deinceps *Junium* appellabimus) natus erat XXIX. Augusti anno reparatæ salutis humanæ MDLXXXIV. ut accepi, *Seatoni* in *Lothianâ*, *Scotiæ* Provinciâ, quæ licèt, aliis regionibus benigniore sole calentibus ubertate frugum cedat, interim suis contenta bonis, quæ ad vitæ jucunditatem citra luxuriem abundè sufficiunt, omni tempore fortes ac strenuos viros produxit, & fertilis ingeniorum parens meritò habetur: hisce nimirum prærogativis, & civium excelsæ mentis dotibus, à quibus, non ab adscititiis commodis extra nostram potestatem sitis, verus honos & laus derivatur, nullis Gentibus, quaquaversùm patet orbis terrarum, postponenda.

Patrem habuit virum illustrem *Petrum Junium*, qui antiquæ & splendidæ stirpi, è quâ erat prognatus, non leve splendoris & gloriæ incrementum superfundebat, de quo, cætera ad oportuniorem locum magisque proprium reservaturus, hoc unicum in præsenti dicam, quod ob acre excelsumque ingenium consummatamque sapientiam & eruditionem, qui serenissimi *Jacobi* VI. *Scotorum* Regis, & post, decedente gloriosâ ac beatæ memoriæ Regina *Elisabethâ*, femina incomparabili, & regiis virtutibus ornatissimâ, primi *Britanniarum* Monarchæ, ætatem puerilem adolescentemque regeret, eumque primis literarum rudimentis, & virtutis pietatisque præceptis formaret, unà cum *Georgio Buchanano*, Collega & socio, dignus haberetur: quod Regem per omnem vitæ ætatem grato ore agnovisse, & insigni elogio edito testa-

tatum fecisse alibi ostendam. Felix ille hoc præclarissimo munere, quo Patriam sibi devinxerat, aliisque dignitatibus, quas virtute suâ adeptus est, pariter quoque felix numerosâ prole masculâ, quæ paternam virtutem referebat: ex octo enim filiis, quos genuerat, sex tanto parente dignos, & quos virtus, quâ singuli peculiaritèr eminebant, longè illustriores reddiderat, quàm natalium splendor, regio favore & omnium bonorum applausu exceptos lætis oculis grandævus videbat: quod non exiguum divinæ benignitatis indicium fuisse omnes cordati facilè crediderunt; potissimùm verò (a) illustrissimus Princeps, *Mauritius*, *Hassiæ* Comes, ita pro pietate suâ, ita pro istâ, qua erga illum ferebatur, amicitia interpretatus est.

Ex hisce verò natu quintus erat *Patricius* noster, qui paternâ institutione ac domesticis exemplis, & honestâ, quæ inter fratres oriri solet, æmulatione excitatus, docili ingenio, quod inseverat natura, industriam adjiciens, ingentem, eamque non illætabilem, bonæ frugis, cum crescentibus annis maturuerit judicium, spem in ipsâ pueritiâ dedit. Non possum hìc non laudare *Scoticæ* Gentis Nobilium tum affectum tum prudentiam, quæ præcipuè eminet in ingenua filiorum educatione, quibus si non opimas relinquant hæreditates, hoc sedulò agunt, ut liberalium artium intelligentiâ & familiari linguæ *Latinæ* usu sint præditi; adeò ut quocunque aut militaris gloriæ ardor, aut peregrinandi studium eos vocaverit, in veteri *Latio* nati videantur. Non enim illos aut molli ignobilique otio, quod in vitium facilè trahit, assuescere, aut luxuriâ diffluere, aut turpiculis famulantium, qui incautæ juventuti insidias sæpè struunt, obsequiis corrumpi patiuntur, severi morum ac studiorum exactores. Quod laudabile institutum, si illi, quibus indulgentior sors mitiusque cœlum obtigit, imitari voluissent, inter *filios Heroum tot noxas*, *tot ludibria*, *imo tot humani generis propudia* mundus tristi suo damno hodiè non sensisset.

Penè impuber ex paternis ædibus egressus, ad Academiam *Andreanam*, ubi disciplina maximè vigebat, alacri animo concessit, disciplinis Philosophicis sub vigilantissimis Præceptoribus, quibus id curæ maximè fuerit, ne discipuli aut omninò aut impunè otiarentur, instruendus: & post quadriennium expletum, laureâ magistrali non tam pro more solenni, quam pro dignitate ac merito ornabatur; anno scilicet hujus seculi tertio.

Pau-

(a) In literis ad D. *Junium* scriptis.

Paulò antè Pater ipsius, à longo tempore inter Regios Consiliarios adscitus, Regem *Jacobum*, in quem, utpote certissimum hæredem, regnum istud summo jure, tam divino quàm humano, nuperrimè devolutum erat in *Angliam* comitatus est; à cujus amplexibus non diu aberat *Patricius*, tum ut ejus ope & consilio in eligendo vitæ genere, cui se esset impendiò addicturus, uteretur, tum ut in hac alterâ *Britanniæ* parte fortunarum suarum fundamenta sub auspiciis clementissimi Regis & paternorum meritorum præsidio meliùs poneret.

At Pater guarus, vel igneum mentis vigorem, quem *Scythicæ* pruinæ expugnare non poterant, Aulæ blanditiis, quæ juvenum mentibus, nisi solidissimâ virtute obfirmatis, sensim obrependo sese insinuant, tanquam pestilenti halitu obtundi solitum, tandem planè evanescere, ipsiusque bonam indolem, compositos mores, verecundiam, animumque à rixis, tumultibus, susurris, & clamoribus, quibus Aula & Urbs omni tempore solent circumstrepere, aversissimum, perspectum habens, ipsum, quantum in illo erat, Deo & Ecclesiæ devovebat: interim maximè solicitus, ut cuidam è Theologis magni nominis, ex ordine præsertim Hierarchico, primorum Ecclesiæ Christianæ temporum more, in sacris literis erudiendus traderetur; cujus pio desiderio felix exoptatusque mox respondebat exitus.

Regi, postquam ardua negotia in ipsis novi imperii initiis ingruentia, quo publica tranquillitas firmaretur, aliquatenus expediisset, de pacificâ ad coronam *Angliæ* successione gratulatum coràm accedere suâ interesse crediderunt omnes, quos munerum, sive Civilium sive Ecclesiasticorum, quibus erant admoti, dignitas, & natalium splendor extra plebeiorum sortem paulò altiùs extulere. Advenarum quoque, qui gratiâ apud Regem pollebant, amicitiam ambire non sibi indecorum esse putarunt Indigenæ, non tam commodi inde eruendi causâ, quàm ut simultates istas, quæ olim in internecinum odium erumpentes, vicinas Gentes fatalitèr commisissent, hac beatissimâ unione penitùs exstingui, perpetuumque fœdus amoris, & concordiæ ab universis subditis sub uno Rege ineundum esse pro insitâ Nobilium *Anglorum* humanitate & observantiâ testarentur. Inter hosce verò novos hospites *Petrus Junius*, de cujus candore, virtutibus, mentis constantiâ, prudentiâ, & eruditione quidpiam grande & magnificum, consentiente famâ, spargebatur, Viris literarum amantibus longè erat acceptissimus. Illum adire, illius colloquiis de re literariâ gaudere & frui, illius sapientiam, longâ rerum experientiâ domi forisque acquisitam, mirari, illius hu-

manitatem & placidissimos candidosque mores tantoperè celebratos experiri, non infrequentes, non pigri, non inviti gestiebant. Ex hoc animorum consensu mutuus enascebatur amor, observantia, fides; inde quoque contracta intima quædam necessitudo, familiaritas, ac amicitia, vel ipsis naturæ vinculis potentior firmiorque: hinc consiliorum de publicis, de privatis, de rebus ipsis domesticis, amotis omni dissimulatione & metu, communicatio: hinc mutua amoris subsidia promissa, petita, &, quandocunque occasio tulerit, cum fide & sedulitate præstanda, prout viros probos, virtute & amicitia conjunctissimos, decuit.

In ejusmodi colloquiis inter ipsum & *Georgium Sodorensem* Episcopum ultro citroque habitis subindè animo intercurrebat *Patricius*, chari parentis cura, quem studiis Theologicis jam jam addicendum, in ædibus cujuspiam venerandi Præsulis, quo sanctum illud propositum majori cum fructu prosequeretur, exceptum iri maximè cupiebat. Suggessit Episcopus, rem istam non tanti esse, quin levi operâ in effectum dari & procurari posset; neminem ferè hanc modestissimam petitionem, si proponeretur, à se amoliturum, quin faciles manus esset daturus; & speciatim admodum reverendum D. *Georgium Lloidum*, nuperrimè ad Ecclesiæ *Cestriensis* cathedram promotum, ipso rogante pro certo inducendum, ut familia, quæ inde honoratior esset evasura, tam præclaro Juvene augeretur. Nec aliter res cecidit, quàm ex condicto fuisset conventum: quod Patri sexagenario perplacuit, ingentis beneficii loco illud habenti, translatâ quasi omni paternâ auctoritate in Patronum, ut filium jam inter domesticos ipsius recensendum pro Anagnostâ habere, aut in curandis libris vel qualicunque in re ipsius operâ & ministerio uti vellet. Anno 1604. tempore æstivo, *Cestriam* petiit *Patricius*, ad pedes hujus *Gamalielis* educandus, tam suo quam Patris & Episcopi *Sodorensis* nomine novo Mæcenati acceptus; nec dubitandum ullatenus videtur, quin, sicut illius amorem quod ille in literis ad Parentem testatur, pauculorum dierum morâ & contubernio, ingenio felici, modestissimis moribus, & excellenti doctrinâ in istâ viridi ætate haud exspectandâ, sibi conciliavit ita hujus benevolentiam indies, quamdiu apud ipsum vixerit, magis magisque adauxerit.

Anno 1605. *Oxonium* alacer contendit, ut in istis amœnissimis recessibus, ubi Musæ Gratiæque regnant, sedesque perpetuas fixisse videntur, sacrarum literarum studiis sedulam seriamque navaret operam. Neque quicquam sanè aut menti, quæ tota literarum amore ardebat, jucun-

cundius, & optatius, aut instituto vitæ, quod sibi omni nisu ac contentione sequendum proposuit, utilius magisque accommodum accidere potuit. Præsenserat enim, desiderium istud, quod cum annis creverat, literarum vix alibi terrarum meliùs aut faciliùs expleri posse, quàm *Oxonii*, ubi tot Viri eodem desiderio accensi, illustri exemplo ad æternitatem famæ præibant, ac ubi tot Bibliothecæ libris omne genus editis & manuscriptis à nemine defloratis instructissimæ suppetebant. Illorum itaque, quos ab Academicorum vulgo divinior & excelsior mens discreverat, amicitias sedulò & studiosè coluit: nec quisquam, ut credere fas est, à Viris humaniores literas profitentibus humaniùs erat exceptus. Quanti autem illum fecerint Academiæ Primores, hoc non levi indicio liquet, quod illum IX. Julii 1605. ad eundem gradum, quem in *Scotiâ* obtinuerat, admissum, inter suos adoptaverint. Præcipuè charus fuit *Joanni Williams*, Collegii *Jesu* Principali & Decano *Bangorensi*, *Richardo Moketo*, Collegii *omnium Animarum* socio, postea Custodi, & D. *Henrico Savilio*, Collegii *Mertonensis* Custodi, qui sapientiæ & eruditionis fastigium, si quisquam alius, licèt attigisset, peregrinum Juvenem, quem ad ornandas literas naturâ & ingenio compositum sagaci mente prævideret, sinu suo excipere, & benevolentiâ ac consilio fovere non dedignatus est.

Tantis subsidiis & quasi irritamentis studiorum circundatus, noluit tempus, cujus solius usura est honestissima, aliis deliciis impendi aut effluere; noluit ingenium aut socordiâ aut laxationibus, nisi quas valetudinis curandæ ratio & amicitiæ decorique leges postulaverint, deteri: non alitèr à studiis, quibus perdius pernoxque invigilaverit, esset abstrahendus: cui ex sapientiæ regulis erat exploratissimum, absque industriâ, eâque non mediocri, mentem, utut capacissimam, ad summa frustrà eniti & aspirare, illosque, qui per compendia sapere videntur, & non nisi per vices, cùm ignaviæ suæ tædeat, libris tanquam pulvinaribus incumbunt, in unis subselliis, quæ primâ juventâ occuparunt, consenescentes stultitiam suam tandem deplorare cogi. Quanti autem stuporis, ut id citra cujusquam offensionem vel leviusculam obtrectationis umbram obitèr moneam, erit argumentum, quam acri censurâ, imo & scuticâ dignum, saltem qualem mens malè conscia serò pœnitentibus solet incutere, isto nobili otio abuti; illumque munificentiæ penè immensæ usum fructum, & istas studiorum commoditates, quas exteri avidè arripiunt, negligere; quasi non nobis, sed illis tot pretiosa κειμήλια, antiqui temporis reliquias, & *Græciæ* olim florentissimæ spolium, de Pa-

Patriâ, de Ecclesiâ pientissimi Benefactores, optimè meriti, & si per nos licuerit, optimè in perpetuum merituri, in istis sacris conditoriis reposuissent? Non desunt sanè, nec deerunt unquam, ita enim benè ominari oportet, qui thesaurum istum Codicum manuscriptorum pro sublimi ingenio dignè æstimare, & pro sedulitate laudabili sapientèr in commune humani generis emolumentum, pietatis & doctrinæ propagationem & incrementum, & Patriæ gloriam expromere norint: at nemo diffitebitur, longè plures orituros, si *Francisci Pithœi*, *Hottomanni*, *Junii*, *Capellorum* fratrum, *Cluverii*, *Holstenii*, *Bocharti*, ut penè innumeros alios maximi nominis Viros, qui multo sudore ac labore penè infinito opibus è gazophylaciis nostris collectis erutisque rempublicam literariam ditarunt, taceam, industriam nostrates Alumni æmulari velint.

Hic verò, ut minori impensâ aleretur, plusculumque subsidii ex quotidiana cum Academicis ad mensam & alibi conversatione habendâ studiis accederet, in numerum Sociorum, seu potius Capellanorum magnifici Collegii, quod Novum appellatur, & quod ante tria secula Vir excelsæ & divinæ mentis, D. *Gulielmus Wiccamus*, Episcopus *Wintoniensis*, fundaverat, cooptatus est. Postea, nimirum A. C. MDCXI. illum in societatem Collegii *Wadhamensis* adsciscendum esse destinavit magnus ille studiorum *Junii* fautor & patronus, D. *Jacobus Montacutus*, Episcopus *Bathoniensis* & *Wellensis*: sed illius auspiciis & commendatione, ante absolutam istius Collegii fabricam, longè meliùs, ut postea videbimus, illi erat prospectum.

Amore *Græcarum* literarum captus, animum quidem ad eas excolendas seriò applicuit, epistolis tum ad Patrem & nostrates, puta *Andream Dononæum*, *Græcæ* linguæ in Academia *Cantabrigiensi* Professorem, *Richardum Moketum*, è Collegio omnium Animarum *Oxon.* *Edwardum Sylvestrum*, aliosque, qui *Græcè* quoque rescripserunt, tum ad *Græcos* Antistites & sacerdotes, præsertim *Metrophanem Critopulum*, de quo postea plura dicam, istâ linguâ facili & eleganti stylo subinde perscriptis, quas mollities hujus seculi non fert: non neglecto & Antiquitatis & Historiarum studio.

Licèt autem solo Diaconatu fuerit initiatus; tamen quasi pro instituto Theologiæ studiosus, sacras literas, tanquam peculiare vitæ opus, promovendi, uti non facultas, ita neque voluntas neque studium defuere: & sicut illi, qui novam regionem, aut nuper detectam, aut non benè cognitam, descripturi, omnes angulos & recessus non sine

cu-

curiosâ & exquisitâ indagine perlustrant, ne quippiam inexploratum relinquatur: ita omnes Bibliothecarum forulos excussit *Junius*, librosque manu exaratos oppidò raros industriâ planè admirandâ rimatus est, illos cum editis conferendo, aut, si nondum editi essent, exscribendo, ut eruditæ *Græciæ* opes, quas Scholasticorum barbaries per tot secula occuluerat, in medium productæ, novâque luce donatæ, in publicos orbis Christiani usus explicarentur. Hisce præclaris initiis tam benè ac sapientèr positis, hâc animi solertiâ & pertinaci studio ad solidam eruditionem sibi certam planamque viam præmuniebat.

Relicto *Oxonio*, satis ab ingenio, judicio, subsidiisque, quæ illinc reportaverat, instructus, Urbem repetivit, secundiores illic ex gratiâ & favore Regis & Episcoporum fortunas, sive pro mercede, sive pro stimulo industriæ, tandem aliquando expertūrus.

Anno MDCVIII. ad finem vergente Pater illum in *Galliam*, studiorum causâ, mittere decrevit, præsertim ut *Isaacum Casaubonum* conveniret. Licèt autem nobilissimus Parens filium ipsius ab illo magno Viro, cum quo non levem ab aliquot annis inierat amicitiam, ut literæ partim editæ, partim etiam edendæ, testantur, hac nudâ commendatione omni cum benignitate excipiendum esse de facili credidisset: tamen quò gratior novi hospitis adventus futurus esset, spondet, se *Strabonem*, ab *Henrico Scrimgero*, illius avunculo, ad codicum MSS. fidem diligenter admodum examinatum, & quem *Casaubonus* de nova illius & emendatiori editione solicitus, tantoperè desideraverit, identidem quoque missurum. Sed nescio quo interveniente casu destinatum illud iter impediebatur: neque enim *Patricium* nostrum *Lutetiam Parisiorum*, nisi novennio post labente, petiisse ex illius schedis aut aliunde expiscari hactenus licuit.

Verùm quantæ spei Juvenis fuerit *Patricius* noster, ne Regem quidem ipsum latere potuit: cui egregiæ animi dotes, non minus quàm Parentis dignitas, non solùm in Aulam, sed etiam àd Magnatum & Præsulum amicitias facilem parabant aditum. Maximè verò gavisus est patrocinio Viri admodum reverendi, D. *Jacobi Montacuti*, tunc temporis *Bathoniensis* & *Wellensis* Episcopi, cujus ope & commendatione à Rege annuam quinquaginta librarum Sterlingicarum pensionem tandem obtinuit, non sine justâ spe munus aliquod egregium, quod ipsius studiis & instituto maximè competere videretur, quo securiùs iisdem ab omni anxietate & molestiâ procul invigilaret, consequendi. Interim, cùm ab ipsâ juventute styli exercendi gratiâ *Latinis* compositionibus assue-

ſuetus, ob ornatum, facilitatem, elegantiamque *Latini* ſermonis quale quale nomen adeptus fuerit, ejus in ſcribendis *Latinis* epiſtolis, & etiam in evolvendis regni archivis, operâ interdum Rex aliquique Magnates uſi ſunt.

Ex iſthoc verò honorario mens non remiſſior, non degener, non pigra, potius novas vires indè hauſit; licèt enim in Aulâ quotidie verſaretur, horas otioſas, muſeo incluſus, ſingulis diebus intentiori diligentiâ redemit, ne liberalitate Regiâ indignus haberetur, aut juſtâ exſpectatione, quam de ſe apud omnes excitaverat, aut otiando aut nihil agendo, excideret. Sed & hoc & illud prohibebant tum propriæ exiſtimationis, quam quiſque probus ſartam tectam ſervari cupit, cura, tum inſitus ille literarum, ad quas ferebatur, amor, indefeſſæ diligentiæ conjunctus. Quibus verò mediis huic propoſito optimè ſatisfieret, animo volvens, ſingulis perſpectis, prudentiſſimè judicavit, nihil ſibi magis deſiderandum aut optabilius fore, quàm ut ipſius curæ celſiſſimi Principis *Henrici* Bibliotheca in ædibus S. *Jacobi* ſita demandaretur: quod munus ſibi ereptum non ſine querelis & indignatione dolebat. Sed novo vigore poſtea animatus, cùm abſque inſtructiſſimæ Bibliothecæ, cui comparandæ non ſuppetebat facultas, ope, ſe in hoc ſtadio, quod adeò felicibus auſpiciis ingreſſus eſt, ſatis laudabilitèr decurrentem, in medio quaſi curſu ſiſti, & quò minus metam attingeret, impediendum eſſe, metueret, ad Regis Bibliothecæ præfecturam ſpem & animam altiùs & ambitioſiùs erexit; quam tandem, ſuperatis difficultatibus, non ſine ingenti prenſatione, & potiſſimùm efficaci & ſæpe ſæpiuſque repetitâ commendatione optimi Patroni, D. *Montacuti*, adſecutus eſt: nec quenquam huic muneri magis aptum aut idoneum eſſe, aut qui melius theſauro iſto literario uti noviſſet, tum amici tum æmuli agnoverunt.

Ut ea, quæ de Bibliothecâ Regiâ dicenda ſuperſunt, meliùs intelligantur, pauca de Palatio S. *Jacobi* in gratiam curioſi Lectoris hìc inſerere penè neceſſarium videbitur.

Superioribus ſeculis, ante vel circa tempora R. *Guilielmi* primi, (neque enim certa quæpiam memoria ſcripto exſtat) Cives *Londinenſes* miſericordiâ erga Leproſas Virgines admodum piè, & prout Chriſtianos decuit, tacti, in earundem ſolamen, ut miſeram vitam ab omni humano conſortio ſeparatæ, æquiori animo tolerarent, Hoſpitale condendum curarunt, in campis extra Urbem ad Occidentem ſitis. Diſcreverat enim *Londinum* à *Weſtmonaſterio* longa agrorum planities, & interjec-

jectum litus, cujus ripæ accliviores, quæ undas *Tamesinas* ab alluvio coërcuere, nondum magnificis ædium ordinibus superbiebant. Hoc nimirum ineunte, quod nostrum antecessit, seculo fieri inceperat: cùm ambæ Urbes, novis incolis advenisque tumidæ, jam pomœriis ultrà additis, ampliarentur, tandem Avorum nostrorum memoriâ, omni vacuo intervallo novis ædificiis oppleto, conjungendæ. Adhuc tamen supersunt vetera nomina, licèt nova rerum inducatur facies. Hinc *the Strand*, & *campi S. Martini*, & *S. Jacobi*; illi ab Ecclesiâ, S. *Martino* sacrâ, hic ab hoc Nosocomio in memoriam S. *Jacobi* Apostoli exstructo, nuncupati. Nullatenus hìc curiosè indagare oportet, undè teterrimus iste morbus, sive à malâ aeris temperie, sive à putridis cibis, sanguinem & vitales spiritus inquinantibus, sive ab Oriente ab hominibus istâ tabe infectis in *Angliam* invectus fuerit, qui tot miserorum corpora fœdaverat: quorum sortis maximè deplorandæ, ex insitâ *Anglorum* pietate maximè quoque misertum erat. Excipiendis enim elephantiasi laborantibus ædes publicæ destinatæ passim surgebant: in his autem *Jacobæis* quatuordecim tantum simul vixere cælibes fœminæ, quibus postea octo Fratres additi: quorum reditus, à quibus alerentur, R. *Edwardus* primus diplomate confirmavit, ut terræ istæ, quas pii Benefactores dederant, in illos legum nostrarum Municipalium vi inde derivandâ transcriptæ, ad alios ejusdem sortis omni tempore transirent: addito hoc, ut in campis prope adjacentibus nundinas singulis annis per septem dies, à festo S. *Jacobi* numerandos, indicendi privilegio, ut nonnihil lucri ab institoribus, qui mercium vendendarum causâ illuc essent confluxuri, percipiendum, quò meliùs sustentarentur, accederet. In istâ verò universa Monasteriorum cæterarumque ædium sacrarum strage sub R. *Henrico* octavo idem triste fatum hoc Nosocomium subiit, cujus annui reditus valor, prout ex Registris auctoritate publicâ à Regiis Visitatoribus confectis patet, erat centum librarum. Jure suo cedere coactæ Sorores, ædes, terras, & quicquid illarum erat Regi XXIII. regni sui anno, tradidere, aliò, quo lubebat, amovendæ: sed ne fame cæterisque vitæ incommodis perirent, cautum erat, ut singulis ad quotidianos sumptus per integram vitam pecuniæ assignatæ suppeterent. R. *Henricus* VIII. qui ad ædes magnificas, à conditore *Thomâ Wolsæo*, Cardinale, & Archiepiscopo *Eboracensi*, *Eboracenses* nuncupatas, ab hoc tempore *candidæ Aulæ* nomine insigniendas, se receperat, hujus loci vicini amœnissimo situ delinitus, domo, quam infelices fœminæ occuparant, funditus eversâ, splendidum Palatium de novo exstrui, viridariumque præjacens

Digitized by Google

muro è latere coĉto, circumambiri jussit: quod inter regias ædes ex decreto Parlamenti postea recensebatur, utpote magni palatii appendix habitum, iisdem sacris juribus ac immunitatibus deinceps muniendum. Hìc Regina *Maria*, filia R. *Henrici* VIII. natu maxima, nimio mœrore, quem sive ob expugnatum *Caletum*, sive ob longam R. *Philippi*, mariti sui, absentiam, sive ob prolis defectum contraxerat, pariter ac aquâ intercute confecta, planeque tum sui tum mundi pertæsa, diem obiit. Hìc serenissimus Princeps *Henricus*, R. *Jacobi* I. filius primogenitus, Aulicis suis numerosam familiam tanto Principe dignam constituentibus stipatus, splendidissimè habitavit, ibidemque flore juventæ exstinctus, efflavit animam. Hanc sedem quoque, uti quàm maximè aptam & oportunam, elegit optimus Princeps, R. *Carolus* I. in quâ fœcundo partu levaretur serenissima Regina, *Henrica Maria*: hìc enim serenissimi Principes, *Carolus* II. & *Jacobus* II. nati, & sub nutricum curâ educati. Denique post instauratam monarchiam anno MDCLX. palatium hoc cedebat in ordinarias sedes serenissimi Principis, *Jacobi* Ducis *Eboracensis*.

Inter verò locupletissimos utriusque Aulæ apparatus diu desiderabatur Bibliotheca: neque ea cura Principes nostros, aut artibus regendi populos, aut rebus bellicis, aut religioni stabiliendæ, aut motibus componendis summoperè intentos, tangebat, quasi thesaurus iste literarius magis ad privatos spectasset, & in Academiis potius, quàm in Palatiis esset recondendus. Satis nimirum sibi esse gloriæ duxerunt, mentem bonis literis excolere, & literatos Regiâ munificentiâ & patrocinio fovere: de libris congerendis, nisi qui propriæ delectationi & curiositati, suisque usibus inservituri essent, parum soliciti. Quod de Reginâ *Elisabethâ* potissimùm arbitror dicendum, quæ, licèt ob accuratum linguarum *Græcæ* & *Latinæ*, quibus pro re nata prudentèr, absque vel levissimâ ostentationis umbrâ, aut affectatâ gloriæ cupidine, uti norat, studium, sapientiæ civilis disciplinis felicissimè conjunctum, æternis laudibus sit cumulanda; tamen sive negotiis majoris momenti, in quibus salus populorum vertebatur, impedita, sive id muliebri sexui parum convenisse judicaverit, hoc decus in partem suarum curarum venire haud permisit; (neque Museum istud, libris quibusdam pretiosisque cimeliis refertum, quod in ædibus *Richmondianis* habuit, gloriosum *Bibliothecæ Regalis* titulum & nomen meretur) quod successori Regi *Jacobo*, Regum doctissimo, integrum relinquebatur.

Gna-

Gnarus occaſionum captandarum Rex, quo novæ Bibliothecæ fundamenta auſpicatiùs jacerentur, libros tum impreſſos, tum manu exaratos, omnes optimæ notæ, quos nobiliſſimus D. Baro *Lumleyus* magnis ſumptibus & diligentiſſimâ indagine congeſſerat, in peculium ſibi comparavit, à quo, cùm non alibi ſatis commodus pateret locus, obtinuit Vir elegantiſſimi ingenii, D. *Adamus Newtonus*, Equeſtri dignitate ornatus, & qui *Henrico* ab ipſius pueritiâ fuerat à literarum ſtudiis, tum ipſius Principis hoc novo librorum ornatu ad intenſiorem literarum amorem alliciendi, tum Sancti cognominis causâ, ut in palatio S. *Jacobi* reponerentur. Non leve poſtea incrementum acceſſit ex Bibliothecâ viri clariſſimi, D. *Mauritii*, Equitis Aurati, ex *Walliâ* oriundi, qui ſelectiſſimos omne genus libros ex *Italiâ* & *Galliâ* conquiſiverat: ut jam titulo & nomine digna & verè Regia haberetur.

Hanc ſurgentem gloriam, hanc novam felicitatem, & Reipub. literariæ & ſibi quoque impensè gratulatus eſt *Junius*, qui in pervolutandis iſtis libris, quantùm per moroſitatem Cuſtodis, ſive ex invidiâ, ſive ex ignoratione bonarum literarum, erga illum paulò offenſioris redditi, licuit, totus erat & aſſiduus. Huc omnes ingenii & induſtriæ contendebat nervos, ut iſta librorum moles, quæ confuſa jacuit, & penè abſcondita, in catalogos, prout Rex juſſerat, explicaretur, tandem in publicos uſus depromenda. Labor autem iſte tam benè collocatus Regi non parum placuit, qui illum de rebus literariis colloquio ſæpè dignatus eſt, monuitque, ut in iſtâ Provinciâ, cui à naturâ & bonâ indole compoſitus eſſe videbatur, ornandâ, eadem, quam hactenus præ ſe tulerat, mentis conſtantiâ perſeveraret. Inde deſiderium illud, quod diu aluerat, de Bibliothecâ Regiâ benè merendi indies ac fortiùs accendebatur, ac ſi id muneris jamdudum ad ipſum ſpectaſſet, cujus officioſæ curæ inſigne hoc ſpecimen mox dedit.

Cùm multos libros è Regiâ Bibliothecâ reverendiſſimus D. *Richardus Bancroftus*, Archiepiſcopus *Cantuarienſis*, fortitudine & zelo Eccleſiæ *Anglicanæ* contra *Puritanorum* inſultus jura tuendi celeberrimus, mutuo accepiſſet, ne, illo jam in cœlis recepto, in hæredes, tanquam privati peculii legitima pars, tranſirent, unicè interceſſit *Junius*, frequenti interpellatione adhibitâ, eâque neutiquam ceſſaturâ, donec literas Regias ad D. Epiſcopum *Londinenſem*, cui cura illa demandata fuerat, datas, de iis in integrum jure poſtliminii reſtituendis, ſibique tradendis poſtulaſſet.

Deinde, ut res diverſorum annorum ob ſimilitudinem & cognatio-

nem materiæ connectam, viro maximo, *Isaaco Casaubono*, *Londini* ex hâc vitâ decedente, mense Junio A. MDCXIV. sagax vidua, cùm ab amicis intellexisset, tale genus mercimonii in *Galliâ* pluris æstimari, chariusque vendi posse lucro, quod unicè spectabat, inhians, de supellectile librariâ, præsertim codicibus MSS. ipsius, quam in *Angliam* maritus advexerat, convasanda seriò cogitavit: cujus propositi gnarus *Junius*, toties in sinum, toties in Museum *Casauboni*, qui *Juvenem optimum & doctissimum*, uti appellavit, paterno amore complexus est, admissus receptusque, & cui ejusmodi gazæ erant cognitissimæ, non tam sui quàm totius Gentis causâ sibi laborandum esse ex officio ratus, ne tantum dedecus ex nobilissimæ Bibliothecæ jacturâ *Anglicano* nomini inureretur, urget, monet, obsecrat, quasi de fortunis suis & capite esset contendendum, importunisque efflagitationibus apud Episcopum *Bathoniensem* & *Wellensem*, favore Regio præpollentem, ne tot libros aut scriptos, aut ad manuscriptorum codicum fidem diligenter recognitos, & additis in margine eruditissimis observationibus illustratos, ex *Angliâ* exportari pateretur, sed potius Bibliothecam Regiam hoc insignissimo auctario locupletandam curaret. Nulla enim res dignior aut Regiâ munificentiâ, aut Episcopali, secundum religionem, dignitate, aut privati hominis literarum amantissimi curâ & studio, unquam visa est: nec in minimâ parte *Junianæ* tum laudis, quod huic negotio tantâ cum solicitudine sese immiscuerit, tum felicitatis, quod hi conatus, hæc pia vota tam benè in commune literarum commodum cesserint, ponendum est.

Ex hujus verò supellectilis librariæ censu eximuntur Adversariorum Collectaneorumque libri, quos in filii sui *Merici*, iisdem studiis addicendi, usum reservavit mater. Ille autem, prout gratum Academiæ *Oxoniensis* alumnum decuit, ea omnia in publicum literarum commodum, ab harum literarum studiosis postea depromenda, moriens anno Ch. MDCLXXI. Bibliothecæ *Bodleianæ* legavit.

Post collatam Bibliothecæ Regiæ præfecturam, quâ omnium judicio erat dignissimus, ut eam aliquâ cum laude, eâque non modicâ ac levi, sustineret, omnibus viribus annisus est: officii ratio & de ipso sparsa fama diligentiam acuebant, nihilque jam prius & antiquius habuit, quàm ut omnes Bibliothecarii partes & numeros impleret, omnia recto ordine disponendo, abditissimosque recessus rimando, ut nemini sua domus & curta supellex notiores esse potuerint, quàm ipsi amplissimæ librorum struices, jam in loculis suis dispositæ. Dum verò olim *Oxonien-*

niensem, dum alias jussu regio Ecclesiarum Cathedralium Bibliothecas, (a) dum Regiam hanc lustraret, multa inedita exscripsit, quæ in lucem producere apud se firmissimè constituebat, Historiæ nimirum *Anglicanæ*, tum civilis, tum Ecclesiasticæ. Scriptores, antiquos Auctores, *Græcos* & *Latinos*, ni huic præclaro incœpto avaritia Bibliopolarum, & istorum temporum infelicitas heic in *Anglia*, plerisque in studiis Polemicæ Theologiæ excolendis sese occupantibus, obstitissent. Alibi literæ humaniores majori in pretio erant habitæ, magisque cultæ: eorum cura paucos admodum, præter illustrem *Savilium*, *Montacutium*, *Boisium* &c. tangebat. Cùm ergo ejusmodi merces domi non essent extrudendæ anno MDCXII. *Francofurtum* hàc de causâ petere in animo habuir, ut voti potiretur: quod ipsis in medullis hæserat, nec facilè erat admovendum: quinimo his obstaculis interjectis, & hâc morâ crescebat magis. Quadriennio enim pòst, (cùm frustrà id ipsius nomine tentasset *Cluverius*) iter in *Hollandiam* animo molitus est, secum *Græcos* ineditos asportaturus, quorum edendi tanto desiderio flagrabat, ut nullæ difficultates, incommoda nulla, vix illum deterrere potuerint. Interim amici monent, hunc æstum animi intra debitos fines contineri oportere; auspicatiora tempora aliquando adfutura; domesticam laudem viro probo & industrio abundè sufficere; judicium diutino studio maturius reddi, & quò quis tardior in palæstram, prodeat, eum viribus collectis firmiùs & majori cum solertiâ uti solitum; denique non famam, cui magis magisque instabat, cum privatæ rei incommodo conjunctam aliunde captandam esse. Voluit tamen, cum id è re literariâ fore judicaverit, *Lutetiam Parisiorum*, ubi bonæ literæ regnabant, anno MDCXVII. æstivis mensibus, quo tempore Rex valetudinis sub sereniori in Provinciis cœlo curandæ causâ, aut venandi studio pro more *Londino* abesset sese conferre, non ut splendidissimam ædium porticuumque ubivis, post diutina civilis belli mala feliciter sopita, in singulis vicis surgentium, spectaculo oculos pasceret, sed ut clarissimos Viros, & virtute & doctrinâ illustres, de augendâ *Galliæ* gloriâ laudabili & honestissimâ æmulatione inter se contendentes, coràm alloqueretur, nobilesque Bibliothecas, quas Urbs ista meritò ostentabat, avidissimis & penè emissititiis oculis lustraret, tum animi, cui istæ deliciæ optimè sapiebant, tum pu-

(a) Illius diligentiæ specimen hac ex parte habetur in excerptis ex chartulario *Wigorniensis* Ecclesiæ, & ejusdem compendio: quæ illius propria manu descripta exstant in Bibliothecâ *Cottoniana*, sub *Vitellio* C. IX.

Digitized by Google

publici boni ac usûs causâ, quò, collatis deinceps & conspirantibus operis, & mutuâ amicâque industriâ, sanctis Patribus, aliisque veteris Ecclesiæ Scriptoribus, qui rem Christianam purâ & integrâ mente felicissimè procurabant, procul omni partium studio, & absque omni labe & corruptelâ edendis meliùs prospiceretur. Quale institutum sanctum, & maximè Christianum, æternisque laudibus prosequendum, optimè quidem processurum licebat ominari; cùm vicinæ Gentes, angusto freto à se invicem interemptæ, hasce merces literarias è *Græciâ* aut aliundè advectas, quæ, post spoliatum ab immanissimis *Turcis* Orientem, inductamque superioribus seculis apud nos, æquè superstitione & neglecto linguarum & elegantiarum studio enatam, barbariem, salvæ, licèt situ obsitæ & tenebris, quasi retrimenta, damnatæ, evaserint, essent commutaturæ. Quantum autem opis & commodi ex hoc commercio in Remp. literariam redundaverit, quivis sano judicio præditus ex optimis & accuratissimis librorum vetustioris ævi editionibus, quas hoc seculum produxit, æstimare novit, & æmula posteritas fatebitur, tot tantisque illustribus exemplis ad ejusdem industriæ gloriam exstimulanda, præsertim cùm harum aurifodinarum venæ nondum penitus exhaustæ fuerint, & novæ felici indagatorum ausu detegi possint.

Vir optimus & doctissimus, *Guilielmus Camdenus*, illum Viris magnis, amicis suis, *Petro Puteano*, *Joanni Hottomanno*, & *Theodoro Gothofredo*, literis commendavit, à quibus erat omni cum humanitate & observantiâ exceptus. Id enim mereri *Junii* modestiam & eruditionem, ex congressibus & de re literatiâ colloquiis perspectum habuere. His autem proxenetis, aut potius virtutum suarum famâ, ad Virorum, tum exquisitâ eruditione tum summis in Ecclesiâ dignitatibus præfulgentium, amicitiam facilis parabatur aditus: inter quos eminuêre Cardinalis *Perronius* & *Nicolaus Coeffeteau*, *Dardaniæ* Episcopus, qui illum paterno quasi amore complexi sunt. Neutiquam enim dissensus iste in pauculis articulis controversis, quos veterum Christianorum fidei tanquam lacinias & dehonestamenta superaddi querimur, obstabat, quo minus illi, licèt dogmatum suorum tenacissimi, & immodico zelo aliàs abrepti, *Junium* eximiæ humanitatis & tenerrimi affectus officiis auxerint: nec aliter sanè fieri potuit; cùm de communi Christianæ religionis causâ, de producendis in lucem primævæ Ecclesiæ, in quibus fœdæ hæreses, quas utraque pars damnat feritque anathemate, jacent profligatæ, monimentis; & denique de sacris & humanioribus literis, in quibus nullæ lites intermiscentur, propagandis ageretur; in cæteris cuilibet sentien-

tien-

Digitized by Google

tiendi, prout lubet, relicto arbitrio. Juvabat verò maximè cum Viris clarissimis & eruditissimis, *Frontone Ducæo*, & *Jacobo Sirmondo*, præcipuis Societatis Jesu luminibus, qui in Collegio *Claromontano*, licèt illic scholam aperire non nisi anno sequente permissum fuerit, degebant, amicitiam colere ob similitudinem studiorum: potissimùm cum *Ducæo*, ipsi ab hoc tempore usque ad obitum conjunctissimo, cujus laudatissima studia omni cum animi promptitudine adjuvit & in literis amantissimis fasso, se *Junii* consilio & hortatu magis magisque ad edendos *Græcos* Patres excitatum fuisse. Tam erudito & curioso exploratori, qui sola adipiscendæ penitioris rerum Sacrarum & Ecclesiasticarum cognitionis causâ, uti olim *Pythagoras*, *Plato*, aliique è veteribus *Græcis Ægyptum* & *Orientis* plagas, *Galliam* adiisset, nihil erat inaccessum aut inexploratum. Bibliothecarum, tum Regiæ tum illustris *Thuani*, qui magno *Galliæ*, imò & totius *Europæ* damno, ab omnibus veri amantibus ob nimis immaturam mortem deflendo, ante paucos menses fatis concesserat, *Puteanorum* fratrum gratiâ & favore, adyta quasi domestico patebant; cui etiam quicquid in cæteris Bibliothecis erat, sive ob antiquitatem, sive ob materiam & argumentum venerabile & in pretio habendum, eâdem facilitate per harum gazarum Custodes licuit evolvere, qui hasce pretiosissimas membranas sacrasque aurei seculi reliquias, ab edacissimi temporis rictu ereptas, Viro, illas pro acri judicio & assiduo rerum usu satis dignè æstimanti, & hanc humanitatem pari operâ & studio, quod ex ipsius nitidissimo ingenio & moribus verè augurari possent, repensuro, recludere certatim gestiebant. Tanti erat *Lutetiam* vidisse: majori enim literas promovendi ardore animatus, ab isto brevi itinere, quod tam auspicatò, jam annis & judicio maturior, suscepisset, reversus est ut ne quidem memoriam ejus ex animo unquam excidere passus sit.

Ex hoc tempore, licèt nondum ob penuriam, sive potius, quod dixi suprà, ob avaritiam Typographorum, qui neglectis nobilissimi argumenti libris, si *Græcè* scriberentur, extrusisque triobolaribus ad vulgi captum chartis, suo tantum privato non Reip. literariæ commodo inhiarint, quippiam in lucem emisisset, apud exteros pariter ac nostrates inclarescere cœperat: quorum plerique, præsertim si iisdem studiis addicti, quos literarum amor & cura, & ingenii cultus, & Bibliothecas nostras lustrandi desiderium in *Angliam* adduxerant, ejus amicitiam petiere. Tam verò suavibus, niveisque moribus erat compositus, ut procul omnis fastus, φιλαυτία, suique ostentatio abessent: nemoque pro-

niore ad excipiendos peregrinos, sive amicorum literis commendati, sive virtute propriâ & ingenio commendabiles, accesserint, animo, nemo propensiore ad illorum studia juvandum voluntate præditus: quem cum, licèt nonnisi tremulo gressu, saltem, ex modestiâ, parum firmo adiissent, illius pectori ipsam humanitatem, non fictam, non adulatoriis artibus, quasi ad captandam laudem, sed gravitate & sapientiâ temperatam, & ab excelsâ mente, Diis proximâ, quæ sese quaquaversùm pro viribus explicandi avidissima, benefaciendo triumphat, provenientem insedisse læti senserunt, & postea gratâ memoriâ, nullis aut locorum aut temporis intervallis delendâ, debitisque elogiis prosecuti sunt.

Græci Virum *Græcè* doctissimum Genti, cujus linguam adeò efflictim deperisset, benè quoque velle non vanâ spe afflati, illum frequentes adibant, summam humanitatem, ad quam non sponte tantum, sed naturæ impulsu ferebatur, tantoperè prædicatam coràm experturi: per quos nullius nomen sonantiore plausu in *Oriente* percrebuit, quasi *Græcorum*, si non unicus, saltem maximus fuisset Patronus. Licèt enim quorundam ex illis instabilem fidem, ingenium versatile, ad oblectandum plerumque effictum, ingenitam mentiendi libidinem, inanesque, quos comminisci ad corradendam faciliori, uti opinantur, operâ à nimiùm credulis, molliori animo præditis pecuniam & ad ejusmodi narrationes tragicas, quas supra verum exaggerant, inhorrescentibus, prætextus, (nec ab iisdem moribus adhuc diem abhorrent nepotes) satis comperisset: si tamen fortè Præsules & Sacerdotes vel pristinæ virtutis specie aut eruditione in hâc vastitate & barbarie, quâ universam *Græciam* hodiè obvolutam jacentemque ingemiciscimus, venerabiles, si juvenes præsertim, sacris aut addicti aut addicendi, in quibus bonæ indolis & ingenii igniculi exarserint, laborantis Patriæ spes & fulcrum, advenissent, hos omnes benignè admodùm fovere, colloquio & mensâ excipere, pecuniis pro facultatum modulo & ope suffulcire, & cùm non aliter ipsis esset succurrendum, Regi, Proceribus, Episcopis, Academicis, & honestioris notæ Civibus, tum sermone, tum scripto commendare, & viatico, literisque salvi conductûs, quas ipse composuit, procuratis, illorum ex *Angliâ* in alienas regiones exeuntium incolumitati consulere, sibi curæ oportere esse duxit, & volupe habuit: ita ut illum *Græcorum Patriarcham* inde facetè appellaverit D. *Montacutus*. Inter hos insignioris notæ erant *Anastasius Josephus Cappadox*. *Arsenius* Archimandrita, *Chariton* Metropolita *Dyrrachiensis*, *Abrahamus* Archiepiscopus *Achridarum*, *Christophorus Angelus*, *Metrophanes Critopulus Berrhæensis*, Ec-

Ecclesiæ *Alexandrinæ* Protosyncellus, *Gregorius Argyropulus Thessalonicensis*, & *Nathaniel Conopius*, Ecclesiæ *Constantinopolitanæ* Protosyncellus, postea Episcopus *Smyrnensis*, ut cæteros omittam. De *Metrophane*, quem præ aliis dilexisse, & de quo optimè merendi, tum literis *Græcè* frequentèr scriptis, tum familiari, dum *Londini* ageret, conversatione peculiare studium adhibuisse videbatur facilè animo præsagiens, tantis ingenii, industriæ, & eruditionis dotibus, summos in *Græcâ* Ecclesiâ honores meritò deberi, pauca heic cum veniâ Lectoris inserere libet.

Postquam *Cyrillus Lucaris*, tunc temporis Patriarcha *Alexandrinus*, religionem Ecclesiæ *Orientalis*, superstitionibus & corruptelis mirè fœdatam, repurgari, & res *Græcorum* Ecclesiasticas in istâ tristi rerum catastrophe miserrimè collapsas instaurari non posse, nisi ex pietate, zelo, & doctrinâ Præsulum, aliorumque, qui Ecclesiæ præficiendi essent, longâ experientiâ comperisset, iisdem artibus ad illam conservandam, quibus à *Romanensibus* erat oppugnata, uti oportere pro prudentiâ suâ statuit: neque solidiori fundamento opus illud sanctissimum & verè Christianum, quod sagacissimâ mente dudum complexus est, potuit superstrui. Quapropter juvenes bonæ indolis domesticisque institutionibus ac disciplinis satis exercitatos, & de quorum in bonis literis profectu ex certis tyrocinii tam benè collocati indiciis justas spes aluerat, in *Angliâ & Germaniâ*, ubi veritatis Catholicæ studium maximè viguit, educari jussit, ut accuratâ linguæ *Latinæ* & purioris Theologiæ cognitione instructi, post reditum laboranti Patriæ succurrerent, mentesque, contribulium ignorantiâ obductas, suo lumine illustrarent. Ex horum numero (a) *Metrophanes Londinum* circa vicesimum hujus seculi annum appulit, favori & patrocinio D. *Georgii Abbotti*, Archiepiscopi *Cantuariensis*, commendatus, qui benè gnarus, nusquam, quàm in Academiis nostris, aut meliùs aut fructuosiùs studiis literarum quenquam vacare posse, illum (b) ad Collegium *Balliolense Oxonii* illicò transmisit, ipsius impendiis alendum. Dum verò *Oxonii* & postea in Urbe vixerit, (moram enim quinquennii in *Angliâ* fecit) neminem aut benigniorem amicum, aut fideliorem monitorem, aut sui magis amantem, *Junio* no-

Mmm 2

(a) Vide epistolam *Cyrilli* anno 1616. scriptam in *Ægypto*, ad D. *Georgium Abbottum*, Archiepiscopum *Cantuariensem*, in sylloge epistolarum à *P. Colomesio* editarum: *Londini* 1687. pag. 346.

(b) V. pag. 353.

Digitized by Google

nostro expertus est; quod epistolis sæpenumerò agnovit & semper agniturum, fide interpositâ professus est hisce verborum formulis, *ὁ σὸς περὶ πολλῶν ὀφειλέτης, ὁ τῆς εὐνοίας καὶ φιλίας, ἐξηρτημένος, ὁ μηδέποτε τοῦ ἀγαπᾷν σε παυσάμενος μηδὲ παυσόμενος.* Nec fidem hâc in re fefellit: postquam enim Patriarcha *Alexandrinus* fuisset constitutus, non istâ eminentissimâ dignitate elatus, neutiquamque præ fastu pristinæ conditionis, dum in Christiano orbe peregrinaretur, oblitus, ad ista tempora summo animi gaudio & pio divinæ benignitatis sensu retrospiciens, *Junium* literis, quas observantia, quas gratitudo, quas generosæ mentis sublimitas suggesserat, salutare dignatus est.

Circa A. Ch. MDCXXV. *Angliâ* relictâ *Hamburgum* adnavigavit, celebriores *Germaniæ* Academias invisurus. Dum in *Juliacensi* Academiâ moraretur, cùm nemo Ecclesiæ *Græcæ* dogmata meliùs & accuratiùs intellexerit, rogatus, compendiariam *Confessionem Ecclesiæ Orientalis Græcè* scripsit, quam V. Cl. *Joannes Hornejus* ferè post XL. annos edidit *Helmestadii*; viz. A. MDCLXI. in quâ se genuinum verumque *Cyrilli* discipulum, ac dogmatum rituumque, qui in istâ Ecclesiâ per multa secula obtinuerant, nondum introductis *Romanensium καινοδοξίαις*, strenuum defensorem ostendit. Hoc *τοῖς ἐκ τῆς ἐναντίας* Zelotis etiamnum dolet displicetque, qui illum fautoremque suum spurcissimis conviciis proscindunt, & tanquam *Calvinianos* & *ἑτεροδόξους* criminantur, quasi penes solos Monachos, qui *Italiam* adeunt, dediscere & ejurare, quod antiqua *Græcia* docuerat, sæpè sæpiùs aut persuasi aut coacti, Catholicæ doctrinæ studium fuisset, ipsisque fides unicè constitisset. Sed utriusque confessionis, tum *Cyrilliana* tum *Metrophaniana*, auctoritas illæsa manebit apud omnes, qui meminisse volunt, quantæ labes, quâ violentiâ, quibus versutiis technisque inhonestis parumque ingenuis, ab isthoc tempore *Græca* Ecclesiæ adhæserint: neque suæ *Confessioni* fidem postea derogasse putandus est *Metrophanes*, cujus in censurâ *Cyrillo*, (modò vera sit) à *Cyrillo Berrhæensi*, sacrilego sedis *Constantinopolitanæ* invasore & *ἐπιβάτῃ*, aliisque ipsius symmistis intentatâ, nomen reperitur, quasi mutasset sententiam tantâ cum deliberatione ac studio perscriptam; cùm id potius ex vitio humanæ fragilitatis, affectibus, quibus, furentibus in *Græciâ* tumultibus, à potenti *λατινοζόντων* factione invectis, abreptus fuerat, imputandum jure videatur. Sed ad *Junium* nostrum revertamur.

Cùm Serenissimus Rex *Jacobus* I. subcesivas horas ab ineunte adolescentiâ literarum studiis, animo pacifico & ab armorum & belli strepitu, nisi summa necessitate id exigente, aversissimo continentèr impen-

pendisset, & sibi & aliis, quos arcanorum illius conscios familiari sermone dignatus est, facilè constabat, nihil magis honori regiæ Majestatis, aut ipso vivente, aut apud universam posteritatem, quæ omni malo affectu, invidia, injustisque præjudiciis vacua, bonos Principes, quos pietas, quos amor justitiæ & æquitatis, quos cura populorum sibi commissorum, ne ex illorum delirio & inani ambitione, plecterentur, magis ornavere, quàm diademata, trabeæ, aliaque summæ dignitatis insignia, æterno maximèque debito prosequetur plausu, conducere potuisse, quàm si omnia ea opera, quæ aut seriò elucubraverat, aut ingeniosè luserat, severiori lima ultimisque curis denuò adhibitis, iteratâ editione simul, linguâ quidem *Latinâ*, ab omnibus cultioris literaturæ amantibus legenda, imprimerentur. Compertissimum erat, Regem ipsum *Latinè* & elegantèr scribere, & expeditè loqui novisse: in opusculis autem *Anglicano* sermone conscriptis *Latinè* vertendis, ope & opera V. V. Cl. *Thomæ Rhadi*, & *Patricii Junii* utendum censuit, illius præcipuè, cujus partes in hoc labore subeundo longè potiores erant, qui *Junii* consilio & auxilio fretus, admirabili facundia, & styli facilitate Regis mentem & sensum fideliter reddidit, & explicavit.

Rhado verò ultimum naturæ debitum solvente, *Joannes Gulielmides*, Episcopus *Lincolniensis*, & magni sigilli *Angliæ* tunc temporis Custos in (a) literis, Maii 24. A. MDCXXIV. ad Ducem *Buckinghamiæ*, maxima apud Regem & Principem gratia pollentem, & qui omnia in Aula potuit, scriptis, *Junium* nostrum uti maximè idoneum per universam *Angliam*, qui isti muneri, nempe ut esset Principi à *Latinis* Epistolis, succederet, enixè commendavit.

Opus illud præstantissimum & verè regium, quod in omnem æternitatem doctissimi regum famam propagabit, tandem prodit A. Ch. MDCXIX. cum elegantissima epistola ad Serenissimum *Carolum* Principem *Walliæ*, & præfatione *Jacobi Montacuti*, Episcopi *Wintoniensis*. Ut verò augustissimus Auctor benevolentiam ipsius, affectum, & amorem ad Academicos suos, pulvere scholastico & umbra innutritos, pariter ac ad bonas literas, quas impendio magis, quam quisquam hominum privatorum, colebat, & religionem, quàm adeo potenti calamo tueri gestiebat, monstraret, utramque Academiam hoc munere pretiosissimo, mense Maio, A. MDCXX. placuit impertiri, ut in Archivis literariis tanquam in sede propriâ, &, Musis ita spondentibus, æternâ re-

(a) Scrinia sacra *Londini* 1663. folio. pag. 203.

reponeretur. Non aptior quisquam videbatur, qui hac quasi splendidâ ad *Cantabrigienses* legatione fungeretur, quàm *Junius* noster, Bibliothecarius Regius, qui illum in frequenti Senatu Academico, præmissâ brevi oratione, cum literis Regiis obtulit, quas additis quoque orationibus *Oxonii* habitis, & istius celeberrimæ Academiæ literis gratulatoriis, in testimonium obsequii, gaudii, & admirationis, quâ ex contemplatione tantæ ac tam divinæ benignitatis erat abrepta, ad Regem transmissis, (libentissimè illas alterius celeberrimæ Academiæ evulgaturus, si modo nancisci licuisset) in appendice apponam.

Hoc anno Virginem lectissimam *Elisabetham* sibi in Uxorem duxit *Junius*, hâc consorte suavissimis moribus & placidissimo ingenio præditâ felix. Illam verò unius lustri circuitu, postquam quatuor liberos peperisset, statim ab ultimo puerperio in flore juventæ XXV. ætatis anno mors eripuit. Quanto verò luctu & qualibus elogiis defunctam prosecutus fuerit mœstissimus conjux, è monumento, quod in perpetuam ipsius memoriam curavit erigendum, satis innotescere potest.

Pensionem istam, amplam licèt, quam ob Regiæ Bibliothecæ custodiam singulis annis perceperat, tantis meritis ac industriæ non satis respondere Amici crediderunt. Ideò cùm pro istorum temporum statu, & jure, quod tunc obtinuit, nuper ob dignitatem Ordinis Sacerdotalis post restitutam sub R. *Carolo* II. Ecclesiam justissimis de causis abrogato, dignitatum & beneficiorum Ecclesiasticorum capaces fuerint Diaconi, illius Sacri patrimonii non mediocrem portionem, ipsis intercedentibus, facilè obtinuit: duarum Ecclesiarum, tum de *Heighes*, tum de *Llaninnye* in Comitatu *Denbighensi* Rectoratu, & opimâ Præbendâ, ad Thesaurarium peculiaritèr spectante, in Ecclesiâ Cathedrali S. *Pauli Londini* donatus. Quâ cum *Ludovicus Bailius*, ad sedem Episcopalem *Bangoriensem* promotus, cessisset, disponendi potestas, jure Regiæ prærogativæ, ad Regem devolvitur, qui literis patentibus, *Westmonasterii* ultimo Augusti die, anno regni sui *Angliæ*, *Franciæ*, & *Hiberniæ* decimo nono, & *Scotiæ* quinquagesimo quinto datis, *Junium* nostrum Ecclesiæ *Paulinæ* Thesaurarium constituebat: ad quam dignitatem à Decano & Capitulo proximo mense admittebatur. Sed ad studia literarum, quod in illius vitâ pertexendâ, cæteris leviusculè tactis, maximè proposui, quibus magis magisque intentus vacavit, redeundum est.

A. Ch. MDCXXI.

Nondum quicquam publicavit *Junius*, aliorum culpâ, uti supra dixi, impeditus: nemo enim id aut ardentiùs desideravit, aut laboriosiùs conatus est, merito suo, tum apud nostrates, tum apud exteros, eru-

di-

ditionis famâ celeberrimus: nihil tamen inde de studio & lectione veterum librorum remisit; non animum, quasi literarum pertæsus, despondit; conscientiâ industriæ & temporis benè impensi satis contentus, nomen suum circulis eruditorum plausu excipi & circumferri vix sibi curæ habuit; interim aliorum famæ parum invidens: cùm enim nihil suo nomine hactenus in lucem exiisset, aliis idem studiorum genus, pari industriâ, at longè felicioribus auspiciis excolentibus, suppetias ferre, ipsorum gratiâ, aut editos cum manuscriptis codicibus conferendo, aut ineditos exscribendo, sibi magis adlaborandum esse, quasi ex officio & ex publici commodi intuitu, credebat. Audactèr dico, nec temerè tamen, neminem ejusdem gradûs & instituti, isthoc tempore per universam *Europam* reperiendum fuisse, qui majorem hâc in re laudem fuerit meritus. Hinc à Viris eruditissimis toties consultus operam lubens præstabat: quod sequentes epistolæ, quod elogia in illorum scriptis ubivis exstantia, satis testabuntur. Ex his paucorum nuda tantum nomina in antecessum recensebo; cætera Lectoris in his studiis aliquantulum versati, & hasce Epistolas vel stringente oculo aut leviusculè inspecturi, industriæ relicturus. Erant autem *Fronto Ducæus*, *Jacobus Sirmondus*, *Dionysius Petavius*, *Lucas Holstenius*, *Joannes Seldenus*, *Joannes Meursius*, *Daniel Heinsius*, *Joannes Albertus*, *Jacobus Gothofredus*, *Hugo Grotius*, *Henricus Valesius*, *Claudius Salmasius*, *Jacobus Usserius Armachanus*, *Isaacus Vossius*, *Joannes Fridericus Gronovius*, *Joannes de Laet*, *Mericus Casaubonus*, *Nicolaus Heinsius*, ut alios taceam, qui Scriptis immortalibus de omnigenâ re literaria præclarissimè meriti sunt. Rogantibus opem operamque non denegavit *Junius*, neque se difficilem præbuit: id enim per totum vitæ curriculum vetuêre aut illorum merita, aut innata ipsius comitas, aut publici commodi studium, cui magis quàm privatis suis rebus, vacavit.

Cùm Vir illustrissimus, *Thomas* Comes *Arundelliæ*, ingens familiæ *Howardianæ* decus, & majoribus suis, nobilitate animi, vitæ splendore & magnificentiâ, erga bonas literas artesque amore, heroicisque mentis excelsæ dotibus par, ne dicam præferendus, ex *Oriente* magnis sumptibus, præter codices manuscriptos, statuas, gemmas, aliaque quantivis pretii cimelia, ex barbarorum manibus felicissimo V. Cl. *Gulielmi Pettæi* ausu & curâ erepta, in *Angliam* advehi curasset, ex hisce admirandæ antiquitatis monimentis novam lucem rebus obscuris, & vetustate temporum obductis, affusum iri, id quidem omnes, qui ejusmodi *Inscriptionum* usum & valorem in vetustissimorum seculorum histo-

toriis illustrandis novissent, primo aspectu facilè credidêre. Hasce verò antiquitates eruendi laborem importuno Viri nobilissimi, Historiæ patriæ studiosissimi, & bonis literis promovendis nati, D. *Roberti Cottoni* rogatu suscepit V. Cl. *Joannes Seldenus*, eâ tamen conditione, ut V.V.C.C. *Patricium Junium* & *Richardum Jamesium Oxoniensem*, (quem lauto stipendio suis ædibus excepit, cujusque sagaci industriâ in codicum suorum manuscriptorum catalogo pertexendo tunc temporis usus est idem D. *Cottonus*) adjutores & socios in apicibus characterum detritis exesisque, & oculorum aciem penè fugientibus revocandis, lacunisque fragminum supplendis, haberet, quorum mutuas collatasque operas ingenuè agnovit: non ita tamen se officio, quod amicitia, quod gratitudo, quod fas jusque exigere videbantur, benè defungi potuisse sentiebat *Seldenus*; quin imò neglecto Magnatum patrocinio, in sinceri affectûs, quem longa amicitia eorundemque studiorum communicatio conciliaverat, perpetuæque observantiæ testimonium, librum *Junio* nuncupare gestiebat, quasi vix aliud nomen occurrisset, cui aut aptiùs, aut justiùs, aut majori cum decore esset inscribendus. Quousque igitur marmora ista, quæ immortali istoc opere *Seldeniano* extra potestatem fati ponuntur, utpote non nisi pereunte mundo peritura, vigebunt, vigebit quoque *Junianum* nomen, si propriis scriptis ipse non inclaruisset. Veruntamen non diu post felix obtingebat occasio, hactenus toties incassum expetita, quâ se eruditionemque suam, quam *Seldenus* tantoperè deprædicaverat, mundo palam ostendere liceret.

* Circa A. MDCXXVIII. Reversus à legatione *Constantinopolitanâ* *, quam summâ cum laude obierat, Vir præstantissimus, D. *Thomas Rowæus*, codicem venerandæ antiquitatis, *Græcam* sacrorum Bibliorum versionem à Septuaginta Interpretibus, ex recensione *Hesychii*, & quâ Christiani per universam *Ægyptum* usi sunt, adornatam, & integrum N. Testamentum continentem, à Viro maximo, D. *Cyrillo Lucari*, Patriarchâ *Constantinopolitano*, qui istud pretiosissimum cimelium ex *Ægypto*, relictâ sede *Alexandrinâ*, asportaverat, acceptum, illius nomine Serenissimo Regi *Carolo* primo, beatissimæ memoriæ Martyri, obtulit; munus sanè religiosissimo Principi longè acceptissimum, quod ille in Bibliothecâ suâ, si non tanquam unicum, saltem maximum decus & ornamentum reponi curavit. Quantæ verò futurus esset auctoritatis, quantique in rebus sacris divinisque elucidandis momenti, id *Junio*, qui illo optimè uti norat, accuratiùs & cum otio singulas periodos perpendenti, mox facilè innotescebat; dum verò diligenti manu sacras tractaret membranas, avi-

Digitized by Google

avidisque oculis, singulos apices, ingenti gaudio perfusus, rimaretur, ex insperato thesaurus, quasi thesauro superadditus, ad calcem libri *Epistola prima S. Clementis ad Corinthios* penè integra (deficit enim folium unum & alterum) cum alterius fragmento, quæ per tot secula latuerat, iisdem characteribus uncialibus, eàdemque manu exarata, sese prodit. Ad hanc edendam non tam jussu Regio ac Præsulum hortatibus & consiliis, licèt vim pondusque maximum, cui neutiquam erat refragandum, in se habuerint, quàm flagrantissimo de universo orbe Christiano benè merendi desiderio animatus, sese accingens *Junius*, totam literis quadratis, prout in Authentico erat, accuratissimè exscribendam esse pro prudentiâ suâ judicavit, relictis nimirùm lacunis & dimidiatis vocibus, quarum reliquæ partes evanescente atramento aut uvido aere adeò sunt detritæ, ut vix apiculi restent conspiciendi, aut earum loco saltem foraminula sive cavitates, quas corrodens gummi fecerat, alicubi interspersæ; deinde formâ, quâ hodiè exstat, ut veram lectionem meliùs expiscaretur, lacunasque, omnibus ritè perpensis, exquisitiori judicio expleret. Additamenta verò, non tantùm, quæ solâ conjecturâ nituntur, sed quæ erant certissimæ & exploratissimæ veritatis, ne quicquam temerè mutasse videretur, & ad amoliendam cujuspiam invidi Censoris obtrectationem, quasi sanctissimi Auctoris verba pervertisset, ingenioso planè artificio, ut res ipsa omnibus, vel maximè incuriosis, fieret testatior, minio signari voluit. Longâ tamen deliberatione opus erat; nec præcipiti festinatione, (quâ judicium præpeditum, nec sibi satis constans, sæpenumerò solet impingere) liber ille, Editoris cujuscunque, licèt eruditissimi, summâ curâ vigiliisque dignissimus, in publicam lucem erat extrudendus. Interea, licèt operi huic, quod pro munere Bibliothecarii incumbebat præstandum, omnium judicio par habitus, aliorum opem, quam studiosè non captavit, suis viribus, ingenio, & exquisitissimâ linguæ *Græcæ* cognitione, & subsidiis ex assiduâ veterum Patrum lectione pro ratione ac methodo studiorum antea congestis fretus, pro sapientiâ tamen & modestiâ duxit non sibi esse, si benevolâ mente offerretur, recusandam. Exemplar manuscriptum ad Virum doctissimum, *Joannem Boisium*, *Eliensis* Ecclesiæ Canonicum, transmisit supra memoratus *Joannes Gulielmiades*, Episcopus *Lincolniensis*, qui multas conjecturas & emendationes pro criticâ suâ, quâ pollebat, facultate, rogatus adjecit. Quanti verò hanc venerandi senis amicam operam fecerit *Junius*, non parcus illius judicii & *εὐστοχίας* in aliquibus vocibus restituendis laudator, in scholiis suis sæpe sæpiùs ostendit. Tandem ne

Nnn lon-

longiori morâ virorum harum rerum studiosorum, ubi per *Europam* sparsi erant, quorum aures tam sacri thesauri, nuperrimè è laceris membranis *Ægyptiacis* eruti, fama penetraverat, flagrantissimis votis eum efflagitantium, exspectationem fraudare censeretur, *Oxonium* se contulit, typis à Viro summo, D. *Henrico Savilio*, Academiæ dono datis illic usurus. Prodiit denique exoptatissimus liber ex typographico illius Academiæ celeberrimæ anno *Christi* MDCXXXIII. pientissimi Regis *Caroli* nomine ornatus munitusque. Omnes genuinum hoc S. *Clementis*, *Romæ* Episcopi, scriptum, antiquitate, & auctoritate Apostolorum Epistolis proximum, (neque enim isthoc tempore aut S. *Barnabæ* Epistola, aut septem illæ S. *Ignatii Antiocheni* epistolæ à fœdis Interpolatorum corruptelis puræ comparuerant) debito plausu, admiratione, honore, ac gaudio certatim amplexi sunt, ejusque αὐθεντίαν non tam ex sermonis, qui totus pietatem spirat, charactere, omni affectatione vacuo, ex piissimo Auctoris affectu, & zelo ob Christianorum Urbis *Corinthi*, quorum saluti iverit consultum, pacem & concordiam, (quod præcipuum est Epistolæ argumentum ut lites istæ, quæ nuper eruperant, sopirentur) qui ubivis elucet, aut ex dogmatum religionis Christianæ, juxta mentem Apostolorum illic traditorum, simplicitate & puritate, (licet hæc omnia fidem aliquatenus inducere possint) quàm ex Patrum, multa, quæ illic αὐτολεξεὶ reperiuntur, citantium testimoniis uno ore prædicaverunt. Gratulati sunt omnes *Junio* hanc penè invidendam felicitatem, cujus diligentiæ & eruditioni novam debuit vitam & nitorem aureum hoc scriptum, quod hactenus pro deperdito & deplorato habebatur.

Hoc præclarissimo opere optimè defunctus *Junius*, de aliis vetustis Scriptoribus in lucem producendis, prout sui muneris & studiorum ratio postulaverit, seriò cogitavit, justâque venerandæ antiquitatis reverentiâ abreptus, maluit Scriptorum, quos prisca ætas celebravit, felicem piamque industriam, sanctosque labores in memoriam & usum hujus ac sequentium seculorum ex pulvere & situ revocare, quàm ingentibus compilationibus aliundè corrasis congestisque sub nomine suo edendis inclarescere. Quo studio, omni malâ ambitione & inanis gloriæ cupidine amotâ, nihil prius & antiquius habuit, quod licèt minorem pompam & laudem post se apud quosdam insulsos homines, quibus *Interpretis*, *Editoris*, aut *Annotatoris* nomen quippiam mediocre sonat, trahere videatur; omnes tamen qui norunt, quàm spissa ignorantiæ caligo ac barbaries ante redaccensum *Græcæ* linguæ, politioris literaturæ,

ac

Digitized by Google

ac Ecclesiasticæ antiquitatis lumen, hisce terris incubuerit, illud Ecclesiæ Christianæ longè utilissimum esse, nec de religione & veritate Evangelicâ divinisque literis meliùs consuli posse, ultro fatebuntur.

Neminem perpetuò jucundæ ac prosperæ fortunæ tenore accursu gaudere, ex quotidianis vitæ humanæ, malis ineluctabilibus non rarò undeque circumseptæ, vicissitudinibus, & ex mutabili rerum sublunarium conditique, quasi fatalitèr indictâ, cuivis satis constat. Hoc quoque non sine summâ mentis ægritudine expertus est *Junius*, cujus ædes, igni ex ædibus vicini sui erumpente, 7. die Decembris A. MDCXXXVI. dum ille fortè ab Urbe aberat totæ deflagrarunt. Eò tamen minus infelicitèr accidebat, quod absumptà pleraque ex parte reliquâ supellectile, schedæ codicesque rariores, tanquam tot titiones ex flammis eriperentur. Sed ut ad lætiora, quorum narrationem infelix iste casus paulò interrupit, revertamur.

Circa id temporis, quod commodùm accidebat, reverendissimus in *Christo* Pater, D. *Guilielmus Laudus*, cujus ingentia merita erga Academiam *Oxoniensem* & Ecclesiam *Anglicanam*, (quicquid hodiè calumniantur filii Presbyteranorum, qui fanaticâ rabie efferati illum, cruentâ mòrte impiissimè multarunt, quorumque seditiosas sacrilegasque molitiones in Rege optimo pessundando, inque evertendâ Hierarchiâ, nulla tacebit ætas nullumque oblirerabit tempus) propensissimâ promovendi & ornandi bonas literas voluntate & studio, postquam ingentem Codicum omne genus manu exaratorum molem pecuniis largissimè effusis, ubi ubi merx ista literaria erat reperienda, conquisivisset, elegantissimos typos, omnium ferè linguarum, quæ hodiè obtinent, efformari procuravit; hoc consilio, ut optimâ fide & curâ recogniti Patres Scriptoresque antiqui, præsertim è *Græcis*, nitidiùs ederentur. Hujus auspiciis mox prodiere, tanquam amplæ securturæ messis, nisi infanda & in æternum lugenda mala universas *Britannias* occupassent, primitiæ, *Theophylacti*, Archiepiscopi *Bulgariæ*, *Commentarius in Epistolas*, diligentiâ & studio *Augustini Lyndselli* Episcopi *Herefordensis*, publici juris factus, A. C. MDCXXXVI. & *Catena Græcorum Patrum in Jobum*, *collectore Nicetâ*, *Heracleæ Metropolitâ*, quam ex duobus MSS. Bibliothecæ *Bodleianæ* codicibus *Græcè* primum *Junius* edidit, cum *Latinâ* versione, ex Typographeio Regio A. C. MDCXXXVII. ac *Laudo*, virtutibus ac magnitudine animi, quam Archiepiscopali pallio, longè eminentiori, qui illum cæterosque de literis benè merentes omni cum humanitate amplecti, illorumque studia aut munificentiâ

Digitized by Google

propriâ aut procuratis à benignissimo Rege, apud quem omnia, quæ exspectari par & fas erat, potuit, annuis pensionibus, aut dignitatibus beneficiisque Ecclesiasticis, fovere solitus est, non tam ad ambiendam gratiam, quâ antea gavisus est, quàm ex debito grati animi sensu inscripsit. Quàm multùm tum illorum tum nostrâ intersit, ut *Græcorum* Patrum scripta & commentarii suâ linguâ legantur, non opus est, ut hìc ostendam; cùm illud sit cuivis compertissimum: præterquam quod exemplar illud, quo in *Latinâ* suâ versione usus est *Paulus Comitolus*, *Perusinus*, S. J. neutiquam industriæ & ingenii laude fraudandus, in aliquibus locis mancum fuerit, multique errores & παρερμηνεῖαι, sensum *Tractatorum* istius divinissimi libri sæpenumerò intervertentes, ex festinatione & oscitantiâ irrepserunt, ut novæ quoque versionis labor necessariò esset subeundus.

Ad calcem hujus *Catenæ* textum *Jobi*, ut continuâ serie sine aliquâ oculi interruptione legeretur, στιχηρῶς, eodem prorsus modo, quo, uti ac cæteri libri, qui dicuntur *Poëtici*, in codice manuscripto *Alexandrino* exstat, propriâ manu descriptum apponi curavit *Junius*, cum hoc quidem magnifico elogio, *juxta veram & germanam Septuaginta Seniorum Interpretationem*. Sed hanc non esse putam putam τῶν ό versionem, sed mutationes quasdam, sive ab *Hesychio* Presbytero, sive ab alio, collatis, inter se mirè isthoc tempore interpolatorum sive exscriptorum vitio dissentientibus, codicibus, factas passam fuisse, & κοινὴν sive *communem* esse, ab *Origene* obelis & asteriscis distinctam, epistolâ suâ ad *Junium*, Vir maximus, & hisce studiis accuratissimè versatus, *Jacobus Usserius Armachanus* certissimis argumentis demonstravit: quod pariter quoque in suis ostendit Vir eruditissimus *Henricus Valesius*.

Anno sequente, nempe MDCXXXVIII. cùm id levioris tum operæ tum impensæ fuerit, *Gilberti Folioti*, Episcopi *Londinensis*, *Expositionem in Canticum Canticorum unâ cum Alcuini in idem Canticum compendio*, è Bibliothecâ Regiâ ex eodem typographeio Regio edidit. Cùm multa verò loca Librarii aut imperitiâ aut festinatione mendis inquinarentur, quas ille pro judicio ac sagacitate suâ conjecturis justis, saltem probabilibus, sustulisset, dum liber iste feriis autumnalibus, quibus animi relaxandi & sanitatis firmandæ causâ pro more procul ab Urbe aberat, imprimeretur, emendationes illæ, quarum ope restitui poterat vera lectio, ab operis Typographicis omittuntur; sed ne harum beneficio Lector curiosus omninò fraudaretur, omnes simul ad finem quasi per saturam ingerere cogebatur, quæ si suis locis ad oram libri fuissent apposi-

tæ,

tæ, longè ornatior commodiorque prodiisset. Hoc autem pium nec inelegans, si istius seculi, quo vixit, quod erat sub temporibus R. *Henrici* II. ferè ante quingentos annos, mores contemplemur, scriptum unius ex Antecessoribus ejus reverendissimo Patri, D. *Guilielmo Juxono*, Episcopo *Londinensi*, & summo *Angliæ* Thesaurario; (qui ferali pegmate R. *Carolo* I. adstabat, quando ex impiissimâ scelestissimorum Parricidarum sententiâ capite plecteretur; & post tot tantasque cædes felicissimè superstes, instauratâ Monarchiâ & Ecclesiâ, ad thronum *Cantuariensem* evectus, sacro illo ungendi & coronandi R. *Carolum* II. 23. Aprilis MDCLXI. in Basilicâ *Westmonasteriensi* munere functus est) tum gratitudinis tum observantiæ ergo dedicavit.

Postquam verò *Catenam Græcam in Jobum* pulchrè & accuratè editam sacrarum literarum amantibus placuisse, & labores hosce Ecclesiæ Christianæ commodo, sacræ Scripturæ, (cujus studium cæteris omnibus præstabilius haberi debet, quanto divina humanis, æterna caducis, sancta profanis, & solida maximèque necessaria frivolis & merè curiosis antecellunt) omni partium studio posthabito, sanæ explicationi, & veræ religionis pietatisque profectui, quod optimum sanè tum probi, tum eruditi hominis officium est, non parum conducere, ex benevolâ Virorum cordatorum approbatione & applausu intellexerit, eâdem formâ iisdemque characteribus *Euthymii Zigabeni* (uti olim *Theodoreti*) *in Psalmos Commentarium*, qui ex *Philippi Sauli*, Episcopi *Brugnatensis*, versione *Lugduni* MDLXXIII. *Latinè* tantum exstabat, *Græcè*, manuscriptis codicibus inspectis collatisque, cum novâ interpretatione edere apud se constituit. Sed motibus *Scoticanis*, quibus internecinum istud bellum quo *Anglia* paulò post ardebat, & dein trium florentissimorum regnorum eversio, horrendaque innumerorum civium strages suam in solidum debent originem, mox erumpentibus, & reverendissimo D. *Laudo*, hujus similiumque operum strenuo promotore, calumniis, odiis, & machinationibus Schismaticorum, jam in sacram Ecclesiæ *Anglicanæ* Hierarchiam apertâ armatâque vi grassari incipientium exagitato, propositum istud mœrens abjecit, illo codice manuscripto ad prelum destinato inter reliquam supellectilem relicto, quem Vir præstantissimus, D. *Isaacus Vossius*, harum mercium optimus æstimator, unâ cum multis aliis *Junii* codicibus manu exaratis, ad augendam incomparabilem Bibliothecam heu! nobis malo prorsus fato, (ut nil gravius, ne aliquibus convitiari videar, dicam) pecuniis suis comparavit. Nec à quoquam in dubium vocari possit, quin *Catena* quoque *Græca in Psal-*

Digitized by Google

mos, *Nicetâ* collectore, quam in peculio habuit *Junius*, multique alii *Græci* Scriptores tunc temporis inediti, Archiepiscopi *Laudi* auspiciis, & illius labore & curâ è tenebris, quibus erant sepulti, in publicam lucem emersissent, si per istorum temporum infelicitatem licuisset. Nemo enim, quam ille, has literas aut benigniori patrocinio aut effusiori munificentiâ adjuvit: nemo, quam hic, aut feliciori industriâ aut impensiore studio elaboravit. Vix tanti erit referre illius conjecturas in quædam dubia epistolarum S. *Ignatii* loca, & notas criticas in epistolam S. *Polycarpi* ad *Philippenses*, quas in sua editione protulit D. *Jacobus Usserius Armachanus*: uti & *Photii* libellum de Episcopis, Metropolitis, &c. cum suâ ipsius versione in Bibliothecâ *Vossianâ* reperiendum, cod. 192. & *Epistolam Origenis ad Africanum de Historiâ Susannæ*, Exemplari *Hæscheliano* longè auctiorem in Archivis splendidissimi Collegii S. & individuæ Trinitatis *Cantabrigiæ*, cui suas conjecturas addidere idem *Junius*, & Vir doctissimus *Herbertus Thorndicius*, & D. *Gale*: ut hîc quoque nonnisi ὡς ἐν παρόδῳ recenseam, illum *Anselmi Roberti* Episcopi *Londinensis*, aliorumque epistolas, uti & *Philostorgii* historiæ Ecclesiasticæ synopsin, *Nicephori* Chronologiam auctiorem & emendatiorem, & *Libanii* Rhetoris τὰ παραλειπόμενα, & *Stratonis* epigrammata edere sibi proposuisse.

At non publica mala, non res domesticæ, non difficultates, quibus erat ingruente bello colluctandum, non ætas ingravescens illum à proposito editionem *Græcorum* Bibliorum è codice *Alexandrino* publicandi amovere poterant. Hoc enim à longo tempore animo insederat, ne solus ille thesauri incomparabilis aspectu oculos mentemque pascere censeretur, ac si orbi Christiano, cujus intererat, ut omnium manibus versaretur, ipsius usum ac commune illud beneficium invidisset. Quippe hoc erat quorumcunque eruditorum votum & desiderium: quod ipse ante multos annos in stricturis ad S. *Clementis* epistolam excitaverat. Interim Vir maximus, *Hugo Grotius*, sagaci mente prævidens, variantes lectiones hujus antiquissimi codicis sibi, commentarios in sacros N. T. libros molienti, utilissimas fore, moræ impatiens, amicis suis in *Angliâ* importunis literis instabat, ut ad ipsum mitterentur. Tanto viro in re tanti momenti, pro literarum sacrarum ac nominis *Grotiani* amore, prompto animo obsecutus *Junius*, eas benevolè admodum communicavit, publici commodi, quàm propriæ famæ, longè studiosior: uti ante plures annos miserat variantes lectiones ex antiquissimo codice Evangeliorum, quem superiore seculo Biblio-

the-

Digitized by Google

thecæ Academiæ *Cantabrigiensis Theodorus Beza*, collectas, ad *Petrum Puteanum*, qui illas (a) *J. Morino* communicavit. Has quanti fecerit *Grotius*, quantumque lumen ad eruendum verum quamplurimorum locorum sensum ex his scintillis accenderetur, cuivis commentarios istos leviusculè inspicienti facilè patebit. V. V. Cl. *Claudium Salmasium* & *Danielem Heinsium*, quibus erat compertissimum, ingens subsidium ad S. Scripturarum intelligentiam ex vetustissimis istis membranis suppeditari posse, idem quoque incessebat desiderium, quod si non in totum impleverit, saltem aliquantisper sedare, missis excerptis, annisus est. Decennium ferè effluxerat, ex quo hic labor priùs in mentem venisset, qui usque & usque interpositâ *Catenæ in Jobum* editione, aliisque, quæ se objecerant impedimentis erat differendus; his autem defunctus, hoc sanctum opus, quod plurium annorum industriam desiderabat, quantum per publica mala licuit, seriò aggressus est, omnes tum industriæ, tum ingenii nervos contendens, ut, favente Deo, faventibus bonis eruditisque Viris, ipso vivente, ad felicem exitum perduceretur. Collectâ undique ex antiquis Patribus, prioribus editionibus, aliisque libris impressis ad hanc rem quoquomodo spectantibus, variarum lectionum, quibus sacer textus aut firmari aut illustrari queat, mole, de membranis ac chartis, scripturarum sive integros libros sive fragmenta complectentibus, quas edax tempus, aut Christianorum inscitia, aut *Turcarum* barbaries intactas reliquerat, hactenus ineditis, maximè erat solicitus, ut cum hoc exemplari, quod commentariorum suorum ἔδαφος fore statuebat, diligentissimè collatæ, mutuam sibi invicem lucem aspergerent. Quicquid alicubi in Bibliothecis per *Angliam* & præcipuè in Academiâ *Oxoniensi*, latebat, ipsi erat reclusum: nec huic redintegrato labori malè respondebatur. En novum prorsus & inusitatum industriæ hac ex parte specimen & exemplum. Exstat in Bibliothecâ *Bodleianâ* ex dono D. *Gulielmi Laudi* Exemplar *Pentateuchi Arabicum* Lemniscis, asteriscis, obelis, cæterisque notis ab *Origene* excogitatis, ornatum, quod (b) D. *Pocockius* cum *Junio* nostro percurrit, ut ille quæ ad *Græcam* τῶν LXX. editionem adornandam facerent, excerperet. Tam benè usuro quisque è

(a) Vide *Morini exercitationes Ecclesiasticas & biblicas de Græci Hebraique textûs sinceritate*. lib. I. exercit. II. cap. 3. pag. 47. Fol. *Paris.* 1669. & Epistolam *Puteani* ad *Camdenum*: pag. 202. 2011.

(b) V. præfat. D. *Pocockii* ad variantes lectiones *Pentateuchi Arabici* in sexto tomo Bibliorum Polyglottorum.

è Nostratibus ejusmodi gazas concredere gestiebat. Inter alia verò *κειμήλια* integras *Isaiæ* & *Jeremiæ* prophetias asteriscis notatas auspicatò nactus est. De aliis aliunde conquirendis par quoque erat solicitudo. *Holstenium*, imprimis sibi longo amicitiæ usu conjunctissimum, cui Bibliothecæ *Vaticanæ* & *Barberinæ* adyta reserata fuerant, crebris literis rogat, ut quicquid inibi elici possit, quod editioni suæ ornandæ conducat, ac præsertim lectiones admodum vetusti codicis in Bibliothecâ *Barberinâ*, XII. *Prophetas*, unà cum veterum Interpretum versionibus ad oram appositis, continentis, illico transmittantur, quod itidem ex alio codice *Prophetarum*, qui olim erat Cardinalis *Rupifucaldii*, in sui gratiam fieri à *Joanne Auberto*, Collegii *Laudunensis* Præfecto, obnixè obtestatur. Potuit sanè ex (a) *Frontonis Ducæi*, S. J. qui idem opus magno animo olim molitus est, schedis multum profecisse; sed illæ post ipsius mortem, jussu Pontificis & Cardinalium malè metuentium, ne scrupulis Christianorum mentibus ex tanto variantium lectionum, quas congesserat, cumulo forsan injectis, auctoritati vulgatæ *Latinæ* editionis quicquam decederet, *Romam*, ne Jesuitis quidem invitis, transmittebantur, flammis, neque enim mitius fatum à tam severis Censoribus exspectare poterant, absumendæ. Utcunque futuri operis specimen, quod jam præ oculis meis habeo, primum nimirum caput libri *Geneséos*, unà cum doctissimis Scholiis, edere placuit. Omnes illud certatim arripiunt, avidisque oculis legunt perleguntque, ac optimâ spe de promissâ editione, quam cum maximo & vix continendo affectu exspectant efflagitantque, conceptâ, quasi moram pertæsi, Orbem Christianum hoc eximio thesauro, quod dudum fuisset locupletandus, nimium diu hactenus caruisse amicè queruntur. Aliquanto ante hoc specimen editum tempore, conventus iste (partim è Ministris, partim è Laicis conflatus) *Presbyteranorum Westmonasterii* de rebus religionis post eversam Ecclesiam *Anglicanam* ad fœderis *Scoticani* normam componendis consultantium, procurante D. *Seldeno*, *Junium* ad susceptum hoc opus perficiendum stimularat: ne qui sanctimoniæ prætextu Hierarchiam sacrique cultûs officia & ritus evertissent, sacrarum literarum ac piæ anti-

(a) Vide epistolam ipsius ad nobilissimum Virum D. *Robertum Cottonum*, in appendice ad Syllogen epistol. *Camdeni* p. 374. & *Sarravii* epistolam ad *Jacobum Usserium Armachanum* in Sylloge epistolarum *Arausioni* 1654. p. 245. & etiam epistolam responsoriam D. *Usserii* in Sylloge epistolarum *Usserianarum Londini* 1686. p. 527. & ejusdem aliam ad *Arnoldum Bootium* p. 621.

Digitized by Google

tiquitatis osores quoque haberentur. Sed deerat Vir summus, D. *Laudus*, ante biennio martyrio coronatus; deerant auspicatiora tempora: omnia quippe erant seditionum ac tumultum plena.

Independentes cæterarumque Sectarum colluvies, enthusiastico furore perciti, ac excusso Presbyteranorum jugo, rerum potiti, in sacras literas, tanquam religioni maximè inimicas, debacchantur, ut in tantâ rerum confusione grande illud opus, quod tantis sumptibus constaret, edendum in se suscipere vix quispiam Typographus ausus sit. Tandem anno MDCLII. superatis difficultatibus, pactisque inter D. *Junium* & *Cornelium Baum*, insignioris notæ apud *Londinenses* Bibliopolam, conditionibus, exortæ sunt lites, quæ hos conatus, jamjam quàm maturrimè fieri licuit, ad umbilicum perducendos, retardarunt. Nam intellecto, quod *Junius* à codice *Alexandrino* in multis, ubi Librarius, ipso judice, errâsset, aut sensus minus integer aut dictio dubia videretur, sibi discedendum esse statuerit, putam putam versionem Septuagintaviralem, ex (a) editionibus *Complutensi*, *Venetâ*, *Romanâ*, intermissis suis quoque, si fas sit credere, conjecturis, conflatam, quasi exhibiturus, intercessêre Viri eruditi, qui textum Codicis *Alexandrini* ab omni sive mutatione sive mutilatione integrum, retentis vel ipsis nævis, (si qui fuerint qualicunque modo admissi) manifestis licèt, dari cupiebant, præsertim D. *Seldenus*, qui, uti olim à Viro reverendo & eruditissimo, D. *Thomâ Mareshallo*, amico meo integerrimo, τῷ νῦν ἐν ἁγίοις, accepi, *Baum* ipsum in illius ædibus pro more adeuntem verbis irarum plenis perstringens, ita profatus est, *Si hâc in re D.* Junio *morem gesseris, spero me eousque victurum, donec te cum libro tuo* (sic pessimè habito) *in flammas apud* (b) Smithfield *conjectum videro.*

Nullus autem dubito, quin *Junius* tantorum Virorum judicio & auctoritate motus, novam editionis fidelissimè, juxta seriem venerandi codicis, ne erroribus quidem, sive in verbis, sive in peculiari scribendi modo, qui, cùm constans ferè & perpetuus sit, non casu contigisse videri potest, omissis, rationem, abjectâ alterâ, quæ tantoperè displicuerat, si vixisset, esset initurus. Nam paulò post immodicis studiis, senio, aliisque vitæ incommodis fractus, magno literarum damno morti succubuit, relictis Scholiis doctissimis usque ad XV. caput libri *Numero-*

Ooo

(a) V. D. *Waltoni* Prolegom. IX. Sect. 33.
(b) Area vicina est, quâ olim sub temporibus Reginæ *Mariæ* Protestantes erant ustulati.

Digitized by Google

rorum, non enim ultrà inconditam notarum struem digesserat, (textu nimirum codicis *Alexandrini* in illis Scholiis cum codice *Ebræo*, cum *Aquilæ*, *Symmachi*, & *Theodotionis* fragmentis, cum editionibus hactenus impressis, cum Patribus, præsertim vetustioris ævi, in Commentariis, Homiliis, aliisque scriptis versionem *Græcam* citantibus, cum denique vetustissimis MSS. heic apud nos & alibi repertis, diligentissimè collato) quæ Vir præstantissimus, *Brianus Waltonus*, in sexto tomo Bibliorum Polyglottorum in immortale nominis *Juniani* decus edenda curavit. Ab illo tempore codex ille venerandæ antiquitatis jacet neglectus, cujus licèt variantes lectiones aliquomodo collectæ in Bibliis *Waltonianis* exstent, dignissimus tamen est, qui per se integer & dignitate suâ conspicuus in lucem publicam exeat: & forsan dudum exiisset, favente, imo jubente, Serenissimo Rege *Carolo* II. ni istud consilium dirissimæ quorundam hominum, sub quæsitissimo legum & religionis tuendæ prætextu, novis rebus studentium, molitiones intervertissent.

Exercitu Rebellium jam victoriarum, post copias Regias profligatas, successu elato, inque Urbem socordiâ ac perfidiâ Civium admisso, *Cromwellus* aliique Antesignani, earundem partium sequaces, perpetratâ immani R. *Caroli* cæde, exclusisque, non sine irrisione, suis Dominis, *falsi Senatûs* Adsessoribus, omnia vi planè tyrannicâ occuparunt. Ædes Regiæ scelestis his latronibus, ut splendidiori apparatu viverent, in præmium quasi bellicæ virtutis assignatæ. Eò usque Bibliotheca Regia raptorum manus evaserat, pene indemnis; sed mox amoto *Junio* A. MDCXLIX. libri, numismata, annuli, & gemmæ sculptiles, quas olim cum integrâ *Gorlæi* dactyliotheca, pecuniis suis acquisivit *Henricus*, Princeps *Walliæ*, facilè in prædam cedebant: quod maximè ipsi doluit, qui de hoc commisso sacrilegio infamem istum Nebulonem, & communis incendii facem, *Hugonem Petrum*, cui Bibliothecæ claves à Barone *Greio*, quo nemo in Regem capitalius odium exercuit, concreditæ erant, suspectum habuit. Suspiciones hasce veras justasque fuisse, casu quodam inopinato, qui rem extra omnem dubitationem posuit, postea compertum habuit *Junius*. Dum enim à *Thoma Bowesio* Equite, quem D. *Simondsius Dewesius*, in hisce gazis literariis satis gnarus, amansque, ultimarum tabellarum Curatorem moriens constituerat, ut iisdem debitum pretium, pro peritia sua, quâ maximè inclaruit, statuere vellet, invitaretur, statim sine laboriosâ indagine, multa ex istis numismatibus, tum aureis, tum argenteis, sibi notissima, ut-

utpote è cimeliarchio Regio surrepta, reperit. Cùm verò jam liqueret, *Dewesium* illa furto sublata, à scelesto illo *Hugone* pecuniis numeratis emisse, Arbiter ille testamentarius pudore suffusus, & quasi attonitus, annulos gemmasque mirabili arte incisas, in reliquis loculamentis dispositas coram viro oculatissimo in medium producere nolebat. Non minor mitiorve codicum erat peculatus & expilatio, cujus quoque manifestus à *Junio* idem *Hugo* postulatur: qui aliquanto post tempore chartis declaratoriis & literis ad *Junium* datis, hoc crimen sibi malè intentari questus, quasi esset omnium mortalium hac in re innocentissimus, fidem, quam toties ejuraverat, interponit, nullos libros, se conscio, inde fuisse ablatos, exceptis duobus aut tribus, quos *Pavio Amstelodamensi*, Ordinum *Belgii* confœderati Legato, tradendos jusserint Commissarii, clavibus post aliquot septimanas *Iretono*, *Cromwelli* socero, redditis. Hoc tamen responso *Junius* sibi, cui homuncionis nequitiæ & fraudes erant cognitissimæ, parum satisfieri palam professus est.

Ne verò isti peculatui favere, aut omnem supellectilis librariæ curam penitùs abjecisse viderentur, *Consiliarii Statûs*, in istâ *novâ Republicâ* ita nuncupati, *Joannem Duraum*, non incelebris nominis, ob suum unionis inter Ecclesias Reformatas transmarinas inducendæ studium, Bibliothecæ *Jacobaa* Custodem constituebant, ordinatione de libris & numismatibus recensendis additâ, quo tempore duodecim ferè numismatum millia, ut charta recensionis, quam vidi, indicat, in pixidibus reperiebantur. Sed de his gazis conservandis, quas avari homines, publicum commodum suo postponentes, postea surripuerunt, non satis cautum erat, vix quater mille relictis, quæ Serenissimus Rex *Carolus* II. ab exilio redux, in Cimeliarchio suo reposuit. Idem quoque triste fatum codicibus, præsertim manu exaratis, quos augustissimi Reges, *Jacobus* I. & *Carolus* I. pari curâ & munificentiâ congesserant, incubabat; ita tamen, ut omnes ex fanaticorum militum lasciviente ingenio & improbitate non simul periissent, prodigio non absimile videatur, pariterque de tantarum ruinarum reliquiis patriæ & Reip. literariæ gratulari debeamus. Non celabo Lectorem id, apud multos dudum percrebuisse, quod *Junius* sagaci mente præsentiens, huic opimæ prædæ homines sacrilegos ac literarum osores inhiare, antequam à munere abdicaretur, plurimos inde codices, cum animo restituendi, in suas privatas ædes transtulisset, qui post ipsius mortem publicè quasi sub hastâ venderentur. Sed in re incertâ quicquam pronunciare mihi nec libet nec licet. Constat sanè *Junium* à *Græcis* Episcopis & Presbyteris, quos omni officiorum

28. Octob. MDCL.

7. April. MDCLII.

genere sibi devinxisset, & aliunde, suo ære grandem librorum MSS. quorum Catalogum ipsius manu descriptum vidi, cumulum comparavisse; quibus si Regios quosque immiscuisset, malo prorsus fato accidebat, si, quod aliqui criminantur, illi quoque, qui seponi debuissent, tanquam *Junianæ* hæreditatis pars, alienarentur. Sed quod fortasse hanc impactam criminationem eluere videbitur, vix hoc candidis & sanctis *Junii* moribus competere posse credo, ut nisi rem habuisset compertissimam, in aliorum peculatum, adhibitis querelis, iisque palam intentatis, adeò tragicè inveheretur. Interea verò *Junii*, fama manente intergra, mecum sanè lugebunt omnes, qui Patriæ honori consulunt, hoc triste damnum Bibliothecam Regiam passam fuisse, quod vix seculum reparabit.

Ex nostratibus sibi maximè familiares, & in rebus suis strenuos adjutores, habuit *Junius*, D. *Robertum Cottonum* Equitem Auratum & Baronettum, *Jacobum Usserium*, Archiepiscopum *Armachanum*, *Joannem Seldenum*, *Joannem Rousæum*, Bibliothecæ *Bodleianæ* Præfectum, *Gerardum Langbainium*, Collegii *Reginensis* Præpositum, & Archivorum Academiæ *Oxoniensis* Custodem, D. *Franciscum Kinastonum* Equitum Auratum, & unum è Regii corporis Satellitibus, sive *Armigeris*, ut loquuntur, qui illi elegantissimum *Chauceri*, vatum nostrorum veteris ævi principis, duorum primorum librorum poematis de *Troili & Crescidæ* amoribus versionem, versibus rhythmicis, in quibus *Latini* sermonis puritas servatur, contextam, inscripsit, præter plures alios non infimæ sortis, quos comitate suâ (hanc enim artem ipse per tot annorum lustra in Aulâ Regia versatus optimè calluit) sibi æterno benevolentiæ mutuique amoris nexu devinxit. De exteris verò maximi ob eruditionis famam nominis, quibuscum arcta necessitudo & familiaritas intercesserat, omninò superfluum erit hìc disserere. Id sequentes epistolæ & elogia satis testabuntur. Non invitus dixerim, nimiam istam comitatem, qua illos cumulavit, penè in crimen degenerasse, utpote Bibliothecæ Regiæ damnosam: dum ex effusissimo de aliorum studiis bene merendi desiderio codices MSS. quantivis pretii ab *Anglia*, aliquando per decennium exulare pateretur.

In illo fatali dissidio inter Serenissimum Regem *Carolum* I. beatæ memoriæ & subditos, qui rebellionem maximè infamem imperitissimo Ecclesiæ reformandæ zelo & auctoritatis Parlamentariæ, quod planè nullum erat, jure & titulo prætexebant, constat, *Junium*, ab ipsa pueritiâ quietis & umbræ amantissimum, militaribusque studiis omninò inassuetum, summisque be-

ne-

Digitized by Google

neficiis acceptis, optimis Regibus, *Jacobo* I. & *Carolo* I. obstrictissimum ex innata pietate & indole, si fidei & conscientiæ rationes non impediissent, quod tamen maximè impediebant, ne quisquam subditus contra legitimum Regem insurgeret, non procaciter, non perfidè, non impiè se gessisse, sed domi in museo manentem, illorum temporum calamitates lachrymis non fictis, gemitibus, ac vero luctu deplorasse. Quod verò Rhapsodus quidam, (cujus tamen, ut id obiter addam, censuræ vel potius convitia, quæ non à judicio aut amore Veritatis, sed ab innatâ feritate, & animo ad maledicendum nimiùm proclivi pleraque ex parte proficiscuntur, parvi sunt æstimanda) criminetur *Junium* Presbyteranorum partibus favisse, utinam maculam hanc pari facilitate eluere liceret. Excusationis, si non justæ, saltem cujuspiam vel leviusculi ad istam censuram minuendam momenti, loco obtendi potest, illum non nisi post eliminatam Ecclesiæ *Anglicanæ* Hierarchiam cum factiosis istis & schismaticis hominibus in gratiam rediisse; ab iisdem captatâ quavis occasione novis beneficiis auctum, & dum rerum potirentur, Bibliothecarii munere adhuc fungentem: novam Independentium factionem protervè grassari cœpisse; hæresesque fœdissimas, quæ Religionis Christianæ fundamenta convulsum ivere, plebis incautæ animis subdolè inspersas, jam palam sese ostentantes, scriptis, disputationibus, concionibusque propugnari: (abruptis enim sacri regiminis Episcopalis disciplinæque Ecclesiasticæ repagulis, mala hæc, *novæ Reformationis genuini fructus*, tanquam tetra eluvies, impetu quodam ineluctabili obvia quæque prosternens, universam *Angliam* inundaverant) in hisce denique turbulentissimis temporibus *Junium* operam suam non in defensionem illorum à Rege legitimo aut ab Ecclesiâ apostasiæ, sed bonarum literarum propagandarum studio Presbyteranis Proceribus & Ministellis addixisse: sed arctam cum D. *Usserio*, *Waltono*, *Thorndicio*, *Hammondo*, *Pearsono*, qui omnes erant strenui Hierarchiæ Ecclesiasticæ pugiles, & Presbyteranæ paritatis, quæ est mera ἀταξία & confusio, osores, aliisque ὁμοψήφοις, amicitiam coluisse, quosque omni debita cum veneratione, summoque honore, quem illorum pietas, dignitas, eruditio, & perpessiones pro causâ Dei, Ecclesiæ, & Regis vendicaverint, prosecutus est. Quicquid fuerit, (neque enim illum ἀναμάρτητον præfractè contendero) quilibet veri amans, aut in hisce literis paulò exercitatus, nullo partium studio & amore abreptus, nisi omnem candorem & humanitatem, nisi vim mentis, quæ de rebus sapienter judicare novit, penitus exuat, mihi sponte & facilè dabit, *Junium* ob summam eruditionem, & flagrantis-

Digitized by Google

summum illud, quod per integrum vitæ curriculum præ se tulerat, & re ipsa mille modis præstiterat, sacras bonasque literas promovendi studium inter præcipua *Britanniæ* decora recenseri debere.

Sed ad exitum hujus breviculæ narrationis cum vita *Junii* finiendæ propero.

Cùm jam vis militaris, conculcatis legibus, ubique per universam *Angliam* grassaretur, omnemque tranquillitati publicæ frustrà expetitæ aditum interclusisset; *Junius* ad ædes generi sui *J. Atwoodi* I.C. qui *Elisabetham* filiam natu maximam duxerat, *Bromfeldam* in provinciâ *Essexiensi*, ineunte autumno repetit, illic familiari apud suos convictu menti malorum publicorum sensu gravitèr sauciæ & afflictæ, dulce remedium quæsiturus, spe saltem paulò longiùs producendæ vitæ: quod ab hisce domesticis subsidiis potuit exspectari. Sed divinam voluntatem de illo aliter statuisse, tristis eventus docuit. Nam mox præcipiti, eoque gravissimo, morbo correptus, ademptâ ultimas testamenti tabellas condendi opportunitate, septimo die Septembris A. C. MDCLII. piè in *Christo* obdormivit, postquam ante octiduum sexagesimum octavum ætatis suæ annum explevisset. Corpus elatum sine funebri pompâ (neque enim ea tempora ferebant) in superiori vicinæ Ecclesiæ intra cancellos parte, mœrentibus amicis, reconditur, largâ nigri marmoris laminâ sepulchro superimpositâ, cum hâc inscriptione, ab omni fastu alienissimâ, Anglicè conceptâ, quam hìc ad verbum *Latinè* dabo.

> *Subtùs jacet reconditum corpus* Patricii Junii, *Armigeri*, *filii Domini* Petri Junii, *Equitis*, *qui reliquit duas filias & cohæredes*, Elisabetham, Joanni Atwoodo, *Armigero*, *&* Saram, *D.* Samueli Bosæ *Equiti nuptam*. *Obiit 7. die Septembris 1652.*

Frustra quis augustius monimentum, elegantioremve Epigraphen defuncti laudibus turgentem desideraverit. Istis quasi instabilis & citò periturae famæ subsidiis non eget *Junius*, cujus memoriam libri, quos edidit longè perenniori elogio, quàm quodvis Mausoleum, ad seram posteritatem prorogabunt.

ELO-

ELOGIA & TESTIMONIA

Clarissimorum & doctissimorum Virorum

de D. PATRICIO JUNIO.

ISAACUS CASAUBONUS in epistolâ ad D. *Petrum Junium* XV. Kal. Septembr. 1613. p. 985.

Quæsivi sæpè à filio tuo Patricio, *optimo & doctissimo juvene, quid didicisset de tuo itinere. Is mihi paucis diebus, antequam iret* Oxonium, *confirmavit, & te & uxorem tuam ἀνόσυς καὶ ἀπημάντυς in patriam rediisse.*

PETRUS PUTEANUS in epistolâ ad *G. Camdenum, Paris.* 3. Kal. Septembr. 1617. pag. 193. 194.

Patricius Junius, *Vir eruditus, utriusque nostrûm amicissimus, has tibi tradit: postea,* Patricium Junium *vidi libentissimè, & quantùm in me fuit, illi favi: patuit illi Bibliotheca Ill.* Thuani, *ut & talibus Philologis eruditis & doctis.*

Idem ad eundem 5. Id. Novembr. 1617. pag. 202.

Velle autem, quæso, Patricio Junio, *eruditissimo Viro, de collatione antiquissimi Codicis MS. Evangeliorum, &, ut stet promissis, urge. Nam conjicio ex Epistolis D.* Pauli *planè antiquis, quæ penes me sunt,* Theodorum Bezam *negligenter librum venerandæ antiquitatis vidisse; non vanus erit ejus labor, nec industria nostra.*

THEODORUS GOTHOFREDUS ad *G. Camdenum, Paris.* 30. Augusti 1617. pag. 194.

Les vôtres m'ont été rendues par Mr. Patricius Junius, *homme de merite, & pour tel reconnu par ceux, qui l'ont vû de deça, & comme vous l'avez décrit.*

JOANNES HOTMANNUS ad *G. Camdenum, Paris.* 2. Septemb. 1617. pag. 196.

J'ai été très-aise, que par cette occasion j'ai pris connoissance avec Mr. Junius, *Gentilhomme d'une rare vertu & erudition. C'est une obligation, que je vous ai avec toutes les précedentes.*

FRONTO DUCÆUS in notis ad Orationem *Gregorii Nysseni* contra Fornicarios.

Gra-

Græcus textus nuper editus est, ex Apographo Cæsareæ Bibliothecæ cum altero Patricii Junii, *oblato, nunc & emendato.*

DIONYSIUS PETAVIUS in notis ad *Themistii* XIX. orat. p. 728. *Parif.* 1618. loquens de oratione *Juliani* Imp. nondum editâ, quam S. P. Q. *Atheniensium* scripsit.

Eam nos orationem, cum aliquot aliis, accepimus ab humanissimo eruditissimoque Viro, Patricio Junio Londinensi, *Regiæ Bibliothecæ Præfecto, quas propediem favente Deo, cum reliquis* Juliani *operibus, publicare decrevimus.*

Et in præfatione ad editionem operum *Juliani τȣ̃ παραβάτȣ· Parisiis* 1630. 4°. loquens de iisdem orationibus & epistolis antea ineditis:

Hæc omnia Londinensi *ex Bibliotheca misit ad nos* Patricius Junius.

Ita nomen illius, quasi prioris humanitatis & grati officii illum pœnituisset, nudè absque omni elogio & præfatione laudis profertur, pro absurdissimo more, qui apud plures, sese pro solis Catholicis venditantes (exclusis aliis diversæ communionis, isthoc titulo longè meliori jure ornandis) obtinuit, ac si morum urbanitas ac ejusmodi commendationes famæ zeli, quem præ se ferunt, & veritati religionis Catholicæ, quam falsò sibi arrogant, quippiam essent detracturæ. Imò *Petavius* ingrati animi postulandus est, qui tractatum *Petri Alexandrini* de novissimo *Christi* Paschate in *Uranalogio* suo editum se à *Junio* nostro accepisse reticet.

JOANNES AUBERTUS in præfatione ad I. tomum Operum S. *Cyrilli*, Archiepiscopi *Alexandriæ: Parif.* 1638.

Certè prætermitti non debet eximium V. V. Cl. Junii *& D.* Rouse *in editione nostrâ paranda adornandaque studium, qui Homilias aliquot & variantes in eas lectiones ex instructissimâ* Oxon. *Academiæ Bibliothecâ, tanta mihi cum celeritate miserunt, ut prævertisse quodam modo viderentur petitionem meam.*

HUGO GROTIUS in epistolâ ad *Franciscum Junium: Parisiis* 31. Maii 1638. pag. 434.

Quod si pateris & hoc adjici, meo ut nomine comiter salutes Viros egregios, Seldenum, Patricium *ὁμώνυμον tuum*, Pettæum, *& si qui his similes sunt alii, ad multa merita tua, quibus obstrictum me habes, novum hoc adjeceris.*

Idem ad eundem 23. Septembr. 1638. pag. 465.

Beasti me, quod D. Seldeno, *& D.* Patricio Junio *memoriam mei renovasti. Plurimùm ipsis debeo, & publico nomine, ob labores istorum,* qui-

quibus humanum genus sunt demeriti, & privato, quod multis argumentis comperi eos mihi optimè velle. Beneficium, quod ultrò offert D. Patricius Junius, *faciendi mihi copiam lectionum variantium, quas è* Græcis *codicibus misit* Cyrillus, *maximi facio, ut debeo; neque tantùm gratissimum erit id munus, sed & operam dabo, ut id quamplurimis prosit.*

Idem ad eundem 1/11 Januarii 1639. p. 498.

D. Patricius Junius *ita est de literis meritus, ut ab amantibus literas omnibus amari debeat. Accedet ad communem causam privata, ex qua me debitorem habeat, si ipsius beneficio, quod & ipsius nomine D.* Gossius *obtulit, nancisci possim codicis* Cyrilliani *novi Fœderis excerpta.*

Idem ad *Samsonum Johnson: Lutetiæ* Septembr. 1638. pag. 466.

Patricium Junium *amavi semper, amo nunc etiam, quod post catenam in* Jobum, *&* Theophylacti *quædam, etiam* Euthymium, *boni judicii serâ ætate Scriptorem, publici juris facit.*

Idem ad eundem 9. Febr. 1639. p. 508.

Plurimùm Juniis *duobus* Patricio Franciscoque, *debeo pro datis liberalitèr, transmissisque diligentèr lectionum discrepantiis. Sunt in illis observationibus digna non pauca, quibus suus erit usus. Sed nunc maximè Evangelia me occupant: quare si cumulare beneficium beneficio velitis, & me earum lectionum, quæ ad* Marcum, Lucam, *&* Joannem *pertinent, compotem facere, felicem me tanto munere judicabo. Rogo autem, ut tua comitate & gratiæ agantur D.* Patricio, *quod hæc mihi præstiterit, & D.* Seldeno, *quod Vir meo judicio maximus mei vivat memor.*

CLAUDIUS SALMASIUS in præfatione ad *Achillem Tatium: Lugduni Batav.* 1640.

-- ubi intellexi exemplar manuscriptum ejusdem Auctoris exstare in Londinensi *Regiâ Bibliotheca, à Viro clarissimo præstantissimoque, Bibliothecæ istius Curatore, pro ea, quâ est humanitate & comitate, & prono ad literas juvandas affectu, facilè usum ejus mihi impetravi. Hoc exemplar* Casauboni *olim fuisse, manus ejus ad oram passim adscripta mihi significavit. Agnovi in eo passim &* Henrici Stephani, *ejus Soceri, manum, ut ab eo habuisse manifesta sit fides.*

Postea; *Vir etiam doctissimus & clarissimus* Lucas Holstenius -- *Româ suum codicem transmisit, quem ipse contulerat cum Anglicano illo ex Bibliotheca Regia, cui* Patricius Junius *V. Cl. præest.*

Idem in præf. ad libr. de primatu Papæ: *Lugd. Bat.* 1645.

Ppp Cla-

- *Clarissimus vir & celeberrimus*, Patricius Junius, *nuper mihi significavit* Βαρλαὰμ Μοναχοῦ πρὸς Νικόλαον Ἀρχιεπίσκοπον περὶ ἀρχῆς Πάπα *in Bibliotheca Regia* Londinensi *exstare, qui non potest esse alius ab eo, quem hîc edidimus.*

CLAUDIUS SARRAVIUS ad *Jac. Usserium Armachanum: Paris.* 9. Novembr. 1648. in Sylloge epistolarum *Aransioni* 1654. pag. 245.

Εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσα, *viso specimine* Alexandrini *exemplaris, quod isthic excudi cœptum est. Sed quare trahitur nobilissimi operis editio? festinato sanè opus esset, & qualemcunque moram omnes docti & probi impatienter ferunt. Magna quippe in Ecclesiam utilitas inde redundabit, uti & in summum Virum*, Patricium Junium, *gloria non vulgaris. Cujus tu quoque particeps eris, pro ea, quam impendis, opera, cùm in prolegomenis adornandis, tum in urgendo laudabili hoc proposito.*

GERARDUS JOANNES VOSSIUS, de origine & progressu idololatriæ, lib. III. c. XCIX.

Sed verè hujus avis (Phœnicis) *meminit Apostolorum σύγχρονος*, Clemens Romanus, *epistola ad* Corinthios *priori: quæ pauculos ante annos prodiit in lucem egregiâ V. Cl.* Patricii Junii *curâ.*

ISAACUS VOSSIUS in notis ad epistolam S. *Barnabæ* pag. 308.

Nunquid in epistola Clementis, *quam nobis dedit Vir maximus*, Patricius Junius *Bibliothecarius Regius*, *(cui ego tantum debeo, ut plura ei debere non possim) similia occurrunt?*

Idem in literis ad *Jacobum Usserium Armachanum* v. Octobr. 1650. *Holmiæ* scriptis: in collectione literarum *Usserianarum. Londini* 1688. pag. 556.

Diu est, quod de Seldeno *&* Patricio Junio *nulli omninò huc perlati sunt nuntii. Eorum Virorum studiis ex animo favet Regina. In* Patricium *verò, si quid Regina nostra esset juris, non tam diu textus ille Bibliorum* Græcus *in tenebris delitesceret. Sed non cuique contingit doctis parere Dominis.*

ANDREAS RIVETUS, Critici Sacri lib. I. c. 8.

In eâ (S. Clementis epistolâ) *reperiuntur, quæ à nonnullis Veteribus citantur, ut in suis notis ex collatione ostendit eruditissimus Editor, qui veram ac genuinam esse* Clementis *epistolam existimat, non obstante fabulâ de* Phœnice, *quam ad illustrationem doctrinæ de resurrectione adducit.*

Quod

Quod postea fecerunt alii plures ex Veteribus. Argumenta Viri doctissimi expendere poterit Lector eruditus.

DANIEL HEINSIUS in Exercitat. Sacris ad S. *Matthæi* cap. VII. lib. I. cap. 5. p. 33. editionis *Cantabrigiensis*, locum ex epistola S. *Clementis* citans, addit,

Quam stylo scriptam Apostolico, aut qui ad eum proximè accedit, Patricio Junio, *summæ eruditionis Viro, debemus.*

Idem in *Aristarcho* sacro ad calcem sacrarum exercitationum ad N. T. *Lugd. Bat.* 1639. c. 13. p. 819.

— *Ut & de iis, in quos Septuaginta Interpretes Poëticos distinxerant Scriptores: cujus luculentum nobis nuper specimen à clarissimo & eximio* Patricio Junio *editus exhibuit* Jobus.

Idem in parte alterâ cap. 2. pag. 857.

Ad quem locum Olympiodorus, *quem in præclarâ illâ in* Jobum *Catenâ Viro eximio summoque amico nostro*, Patricio Junio, *Serenissimi* Magnæ Britanniæ *Regis Bibliothecario, debemus.*

JOACHIMUS JOANNES MADERUS in præfatione ante editionem epistolæ S. *Clementis* ad *Corinthios*, *Helmestadii* 1654.

Luci illam non ita pridem donavit rursum Vir clarissimus Patricius Junius, *Serenissimi, heu quondam!* Britanniarum *Regis Bibliothecarius, cui propterea maximas certè gratias debemus.* Mox — *Non erat, quo te amplius morarer; quandoquidem numquam satis laudatus* Patricius, *sua ad Lectorem præfatione, Veterum testimonia supra subnexa, in reliquis tibi poterat satisfacere.*

CHRISTIANUS RAVIUS in epistolâ ad *Reyherum* ante libros Conicarum Sectionum *Apollonii Pergæi* in *Graciâ* deperditos. *Kilonii* 1669. 8º.

Scriptum ejus codicis Goliani *erat* Mauritanicæ *scripturæ; quod non credo Cl. Virum inde attulisse; cum ejus jam olim in* Belgio *&* Anglia *fuisse indicia, renunciatum sæpè sit à nobilissimo illo Bibliothecæ Regiæ Præfecto*, Patricio Junio, *qui addebat, mirari se, quomodo jam Cl.* Snellii, *Mathematici insignis, tempore exstiterit, quod certo sciat*, Leidæ Apollonius *integer, & tamen nil ejus tam longo spatio ævi prodierit.*

CORNELIUS TOLLIUS in epistola ad *Christianum Ravium Rhenis.* Augusto 1647.

Mitto literas celeberrimo Viro, Patricio Junio, *quod & tu monueras, atque illam facio plurimi. Non dubito, quin per te consequar varias il-*

Digitized by Google

las lectiones Palæphatiorum *codicum*, *quas impetratas multùm cupio. Jam quippe festino editionem illius libri*; *neque subsidium illud habeo*, *nisi quod nuper suppeditavit magnus* Salmasius *MS.* Londinensis ἀπόγραφον. *Tibi autem acceptum feram*, *quicquid ulterius hac in re gratificatum mihi fuerit à Cl.* Junio.

Auctor vitæ *Joannis Morini*, *Londini* 1682. pag. 71.

In Anglia Comberi *præsertim & Junii*, *Virorum doctissimorum*, *amicitiam coluit*, *& ad utrumque liberè scripsit*, *quid de vetusto illo codice* Græco LXX. *Interpretum Versionis sentiret*, *qui ab* Ægypto *in* Angliam *deportatus fuerat: maximè in epistola* ad Patricium Junium, *cujus operâ liber* Jobi Londini *editus fuerat*, *de codicis illius*, *quo usus fuerat* Junius, *vetustate & bonitate fusius differit.*

JACOBUS USSERIUS *Armachanus* in Syntagmate de *Græca* LXX. Interpretum versione *Londini* 1655. p. 105.

Geneseos *quoque*, Levitici, Numerorum, Deuteronomii, Josuæ, *&* Judicum *fragmenta quædam* Græca *vetustissima*, *obelis & asteriscis signata*, Claudius Sarravius *in Parlamento* Parisiensi *Consiliarius Regius: integram verò* Esaiæ *&* Jeremiæ *Prophetiam*, *asteriscis insignitam*, *communicavit* Patricius Junius, *Regius apud nos Bibliothecarius: quorum alterum per literas tantum nobis notum*; *alterum amicum intimum & integerrimum*, *morte nobis ereptum*, *luctu serio prosequuti sumus.*

Idem in præfatione ad Epistolam S. *Barnabæ.*

Quæ quidem in Barnabâ *frustra quæsita*, *in priore* Clementis *epistola*, (*à doctissimo* Patricio Junio *non ita pridem editâ*) *totidem verbis expressa invenimus.*

Idem in Dissertatione de Symbolis: *Oxonii* 1660. p. 25.

Quò spectat Photii Constantinopolitani *Patriarchæ locus*, *in Dissertatione de Spiritus sancti processione contra* Latinos: *quam XII. Panopliæ suæ dogmaticæ* Euthymius Zygabenus *inseruit*, *sed à* Francisco Lino *in* Latinâ *versione consultò omissam*, *ex codice nuper è* Græcia *allato communicavit mihi amicissimus* Patricius Junius.

Pag. 26. Dicit, se *Symbolum* Athanasianum *à* Græcis *interpolatum* dare ex apographo V. Cl. *Patricii Junii.*

Pag. 38. *Ex veteribus membranis* Cottonianis (*à quibus Auctoris nomen aberat* (*Rythmos istos elegantissimos* (nempe Hildeberti Cenomanensis) *descripsimus*; *& ex altero Bibliothecæ Regiæ codice*, *ab amicissimo* Junio *accepto*, *alicubi emendavimus.*

Idem in notis in S. *Polycarpi* epistolam ad *Philippenses* pag. 1.

Cum

Cum θυσιαστηρίῳ *à* Clemente, *in epistola ad* Corinthios, (*quam in hac alias etiam non semel* Polycarpus *est secutus*) μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον *conjunctum cernimus*, *ubi* μωμοσκόπων *officium fuisse pluribus nos docuit doctissimus* Junius, *ne quid vitii aut labis sacrificio*, *prinsquam altari imponeretur*, *subesset*, *diligentèr dispicere*.

Idem in literis ad Cl. *Sarravium Parisiensis* Curiæ Senatorem $\frac{11}{21}$ Febr. $164\frac{1}{2}$. *Londini* scriptis in Sylloge epistolarum *Londini* 1686. pag. 527.

Alexandrini *verò exemplaris* (*quod post* Basilii *M. tempora descriptum fuisse*, *præfatio illius*, *quæ ibi habetur*, *in Psalmos satis indicat*) *editionem*) *quæ à te tantoperè postulatur*, *vel flagitatur potius*) *urgere non cesso. Id oneris in se suscepit Vir doctissimus*, Patricius Junius, *cujus primum specimen simul cum hisce mitto. Mihi enim præter* ἐργοδιώκτου *officium*, *aliud nihil hîc incumbit*, *nisi*, *ut de ipsa* LXX. *Interpretibus adscripta versione*, *quid sit sentiendum*, *quædam adnectam prolegomena*.

Idem in literis ad *Ludovicum Capellum* 27. Octobr. 1653. *Londini* scriptis p. 596.

Codicem τῶν ὁ Alexandria *à* Cyrillo *Patriarcha in* Angliam *transmissum* (*quem* Theclæ *vocant*) *edere cœpit eruditissimus* Junius. *Sed eo ad meliorem vitam translato*, *nulla illius editionis spes nobis est relicta. Cuduntur tamen apud nos Biblia Polyglotta*, *in quibus veteres sacri contextus editiones uno conspectu repræsentatæ exhibentur. In his* Alexandrini *illius codicis cum editione Græcâ Vaticanâ collatio instituitur*.

Vide quoque epistolam illius *Anglicè* scriptam ad *Arnoldum Bootium*. pag. 621.

JACOBUS MONTACUTUS, Episcopus *Wintoniensis*, in præfatione ad opera R. *Jacobi* I. *Latinè*, *Londini* 1619.

Edwardus *sextus*, *in tanta vitæ brevitate*, *quâ eximias animi dotes mundo explicare non potuit*, *historiam tamen sui temporis scripsit*, *& tres linguâ* Gallicâ, *de fide*, *de idololatria*, *seu imaginum cultu*, *& de Papæ primatu*, *quos Duci* Sommersettensi, *avunculo suo*, *inscripsit. Epistolas etiam & Orationes* Græcas Latinasque *varias conscripsit in Bibliotheca Regiâ superstites*, *quas eruditus fidusque Bibliotheca Regiæ Curator*, Patricius Junius, *regia Auctoris manu conscriptas*, *mihi monstravit*.

JOANNES SELDENUS ad Auctariolum Marmorum *Arundellianorum* p. 182. *Londini* 1628.

Orationem Juliani, *unde hoc descripsimus*, *MS. mecum pridem communicavit*, *uti solet id genus alia*, *pro sua humanitate Vir doctrina*, *&* mo-

Digitized by Google

morum suavitate insignis, Patricius Junius, *Bibliothecarius Regius*, & *de hoc loco me monuit. Integram orationem cum duabus aliis Apostat, nondum in lucem editis, ante sexennium transmisit ad V. Cl. doctissimumque*, Dionysium Petavium, *qui eas publici juris facere pollicitus est.*

Idem in libro de dominio maris lib. 2. c. 6.

— *Uti etiam binis in Bibliothecâ ad D.* Jacobi *Regiâ, quod adnotavit mihi vir doctissimus amicissimusque*, Patricius Junius.

Idem de Synedriis lib. I. p. 220.

Locum descripsit Vir eximius, Patricius Junius.

Vir optimus & doctissimus HENRICUS HAMMONDUS in Dissertationibus de juribus Episcopatus. Dissertat. V. c. 3. p. 264. ubi malam cujusdam periochæ in epistola S. *Clementis* ad *Corinthios* interpunctionem & interpretationem rectissimè emendat:

Quod doctissimo Clementis *Interpreti, quomodocunque exciderit, certè non placet.*

Editor epistolarum *Photii* (quas Vir admodum reverendus & doctissimus, D. *Richardus Montacutus*, Episcopus *Norwicensis Latinè* vertit, & prelo paravit) sub nomine Typographi:

— *Quibus accesserunt epistolæ aliæ quinque de rebus in jure canonico* Orientalium *dubiis: has inter alia plurima ex* Oriente *secum in* Angliam *advexit* Christianus Ravius, *easque cum Cl. Viro*, Patricio Junio, *communicavit, qui pro summo suo in Remp. literariam studio earum mihi liberam fecit potestatem, eo nimirum animo, ut publici juris fierent.*

Vir eruditissimus, GERARDUS LANGBAINUS, in notis ad *Longinum* περὶ ὕψους pag. 115.

Robortelli *alteram* (editionem Longini) *benignè nobis communicavit in Reip. literariæ bonum natus, clarissimus Vir*, Patricius Junius, *Bibliothecæ Regiæ Curator dignissimus: transmisit item & codicem manuscriptum, ipsissimâ* πολυμαθεστάτου Stephani *manu exaratum.*

MERICUS CASAUBONUS in Prolegomenis ad *Marcum Antoninum: Londini* 1643.

Magna tum memini spes animum pertentabat, si fortè exemplar Antonini, *quo B. M. parens usus fuerat, adipiscerer, haud pauca in eo reperturum me ad oras (quæ in plerisque veteribus legendis ejus sedulitas & diligentia) notata, quæ magno futura essent auxilio. Sed eum, cùm humanissimi juxta ac eruditissimi Viri*, Patricii Junii, *Bibliothecæ Regiæ Præfecti dignissimi, operâ consequutus essem, quàm spe meâ frustratus sim,*

ip-

Digitized by Google

ipsum illum testor, optimæ fidei, nec minoris in his judicii, testem omni exceptione majorem.

Idem in notis pag. 8.

Id eò verisimilius mihi sit, quod ante mensem unum aut alterum, quàm hæc scriberem, indicio V. Cl. de literis & literarum amantibus omnibus indefessâ industriâ meritissimi, Patricii Junii &c.

JOANNES PRICÆUS in notis ad Apologiam *Apuleii.* pag. 147. *Paris.* 1635.

Imaginem delineationemque ejus (i.e. marmoris in ædibus D. *Mauroceni* Venetiis) (*ut & aliorum quoque*) *debemus nunquam laudato satis* Pettæo *nostro*; *applicationem ad Historici narrationem* Patricio Junio, *Serenissimi Regis nostri Bibliothecario, homini ad literatura omnis, duntaxat* Græcæ, *beneficium nato.*

Idem in præfatione ad *Apuleii* Metamorphoseos libros. 1650.

Sequentes libros contulimus cum uno tantum MS. codice, quem à nobis acceptum Gulielmus, *nuperus* Cantuariæ *Archiepiscopus* (*Vir literis ornandis attentissimus*) *donavit* Oxoniensi *Bibliothecæ. Ex eo penu instructissimo, interventu Cl. longèque doctissimi Viri,* Patricii Junii, *illius ad nos fluxit temporaria usura. Ejusdem Amici beneficio inspeximus* Colvinianam *editionem.*

ABRAHAMUS WHELOCUS in præfat. ad *Bedæ* Historiam Ecclesiasticam gentis *Anglorum. Cantabr.* 1644.

D. Patricius Junius *Serenissimæ Regiæ Majestati fidelis Bibliothecarius, Vir inclytus, alter inter nos* Casaubonus, *ut* Latinas, *sic & patrias literas cum* Græcis *conjunxisset.*

JOANNES FELLUS Episcopus *Oxoniensis* in præfat. ad epistolam S. *Clementis. Oxoniæ* 1677. loquens de codice *Alexandrino in* Bibliotheca Regiâ.

Biblia sacra ad exemplaris istius venerandi fidem se luci daturum spondebat Vir eruditissimus, Patricius Junius, *Regiæ Majestatis Bibliothecarius*; Clementis *autem editionem re ipsa præstitit, quam nos hîc demùo repræsentamus.*

— *Siquidem ea habetur de eruditione, industria, & fide D.* Junii *apud omnes existimatio, ut eandem suspicione aliquâ labefactare, non incivile modo, sed iniquum prorsus videatur.*

— *Demum in editione ista versionem* Latinam *recensuimus, parcè tamen, & cum debita erga doctissimum* Junium *ejusque manes reverentiâ.*

D. FRANCISCUS KINASTONUS, in epistola dedicatoria ad *Ju-*

Junium, præfixâ suæ versioni primi libri lepidissimi poematis *Galfredi Chauceri* de amoribus *Troili* & *Cresseidæ*. *Oxoniæ* 1635.

Quare cùm ita se res habeat, eroticum hoc poema, cujus frontem tuo amicissimo nomine decoramus, ævi injuria obliteratum ferè, & inter deperdita recensendum, ad te & tuum patrocinium inter alia priscorum opera & pegmata non immeritò confugere videtur: cujus duo nomina sunt totidem bona omina, quæ Auctori Chaucero *& mihi aliquid fausti portendunt. Nam cùm tu ob stirpis & stemmatis tui claritatem ex verè nobili & Patricio ordine sis ortus, cùm tu ipse propter morum tuorum suavitatem, gestus modestiam vitæ integritatem, doctrinam variam, & in priscorum scriptis & monumentis insignem perspicaciam, in Rep. literariâ meritò inter Patres conscriptos habearis: tu identidem pari jure nomen* Junii *mereris, cùm neoterici omnes tibi noti & familiares sint, & plurima indies mediteris, quæ apud posteros nominis tui celebritatem augebant; cùm tu Regiæ Bibliothecæ non solum Custos, sed ambulans Bibliotheca sis. Sed ut modestiæ tuæ faveam, singula non recensebo: fas tamen sit hoc unum dicere, quod me tacente postera ætas loquetur, non solum S.* Clementis *epistolam, verè Apostolicam, oblivione diu immersam, per te & tuâ operâ è tenebris erutam fuisse & in lucem datam: verùm etiam LXX. Seniorum* Græcam *versionem ex codice totius orbis vetustissimo, literis majusculis exarato, sed ita à tineis & temporis invidia exeso & obliterato, ut in omni pagina plurima elementa & verba integra desiderentur, tuis indefessis lucubrationibus indies emendari, & prelo in bonum publicum adornari.* Cætera exscribere non vacat.

Idem in epistola ad *Joannem Rouse*, Bibliothecarium *Oxoniensem*, præfixâ libro 2.

— *Cùm appareant rari nantes in gurgite vasto, & inter regia & primi honoris sydera, vix ullus in nostro horizonte beneficus asterismus reperiatur, qui Musis sit propitius: felicem me existimo, & illis etiam gratulor, quod* Castora *&* Pollucem *adspiciam: nempe lucidos & literatos vos fratres,* Patricium Junium *atque temet ipsum, lucubrationum mearum censores, non minus doctos & eruditos, quàm benevolos & candidos nactus sim.*

VITA J. DEE

Digitized by Google

VITA
JOANNIS DEE,

Mathematici Angli:

Scriptore

THOMA SMITHO,

S. Theologiæ Doctore & Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.

Digitized by Google

Digitized by Google

VITA
JOANNIS DEE.
Mathematici Angli.

OANNIS DEE, (quem in ſecutura ipſius Vitæ & Studiorum hiſtoria ad omnem homonymiam amoliendam vocabulo Linguæ Latinæ genio magis conformi, *Devum* appellabo) primos vitæ halitus *Londini* decimo tertio die menſis Julii, hora IV. & minutis XI. P. M. A. æterni Verbi incarnati milleſimo quingenteſimo viceſimo ſeptimo, excepit. Patrem habuit *Rolandum Devum*, Virum probum, & re domeſtica ſatis lauta gaudentem, cujus cura pro affectu erga filium ſuum à natura indito, utpote puerum egregiæ ſpei bonæque indolis, in illius mente literis *Græcis Latinisque* informanda maximè impendebatur. Studiorum verò, quibus pueri imbui ſolent, curriculum, partim *Londini*, partim *Chelmesfordiæ* in Provincia *Eſſexienſi*, feliciter emenſus, decimo ſexto ineunte ætatis anno *Cantabrigiam* in Collegio, D. *Joannis* Evangeliſtæ memoriæ dicato, altioribus diſciplinis erudiendus, ab amantiſſimo Patre, exeunte nimirum anno 1542. mittebatur.

Togam Academicam indutus, ſive conſiliis & documentis Amicorum, ſive propria ſponte & virtute, & ardentiſſimo literarum amore accenſus, in iſta lubrica ætate, deſidiæ & luxui nimiùm quantùm obnoxia & dedita, ſatis gnarus, non niſi magna induſtria magnam eruditionis famam acquirendam eſſe, pertinaciſſimo & quidem propemodùm incredibili labore, quaſi ſacro voto obligatus, & à quo nullis voluptatibus, blanditiis nullis, aut quorumpiam importunis invitationibus ſe abripi ſiverit, evolvendis Libris, juxta methodum, in iſta Academia juventutem inſtituendi præſcriptam, ſub ſeduli *Tutoris* cura, moderato quatuor horarum ſingulis noctibus ſomno contentus, duabuſque horis, prandii & cœnæ tempore, aliiſque laxamentis ad vitam ſanitatemque tuendam neceſ-

cessariis, tantummodo impensis, reliquas octodecim, demptis publicarum precum in Sacello habitarum, quibus interesse oportuit, intervallis, inviolabili pertinacia, alacer devovit & consecravit

Post susceptum Baccalaureatûs in Artibus gradum, idem literarum amor pertinaxque studium mansere, & jam maturescente cum anni judicio, qualem Scientiam ex encyclopædia, quam totam accuratè complecti, humanas vires longè supergredi compertum habuerat, pressiùs excolere pro vitæ suæ rationibus commodum videretur, animo perpendens, ex vehementis insitæ indolis propensione, quam sapientia, libratis omnium rerum momentis, magis magisque firmavit, Mathematicas Disciplinas cæteris longè anteponendas esse facilè sentiebat. Ad hunc scopum meliùs feliciùsque attingendum, cùm pauci è nostratibus illo tempore ista laude eminerent, utpote in exercitationibus Theologicis, aut in Juribus coronæ contra Curiæ Romanæ usurpationes defendendis maximè occupati, mense Maio A. 1547. ex *Anglia* in *Belgium* navigavit, amicitiam cum magnis quibusdam viris, puta *Gemma Frisio*, *Gerardo Mercatore*, *Gaspare à Mirica*, *Antonio Gogava*, aliisque harumce Scientiarum Mystis, initurus, ut illorum consiliis adjutus, quid sibi in isthoc stadio juxta decursuro faciendum esset, auspicatiùs intelligeret. Quid enim à talibus Magistris discipulo excelsa indole & ingenio pollenti sperare non licuit? Nec exspectationi defuit successus: imò omnia supra votum cessere. Post aliquot menses *Cantabrigiam* redux, secum *Gemmæ Frisii* radium & annulum Astronomicum, utrumque æreum, ab illo recèns fabricatum, duosque ingentes *Mercatoris* globos attulit, quos postea Bibliothecæ Collegii S. Trinitatis in Sociorum Alumnorumque usum donavit. Ille autem orbium cœlestium contemplationi per multos annos addictus, aliquot millenas observationes, horis minutisque pleraque ex parte notatis, factas, in Ephemeridas & Adversaria congessit, tam in siderum motibus distantiisque indagandis, quàm in viribus & influentiis in mundum hunc elementarem, moresque & fortunas hominum inde derivatis, fallaci & penitùs incerta conjectura eruendis, maximè, ut videtur, occupatus, puriorisque Astronomiæ studio affanias, quas deperibat, Astrologorum, pro lascivia ingenii adjunxit.

Cùm autem Rex *Henricus* VIII. magnificum Collegium Sanctæ & individuæ Trinitatis honori dedicatum in ista Academia condidisset, dignus habitus erat *Devus* noster, qui inter primos socios accenseretur, & mox ibidem Græcæ linguæ secundarius Prælector constitutus. Non multò post *Aristophanis* Comœdiam, cui titulus Ειρήνη, exhibendam curavit,

vit, in qua scarabæi ad *Jovis* Palatium evolantis, cum homine corbe onusto, fiebat repræsentatio: quo viso, obstupuere omnes, qui aderant, multique, virium artis Mechanicæ penitus ignari, rumusculos sparsere, quasi *Devus* magicis artibus jam initiatus, ope Dæmonum rem istam mirabilem effecisset. Ita ab ipsius juventute infamiam veneficii & magiæ, sive jure, sive injuria, in se contraxit: cujus suspicio plurimorum animis adeò altum insidebat, ut nulla illius excusatione & apologia, nulla, ut ut sacra, obtestatione inde elui potuerit.

A. 1548. laureâ *Magistri* insignitus, mox iterum *Angliam* reliquit, *Cantabrigia* æternum valedicturus, sive se majores in Scientiis abstrusis, quas impigrè venatus est progressus in exteris Regionibus facturum crediderat, sive ut ab amicorum censuris & criminationibus, quasi illicitis artibus operam dedisset, liber, quicquid animo adlibuerit, majori otio minorique incommodo daret in effectum, sibi soli, remotis arbitris consciisque, vacans, sive aliis de causis, prorsus incertum. Ab hoc enim tempore mihi perquam verisimile videtur, *Devum* spes vanas in animo aluisse, licèt sub specioso *puram veritatem*, *& Thesauros cœlestis sapientiæ investigandi* prætextu, se tandem aliquando, quod mortalibus vix datur assequi, assecuturum, & inde ex studio Mathematicarum Scientiarum, Physicæ, & Chymiæ, in arcana naturæ, & rerum tum naturalium tum divinarum profundiora penetrandi, & novam, eamque planè mysticam, Philosophiam, quasi vilesceret & omnino repudianda esset, quæ tunc usu communi obtinuerat, introducendi, & denique sibi ipsi ex indulgentia vanissimæ & prorsus damnandæ curiositatis insignem apud omnes formam adsciscendi ardorem crevisse: cujus propositi impietatem sub plausibili Scientiarum Mathematicarum prætextu, tanquam sub speciosis involucris, à quorumvis conspectu occulere voluit. Nemo sanè harum rerum peritus negaverit, *Devum* insignis Geometræ, uti opera edita testantur, elogium meruisse: interim mihi, de illo sæpè sæpiùs, & quidem mente seria, perpendenti, penè constat, conjecturam istam tanquam clavem ad abditos illius mentis sensus, quos subdolè intus fovebat, recludendos, admitti oportere, quod postea luculentiùs patebit.

Hoc animo eodem anno, relictâ patriâ, testimonialibus Universitatis *Cantabrigiensis* literis munitus, *Lovaniensem* Academiam, viris omni 1548. Scientiarum genere excultissimis florentem, profectus est, ubi pro tempore fixis sedibus, opes dotesque ingenii versuta modestia expandens, magnam eruditionis famam sibi comparavit, tum coram magno in honore habitus, tum crebris literis, tanquam oraculum, novusque reconditioris sapientiæ Magister, undiquaque, quò fama de illius admirandis

 elo-

elogiis spargeretur, consultus. Huc enim illius invisendi gratia viri Nobiles, *Hispani*, *Itali*, aliique ex aula Imperatoris *Caroli* quinti, tum temporis *Bruxellis* splendidissimo Principum & Magnatum comitatu stipati, certatim, & quidem non modico numero, confluxerunt, an fama, avidissimis attonitisque auribus quotidie ingesta, non hac ex parte deliquisset, & an ex præsentia esset minuenda, experturi: inter quos eminuere Dux *Mantuanus*, & D. *Ludovicus de la Cerda*, postea titulo Ducis *Medinæ Cæli* insignitus: ut ab aliorum ædes *Devi* adire solitorum nominibus, quos aut Cæsarea Majestas ex *Bohemia*, *Dania*, & alibi, aut Artium excolendarum cura in istas regiones pertraxisset, recensendis abstineam. Ita apud quosvis exteros ipsius fama percrebuit. Nec minorem tamen à suis *Anglis*, in *Belgio* quoque commorantibus, inibat gratiam; è quibus *Gulielmus Pickeringus*, juvenis ornatissimus, nobili stirpe oriundus, & postea equestri dignitate ornatus, & legationibus *Gallica* & *Germanica* insignis, in ipsius ædibus recipiebatur, utpote hospes redditus, ut radii, annuli Astronomici, Astrolabii, & globorum usum majori commodo edoceretur.

Cùm verò ingenium versatile, & quarumvis disciplinarum capax habuerit, animi causâ, paulisper interruptis studiis Mathematicis, methodum & regulas Juris Civilis explorare voluit, tanto quidem cum successu, ut in quibusdam *Antinomiis* solvendis, & multis obscuris intricatisque legibus enodandis, & novo lumine perfundendis feliciter versari perhiberetur: quod Academia *Lovaniensis* publico testimonio agnovit.

Exacto *Lovanii* biennio, rectà mense Julio, 1550. celeri quatuor dierum itinere, se *Lutetiam Parisiorum* proripuit, ubi bonæ literæ omne genus, auspiciis, patrocinio, & munificentia *Francisci* primi, Regis *Galliæ*, non ita pridem introductæ, maximè florebant. Sed in ista confertissima Studiosorum ex omnibus ferè Orbis Christiani plagis illuc venientium turba, diu celari non potuit, sive per se ex vano ostentandæ arcanorum naturæ & penitioris Philosophiæ, hactenus incognitæ, quam sibi arrogaverat, Scientiæ pruritu, sive per gentiles, ut major inde in communem patriam derivaretur honos, illorum importunis precibus facilè expugnatus, *Euclidis* Geometriæ Elementa gratis publicè explicare & interpretari in se suscepit: sed nova planè methodo & à nemine prius tentata, h. e. *Mathematicè*, *Physicè & Pythagoricè*. Quàm primùm verò innotuit, ejusmodi Prælectiones in *Rhemensi* Collegio protenus habendas esse, tantus erat Auditorum concursus, ut schola illis capiendis non suffecerit; cæteris ob angustiam loci exclusis ad fenestras usque in

atrio

Digitized by Google

atrio scandentibus, ne istis acroamatibus fraudarentur. Hi rerum, quas ore rotundo, facilique verborum profluentia, & quidem summa, ut videtur, confidentia, proferebat, sive magnitudine, sive mira novitate perculsi, ab hisce laudatissimis initiis (nondum enim vicesimum quartum ætatis annum explevisset) maxima quæque, ab aliis, veteris Philosophiæ jamjam obsolescentis placitis pro more addictis, neutiquam attingenda, bona firmaque spe freti, unanimes ominabantur. Etenim in explicandis *Euclidæis* definitionibus, oculis quod solo intellectu & imaginatione exquisitè & accuratè percipi poterat, repræsentans, majorem, quam olim *Cantabrigiensibus* suis artificio volantis scarabæi, illorum menti incussit stuporem. Hinc multi, eruditione & ingenio præstantes, cùm ex publicis hisce dictatis, privatisque colloquiis crebrò habitis, abundè ipsis satisfieret, ipsius amicitiam solicitè ac sollerter captarunt, quam postea omni cum obsequio & affectu, literarum commercio coluerunt: quales erant *Orontius Miraldus*, *Petrus Montaureus*, *Ran-Conetus*, *Danesius*, *Jacobus Sylvius*, *Jacobus Goupylus*, *Turnebus*, *Strafelius*, *Vicomercatus*, *Paschasius Hamelius*, *Petrus Ramus*, *Gulielmus Pastellus*, *Fernelius*, *Joannes Magnienus*, *Joannes à Pena & Petrus Nonius*, quorum plerique omnes scriptis editis inclaruerunt. Nec cum his solis, quorum familiari consuetudine, dum in *Gallia* esset, usus & sed cum aliis doctissimis viris, *Aureliani*, *Coloniæ Agrippinensis*, *Heidelbergæ*, *Strasburgi*, *Veronæ*, *Paduæ*, *Urbini*, *Romæ*, aliisque præcipuis Orbis Christiani Academiis & Urbibus, Mathesin & Philosophiam publicè docentibus, idem literarium commercium frequentibus epistolis amœbæis deinceps exercuit, quæ, si exstitissent, non modicam illiusmodi Scientiis lucem fœnerarentur.

Potuit quidem inter Regios Professores Mathematicos numerari, annuo ducentorum coronatorum salario, utpote muneri proximè vacaturo subsstituendus, modo præstolari, moramque illic facere vellet: sed planè nolebat indigena *Gallus* fieri, ne aut revertendi in patriam, aut aliò, quò mens potenter inclinaverit, peregrinandi libertas sibi adimeretur Alias quoque lautas conditiones, ab illustrissimis viris, *Robanio & Monlucio*, legationem apud Imperatorem *Turcarum* propediem obituro, oblatas, ne à naturali sui jure cessisse videretur, si in alienam clientelam transiisset, pari mentis constantia præfractè respuebat. Interim quivis ingenuus hoc, tum excelsi animi, istiusmodi angustiis spatiis neutiquam includendi, tum magnæ, quam apud *Gallos*, acquisiverit, existimationis & famæ manifestum esse indicium facilè concesserit.

Anno sequente ad finem vergente, in *Angliam* reversus, non ista 1551.
studio-

studiorum præmia, non istos utiles, quos exspectarat, fructus sibi collatum iri percepit, sive ope & commendatione Magnatum destitutus, sive ineluctabilibus præjudiciis oppressus: (vix enim honorarium istud centum coronatorum per annum indulgentia R. *Edwardi* sexti concessum memorari merebitur.) Non tamen quicquam de assiduo labore & industria remisit studiis perdius & pernox maximè intentus. Postea verò ad levandas molestias vitamque curis domesticis distractam aliquo modo leniendam, rectoriis *Uptonæ*, non procul à *Sabrinæ* ripis sitæ & *Long-Lednamæ* augebatur.

Post mortem R. *Edwardi* VI. *Maria*, sororillius natu maxima, & filia R. *Henrici* VIII. primogenita, capessivit solium. In ista verò rerum apud nos fatali conversione, quæ proximè secuta est, mutata per universam *Angliam* Religione, *Deeus* aliquantisper mala passus est, tum ob fictum hareseos crimen, quod mactandis bonis orthodoxisque Christianis, portentosum transsubstantiationis dogma amplecti
1553. recusantibus, prætexebatur, tum maximè propter longè atrocius flagitium ipsi impactum. Aiebant enim, illum veneficio & magicis quibusdam incantamentis Reginæ vitam tollere molitum fuisse: scelus equidem tortricibus ungulis ultricibusque flammis expiandum, si quicquam in istis apud plebem sparsis fabulis adfuisset veri. Hujus enim impii facinoris à duobus delatoribus postulatus, apud *Hamptoniensem* Curiam severum subiit examen, propositis primò quatuor articulis à D. *Joanne Bourne*, Secretario, deinde aliis octodecim à Consiliariis simul coactis, super quibus erat respondendum: aliquandiu sub custodia Lictorum ibi detentus, hinc *Londinum* raptus, sistitur coram D. *Brookio*, Communium Placitorum Justitiario, denuò examinandus. Tandum post aliquot septimanas cùm integra res in stellata Camera *Westmonasteriensi*, istiusmodi criminationibus dijudicandis proprio Tribunale, ita strenuè & dilucidè innocentiam suam tutatus est, ut ab omni suspicione læsæ majestatis ab ipsis Adsessoribus absolveretur. Sed cùm in aliquibus Religionis capitulis non admodum Catholicè sensisse habitus esset, à seculari judicio dimissus, ad *Bonnerum*, Episcopum *Londinensem*, sive *Inquisitorem*, quem nostrates ex continuæ istius sævitiæ in Protestantes exercitæ, à *Marianis* temporibus deducta traditione, *sanguinolentum Bonnerum* usque nuncupant, relegatur, in illius ædibus custodiendus, quo tempore *Bartlettum Green*, posteà ob hæresin, uti appellant, ustulatum, habuit contubernalem. Tandem ex speciali gratia R. R. *Philippi* & *Mariæ* (cùm aliqui illum ergastulo per omnem vitam addicendum esse consuluissent) literis Consiliariorum 29. die Augusti 1553. datis, fidejussione, ut requisitus compare-

reret, & interim se bene gereret, interposita, è diuturno carcere egreditur.

Ante exortam hanc sævam tempestatem, quæ illum penè prostravisset ad fortunarum, libertatis, & vitæ naufragium, à Primoribus Academiæ *Oxoniensis* ad Scientias Mathematicas ibi docendum invitatus, surdas obvertit aures, nullis efflagitationibus, promissis nullis, ad istam præclaram honorificamque professionem suscipiendam inducendus: quibus de causis incertum, nisi fortè, quod intra angustias unius loci tanquam servituti & glebæ adscriptus, coerceri nollet, aut quod vereretur, ne quispiam versuti ingenii, ex inita arcta consuetudine ad familiares congressus omnibus horis admissus, artium illicitarum, quibus indagandis impensissimè incubuit, arcana, quasi aliud agens, irrependo in Musei adyta, emissitiis oculis exploraret.

In medio harum cogitationum æstu, *Deeus* rei literariæ, & præsertim Historiæ & Antiquitatum *Angliæ*, curam non neglexit, sed in veteribus codicibus manuscriptis, publicisque instrumentis procurandis & conservandis maximè laudabilem impendit operam. Viderat enim, Monasteriis sub R. *Henrico* octavo eversis expilatisque, supellectilem literariam, aut miserè discerptam, aut flammis ex lascivia indoctorum superstitiosorumque hominum absumptam, aut in privatorum manibus quaquaversum distractam fuisse, aut cistis intus tegendis, aut excitando, vice aliorum fomitum, foco, aut spurcis usibus inservituram: paucas tamen reliquias, tanquam pretiosas tabulas ex isthoc naufragio adhuc enatantes nondumque penitus demersas, ex illa horrenda religiosarum ædium strage superesse (non ritè & pro debito suo pretio, regnante R. *Edwardo* sexto, æstimatas, nec aliquo honore, sed potius contemptim & pessimè habitas) gavisus est. Ille rei indignitate acerrimè permotus, quò huic malo magis magisque gliscenti meliùs obviam iretur, ne ex possessorum ignorantia & vesania, aut ex alienigenarum in transmarinas regiones pro more, merces hasce librarias avehere cupientium fraude, totæ interirent, aut hic apud nos tali jactura disperderentur, supplicem libellum (*a*) Reginæ *Mariæ* vicesimo die Januarii A. 1556. porrexit in manus, ut auctoritate regiâ constituti Commissarii, qui per universam *Angliam* diligenti inquisitione facta, spolia hæc, cum iis, quorum peculium, sive ex rapina, sive ex mercatu, sive ex donatione & legato, sive qualicunque jure acquisitum erat, ex æquo pacturi, simul colligerent, ut in Bibliotheca Regia, quam mox condendam suadet, in omne ævum ab omni damno, injuria, & raptorum violentia, in isthoc sacrario reposita, in publicos tum Regni, tum totius Reip. literariæ

Bbbb

(*a*) Reperitur in Bibliotheca *Cottoniana*: sub vitellio. C. VII.

Digitized by Google

literariæ usus, servarentur. Licèt autem negotium istud sacrum, (sic enim appellandum censeo) sive non diù pòst *Maria* è vivis excedente, sive nescio quo tristi obstaculo interveniente, in nihilum planè abierit; nec quicquam hac ex parte, quantùm scio, statueretur: nullus tamen dubito, quin omnes boni, quibus hæc studia arriserint, *Devi* in hac *Supplicatione*, quam ex ipsius schedis exscriptam apud me habeo, validissimis argumentis ex Religionis politicæque sapientiæ rationibus communita, sine fuco pietatem, insignem erga hasce reconditas literas amorem, fortem ac constantem animum, & denique honestum pro honore & communi patriæ bono zelum, mecum sint laudaturi.

Mense Novembre A. 1558. ex hac vita emigrante R. *Maria*, magnis ob excelsas animi dotes elogiis cumulanda, nisi in Protestantes subditos, de se optimè meritos, ex cæco immodicoque superstitionis *Romanæ* more, immanem in modum & capitaliter sæviisset, Regale Majorum suorum filia solium ascendit *Elisabetha*, augustissima virgo, R. *Henrici* octavi secundogenita, in cujus solennem inaugurationem dum omnia prisco ritu parata haberentur, *Devus* hac in re, à D. *Roberto Dudleio*, postea Comite *Leicestriensi*, consultus, atque ad id audendum rogatus jussusque, de die auspicatissimo & maximè proprio, quo illa fausto & amico sidere perageretur, eligendo, schedam, juxta Astrologiæ Judiciariæ, qua dudum inclaruerit, regulas elaboratam, corrasis insignium istius vanissimæ Scientiæ Magistrorum effatis, exhibuit. Hujus deridendæ stultitiæ veniam ex bona voluntate & obsequio, quibus ad id inductus erat, meruisse visus est. Hoc tamen commodi ipsi inde accrevit quod Reginæ, illius Administris, reliquisque præcipuæ dignitatis & notæ Aulicis, innotescere cœpisset. Sed cùm post longam exspectationem, se omni bona spe stipendium annuum, sive in præmium, sive in suppetias studiorum, obtinendi tandem destitutum vidisset, nec ultra blanda verba incertasque Aulicorum promissiones, quibus neutiquam erat fidendum, procederetur, sive ex tædio, sive ex indignatione, tertiò navigavit in *Belgium*, sibi iterum blanditus, in exteris Regionibus fortunas meliùs augeri, secundioresque rerum eventus enasci aut studia meliùs promoveri posse, quàm domi, ubi de præcipitibus illius novam philosophiam, & eam quidem, ut dixi, mysticam, instituendi consiliis sinistræ admodum malæque suspiciones indies magis magisque gliscebant. Nec diu hìc sibi consistendum esse, pro vehementi animi ardore & desiderio ultra peregrinandi, apud se statuit. Nemo enim eruditorum virorum, ubi ubi degentium, qui consentiente fama in disciplinis Philosophicis, Mathematicis, Chymicisque præ cæteris eminuisse perhiberentur, amicitia.

Digitized by Google

tias solicitiùs quæsivit: nemo curiosæ doctrinæ arcana, qualiacunque essent, in profundis tenebris hactenus demersa, & quæ vulgares oculos latuere, pari versutia & diligentia, investigavit. Hic præcipuus videtur tum itinerum tum studiorum finis, reliquis vice παρέργων habendis, ne famæ suæ in laudatissima & utilissima ad humanæ vitæ usus & delectationem Matheseos parte deesse censeretur.

A. 1563. Hac de causâ, peragrata *Germania*, *Posonium* principem post *Budam* à *Turcis* captam, *Hungariæ* urbem, mense Septembre, profectus est, ubi *Maximilianus* Secundus, *Romanorum*, *Bohemiæ* & *Hungariæ* Rex, nuper istius diademate redimitus, tunc temporis splendidissimam tenuit aulam. Post reditum, proximo anno ineunte, primum laborantis & infeliciter fœcundi ingenii partum, *Londini* non ita pridem conceptum formatumque, in dias luminis auras A. 1564. *Antuerpiæ* protrudit, (*Francofurti* denuò A. 1591. recusum) eidem Imperatori inscriptum, quem *Monadis Hieroglyphicæ*, *Mathematicè*, *Magicè*, *Cabbalisticè & Anagogicèque explicatæ titulo insignivit*: in quo delirus nugator utpote *Judaicorum* Cabbalistarum præstigiis nugisque *Pythagoreorum*, & arcanis adhuc latentibus, numeris variè conjunctis, *Hermetis* sigillo, hieroglyphicisque characteribus eruendis addictissimus, animo stiloque inflatis, miraque cum confidentia enunciat, se *virtutum supercælestium Metaphysicarumque influentiarum comprehensionem & speculationem: item mysteria ex alphabetaria literatura, trium nempè linguarum eruditarum, eruta, & denique rara & excellentissima arcana revelasse: Nullamque lucubrationem huic similem & parem unquam antea exstitisse:* & planè fanatico furore correptus, & totus entheus, jactabundus fingit, *Deum sibi & voluntatem & potestatem divinum hoc mysterium omnibus patefaciendi dedisse.* Ad amoliendam qualemcunque censuram adversus hasce vesanas ineptasque affanias, quas quilibet sobriæ mentis vel leviuscula inspectione aspernaretur & damnaret, in fronte libelli schema quoddam ovale, sub figuris quatuor sibi invicem perpendiculariter connexis comprehensum, una cum Elementorum ad quatuor quadriangulos appositis symbolis, præfigendum curavit, cum hoc lemmate, *Qui non intelligit, aut discat, aut taceat.* Illicò in *Angliam* reversus, opusculum hoc, quasi esset munus à Regia manu excipi & tractari perquam dignissimum, Reginæ *Elisabethæ* in Palatio suo *Grenovicano* prope *Londinum*, ad evitandos æstivos calores tunc degenti obtulit; quod obiter percurrere, illo præsente, dignata est, dicens, *se*

 jam-

jamjam ipsius discipulam fore, & si istius libelli arcana recludere vellet, & discere & facere se quoque velle. Interim, ne tristis & æger animi dimitteretur miser *Devus*, se studia illius fovere pro bonitate indolis suæ benevolè & gratiosè promisit. Quidquid autem postea à doctissimis utriusque Academiæ viris objectum fuerit, hoc solo responso, tanquam clypeo impenetrabili, retundere solitus erat, illos librum istum ideò redarguisse & culpasse, eo quod *non omnino intellexerint.* Tanta nimirum obstinatio menti inerat, ut nullis expugnari potuerit argumentis.

Ut mysticus hic liber meliùs intelligeretur, *Devus* suarum partium esse duxit libellum inemendatè ex Typothetarum oscitantia priùs editum, viz A. 1558. jam denuo correctiùs & accuratiùs, *Londini* 1568, 4o. recudere; viz. *Propædeumata Aphoristica de præstantioribus quibusdam Naturæ virtutibus.* Hunc Librum inscripsit veteri amico, *Gerardo Mercatori* in gratitudinis & observantiæ μνημόσυνον. In hoc autem opusculo ita sibi mirè placuit, ut illius copiam, tum Proceribus maximæ dignitatis, tum etiam ipsi Reginæ, animo præfidenti communicare ausus sit.

Mense Februario istius anni ad præsentiam Reginæ in Palatio *Westmonasteriensi* admissus, privata cum illa Colloquia de magno Chymicorum arcano habuit, quod *Nicolaus Grudius*, olim unus è Secretariis *Caroli* quinti Imperatoris, in solius *Devi* gratiam, involucris perplexisque difficultatibus nudum, retegere in se suscepisset. Quibus autem conditionibus, id celare consultiùs duxit *Devus*, in genere contentus testari, *quæ aut cujusmodi impedimenta huic rei perficiendæ intercesserint, Deum optimè nosse*: quasi quod in ista collocutione fuerit transactum, aut præ metu aut præ modestia, in scriptis proferre omnino puduisset. Ex futura vitæ *Devianæ* serie, illum diu antea ad famosum istum pulverem rubrum, *Lapidem Philosophorum* vulgò nuncupatum, investigandum animum & operam applicuisse constabit.

A. MDLXX. D. *Henricus Billingsleius* in nostratium usum integros elementorum *Euclidis* Libros Anglicè *Londini* edidit, quibus à *Devo* præfigebatur longa quidem, sed & doctissima, præfatio, tum de Universo pene omnium Scientiarum Mathematicarum circulo, quæ qualesque sint, tum de illarum utilitate & beneficio, quatenus ad rerum visibilium intelligentiam, & communes vitæ humanæ usus extendi possint subtili ingenio & mira sagacitate amplum in modum differit, præclaris documentis Mechanicisque inventis subinde interspersis, nec non variis theorematibus, corollariis, & explicationibus decimo tertio libro insuper ad-

Digitized by Google

additis. Hac verò occasione famam suam ab illicitarum infamiumque artium suspicionibus vindicandi captata, fremit, indignatur, exclamat contra convitiatores, qui illum, præ imperitia aut malevolentia & animi malignitate, uti contendit, Magiæ accusassent. Inter verò hujusce execrandi sceleris conscios referri, hoc ipsum illius animum quàm maximè urebat, inque gravissivimum & vix ferendum cordolium cedebat. Sed frustra id quidem; ut ab aliis apologiis, contra ejusmodi repetitas criminationes ab illo editis, postea videbimus. Dum domesticæ illius res adhuc incertæ & incompositæ essent, nec quicquam aliunde, quo desituris suis fortunis securus esse posset, obtinuisset, animi magis magisque tædere incipiens, & mente irrequieta agitatus, sive ad levandum inde contractum mœrorem, sive ad percipiendos uberiores ex Peregrinatione arcanorum sapientiæ fructus, A. 1571. Regio commeatu reliquoque, 1571. prout nobilem decuit virum, apparatu instructus, literisque commendatitiis Legatorum in Aula publicis suorum Principum negotiis fungentium, si forte illorum ditiones terrasque peragrare liberet, ob majorem itineris commoditatem & securitatem munitus, comitantibus duobus famulis, equester reliquit patriam. Dum verò in *Lotharingia* moratus est, ægritudine longa, eaque periculosa, laboravit, ut de eo penè fuerit conclamatum. Quod cùm certò constaret R. *Elizabetha*, de illius vitæ longiori usura non parum solicita, duos Medicos, & quendam nobilem Aulicum, illos ut valetudini illius, consiliis & remediis adhibitis, prospicerent, hunc verò, ut ægrum animum blandis alloquiis solaretur, protenus ex Curia *Hamptonensi* illò properare jussit. Tanti videbatur *Deum* ex isthoc morbo liberandum esse & superstitem fore. In causam hujusce solicitudinis inquirere temerarium videbitur: quicquam verò hac de re statuere, illud pro deplorata vecordia habendum planè arbitror.

Reversus, quo tempore incertum, ad ædes suas in oppido *Mortlake* nuncupato, in provincia *Surreiensi* in ripis *Thamesinis* bellè sito, *Londino* octo circiter milliaribus, tribus verò *Richmondiâ*, palatio regali inclyta, ubi Regina ruris & purioris cœli delicias æstivis mensibus haurire interdùm consueverat, dissito, se recepit, ut à strepitu & tumultu urbis & visitantium copia in hoc amœno secessu liber, sibi soli musisque, quas continente studio indefessisque vigiliis usque percoluit, procul omni solicito & importuno inspectore (quod enim maximè cupiebat & impensissimè venatus est, illud clam in pectore tanquam horribile secretum repositum hactenus celavit) opportunius commodiusque vacaret. Postea verò, paterna hæreditate bonisque, tam in itineribus, quam in

Digitized by Google

(*a*) Bibliotheca, libris omne genus, præsertim manuscriptis; quantivis pretii refertissima, ubilibet comparanda, in instrumentis Mathematicis elaborandis, inque Chymiæ & occultæ Philosophiæ praxi multum diminutis, quò se verteret, planè dubius, Aulicorumque promissis, in longum frustra productis, jam diffisus, de nuptiis cogitare cœperat, majora subsidia certiusque delinimentum vitæ, quod alibi reperire non potuit, in matrimonio contrahendo quæsiturus, ambita nimirùm generosæ indolis, magnæque dotis femina. Cujus voti ut tandem compos fieret, re cum amicis communicata, literas in illius favorem & gratiam ad futuram sponsam scriptas, à Regina, Comite *Leicestriæ*, & D. *Christophoro Hattono*, postea Cancellario *Angliæ*, utrisque florentissimæ existimationis in Aula Proceribus, impetravit.

Anno 1572. apparuit in cœlo in constellatione Cassiopeiæ sidus novum fulgidumque, quod omnium oculos ad se convertebat. Dum verò plerique ex inveterato errore, ab ignorantia & superstitione orto, terrifico de tristissimis ex hoc ostento mox emersuris eventibus metu percellerentur, cœlestis sophiæ cultores in admirationem infinitæ sapientiæ & potentiæ conditoris universitatis rerum abrepti, in variis hujus Phænomeni motibus investigandis maxima cum laude erant occupati. Ut summi viri *Tychonis Brahei*, aliorumque labores lucubrationesque reticeam, quia ista res non jam hîc agitur, aderant in *Anglia*, qui ingenium, industriam, mentemque excelsam ad cœlestium contemplationem strenuè erexerint: inter quos jure merito recensendi sunt (*b*) *Thomas Diggesius*, *Cantianus*, nobili prosapia oriundus, & *Deyus* noster. Quorum ambo falsissimum istud dogma, quasi Cometæ instar metereologicorum vaporum, infra orbem Lunæ subsisterent, hac occasione ex demonstratio-

(*a*) *J. Seldenus* de Diis Syris: *Lugd. Batav.* 1629. p. 88. *Codex ille* Valentis *quo utor, est MS. &* Christophori Longolii *sumptibus olim exaratus, quem ex instructissima, quæ V. Cl.* Joannis Dee Londinensis *scilicet fuerat, Bibliotheca, mihi communicavit olim heres ejus, vir amicissimus*, Joannes Pontesius, *civis* Londinensis, *bonarum artium amantissimus, & de me optimè meritus.*

(*b*) *G. Camdenus* in Historiarum R. *Elisabethæ* parte secunda ad A. 1572. *Nescio an operæ pretium sit memorare, quod Historici omnes nostri temporis memorarunt, mense Novembri, novam stellam, aut si mavis, Phænomenum, conspectum fuisse in cathedra asterismi Cassiopeæ, quæ Jovem etiam in Perigeo eccentrici & epicycli fulgore superavit, ut ipse observavi: eodemque loco diurno cæli motu circumlata, totos sedecim menses hæsit. In cælesti, non elementari, regione exstitisse, ex Parallactica doctrina* Thomas Digseius *&* Joannes Deius *nobiles apud nos Mathematici, eruditè demonstrarunt, sensimque ascendendo disparere opinati sunt. Per octavum sanè mensem paulatim extenuari omnes senserunt.*

tionibus, à situ, distantiis, & magnitudinibus novorum siderum & Cometarum petitis debellarunt. Quod ut fieret manifestius, doctrinam Parallaxeos, ex qua istæ demonstrationes pendent, elucidandam primò separatim, nemine conscio aut arbitro, deinde communicatis consiliis susceperunt: ille in *Alis seu Scalis Mathematicis quibus visibilium remotissima cælorum theatra conscendi, & Planetarum omnium itinera novis & inauditis methodis explorari, tum hujus portentosi sideris, in mundi Boreali plaga insolito fulgore coruscantis, distantia & magnitudo immensa, situsque protenus tremendus indagari. Deique stupendum ostentum terricolis expositum, cognosci liquidissimè possit.* Hic verò in *Parallacticæ commentationis praxeosque nucleo*: quem dum Operæ in lucubrationibus *Diggesianis* è prelo excludendis distinerentur, transmissum istis annectendum permisit, simulque *Londini* A. 1573. prodière. In utrisque methodus inveniendi Parallaxes Planetarum & siderum brevi quidem compendio, absque aliquo Logisticæ usu, clarè explicatur, & paucis quibusdam defectibus *Purbachii* suppletis, quod perplexum intricatumque in *Joanne Regiomontano* occurrit, ibi illustratur & redditur intellectu facile, non tamen absque honorifica & justissima laudum hisce duobus primis Astronomiæ instauratoribus debitarum celebratione. Præmisso hoc quasi longè majoris operis prodromo, *Deeus* argumentum fusè tractavit eodemque anno absolvit tribus libris, hunc titulum præferentibus, *De stella admiranda in Cassiopeia asterismo cælitus demissa ad orbem usque Veneris, iterùmque in cæli penetralia perpendiculariter retracta:* quibus tractatulum, *Hipparchus redivivus*, inscriptum, tanquam appendicem necessariam, adjecit. De hoc autem illius præclarissimo proposito, prælaudato *Diggesio* omnes ingenuos Astronomiæ scrutatores, tum ex publicæ utilitatis intuitu, tum gratitudinis & observantiæ erga suum Præceptorem & Amicum ergo, monere, tam in præfatione, quam in procemio, visum fuit; cujus verba, licet fortasse nimiùm prolixa videbuntur, cùm liber iste post centum triginta annos jam sit inventu rarissimus, cum venia, uti spero, eruditi & curiosi Lectoris, hîc referre non gravabor.

In Præfatione.

Sed plura de hujus stellæ historia scribere non decrevi: quia eximius vir, Joannis Dee (*quum in reliqua Philosophia admirandus, tum harum Scientiarum peritissimus, quem tanquam mihi parentem alterum Mathematicum veneror, quippe qui tenerrima mea ætate harum suavissimarum semina menti meæ inseruerit, alia à Patre meo prius sata amicissimè fidelissimèque nutriverit atque auxerit,*) *hanc sibi tractandam assumpserit mate-*

materiam, quam ita absoluturum esse, ut in Dei Optimi, Maximi gloriam, & Mathematicarum Artium studiosorum delectationem, utilitatem, & admirationem summam, brevi prodeat, nihil dubito.

In prooemio.

Et licèt hoc opusculum, fortassis non vulgare, penitus absolverim absque ullo auxilio humano, tamen ut nulli fiat injuria, paucis, quæ sequuntur, publicè testificari libuit. Postquam ista mea de Parallaxibus inventa, ordine digesta, & omnibus numeris absoluta in hanc libelli formam redegissem, eruditissimo meo amico, D. Joanni Dee, *communicavi, qui protenus mihi etiam de Phænomeni Parallaxibus demonstrationem luculentam, facilem, summaque laude dignissimam, à se nuper inventam, ostendit, retulitque mihi præterea sese in animo proposuisse methodis aliis quoque antea inusitatis hujus rarissimi Phænomeni subtilissimas eruere parallaxeis, atque ut id ipsum verissimè expediret, plurima paravit instrumenta, nova & inusitata, nullis parcens sumptibus, nec laboris corporis aut animi, mira industria & incredibili solertia, à prima sua apparitione, noctes diesque, cùm videri poterat, Phænomeni locum, motum, altitudinesque varias, miris ingeniis subtilissimoque artificio observavit: quibus parallaxium omnium varietates, quæ hactenus contigere, exactissimè dare poterit: prout oculatus testis verè testificari potero. At cùm tanta rei absoluta Historia parvo temporis intervallo perfici non possit, adeo ut libellus iste jam typis paratus, in lucem primò prodire destinatus esset, ne sua etiam inventionis debita laus hujus mei opusculi maturiore editione paululum fortassis offuscaretur, hæc subjungere poscebat, tum nostra animorum & studiorum similitudine, nec non temporis diuturnitate inveterata amicitia, tum lex ipsa natura, quæ suum cuique tribui in maximis & minimis etiam arctissimè requirit. Dum igitur rem ipsam digitis, ut ita dicam, ex ejus vigiliis contrectare poteritis, his scalis Aethera conscendere, & horum mysteriorum oculati esse testes vos ipsi, quibus mens est sublimior, poteritis, quibus si paululum ad rei veritatem eruendam, contendere volueritis, perspicaciores & idonei magis judices ad ejus labores verè Herculeos in hoc Olympico certamine perpendendos eritis.*

Cùm admodum favorabilis fama de illius Bibliotheca instructissima, deque admirandis illis curiosarum rerum tum naturæ, quas inter peregrinandum collegerat, tum artis, quas ingenio suo fabricaverat, collectaneis spargeretur, Regina illam videndi desiderio non leviter tacta, magno
1575. Aulicorum satellitio stipata, A. 1575. illius ædes adibat: ac mox gnara, funus uxoris ante paucas horas elatum fuisse, nolebat ingredi, nec re-

redire quidem re prorsus infecta placuit; antequam *Devum* ad se vocasset, jubens, coram jamjam produci artificiale illud vitrum, sive orbem, sive speculum concavum, sive dioptram, (neque enim nomine speciali designat, neque illius formam figuramve describit Inventor) mirasque istas proprietates, quas inibi esse prædicaverit, aliquatenus repræsentari, si non oculis, saltem ita explicari, ut præ se quandam veri speciem ad fidem faciendam ferre possent. Refert *Devus*, ex cujus schedis autographis hæc scribo, illo monstratore, Reginæ hac ex parte abundè satisfactum fuisse, illamque non modica voluptate perfusam, gratiis actis, jucundam discessisse. Mihi quidem videtur, hæc θαυματεργήματα, qualiacunque aut quantacunque essent, non ab artis circulatoriæ lusu & præstigiis, neque à Dæmonum energia, sed à summa sive versutia sive peritia practicæ Matheseos provenisse. Nec hac unica vice illius ædes adire contenta, iterum tertiumque pro summa, qua illum dignata est, benevolentia, sequentibus annis, dum pro more ad captandas refrigerantes auras, vesperi, aut equo, aut curru, rectà illac transire solita erat, illum, cujus alloquio non parum delectabatur, accersiri jussit, penè infra dignitatem regiam nisi eximiæ animi illius dotes, summaque eruditio, hanc insignem gratiam meruissent, & ut crebriùs, quàm pro modestia ausus fuerit, Aulam accederet, penè invitando benignissimè hortata est. De hac Bibliotheca pauca hîc interponere libet.

Bibliothecam aut numerosiorem, si librorum copiam, aut instructiorem, si materiem & argumenta de omni re scibili, præsertim Philosophica, Mathematica, & spagyrica, spectemus, vix quempiam privatæ sortis, etiam inter Nobilissimos quidem, in universa *Anglia*, tunc temporis habuisse fortassè jure dixerim. Constabat enim ex quater millenis codicibus, quos incredibili industria sumptibusque pro facultatum suarum modulo, maximis per quadraginta annos hîc & alibi terrarum conquisitos collegerat. Ex iis septingenti manu variis linguis exarati erant. Accessere ingentes veterum Chartarum & Instrumentorum ad familias Principum & Magnatum, tum *Walliæ*, tum *Hiberniæ*, cum authenticis submissionum, quibus se in clientelam & obsequium nostrorum Regum dediderunt, formulis, appensis sigillis: item ad Antiquitates *Anglicanas* & Monasteriorum fundationes & reditus spectantium strues, & aliorum veterum sigillorum in cistâ separatim positorum acervus. Quanta & quàm dives libraria supellex, vel Principibus invidenda! Horum pretium insignemque usum optimè æstimare norant nostrates Heraldi, Regiorumque Archivorum in Turre *Londinensi* repositorum Custodes, qui in iis explorandis & exscribendis integros dies in ædibus *Devianis* terere soliti erant.

Hæc omnia publicis Regni archivis, tandem aliquando ingerenda, ut inibi in omne ævum inque perpetuum Antiquariorum usum servarentur, pro amore erga patrias antiquitates magno animo destinavit. Sed generoso pioque huic proposito intercessit triste fatum, quod postea suo loco memorabo.

Ad nobilem Bibliothecæ apparatum pertinebat non modica Instrumentorum Mathematicorum & machinarum congeries: tum ea, quæ vulgati usus, non ita pridem adinventa fuerant, tum quæ ingenio suo refícta & reformata in meliorem ordinem redegerat, inter quæ, ut cætera omittam, erant quadrans & radius, illius semidiameter quinque pedum, hujus verò decem, divisionibus accuratè notatis, globi *Mercatoris*, novarum observationum ope emendati auctique, quibus inseruerat loca motusque Cometarum, qui suo tempore apparuere, sphærarum octavæ, nonæ & decimæ juxta hypothesin *Purbachianam* Theoricæ, horizonte & meridiano æreo ornatæ; pyxides nauticæ, varii generis, & ad inveniendam variationem fabricatæ; & denique horologium, quod isthoc ævo penè pro miraculo artis habendum erat, ad metienda secunda horæ minuta adaptatum. De Laboratoriis sive officina Chymica postea dicendum erit.

1577. Anno 1577. in cœlo fulsit Cometa, in quo observando impigram *Devus* impendebat operam: sed observationes istæ omnino periere, fortasse absque aliquo Scientiæ Astronomicæ damno, nullatenus post *Brahenanas* desiderandæ. De illius verò peritia in doctrina cœlesti, adeò altum in pectoribus Amicorum insedit opinio, ut neminem hujus ostenti præsignificationes illo meliùs interpretari posse putaverint, & de quo disserentem R. *Elisabetha* non sine ingenti voluptate sæpè audivit: cùm panicus terror ferè omnium animos occupasset, quasi, si non certa pernicies humano generi, saltem exitialia *Angliæ* reliquisque regionibus illius malignis influentiis propiùs subjacentibus mala tristissimique rerum eventus inde portenderentur.

1578. Anno sequente viz. 1578. Cùm Regina acerrimis doloribus ex immodico humorum fluxu ortis laboraret, & vix quicquam levaminis à Medicis suis percepisset, *Devus* ad quosdam celeberrimos Medicinæ Professores, tum in vicinis, tum in extremis *Germaniæ* provinciis degentes, ut cum illis de Reginæ salute redintegranda verba & consilia haberet, viatico & regiis literis munitus, mittebatur, centum diebus itineri complendo præcisè assignatis. Quo autem successu, cùm *Devus* id sibi celandum esse, pro prudentia sua judicaverit, facilè inducor, ut credam, Reginam ante illius reditum ex integro convaluisse. Qualitercunque se

res

Digitized by Google

res habuerit promptus *Devi* animus ad jussionibus Reginæ obsequendum non potuit non esse gratissimus.

Devus omni modo studioque, prout res quaquaversùm circumspicienti sagax ingenium suggerebat, Reginæ favorem & benevolentiam sibi magis magisque conciliare & augere satagens, duos amplos rotulos, pulchrè in membrana descriptos, Hydrographicam & Geographicam quarundam transmarinarum Regionum chartam continentes, Reginæ in manus in Palatio *Richmundano* mense Octobre A. 1580. exhibuit: quarum 1580.
possidendi jus ex scriptis testimoniisque in medium productis, atque argumentis inde deductis ibat assertum. Negotium istud, cum quippiam magni momenti in se complecti videretur, sapientissimo & illustrissimo viro, Baroni *Burleio*, Thesaurario *Angliæ*, tunc præsenti, explorandum & examinandum demandabatur. Ille verò ut primo intuitu isti proposito parum favisse aut benevolè indulsisse coram visus est, ita maturius strictiusque examen illius sententiam priùs prolatam, judiciumque haud præceps & temerarium postea firmavit. Rotulos igitur post paucos dies *Devo* reddi curavit: non tamen sine ingenti illius industriæ & zeli laude & commendatione, quam sanè optimè promeritus est Inventor. Tanti autem aliis, maritimas *Africæ* & *Americæ* oras exploratissimas habere, quantum Nautarum & Mathematicorum experientia & peritia suppeditare poterant, cupientibus videbatur, ut istius chartæ graphicam delineationem, oblato centum librarum sterlingicarum munere, redimere vellent: quod tamen ille generosè recusavit. Hanc ipsam autem chartam post mortem *Devi* acquisivit vir maximus, D. *Robertus Cottonus*, Eques auratus & Baronettus, diligentissimus, si quis unquam, *Britanicarum* Antiquitatum, aliorumque quantivis pretii cimeliorum indagator & promus condus, in sua incomparabili Bibliotheca reponendam; ubi jam exstat sub Augusto I. quam hoc titulo in Catalogo, *Oxonii* A. 1696. edito prænotavi: *Tabula Geographica* Americæ, Africæ, *& Regionum intra polum Arcticum sitarum: per* Joannem Dee, *anno* 1580.

Stabilita, conjunctis *Lilii* aliorumque Mathematicorum operis consiliisque ex auctoritate & jussu *Gregorii* decimi tertii, Pontificis *Romani*, A 1582. Kalendarii emendatione, cùm certò constaret ex præcessionibus Æquinoctiorum, quas Patres *Nicæni* & *Alexandrini* penitùs ignorarunt, & lunationum in singulis cyclis decem novennalibus recurrentium, & cum veris annis solaribus collatarum disparitate, novilunia & plenilunia, ex quibus solenne Paschatis festum unicè pendet, cœlestibus apparentiis in omnium oculos incurrentibus non respondere, *Devus* eandem

dem computi Ecclesiastici rationem, &, si fieri posset, subductis accuratiùs calculis initi oportere ratus, ut illa in *Angliam* admissa in communem publicumque usum adhiberetur, & flagrantissimè cupiit & intentissimo studio conatus est. Qua de causâ Regio jussu auctoratus, ille brevem librum, sanè perquam eruditum Anglicano idiomate scriptum, è certis Astronomiæ principiis deductum, (cujus exemplar integrum, una cum schematismis & tabulis, apud me habeo) *de vulgaris Kalendarii*
1583. (*a*) *reformatione in anno civili & Juliano Reginæ Elisabethæ* A. 1583. exhibendum curavit methodo proposita ut undecem isti dies à tempore Epochæ Christianæ, quibus versus anteriora anni prægressum anticipabat æquinoctium vernum, non simul omnes eximerentur, sed ad evitandam confusionem, nimiumque hiatum, qui non sine gravi incommodo contingere potuit, ut istorum dierum imminutio sensim fieret quinque mensibus decurtatis hoc modo, ut Maius tantum viginti octo dies contineret, Junius viginti novem, Julius viginti octo, totidem Augustus, September denique viginti novem, absque aliqua dierum festorum, sive mobilium, aut fastorum, in quibus forenses causæ in *termino*, uti appellatur, *S. Trinitatis* proximè sequente, è suis sedibus mutatione. Propositum hoc, sive documentum, sive consilium, cum Regii Consiliarii neque ex præcipiti festinatione admitti, neque prorsus rejici debere pro prudentia sua statuissent, illud tribus præclaris Mathematicis, viz. *Thomæ Diggesio*, *Henrico Savilio*, & *Joanni Chambero*, discutien-

(*a*) Titulus ita se habet.
A plain discourse and humble Address, for our gratious Queen Elisabeth, *her most excellent Majesty to peruse and consider, as concerning the need full reformation of the vulgar Kalendar, for the civil yeares and dayes accompting of verifying according to the time truly spent.* Inscriptus est nudè sine aliqua Epistola dedicatoria, honoratissimo Baroni *Burleio*, *Angliæ* Thesaurario. In fine adduntur supplices libelli ad Reginam *Elisabetham;* in quibus humillimè petit, ut reformatio ista, edito ex auctoritate publica edicto, stabiliretur. Deinde exstat separatim *typus anni reformationis*, incipientis à Majo 1583. appositis κατὰ πλάτος singulis diebus, & festis, unà cum locis Solis & Lunæ in Zodiaco, & utriusque ad invicem aspectibus & syzygiis. Olim erat peculium *Thomæ Alleni*, Mathematici *Oxoniensis Devi* familiaris Amici, qui illum celeberrimo Equiti D. *Kenelmo Digbæo*, Equiti aurato, unà cum reliquis codicibus Manuscriptis, quorum non modica erat copia, ultimis tabellis moriens legavit. Horum verò magnam partem D. *Digbæus* Bibliothecæ *Bodleianæ* in publicum literarum usum postea dono dedit: aliquibus sibi in proprios usus reservatis: inter quos librum hunc *Joanni Barbero* A. 1635. benevolè elargitus est. Jam verò in magna præclarissimorum Collectaneorum mole *Eliæ Ashmolii* Armigeri, qui *Devianas* lucubrationes, quæ reperiri poterant, aut pecuniis redemit, aut exscribi curavit, in Musei, suo nomine jure merito nuncupati, Archivis reponitur.

tiendum commisere. Hi verò longè meliùs fuisse, si æquinoctium vernum ad tempus & statum, quo circa natalem Christi annum consistebat, reductum fuisset, præfati, unanimes censuere, dies tantùm decem ex reverentia Synodi *Nicenæ* (quæ hanc Paschalem solemnitatem statuto tempore observandam sacra sua auctoritate sancivit, & ne, dempto ex mense Septembri superfluo die isto undecimo, communis ratio Kalendarii in reliquis Orbis Christiani regionibus recepti turbaretur) demi ritè statui, & cum cœlestium motuum ab Astronomis supputatorum veritate congruere, & formam typumque Kalendarii pro isto anno viz. 1583. exceptis excipiendis, à D. *Devo* compilatum, admodum verè admitti posse, sine aliquo manifesto in futurum errore, modò regulæ quædam de annis bissextilibus in quibusdam integris centenarius, ne æquinoctium jam ad pristinam sedem restitutum, in longa annorum serie iterum inde dimoveatur, omittendis, certa supputatione sancirentur. Cætera, quæ hujus loci non sunt, exscribere supersedeo. Quorum (*a*) censuram & judicium D. *Burleius* sociis Consiliariis retulit, qui frequenti consultatione habita, politicis rationibus inducti, malebant inveterato errori adhærescere, ubi tamen nihil, ut puto, incommodi aut periculi metuendum erat, quam cum *Romana* Ecclesia in re innocentissima rectè (sic enim salva omni reverentia erga viros hosce sapientissimos, quasi quicquam in favorem arrogatæ in universam Ecclesiam Christianam Papæ potestatis inde accederet, dicendum arbitror) sapere. Ita erant decretis & placitis ejusdem, pariter ac superstitionibus, corruptis, quibus Religionis Christianæ veritas fidesque immanem in modum læduntur, dogmatibus, & denique tyrannidi & usurpationibus in Principum & Episcoporum jura maximè infesti, & planè irreconciliabiles.

De hoc autem opusculo ita magnificè sentiebat Auctor, ut posteà neglectum sui Episcopis exprobrare ausus sit, quasi munus istud, quod erat ipsis ex veteri Ecclesiæ instituto proprium, & quibus ex officio incumbebat, res quoquo modo ad eandem spectantes curare, expendere & moderari, vicaria opera explevisset.

Cùm verò *Devus* in curiosis Artibus & secretioribus Philosophiæ naturalis arcanis venandis, præcipuè in elixire conficiendo, inque mysteriis cœlestis sapientiæ, supra quam mortalibus aspirare licuit, investigandis hactenus solus occuparetur, ineunte superiori anno aut circiter, ut

(*a*) Hanc relationem, unà cum viri doctissimi, *Joannis Gravii*, Astronomiæ in Academia *Oxoniensi* Professoris *Saviliani*, in illam animadversionibus, in Actis Philosophicis *Londinensibus* pro mense Octobri A. 1699. curavi inserendam.

Digitized by Google

ex collatis temporum circumstantiis conjecturam facere par est, (neque enim tempus præcisè definire possum) *Edwardus Kellæus*, Juvenis viginti quinque aut sex annorum, *Devi* fama accitus, illius amicitiam ambiebat, ad quam ex similitudine studiorum, hujus novi advenæ fide, industria, & peritia, præsertim in Chymicis operationibus & experimentis, quam supra vulgus Philosophorum magna cum ostentatione quem spiritus *artificem sive operatorem naturæ*, *inspectis terræ conclavibus*, fore posteà prædixerunt, præ se tulerat, prius exploratâ, hospes, quasi de cœlo dilapsus, brevi admittebatur. Jam ergo *Devus* socium, genio & vitæ instituto, quod per tot vitæ retro actæ annos continenter sectatus est, maximè conformem & opportunum auspicatò nactus, nihil inaccessum, impervium nihil conjunctis operis consiliisque fore, gratissimo mentis errore, & noxiæ impiæque curiositatis præstigiis irretitus, somniavit. De *Kellæo* autem, qui in hoc dramate planè obstupescendo non minimam egit partem, quædam, quasi per saturam hîc necessario interponenda sunt. Reliqua autem, quæ ad illum spectant, ad calcem hujus narrationis reservabuntur.

1555. *Edwardus Kellæus* natus erat *Wigorniæ* primo Augusti A. 1555. Hunc aliqui Pharmacopolam in urbe natali, alii verò quod mihi minus verisimile videtur, professione scribam ordinarium esse volunt. Ad scribas verò syngraphas, obligationes, & testamenta describendi facultas pertinet. Hic ingenio suo malè usus, & manifestæ fraudis reus, præcisarum aurium pœnam *Lancastriæ* luebat: quâ præ dedecore relicta, aliò divertens, se ad studium Chymiæ, ex qua immensas opes accumulandas esse sibi blanditus est, utpote artis Chrysopoeticæ studiosus, applicuit. Nec intra fines honesti & recti substitit illius curiositas. Constabat enim illum (*a*) cadavere cujusdam recens mortui è sepulchro suscitato, spiritum infernalem immissum de rebus, quæ proponerentur, an essent eventuræ, consuluisse, ut de pacto cum dæmone inito nihil dubii reliquum sit. Ab hoc autem tempore, ex quo se in *Devi* amicitiam insinuaverat, crebræ apparitiones malignorum spirituum, utrisque præsentibus factæ erant, quos *Devus* horrendum in modum delusus, pro fatuitate summa, per totam deinceps vitam duravit, *bonos esse Dei Angelos*, ad mentem illius clarioribus divinæ sapientiæ radiis & futurorum eventuum cognitione illuminandam, cœlitùs dimissos credidit. Deum enim ferventissimis orationibus repetitis deprecari solebat, ut *sapientia donatus* ar-

(*a*) Vide præclarum clarissimi Viri *Joannis Weaveri* librum, cui titulus, *Antient funerall Monuments*, Londini A. 1631. editum pag. 45. 46. ubi ad fidem, eamque indubiam huic rei faciendam multæ probationes & documenta exstant.

Digitized by Google

arcana natura, *hominibus nondum revelata*, *intelligendi facultatem* acciperet; nec palam profiteri absistebat, Deum *ipsius veritatis zelum & insatiabile desiderium ab illius juventute cordi indidisse*; hunc esse suorum studiorum scopum & finem, ut tandem, Deo inspirante, *veram Philosophiam edoctus*, *cœlestis sapientiæ thesaurum*, *puraque veritatis scientiam attingeret*. Hinc se divinæ voluntatis hominibus de novo revelandæ fore nuncium & administrum, suis indefessis vigiliis, ingenio, studiis Philosophicis, & Mathematicis, imò & pietati, assiduisque precibus, non Dei gloria, uti clamosè, & instanter obtendebat, sed potius sui ipsius quæsita, nimium quàm confisus, facilè sibi intolerabili arrogantia persuadens, justo Dei judicio, cùm intra modum, juxta rectæ Rationis & sacrarum scripturarum dictamina sapere noluisset, sed humanæ mentis vires supergredi illicita & impia ambitione expetiisset, sibi relictus, & in arbitrio voluntatis propriæ positus, dæmonum fiebat lusus, ludibrium, & præda, quorum præstigiis & illusionibus, sine aliqua diffidentia, imò avidissimè amplectendis, se prorsus aptum & facilem tanta prensatione reddidisset.

Actiones istæ, (quo nomine collationes cum malis spiritibus habitæ nuncupantur) vicesimo secundo die Decembris A. 1581. incipiebant, quinque libris *mysteriorum* adhuc ineditis, in quibus *Deeus* modum sacræ mensæ fabricandi & accuratè efformandi à Spiritibus didicisset, delineandi *Sigillum*, ut appellatur, *Dei*, & quibus præviis ritibus & præparationibus visitationes & colloquia obtinere possent exertim & singillatim describit, comprehensæ, unà cum appendice, quæ vicesimo tertio die Maii A. 1583. desinit. Schedas hasce in secreto cujusdam cistæ, quæ à fatali illo urbis incendio salva evaserat, ut mihi, D. *Elias Ashmole*, ejusmodi rerum avidissimus investigator, olim retulit, loculo abditas, nescio quo casu, ille adeptus; studiosè conservavit: quæ jam in Museo *Oxoniensi* servantur. In hisce verò, ut in reliquis schedis, quæ in Bibliotheca *Cottoniana* reperiuntur, & quas Vir reverendus & doctissimus, D. *Mericus Casaubonus*, *Isaaci* filius, *Londini* 1659. edidit, istorum annorum historiam, singulis accuratè pro more adnotatis tum rerum, tum temporis circumstantiis, *Deeus*, propria manu descripsit: *Cottoniana* autem schedæ, quibus præfigitur hic titulus, *Liber sextus Mysteriorum & sancti parallelus novalisque*, initium à vicesimo octavo Maii A. 1583. sumunt, quintiduo post ultimam actionem, vicesimo tertio die ejusdem mensis, appendicem paulò supra memoratum recto ordine sequentes. Hæ autem, non simul in unum volumen compactæ, sed in varias partes diversæ pro ratione materiæ ibi tractatæ

&

Digitized by Google

& excussæ, seorsim consuuntur, situ & madore sparsim deturpatæ, utpote subtus terram in cistula diu prius reconditæ, & vix legibiles futuræ, nisi eas nescio quis casus opportunus in apricum protulisset.

In harumce præcedentium Actionum una, (*a*) quæ vicesimo primo die Novembris A. 1582. contingebat, lapidem lucidum & diaphanum orbicularis formæ, ut sæpè appellat, sive crystallum, in quo apparitiones in futurum faciendæ, & voces, pro oraculis venditatæ, proferendæ erant, ab Angelo hisce mystis traditum fuisse pertinacissimè contendebat *Devus*. Idem *Pragæ* A. 1584. sanctissimum Numen sub horrendo anathemate obtestatus, summa cum fiducia, coram *Rodolpho* Imperatore, adseveravit: addens, *Crystallum istud tanti valoris & virtutis fuisse, ut nullius terrestris regni opes cum illo æquiparari & pro dignitate conferri possent.* Quod postea D. *Gulielmo de sancto Clemente* Legato Regis *Hispaniarum*, producto quoque libro quarto manuscripto, in quo quibus modis, donante Angelo, in illius potestatem devenisset, fusè & singillatim pro more literis mansuris consignarat, itemque librum sextum mysticum: uti & *Jacobo Curtzio*, Consiliario *Cæsareo*, ostendit. Qualem ambitum habuerit, non describit *Devus*, sed largiusculè se habere, in quo tot & tam variæ figuræ, variis motibus agitatæ, tantaque spectacula interdum simul repræsentarentur, à verisimilitudine non abludit. Si verò non prorsus idem esset, saltem illi par & geminum, iisdemque diabolicis, (sic enim tunc præsens credidi) usibus destinatum videbatur, quod cum multiplice supellectile magica librisque magicis in auctione publica *Londini* Novembre 1694. habita expositum venditumque, me vidisse memini, forsan ejusdem cum vasculo vitreo, in sua cavitate dimidium gallonæ, si ita loqui liceat, continente, intumescentiæ & rotunditatis solis ritè initiatis, non omnibus promiscuè, si quid intus apparuerit, intuendi facultatem dari posse, horum horribilium mysteriorum Magistri pertendunt: cui muneri apprimè idoneus *Kellæus* videbatur, à *Devo*, jam insulsissima credulitate & deliratione inde menti inducta correpto, in conjunctissimum comitem sociumque assiduum, monente *Uriele*, mutua sponsione inita, & annua pensione quinquaginta librarum assignata, adscitus est, ministerium & officium *Inspectoris*, Anglicè *Seeror Skryer*, in actionibus futuris obiturus.

Æsta-

(*a*) Ad finem quarti libri mysteriorum. Dicit ibi se isto die Angelum, magnitudine pueri, versus occidentalem Musei fenestram, manu Lapidem istum tenentem vidisse: à quo, ut illic eundo acciperet, jussus, illum *frigidum & durum, sed splendidum, clarum, & gloriosum* esse sentiebat.

Æstate A. 1583. in *Angliam* venit *Albertus à Lasco*, *Polonus*, *Palatinus Siradiensis*, ex antiqua & illustri stirpe prognatus, & egregiis animi dotibus literarumque studiis excultissimus, R. *Elisabetham*, cujus summæ sapientiæ laudes consentiens fama per universam *Europam* propagaverat, visurus, & illius admirandas virtutes submississimis obsequiis propè & coram veneraturus. Ab illa omni honore comitate & gratia, quam aut jura hospitalitatis erga nobiles Peregrinos exhiberi solita, aut leges decori moresque Principum vendicaverint, erat exceptus: cujus sive exemplum sive jussionem, secuti *Oxonienses*, illum eruditis elegantibusque colloquiis, & orationibns, exercitationibusque Scholasticis, thesauris ingenii & eruditionis, in bibliothecis reconditæ, in tanti Hospitis gratiam, itidem promptissimè reseratis, pro illius dignitate & merito, ne dicam, supra meritum, cumularunt. At ex omnibus doctrinæ famæ tunc in *Anglia* inclarescentibus, neminem pluris, quam *Devum*, æstimavit, aut cujus amicitiam impensiori opera excoluit, sive illius blanditiis, sive immodico arcanorum naturæ, quæ *Devus*, idoneum Auditorem jam nactus, sibi comperta esse jactaverat, amore irretitus. Dum verò *Devus* in Aula duodecimo die Julii fortè adesset, illum adortus Comes *Leicestriensis*, se post biduum, unà cum D. *A Lasco* apud ipsum pransurum dixit; *Devus* illicò non sibi pecunias, quibus epulum tantis convivis dignum erat apparandum, nisi argentea suppellectile prius oppignerata aut vendita, suppetere ingenuè fassus est. Quod quàm primùm Regina resciviſſet, illa citra omnem moram quadraginta aureos, vulgò *Angelos*, ob effigiem Angeli olim in aversa parte impressam, nuncupatos, quò lauti prandii expensas meliùs sustineret, pro regia sua liberalitate elargita est. Ab hoc tempore *Lascovius Devi* blanditiis, ut dixi, irretitus, vel potius præstigiis dementatus se totum in illius potestatem dedit, qui inde mox venia à Spiritibus priùs impetrata, *in hanc mysticam impiamque Societatem* admissus, actionibus *Mortlakiensibus* interfuit. Adeo verò præ credulo errore jam factus sui impos, & mente captus, ut Dæmones, quo arctiùs horrendis hisce Sacris adhæresceret illius ambitioni vana summæ potestatis in Patria adipiscendæ spe & exspectatione lenocinantes illum non *solius* Poloniæ *sed alterius quoqueregni*, id est primò Poloniæ, *deinde alterius*, viz. Moldaviæ *Regem fore*, *& sub quo magna universi mundi mutationes incepturas esse*, *Judæos convertendos*, *& ab illo Saracenos & Ethnicos vexillo crucis superandos*, facilè ludificarentur.

1583. — p. 17.

Postquam *Devo* ex metu, ne, sicut illi à seductoribus spiritibus persuasum fuerat, structis à DD. *Cecilio* & *Walsinghamo*, quem adversus

Dddd illum

illum uti & adversus *Lascovium*, capitali odio ferri fingunt, insidiis, morti adjudicaretur, de itinere in *Poloniam* simul instituendo cum supra dicto Palatino convenisset, ille clam sine veniâ exeundi è regno prius impetrata, *Mortlaco* Septembris 21. 1583. discessit, unà cum uxore altera, *Jana Fromonda*, femina generosæ indolis & prosapiæ, quam secundis nuptiis Februarii quinto 1578. duxerat, filio (*a*) *Arthuro* puero quadrienni, aliisque liberis, *Kellao* symmysta illiusque uxore, quam *Mortlaci* isthoc anno duxerat, famulisque; D. *Lascovio* ejusque asseclis in medio *Thamesi*, prout condictum erat, (*b*) ad fugam meliùs celandam, in cymbas unam & alteram receptis, *Londinum*, mox intempesta nocte *Grenovicum* petit, deinde septem aut octo milliaribus ultra *Gravesendam*, ubi naves ex *Anglia* illinc solutaræ sistuntur, à Portitoribus pro more explorandæ, navim *Danicam* (altera famulis, sarcinis, equisque majori cum commodo recipiendis destinata, comitante quam etiam conduxerat) ascendit, in *Hollandiam* illicò trajecturus. Navibus verò adversis ventis in Syrtes penè impactis, naufragium, quod imminebat, non sine summo nautarum labore evaserunt. Illinc in Ostio Sinus *Queensburgensis* in oris *Cantii* maritimi siti, scaphis piscatoriis vecti, cùm à latere navis essent discessuri, velis illius, in qua consederant *Devus*, *Lascovius*, & *Kellaus*, ex agitatione utriusque antennæ alteri innexis, mutuoque implexis, parum aberat, quin omnes simul demersi fuissent; scapha aquis ad illorum genua surgentibus, quas *Kellaus* vase quodam exhaurire & effundere conatus est, oppleta: tandem verò magna cum difficultate nec minori cum periculo, oppidum, in quo, donec desævierit tempestas, erat conquiescendum, salvi lætique appulêre: Post quinque dies *Brielam* in *Hollandiâ*, peragrato freto, attigerunt.

Non longè post *Devi* discessum, incolæ & vicini, quibus de veneficio & Magia magis magisque suspectus reddebatur, in illius ædes irruebant; quorum aliqui Bibliothecam, ereptis quamplurimis codicibus, typo exclusis & manu exaratis; aliqui Laboratorium ejusdemque conclavia, effractis fornacibus vasisque coctilibus, vitreis, & metallicis, expilarunt. Gravissimum hoc damnum, ex ista barbara spoliatione illatum, nunquam

(*a*) Natus erat *Mortlaci* Julii 13. 1559. hora 4. 36.

(*b*) *Cambdenus* in *Annalibus* regnante *Elisabetha* ad A. 1583. *E Polonia* Russiæ *vicina hac æstate venit in* Angliam, *ut Reginam inviseret.* Albertus à Lasco, *Palatinus* Siradiensis *vir eruditus, corporis lineamentis, barba promississima, vestitu decore & pervenusto, qui perbenignè ab ipsa* Nobilibusque *magno honore & lautitiis, & ab Academia* Oxoniensi *eruditis oblectationibus atque variis spectaculis exceptus, post quatuor menses ære alieno oppressus, clam recessit.*

nunquam non amarissimè deplorabat ille, qui immodicis sumptibus, & improbo labore per tot annos bellum istum collegerat apparatum: dolebat verò maximè, utrem continentem quandam dulcem substantiam quadrilibrem, instar gummi, subfusci coloris, ibi tunc periisse: an Medicamentum, aliosve in usus paratam, penitus tacet. Tanta indignatione in illum præ execrandi sceleris, sub cujus infamia laborabat, odio exarserunt, ut vix ipse præsens salvus vivusque evasisset. Ita nimirùm efferatæ plebis furori in primo æstu frustra obsistitur. Interim ille sibi temerariæ ex patria fugæ malè conscius, quid Regina & Consiliarii de illa statuissent, nosse maximè sollicitus, oraculum crystallinum, quod secum tulerat, jam in alienæ ditionis regionem transvectus, *Briela* consulere gestiebat.

Non hîc totius itineris à *Briela* ad *Cracoviam* continuandi rationem exscribam, neque urbes locosque, per quos necessariò transeundum esset, referam aut adnotabo: cùm ea omnia ex propria ipsius *Devi Relatione* edita quivis petere possit: ex qua tantum, quæ sunt præcipuæ notæ, & quæ ad illius vitæ historiam illustrandam non parum conducunt, brevi compendio recensere & memorare proposui: hoc unicum præmonere contentus, festinatum istud iter, modo alicubi duos tresve dies, prout res tulere, erat consistendum, quo minus hæ sacerrimæ actiones à *Devo* sociisque peragerentur, neutiquam obstitisse.

Tandem post quatuor menses, magnis difficultatibus periculisque, quibuscum in aspera hieme erat necessariò confligandum, defunctus, *Devus* castellum de *Lasco*, sedem hæreditariam *Lascovii* Feb. 3. 1584. appulit, ubi cùm per quinque septimanas non sine ingenti tædio & incommodo, pecuniis à *Lascovio*, ære alieno oppresso, qui nondum prædia oppignerata redemerat, parcè admodum suppeditatis, substitisset, *Cracoviam*, urbem Regiam, Martii 9°. petit, ibi majora vitæ commoda novasque revelationes præstolaturus. Heic quoque, ut alibi, frequentantur actiones, in quibus dæmones illum vocibus barbaris prolatis, deinde consuetis altissimi sensus ambiguis, omnemque intellectum exsuperantibus, oraculis, miserrimè delusêre, multa de universi Orbis terrarum distributione sub ductu & regimine duodecim Angelorum, & præsertim de variis, qui aeris triginta regiones incolunt, Angelis, illorumque numero & de ejusmodi fictis mysteriis è quibus cuncta naturæ arcana erant eruenda, referentes: & quò illum præstigiis hucusque irretitum magis magisque captarent, quicquid olim in *Enochi* libro exstabat, denuò exponere & explicare in se suscipiunt. Ne verò *Lascovius* sive exerta Rationis vi, & interiori mentis sensu ab hoc veterno expergefactus, ab illo-

Digitized by Google

rum laqueis se expediret, promissum istud de illius futura regia dignitate in *Anglia* prius factum, iterum iterumque repetivere. Interim licèt hæc horrenda sacra, illo & *Kelleo* solis præsentibus in secretissimo conclavi peragerentur, ex illusione apparente, quasi quispiam è malignis spiritibus crystallum exerto brachio erepturus esset, valdè metuebat *Devus* ne illo indicante Regi *Poloniæ*, qui tum in urbe aderat, hæc omnia patefierent; sed hunc metum ex mente ipsius protenus exegit personatus *Gabriel*, quicquid ab ipsis in hisce apparitionibus & colloquiis actum fuerat eundem penitus latere spondens. Cùm autem nihil hìc profecissent Diaboli præstigiatores, nec quicquam in hac urbe & aula quod illorum consiliis promovendis conduceret, aut sperandum aut exspectandum erat, ut *Pragam*, ubi *Rodolphus*, Imperator *Germaniæ*, cum splendidissimo Aulicorum comitatu stipatus tunc temporis commorabatur, properè contenderet, jubetur *Devus*, qui pecunias reliquumque commeatum sibi itineri isti apparando, non suppetere, nec illò sine *Lascovio*, juxta prioris mandati formam ire aut posse aut debere caussatus, moram aliquamdiu traxit, donec ille & *Kellaus*, sæpe repetitis jussibus non sine opprobrio, quasi stultè & perversè egissent tamdiu cunctando, propemodum inviti protruderentur.

1584. Relicta igitur *Cracovia*, *Pragam* nono Augusti 1584. appellunt, in qua tanquam in nova scena, res planè miras, versutia dæmonum transactas fuisse proximo in loco videbimus.

Quò *Devus* malignorum spirituum jussibus de adeundo *Rodolpho* II. Imperatore citiùs & commodiùs obsequi posset, non longè post adventum in urbem *Gulielmo de Sancto Clemente*, Regis *Hispaniarum* Legato, cujus amicitiam captaverat, postquam horribile illud arcanum de apparitionibus Angelorum in crystallo, una cum colloquiis & dictatis in Acta propria ipsius manu relatis, retexisset, *Rodolpho* literas obsequiosas, unà cum libello de Monade Hieroglyphica, *Maximiliano* illius patri inscripto, in manus tradendas commisit; ejusdem nimirum, qui illius de harum revelationum veritate obtestationibus, mira cum confidentia repetitis, nimiùm faciles aures pro imbecillitate judicii adhibuisset, ope, patrocinio, & consiliis fretus. Utrasque, tum ad Imperatorem, tum ad Legatum in Appendice exhibebo. Imperator literis *Devi* delinitus, ne dicam suasionibus Legati expugnatus, illum ad Aulam accersiri jussit, ad audiendum id quod *pro sua utilitate esset*, ut *Devi* nomine præ se tulerat Legatus, indicto tempore, paratus. *Devus* igitur ab *Octavio Spinola* Cubiculario in privatam cameram introductus, seclusis omnibus, admissus, primoque accessu ab Imperatore benevolè exceptus, ora-

orationem suam exorsus est, cujus summam hic dabo: nimirum *se, licèt tum domi, tum foris, quadraginta annos in sapientiæ doctrinaque studiis multo labore impendisset, veritatem quæsitam & investigatam, neque ex libris, neque ex familiari cum viris eruditis colloquio, ubi ubi peregrinatus fuerit, expiscari potuisse, inde totum ad Deum, omnis sapientiæ scaturiginem, conversum, continuis intensissimisque precibus exoravisse, ut illum divino lumine ad naturas rerum certiùs intelligendum, in ipsius gloriam impertiri dignaretur. Deum flagrantissimis votis tandem annuisse, Angelosque suos biennio, abhinc ultra dimidium, ad illius mentem cœlestium mysteriorum scientia & documentis, quæ chartis perpetuò duraturis illo ipso eodemque tempore mandaverat, illuminandam, de cœlo misisse: quod effectum erat beneficio lapidis crystallini, nimirùm tantæ virtutis & pretii, quod omnes totius mundi gazas longè exsuperet, utpote in quo ista apparitiones fierent, & ex quo divina oracula ederentur.* Deinde, *rem ita se verè habere, invocato sanctissimo Numine, obtestatus est, cujus jussu in præsentia illius tunc comparuit, sacra legatione functurus:* monendo, *Angelum Domini illum ob peccata admissa objurgare; illum, si huic cœlesti nuncio credat, triumphaturum; sin aliter, Dei pede in illius pectus impacto, à solio præcipitandum: ex inito fœdere, Deum hæc omnia certissimè præstiturum: si delictis abrenunciare, & ad Deum converti vellet Imperator, sedem ipsius omnium, quotquot unquam fuere, maximam & gloriosissimam fore; & diabolum,* hoc est, ut *Devus* interpretatus est, *magnum* Turcam, *pro captivo tradendum se hæc omnia speciali Dei mandato protulisse, nihil comminisci, non hypocritam agere, nulla ambitione aut opum cupiditate afflari, non vanis insomniis illudi, non delirare:* denique, *si quippiam dixisset secus quàm oportuit, se omnem spem æternæ salutis, illo ipso momento repudiaturum.* Finita hac verbosa & impia oratione, ad quam æquo & miti animo, nulla interruptione isti verborum profluvio opposita, attendisset, sine aliquo vel minimæ displicentiæ indicio, replicavit Imperator, *se illi non diffidere; opinari quoque* Devum *sibi benè velle, nec tantis tamque crebris, quibus inter perorandum ad pedes procubuisset, genuflexionibus opus esse.* Quo lenissimo responso animatus *Devus*, superaddebat, *se Imperatori omnem ab ipsis initiis Angelicarum actionum seriem, integramque historiam, prout in mandatis habuisset, imò & sanctam visionem, si interesse cuperet, ostensurum.* Respondebat Imperator, *se alio tempore plura de hisce rebus auditurum & intellecturum, & illum de ipsius gratia & benevolentia securum esse jussit.* Et sic post longam horam, ex hac illustri scena exiit famosus iste Dæmonum Legatus.

Digitized by Google

Vix dubitandum eſt, quin *Devus* hac mira Imperatoris comitate & indulgentia hinc diſceſſerit elatus lætuſque, illum novæ Religionis in mundum ſub divinarum revelationum prætextu; ſicut olim *Mohammedes* deliria ſua introduxerat mox introducendæ ſtrenuum patronum & fautorem, tandem aliquando fore, ſibi blanditus. Sed eventus exſpectationi & votis planè contrarius hanc gratiſſimam mentis inſaniam repreſſit & caſtigavit.

Interim per Aulam & urbem percrebuere rumores, *Anglum* quendam *Alchymiſticum decoctorem*, *Magum*, *&* *Necromanticum*, ad reparandas fortunas & Imperatoris loculos pecuniis emungendos illò nuperrimè veniſſe. Quod convitium Devus concoquere non poterat, imo & iniquiſſimè & ſumma cum indignatione tulit, qui famam ipſius ab omni ſcelere illæſam hactenus apud omnes tum in *Germania*, tum alibi terrarum, integram manſiſſe acerrimè contendebat, quaſi vel quippam mali de illo ſuſpicari piaculum fuiſſet. Cùm verò per biduum nullam ab Imperatore adſuturas collocutiones invitationem factam fuiſſe, animi valdè anxius, ſenſiſſet, longioris moræ prorſus impatiens, *Spinola* literas dedit, obnixè orans, ut modum, quo Imperator iterùm eſſet faciliùs adeundus, excogitare, & ſuggerere vellet: ſed exceſſit ex urbe Imperator venandi cauſâ, unaque cum illo aberat *Spinola*: literæ verò prius ſcriptæ, mutatis mutandis, poſt ſeptimanam illi tradebantur, qui *Devi* nuncio poſtero die retulit, *Imperatorem, tum quod linguam Latinam* (hac enim inter colloquendum uſi fuerant) *non probè calleret, tum quod per multiplices maximi momenti occupationes, quovis tempore audientiam concedere non liceret, ideo totum iſtud negotium, Doctori* Jacobo Curtzio, *qui erat ab illius conſiliis*, (viro quidem ob ſapientiam penitioremque Scientiarum Mathematicarum peritiam celeberrimo) *quocum* Devus *apertiſſimè & omni cum libertate agere poſſet, tranſigendum commiſiſſe, ſi illi ita videretur: ſin aliter, Imperatorem, quo modo illius deſiderio ſatisfieret, proviſurum.* Ad editam *Relationem*, ſubi hæc aliaque quamplurima, quæ cenſeo omittenda, ſpeciatim recenſentur, curioſum Lectorem remitto, ſumma rerum capita, in hac brevicula narratione, quæ in magnam molem excreſceret, ſi id agerem, delibare contentus. Ad ædes *Curtzii* protenus Septembris decimo quinto ſe recepit *Devus*, quò cryſtallum libroſque octodecim manu propria exaratos deferendos curavit, repetere geſtiens, *ſe per miſericordiam Dei*, *à* Michaele, Gabriele, Raphaele, Uriele, *aliiſque bonis Angelis, quicquid in iſtis libris jam coram expoſitis comprehenderetur, edoctum fuiſſe*; quibus leviuſculè evolutis, & accuratiùs quidem poſtremò, qui ad *Rodolphum* propiùs

piùs ſpectabat, poſt ſex horas domum redibat, pollicente *Curtzio*, ſe ea omnia Imperatori nudè, ſincerè, & fideliter nunciaturum. Proxima converſatione, quæ ad viceſimum ſeptimum diem dilata erat acceſſit ædes *Devianas Curtzius*, Imperatorem illa, de quibus diſſeruiſſet, omnem fidem exſuperare, & neutiquam fieri poſſe planè dijudicaſſe, relaturus: ideoque ut actiones Latinè verſas, & præſertim illam, quæ paraphraſim in Symbolum Apoſtolorum complectitur, coram illo, ut de illis maturius rectiuſque judicium, quantùm per otium licebat, fieret, producere vellet: replicavit *Devus*, ſe originales libros, de manibus ſuis tollendos neutiquam paſſurum; iſtarum verò actionum apographum, quod petebatur, deſcribi curaturum. Deinde querelis de tam longæ moræ tædio ingeſtis, cauſſatas, ſe alteras ad Imperatorem literas dare in animo propoſuiſſe fatetur, quas quidem, inſtigantibus ſpiritualibus ſuis Magiſtris & Directoribus, ante aliquot dies conſcripſerat. Has verò poſtea amico ſuo, Legato *Hiſpanico*, tradendas concredere conſultiùs judicabat: In hiſce autem, quò *Rodolphum* chymicis experimentis, ſi ita loqui fas ſit, quam prò dignitate decuit, addictiorem, ad partes ſuas potentiùs protraheret, Dei nomine aſſeverabat, ſibi *lapidis illius benedicti*, vulgo nuncupati *Lapidis Philoſophorum*, conficiendi artem modumque infallibilem innoteſcere, opuſque illud Philoſophicum ore & corde pollicetur, ſanctèque coram Deo omnipotente vovet, ſe illicò communicaturum, ſola hac mercede propoſita, ut *Cæſarei Philoſophi & Mathematici* titulo inſigniretur. Veruntamen huic grandiloquentiæ & pompæ verborum, aut hiſce ſpecioſiſſimis, blandiſſimisque promiſſionibus de immenſis opibus, uſu, & vi pulveris chryſopoetici accumulandis, neutiquam cedebat Imperator, de quo tamen poſtea præſtigiis ſuis expugnando, *Devus*, ut videtur, licèt vix aliqua ſpes in præſens affulſerit, non prorſus deſperavit.

Octobre hujus anni, *Devus Cracoviam* ad uxorem, familiam, ſupellectilemque inde deducendam excucurrit, ubi poſt duorum præter propter menſium rebus componendis impenſorum moram, *Pragam* reverſus eſt, *Laſcovii* ad Legatum *Hiſpanicum* ad amicitiam prius initam arctiùs confœderandam literis auctoratus. Dum verò poſt reditum ab Imperatore & *Curtzio*, omni commercio de arcanis, ſive Philoſophicis, ſive cœleſtibus, cum illo penitus abjecto, nullaque illius jam ratione habita, magis magiſque negligeretur, admonitus quoque à ſpiritibus ſeductoribus de imminenti carceris periculo, ni clam præcipiti fuga ſibi conſuleret, equis conſcenſis, *Praga* relicta, *Kellao* ac famulo comitatus, iter verſus *Vratiſlaviam* capeſſivit. Cùm autem *Limburgum*, 27. Feb. 1585.

ſex

ſex milliaribus Germanicis ventum eſſet, proximo mane, conſulto oraculo, (hoc enim quocunque ſe verteret, ad quod quavis occaſione data confugere conſueverat, ſemper ſecum tulit) à perſonato fictoque *Michaele* juſſus eſt reverti: cùm nihil jam ab ira praviſque conſiliis *Rodolphi*, quem poſt annum miſerrimè periturum, inque illius ſolium *Stephanum* Regem *Poloniæ* brevi ſubſtituendum eſſe pronunciat, ultra metuendum eſſet; ſimulque omni metu excuſſo poſt reditum palam per urbem prodire. Ita nimirùm ſpiritibus, huc illuc ire pro laſcivia & protervia, jubentibus, cæco impetu promptiſſimè morem geſſit. Verſutè quidem tum reconditæ eruditionis oſtentatione, tum placidiſſimis moribus, in quorundam Procerum magni nominis & præcipuæ in Aula auctoritatis gratiam antea ſeſe inſinuaſſe, ex hoc manifeſto indicio conſtat, quod cùm infans, recèns natus, ſacro baptiſmate tingendus eſſet ſuſceptores comparuere, *Gulielmus de Sancto Clemente*, *Hiſpaniarum* Regis apud Cæſarem Legatus, D. *Romſius* ſummus Cæſareæ Majeſtatis Cubicularius & Conſiliarius*, & nobiliſſima femina, Domina de *Dittrechſtain*, D. *de Dittrechſtain*, Palatii Seneſchalli *, uxor, ritus ſacros in arcis *Pragenſis* majori templo, Martii decimo quarto adminiſtrante Imperatoris Capellano, ut vix quicquam publicè, quod magis *Deo* in honorem cederet, præſtari potuiſſe videretur. Nomen verò infanti, illo rogante, *Michaelis* Archangeli in gratum obſervantiæ erga ipſius benefici Directoris & Defenſoris, uti delirabat, μνημόσυνον impoſitum erat.

* Mayor-Domo.

Ne fidei violatæ crimen Spiritibus grande illud auri conficiendi arcanum toties promiſſum hactenus non revelantibus exprobraret *Deus*, tandem ludicram cujuſdam chymicæ præparationis, ex qua ***benedictum iſtum, rubrum, glorioſumque pulverem*** extrahere, formulam tanta vocum barbararum perplexitate involutam, quam neque ille neque Symmiſta intellexerint, dictavit *Levaniel*, quæ licet ab omnibus aliis ſub ejuſmodi involucris celanda, illis ſaltem explicari debuit: Sed totus proceſſus ad obſtupefaciendam diſtrahendamque, quam ad informandam mentem compoſitus videtur. Dum verò in ſumma iſta rerum omnium egeſtate, ad quam deficiente pecunia redigebatur, animum languentem latrantemque ſtomachum hiſce aureis inſomniis ſuſtinuerit, materfamilias, non aliter de rebus quotidiani uſus ad vitam neceſſariis, niſi vendita ſuppellectile, aut oppigneratis veſtimentis, providendum eſſe, conſcia, jam penè impos ſui, miſerrimum in modum excruciatur. Puduit quidem maritum, utpote Philoſophum, domeſtica hæc mala fateri, aut Magnatibus aliiſque, quorum ſtudioſè captaverat amicitiam, pauperiem, qua laboravit, retegere. Hoc nimirum cum Philoſophicæ profeſſionis & inſtituti digni-

Digitized by Google

gnitate parum conveniebat. Emori & fame enecari, quàm hoc turpi modo, quasi emendicando, duræ necessitati subvenire maluit. Uxor autem, imbellis femina, summaque erga parvulos suos, ne esuritione contabescerent, miseratione tacta, tanta duritie & obstinatione pectus obfirmare non potuit. Quid ergo? Illa pro ingenio & solertia, ad misericordiam exorandam, affectumque Angelorum, quos prorsus immites fore nefas duxit suspicari, concitandum, supplices libellos nomine suo signatos conscripsit, in proxima actione legendos, ut illorum consiliis, quo pacto & à quibus istiusmodi subsidia, quorum isthoc tempore erant egentissimi peti possent, edocerentur. Illa vero ob temeritatem & audaciam se coram *testimonio voluntatis Dei* sistendi objurgatâ, quæstionibus propositis, inter alia, responderunt, *necessitati parendum esse, adiumque apparatum & ornatum, corporisque cooperimenta ad avertendam famem, pecuniis commutari debere*; hoc solamine addito, *se illi liberisque bene velle, & tandem prospecturos*: deinde maritum illinc versus *Poloniam* ad *Stephanum* & *Lascovium* properare monent. At cùm ille per septimanam destinatum istud iter ingredi, negotiis domesticis occupatus, distulisset, post impetratam breviculæ moræ indulgentiam, unà cum *Kellao*, perpetuo comite duobusque famulis, relicta *Praga*, *Cracoviam* Aprilis duodecimo profectus est,

Post paucos dies, *Lascovio* intercedente, & facilem aditum procurante *Devus* ab eodem ad R. *Stephani* præsentiam introductus, illum brevi compellavit, dicendo, se *divina accepta admonitione*, ipsissima illius verba sunt, *de iis, quæ ipsi divinitùs injuncta essent, cum omni fidelitate & sinceritate cum Regia sua Majestate tractare, & deinde, mysteriorum historias de ordine in ordinem referre, prout occasio dabitur, paratissimum*, isthuc venisse: cui Rex, de ipsius gratia, favore & patrocinio præmissa sponsione, replicavit, quod tempore de illis rebus disserendi magis opportuno, nimirum post festos dies (tunc enim instabant solennia Paschatis) accersendum curaret. Jam exactis viginti diebus, quibus crystallo cortina intus obducto, ex arbitrio spirituum, dum *Pragæ* aderant, oraculum obmutuit, actiones intermissæ redintegrantur. Aprilis 17.

Vicesimo tertio Maio *Lascovio* & *Devo* coram R. *Stephano* in interiori Aulæ camera comparentibus, hic *Devum* in primis hujus congressus initiis ita affatus est, *egisse mecum D. Palatinum, ut vos audirem, de rebus istis magnis & raris; quod libenter feci: & tamen hoc considerari debet, quod Propheta omnes & revelationes jam diu & in tempore Christi cessaverunt: attamen si nihil in istis contra Dei sit honorem, eò lubentiùs audienda, & ego quidem haud dubito, quin Deus nunc pos-*

possit multis modis secreta quædam hominibus detegere, ad hæc usque tempora inauditis & inusitatis. Ad omnem scrupulum è Regis animo eximendum, singulis articulis propositis, vafri ingenii vires, hac pulchra occasione data, explicaturus, respondere, longa oratione habita, conatus est: quam in Appendice curiosus Lector inveniet, illam enim in compendium redigere omninò tædet. Cujus tamen ex ore & pectore illius mirabili promptitudine & fervore, quem argumenti gravitas zelusque falsus concitaverat, profluentis lenociniis derepentè capiebatur, ut actioni proximæ, in illius gratiam Latina lingua instituendæ, interesse neutiquam recusaverit. Illa autem, quam producto crystallo, aliisque ritibus adhibitis, ac oratione ad Deum pro re nata, verbis priùs conceptis seriò fusa, inchoavit *Devus*, vicesimo septimo ejusdem mensis die, peragebatur: Sed hisce diabolicis incantamentis non se amplius illudi, adjutrice divina gratia, passus est *Stephanus*, nec unquam posthac horrendis istis mysteriis interesse voluit. De illo tamen expugnando non prorsum desperavit *Devus*; illum ergo, prout maligni spiritus mandaverant, proposito arcano conficiendi Lapidis Philosophici, ipsi, ut nuperrimè *Rodolpho*, communicando, denuò aggressus est. Sed jam prudentior factus *Stephanus*, obfirmato animo, fallaces ejusmodi promissiones constantissimè repudiavit. Itaque cùm nihil in propagandis blasphemis impiisque suis opinionibus apud *Stephanum* profecisset, desinente Julio, *Pragam* redire festinavit.

Non multò post, in mysticam hanc Societatem *Franciscus Puccius Florentinus*, Vir subtilis ingenii, literarum studiis innutritus, Artibusque curiosis deditissimus, admissus est, quem malæ fidei suspectum, & pro exploratore habitum, ab hac sacerrima communione, sequente anno penitus rejecit & abdicavit *Devus*, nullis, ut ut blandis adulatoriisque epistolis, nullis renovati fœderis & sinceræ amicitiæ professionibus coram factis, illi postmodum conciliandus.

Interea temporis censuris, dicteriis, contumeliisque susque deque habitis, *Devus*, licèt penè vulgi fabula habitus, *Praga* usque morari, domiciliumque fixum ibi habere constituit, animo, si non, læto, saltem non despondente, novos amicos, fautores, & patronos sedulò (nemo enim hominum mores melius novit, aut subtilioribus strophis insidiisque incautos aggredi & expugnare solebat) quæsiturus. Inter hos eminebat nobilissimus vir, *Gulielmus Ursinus*, Dominus *Rosenburgi* Eques aurei velleris, supremus regni *Bohemiæ*, Burgravius, hujus planè illecebris irretitus, se totum in illius, quasi arcanorum Dei particeps, & Angelorum familiaris amicus fuisset, disciplinam dedit, cujus auspiciis & patro-

trocinio, quod hactenus in irritum cecidisset, & *Devus* pro insanabili mentis insania & obstinatione, & Magistri tandem effici posse sperabant. De hoc novo Alumno inter Mystas mox adscribendo, maligni Spiritus quasi jam jam triumphos acturi, quo illum mundanæ gloriæ cupiditate & effræni ambitione afflatum magis magisque dementarent, & inexplicabilibus illigarent nodis, in longè majores honoris quàm per nascendi sortem, ut ut valdè illustrem sperare licuerit, gradus efferendum, illum nimirum fore *Poloniæ* Regem postea annuntiarunt. Interim cum *Rosenbergius* nuptiis contrahendis animum advertisset, animi tamen dubius, qualis femina ducenda esset, illi *agnam*, i. e. virginem, *neutiquam spoliando vicini pauperis grege*, (nam, ut videtur, solutioribus moribus & luxui antea nimiùm indulserat) assumendam esse in uxorem monent. Post hanc actionem 30 Aprilis 1586. factam, iisdem ita volentibus, *visitationes* per sex menses futuros intermittendæ erant & cessaturæ.

Justitio hoc ac feriatione concessis, *Devus* de rebus suis in *Anglia* impendiò solicitus, post paucos dies *Lipsiam* contendit, ab *Anglis* pro more ad Nundinas ibi celebrari solitas, mercaturæ gratia illò euntibus, quid domi, quod ad illum peculiariter spectabat, accidisset, ab illorum ore edocendus.

Hac occasione arrepta, fidum nactus Γραμματοφόρον, in *Angliam* citò rediturum, longam ad D. *Walsinghamum* Secretarium decimo quarto Maii datam scripsit epistolam (sicut anno superiori ad ipsam Reginam de eodem argumento scripserat) in qua multa de rerum suarum statu congessit, viz. *Imperatorem aliosque præcipuos ex* Romani *Pontificis clientela, sensu doloris de injuriis illatis tactos, de malis erroneisque opinionibus, adversus ipsum priùs conceptis, multum remisisse: illos quibuscunque modis, tum vi tum metu incusso, ut in partes, quas alterutri secuti sunt pertraheretur, niti: se ab ineunda cum Nuncio Apostolico*, Malaspina, *per annum oblata & quasi palpo obtrusa, amicitia penitus abhorruisse; hisce novis rebus turbata & territa* Roma, *mortem violentam ipsi infligendam esse, inde minis additis denunciari: sibi de ædibus, bibliotheca, & supellectile post ipsius discessum spoliatis, reditibusque interceptis ex æquo satisfaciendum esse*; Thomam Diggesium, *utpote virum idoneum, veteri amicitia conjunctissimum, quocum de arcanis maximi momenti Reginæ communicandis apertissimè ageret, in* Germaniam *mitti oportere; & denique illam longè meliùs rationibus suis consuluisse, si decies centena millia auri, sive in eleemosynis, sive qualitercunque profudisset, quam non consiliis ipsius auscultando, quasdam opportunitates elabi sivisse: Non tamen spem, quod Deus misericorditer faciendum statuisset,*

Digitized by Google

re *dimendi*, *omnino decollasse*. Ita ille confidentissimè, quasi hæc omnia à spiritu sancto fuissent pectori & calamo immissa. Interim dum ille aberat, Episcopus *Placentinus* nuperrimè *Roma* missus ut alteri Nuncio succederet, calidissimo Pontificis ad hasce novitates ubique propalatas, planè attoniti, jussu auctoratus, Imperatori libellum supplicem exhibuit, in quo *Devum* Magiæ Artiumque necromanticarum postulavit, interpositis consiliis ne ex indulgentia hac tamdiu concessa, aut Religio Christiana aut publica tranquillitas læderetur; petens quoque, ut ad *Romam* amandaretur. *Devus* autem mali, quod capiti imminebat, ignarus, cùm *Pragam* reversus, quid sibi metuendum esset, non sine horrore & summa tristitia didicisset, literas tum ad D. *Rosenbergium*, tum ad Imperatorem, ad grande illud periculum quod jamjam instabat, avertendum, protenus dedit: sed omninò frustrà. Neque enim hujus interpositæ preces & intercessio quicquam valuere, nec illius pietas & prudentia diutiùs expugnari potuit; cùm cuivis ejusmodi præstigias, nisi obice tempori posito, latiùs evagaturas, & funestum exitum habituras, facilè constaret. Decretum enim erat 29. Maii in secretiori Imperatoris consilio, ut post sex dies extra Imperatoriæ Majestatis ditiones *Devus* & *Kellæus*, cum tota familia, discederent sub summi discriminis subeundi periculo, si contra venissent. Convasatis ergo omnibus rebus, ille se summa cum festinatione extra proripuit, tutiori loco nova, quid jam hic importuno & molesto tempore præstari oportuerit, consilia initurus.

Erphurdiam, *Thuringiæ* urbem, profectus, cùm in ista urbe ædes conducturus esset, à Senatoribus, ad quos exilii fama pervenerat à tali hospite metuentibus, licèt illis à D. *Rosenbergio* commendatus, repulsam tulit, illic tamen venia, donec aliò commodiùs eundum foret, commorandi concessa. Huc autem *Puccius*, habitis priùs cum Nuncio colloquiis, & à quo Syngrapham, in qua *Devum* sociumque individuum, si *Romam* ire vellent, ibi omni cum humanitate ac charitate tractandos esse, fide data, susceperat, accepisset, post mensem aut circiter appellens, multa de istius Nuncii erga illos benevolentia præfatus de itinere *Romam* ineundo, multis argumentis in medium productis & præsertim hoc palmario, quod *Deus in actione quadam illos* Romam *ituros pronunciasset*, persuasum volebat. Sed *Devus* non ita desipiebat, ut sese in insidias ab hoc exploratore structas daret præcipitem. Altercationes alterutrinque agitatas hìc immiscere planè piget. Cùm verò *Devo* perfidia *Puccii* magis magisque ex hisce alloquiis innotescere cœpisset, illum, tum ob hanc, tum ob alias causas, putà ob acrem disputandi impetum contentiosumque pruritum, ob futilitatem & imprudentiam in arcanis, nulla venia impetra-

tra-

Digitized by Google

trata, retegendis temerè admissam, ob indebitum in res neutiquam ad illum pertinentes penetrandi desiderium & curiositatem, & denique ob mores, uxoribus illorum neutiquam gratos, prorsus indignum, qui in ista sancta societate diutiùs maneret, & meritò, juxta monitum priùs ab Angelis acceptum, exscindendum esse judicavit. Ne verò illum malo animo à se prorsus alienum redderet, literas Nuncio tradendas ipsius curæ commisit. *Cassellis* postmodùm divertens, ignominiosam hanc proscriptionem, *Rosenbergii* tum literis refocillatus, tum pecuniis adjutus, æquo animo tulit, & talem nactus Patronum & Advocatum, plurimaque apud Imperatorem gratia pollentem, de futuro in *Bohemiam* reditu bonam in animo spem alere perrexit. Quod tandem ejusdem repetitis intercessionibus ex parte effectum erat, decreto eousque revocato, ut *Devo* reverti liceret, modò intra fines ambitumque terrarum D. Burgravii deinceps continendus, non aliorsum & ultra vagaretur. Benignissimè igitur ad arcem *Trebonæ*, hæreditariam *Rosenbergii* sedem, uti ad tutissimum asylum, invitatus, mense Septembre, lætus properat ibi, Dæmonum consortio, jam longum intermisso, summa cum libertate gavisurus. 1586.

Finitis sex, in quibus ex jussu Magistrorum nullæ apparitiones factæ fuerant, mensibus, actiones consuetæ denuò renovari cœperant, in quibus dæmones ludos & delicias facientes, *Rosenbergium*, horrendis hisce sacris admotum, & præ nimia mentis facilitate non ampliùs sui compotem, vanis promissionibus effascinarunt, fœdus nimirum cum illo ab isthoc die quo primùm aderat, ineundum, & cœleste mysterium illi quoque revelandum esse. Sed cùm munus istud, quod apud Imperatorem cui erat à secretioribus consiliis, gessit, aliaque publica negotia illum inde avocaverint, & in Aula Cæsarea protenus adesse jusserint, si qua difficultas, si quod dubium, è quo sibi non esset facilè expediendum, putà de successione *Polonica*, & mediis, quibus illud regnum faciliùs obtineri posset, de chrysopoetico, quo donatus erat, pulvere & an quippiam istius thesauri Cæsari esset communicandum, aliisque rebus gravissimi momenti occurrisset, hæc oracula sciscitari consultissimum duxit, ut quomodo se gerere deberet, certissimè informaretur. Has quæstiones aliasque de usu & multiplicatione istius pulveris, *divinitus*, ut credidit, *concessi*, deque illo *ex methodo Dunstani* conficiendo, item de quibusdam privatis domesticisque rebus è charta coram oraculo prælectas proposuit *Devus*: vafra autem & ambigua responsa, solutiones, consilia, quibus illius vesaniæ illusum erat, hîc referre planè piget. Ita pro more mendaciis diabolicis fascinatus in erroribus insomniisque suis amplexandis & reti-

Digitized by Google

nendis obduruit *Devus*. Non negaverim, illum hactenus à turpi scelere purum, probitati studuisse, orationibus ad Deum intentum, ingentem sanctimoniam, & Christianæ religionis reverentiam in mediis hisce, quibus circumveniebatur, illusionibus, præ se tulisse. Sed en obstupescendum deploratissimi ingenii & diabolicæ tyrannidis in illum exercitæ specimen & exemplum! Apparuit in crystallo columna candida, super cujus scapo *Devi*, *Kellei*, uxorumque capita sub eadem corona imminente adunabantur, corporibus intus inclusis, in signum arctissimæ unionis inter illos hoc emblemate sanciendæ, quam Christiano & pio sensu intelligendam esse voluit *Devus*, contra verò mentem pseudo-angelorum, qui ista de re consulti, non de solo spirituali amore & unitate animorum, sed de carnali quoque & promiscua conjunctione & concubitu interpretati sunt, &, ut id fieret, expressissimè mandarunt. Exhorruit *Devus*, dicendo, illam manifestam divinæ legis & Evangelii violationem fore: sed reprehensus, quod de hoc novo mandato, an à Deo esset, dubitare ausus esset, tandem post longam disceptationem cessit. Uxor, hujus propositi particeps facta, lacrymabunda contremuit, in istud flagitiosum facinus nunquam consensura: sed strophis mariti expugnata, *arcanis Dei consiliis*, sic delusa sensit, obsequi penè invita statuebat. Interim cùm reluctarentur, nec animo quieto esse possent, repetitis jussibus à suis Præceptoribus, & præsertim à personato *Raphaele* nomine Dei, imò & ab ipso *Christo*, quæ horrendum est dictu, consilium istud Angelorum illis dictatum & traditum in illorum fidei probationem, ab illo prodiisse afferente, neutiquam verò doctrinam, quæ ad illos solos spectabat, aliis mortalibus, publicari oportere; & istud, quod illi *ἀνομίαν*, sive *iniquitatem* nuncupant, *cum lætitia persequendum & faciendum esse*, pro summa auctoritate mandante, ita enim impiissimè blasphemavit, incitati, quatuor hi solenne cum Deo, subscriptis nominibus tertio Maii 1587. inibant fœdus, iram offensi Numinis deprecantes se, non ex lascivia carnisque stimulis, sed ex solo divini mandati intuitu, ex fide & obedientia, prout *Abrahamus* in proposita filii mactatione olim fecerat, consensisse. O deplorandam stupiditatem! O execrandam insaniam! Incredibile videretur, hominem Religionis Christianæ institutionibus instructum, imò aut levi moralium virtutum sensu imbutum, adeò cæcutiisse, & ad extremam hanc fatuitatis & vecordiæ lineam pervenire potuisse, nisi id *Devus* amplo commentario explicatum mirisque elucidatum circumstantiis literis mandasset. Tantum verò puduit hujus promiscuæ conjunctionis, ut, quò certiùs & firmiùs, ne cuiquam mortalium unquam pateret, caveretur, omnes in hoc eodem fœdere impiè ineundo, dira impreca-

catione coram Deo solenniter habita cuicunque ex istis quatuor revelanti, & singulis quoque aliis quibus hoc horribile secretum revelabitur, subitaneam mortem in illo ipso momento infligendam esse obtestati sint.

Hactenus ex itineris & actionum Diario, publici juris facto: schedæ, quæ sequi debuerant, rerum pòst *Trebona* vicinisque locis (ibi enim *Devus* ultra per sesquiannum moratus est.) gestarum narrationem complexæ, interciderunt.

Regina *Elisabetha* miserta *Devi*, qui aut præ pudore aut præ metu, patriam, à qua se clam subduxerat, repetere non ausus est, nolensque labem Genti *Anglicanæ* ex facinoribus unius aut plurium transfugarum ulteriùs inuri, illum in *Angliam* reverti, nulla interposita excusatione aut mora, literis per nuncium missis, jussit. Ille verò natale solum domesticosque lares ex favore & indulgentia Principis revisendi cupidissimus, lætus capessit iter, & magnis periculis & expensis defunctus, anno 1589. desinente, post sex annorum absentiam ædes suas *Morilakianas* feliciter attigit.

Cum verò *Devus* post reditum, non sine mœrore expertus vidisset, ex una parte memoriam rerum anteactarum ex animis eorum, quibus priùs innotuisset, non exolevisse, suspiciones, parum, dum aberat, sopitas, jam denuò ernmpere & redaccendi; atroces censuras & criminationes sibi in Aula impactas; dicteria in triviis à vulgo in ipsum jactata; à quo, si forte occurrisset, pueri in plateis ludentes, tanquam à Mago, quem Anglicè appellamus *as conjurer*, quasi territi, aufugere solebant: Præsules autem aliosque Ecclesiasticos ob illicitas, quibus se à juvenilibus annis devoverat, artes, maximè infensos; ex altera parte, reditus imminutos; nullam damni, à tumultuante plebe invecti, reparationem adhuc factam; rem domesticam in pejus ire: se primo accessu à Regina placido vultu exceptum, nondum aut pensionis annuæ aut cujuspiam opimæ dignitatis compotem; denique omni ad alendam familiam subsidio mox destituendum, & fame periturum, ni Reginæ, & amicorum benevolentia, submissis pecuniis, subinde subvenisset; quò hisce malis ingruentibus commodiùs obviam iretur, supplicibus libellis 9°. Novembris 1592. utpote tædiosa per triennium exspectatione fatigatus, & ad incitas redactus, Reginæ exhibitis obnixissimè petiit, ut duos tresve Commissarios, qui de rebus illius ipsi ex æquo repræsantandis, summa exploratione & rigido examine habito, cognoscerent, delegare dignaretur. Annuente illa & jubente, duo clarissimi viri, D. *Joannes Wolleius* Secretarius ab Epistolis Latinis, & D. *Thomas Gorgius* à Vestiario Reginæ, post septimanam unam aut alteram in ædibus *Devi* comparuere,

qui-

quibus vitæ & studiorum per quinquaginta annos transactorum compendium, (a) à se antea elaboratum, inque capita methodicè digestum, documentis, probationibus & testimoniis ad rerum fidem, quando opus erat, faciendam è libris, literis, schedisque in mensa præjacentibus, in medium productis, prælegebat. In quo, passim de meritis erga patriam, bonas literas, ipsamque Reginam, de frustratis violatisque promissis toties repetitis, de damno, quod ex ædium & Bibliothecæ direptione sustinuerit, & de præsenti rerum ferè omnium inopia, amplum in modum differens, tandem nomine ipsius, Uxoris, septemque Liberorum humillimè & obnixissimè exorat, ut apud Reginam vellent intercedere, ut pro clementia, benignitate, & misericordia ipsius par remedium huic intolerabili malo adhiberetur.

Sed neque Regina, neque Consiliarii, neque Præsules ex præjudiciis, alta mente repositis, hisce importunis precibus quicquam concessere. Perspectum igitur habens *Devus*, unde durities ista originem duxerit, quo se ab omni Magiæ, qua laboravit, criminatione, & suspicione purgaret, literas Apologeticas ad D. Archiepiscopum *Cantuariensem* ineunte anno 1595. scriptas edi curavit, in quibus coram Deo & coram illo Archipræsule solennem in modum, *periculo damnationis animæ se sola bona, licita, honesta, Christiana, & divinitùs præscripta ratione & methodo in studiis Philosophiæ* (hoc enim nomine impiam suam curiositatem obtegere usque placuit, uti longè antea se *pro bono Christiano Philosopho* venditare solitus fuerat) prosequendis hactenùs usum fuisse, & etiamnum uti: se hac Apologia agere, *non tam ut ore oblatrantium obturato, stultis, impiis, falsisque rumoribus, calumniis, & fabulis ubique per* Angliam *sparsis, iretur obviam, quàm ut bonis probisque viris, ex longo studiorum curriculo, & ex serie, numero, & argumentis librorum*, quos per quadraginta annos conscriptos ibi recenset, *inde satisfieret*. Interim ne unicum quidem verbum de commercio cum *spiritibus*, sive in *Anglia*, sive extra *Angliam*, habito proferti; librosque sua manu exaratos *de doctrinis & revelationibus Angelorum* vafrè celat. Aliter suam ipsius tum stultitiam & vecordiam, qui sibi adeò crassè imponi passus est, tum impietatem, qui horrenda ista arcana, in illis libris comprehensa,

(a) Exstat MS. in Bibliotheca *Cottoniana*, sub Vitellio. C. VII. quod, dum in conficiendo istius celeberrimæ Bibliothecæ Catalogo occupatus reperissem, illico ab Amanuensi meo exscribendum curavi: hinc hujus vitæ describendæ prima occasione derivata: utpote tunc temporis penitus nescius, aliud hujus autographi exemplar alibi exstitisse.

Digitized by Google

ſa, Deo boniſque Angelis adſcribere auſus fuit, apertè prodidiſſet. Unde nemini mirum ſubeſſe debet, ſi ex hac perſuaſione, licet falſiſſima ineptiſſimaque, in imis medullis defixa, in iſtam vecordiam prolapſus, ad tremendam iſtam adjurationem, qua æternam animæ ſuæ perniciem devovet, niſi verum dixerit, adhibendam, in læſæ famæ defenſionem impelleretur.

Regina verò, ſive ſpecioſa hac apologia emollita, ſive potius, ſumma erga ſenem penè ſeptuagenarium (quem *Philoſophum ſuum* appellare facetè ſolebat) jam ad incitas redactum, & numeroſam familiam, miſeratione tacta, illum iſthoc anno literis patentibus viceſimo die Maii 1595.
datis, ſigilloque Regio munitis, ad præfecturam Collegii *Manceſtrienſis* in provincia *Lancaſtrienſi*, *Hugone Beloto*, illius Deceſſore, paulo antè Epiſcopo *Ceſtrienſi* conſtituto, provexit.

Hic non tantum commodè, ſed lautè jam per ſeptennium vixit, magna quidem famâ, ſed non æque bona, utpote atris cenſuris, infamibuſque ſuſpicionibus, ex arcanæ Philoſophiæ, quod continenter præ ſe ferebat, ſtudio exagitatus: muneri obeundo, tanta cum induſtria, prudentia, & manifeſta religionis profeſſione, ut nullus inde de ſcandalo dato criminandi pateret locus, intentus. Non enim in hunc cenſum rixæ, quas cum ſociis, ſive de pecuniis, ex annuis reditibus ſuccreſcentibus, inter ſe partiendis, ſive de regimine, non ex ſolo ipſius arbitrio, ſed mutuis conſiliis moderando habuit, quod ſæpe inter optimos quoſque uſu venire ſolet, referri debent. Municipes autem & agricolæ de illo adeo inſulſè, dicam, an altum, præter morem ſentiebant, ut ſiquos crederent in iſta regione obſeſſos aut ſagarum faſcino tortos, ad illum tanquam ad potentiſſimum Exorciſtam, ſalutari ope implorata, confugerent, donec hoc credulæ plebis elogio in probrum verſo, hanc poteſtatem in Dæmonas ſibi adſcriptam procul à ſe eliminaverit; interim benignè monens, ut de providendis tantorum malorum, junctis precibus & jejuniis expugnandorum, remediis *Miniſtros* Sacrorum irent conſultum. Ne verò ſuſpiciones iſtæ ubique creditæ, nulla verſutia, obteſtationibus nullis hactenus obterendæ, fidem quoque apud novum Regem adipiſcerentur, quod ipſi in magnum tum dedecus tum damnum ceſſurum *Deeus* non potuit non arbitrari, libellos ſupplices, ſimul cum Apologeticis literis, jam denuò recuſis, 5°. die Junii 1604. R. *Jacobo* in manu exhibendos curavit, in quibus ſe ab omni magiæ crimine purum & integrum eſſe iterùm maximo ſtudio obteſtatur: ſeſe coram ipſo, Conſiliariis, ordinibuſque regni tum coactis examinandum offerens de illis rumoribus & ſuſpicionibus, quibus per univerſam *An-*

gliam usque laborabat, ac, si aliquid cum Dæmonibus commercium habuisset, sub pœna mortis aut vivicomburio, aut lapidatione, aut vivi corporis sepelitione immisericorditer infligenda, si magiæ objectæ reus calculis Adsessorum & Judicum deprehenderetur. Ita in falsissimâ impiaque sui opinione, de familiaribus suis Amicis, quos bonos esse Angelos à Deo missos credidit, non isthoc infami Dæmonum titulo dehonestandos, pertinacissimus deiirusque perstabat. Sed serenissimus Rex, quo nemo artes Diabolicas, qualicunque velo obtectas, aut solidiori judicio, vel acriori zelo, execratus est de illo ejusque vitæ instituto & studiis à D. *Roberto Cecilio*, Comite *Salisburiæ*, & *Angliæ* Thesaurario, cujus sapientissimis consiliis, in arduis regni negotiis innitebatur, informatus, hominem, ut videtur, despexit, planeque indignum Regali gratia & favore, pro pietate & eruditione sua judicavit.

Tandem igitur, sive ex tædio, sive confectæ ætatis malis fractus, sive potius improperiis dicteriisque, ipsi petulanter ingestis, obrutus, *Mancestriam* mense Novembre A. 1604. reliquit, reservatis sibi, licèt absenti, solvendo, Præfecturæ proventu & salario, ædes proprias *Mortlaci* sitas repetiturus.

Mense Martio A. 1607 *Deeo* calculo aliisque ægritudinibus laborante, extrema paupertate oppresso, perplexisque sauciæ mentis angoribus agitato, qui novum horumce oraculorum interpretem & *Inspectorem*, *Bartholomæum Hickmannum*, jam nactus fuerat, (in cujus locum, si fortè abesse, aut in *Anglia* non morari contigerit, intimus *Deeo* amicus, *Joannes Pontesius*, nuper ex *Polonia* redux, chymicis experimentis, curiosisque artibus addictus, substitui obnixè rogavit) personatus *Raphael*, solus, uti in sequentibus actionibus, comparens, illum bono esse animo, & de recuperanda valetudine securum fore jussit, & mox promissionibus de certa Lapidis Philosophici & libri S. *Dunstani* cognitione & intelligentia renovatis, item de miraculis ab Ipso edendis, ut de aliis divinæ sapientiæ mysteriis & arcanis ipsi revelandis; neminem mortalium aut unquam præter *Enochum*, habuisse, aut habiturum, tales tantosque cœlestium rerum scientiæ gradus, quos de futuro spondet, iteratis actionibus, ut Patriâ relicta, exteras regiones, rebus compositis, quàm primùm potuerit, peteret Dei nomine mandavit se in ipsius perpetuum comitem, sicut olim fuerat *Tobiæ*, destinari; *Sarisberiensem* Comitem à Diabolis, quos nominat, exagitatum in illum pro Mago habitum, implacabili odio ferri, insidiasque ad illius certam perniciem struere; ideo ex *Anglia* festinandum esse, si salvus esse vellet. Interim *Deeus* multa dubia solvenda proponit, puta de alienis pecuniis, deque suis

ſuis vaſis argenteis furto ſublatis, de theſauro abſcondito inveniendo, de commeatu comparando, de ſociis itineris, & præſertim de regione & urbe, qua eundum, & maximo commodo conſiſtendum eſſet: cui inter cætera, quæ planè omittenda cenſeo, reſponſum erat, totum illud, ſive *Germaniam*, ſive quamcunque aliam regionem elegerit, ſoli ipſius arbitrio referendum eſſe: ubicunque eſſet, ſibi proviſum & proſpectum fore, & quicquid faciendum maximè conveniret, ibi edocendum eſſe. Harum actionum, quæ Martio præcedente cœperant, ultima ſeptimo Septembris peragebatur. Sed non longè poſt, dum omnia itineri inſtituendo neceſſaria pararet, miſerrimus *Devus*, adhuc propriis ædibus adfixus, morbo magis magiſque recrudeſcente, vitæ curſum, octogeſimo primo ætatis anno, explevit. Ita quidem fatalibus iſtis illuſionibus, quibus animum per quinquaginta annos innexuiſſet, abſque aliquo deploratiſſimæ fatuitatis ſenſu, immortuus videtur, & intra cancellos Eccleſiæ parochialis, de cujus fabrica & reparanda & ornanda benè meruurat ſepultus jacet. Cujus nomen, apud omnes poſteros manſurum, alii ob ſummam in Mathematicis peritiam cum honore legent; alii ex intuitu humanæ infirmitatis, & ex nimiæ credulitatis excuſatione miſerabuntur; alii verò ob impium novæ religionis in mundum invehendæ, zelum ſtudiumque odio, horrori & execrationi habebunt.

Hactenus hiſtoriam vitæ & ſtudiorum *Joannis Devi* ſtrictim quidem & preſſè deſcripſi. Cùm verò multa, quæ utriſque illuſtrandis ſuppetant, ne ſeries narrationis, iis paſſim inſertis, interrumperetur, prudens & de induſtria omiſerim, ea in hac appendice, uti in commodiori loco, brevi quoque compendio, recenſebo.

Quod ad genus paternum attinet, de nobili & antiqua ſtirpe, originem è *Wallia* ducente, cum excuſatione, imo & jure merito, prout moris eſt, gloriari potuit *Devus*, ſi *Rodericum* magnum, & *Hoelem Dha*, i. e. *bonum*, *Walliæ* Principes utroſque celebratiſſimæ apud Gentem ſuam famæ, & immortalis memoriæ, deinde *Rheſum*, alioſque magni nominis viros, longa ſerie, (ſi ſchemati genealogico ab ipſo producto fides ſit adhibenda) ad uſque *Davidem*, *Joannis* noſtri proavum, continuatos, inter majores ritè numeraverit. Hic verò cognomentum *Dey*, quod Britannicè ſignificat *Niger*, in familiam primus tranſtulit: quod mox molliori ſono prolatum *Dee*, ad filium *Bedonem* ſigniferum, nepotem *Rolandum*, & pronepotem *Joannem* tranſibat. Sed cùm ſupervacanei eſſet laboris, & à re prorſus alienum, in horum omnium ſtudiis, geſtis, vitæque accidentibus, ſi juſta ſuppeteret materia, indagandis recenſendiſque diutiùs immorari, unicum tantùm è ſeris nepotibus me-

morabo. Is est *Franciscus Dee*, *Bedonis* abnepos, olim Collegii S. *Joannis* Evangelistæ in Academia *Cantabrigiensi* socius, qui per aliquos Ecclesiasticarum dignitatum gradus, factus Decanus Ecclesiæ *Cicestriensis*, tandem ad sedem Episcopalem *Petroburgensem* regnante R. *Carolo* primo, promovebatur. Vir quidem verè venerabilis, de sede sua, & de Collegio, quo educatus fuerat, præclarè meritus, piam efflavit animam A. 1638. De *Arthuro*, filio nostri *Joannis* natu maximo, postea dicendum erit.

Licèt *Devus* à quibusdam in libris editis & à nostratibus in familiaribus colloquiis de illo habitis communissimè appellatus sit *Doctor*, sive Medicinæ, sive, ut aliqui somniant, Theologiæ: certò tamen constat, illum laurea, quam olim in Academia *Cantabrigiensi* consecutus fuerat, Magistri contentum, superiorem gradum & titulum in Academiis, sive nostris, sive exteris, neque ambiisse, neque capessivisse. In instrumentis de prædiorum ad Collegium, cui præfuit, attinentium elocutionibus, ut ex Registro patet, semper nuncupatur *Magister Artium*: nec obstat, quod in rotulo membranaceo in quo omnium Custodum istius Ecclesiæ Collegiatæ, à D. *Thoma La Warc* Sacerdote, & postea Fratre natu seniore absque prole mascula ex vita decedente, Barone Parlamentario sub R. *Henrico* quinto, fundatore, usque ad *Joannem Devum*, nomina & insignia gentilitia coloribus depicta longa serie continentur, supra propria ipsius familiæ Anglicè inscriptum sit, *M. Joannes Dee*, *Doctor in Mathematicis*, ex altera parte: *Ille est hoc tempore Custos*, *uti per aliquot antecedentes annos: Ille est Mathematicus Regius*: cùm hic titulus, honoris causa, ob summam illius in scientiis Mathematicis peritiam delatus, nunquam publica auctoritate, qua aliarum facultatum Professores Doctoratu insigniuntur, illi cesserit.

Cùm *Devus* orbiculum istum crystallinum, quem interdum *Anglicè the Shew-stone*, *or Skry-stone*, interdum *Lapidem Manifestationis*, *Lapidem Sacrum*; & *mysticum*, ac denique *receptaculum* nuncupat, post finitas actiones intus sæpissimè in adversa parte aurea cortina, interdum etiam albo velo dæmonum præstigiis obductum, sibi ab Angelo in manus traditum fuisse insulsè credidisset, nemini mirandum videbitur, illum cœleste hoc munus, *gemmam suam*, uti paulò ante mortem appellavit, summo honore & reverentia habuisse: ne igitur temerè & quasi impuris manibus, dum huc illuc pro re nata transferri oportuerit, tangeretur, aut in pavimentum ex rotunditate materiæ, aut ex lævore vitri fortè caderet, machinulis ex auro compactis, quibus sedi suæ infixum manebat, affabrè adaptatis, maximè cavebat. Fide verò priùs data & quidem concep-

cep-

Digitized by Google

ceptis verbis, *Neminem ex malis spiritibus*, quorum fraudibus & illusionibus aliter obnoxii esse potuissent, illum *ingressurum esse*, quando *Kellaus* cum Angelis extra crystallum in liquido aëre quasi fluitantibus seseque librantibus sermones conferere maluisset, hac de causa, ne ipsis fraus inde fieret, intercessit *Devus*, qui tamen postea fassus est, quendam dæmonem forma magni molossi nigri coloris, se pro bono Angelo ostentantem, intus apparuisse: quem ideo ingestis convitiis *canem inferni* nuncupavit. Sed hisce dubitationibus subinde in animo admissis, & toties fraude dæmonum evanescentibus, promissione à ficto *Michaele*, *nullam rem immundam vas istud unquam in futurum subituram*, renovata, *Devus* in pristinam relabitur vesaniam, licet mox quidam Dæmon *filii*, *in quo populi terræ erunt maledicti*, i. e. *Antichristi*, ut ipse interpretatur, *parens* se in eodem crystallo visendum exhibuisset.

Proximo loco memoranda venit *mensa Fæderis*, Anglicè *League Table*, *or Table of Covenant*, cujus totam fabricam, quoad formam & dimensiones, unà cum variis lineis, figuris, & characteribus, in plana superficie inscribendis, prout ab Angelis directoribus, præsertim à *Gabriele* edoctus fuerat, fusè describit. Figura autem ista, quæ centrum mensæ occupat; ex quadris oblongis, in quarum singulis decussatis ignoti characteres signantur, constans, appellatur *sigillum Dei*, nunquam nisi cum ingenti reverentia inspiciendum, cui in omnibus actionibus Lapis mysticus erat superimponendus. Illa ipsa mensa, quam *Magicam* verè appellare poterimus, in Bibliotheca *Cottoniana* etiamnum exstat: nec ulteriori illius descriptione opus erit, cujus icon æri incisa ante harumce actionum historiam, à D. *Causabono* editam habetur.

Ad hanc mensam spectabat peculiaris *sacer*, uti appellatur, *apparatus*, putà stragulum, candidum linteamen instratum, pluteus, candelabrum, cereus, in tempore actionis ardens, pulvinaria, quibus rubræ cruces intextæ, quæ omnia Oratorio hisce horrendis sacris devoto pro more reposita erant: quod nemini præter mystas impunè ingredi licuit, si illorum fabulis aures faciles adhibeamus. Cùm enim in *Devi* sacellum in ædibus *Mortlakianis* hisce usibus destinatum quidam *Lascovii* famulus temerè irrupisset, ob hanc impiam *Sanctuarii* prophanationem, illum post paucos menses submergendum esse horum rituum violatorum irati vindices denunciarunt.

Præter famosum istud crystallum supra memoratum, quod *primo sanctificatum & præcipuum* appellatur, verisimile videtur, alios etiam vitreos orbes minoris formæ, quorum frequens usus apud Magos, uti fertur, obtinet, *Devo* suppetiisse: an verò arte facti, aut unde allati fue-

Digitized by Google

fuerint, non quicquam, quantum ſciam, in opere edito indicavit.

Si mores exterioremque vitæ cultum contemplemur, non quicquam ipſi in probrum & ignominiam verti poſſit: utpote ſobrius, probus, affectibus ſedatis, compoſitiſque moribus, ab omni luxu & gula liber, juſti & æqui ſtudioſiſſimus, erga pauperes beneficus, vicinis facilis & benignus, quorum lites, utriſque partibus contendenrium ad illum tanquam ad ſapientem arbitrum appellantibus, moderari & decidere ſolebat: in publicis ſacris cœtibus & in orationibus frequens, articulorum Chriſtianæ fidei, in quibus omnes Orthodoxi conveniunt, ſtrenuus aſſertor, zelo in hæreſes, à primitiva Eccleſia damnatas, flagrans, inque *Puccium*, qui virginitatem B. *Mariæ* ante partum *Chriſti* in dubium vocavit, acerrimè invectus: licèt de controverſiis inter Romanenſes & Reformatos circa reliqua doctrinæ capita non adeo ſcrupuoſè ſolicitus, quin ſibi in *Polonia* & *Bohemia*, ubi religio iſta dominatur & viget, Miſſæ intereſſe & communicare licere putaverit; in *Anglia*, uti antea, ita poſt reditum, omnibus Eccleſiæ *Anglicanæ* ritibus conformis. Omnes igitur non ſine cauſa mirabuntur, virum ejuſmodi dotibus moribuſque præditum in tantam, quam inſanivit, inſaniam prolabi potuiſſe. Sed quod ſupra dixi, & hic iterùm neceſſariò repetendum videtur, immodicum ſapientiæ ſtudium, indebituſque ſcientiæ arcanorum Dei & naturæ amor illum hiſce malignorum Spirituum illuſionibus maximè obnoxium reddidere. Hos pro ſuis *Magiſtris* & *Inſtitutoribus* agnovit: Deo ſolenne ob ipſius *ad hunc beatum ſtatum* & conditionem, ipſi peculiarem, *vocationem* & *electionem* gratias agit: oratque Deum, ut *tam ſanctis hoſpitibus dignus ſit.* Tam altum nimirum in ipſius medullis inſederat, hæc impia fallaxque opinio, quod eſſent boni Angeli, ut nullis rationibus, argumentis nullis, evelli unquam potuerit. *Kellæus* hac ex parte ſapientior, qui interdum diſertim aſſeruit, illos eſſe dæmonas, & ſæpè quidem dubius animi, quicquam commercii cum iis habere nolebat; imo & omni futuræ interpellationi obſignatis tabellis renunciavit: ſed toties à *Deeo* reprehenſus, quod hiſce cœleſtibus revelationibus diffidiſſet, & ejuſdem animâ in pignus & vadimonium oblata, importunis precibus & obteſtationibus, ægrè & penè invitus, ad impium iſtud, quod obibat, miniſterium retractus. Non diffitendum eſt, *Deeum* iſtiuſmodi malas ſuſpiciones in animo ſubinde aluiſſe. Norat enim, Pſeudo-Angelos, virum illuſtriſſimum, D. *Henricum Sidneium*, R. *Eliſabethæ* à ſecretioribus conſiliis, qui *Hiberniæ* regnum, illius nomine & auctoritate, prudentiſſimè & feliciſſimè gubernaverat, ſatis conceſſiſſe, cùm adhuc in vivis eſſet, & per multos annos poſteà ſuperſtes, tanquam ex certiſſimo

&

Digitized by Google

& infallibili oraculo proferentes, turpiter mentitos: quod crimen falsi cum illis objecisset, hac excusatione, aut *Kellaum* illorum verba malè intellexisse, aut quendam malignum spiritum, dum illi aberant, vitream sphæram occupantem, hanc fabulam & mendacium dictasse, in legitimam illorum innoxiæ veritatis probationem & argumentum acceptâ, facilè cum hisce impostoribus redibat in gratiam. Noverat miserrimus *Devus*, & quamplurimis exemplis convictus, fassus est, malos spiritus, in aliis, quibus miris offuciis horrendum in modum illuderetur, operari solere: horumque quoque apparitiones in crystallo suo, contra quam ab initio promissum fuerat, antea factas fuisse: in quibus miros jocularesque ludos, instar circulatorum & agyrtarum, egere: quorum unum pro per ridiculo & stolido dæmone habitum, *mendacem* ipse appellavit: quem prolato in opprobrium proverbio, *mendacem oportet esse memorem*, illinc abire jussit: & tamen hæc omnia fraude dæmonum menti de veritate actionum scrupulos subtili artificio injicere cupientium, ipsis objecta fuisse insulsissimè statuit; nec quicquam mali, de *Amicis suis spiritualibus*, uti appellat, suspicari voluit. Hi verò, ne qualicunque modo ab hac fatuitate liberaretur *Devus*, magnoperè sibi laborandum esse censuere; sæpenumerò enim, ingestis asseverationibus, ad omnem dubitationem eximendam, inculcant, *se esse bonos Angelos & nuncios Dei administros, in quorum societatem ille &* Kellæus *admissi erant, & demum hasce illuminationes à vocibus & præsentia sanctorum Angelorum fluere*: imo Pseudo-Uriel ad fidem certiùs faciendam, invocato Dei nomine, *per cælum & terram* jurat, *se esse verum Urielem, lumen & servum Dei*: de hisce divinis revelationibus, ipsi & *Kellao*, quos *Prophetas & in adventum Domini sanctificatos esse dicit, traditis, certissima fide constare; quodcunque ab ipsis communicatum fuerit, certò eventurum: nec unam libri hujus prophetiæ literulam perituram*: itemque, *ex hisce libris veram Apostolorum & Prophetarum doctrinam colligendam esse.* Identidem dixere & Pseudo-Raphael, *quamdiu cælum & terra durabunt, harum actionum memoriam nunquam abolendam*; & Pseudo-Gabriel, *doctrinam hanc ipsis traditam & tradendam, in universarum Gentium usum ad usque finem mundi conscribendam esse.*

Hæc falsissima persuasione inductus *Devus*, non oscitanter, non temerè, subitove aut præcipiti impetu, actionibus se ingessit, sed pio, ut videtur, & sedato affectu, ac mente sobria paratus accessit, & si quando actio quæpiam insignis peragenda esset, qualis illa erat, cui interfuit *Stephanus* Rex *Poloniæ*, confessione, ut pacatam mundamque conscientiam haberet, & cœlestibus hisce mysteriis capiendis aptior redderetur,

deretur, prius facta, ter feriis Paschalibus communicavit: oratione ad Deum semper præmissa, interpositis piis ejaculationibus, & sententiis, & post finem solenni doxologia & gratiarum actione trinuni Deo reddita.

Quibus autem versutiis strophisque illum dæmones deluserint, quod antea innuebam, hic diductiùs indicabo.

Ut *Devo* divinæ Sapientiæ arcanis avidissimè inhianti, majori certiorique cum successu palpum obtruderent impostores Angeli, obtendunt, res ejusmodi, *quæ justos & sanctos hactenus latuere, ipsi retectas fuisse & retegendas*; barbaras quasdam voces ex varia literarum connexione conflatas, ex lingua, cujus familiarem usum & notitiam in suo innocentiæ statu habuit *Adamus*; qua post lapsum deperdita, & ex memoria ipsius penitus deleta, Protoplastes ille ex Paradiso depulsus, planè obmutescens, linguam Ebræam discere coactus fuerit, nulli mortalium, præterquam illi & *Kellao*, anteà cognita, haustas esse, triginta regiones, situ discreto dispositas, inter spiritus, qui aërem ab elemento ignis ad terram usque expansum incolunt, dispertitas, & universum mundum duodecim Angelorum, qui totidem tribubus præsunt, ministerio regi inde tabulas tum literarum, tum numerorum, quas *claves apothecarum Dei* esse fingunt, componi mandant, numero XLIX. in quibus mysticæ voces Angelorum continentur: unde quoque *perfecta creaturarum Dei cognitio & Cabbala naturæ* erant addiscendæ: quibus recludendis adaptatas *claves Angelicas* tradendas esse: *Enochi librum*, mysticis figuris coopertum, inque tenebras ex humano visu subductum, *verum creaturarum Dei & universæ terræ usum complectentem*, in quo componendo, Angelo dirigente & instituente, per integros quinquaginta dies laboravit, *Devo* per *Urielem* replicandum multa quoque alia arcana cœlestia posthac revelanda, & præsertim librum continentem *varias nominum Dei invocationes*, lingua sancta conceptas, describendum esse pollicentur: ita ut *Devus* præstigiis hisce planè & omninò dementatus, sibique revelationes à Deo factas fuisse insulsissimè persuadens, quasdam tum Veteris tum Novi Testamenti periochas ad istas visiones & diabolicas enarrationes, sicut olim divinitus S. *Joanni* Apocalyptæ & *Esdræ* contigisset, comprobandas impiè detorserit.

Cùm verò *Devus* prænoscendi futura, quorum certæ cognitioni assequendæ humani ingenii & sagacissimæ mentis vires planè deficiunt, desiderio incenderetur, huic vanissimæ curiositati aliqua ex parte blandiri moremque gerere, aut divinando, aut mentiendo, voluere idem impostores. Prædictionum enim in actionibus ubivis sparsarum ingens pro-

stat

ſtat copia, ex qua numero paucas, nullo ſervato ordine temporis, excerpam: nempe, *Rodolphum* Imperatorem anni revolventis ambitu violenta morte interiturum: *Erneſtum*, illius fratrem in imperatoria dignitate ſucceſſorem fore, familiamque iſtam non niſi ad tertiæ generationis prolem manſuram: *Stephanum* Regem *Poloniæ* prælio inito occidendum menſe Septembre A. 1585. Imperium *Turcicum* prorſus evertendum, & vexillum in media *Conſtantinopoli* erigendum, A. 88. centenario quidem omiſſo; ſolem motum in contrarium cœli punctum deinceps mutaturum, quaſdamque ſtellas de cœlo caſuras: Antichriſtum ante tres annos evolutos venturum, (*Devo* interim ſubdubitante, an vaticinium illud de naturalibus annis, an verò de myſticis, ex quadraginta duobus menſibus conſiſtentibus, intelligendum eſſet) *Romam*que penitus evertendam, ne altero quidem lapide ſupra alterum ſuperſtite & relicto: Papam in ſolennibus Miſſæ vitâ exuendum, illumque qui ſubſtituendus fuerit, decimum quintum nominis aſſumendi futurum: Regem *Hiſpaniæ*, duobus annis nondum finitis, è vita exceſſurum: & circa idem tempus *Eliſabetham* Reginam ictu cœlitus immiſſo perimendam: *Curtzium*, qui de *Devo* malas ſuſpiciones aluerat, miſerè periturum: & *Emericum Sontagium*, Secretarium *Laſcovii*, ob fidem læſam, ſeipſum propria manu interempturum: denique (piget enim plura ex hiſce portentis referre) ipſum quoque *Devum* & *Kellæum* è medio tollendos, ſed ſtatim à mortuis reſurrecturos. Hæc omnia ſplendida mendacia fuiſſe, nec cuiquam ex iſtis prophetiis parem eventum, præſtituto tempore, vitæque ſequentis curriculo reſpondiſſe cum maniſeſtiſſima experientia edoctus comperiſſet *Devus*, quis non exſpectaverit, illum ab iſta abſurda & impia credulitate, qua tamdiu occæcatus fuerat, jamjam revocandum, tandem iſtiuſmodi demonſtrationibus convictum, à diaboli ſtrophis laqueiſque, quibus per tot annos ad illius voluntatem & arbitrium detineretur captivus, reſipuiſſe? Sed proh deplorandam hominis cæcitatem & vecordiam! Ille planè obbruteſcens, omnique vero rerum divinarum ſenſu & intelligentia vacuus, in ſuis fatalibus erroribus uſque & uſque obduruit.

Cùm ſupra dictum fuerit, *Devum* ſanum rectumque de præcipuis fidei Chriſtianæ articulis judicium ſervaſſe, nemo mirabitur, Impoſtores in aſſerendis ſanctiſſimæ Trinitatis & divinitatis *Jeſu-Chriſti* myſteriis, occaſione data, & frequentes & impigros fuiſſe: aliter enim illum repuliſſent, ſeque ipſos reddidiſſent valdè ſuſpectos. In reliquis verò dogmatibus Theologicis, puta de tranſſubſtantiatione, confeſſione, pœnitentia, inter Pontificios & Reformatos controverſis, doctrinam Eccleſiæ Ro-

Romanæ propugnant, in *Lutherum*, *Calvinum*, aliosque in genere *defectores*, ut statuunt, animadvertentes, monentque illi adhærendum esse, scripturas etiam legendas, sed non mala interpretatione pervertendas, aut privato sensu intelligendas. Quod *Devo* non displicuit, qui se *bonum Romanum Catholicum*, utpote in solennibus sacri cultus officiis, dum hac longâ commoratione procul à patria abesset, seque & socium *obedientissimos & humillimos sacrosanctæ Ecclesiæ filios & summi Pontificis Romani observantissimos*, in epistola ad Episcopum *Placentinum* obtestatus est.

In aliis rebus Theologicis varii argumenti facile est intueri in singulis actionibus, quotiescunque de mysteriis revelandis agitur, multa impia & falsa verbis turgidis conceptibusque, à veritate tam naturæ, quàm religionis maximè alienis, obtecta, ne mystas suos faciliùs securiùsque fallerent, intermiscuisse. Interim in Geographia naturalisque Philosophiæ scientia parum versati, & Linguarum *Græca* & *Latinæ*, qua in actionibus frequenter uti consueverint, saltem earundem proprietatis & elegantiæ rudes, ut *face* pro fac, Angele mee. Et tamen illi, illi sunt, quos Devus, tanquam omnium Scientiarum, tam naturalium, quàm divinarum, promos condos summo cum affectu & obsequio coluit, & pro infallibilibus Magistris pro fatuitate sua habuit.

Huic obstinationi fortiùs inducendæ duo memorandi casus non parum conducere videntur.

Actione decimo die Aprilis A. 1586. *Pragæ* habita, jussus est *Devus*, ut libros omnes, numero viginti octo, in quibus, ut supra memoravi, revelationum, ipsi ab initio ad istud tempus factarum, historiam accuratè propria manu descripserat, afferret, & deinde simul congestos in ardentem fornacem prope positum conjiceret, flammis penitus absumendos. Huic mandato contra ire neutiquam ausus, quod imperatum fuerat, animo licèt maximè reluctante, citra moram præstabat, & quidem perquam diligenter, ne aliter violatæ divinæ voluntatis reus perageretur. Ita omnis iste labor per tot annos in colligendis hisce arcanis impensus, paucis momentis coram ipsius oculis periisse visus est. Proculdubio irreparabile hoc damnum luctu, gemitibus, lachrymisque deploravit *Devus*, tanquam manifestum irati Numinis indicium: omni spe aut easdem revelationes redipiscendi, aut novas obtinendi, evanescente & excisa. Verumtamen decimo nono ejusdem mensis die, monitus à Spiritu, habitum formamque hortulani, qui vineam ædibus vicinam coluit, induto ut illuc cum *Kellæo* descenderet, postquam loco commodo aliquantulum simul consedissent, *Devus* philyram candidæ papyri huc illuc

illuc vento agitatam juxta videns, properoque pede illò contendens, tres è libris combustis, ibi sub amygdala humi stratos, non sine ingenti stupore & lætitia reperit, viz. *Enochi librum*, *quadraginta claves Angelicas*, utpote lingua Angelica conscriptas, & Anglicè versas, & librum *collectionis triginta aerum*, *cui titulus*, *Liber scientiæ terrestris auxilii & victoriæ*. *Kellæo* statim accedente, ambo flexis genibus summas Deo, ob hoc *miraculum & factum*, uti appellant, *memorandum in perpetuum*, gratias agunt, planè obstupefacti, quod absque omni coloris aut odoris inducti mutatione ab igne intacti, illæsi & integri servarentur.

Paulò post, *Kellaus*, præeunte eodem spirituali hortulano, ad ædes primùm, januis camerarum, ut obtenditur, ultro apertis, & deinde ad fornacem ductus, ab illo, facie versus illius ostium obversa, reliquos omnes libros, præter unum & alterum mox restituendos, ipsi à tergo porrectos acceptosque *Devo*, hujus apparitionis eventum præstolanti, reportavit. Hæc omnia in commentarios suos, omnibus circumstantiis accuratissimè adnotatis, extemplò retulit *Devus* illiusque rei præcipua capita & summam postea in literis sequente Julio ad supra memoratum Nuncium Apostolicum transmisit.

Alterum ostentum, vel quocunque nomine appellandum est, quod *Devo Trebonæ* A. 1587. commoranti contingebat, ita se habet.

Dum ille vicesimo quarto Aprilis die in Oratorio actioni interfuit, *principale illud Crystallum*, de quo tanquam de cœlesti munere gloriari consuevit; una cum aureo sustentaculo, à quodam spiritu paulò ante in sublime elevatum, extra abripiebatur. At post mensem, *Devo* & *Kellæo* in horto ambulantibus, hic duos juxta ripas fluvii vidit gladiis pugnantes, quorum alter alterum objurgat ob neglectum ipsi de restituendo Lapide injunctum munus, jubetque, ut eundem subter cervical lecti uxoris *Devi* quàm citissimè reponeret. Dictum factum, quo intellecto, *Devus* ad cubiculum suum sese proripuit, explorato lecto, quo uxor ægra tunc temporis decubuit, sublatoque cervicali, *pretiosum suum Lapidem* lætissimis oculis vidit reperitque. Ita hisce Dæmonum fraudibus & præstigiis sibi crassè imponi passus est.

Vix quidem dubitandum videtur, aliquam famosi pulveris chrysopoetici portionem *Devo* & *Kellæo* suppetiisse: unde verò habuerint, non adeò clarè liquet: neque enim artem hanc mirificam aut hic aut ille, licèt ambo chymiæ studiosissimi, grande istud arcanum aut propria industria, aut à seductoribus spiritibus fallacibus processibus instructi, per multos annos investigare conarentur, unquam adepti sunt. Ferunt, nec quidem ab omni similitudine & specie veri, vasculum quoddam, in quo

 pul-

Digitized by Google

pulvis iste inclusus erat, in effodiendis *Abbatiæ Glasconienses* in agro *Sommersertensi* ruderibus olim repertum fuisse; juxta opposito libro figuris hieroglyphicis oppleto: in quibus interpretandis & explicandis *Devi* frustra desudavit industria. Ad fidem verò faciendam ille sincerè & coram Deo, respectu ad thesauri istius sive quantitatem sive pretium & valorem habito, *omnes Regum Christianorum opes simul collectas congestasque non decima istius parti æquiparandas* esse obtestatur. At postea Aprile 1587. cacodæmon, nomine *Ben*, pulveris in manus *Kellæi* tradendi honorem sibi assumit.

Quicquid fuerit, D. *Rosenbergium*, quandam hujusce pulveris portionem, (circiter duas uncias) ab iisdem accepisse, ex illius quæsitis in Appendice reperiendis constat. Comitem etiam *Averspergensem*, elixiris, ut videtur, iis communicantibus, compotem, discis argenteis, ex vasis stanneis inde transmutatis, pro more lusisse refert *Devus* filius, de quo mox dicam, qui ultra in familiari cum celeberrimo & eruditissimo viro, D. *Thoma Bruno*, *Norwici*, ubi utrique longo usu & amicitia conjunctissimi, artem Medicam professi sunt, conversatione olim habita, sæpè asseruit, idque quidem interposito juramento, se hanc *projectionem bis factam vidisse*: ut alia sive τερατωδεύματα, sive commenta, à nostratibus, pyrotechniam ad insaniam usque excolentibus, in medium produci solita, hîc omittam. Nolo in rem facti rigidè nimis inquirere: solummodo repositurus, filium tunc temporis nonum ætatis annum haud attigisse, & prorsus ab omni ratione & fide abhorrere videri, Patrem, si istiusmodi ingentem thesaurum secum ex *Anglia* detulisset, ad summam inopiam & incitas redigi potuisse, aut adeo improvidum fuisse, ut non sibi aliquantulam partem ad necessitatibus, quibus postea premebatur & laborabat, angustisque rebus domesticis commodè subveniendum, in patriam redux reservaverit.

Kellæum Necromanticum, & à longo tempore artibus Magicis initiatum fuisse, ex supra dictis constat; quod hoc duplici argumento ulterius confirmari potest: tum quod, *Lascovio* præsente, dæmonas visibili forma apparituros, sive illius curiositati gratificaturos, sive ex vanissimo potestatis, quam habuit, in illos exercendæ pruritu, suscitare in se susciperet. Sed *Devus* intercessit, neque horrendum istud scelus perpetrari sivit: tum quod reprehensus à *Devianis* spiritibus, quod cum dæmonibus commercium habuisset, tantum absuit, ut id aut excusaverit, aut negaverit, ut id sibi omnino licere quasi gloriabundus acriter contenderet. Moribus erat solutis, ingenio effero, turbulento, & ad rixandum maximè proclivi: si vel leviusculè provocatus, sive si res contra votum

&

&exſpectationem accidiſſent, in furorem & rabiem actus: vino indulgens, technis doliſque malis loculos incautorum, quos verbis fallacibus fefellerat pecuniis & gemmis emungens, de cudenda adulterandaque publica moneta ſuſpectus, adeo ut ſcitum de illo deprehendendo è foro judiciali fuerit emiſſum: denique omni vero probitatis & religionis ſenſu vacuus. Hæc omnia triſtis vidit & exploratiſſima habuit *Devus*, animo conſternatus, tum ne in ipſius dehoneſtamentum & dedecus cederet, quod hominem, ejuſmodi moribus ſpurcis incompoſitiſque infamem, ſibi in ſocium adſciviſſet, tum ne *ſanctum illud opus*, cui, ita ille apertis oculis ſomniavit, *ambo ſimul & conjunctim deſtinati erant*, abrumperetur, abiretque in nihilum. Hac de cauſa, licèt perpetuis contentionibus rixiſque vexatus, & flagitiis in oculos incurrentibus graviſſimè offenſus, illum blandis ſermonibus leniſſimiſque conſiliis & hortatibus ad ſanam ſobriamque mentem reducere ſæpè, & quidem maximo opere, anniſus eſt. Ita de *Kellæi* ad Deum converſione & pœnitentia, & de propoſito vitæ juxta virtutis & religionis normam inſtituendæ ſuſcepto, & de dæmonibus ex corpore illius ejectis pluſquam ſemel triumphare videtur *Devus*: ſed falſum eſſe animi repetita experientia comprobavit. *Kellæus* enim, habitu & longo uſu quaſi in naturam mutatis, in priſtinos mores relabitur. Interim lucidis intervallis, quod hîc repeti oportet, ſæpenumerò de viſionibus in cryſtallo factis, an bonorum Angelorum eſſent, dubitat: imo omnia iſta portenta Dæmonum præſtigiis fieri aſſeverat, *Devo* contra cum majori acritate aſſerente: tandemque abdicato *Inſpectoris* munere, nihil cum illis deinceps acturum, ſeria deliberatione habita, apud ſe firmiſſimè ſtatuit, ob id, cùm muneris tamdiu adminiſtrati primo tæderet, voce cœlitus emiſſa, objurgatus. Quo audito Devus totus mœſtitia & horrore oppletus, quaſi jam actionibus futuris finis eſſet imponendus, ſpiritualibus ſuis Magiſtris de novo *Inſpectore* conſultis, illorum conſiliis & juſſu, ad iſtud munus obeundum, *Kellæi*que vices ſupplendas filium *Arthurum* Puerum, anno ætatis octavo nondum exacto, Septembre MDLXXXVII. ſubſtituit, utpote prius, *Kellæo* juxta aſſiſtente, initiandum, & per tres dies continuos, iteratis vicibus, oratione ad Deum, quâ novus Symmyſta *in exercitiis ſuis myſticis uti debuit*, præmiſſa, huic ſacro miniſterio conſecravit. Sed omninò fruſtra: ſpiritus enim illi, quos *fideles ſervos Dei* appellat *Devus*, licèt invitati, neutiquam comparuere. Tandem tertio die *mirabili fortuna ſive fato divino*, verba *Devi* ſunt, acceſſit *Kellæus* ad illos, nondum aliqua apparitione puero facta, & ad abdicatum munus reverſus eſt. Inde mox ſecuta eſt execranda iſta actio de communi & promiſcuo uxorum concubitu admittendo, quam ſupra retuli. De-

Digitized by Google

Devum jamjam in patriam reversurum *Kellæus* comitari noluit, sive criminum suorum conscius, sive spe longiori mora reparandi fortunas concepta. Ideo *Pragam* se citò proripuit, *Rodolphi* gratiam quoquam modo conciliaturus: quam & facilè obtinuit, sive ex pulvere aurifico, quem à *Devo* surreptum clam apud se retinuisse perhibetur. Imperatori, chymicis experimentis addictissimo, in manus tradito, sive ex exquisita artis Chymicæ, & ex ignobilioribus metallicis fossilibus, quibus *Hungaria* & *Bohemia* abundant, aurum & argentum faciliori methodo extrahendi peritia. Hinc ipsius Chymicus constitutus, titulo & dignitate Baronis in regno *Bohemico* A. MDXC. augebatur. Sed felici hac prosperaque rerum conditione ac vice benè uti nesciebat: quippe qui animo elatus, magnas opes, ut quibusdam placet, Elixiris beneficio acquisitas & congestas, luxu & vanissima magnificentiæ & pompæ affectatione prodegit. Postea autem fraudis, qua Imperatorem, benignissimum Patronum & Fautorem ludificari pro versutia sua voluit, manifestus, in arcem conjicitur, ibi perpetui carceris pœnam luiturus. Tandem à Regina *Elisabetha* in *Angliam* invitatus, aliis elabendi modis frustra quæsitis, ex alto ope funis secus muros descendere dum aggressus fuerit, in terram decidit & fractis ossibus contusisque lumbis A. M D XCV. post paucos dies miserè periit.

Superest, ut de *Arthuro Joannis* nostri primogenito, pauca dicam, de reliqua numerosa illius prole parum solicitus.

Ille nuptiis cum lectissima femina è nobili familia oriunda, *Mancestriæ*, durante Patris præfectura, feliciter initis, maturescente cum annis judicio, Medicinæ & Chymiæ studiis, nunquam deinceps intermittendis, se totum devovit. Aliquanto post tempore ingenio & eruditione pollens, peregrinandi avidus, *Cæsari Moscovitico*, qui Medicum *Anglum* eò mittendum expetiverat, à serenissimo Rege, *Jacobo* primo *Britanniarum* Monarcha, commendatus, in ista Aula per octodecim annos summa cum laude moratus est. Post reditum inter Medicos juratos serenissimi Regis *Caroli* I. recensitus, fixas sedes sequioribus vitæ annis in civitate *Norwicensi* habuit, ibique confecta ætate septuagenario major, diem suum ultimum circa A. 1650. obiit, & in Ecclesia S. *Georgii* sepultus jacet. Dum *Moscuæ* vixit, libellum, in quo collectanea præcipui momenti è scriptis *S. Dunstani*, *Artephii*, *Raymundi Lullii*, *Arnoldi de Villanova*, *Riplei*, *Dastini*, *Bernardi* Comitis *Trevisani*, aliorumque selectorum acutissimorumque Hermeticæ Philosophiæ Magistrorum, quos perfectam grandis istius naturæ arcani cognitionem sublimi ingenio, & indefessa industria, afflatu divino adjutis, adeptos fuisse adhucdum

Digitized by Google

dum crepant illorum filii & discipuli, ordinata & distincta methodo digesto, corollariis singulis capitibus explicationis causa annexis, continentur, lingua Latina A. 1629. composuit, eo fini, ut hujus *divinæ artis*, uti appellat, studiosi in perscrutandis naturæ arcanis, ut ut sub parabolarum, ænigmatum, æquivocarumque phrasium involucris, pro more, obtectis, & in investigando & conficiendo desideratissimo lapide meliùs & faciliùs dirigerentur. Ita sibi in formandis & per universam vitam fovendis istis conceptibus mirè placuit indulsitque, ut famosissimum quendam Chymicum, gente *Hungarum*, relicta *Anglia*, adiisse duobus ante mortem annis, animo planè haberet, ni senectis incommoda intercessissent, hac sola de causa, ut *solennem hujus magni operis processum*, ut ille loqui amavit, aggrederetur. *Fasciculum* hunc Chymicum V. C. *Elias Ashmolius* sub anagrammatismo celans nomen, assumptoque etiam *Mercuriophili Anglici* titulo, vernaculo nostro sermone A. 1650. edendum curavit, accumulatis in præfatione sua in Auctorem magnificis elogiis, quasi, edito hoc egregio ingenii & industriæ fœtu, omnes artis Spagyricæ cultores & alumnos sibi in æternum obstrinxisset. Interim non possum satis mirari, *Deeum* patrem filio tantæ spei & in illius pueritia horrendis sacris initiato, quando in virilem ætatem adoleverit & idoneus videretur istorum mysteriorum auditor, schedas, *actiones, & consultationes cum spiritibus habitas* complectentes, non ostendisse, aut legendas permisisse; neque enim quicquam ex istis sibi compertum fuisse, præsente D. *Bruno* supra memorato, professus est) nisi forte dici possit, illum *Relationes* istas mox post reditum ex *Bohemia* subtus terram aut alibi abscondisse, nunquam se vivo in lucem producendas, ne si quoquam casu comparuissent, isthoc prætextu & ex istiusmodi claris indiciis, in illum tanquam Magum & diabolicæ doctrinæ propagatorem, capitali pœna; juxta legum rigorem exigendâ animadverteretur.

In-

Index librorum, quos partim Latinè, partim Anglicè, scripsit Joannes Devus.

Impressi.

1. PRopædeumata Aphoristica, de præstantioribus quibusdam naturæ virtutibus Aphorismi 120. *Londini* anno 1558.

2. Monas Hieroglyphica ad Regem Romanorum Maximilianum, *Antuerpiæ* 1564.

3. Epistola ad eximium Ducis Urbini Mathematicum, Fredericum Commandinum, præfixa libello Machometi Bagdedini de superficierum divisionibus, edito opera Devi & ejusdem Commandini Urbinatis *Pisauri* 1570. Exstat MS. in Bibliotheca Cottoniana sub Tiberio B. IX. Post præfationem hæc habet D. *Usserius* Archiepiscopus Armachanus. *Notandum est autem*, *Auctorem hunc* Euclide *usum in Arabicam linguam converso*, *quem postea* Campanus *Latinum fecit. Auctor igitur propositionum videtur fuisse* Euclides*: demonstrationum*, *in quibus* Euclides *in Arabico codice citatur*, Machometus Bagded *sive* Babylonius.

4. The British Monarchy, othewise called the petty-Navy Royal. A. 1576. Reperitur MS. in museo Ashmoliano.

5. Preface Mathematical to the English Euclide published by Sir Henry Billingsleg Knight: where he sayes many more arts are wholly invented by name, definition, property, and use, than either the Grecian or Roman Mathematicians have left to our knowledge. A. 1570.

6. Divers and many Annotations and Inventions, dispersed and added after the tenth book of English Euclide. A. 1570.

7. Epistola præfixa Ephemeridibus Joannis Feldi. A. 1557. cui rationem declaraverat Ephemerides conscribendi.

8. Parallaticæ commentationis praxeosque Nucleus quidam. *Londini* 1573.

Inediti, quorum aliquot reliquit imperfectos.

1. The great volume of famous and rich discoveries: wherein also is the history of King Solomon, every three years his Ophirian voyage: the originals of Presbyter Joannes, and of the first great Cham and his suc-

successors for many years following : the description of divers wonderfull isles in the Northern, Scythian, Tartarian, and the other most Northern seas, and neere under the North-Pole; by record written 1200 yeares since, with divers other rarities. A. 1576. Exstat in bibliotheca Cottoniana sub Vitellio: C. VII.

2. The British Complement of the perfect art of Navigation. A great volume, in which are contained our Queen Elisabeth her tables gubernautick for navigation by the paradoxall compass (invented by him A. 1557.) and Navigation by great circles: and for longitudes and latitudes, and the variation of the compass finding most easily and speedily, yea if need be, in one minute of time, and some time without sight of sun, moone, or starres: with many other neu and needfull inventions gubernautic. 1576.

3. Her Majesties title royal to many forraigne countryes, kingdoms, and Provinces, by Good testimony and sufficient proofe recorded, and in twelve volume skinns of parchment fair written for her Majesties use, and at her Majesties commandment. A. 1578.

4. De Imperatoris nomine, auctoritate, & potentia: dedicated to her Majesty: in English A. 1579.

5. Prolegomena & Dictata Parisiensia in Euclidis Elementorum Geometricorum librum primum & secundum, in Collegio Rhemensi. A. 1550. Vide præfationem ad R. Maximilianum Monadi Hieroglyphicæ præfixam. pag. 20.

6. De usu globi cœlestis ad R. Edwardum sextum. A. 1550.

7. The Art of Logic in English. A. 1547.

8. The thirteen Sophisticall fallacies, with their discoveryes, written in English meeter. A. 1548.

9. Mercurius cœlestis. Libri 24. written at Louvaine. A. 1549.

10. De nubium, Solis, Lunæ, ac reliquorum Planetarum, imo ipsius stelliferi cœli ab infimo terræ centro, distantiis, mutuisque intervallis, & eorundem omnium magnitudine liber ἀποδεικτικὸς ad Edwardum sextum, Angliæ Regem. A. 1551.

11. Aphorismi Astrologici 300. A. 1553.

12. The true cause and account (not vulgar) of floods and ebbes: written at the request of the right honourable Lady, Lady Jane, Duchesse of Northumberland. A. 1553.

13. The Philosophical and Poetical Original occasions of the configurations and names of the heavenly asterismes: written at the request of the same Duchesse. A. 1553.

Digitized by Google

14 The Astronomical and Logistical rules and canons, to calculate the Ephemerides by, and other necessary accounts of heavenly motions: written at the request, and for the use of that excellent Mechanicien, Master Richard Chancellor, at his last voyage into Moscovia. A. 1553.

15. De acribologia Mathematica volumen magnum, sexdecim continens libros. A. 1555.

16. Inventum Mechanicum, paradoxum, de nova ratione delineandi circumferentiam circularem; unde valdè rara alia excogitari perficique poterunt problemata. A. 1556.

17. De speculis comburentibus libri 6. A. 1557. Aliquantilla pars exstat in bibliotheca Cottoniana sub Vitellio C. VII.

18. De Perspectiva illa, qua peritissimi utuntur Pictores. A. 1557. Idem fortasse libellus cum illo, qui adhuc superest in Bibliotheca Cottoniana sub Vitellio. C. VII sub hoc titulo: *Perspectiva, sive elegans & utilis libellus de arte mensurandi cum circino & regula.*

19. Speculum unitatis, sive Apologia pro Fratre Rogerio Bacone Anglo: in quo docetur, nihil illum per dæmoniorum fecisse auxilia, sed Philosophum fuisse maximum, naturaliterque & modis homini Christiano licitis, maximas fecisse res, quas indoctum solet vulgus in dæmoniorum referre facinora. A. 1557. (*a*)

20. De Annuli Astronomici multiplici usu. A. 1557.

21. Trochilica inventa. Lib. 2. A. 1558.

22. Περὶ ἀναβιβασμῶν θεολογικῶν. lib. 3. A. 1558.

23. De tertia & præcipua Perspectivæ parte, quæ de radiorum fractione tractat. lib. 3. A. 1559.

24. De itinere subterraneo. lib. 2. A. 1560.

25. De triangulorum rectilineorum areis lib. 3. demonstrati ad excellentissimum Mathematicum, Petrum Nonium, conscripti A. 1560.

26. Cabbalæ Hebraicæ compendiosa tabella. A. 1562.

27. Reipublicæ Britannicæ Synopsis: in English. A. 1565.

28. De trigono circinoque analogico opusculum Mathematicum & Mechanicum: lib. 4. A. 1565. Exstat in Bibliotheca Cottoniana sub Vitellio C. VII.

29. De Stella admiranda in Cassiopeiæ asterismo, cœlitus demissa ad orbem usque Veneris: iterumque in cœli penetralia perpendiculariter retracta post decimum sextum suæ apparitionis mensem. A. 1573.

30. Hipparchus redivivus: Tractatulus. A. 1573.

31. De

(*a*) Meminerat longè antea *Deeus* in præfatione ad Regem *Maximilianum*, Monadi Hieroglyphicæ præfixa. pag. 11.

Digitized by Google

31. De unico Mago & triplice Herode, eoque Antichristiano A. 1570.

32. Ten sundry and very rare Heraldical blasonings of one crest or cognisance, lawfully confirmedto certain ancient armes. lib. 1. A. 1574.

33. Atlantidis, vulgariter Indiæ Occidentalis nuncupatæ, emendatior descriptio Hydrographica, quàm ulla alia adhuc evulgata. A. 1580.

34. De modo Evangelii Jesu Christi publicandi, propagandi, stabiliendique inter infideles Atlanticos: volumen magnum libris distinctum quatuor; quorum primus ad serenissimam nostram potentissimamque Reginam Elisabetham inscribitur: secundus ad summos privati suæ sacræ Majestatis Consilii Senatores: tertius ad Hispaniarum Regem Philippum: quartus ad Pontificem Romanum, A. 1581.

35. Navigationis ad Cathayam per septentrionalia Scythiæ & Tartariæ litora delineatio Hydrographica, Arthuro Pett & Carolo Jackmanno Anglis, versus illas partes navigaturis, in manus tradita, cum admirandarum quarundam insularum annotatione in illis subpolaribus partibus jacentium. A. 1580.

36. Hemisphærii Borealis Geographica atque Hydrographica descriptio, longè à vulgatis chartis diversa: Anglis quibusdam versus Atlantidis Septentrionalis litora, navigationem instituentibus dono data A. 1583.

37. The originals and chiefspoints of our antient Britisch historyes discoursed upon and examined. A. 1583.

38. An advise and Discourse about the reformation of the vulgar Julian yeare, written by her Majestyes commandment, and the Lords of the privie Councill. A. 1582.

39. Certain considerations and conferrings together of these three sentences, antiently accounted as oracles: *Nosce teipsum: Homo homini Deus: homo homini lupus.* A. 1592.

40. De hominis corpore, spiritu, & anima: sive microcosmicum totius naturalis Philosophiæ compendium. lib. 1.

41. The compendious Rehearsal of John Dee his dutifull declaration and proofe of the course and race of his studious life for the space of halfe an hundred yeares, &c. A. 1592. Exstat MS. in Bibliotheca Cottoniana sub Vitellio C. VIII.

42. De horizonte æternitatis. 3. libr. 1. de horizonte: liber Mathematicus & Physicus. 2. de æternitate: Liber Theologicus, Metaphysicus, & Mathematicus. 3. de horizonte æternitatis: liber Theologicus, Mathematicus, & Hierotechnicus.

43. Thalattocratia Britannica, sive de Britannico maris imperio Colle-

Digitized by Google

lectanea extemporanea, quatuor dierum ſpatio, celeri conſcripta calamo. A. 1597. Septembr. 20. Manceſtriæ.

Hactenus librorum *Devi* titulos ex ipſius indicibus propria manu exaratis, quos etiam ipſe in Epiſtola apologetica ad reverendiſſimum D. *Joannem Whitgiftum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*. A. 1595. edidit, recenſui. Exſtant autem in Bibliotheca Cottoniania ii, qui ſequuntur.

Correctiones & ſupplementa Sigeberti ex MSS. Codicibus per Joannem Dee ſub Vitellio. C. IX.

De coni recti atque trianguli ſectione illa, quæ *Parabola* ab antiquis Geometris vocabatur ſub Vitellio. C. VII.

Several letters and papers between John *Dee* and Roger Edwards of a Theological argument. Sub Vitellio. ibid.

His bookes and papers concerning his converſation and actions with ſpirits: with the original letters of ſeveral Princes and great men to him. In a box. Theſe printed by Dr. Meric Caſaubon. A. 1559.

Vix operæ pretium videbitur heic addere, verſus quoſdam nullo ingenii ſale aut grato ſapore reſperſos, interdum à *Devo* Anglicano ſermone compoſitos fuiſſe, & ab ipſo ſubinde, ætate pene delira, editos. Ne verò *Nortono*, *Ripleo*, reliquiſque artis Chryſopoeticæ celebratiſſimis Magiſtris, qui iſtiuſmodi arcana ſub parabolis involuta rythmicè publicarunt prorſus diſſimilis haberetur: ille quoque *Teſtamentum* (ſic enim impropriè appellatur) ſive potius breve conſilium quatuordecim verſibus comprehenſum, ad *Joannem Guynue* A. 1568. tranſmitti voluit: quod in Theatro Chymico Britannico ſervari curavit *Elias Aſhmolius*: ubi quoque exſtant duo *Edwardi Kellai* Opuſcula Rhythmica de lapide Philoſophorum.

In muſeo Aſhmoliano *reponuntur tria volumina varii argumenti.*

In Primo Volumine.

1. Compendious rehearſal of John Dee, his dutifull declaration and race of his ſtudious life for the ſpace of fifty yeares.

2. Præfatio Latina in actionem primam ex ſeptem habitam X. Aprilis Pragæ, & jam in Latinam converſa ſermonem. A. 1586.

3. Epiſtola ad Gulielmum Camdenum, data Mortlaci, VII. Auguſti 1574.

4. The

4. The Contents of the Chapters of Dr. Dees booke, entitled, *Of famous and rich discoveries.*

5. A supplication to Q. Mary for the recovery and preservation of antient Writers and Monuments.

6. A letter from Dr. Aubrey, one of the Masters of Requests to Q Elisabeth, to Dr. Dee, upon his perusal of his booke *of the British Monarchy.*

7. Bartholomæi de Rekingen, dicti Caricter, Medici Cæsarei Epistola ad D. Joannem Dee Londinensem de cancro curando, data Viennæ pridie natalis Domini 1564.

8. A letter from John Dee then Warden of Manchester College, to Sir Robert Cecil, Secretary of State, about some disorders and injuries done to that College, dated at Manchester 18. June.

9. Duplex schema nativitatis Joannis Dee: unum ex ephemeridibus Tubingæ, alterum ex J. Stredi tabulis calculatum: Londini ab E. Ashmolio, in privatum, ut puto, sui & amicorum usum, editum.

10. Schema natalitium *Edwardi Kellæi* à Devo formatum erectumque (ab Elia Ashmolio in Theatro Chymico pag. 479. Londini editum, & illius observationibus illustratum) una cum aliis schematibus ejusdem generis.

11. Several letters and papers concerning some notes of the life of Dr. Dee.

Vol. II.

1. A plain discourse and humbl advise for Q. Elisabeth to peruse and consider: as concerning the needfull reformation of the vulgar Calender for the civil yeares and dayes accompting or verifying according to the time fully spent.

2. A letter of Dr. Aubrey to John Dee about his booke of the British Monarchy, written 1577.

3. General and rare memorials pertaining to the perfect art of Navigation: annexed to the paradoxall compass in plaine. This written A. Ch. 1577. sola pagina (si in pugillaribus rectè annotavi) titulo tenus hîc reperitur.

4. An advertisement to the Reader concerning an Apology for and the praises of Dr. Dee written in the yeare 1577.

5. A discourse about the British Monarchy: where there is a project about a petty navy royall and the benefits of it: with several remarks

Digitized by Google

out of Records of the ſoveraignty of the British ſeas in the time of K. Edgar. This book inſcribed to Mr. Chriſtopher Hatton, Captaine of her Majeſtyes guard, and Gentleman of her privy Chamber. Written in 1576. and printed in the following yeare.

Vol. III.

Several miſcellaneous papers, relating to *John Dee* and *Edward Kelly*, collected by Mr. *Ashmole*, with ſeveral charmes and magical papers, and oddcures of diſeaſes, with ſeveral prayers.

Præter hæc in eodem Muſeo quidam alii tractatuli & Epiſtolæ tum *Devi*, tum *Kellai*, reperiri poſſunt, variis libris ſparſæ, quas in cenſum referre vix operæ pretium videbitur.

ELOGIA DE JOANNE DEVO.

THOMAS DIGGESIUS in Epiſtola ad Lectorem præfixa *Joannis Dee Nucleo*. De *Devo* loquens,

Vix in omni doctrinarum genere celeberrimus; tum in abditiſſimis Philoſophiæ myſteriis admirandus.

G. CAMDENUS in Britannia *Londini* 1607. in deſcriptione Comitatus *Lancaſtrienſis*, pag. 611.

Hanc alteram (Inſcriptionem) *mihi deſcripſit, qui vidit, Cl. Mathematicus*, J. Dee, *Collegii* Manceſtrienſis *Cuſtos*.

NAUDÆUS in the Hiſtory of Magie by way of Apology tranſlated out of French, London 1657. pag. 38.

To him add John Denys *, *an excellent Mathematician an of our time, who printed an Apology for him ſelf in the year* 1570. *and pleaded his own cauſe in London.*

* Dee.

Pag. 229.

Had wee the book, which John Dee, Citizen *of* London *a very great Philoſopher and Mathematician, ſayes he had written in defence of* Roger Bacon, *where he thewes, that whatever was ſaid of his miraculous operations, is rather to be attributed to the knowledge of nature and the Mathematicks, than to any commerce or converſation, hee everhad with Demons. I should have as little to ſay of him, as of Apuleius, who cleard himſelfe from the like accuſationes in two Apologyes.*

APPEN-

Digitized by Google

APPENDIX,

AD

JOANNIS DEE VITAM

Sereniſſimo ac potentiſſimo Principi ac Domino, Domino RUDOLPHO, *Dei gratia Romanorum Imperatori ſemper Auguſto, ac* Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, *&c Regi, Archiduci* Auſtriæ, *Duci* Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, *&c. Comiti* Tyrolis, *&c. Domino meo Clementiſſimo.*

OMNIPOTENTIS noſtri Creatoris, Chriſtianorum omnium Imperatorum Feliciſſime, O RUDOLPHE, tam eſt hominibus incognita illa, quæ cuncta diſponit perficitque, Providentia, rataque ipſa rerum ſeries, & coordinatio, à primo ad ultimum, quòd à pleriſque temerè, fortuitò, vel caſu, hoc illove evenire modo, exiſtimentur omnia, quæ extra præterve ſuorum conſiliorum deſignationes fieri conſpiciant. Verùm, quibus eſt mens divinæ veritatis lumine colluſtrata, & ad multiplices longiſque intervallis diſtinctas rerum conſecutiones conſiderandas attentior, evidentiſſimè deprehendent illi quidem, quæ, quibus præcurriſſe, tanquam cauſas occaſioneſque neceſſarias, alio priori, & interdum longè diverſiſſimo, tempore, oportuerat. Atque ut varietatem nunc omittam exemplorum, quæ ex aliorum hominum inter ſe collatis vitis, conditionibus, factiſque adferre poſſim, exemplum ſatis conſpicuum hoc unicum fieri poſſit: Nimirùm illa, incredibilis ferè, quæ inter Sacram Cæſaream Majeſtatem veſtram & humillimum in Deo mancipium me veſtrum, ex multiplicibus utrinque præcurrentibus occaſionibus, jam quaſi inſtare videtur, in unum idemque admirandum quid combinatio divinaque conſpiratio. Ambiverunt me (Juvenem) illuſtriſſimi Imperatores duo: victorioſiſſimus ille CAROLUS QUINTUS, & ejuſdem frater, FERDINANDUS, veſtræ Cæſareæ Majeſtatis Magnificentiſſimus

Ne dicas coram Angelo non eſt Providentia. Eccleſiaſtes cap. 5.

Digitized by Google

mus Avus. Hic, *Posonii*, *Hungariæ*: ille verò, *Bruxellæ*, *Brabantiæ*. Hic, Anno 1563. Ille autem, Anno 1549. Ast clementissimum Imperatorem MAXIMILIANUM, Cæsareæ vestræ Majestatis patrem, immortali gloriâ dignum, jam tum *Hungariæ* coronatum Regem, invitissimo quidem ipso Tyranno *Turcico*, eodem in *Posonio*, eodemque Anno 63. in deliciis habere cœpi: illiusque rarissimas virtutes, cùm fideliter colere, tum posteritati easdem reddere commendatissimas, opere quodam conabar Hieroglyphico.

Quo etiam in labore exantlando, animus mihi præsagiebat, AUSTRIACÆ * familiæ aliqum fore aliquando aliquem, in quo maxima mea spes, & publico Christianorum Statui, res confirmaretur, vel confirmari poterit, optima, maximaque. Vestræ igitur Cæsareæ Majestati, Imperatorum *Romanorum*, ex *Austriacorum* Principum nobilissimâ familiâ, meâ ætate florentium, QUARTO, adsum, & ego, Triplicis Alphabeti, Litera † Quarta. Atque ita adsum, ut meipsum ad pedes Cæsareæ Majestatis vestræ demissè osculandos offeram: plurimùm gavisurus, si quâ in re Christianæ Reipublicæ, Imperatori tanto talique gratus utilisve esse potero.

* Libelli *Monadis Hieroglyphicæ* Theoremate 20. jam ante 20. annos editi.

† D } Δ } ד }

Vestræ Sacræ Cæsareæ Majestati soli si hæc aliquandiu constare patiemini, neminique detegere velitis, rem facietis valdè necessariam.

CÆSAREÆ MAJESTATIS VESTRÆ.

Humillimus & Fidelissimus Clientulus

JOANNES DEE.

Pragæ, Anno. 1584.
Augusti 17.

Digitized by Google

Illustrissimo Domino, Domino Don GULIELMO DE SANCTO CLEMENTE, *Serenissimi atque Catholici* Hispaniarum *Regis Negotiorum apud Sacram Cæsaream Majestatem, &c. Præfecto, Domino meo observandissimo.*

EA est hominum in terris conditio, Nobilissime vir, ut sibi soli nullus natus esse videatur: immo neque sibi ullus omnia sponte nascentia, vel ultro ab aliis oblata, quæ sibi maximè sunt necessaria, recipiat. Mutuæ inde hominum emerserunt Societates, mutuæ amicitiæ, mutuæ operæ, mutua dona, rerum commutatio, & emptionis, rerumque venditionis contractus: aliique diversi hominum existunt Status, unde hominum inter homines, & cum hominibus, multiplicia procurantur officia commerciaque. Neque omnium istorum sola est utilitas, vel, quæ peribit, voluptas, scopus ille, vel finis, quem attingere conantur & student: sed aliud aliquibus est propositum, quod divinius quidem est, quod virtutem vel honestatem nominare possumus; quæ cœlitus demissa, hominum informet mentes & ornet, sibique coaptet: adeo ut sedibus illas reddat cœlestibus dignas. Illud, illud ergo est, illustrissime vir, quod Excellentiam vestram tam mihi pridie reddidit attentam, benignam, & perhumanam. Illud est, quod vestram refricabit memoriam, & vestrum insigniter acuet ingenium, in causâ meâ suæ Cæsareæ Majestati tam proponendâ, quàm commendanda: eoque tractanda modo, quo illa tractari arcana debeant, quæ à paucis credantur, & à paucioribus intelligantur: verissima licèt sint, & ex sese utilissima. Quò citiùs Cæsarea sua Majestas mirabilem hanc & maximam Dei, non providentiam solùm, sed bonitatem etiam amplexus fuerit, eò citiùs & abundantiùs meæ ad illum legationis constabit sinceritas, bonitas, & utilitas.

Voluissem equidem hunc inclusum libellum, litrasque inclusas vestræ excellentiæ ipsemet attulisse. Sed (cum veniâ sit dictum) ex digiti pedis mei, offensâ cuticulâ, non tam commodè possum hodie pedes venire: proinde amico meo hoc onus imposui, ut cum vestræ Excellentiæ manuum deosculatione omnia mea vobis offerat servitia: hocque quicquid est, pro sua Cæsareâ Majestate, tradere munusculi.

Pragæ 24. Augusti 1584.

Joannes Dee.

Il-

Illustri & Magnifico Domino, Domino OCTAVIO SPINOLÆ, *Sacræ Cæsareæ Majestatis à Stabulis & Cubiculis, Domino suo observandissimo.*

ILLUSTRIS ac Magnifice Domine, Non possum satis condignas vestræ Magnificentiæ agere gratias, pro singulari illà, quà me heri amplexi estis, humanitate & benevolentia: hominem quidem vobis incognitum; sed tamen Virtutis & Veritatis studiosissimum: quique omne reliquum meæ vitæ curriculum (Deo sic volente) in hoc eo consumere decrevi, ut sacra sua Cæsarea Majestas clarè percipiat, sibi, incredibiliter ferè propitiam fore Dei omnipotentis tremendam Majestatem. Atque quamvis videam, multiplicibus multarum regionum negotiis suam sacram Cæsaream Majestatem occupatissimam teneri; neque aliis, illisque à me suæ sacræ Cæsareæ Majestati proponendis, causis, commodè vacare, vel posse, vel evidenti aliquâ ratione deberet: tamen, si aliquis excogitari possit modus, pro loci, temporis & rerum occasione; quo sua sacra Cæsarea Majestas, ea penès me videre, vel ex me intelligere dignaretur, quæ illi forent grata: ea in re vestræ illustrissimæ Magnificentiæ libentissimè audirem vel reciperem informationem atque judicium. Nam in hoc totus ero, ut tempore debito appareat, omnipotentis Dei & suæ sacræ Cæsareæ Majestatis servitio, maximè autem pro sacrosanctæ, orthodoxæ, catholicæ, & Apostolicæ fidei illustratione, ac Reipublicæ Christianæ defensione amplificationeque addictissimum, fidelissimumque me esse, ac fore sacræ suæ Cæsareæ Majestatis Servitorem.

Illustrissimæ Magnificentiæ vestræ
paratissimus,

JOANNES DEE.

Opportunitatis flos maturè colligi debet:
citò enim fiet marcidus.

4. Septembris.
1584.

Episto-

Epistola altera JOANNIS DEE *ad* RUDOLPHUM *Imperatorem.*

MULTIS, ô serenissime Cæsar, & permagnis fortè omnium creaturarum Dei, immò ipsius Dei, & cœlestibus haud paucis Mysteriis arcanisque vestræ Cæsareæ Majestatis jussu, per me (jam, ante quatuordecim dies) fideliter, sincerè, & diligenter, quantùm sex horarum fieri poterat spatio, declaratis ac manifestatis eidem, cui, eadem penès me videnda, audienda, intelligendaque esse voluistis: inde nunc, quæ sit vestræ Cæsareæ Majestati simplex, tanquam ab æquo rerum Æstimatore, facta relatio; vel quod cum relatione adjunctum Judicium: vel, qualis totius processus excogitata censura: vel qualis mecum procedendi vobis persuasa cautio; vel quale pro Cæsarei vestri responsi formâ, initum captumque consilium, non sum tam immodestè curiosus, ut expiscar; neque aliter vel aliâ ratione de sacræ vestræ Majestatis Cæsareæ prudenti & gratiosâ in præmissis resolutione sum sollicitus, quàm, me fidelem, sincerum, & devotum Dei omnipotentis, & in Deo, propterque Deum vestræ sacræ Cæsareæ Majestatis Servitorem deceat. Video tamen, me (dum nullum adhuc ad præmissa receperim responsum) per tam alti silentii (quasi) stimulum aliquantulum impelli, ut secundò vestram Cæsaream Majestatem admoneam, ne divinam hanc, & divinitùs oblatam misericordiam, tam inexpectatam, tam magnam, tam inauditam, tam admirandam, tam multiplicem, tam Statui Imperatorio Christianæque Reipublicæ necessariam, tam certam, tam paratam, eamque per Dei omnipotentis Cæsareæque Majestatis vestræ fidelem servitorem re ipsâ vobis confirmandam & administrandam, (si sacra vestra Cæsarea Majestas voluisset) parvi momenti negotium, vel inventum aliquod humanum, aut fraudem Diabolicam, esse, fuisse, vel fore, ullo modo suspicemini, vel credatis. Tali enim & tam gravi vestræ Cæsareæ Majestatis errore omnipotentis Dei incendi posse furorem vehementer vereor: & ne hanc Dei misericordiam respuentes, ejusdem indignationem provocetis vindictam, valde metuo. Quapropter, cùm videam, Cœlum ipsum, & cœlestia talia mysteria, non tali tantæque curæ vestræ sacræ Majestati Cæsareæ adhuc esse, quali quantâque optassem equidem: ego potius, quàm ut vel Deus hujus suæ priùs inauditæ misericordiæ, ultroque vestræ Cæsareæ Majestati oblatæ, prorsus nullum penès homines haberet conspicuum Judicium, argumentum, testimonium vel experimentum: & potius

tius quàm mea ſæpe nominata fidelitas, ſinceritas, & devotio, ſive votum erga Deum & veſtram Cæſaream Majeſtatem, omni apud poſteros noſtros careret fide, & veritatis manifeſtæ robore: in Dei nomine, & ad ejus laudem, honorem, & gloriam, & ut veſtræ ſereniſſimæ Cæſareæ Majeſtatis ſatisfaciam deſiderio heroico, de lapide illo benedicto: (*Philoſophorum* vocato *Lapide*) infallibiliter videndo, poſſidendo, & utendo: aſſero veſtræ ſacræ Cæſareæ Majeſtati, lapidem eundem me auxilio favoreque divino conficere poſſe. Et propterea, ſi veſtra Cæſarea Majeſtas, me velit interim ſibi intimè charum habere, & ſi pro dignitate tanti myſterii & beneficii, ſibi à me liberaliſſimè & humillimè exhibendi, gratioſè me tractare dignabitur, (non tamen alio quidem vel altiori me inſigniens titulo, quàm qui veſtræ Cæſareæ Majeſtatis Philoſopho & Mathematico conveniat, his literis ore & corde polliceor, ſancteque coram Deo omnipotenti voveo: opus illud Philoſophicum, omnibus ſuis numeris perfectum, in manus veſtras Cæſareas, & ſine ſumptibus veſtris ad illud opus perficiendum requirendis, ac breviſſimo, quo fieri poterit, tempore, nutu Dei, me daturum. De aliis præterea arcanis, adhuc mihi ſilendum eſſe video. Nunc autem ſacræ Cæſareæ Majeſtatis veſtræ gratioſam, liberam, conſtantemque voluntatem in præmiſſis, non aliter, niſi ex veſtro proprio gratioſo ore, vel ex veſtris Cæſareis Literis propriis, intelligere cupio. Nullum enim jam noſco dignum & aptum, qui in iſtis aliiſque naturæ & artis Secretis meus penes veſtram Cæſaream Majeſtatem fieri deberet *Mercurius*.

Illuſtriſſimo Domino, Domino Don GULIELMO DE SANCTO CLEMENTE, *Sereniſſimi atque Catholici* Hiſpaniarum *Regis apud ſacram Cæſaream Majeſtatem, &c. Legato, Domino ſuo obſervandiſſimo.*

ILLUSTRIS & Magnifice Heros, multis hoc probari poteſt teſtimoniis & exemplis, quòd illa, quæ præter vulgarium artium & Scientiarum decreta, nova, & ſupra vulgariter ſtudioſorum expectationem, hominibus, licèt piis & candidis quidem, divinitus revelantur myſteria, cum ſummâ difficultate vel intelliguntur à pauciſſimis, vel vix ſine ſuſpicione admittuntur, aut creduntur à pluribus. Aſt qualis in noſtris, (ſi rectæ pièque informatæ noſtris adhibeatur Judicium) eſſe poteſt ſuſ-

pi-

picio? Nam à Deo omnipotente, per multos jam annos, fideliter, ardenter, & constanter per preces requisita Sapientia, una, scilicet, quæ penès nos quidem, videtur esse radix &, occasio tanti istius doni obtinendi. Ast in cœlesti suo Palatio, ante conditum mundum, determinata & assignata erga nos misericordia & gratia omnipotentis Dei, præcipuum, solidum, immobileque hujus tanti Mysterii est censendum fundamentum: in quo Mysterio talis relucet per potentes fidelesque Angelos isagogica informatio de arcanis Dei consiliis, tam in mundi creatione, creaturarumque naturis & vero usu, quàm in mundi præsentis, moxque futuri, Statu: & præterea, de unius Catholicæ Ecclesiæ, charissimæ *Jesu-Christi* sponsæ, nostræque piæ matris, sanctitate, dignitate, & auctoritate, veluti in quâ etiam est Sanctorum communio, & peccatorum remissio, & de multis nondum per nos revelandis Dei arcanis, magnalibus, & determinationibus: quod tantum abest, ut aliquis sanæ mentis Christianus, actiones nostras mysticas diabolicas esse fraudes, contendere, immò ne suspicari quidem conetur aut possit: ut potiùs tale Arcanum Dei propositum incredibiliter admirari, Rationem humanam in eisdem examinandis subjugare, & Dei erga electos suos admirandam misericordiam in istis esse manifestam, humillimè & cum summo tremore fateri velit. Ego quidem hactenus in istis aliud ferè nihil me esse invenio, nisi calamum Scribæ, velociter per me scribentis. Nam visa audita que in meâ præsentiâ, fidelissimè, de literâ interdum ad literam, interdum verbatim, interdum pluribus simul receptis verbis, ipso eodem temporis momento, quo traduntur, annotare sum solitus. Ast jam in quàm multa excrevit noster talis labor volumina? Ex quibus omnibus illum fructum successumque exspectamus, qualem præfixit ille, cujus nutui cuncta obediunt. Istas autem ad suam sacram Cæsaream Majestatem literas meas, cùm vestra Magnificentia opportunitatem inveniet primam, si meo nomine humillimè eidem exhibere dignabitur, tum magno mihi divinitus, injuncto levatus ero onere, tum magno à vestrâ Magnificentia affectus beneficio. Interim verò, dum suæ sacræ Majestatis Cæsareæ ad istas responsum dabitur, (nimirum si ad 14. vel 16. dies priùs exspectandum esset) vel, statim post acceptum responsum, si tam expeditè illud recipere possum, quàm quod recepi ultimò, ad iter me accingere debeo, propter familiam, libros, & aliquam meam Supellectilem, huc ante hyemis asperitatem transferendam. Ubi, cum Cæsareæ Majestatis gratioso favore, & sub ipsius protectione Imperatoriâ, voluntatem omnipotentis Dei implere pro viribus, & suæ sacræ Cæsareæ Majesta-

Digitized by Google

tati inservire, tanquam ejusdem *Philosophus* & *Mathematicus* fidelissimè, de tempore in tempus, paratus esse potero.

Illustri vestræ Magnificentiæ addictissimus;

JOANNES DEE.

POST-SCRIPTUM.

MEarum esse partium & consultum esse dixi vestræ Magnificentiæ paucissimis verbis significare, quòd heri, manè, horâ nonâ, vir egregius & suæ Majestatis Cæsareæ fidus Consiliarius D. Doctor *Curtzius*, me humanissimè invisebat in meo ergastulo & hypocausto, juxta *Bethlehem*, ubi videre poterat Bibliothecam præsentem meam, nullam ferè aliam esse, præter sancta Dei Evangelia & Biblia sacra, ipsósque nostrorum mysteriorum libros. Ego autem quodam humili modo, in cæteras querelas meas, de tam longâ interpositâ morâ conquerebar, inter ejusdem de meis rebus factam relationem & Cæsareum de eisdem recipiendum responsum. Ille verò se simplicissimè Cæsareæ Majestati visa auditaque penès me retulisse asseruit, nullo suo de eisdem adhibito judicio. Verum, Cæsari dixit, quasi impossibilia vel incredibilia fuisse visa. Et de responso mihi in hac parte dando secum adhuc suam deliberare velle Majestatem Cæsaream. Unde ego de literis meis istis, suæ Majestati mittendis, mentionem feci, & summatim earundem tenorem eidem enarravi. Ille easdem statim habere voluit, ipsi Cæsareæ Majestati à meridie mittendas, ego quidem Cæsaris me velle ad pauculos dies expectare adventum dixi. Deinde de rebus Mathematicis brevissimè inter nos habito sermone, illique ad pervidendum dato libello quodam Geometrico, per me & *Federicum Commandinum Urbinatem* in lucem olim dato, & mutuis, post utrinque promissis officiis humanitatis & benevolentiæ, abiit.

1584. Sept. 28.

Episto-

Epistola tertia JOANNIS DEE, *ad Legatum Regis* Hispaniæ.

ILLUSTRISSIME & magnifice Heros, Licèt mea nondum privata curaverim negotia, pro quibus ordinandis multos interim, dum hinc abfuerim, & labores pertulerim, & sumptus fecerim: tamen nolui literas, ad vestram Magnificentiam à Nobilissimo illo Domino *Palatino Syriadensi*, missas, in multas horas à reditu meo retinere penès me: ne aliquà ex parte officio viderer deesse meo, tam erga vestram Magnificentiam, quàm ipsum Dominum *Palatinum*. Quantum verò ad mysteriorum incredibilium progressum, habeo & quæ dicam, & sunt, quæ audiam, multa ad veritatis causam, invitissimis ejusdem adversariis quibuscunque elucidandam. De quibus quando oportunum erit, paratissimus ero, cùm audire, tum audiri: eo quidem modo, quo sinceritati & fidelitati meæ erga Cæsaream suam Majestatem erit convenientissimum. Interim aliquot dierum intervallum liberum requiro, ut tam ædes mihi meisque conducam, si fieri possit, accommodas, quàm ut alia ad rem familiarem spectantia disponam. Deus optim. Max. Magnificentiam vestram ornare beareque dignetur.

Illustrissimæ Magnificentiæ Vestræ
Obsequentissimus,

JOANNES DEE.

Pragæ Ultimâ Decembr. 1584.

Illustri & magnifico viro, D. JACOBO CURTZIO *Sacræ Cæsareæ Majestatis ab arcanis Consiliis, Domino meo plurimùm colendo*.

ILLUSTRIS & Magnifice Vir, Majorine gaudio affici debeam ex bonâ vestrâ valetudine, & salvo meo ad *Pragam* reditu, an ex contumeliis hîc interim, dum abfuerim, contra me confictis, & variis ejacula-

latis reprehensionibus & quasi minis, dolore torqueri, penè incertum videri possit. Ego quod statui, hactenus feci: Supellectilem scilicet ex *Cracovia* meam, cum tota familia mea, huc jam adduci curavi, cum magnis quidem laboribus meis; & sumptibus haud modicis. Ædes (ex quo jam veni) tales quales etiam cum aliqua difficultate conduxi. Et hac præsenti Septimanâ, omnia hîc nostra ad easdem citissimè transferri, remque familiarem & Oeconomicam quodam crasso modo disponi, negotiorum meorum requirit ratio. Interim vestram Magnificentiam enixè oratam habere velim, ne ullo modo ægrè ferat, quòd eandem nondum inviserim, officioque meo, in hac parte accuratè satisfecerim. Spero, quòd unà mecum sentire velitis, jure merito in proverbium hoc abiisse dictum,

Satis citò, modò satis benè.

Non solùm literæ ad me vestræ in abitu meo mihi magno interim fuere solatio: sed & absente me, sæpe testificata bona vestra de me concepta opinio magno me delinivit gaudio: de contumeliis igitur, & literis vestris, & vestrâ de me opinione, sive judicio, cùm opportunum fuero nactus otium, prædictis negotiis meis confectis, vestræ Magnificentiæ adero, ut aliquid dicam: & paratissimus futurus, ut omnia, quæ potero, faciam, quò vobis & posteritati constet, fideliter & sincerè, prout statueram, ad sacræ suæ Cæsareæ Majestatis egregia servitia animum me applicâsse meum.

Pragæ Januarii 6. Anno 1585.

Allocutio JOANNIS DEE *ad* Stephanum *Regem* Poloniæ.

CONSOLATIO, pax, & misericordia Dei sit tibi, ô Serenissime Rex: coram quo divinitùs recepi admonitionem, ut me sisterem, quod nunc humillimè facio: paratissimus cum omni fidelitate & sinceritare eâ cum Regiâ vestrâ Majestate tractare quæ mihi divinitùs injungantur. Quotum Mysteriorum historias de ordine in ordinem, referre, prout occasio dabitur, non recusabo, aliaque omnia peragere quæ Deo & vestræ Majestati Regiæ grata fore intellexero.

RE-

REGIS RESPONSUM.

UT de vestrâ Personâ multa bona audivi absente, ita jam mihi gratus valdè est adventus vester, & si quod sit, in quo vobis mea gratia & favor possit esse commodo, non deero me vestrum fautorem & protectorem existere. Atque de istis & aliis majoribus rebus aliquid magis opportuni loquendi tempus post festos istos dies: quo tempore vos ad me accersi curabo.

† *Nyepolonicze* in Aula Regis *Poloniæ*.

Anno 1585. Maii 23. A Meridie hora circiter 6.

Allocutio brevis Regis Stephani *ad* J. DEE.

EGIT mecum Dominus *Palatinus*, ut vos audirem de rebus istis magnis & raris fusiùs loquentes: quod libenter feci: & tamen hoc considerari debet, quòd Prophetæ omnes & revelationes jamdiu & in tempore Christi cessaverunt. Tamen si nihil in istis contra Dei sit honorem, eò lubentiùs sunt audienda: & ego quidem haud dubito, quin Deus nunc possit multis modis secreta quædam hominibus detegere, ad hæc usque tempora, inauditis & insusitatis.

Responsum J. Dee *ad Regem* Stephanum.

Δ Considero in oratione vestrâ Regia tria quasi capitula, in quibus totius oratio vestræ est medulla. *Primum* de Prophetiarum & revelationum cessatione. *Secundum*, an aliquid in nostris actionibus vel Exercitiis insit contra Dei honorem: & *Tertium* (quod animo meo est valdè gratum) quòd Deo non præscribatis certos aliquos modos vel tempora, quibus sua hominibus velit aut debeat secreta detegere. De *Primo*, hoc possimus vestræ Majestati Regiæ asserere quod ille Scripturæ locus haud rectè à plurimis intelligitur: & ab illis pessimè, qui velint omnimodæ Dei potentiæ & misericordiæ & sapientiæ præscribere certos modos, & tempora certa: asserendo nullorum his temporibus esse Prophetiam, vel post *Christum* fore: quia omnes in *Christo* cessavere: hoc est, quia omnes de illo quæ erant Prophetiæ scilicet, de Dei filio in carne venturo, & Messiâ vero, & redemptore generis humani futuro, & de totâ illâ,

quam nos agnovimus & confitemur Christiani, completam & consummatam esse, *Christi* historia, jam cessavere: adeo quòd illa neque jam futura sunt, ut putant Judæi, neque repetenda sunt, cùm jam sunt consummata & peracta, quemadmodum Prophetæ prænunciabant: Nam ob hanc causam, cùm *Christus* Jesus in Cruce pendens scivisset, quòd omnes de eo Prophetiæ completæ fuissent, & præcipuus scilicet omnium Prophetiarum (ante Christum) scopus jam esset collimatus, & juxta præscientiam & propositum Dei redemptionis humanæ consummatum esset Mysterium, ipse dixit, *consummatum est:* Nam & *Paulus* dixit ad Judæos, nam cùm consummassent omnia quæ de eo scripta erant, deponentes eum de ligno, posuerunt eum in monumento.

Joan. 19. Ev. Et post Resurrectionem suam ipsemet *Christus* suis discipulis (pergentibus versùs castellum *Emaus*, & de illius morte & Resurrectione dis-

Act. 13. ferentibus & dubitantibus) dixit, *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ: nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam;* & *incipiens à Moyse & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus Scripturis*, quæ de

Luc. 24. *ipso erant*, &c. Et paulò pòst iterum ad eosdem vobiscum: *quoniam necesse impleri omnia quæ scripta sunt in lege, Moyse, & Prophetis, & Psalmis de me.*

Sed quantùm ad alium sensum, quòd post *Christum* nulli essent Prophetæ vel revelationes, ipsæ Scripturæ planissimè contrarium docent. Nam quid dicendum erit de Revelatione, sive notabili illâ Beati *Joannis Apocalypsi*, quæ post *Christum* erat? quæ & ab eodem *Joanne Pro-*

* Cap. 1. Apoc. *phetia* vocatur, dicendo * *Beatus, qui legit & audit verba Prophetiæ hujus, & servat ea, quæ in eâ scripta sunt;* & in ultimo capite ejusdem *Apocalypseos* sive Revelationis ter eandem vocat *Prophetiæ librum.* Quare manifestum est post *Christum* esse Revelationes & Prophetias. Præterea quæ erat illa *Paulo* facta revelatio in ejus vocatione & conversione per ipsum *Jesum Christum*, ut in Apostolicorum apparet *Actuum*

* Act. 10. libro cap. 9. quid de illa dicemus * *Cornelio* Centurioni? Quid de illâ

Act. 11. *Petro* de animalibus mundis & immundis. Et *Paulus* ipse dicet *si gloriari oportet, (non expedit quidem) veniam autem ad visiones & Reve-*

2. Cor. c. 12. *lationes Domini* &c. & paulò post: *Et ne magnitudo Revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet;* & notum mihi factum est Sacramentum, sicut supra scripsi: prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in mysterio Christi, quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominis, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis & Prophetis in Spiritu &c. ubi etiam Pro-

phe-

Digitized by Google

phetas post *Christum* esse apparet: & cap. 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerii, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitate fidei in mensuram ætatis plenitudinis Christi* &c. ubi tam diu Prophetas fore in Ecclesiâ Christi post Christum apparet, *donec occurramus omnes in unitate fidei*, &c. quod nondum post *Christum* factum fuisse benè scimus, & jam hac ætate nostrâ maximè sumus circa negotium fidei discordes, maximè videntur esse necessariæ non Prophetæ solùm, sed etiam Revelationes valdè expressæ de Mysteriis divinis. Et de locutione Angelica * ad *Philippum*, & ejus de loco in locum invisibili quasi translatione per spiritum Domini, quid putandum est? Et de Prophetis post *Christi* tempora testificatur *Actuum* undecimum caput, ubi legimus, quod eodem tempore, quo primùm discipuli *Christi Antiochiæ* cognominarentur CHRISTIANI, *supervenerunt ab Jerosolymis Prophetæ Antiochiam, & surgens unus ex eis nomine Agabus, significabat per spiritum famem magnam futuram universo orbe terrarum, quæ facta est sub Claudio.* Ad secundum autem vestræ Majestatis Regiæ capitulum, sic respondeo, quod coram Deo & beatis ejus Angelis assero, quod Conscientia mea nihil adhuc deprehendit, notavit, vel dijudicare potuit, neque possit in omnibus nostris Actionibus, vel illarum aliquâ, quod sit, contra Dei honorem vel gloriam, immo, quod ad Dei honorem & gloriam valde spectent, poscimus.

Ad Ephesios.

* Act. cap. 8. Philippus defertur à loco in locum per spiritum Dei.

Denique tertio in loco, quòd cum magnâ & verè piâ Regiâque discretione existimetis Deum omnipotentem iis temporibus posse modis suis variis, hominibus quibusdam sua manifestare mysteria & secreta, valdè lætor: & eò magis, quòd tam ex nostris præteritis id constare potuerit multis actionibus, quàm ex futuris: quibus interesse & adesse præsens (si ita illi visum fuerit) vestra possit Majestas Regia. Et præteritarum nostrarum actionum libros 24. paratus sum (quocunque vestræ serenissimæ Majestati placuerit tempore) videndos exhibere, quorum quædam *Latinâ* linguâ, *Græcâ* aliæ, aliæ *Anglicâ* linguâ, sed ex maximâ parte *Anglicâ* sunt conscriptæ ipsæ actiones: Angelorum viz. Dei bonorum instructiones, admonitiones, exhortationes, conciones, Prophetiæ & quocunque alio sunt censendæ nomine nobis factæ Revelationes, reales vel verbales, & per spatium jam trium ferè annorum à nobis receptæ & annotatæ.

Ora-

Oratio ad Deum, qua usus est in Actione, cui interfuit Rex Poloniæ.

† *Nyepolonizæ* in Aula Regia præsente ipso *Stephano* Rege.

Die Lunæ Maii 27. mane, horam 7. circiter, in camerâ privatâ Regis.

In lapide quem Angelus mihi adduxit: & præscripta erat nostra actio cum eodem.

* A. I. E. K.

† Δ & E. K.

OMNIPOTENS, sempiterne, vere, & une Deus, ô tu misericors Pater mi, qui me de patriæ meæ funestâ contra me conceptâ malitiâ, per Angelos tuos bonos admonuisti, & per eosdem, inde me cum uxore, liberis, & familiam mea ilsisque * Duobus, egredi jussisti, & egredientes nos ex Syrtibus Maris, quasi miraculosè liberâsti: Et qui ex Homicidarum & Hæreticorum manibus & fraudibus variis nos expedivisti: & qui multis nos modis (partim nobis cognitis, partim incognitis) à periculis & morte protexisti, ab eo tempore, quod ad tua secreta judicia & negotia testificanda, tractanda & promovenda nos vocâsti: ideo propter hanc tuam tantam & tam admirabilem misericordiam, immortales tibi à nobis deberi laudes & gratias humillimè agnoscimus. Ot tu Pater noster clementissime qui † Nos Duos vinculo tuo divino arctissimè copulâsti: & quasi unum ex duobus esse voluisti: ô tu fortissime Deus meus, qui hunc tuum *Lasky*, quasi Athletam meum cautissimum, animosum, & meum amantissimum, nobis adjunxisti: verùm catholicæ tuæ & orthodoxæ religionis amantissimum, & Anti-Christianismi omnis acerrimum hostem; denique ô Sapientissime, potentissime, & optime Deus, & Pater meus, qui tuis mox incipiendis Regiis, magnis, mirificis conatibus, quem faciebas, Regem, tandem invenisti *Stephanum*, tuum futurum bellatorem; qui tuo Nutui & jussis ex animo totis suis viribus, & maximo zelo obedire velit: & cui nos honorem & obedientiam ut exhibeam, in mandatis dedisti: & propter quem labores (tibi notos) ut subiremus & sustineremus, statuisti: & ad quem, post laboriosas Peregrinationes nostras multiplices quidem, per 7 Menses factas, directas aliquas, alias autem (humano judicio) quasi retrogradas, tua maxima gratia, favore, & auxilio incolumes & salvos nos perduxisti: nos quasi hîc tuos, tuo nomine & una mente convenientes, tuâ digneris paterna misericordia, à totius vitæ meæ omnibus purgare spurcitiis: & charissimi tui filii Domini & Redemptoris nostri *Jesu Christi* intercedentibus meritis, nobis condona, quicquid contra leges tuas sanctas & justas, volentes, vel nescii, vel negligentes, verbo, facto,

vel

Digitized by Google

vel cogitatione ad hanc usque horam offenderimus, omnes & singuli, ut tibi jam possimus massa pura & azyma offerri: una divina & abundantissima fermentanda; & tuæ charitatis igne in cordibus nostris per te accenso, quasi quidam propositionis & sacri in templo tuo efficiamur panes. Et sit nobis interim Filius tuus Dominus noster *Jesus Christus* Panis vitæ: quem gustando suavissimum, & fidei viribus transglutiendo vivacissimum Manna eundem habeamus nobiscum in perpetuum. Mitte igitur nunc lucem & veritatem tuam, ô Deus omnipotens sempiterne, vive, & vere, & tuo *Stephano* (nostro autem Serenissimo, gratiosissimoque Regi) appareat, Te Deum nostrum verum, vivum, omnipotentem, Doctorem Nostrum in iis Actionibus & Mysteriis esse, me autem (licèt peccatis obnoxium) voto & conatu magno, fidelem tuum & sincerum esse servum: omniaque tua jussa mihi maximè esse curæ: Nosque singulos singularibus in te ante mundi exordium præordinatos esse muneribus in tuo sancto servitio tractandis.

Epistola D. ROSENBERGII *ad* J. DEE.

Magnifico Domino JOANNIS DEE, ad manus proprias.

Magnifice Domine, Pater observande, & Charissime.

LÆTATUS sum in his, quæ mihi dixisti. Cognovi enim quoniam exaudivit deprecationem meam pius pater & misericors Dominus. Itaque maximoperè desideravi, ut quàm sæpissimè ea mihi legere, perlegere, & semper ob oculos habere possim: per amorem Dei oro, ut saltem eorum, quæ mihi perlecta, & ad me pertinent, verborum mihi transmittas descriptionem. Non tantùm mihi multùm gratificabitur, sed & consolabor plurimùm,

Obsecro præterea Dominationem vestram, assiduè pro me orare velit, ut confirmet hoc Deus, quod operatus est in nobis: & dirigat omnia Consilia, opera, actiones, immò & cogitationes nostras ad laudem & gloriam sanctissimi nominis sui, commodum multorum, & animæ nostræ salutem. Neque desinat, pro amore suo paterno, quo, uti spero, Dominatio vestra prosequitur me, semper in omnibus, quæ pro ho-

nore Dei & commodo vestro à me fieri & debent & possunt, admonere & significare. Rem summoperè mihi gratam & exspectationi meæ dignam & consentaneam faciet. Et cum his me commendo suis precibus & orationibus, nec non paterno suo amori & cordi. Optimè valeat Magnifica Dominatio vestra. Dominica, cantate, Anno 1586.

Filius & Amicus vester ex animo

WILLIELMUS V. *Manu propria*

Rogo, ut meliùs intelligat Dominatio vestra ea quæ scripta sunt, ut consideret plus mentem meam, quàm verba. Quia mihi in usu non fuit à multis annis Lingua Latina, & nemini in hâc re confidere volo.

To the right Honourable, Sir FRANCIS WALSINGHAM *Knight, her most Excellent Majestie's principal Secretary, my singular good Friend and Patron.*

With Speed.

RIGHT HONOURABLE SIR.

ALbeit I have (almost) in vain come a hundred Miles (from *Prage* to this *Leipsich* Mart) hoping either to meet my Servant there, with answer to my former Letters, sent in November last to her Majesty, (when also I wrote unto your Honour, and divers other) and so with speed from this *Leipsich* to have sent again most speedily, as occasion should have served; and now, I find, neither Servant, neither Letter from him, neither word of mouth: yet all this notwithstanding, and whatsoever the hindrance or delay hereof be, (whether the keeping back of my Letters from her Majesty, or the manifold and importune, most weighty affairs publick hindring or delaying her Majestie's most gracious,

ous, discreet and wise resolution herein: or what other occasion herein: or what other occasion else hath and doth cause this long and wonderful delay of Answer receiving: all this notwithstanding, I thought good, before I set up to my Coach, to visit, and most humbly to salute your Honour very faithfully, dutyfully, and sincerely, with great and the same good Will, that my Letter some years since written to your Honour, (but then, a stumbling block unto your Honour and other, for the strangness of the Phrases therein) doth pretend; so it is, right Honourable, that the merciful providence of the Highest, declared in his great and abundant graces upon me and mine, is so wonderfull and mighty, that very few, unless they be present Witnesses, can believe the same. Therefore how hard they are to be believed there, where all my life and doings were construed to a contrary sense: and processe of death contrived and decreed against the Innocent, who cannot easily judge?

I am forced to be briefe. That which *England* suspected, was also here, for these two yeares, almost (secretly) in doubt, in question, in consultation Imperial and Royal, by Honourable Espies, fawning about me, and by other discoursed upon, pryed, and peered into. And at length, both the chief Romish Power, and Imperial Dignity are brought to that point resolutely, that partly they are sorry of their so late reclaiming their erroneous judgement against us and of us, and seek means to deal with us, so as we might favour both the one and the other; and partly to *Rome* is sent for as great Authority and Power, as can be devised, and likewise here all other means and wayes contrived, how by force, or for fear, they may make us glad to follow their humours. But all in vain; for force humane we fear not: as plainly and often I have to the Princes declared: and otherwise than in pure verity and godliness, we will not favour any (my words may seem very marvellous in your Honour's ears: but mark the end, we have had and shall have to deal with no babes) I have full oft and upon many of their requests and Questions, referred my selfe to her Majestie's Answer, thus in vain expected. *Nuncius Apostolicus Germanicus*, *Malaspina* after his year's suit unto me to be acquainted with me, at length had such his Answer, that he is gone to *Rome* with a flea in his ear, that disquieteth him, and terrifieth the whole State Romish and Jesuitical: secretly they threaten us violent death, and openly they fawn upon us. We know the sting of envy and the fury of the fear in Tyrannical minds, what desperate attempts they have and do often undertake. But the God of

of heaven and earth is our light, leader, and defender. To the Worlds end his mercies upon us will breed his praises, honour, and glory. Thus much very rhapsodically, (yet faithfully) *tanquam dictum sapienti*, I thought good to commit to the safe and speedy conveyance of a young Merchant here, called *Lawrence Overton*: which if it come to your Honour's hands, before my Servant have his dispatch, I shall or may by your Honour be advertized. Your Honour is sufficient from her Majesty to deal and proceed with me, if it so be thought good. But if you make a Council-Table-case of it, *quot homines, tot sententiæ*: and my commission from above is not so large. *Qui potest capere, capiat.*

Sir, I trust, I shall have justice for my house, library, goods and revenues, &c. Do not you disdain, neither fear to bear favour unto your poor innocent neighbour. If you send unto me Master *Thomas Diggs*, in her Majestie's behalfe, his faithfulness to her Majesty, and my well liking of the man, shall bring forth some piece of good service. But her Majesty had been better to have spent or given away in Alms, a *Million of Gold, than to have lost some opportunities past.* No humane reason can limit or determine God his marvellous means of proceeding with us. He hath made of *Saul* (E. K) a *Paul*: but yet, now and then, visited with a pang of humane frailty. The Almighty bless her Majesty both in this world, and eternally: and inspire your heart with some conceiving of his mercifull purposes, yet, yet, not utterly cut off from her Majesty, to enjoy.

Your Honour's faithful well-willer to use
and command for the honour of God,
and her Majestie's best service:

JOHN DEE.

From *Leipsich* this 14. of May 1586.
at *Peter Hans Swarts* House.

Epis.

Digitized by Google

Epistola JULII ASCANII *ad* JOANNEM DEE *&* EDWARDUM KELLÆUM.

Illustrissimis & Magnificis D. Joanni Dee *&* Edwardo Kellæo, &c. *Dominis & Amicis meis colendissimis.*

Illustriss. & Magnifi. D. mei colendissimi.

BENEDICTIO Dei Patris & mera gratia, & misericordia per unicum meritum *Jesu Christi*, illuminatio Spiritus Sancti confirmet nos cum omnibus Christianis, qui magno cum zelo, propter gloriam ejus, crucem, tribulationem, & persecutionem à rancido atque putido scorto *Babylonico* in turbulentissimo hujus mundi oceano patimur, ut exemplo *Jesu Christo*, qui est in Patre, virtute & auxilio Spiritus Sancti, hæc omnia perferre patienter valeamus ad nominis sui gloriam & animarum nostrarum salutem. Amen.

Mirum fortassis videbitur Dominat. V. quod ignotus ad ignotos scribo: imputabitis bonam hujus culpæ partem justissimo dolori, quem ex rumore sparso, & ad me delato, propter D. V. concepi: mirari enim non satis possum pertinax studium bestiæ istius *Babylonicæ*, quæ nihil intentatum relinquit, nullum non movendo lapidem, quo hominibus vestræ nationis, præcipuè piis & amantibus Dei, non solummodo nocere, sed & funditus perdere studet. Elapso enim undecimo die hujus mensis Legatus Pontificius Libellum Supplicationum, ut vocant Rom. Cæs. Majestati obtulit, quo D. V. Necromantiæ & aliis artibus prohibitis insimulat, aliisque calumniis graviter accusat. Copias hujus libelli habere potuissem, sed nimis serò hac de re sum certior factus, nec tutum & absque suspicione est, ab illo qui illum ex Italico in Latinum sermonem transtulit, petere. Quare cùm hæc omnia vana à D. V. ut hominibus Christianis & Philosophis, certò sciam, epistolam hanc tum leniendi tum admonendi causa exarare libuit, ut promptiores & paratiores D. V. ad respondendum offendant. Peto itaque ut eo animo suscipiatis, quo scripta est, scilicet Christiano, integro, & candido. Valete meque precibus vestris *Christo* commendate.

POST-SCRIPTUM.

ANte aliquot dies transmisissem D. V. Literas, sed D. V. peregrè profectas esse mihi significatum fuit: postquam autem à servitore generoso D. à *Bikerstein*, cognovissem (*Ferdinando Harnik*) D. V. ad hanc nostram patriam rediisse, literis istis significarem.

Prof. A.

JULIUS ASCANIUS VERDEMAN.

Illustrissimo Principi & Domino, Domino Willielmo Ursino, *Hæreditario Domino inclytæ Domûs à* Rosenberg, *Domino in* Crommaw, *Equiti aurei velleris, Cæsareæ Majestatis intimi Consilii Consiliario, & Regni* Bohemiæ *supremo Burgravio, &c. Domino & Patrono meo colendissimo.*

ILLUSTRISSIME PRINCEPS, Nihil mihi gratius à Magnifico Domino *Schombergio* narrari poterat, quàm vestram Celsitudinem prospera interim frui valetudine, dum ego vario, diverso, & intricato quodam fuerim jactatus itinere, per montes, per valles, per sylvas densissimas, per apertos campos, & per nivem profundam, & nobis ferè imperviam: & (semper tamen nos protegente Altissimo) tandem sani salvique illæsis tam equis quam curru Celsitudinis vestræ, reversi sumus. Pro quo prospero successu summas Altissimo agimus gratias, & vestræ Celsitudini infinitas à nobis deberi fatemur. Dum absum, contra nos nescio quid falsi incipit iste Apostolicus Nuncius vel leviter nimis credere, & temerè conqueri, vel à seipso excogitare perversè: verè, si ita pergant, (habito jam nostri per biennium experimento satis accurato) illi quidem, qui pietate & sapientia, saltem vulgares, deberent superare homines omnes, omnium hominum semet declarare maximè invidos, malitiosos, perversos, sanguinis humani appetentes, superbos, innocen-

tum

Digitized by Google

tum carnifices, & piorum in Christo calumniatores exitiosos, &c. Verè dico, cogemur pulverem ex calceis nostris excutere, & alias inmundi partes nos conferre. Et nisi vestræ Celsitudinis haberemus eam, quam debemus, considerationem, & nisi nos ipsos vestræ Celsitudinis præsidio quocunque armato (quasi) munitos existimaremus (præter illud invincibile Dei Opt. Max. agmen invisibile) statim abire ex hoc regno conaremur. Curare etiam debet sua Cæsarea Majestas, ut aliquo modo, & citissimè, perspectum toti huic Regno esse possit, nos duos non solùm verè Catholicos esse, sed etiam veræ pietatis & pacis Christianæ esse amantissimos. Per literas istas non est opus, ut plura effundam Spiritus mei fervore quodam. Sed diligentissimè & circumspectissimè respiciamus nos utrique inæstimabile Dei, quod nobis utrisque contulit, donum. Sumus enim quasi tres, sed in uno Deo, unus quasi vir esse debemus. Mysterium hoc notate J. D. E. K. W. R. Nam qui me habet, habet & E. K. & quem ego meum habeo, ille etiam ipsius mei E. K. censendus est esse. Omnipotens ille Deus, qui cuncta creavit, vestram Celsitudinem illustrissimam suæ divinæ justitiæ & gloriæ comministrum & cooperatorem nobis conjungat & diutissimè conservet.

Illustrissimæ Celsitudinis vestræ fidelissimus in Christo servitor,

JOANNES DEE.

Pragæ, Maii 26.
Anno 1586.

Epistola J. DEE *ad* RUDOLPHUM *Imperatorem.*

Invictissimæ potentissimæque sacræ suæ Cæsareæ Majestati, Hungariæ, Bohemiæ *&c. Regi &c &c. Domino meo clementissimo, & Patrono incomparabili.*

ad manus proprias
expeditissimè.

PER aliquot jam hebdomadas, Invictissime & gratiosissime CÆSAR, aures nostras circumsonabant Rumores varii, quasdam contra me & socium meum præparari accusationes graves & exitiosas, vestræ sacræ

Cæsareæ Majestati offerendas fore, vel jam oblatas esse: & præterea sacram vestram Cæsaream Majestatem quorundam persuasionibus penè eò perductam esse, ut aliquam malam, & nobis periculosam, de nobis conciperet opinionem. Vestræ igitur sacræ Cæsareæ Majestati humillimè supplicamus, ut auctoritate suâ Cæsareâ interpositâ, illius, cujuscunque contra nos exhibiti Libelli, copiam, accuratè & verbatim exscribi, nobisque tradi, mandare, gratiosè dignaretur. Sic enim nostris responsis ad accusationis contra nos confictæ collatis articulos, citissimè & clarissimè intelliget sua sacra Majestas Cæserea, quid in præmissis, cum justitia, ad Dei honorem & Reipublicæ Christianæ utilitatem, arbitrari vel statuere possit aut debeat. Et de hoc certissimi nos sumus, favente Deo, (quod adhuc, & nimis diu, aliquorum negligentia, & contra nostram voluntatem, vestram sacram Cæsaream latet Majestatem.) Nos, cum vestræ sacræ Cæsareæ Majestatis personæ, tum Reipublicæ Christianæ, per vos longè utiliores gratioresque esse posse, quàm omnes, & quotcunque hîc nostri præsentes adversarii: veluti ipsa docebit veritas, si penès vestræ Cæsareæ Majestatis aures proprias eum possit habere favorem, ut gratiosè audiri queat. Deus Opt. Max. sacram vestram Cæsaream Majestatem sua divina abundantissimè illustret gratia, brachioque suo extento contra Christi atrocissimos hostes Imperatorem reddat triumphantissimum.

Amen.

Sacræ vestræ Majestatis Cæsareæ
humilis & fidelis Servitor, ad
Dei promovendam gloriam.

JOANNES DEE.

28. Maii 1586.

Illus-

Illustrissimo reverendissimoque Domino, Domino Episcopo Placentino, *apud potentissimum & invictissimum Romanorum Imperatorem* Rodulphum, *ejus nominis secundum, Apostolico Nuncio, Domino mihi in Christo colendissimo.*

Illustrissime & reverendissime Domine, mihi colendissime.

IN nomine sanctæ, beatæ, & individuæ Trinitatis, vestram illustrissimam reverendissimamque Dominationem, eâ quâ virum Christianum decet, animi affectione & humilitate saluto, non præsumptione aliqua, vestris manibus oculisve istas meas obtrudens literas, sed ex istius Nuncii vestri verbis admonitus, non gratas solùm, sed (ferè) exspectatas fore, hasce aliquot, haud invitus, exaravi lineolas. Quibus cùm non potero 40. annorum continuum & ardentissimum vitæ meæ cursum in tam limatioris quàm vulgaris veritatis philosophicæ indagatione transactum, describere, vel adumbrare saltem, satis præsenti nostro esse possit instituto, si præsenti rerum metamorphosi, & admirandæ negotiorum nostrorum actioni, itinerumque circuitioni multiplici, aliquid exprimam, quod maximè quadret.

Divinctus ante aliquot annos * informati, & deinde ex *Anglia* evocati, non solum fortissima Dei omnipotentis manu, & miraculosè, ex Δ multis magnisque evasimus maris periculis: sed etiam, ex variis hominum fraudulentis & truculentis contra nos & vitam nostram consiliis & conatibus, liberati hactenus, eidem Deo nostro gratias laudesque canimus mente gratâ, mente læta, mente profectò Christianæ, Catholicæ, Apostolicæque religionis amantissimâ, & (Dei nos confirmante gratia) tenacissima futura. Ast suæ, tamen, qui ejusdem nostræ piæ matris, sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, legitimi etiam censentur esse filii, nos, fratres suos, in omni modestia, quiete, pace, & civili justitia, inter illos, & coram illis, *Praga* conversantes, subitò in exilium quoddam sive exterminium, Cæsareo emitti mandato procurabant, nulla nobis, nulla prorsus, neque privatim neque publicè declarata tam violenti Mandati causa, sed vulgari solum, & aulica relatione nobis facta, intelleximus ex libello quodam, per vos sacræ Cæsareæ Majestati exhibito, conflatam contra nos fuisse maximam Cæsaris indignationem & quasi excandescentiam.

* Ab anno 1581.
Δ Anno 1583.

*Anno 1586. 30. Maii. tiam: unde ex Cancellaria *Bohemica*, acerbissimum ad nos sacræ suæ Cæsareæ Majestatis nomine missum sit * mandatum (nulla in eodem expressa ejusdem mandati causa, vel ratione legitimâ) ut infra tunc sex proximos sequentes dies, ego, consors meus, uxores nostræ, liberi mei omnes, immò & ipse infans noster *Michaël Pragensis* natus, & baptizatus, atque ad matris adhuc pendens mamillas, famuli etiam mei, & ancillæ, mei denique omnes, & domestici, ex ipsa *Praga*, atque ita consequenter, ex universo regno *Bohemiæ*, & aliis quibuscunque sacræ Cæsareæ Majestatis regnis, ducatibus, & terris migraremus nunquam eadem vel easdem reversuri, sub terribilis infligendæ pœnæ periculo. Nos autem, nullâ interpositâ morâ, huic mandato Cæsareo fideliter & humiliter obedire nosmet accinximus, bonaque nostra mobilia, peregrinationis nostræ supellectilem, tam librariam quàm domesticam, in duos magnos Currus conjicii curavimus: reliquorum nostrorum bonorum partem unam, amicis dedimus, & pauperibus dispersimus & distribuimus: partem autem, de facie terræ, propter causas Deo non ingratas, pridie ante exitum istum nostrum, per nos deletam esse sciatis. Ast optimam

Anno 1586. 10. Aprilis. partem, divino jussu, decima die Aprilis (quando etiam, de tota hac afflictione & persecutione nostrâ, & aliis adhuc futuris eramus divinitus præmoniti) ignis luculentissimis flammis commisimus: quando illa, ejusdem optimæ partis, quæ nullus unquam naturalis vulgarisque ignis poterat lædere vel consumere, visibili angelici ministerio, ex ipsis summis flammis in divinam, angelicamve invisibilem recipiebantur custodiam. Ast librorum divinorum thesaurus maximus, tunc, & ibidem, duorum adhuc viventium testium diligenti opera, ab ipsis flammis in cineres favillamque conversus est totus: renovationem, restaurationem, & quasi regenerationem vel resurrectionem quandam, per divinam manum, opportuno recepturus tempore. Sacellum denique cum altari, quod omnipotenti Trinitati consecrandum fore cupiebamus, media ex parte absolutum, intactum relinquimus. Ego verò, cum consorte meo, Uxoribus nostris, liberis meis, & reliquis exulibus, sive exterminatis, nostris rhedis tribus avecti, transmigrationem hanc, nobis injunctam, die præfinitâ ingressi sumus. Atque nondum ex Imperii *Romani* finibus

Anno 1586. Junii 4. egressi, ita gressus nostros disponimus & de cætero, Deo favente & gubernante, disponemus: ut toti orbi Christiano clarè apparere poterit, patienter nos hæc qualiacunque tolerare posse, aut saltem velle: & paratissimos esse nos, reddere Deo, quæ Dei sunt, & Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Obedientissimos etiam nos esse, & humillimos sacro-sanctæ Catholicæ Ecclesiæ filios, & summi Pontificis Romani, & aliorum Ecclesiæ

clesiasticorum Præsulum Catholicorum, in Christo & propter Christum tam esse observantes & fore, quàm ipse, qui Judex futurus est vivorum & mortuorum, variis nos esse modis haud rarò admonuit. Vestræ verò illustrissimæ reverendissimæque Dominationi hoc à Deo optamus bonum, ut per secundas vestras de tota causa nostra meditationes, nostræ innocentiæ, sinceritatis & fidelis coram Deo & hominibus in illa Republica *Bohemica* conversationis nostræ justa habeatur ratio: Meæque honestæ famæ, existimationisque (sine quâ ne vivere quidem cupio) ea fiat in integrum restitutio, ut talis posthac esse indicetur indubitatè, qualis ante vestrum Cæsareæ Majestati exhibitum contra nos Libellum, per 30. Annos & plures, in omnibus penè Christiani Orbis tam Academiis, quàm regnis & provinciis, ex Dei immensa bonitate, gratia abundantissimâ, & singulari providentia exstitisse, haud obscuris confirmari possit testimoniis. Ex his igitur paucis historiæ ipsius veritatis scintillis, vestræ illustrissimæ reverendissimæque Dominationis prudentia magnum sibi lumen allicere sive accendere potuit: ad nos, nostorum animorum affectiones, nostrorum ita mirabilium & adhuc incredibilium negotiorum progressum & statum dijudicandum, & denique de ipso futuro horum omnium exitu haud leves sibi contexendas conjecturas: cùm nos ex solo Deo omnipotente, & vero, & vivo, in omnibus nostris pendeamus, & ab ipso dirigamur & protegamur. Cui soli nos ipsos, nostraque omnia, animæ, corporis, & fortunæ nuncupata bona, tanquam holocaustum, quotidianis nostris humillimis & spontaneis offerimus precibus: cui denique soli sit omnis laus, honor, gloria, & gratiarum actio nunc & semper. Amen.

Fidelis in Christo, & propter
Christum Servulus,

JOANNES DEE.

Datæ *Erphurdiæ*

Anno 1586. die
16. Julii.

Episto-

Epistola Episcopi PLACENTII *ad* J. DEE.

Magnifico Domino JOANNI DEE, Anglo, &c.

Magnifice Domine,

LECTIS tuis literis, fui miratus, quòd intelligerem te illius esse opinionis & sententiæ, me apud Cæsarem tibi ac consorti tuo officiis meis non parum obfuisse; quod sciam ita me & religione & natura comparatum, ut omnibus quàm maximè cupiam prodesse, nemini autem obesse. Quod autem præstiterim, quod mei erat officii, mihi vitio verti non debet. Cæterùm cùm inter summum Pontificem & Cæsarem merus sim interpres, non video, quid in hoc vestro negotio præstare possim. Consulo autem, ut vestram innocentiam, de fide Catholicâ sensum, & de Angelorum conversatione & assistentiâ, quam visibilem habere dicitis, juxta Concilii *Lateranensis* in undecimâ Sessione decretum, coram summo Pontifice & Sede Apostolica deducatis, & ita exponatis, ut non possit cuiquam esse dubium, quid sentiatis; quin, Sede Apostolicâ approbante, fides tutò ab omnibus Angelicis assertionibus vestris præstari possit, & tum demum & obtrectatoribus, si qui sunt, ora obcludentur. Nec, ut arbitror, grave vobis videbitur consilium meum; Si enim ea vobis est in fide Catholica puritas atque constantia, ea in præsenti Angelorum communione sinceritas, vitæ integritas & innocentia, ut asseritis; me etiam tacente, occasionem quæritis declarandæ vestræ fidei & bonitatis, & hac una ratione honori vestro, (cujus vos rationem habendam dicitis, & cui tantùm abest, quod per me aliquid sit detractum, ut illum etiam pro viribus, quantum officii mei & injuncti muneris ratio patietur, fovere sim paratus, ut Domino *Puccio* pluribus dixi) & omnibus vitæ commodis vel maximè consuletis. Deus gratiâ sua vos ita regat, ut Angelorum conversationem in cœlis aliquando habere possitis.

Vale. *Pragæ*, die
28. Julii 1586.

Magnific. D. V.

Ex corde in Christo frater, PHILIPPUS
Episcopus *Placentinus* Nuncius.

Epi-

Epistola FRANCISCI PUCCII *ad* J. DEE *&* E. KELLÆUM.

FRANCISCUS PUCCIUS præstantissimis ac Deo dilectis viris, DD. JOANNI DEE & EDWARDO KELLÆO, generosis *Anglis*, majoribus in Christo fratribus, & ipsis tanquam patribus colendis, precatur gratiam & pacem à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo, *Amen*.

EX quo à vobis discessi, toto illo itinere, quod octo diebus confeci, vendito *Lipsiæ* equo, haud parum vexatus fuit meus Spiritus, dum animo meo volverim, quot modis Satanas divinum opus retardare & nostram conjunctionem dirimere, adhibitis exterioribus & interioribus machinis & armis, tentaverit, & adhuc tentare non cesset. Neque enim possum, nisi ab eo, agnoscere afflatus illos diffidentiæ, rumores ab invidis hominibus sparsos, suspiciones nobis injectas, absque certis indiciis, adversùs fidem non levibus argumentis probatam, atque hujusmodi impedimenta & offendicula, quibus cursum nostrum impedire, ac sanctam amicitiam, divinis auspiciis inter nos cœptam, convellere ac labefactare malignus ille Spiritus aggressus est. Itaque in illa luctâ, ne ullo modo manus illi darem, aut fatiscerem, decrevi me magis ac magis munire certa fide in Deum, ac spe & promissionum ejus, quas illum servaturum non dubito, tum precibus frequentioribus magis instare apud Summum Patrem, ut nos quamprimùm donare velit illo Spiritu, quo nostri humeri montibus ferendis, ut ille inquit, pares evadent; ad hæc austeriorem vitam instituere, nec mensas lautas amicorum adire, sed panem doloris solus comedere decrevi, ne sim meliore conditione, quàm vos, qui tantoperè affligimini, ut benignissimus Dominus quamprimùm vos in integrum restituat, atque ad solita colloquia piaque exercitia nos unà revocet, & eventu, consentaneo suis sanctissimis dictis, singulos nostrum exhilaret. Hanc viam sequenti Domini mihi spem facit fore, ut vobis & aliis faciliùs meam fidem probem, & multas tentationes vitem, quæ apud hujus mundi homines facilè nos invadunt. Ideo, nisi necessitate urgente, aut communibus negotiis, familiaritatem omnem & convictum cum Aulicis fugio, & me hoc modo minùs ineptum precibus

Digitized by Google

cibus sentio, meamque vitam & mores in dies emendare conor, ne videar omnino indignus ea Scholà, in quâ Dominus me erudire dignatus est; nec interim cum Publicano illo precari obliviscor, ut Deus propitius sit mihi peccatori. Vos, non dubito, me vestris votis & supplicationibus juvabitis, ut vocationi meæ respondeam, & in opere Domini vobis adjumento & consolationi esse possim: & benignissimus ille pater propediem hoc adverso vento ignem suum magis excitari curabit, ac nos majori, quàm unquam antea, jucunditate recreabit. Ac de his hactenus. Quod verò ad nostra negotia attinet; perveni huc die 24. Julii sub vesperam, ac statim adivi illustrissimum Dominum Nuntium, cui vestras tradidi, quas læto vultu accipere visus est: Sed colloquendi non fuit otium, cùm, parata cœna, jam discumbere vellet. In posteriorem diem igitur rejectus, ad Dominum *Carpionem* me conferebam, cùm didici eum ad vos missum, quatriduo antè hinc discessisse. Dolui admodum eum non esse mihi obviam factum, tum ratione vestrarum, tum mearum literarum, quoniam fasciculum quendam ad me quoque ferebat. Sed quod maximè me torquebat, erat cura de literis illustrissimi Domini *Rosenbergii*, quas sciebam inclusas Domini *Carpionis* literis, nec eas aperire, aut alii tradere audebam; cùm disertè esset Scriptum illud ad manus proprias. Dum itaque occasionem quæro & exspecto, ea sese obtulit, quam mox audietis. Reversus sequenti die ad illustrissimum Dominum Nuntium, invenio apud illum Jesuitam *Italum*, qui mihi fuit à Confessionibus; blandè ab ambobus accipior, sedere jubeor, à Jesuita nomine candoris & ingenuitatis non parum laudor. Tum lepidè moneor ab illustrissimo Domino Nuntio, ut ipsi adsim in convertendo Jesuitâ illo: (is enim erat, quicum expostulaverat, quod nimis facilè mihi dedisset, testimonia triumphantis Ecclesiæ non subjici judicio militantis.) Respondeo, me fecisse, quod in me erat, ut docerem eum præferre cœlum terræ, ac tribunal superius inferiori; sed cùm id mihi minimè successisset, ejus esse, sua doctrina & auctoritate, hominem de sententia illa dejicere. Illustrissimus Dominus Nuncius haud gravatè nostram sententiam, hâc in parte, probat, & exemplis confirmat, atque ita concludit, ut statuat, certitudinem videntis & audientis Dominum, aut ejus Angelum, non pendere à probatione ecclesiasticâ, neque ab illo esse rationem repetendam suæ revelationis, dum nihil publici muneris exercere audet. Sed si incipiat palam profiteri, se à Deo doctum & missum, ita ut non ipsius solum, sed aliorum quoque intersit scire, quo Spiritu agatur, tunc Ecclesiasticorum munus esse, illius Spiritum examinare & probare, neque ipsum jure posse examen hoc detrectare, licèt suas revelationes eis subjicere minimè teneatur. Nam.

Nam si ordinaria auctoritas eum admiserat, benè habebit, nihilque turbarum excitabitur: Sin per injuriam aut inscitiam aliquam, aut per aliam hujusmodi causam rejicietur, suum erit appellare superiorem Dominum, qui ipsum misit, quo suum servum & legatum defendat, aut ordinario judice commonefacto, aut alia ratione: quod probabat decreto *Lateranensis* Concilii, cujus mentionem facit in suis literis; ac præterea historia S. *Francisci*, qui primùm expulsus ab *Innocentio* Pontifice, mox revocatus fuit, cùm per quietem apparuisse Pontifici pannosus ille, qui *Lateranense* templum suis humeris fulciret. Addebat præterea, viros Dei non esse solitos deterreri una aut altera repulsa, & hoc repellendi modo dicebat Præsules aliquando usos esse, ut probarent spiritum, & constantiam eorum, qui res novas magnasque proponerent. Ego verò inquam, ut hæc ita se habeant, vos hactenùs publicum munus exercere non tentâsse, & intra privatos parietes, summa modestia vos continuisse. Tùm ille, longiori ambitu verborum, sic de vobis disseruit, ut ex vestris verbis ad serenissimum *Poloniæ* Regem, ad invictissimum Cæsarem, & ad illustrissimum Legatum *Hispanicum*, jam constare diceret, vos aliquid amplius, quàm privatum, moliri, ac summo Pontifici, sedenti in specula super totam Christianam Rempublicam, potuisse meritò suspectas esse vestras personas, hoc modo Principum animos & interiores aularum recessus scrutantes: idque ratione vestræ Reginæ, infensissimæ Apostolicæ sedi, & cum ipso *Turcâ* conspirantis, nec non spiritus familiares habentis, ac præterea ratione vestræ summæ peritiæ in artibus & scientiis reconditis, quibus facilè plebi & imperitis imponi potest. Cùm enim sitis magni Astrologi, dicebat ille, & facilè vobis sit habere geneses Principum, nec non magicas artes calleatis, haud difficulter possetis bonorum Angelorum nomine ea proponere, quæ à Spiritu Ecclesiæ hoste manarent. Ideò summum Pontificem, (cui duo illi Principes sunt maximè observandi, utpote qui inter hæreticos vivant & regnent) prudenter fecisse, qui jusserit, ut in vestros mores & doctrinam inquireretur. Accidisse autem præter ejus postulatum & voluntatem, ut, indictâ causâ, expelleremini. Se verò vicem nostram dolere, & paratum esse ad curandum, ut vos justificare possitis, idque sibi esse in votis, non semel asseruit. Quapropter hortatus est me, ut ad illustrissimum Dominum *Rosenbergium* contenderem, atque ipsius bonam propensionem erga vos ei significarem. Nam ille à summo Pontifice facilè impetrabit, ut causa vestra hîc cognoscatur; & si ille vobis faverit, ut hactenus fecit, se quoque ad futurum vobis omnibus officiis, ac primum fore, qui se vestris genibus obvolvat, si tales eritis, quales vos non-

nonnulli prædicant. Eo igitur recta ad illustrissimum Dominum *Rosenbergium*. Sed quater redeundum mihi fuit, antequam admitterer. Die 27. tandem admissus, exposui meum studium erga vos resque vestras, ac quomodo illustrissimus D. Nuncius affectus erga vos esset; ac tandem oravi, ut non desereret patrocinium & defensionem illam, quam suscepisset, peregrinorum pientissimorum, qui à Cæsare minus bene informato ad Cæsarem meliùs informatum provocarent, ac suam innocentiam Deo & hominibus probatam cuperent. Ille humaniter respondit: vos non admodum sibi notos esse; se bis cum seniore, semel tantùm cum juniore collocutum; judicasse vos doctos & pios, & præclaris donis instructos: existimare vobis hoc accidisse malâ aliquâ relatione, cui incommodo res Principum sunt obnoxiæ: vestrum esse id æquo animo ferre: non se pœnitere, quod vobis faverit, & si sciret, quid potissimùm à se peteretis, daturum operam, ut vestris votis responderetur. Tunc mihi visum est nonnulla dicere de optima spe, quam de ipso concepissetis, & quomodo me non dimiseratis sine literis ad illum: sed erant inclusæ fasciculo D. *Joannis Carpionis*, quem statim protuli, atque eo instante ac respondente, D. *Carpionem* non ægrè laturum, si ipsi dedissem, tradidi fasciculum ei, qui dixit se per otium lecturum, ac, sequenti die, mihi responsurum. Discedo igitur ab illo ad illustrissimum Dominum Nuntium, atque otium nactus, tum per me, tum per illustrissimum Legatum *Florentinum*, pluribus cum eo agere instituo de insigni injuria vobis factâ: expono, quantoperè laboraveritis, ut considere posseris apud Catholica templa, & quàm inhumaniter in hospitiis & civitatibus ratione hujus præjudicii Cæsarei tractaremini; doceo, quàm sordido & angusto loco vestras familias reliqueritis, ita ut vestram supellectilem & libros explicare nequiveritis; moneo, ut Domini *Dee* jam grandis natu, aut potius senis, & nihil tale hactenus passi, vicem doleat; ejus ærumnas non tanquam simplicis hominis considerandas esse, cùm vir sexagenarius, quatuor tenellis suavissimisque liberis (quorum major septimum annum vix excesserit) ac dilectissimæ conjugi adjunctis, longè graviùs affligatur, ratione uxoris suæ, lectissimæ fœminæ, & pignorum charissimorum, quàm sui ipsius; ostendo, quanto offendiculo hoc futurum sit Catholicis *Anglis*, ac cæteris, & quanta ansa præbeatur hæreticis invehendi in Ecclesiasticum ordinem: declaro periculum imminens ordini illi, si fortè Deus facultatibus vestris ad eos plectendos eorum inimicos armari permitteret: demonstro, Deum aliàs per *Israëlitas* hæreticos Catholicos *Judæos* punire consuevisse: ac denique declaro, quàm absurdum sit vos indictâ causâ condemnari, si id meriti sitis: quanto absurdius, si

si non meriti sitis quicquam tale: absurdissimum verò, cùm à catholicâ Ecclesia honor potius vobis deberetur. Ac cùm non petatis, nisi ut vobis vos purgare liceat, nihil magis consentaneum rationi excogitari, nullo alio modo errorem admissum emendari, atque hoc negotium benè dirigi & redintegrari posse.

Ille mihi legit vestras literas, id est, D. *Dee*; sed de rebus, ambobus vobis, aliquo modo, communibus: dicit, se non credere ea, quæ de divinis monitis & miraculis in illis continentur; petit, ut ipse declarem obscuriorem locum de libris combustis: audit à me testimonium oculatum de illis concrematis, & quomodo vobis audiverim eos esse cœlitus restitutos, ac denique concludit illis literis esse multa laudabilia, multa admirabilia, multa itidem incredibilia; sed cùm non sint Deo impossibilia, se sustinere assensum, nec velle quicquam certi, re non penitus explorata, pronunciare: vobis tamen responsurum humaniter, ac daturum mihi literas, quod fecit postea die 28, quas literas ad vos cum hisce mitto. Et quia legendi eas mihi fecit copiam, satis jejunas & frigidas mihi esse visas, haud dissimulo. Tamen quia mentionem aliquam mei fecit, tanquam hominis, cum quo fusiùs de suo animo erga vos egerit, visum est mihi accuratè & particulatim exponere, quid inter nos actum-dictumve sit, ut verba cum factis conferre possitis, & pro vestra prudentia & pietate consilium capere, & si operæ pretium videbitur, rescribere. Quantùm enim ex ejus sermonibus colligo, videtur ipsi necessarium novum mandatum à summo Pontifice, antequam quicquam vobiscum agat; nec se scripturum dicit de vobis *Romam*, nisi prius petatis, quod ab ejus sanctitate cupitis: utpote qui, in hac causa, fuerit merus interpres inter Pontificem & Cæsarem nec possit, nisi verbis sui Domini, quicquam promittere & statuere. Idcirco, quantùm videre possum, res diutiùs protrahetur, quàm vellemus, nisi Dominus noster & Pontifex cœlestis alio modo nobis providerit. Die 28. & 29. inveni illustrissimum D. *Rosenbergium* tam occupatum, ut admitti non potuerim, sed per cubicularium significavit, se valdè cupere, ut colloqueremur, itaque redirem die 30. Interim fui rursus cum illustrissimo D. Nuncio, mox discessuro ad sancti *Caroli* Monasterium, ubi commorabitur, quamdiu hi æstus sævient. Et cùm commodo cecidisset in colloquendo, visum est mihi interrogare hominem an probaret meam sententiam de discernendo ex certis notis & terminis verum verbum Dei à ficto & fucato; cùm possit Angelus malus transformare se in Angelum lucis, & Apostatæ falsi non rarò se transfigurent in Apostolos Christi.

Dicebam enim duo mihi videri necessaria, ut hoc judicium ritè fiat,

 pri-

primum quidem, in homine audiente, bona propensio & animus benè affectus ad Creatorem, totusque ex eo ita pendens, ut nihil antiquius habeat, quàm ei placere, & qui de ejus benignitate aut veritate non dubitet erga eos, qui ad ipsum confugiunt, ut bonum spiritum hauriant. Deinde in sermone nomine Dei proposito requiri eas proprietates, quæ
Heb. 4: tantum auctorem deceant; quas graphicè describit *Paulus*, cùm dicit,
12. 13. *vivus est enim Sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac Spiritûs, compagum quoque at medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis, & non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus.* Cui adstipulatus
Jer. 23. Deus, qui apud *Jeremiam* dicit; *Propheta, qui somnium habet, som-*
28. 29. *nium narret, & qui verba mea habet, verba mea narret. Quid paleis cum tritico? dixit Dominus. Nunquid non verba mea sunt quasi ignis? dicit Dominus, quasi malleus conterens petram?* Concludebam igitur, hominem Deo fidentem ex efficacitate & ardore illo, quo affici se percipit, deprehendere Sermonis Dei veritatem. Nam vox lupi & alieni pastoris non potest permovere veram ovem, ut ipsum diu sequatur, & hanc esse regulam qua judicarem divinas sententias à non divinis distingui posse. Ille probabat meam sententiam, atque addidit, sine bono studio auditorum non apparere efficacitatem divinorum Sermonum, ut constat ex Christi historia. Dum enim simplices *Israëlitæ* dicebant, *nunquid sic loquutus est homo*, & similia de Christi doctrina, *Pharisæi* & perversi Sacerdotes eum deridebant & contemnebant. Tunc ego, si contingeret igitur, ut cùm congrediemur, fieret ad te verbum Domini, num hujuscemodi regula utereris? Hic ille inquit, cùm posset accidere, ut mihi de hac re judicandum esset, nolo hoc tempore, meam sententiam declarare, sed hujuscemodi ratio non mihi mala videtur. Ex quibus verbis nescio quid mihi visus sum odorari minus candidum, quàm in re tantâ opus esset. Sed Dei esto judicium de ejus interiori sensu. Ego bona fide colloquia nostra exposui, ut vobis usui esse possint, ratus hoc vobis gratum, sicut foret mihi, si vestro loco essem. Reversus die 30. ad illustrissimum D. *Rosenbergium*, vidi eum tandem exeuntem ex cubiculo ad quosdam Nobiles, & dixit, se tantopere districtum esse, ut mecum colloqui non posset, sicut cuperet. Ego verò inquam, me S. Celsitudinis monitu toties reversum exspectare ejus responsum, & an vobis rescribere vellet. Tunc ille inquit, priùs tecum colloquendum est mihi; itaque (ut ejus verbis utar) habeas patientiam aliquot dies, donec ego pro te mittam, & sic me dimisit. Docui igitur *Venceslaum* cubicularium nostras ædes, qui dixit se optimè callere locum, ac suo tempore me-

memorem fore mei, cùm Dominus me accersct. Exspectans igitur aut responsum illustrissimi D. *Rosenbergii*, aut aliquid aliud dignum vestris auribus, non visum est mihi ad vos expressum nuncium mittere: monente præsertim Domino *Sevembergio*, vobis esse paratas nescio quas ædes in oppido *Naitu*, in Comitatu *Suarreburgensi*, & ut exspectarem reditum Domini *Carpionis*, quem propediem reversurum sperabat, ne sine magna causa atque incertus de loco vestræ Sedis ad vos literas dirigerem. Igitur non parum solicitus de vobis & de reditu D. *Carpionis*, semel ad minimum in die ejus ædes adeo, atque interrogo, si quid de illo significetur, nec quicquam, per multos dies audio. Tandem die 12. Augusti sciscitor D. *Millerum*, an aliquid mihi de Amico dicere possit. Respondet, se quoque exspectare hominem, atque admodum mirari tam diuturnam moram, præsertim cùm D. *Gregorius*, qui cum ipso *Carpione* ad vos venerat, sit triduo ante reversus. Ego igitur, qui nihil priùs de D. *Gregorii* aut itinere aut reditu noveram, ad illum rectà contendo. *Gallus*, ejus contubernalis humaniter me admittit, jubet exspectare D. Doctorem, & ad illum accersendum currit. Sed cùm diutiùs moraretur, ego jam discessurus, video D. *Gregorium* seorsum cum ipso colloquentem, & me torvo vultu intuentem. Saluto illum, & gratulor reditum, ac demum de vobis interrogo. Ille respondet, se nihil quicquam de vobis aut rebus vestris scire, nec vobiscum fuisse. Tunc ego aliquantulum hæreo, ac tandem dico, si nolit quicquam dicere, me æquo animo laturum; sed jam mihi constare, eum vobiscum fuisse. Ille stomachatur vestrum nomen, ac totius mundi fallacias & imposturas; dicit sua sibi esse curæ, non vestra; vos multa quidem promittere, sed parum præstare; nescire se, quare conqueramini; se per sesquiannum vana spe lactatum, vobis adhæsisse, ut aliquod è minoribus vestris arcanis disceret, nec quicquam alicujus momenti percepisse. Hic ego: an parvum tibi videtur arcanum illud contra luem veneream? Ille verò subridens, à D. *Sconto*, inquit, longè præstantiorem habeo. Denique his omissis, librum meum *Postelli* repeto: ille negat se habuisse; interrogat, à quo audiverim; ac me laudante D. *Dee*, ille rursus negat se vidisse; nisi fortè, inquit, ex manibus D. *Sevenbergii*, vis dicere librum nescio quem sine titulo: ac denique de restituendo nullam spem facit. Ego, qui cum illo verba commutare nollem, abeo: ac puerum vestrum *Stanislaum* in atrio offendo, & ab illo intelligo, vos *Erfordiam* usque cum D. *Gregorio* & D. *Carpione* venisse, ante octiduum D. *Carpionem* illinc *Bambergam* ad exigendas nescio quas pecunias, profectum; se cum D. *Gregorio* nuc venisse. Interrogo an literas aut aliquod verbulum à vobis ad me

ter-

ferret; respondet, nihil prorsus; quia fortè putabant, inquit, te hìc non esse: se post triduum aut quatriduum ad vos reversurum. Laudo ejus consilium & constantiam in serviendis Dominis, ac doceo meas ædes, ne sine meis literis ad vos veniat: promittit se non discessurum, me insalutato. D. *Gregorius* interim percipit, me cum illo colloqui, atque iratus (quantùm ex voce clamantis judicare possum) puerum revocat. Ego cogitabundus discedo. Die quinto decimo hujus mensis, tandem nactus servulum vestrum *Stanislaum*, in loco libero, eum accuratiùs de vestris rebus ac statu examino, atque non sine magnâ animi mei voluptate audio vobis concessas esse ampliores ædes: illustrissimum D. *Langravium* præstantissimo D. *Dee* multùm tribuere & favere, & summo Deo pro tanto munere magnas gratias ago, atque puerum ad meum cubiculum duco, ostendoque illi literas ad vos paratas, ne sine ipsis ad vos revertatur. Sed paulò postea pater *Carpionis* me monet, se velle ante noctem ad vos unicum expressum mittere, & ut scribam, si velim: nam se à D. *Kellæo* monitum hoc mihi significare. Ingentes gratias ago D. *Kellæo*, qui mei non sit omnino oblitus, & hæc, per hunc, quem vobis spero fidum, nuncium, significare statuo, scripturus rursus per *Stanislaum*, si operæ pretium videbitur.

Oro vos atque obtestor per Deum illum vivum, qui auctor est nostræ amicitiæ, & qui disertè præcepit, ut nos invicem ac mutuò amemus, ne obliviscamini mei, cùm datur vobis occasio invisendi me per literas aut per internuncios, & reddendi me certiorem de statu vestrarum nostrarumque rerum; nam ego certè vestri non obliviscar, & officia mea id testabuntur, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si vester reditus aliquandiu differetur, invisam vos proximo mense Septembri; longè enim à vobis vix vivere possum, immo si propriè loquendum sit, me vitæ tædet: ac præsens agam de nonnullis rebus, quas scribere minimè decet.

Jam elapsi sunt 18. dies, ex quo illustrissimum Nuncium Apostolicum non vidi; & cùm satis superque satisfecerim obedientiæ non adibo illum, ne verba nobis dare sibi tam facilè fore persuadeat. Ostendit literas D. *Dee* Legato *Veneto* & *Florentino*, & uterque mihi summoperè eas laudavit, dixitque sibi visas disertas, graves, & plusquam vulgaris spiritus, & optassent exemplum illarum. Sed ego offerre non poteram, & dubito, ne illustrissimus Nuncius eas supprimat; nam haud obscurè innuit, se timere vestrum congressum, præsertim æquum & rationalem, & id quærere videtur, ut vobiscum agere possit more *Hisp.* &c. D. *Joan. Carpio* nondum revertitur, & D. *Rosenbergius* cras dici-

citur discessurus, & nescio, an recuperare potero literas ad eundem *Carpionem*, in quibus de pecuniolis illis agebatur. Si dubitatis, ne ille diutiùs, quàm par sit, solutionem differat quæso curetis, ut aliquo alio modo mihi prospiciatur. D. *ab Ossa* per 20. dies non vidi, ac Jesuitis palam dixi, & dico, quandocunque occasio se offert, vobis factam ab ipsis insignem injuriam; eos plus pendere ab aulis terrestribus, quàm à cœlesti; timere collationem æquam cum vobis, ac suæ causæ animum haud obscurè diffidere; itaque jam sum eis minus gratus.

Saluto Uxorem D. *Dee*, lectissimam fœminam, ac mihi non minus quàm matrem venerandam; nec non conjugem D. *Kellai*, rarum exemplum juvenilis sanctitatis, castitatis, atque omnium virtutum. Saluto omnes alios vestros domesticos sanctos, vosque inprimis D.D. *Joan.* & *Ed.* desiderabilia mihi nomina, felices ac beatos in Domino cupio ac precor. Quantum tribuam, & tribuere debeam vestris precibus, nostis, eis oro atque obsecro me apud D. Deum juvetis, ut vocationi meæ respondeam, & cursum meum hilari animo ac firmo corpore perficiam. Sanctissimus ille pater, qui nobis jam suscitavit Pastorem illum magnum D. *Jesum*, filium suum, mox reversurum ad subigendos omnes inimicos ejus sub pedibus suis, atque extremam manum impositurum renovationi rerum, nos omnes suo spiritu foveat ac recreet, ut læti adventum ejus præstolari, atque nuptialibus vestibus lampadibusque accensis ornati, ipsi occurrere possimus.

Idem Dominationibus vestris addictissimus, atque ex animo Frater.

PUCCIUS.

Pragæ xv. Kal. Octobr.
M.D. LXXXVI.

Epistola D. *ROSENBERGII ad J. DEE* & *E. KELLÆUM.*

Magnificis viris, *Domino* Joanni Dee *&* *Domino* Edwardo Kellæo, *& ad manus proprias.*

MAGNIFICI Viri, fratres & amici chariſſimi. Hodie hora 9. ante meridiem iſtæ mihi allatæ ſunt literæ à Domino *Schombergio*, quæ datæ ſunt 5. Martii, & debebant jam deveniſſe in manus meas antea. Ex quibus intelligo, ipſum cum Domino *Holck* exſpectare reſponſum *Munſterbergii*. Quandoquidem omnipotens ille omnium rerum moderator, & rector vos delegaverit ad hoc Miniſterium & opus perficiendum: Ego nihil ſcio, quid agendum, nec ullum meum conſilium eò accedere poteſt, ut diſponere aliquid poſſim, ſciam, aut velim, niſi quod ſapientiſſimo illi moderatori viſum fuerit. Proinde omnia vobis tranſmitto. Orate ſedulò, & quod placuerit Altiſſimo & Potentiſſimo Domino, hoc fiat, & me etiam in omnibus informate, & in tantis libenter obedire cupio & volo; & ita nolim neque diem iſtam prætermittere, quin ſtatim rurſus ad vos tranſmittam. Interim vos & meipſum Dei omnipotentis bonitati immenſæque miſericordiæ commendans.

Veſter amicus & frater,

GULIELMUS.

Manu propria.

Dat. *Cromoviæ*, 16. Martii,
Anno 1587.

Alia Epiſtola ejuſdem ad eoſdem.

MAGNIFICI Domini, Chariſſimi amici & fratres. Ad literas veſtras nihil reſpondere potui, quandoquidem per ſuas mihi literas D. *Schomberg*, de ſuo & Socii ipſius adventu ſignificaveras, volui primùm quæ mihi. . . . . . dicentur audire. Et ſi aliqua nova eſſent vel non audita, dominationem veſtram magnificam denuò certiorem reddere. Heri noctu ſolus ad me venit D. *à Schomberg* relicto ſocio in Monaſterio meo *Co-*

Digitized by Google

Coronicensi dimidium abhinc milliare, & negotiis mihi multa exposuit, de quibus, uti intellexi, ex ipso & Dom. vestris mag. significaverit, uti potui intelligere, satis circumspectè & providè negotia sunt tractata usque huc, & spero etiam fideliter. Ad omnia ista respondi, prout sæpissimè à me intellexistis, & nuper etiam literis, quæ illi dicenda putabam, Dominationi vestræ scripsi. Tota res videtur consistere in adjuvandis aliquibus personis pecuniarum aliquo auxilio, & prout & scriptum sive. . . memoriale mihi tradidit, quod transmitto Dom. vestris perlegendum & considerandum, & pòst, mihi remittatur oro. Charissimi Domini, scitis, quæ sit voluntas Domini; si *proxima actio* & aliæ (mihi videtur) annuunt ipsos adjutandos, fiat secundùm ipsius, cujus omnia sunt voluntatem & misericordissimam dispositionem, & expediantur eò celeriùs, prout cum Domino *Edwardo* locuti sumus. Ipsi respondeant Domino altissimo & potentissimo de fide, quam ipsi præstabunt; sin verò aliter visum fuerit omnipotenti Domino, fiat ita. Rogo Dom. vestras Magn. quàm amantissimè piis suis ad Deum orationibus & mediis à Domino vobis traditis & concessis promovere, & adjuvetis Domini Dei nostri opus & voluntatem exequi.

Socius remansit in Monasterio, ut supra dictum, & conclusi cum Domino *Schombergio*, ut neque viduam neque tractem cum illo, certis de causis, quas vobis significabit, & à me etiam intelligetis; tamen ut eò sit meliùs contentus de duobus vel tribus millibus tallerorum, ipsi procurabitur ad quædam sibi necessaria comparanda in lucro sperat ipsum benè fore contentum pro tempore, modò cætera, quæ majora sunt, propter reliqua, ut supra scripsi, procurentur.

Ego non sum ab Imperatore vocatus, sed meam de aliquibus expetivit sua Majestas sententiam, de quibus rescripsi, ut decuit.

De actione intellexi Dominationes vestras paratas ad præscriptum diem esse velle; bene est. Semper nos paratos esse decet & convenit. Ipse benignissimè, quæ in nobis desunt, sua misericordia & clementia inenarrabili perficiat. Placet mihi sententia Dominationum vestrarum; & quæ initio & in proœmio actionis proponere velletis, de quo me informabitis, ad hoc me componam, & exspectabo humiliter responsum.

Quæ proponenda putabam, nulla sunt alia, nisi illa.

1. Si Imperator de rebus *Polonicis* à me quicquid sciscitari vellet, aut suspicione aliquâ de me concepta aut fingendo sibi aliquid, quomodo me gerere debeam?

2. Si Imperator de successione Regni hujus pro fratre aliquid tractare vellet, quomodo me gerere debeam?

3. Si electio *Polonica* successura sit, quid de bonis meis paternis disponat Dominus, & mihi quid faciendum?

Digitized by Google

4. Debeo-ne de negotio *Polonico* aliqua cum Electore *Brandenburgico*, aut aliquo Principe Imperii confidenter conferre, vel non? Cum quibus, quando, & quâ ratione?

5. Si miles aliquis conducendus, & quando?

6. Si Pontifex aut Imperator de personis Dominationum vestrarum vellet aliquid attentare, vel eas iterum relegare, vel quovis modo perturbare, quid agendum & ipsis respondendum?

7. Si de thesauro nobis concredito, aliquid Cæsari sit communicandum, quando, quomodo, & quantum?

8. Si Imperator meâ operâ uti vellet pro agendis Comitiis in *Moravia* & *Silesia*, si hoc suscipere munus debeam?

De cæteris humiliter supplicent ut me ita disponere dignetur altissimus ut sibi soli placeam, & serviam fideliter & constanter ad sui nominis æternam gloriam & Reipublicæ Christianæ salutem.

Si Dominationes vestræ putant aliqua omittenda, aut quæ offendere possent, per amorem Dei oro bene considerent: omittant aut emendent sua pietate & prudentiâ.

Unum est, quod omisi de propositionibus. Quod constitueram in animo de Thesauro Domini benignè concesso aliquas fundationes hîc in patria istâ constituere. Deus scit mentem meam, quem nihil latet. Si placet hoc meum misericordissimo Domino propositum, vel non?

Et præsertim si mihi aliò (divinâ ita disponente gratiâ) sit commigrandum, vellem Patria mea cognoscat, & tota posteritas, quòd amaverim illam, & optimè de salute ipsorum & posteritatis senserim.

Vester ex animo & frater & amicus sincerus

GULIELMUS.

Manu propriâ.

Dat. *Cromovia* feria Sta. post
Pascha Anno 1587.

Quæ in quadam actione proponenda statuit J. DEE.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Amen.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto: sicut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

In Actione Tertia, proponenda.

1. Deo omnipotenti, Patri, Filio, & Spiritui Sancto, offerimus nos humillimè, paratos ad divina Oracula, Monita, instructiones, informatio-

tiones, & alia quæcunque in hac generali Actione, suscipienda, intelligenda, & exequenda, quæ sua divina Majestas pro suâ gloriâ & nostrâ consolatione maxima fore præviderit & decreverit.

2. Humiliter requirimus, an hîc plenaria hæc transigetur Actio: vel an nobis ad *Cromoviam*, cum necessariis nostris rebus, (& quibus illis quidem) properandum fuerit.

3. Has nostri Domini *Rosenbergii* Quæstiones 12. generales, & alia, quæcunque in eisdem particulariter continentur, humiliter offerimus, tam ejus quàm nostro nomine, illa & talia exspectantes responsa, quæ & qualia à sede Majestatis Divinæ in suorum Servorum consultationibus procedere, & olim & semper solent.

4. Et quia in eisdem Quæstionibus, nulla facta est mentio de usu pulveris, quem sibi divinitùs concessum habet, & aliquoties priùs dictum fuerit, quod in hac Actione informaretur de illius pulveris usu, nos jam humiliter illam desideramus informationem.

5. Et quia extraordinarius iste vehemens favor *Moschovitici* Principis erga me incognitum jam est mihi & multis aliis contestatus & manifestus, (ago Deo Optimo Maximo gratias quantas possum maximas) & quia incertus sum, ad quem finem Deus illum ejus favorem erga me dirigere velit: humiliter peto, ut mihi à te, omnipotens Deus, informatio detur de isto fine, & voluntate tuâ in hâc parte, & quomodo ejusdem Nuntiis respondere debeam, si qui jam venerint de cætero.

6. An non debeamus nosmet disponere, (ut aliàs aliquoties præmonitum est) ut hîc *Lapidem Philosophorum* ex methodo *Dunstani* conficiamus: quæ methodus, quia mihi non constat, sæpe me hactenus fecit videri quasi in hoc labore tardum, otiosum, vel ignavum. Ubi contra, quàm est paratus animus meus, & manus, & pedes, & omnes vires tam animi quàm corporis mei, tu nosti, tuque, ô Deus, testis esto meus.

7. Illa praxis, cum poculo ferreo, canali vitreo, calce &c. nondum nobis succedit; idcirco, ad illius quoque conclusionis veritatem practicam obtinendam libenter sciremus, quid est, quod nos hactenus impedivit, vel quid nobis deest ad veram intelligendam, & perficiendam praxim illam.

8. *Thomæ Kellæi* decumbentis valetudinem & sanitatem tibi, ô Deus, commendamus, & supplicamus, ut illi nobisque propitius esse velis: illumque sanum & salvum nobis reddere & confirmare digneris ad nominis tui laudem, honorem & gloriam, ex fideli ejusdem posthac servitio & officio erga divinam tuam Majestatem. Amen.

9. *Joanna*, uxor *Ed. Kellæi* nostri, omnipotenti divinæ Majestati tuæ supplicat per me, & ego humillimè, (ejusdem *Joannæ* nomine) tibi (ô Deus) supplico, ut illi velis esse misericors, clemens, & benignus; & ut ejus multiplices ad te preces pro fœcunditate cum hoc ejus marito obtinendâ paternâ respicias charitate: & ut illi hoc contribuere velis gaudium, & quasi sui fidelis Servitii (erga hunc suum maritum) præmium,

Digitized by Google

ut prole per eundem & cum eodem gaudere possit beata: respice, quæsumus, hanc nostram petitionem, ut à multis olim piis fœminis & viris eandem accepisti, & etiam concessisti petitionem, misericordissime Pater, per Filium tuum, Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.

10. Pro mea *Jana* (ô Deus) humillimè gratias ago, quòd hactenus tam clementer & piè illam liberaveris à suæ radicalis infirmitatis contagione: contra quam & medicinam facere me docuisti: & me, ut facerem, adjuvisti, factæque eam virtutem concessisti, ut illa remedii optati nobis præberet signa, qualia nostra imperitia magis sperat esse bona & certa, quàm recta ratione dijudicare potest; hoc igitur symptoma egestionis sanguinolentæ, quid sit, nescimus, an morbi alterius indicium, an dictæ medicinæ, adhuc in suâ virtute & efficaciâ procedentis, operatio. Tuum, ô Deus, ne dedigneris impertire mihi consilium: & de fluxu illo frequenti ex ejusdem *Janæ* auribus libenter audire vellemus remedium aliquod.

De *Angliæ* & Reginæ ejusdem statu, si aliquid scire nobis expedit, libenter audiemus.

FINIS.

VA 1
1551184

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

148.
7.
33.

Digitized by Google

